anayasa mahkemesi

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi

55/2 2018

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 55

2. Cilt

2018

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1300-9729
ISBN 978-605-2378-34-2

2018 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi Kararlarının özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma "karar numarasına"göre yapılmıştır.

Kütüphane ve Yayın Komisyonu

Engin YILDIRIM (Başkan)
Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ (Üye)
Taylan BARIN (Üye)

Kitabı Yayıma Hazırlayan

Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

İletişim ve İstem Adresi

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No:4
06805 Çankaya / Ankara
Telefon:(312) 463 73 00 Faks: (312) 463 74 00
www.anayasa.gov.tr

Baskı ve Cilt

Epa-Mat Basım Yay. Prom. San. Tic. Ltd. Şti.
Ağaçişleri Sanayi Sitesi 1357. Sok. No:41 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312 394 48 63-64 Faks: 0312 394 48 65
www.epamat.com.tr / epamat@hotmail.com / epamatbacilik@gmail.com

Baskı Tarihi:

Temmuz, 2019

Dizinler

I- Alfabetik İndeks.....1461
II- Yasa Numarasına Göre İptal ve İtiraz Davaları Dizini 1469
III- Karar-Esas-Resmi Gazete Tarihi-Karar Tarihine Göre Dizinler 1479
IV- Anayasa Maddeleri Dizini 1483

Esas Sayısı : 2017/124
Karar Sayısı : 2018/9
Karar Tarihi : 14.2.2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kırklareli İnfaz Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU: 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 97. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Hükümlünün izin talebinin daha önce izinli iken firar etmesi nedeniyle kabul edilmemesi üzerine başvurduğu şikâyet yolunda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 97. maddesi şöyledir:

"İzinden dönmeme, geç dönme

Madde 97- (1) İzinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında Türk Ceza Kanununun 292 nci ve izleyen maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

(2) İzin süresini iki gün veya daha az bir süre geçiren hükümlüler hakkında disiplin işlemi yapılır. ***İzinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmez.****"*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz

PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31.5.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

A. Anlam ve Kapsam

3. 5275 sayılı Kanun, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

4. Kanun'un 3. maddesinde ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amacın hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak; hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu ifade edilmiştir.

5. Ayrıca Kanun'un 6. maddesinde hükümlülerin ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulacakları, kurum düzenini ihlal edenler hakkında Kanun'da belirtilen disiplin cezalarının uygulanacağı düzenlenmiştir. Kanun'un disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşullarını düzenleyen 37. maddesinde ise kurumda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları kusurlu olarak ihlâl eden hükümlü hakkında eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanun'da belirtilen disiplin cezalarının uygulanacağı, suç oluşturan eylemlerden dolayı açılan kamu

davasının, disiplin soruşturması yapılmasını ve cezanın uygulanmasını engellemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

6. Kanun'un 93. maddesinde hükümlülerin izinleri düzenlenmiştir. Maddede yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda bulunanlar dışındaki hükümlülere mazeret izni, özel izin ve iş arama izni verilebileceği, izinde geçen sürelerin hükümlülükte geçmiş sayılacağı öngörülmektedir.

7. Mazeret izni; Kanun'un 94. maddesinde düzenlenmiş olup hükümlülük süresinin beşte birini iyi hâlli geçirmiş olanlara hükümlünün isteği üzerine anne, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü, bu kişilerden birisinin yaşamını tehlikeye sokacak önemli ve ağır hastalık hâlinin varlığı veya deprem, yangın, su baskını ve sair felaketler nedeniyle zarara uğraması hâlinde hükümlüye yol süresi hariç on güne kadar mazeret izni verilebileceği belirtilmiştir.

8. Özel izni düzenleyen Kanun'un 95. maddesine göre açık ceza infaz kurumlarında bulunanlarla kapalı ceza infaz kurumunda olup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazananlara, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile üç ayda bir, yol hariç üç güne kadar izin verilebilmektedir.

9. İş arama iznini düzenleyen Kanun'un 96. maddesine göre ise ceza infaz kurumlarında hükümlülük sürelerinin en az altı ayını kesintisiz geçirmiş ve koşullu salıverilmelerine bir ay kalmış hükümlülere olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunu ile karşılaşmamaları ve iş bulma olanakları sağlanmak üzere kurumun en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile çalışma günleri içinde sekiz saate kadar izin verilebilecektir.

10. Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (ı) bendinde *"firar etmek"* eylemi, on bir günden yirmi güne kadar hücreye koyma cezası gerektiren bir eylem olarak belirlenmiştir.

11. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun hükümlü ve tutuklunun kaçması suçunu düzenleyen 292. maddesinde ise tutukevinden, ceza infaz

kurumundan veya gözetimi altında bulunduğu görevlilerin elinden kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir.

12. Kanun'un 97. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan izinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında 5237 sayılı Kanun'un 292. ve izleyen maddelerinde yazılı ceza yaptırımı yanı sıra 5275 sayılı Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasında on bir günden yirmi güne kadar hücre cezası öngörülmek suretiyle söz konusu eylem hem suç hem de disiplin cezası olarak yaptırıma bağlanmıştır.

13. İtiraz konusu kural ise izinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmeyeceğini hüküm altına almaktadır. Kural uyarınca açık veya kapalı ceza infaz kurumunda olup da izinli iken firar eden hükümlülere bir daha izin verilmeyecektir.

B. İtirazın Gerekçesi

14. Başvuru kararında özetle, izinli iken firar eden hükümlülerin bir daha izin hakkından faydalanamamalarına rağmen açık ceza infaz kurumunda hükümlü olanların izinli olmaksızın örgün eğitime gidip gelirken veya açıktan açığa nakil sırasında firar etmeleri hâlinde daha sonra izin hakkından yararlanabilmelerinin mümkün olduğu, bu durumun ise eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

16. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek

sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

17. Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar; Anayasa'ya aykırı olmamak üzere ülkenin sosyal, kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimlerini göz önüne alan suç politikasına göre belirlenir. Kanun koyucu, izlediği suç politikası gereği bazı fiilleri ceza hukuku alanından çıkarabileceği gibi korudukları hukuki yararları ve neden olduğu sonuçları esas alarak birtakım suçları farklı yaptırımlara da tabi kılabilir. Kanun koyucunun bu konudaki tercih ve takdirinin yerindeliğinin incelenmesi, anayasal denetimin kapsamı dışında kalmaktadır.

18. Anayasa'nın 10. maddesinde "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz…*" denilmiştir. Maddede yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişiler arası ayrım yapılmasını ve kişilere ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

19. İtiraz konusu kuralda atıfta bulunulan izinler; hükümlülerin yakınlarının ölüm, hastalık veya doğal afetlerde zarara uğramaları hâlinde onların yanında olmaları, aileleriyle bağlarını sürdürmeleri veya güçlendirmeleri ve dış dünyaya uyumlarını sağlamaları ile olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunuyla karşılaşmamaları ve iş bulma olanakları sağlanmak amacıyla bazı koşulların varlığı hâlinde Cumhuriyet savcısı veya Adalet Bakanlığı tarafından belli bir usul izlenmek suretiyle verilmektedir. Söz konusu izinlerin hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı,

sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak amacıyla düzenlendiği açıktır. Bu bağlamda hükümlü lehine belirli usul ve koşullara bağlanan izin kurumunda, iznin bittiği tarihte hükümlünün tekrar ceza infaz kurumuna dönme yükümlülüğü bulunmaktadır.

20. Kanun koyucu tarafından belirli hâllerde hükümlünün ceza infaz kurumu dışına çıkmasına izin verilmesi, izinde geçen sürelerin hükümlülükte geçmiş sayılması ve izinli iken firar edenlere bir daha izin verilmemesi, bu izinlerin verilme nedenlerine kanun koyucunun verdiği önemi gösterdiği gibi hükümlünün izin sonrası infaz kurumuna dönme yükümlülüğüne titizlikle uyması gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Kanun koyucunun itiraz konusu kuralla izinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmeyeceğini hüküm altına almak suretiyle izin uygulamasının suistimal edilmesini önleyerek ceza infaz kurumlarında güvenliği, düzeni ve disiplini sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Böyle bir düzenleme ise anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdirindedir.

21. Kanun koyucunun izinli iken firar eden hükümlüler ile açık ceza infaz kurumundan izinli olmaksızın firar edenler hakkında eylemin niteliği, işleniş şekli, verilen cezanın infaz sistemine etkisi, izin kurumunun suistimal edilmeden ceza infaz sistemi içinde etkin bir biçimde işletilmesi ve hükümlülerin takibinin sağlanmasını gözeterek farklı yaptırımlar öngördüğü anlaşılmaktadır. Söz konusu eylemlerin niteliğinin ve bu eylemler için öngörülen yaptırımlar ile korunmak istenen hukuki menfaatlerin farklılığı karşısında bu eylemleri gerçekleştirenlerin aynı hukuki konumda olduklarının kabulü mümkün olmadığından ceza siyasetini belirleme konusunda takdir yetkisine sahip bulunan kanun koyucu tarafından izinli iken firar eden hükümlülere bir daha izin verilmeyeceği yolunda getirilen kuralda eşitlik ilkesine ve hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 97. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 14.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2016/47
Karar Sayısı : 2018/10
Karar Tarihi : 14.2.2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK, Özgür ÖZEL ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 9.3.2016 tarihli ve 6682 sayılı 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

A. 6. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. (a) bendinin,

b. (b) bendinde yer alan *"…değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,"* ibaresinin,

2. (2) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin,

3. (3) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresinin,

4. (5) numaralı fıkrasının;

a. Üçüncü cümlesinin*"…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir."* bölümünün,

b. Dördüncü cümlesinde yer alan *"…veya başka bir…"* ibaresinin,

B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *"(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümünün,

C. Eki *"Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar"* başlıklı E-Cetveli'nin;

1. (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

2. (17) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresinin,

b. Üçüncü cümlesinin,

3. (18) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresinin,

b. İkinci cümlesinin,

4. (19) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin,

5. (20) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesindeki *"…adına açılacak özel bir hesaba…"* ve *"…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin,

6. (24) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki *"…Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki…"* ibaresinin,

b. İkinci cümlesinin,

7. (27) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

8. (28) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin,

9. (39) numaralı sırasında yer alan açıklamanın,

10. (56) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan *"…adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibarelerinin,

11. (60) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin,

12. (61) numaralı sırasında yer alan açıklamadaki *"…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…"* ibaresinin,

13. (66) numaralı sırasında yer alan açıklamanın,

14. (69) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılır."* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

15. (75) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü paragrafındaki *"…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin,

16. (79) numaralı sırasında yer alan açıklamanın,

17. (82) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

18. (84) numaralı sırasında yer alan açıklamanın,

19. (87) numaralı sırasında yer alan açıklamanın,

20. (90) numaralı sırasında yer alan açıklamanın,

21. (94) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin,

22. (95) numaralı sırasında yer alan açıklamanın,

D. Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin,

Anayasa'nın 2., 6., 7., 87., 88., 89., 107., 124., 160., 161. ve 163. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 6682 sayılı Kanun'un;

1. 6. maddesinin (1), (2), (3) ve (5) numaralı fıkraları şöyledir:

"Aktarma, ekleme, devir ve iptal işlemleri

MADDE 6- (1) ***a) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinin "Personel Giderleri" ile "Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri" tertiplerinde yer alan ödenekleri, Maliye Bakanlığı bütçesinin "Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği" ile gerektiğinde "Yedek Ödenek" tertibine; diğer ekonomik kodlara ilişkin tertiplerde yer alan ödenekleri ise 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinde yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın kurum bütçeleri arasında aktarmaya veya Maliye Bakanlığı bütçesinin "Yedek Ödenek" tertibine aktarmaya,***

b) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri için 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak yılı yatırım programında değişiklik yapılması hâlinde, ***değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,***

c) Kamu idarelerinin yeniden teşkilatlanması sonucu, bütçe kanunlarının uygulanması ve kesin hesapların hazırlanması ile ilgili olarak gerekli görülen her türlü bütçe ve muhasebe işlemleri için gerekli düzenlemeleri yapmaya,

ç) 18/12/2015 tarihli ve 6654 sayılı 2016 Yılı Merkezi Yönetim Geçici Bütçe Kanunu ile bu Kanun uygulamaları dikkate alınarak her türlü bütçe ve muhasebe işlemlerini yapmaya ve yaptırmaya,

Maliye Bakanı yetkilidir.

(2) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde 20'sine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabilirler. ***Bu idarelerin yüzde 20'yi geçen diğer her türlü kurum içi aktarmalarını yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir. 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak 2016 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın idarelerce yapılır.***

(3) Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresi, yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine, ***fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın*** *ödenek aktarmaya yetkilidir.*

…

(5) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 28/A maddesi kapsamında yaptıracakları her türlü yatırım, yapım, bakım, onarım ve yardım işlerine ilişkin ödeneklerini İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarmaya yetkilidir. Merkezi yönetim kapsamındaki diğer kamu idareleri ise bu kapsamdaki kaynak transferlerini tahakkuk işlemi ile gerçekleştirir. Bu kapsamda idarelerce kaynak transferi yapılmış iş ve projeler ile 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesinin yirmi beşinci fıkrası gereği ödenek kaydedilen tutarların ilişkili olduğu iş ve projelerde 2016 Yılı

Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar ve Eki 2016 Yılı Yatırım Programına uygun olarak değişiklik yapılması hâlinde ***bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.*** *Bu fıkra kapsamında belirli bir iş veya projenin gerçekleştirilmesi amacıyla İçişleri Bakanlığı bütçesine kaynak transfer edildiği veya ödenek kaydedildiği halde, transfer edildiği veya ödenek kaydedildiği mali yılı takip eden yıl sonuna kadar kullanılamayacağı anlaşılan ödenekler, 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar ve Eki 2016 Yılı Yatırım Programı ilişkisi kurulmak kaydı ile aynı* ***veya başka bir*** *iş veya proje kapsamında ve mevzuatı çerçevesinde kullanılmak üzere, ilgili Bakanın onayı ile Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarınca Toplu Konut İdaresi Başkanlığına aktarılabilir."*

2. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yatırım harcamaları

MADDE 9- (1) 2016 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projeler dışında herhangi bir projeye harcama yapılamaz. Bu cetvellerde yer alan projeler ile ödeneği toplu olarak verilmiş projeler kapsamındaki yıllara sari işlere ***(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç****) 2016 yılında başlanabilmesi için proje veya işin 2016 yılı yatırım ödeneği, proje maliyetinin yüzde 10'undan az olamaz. Bu oranın altında kalan proje ve işler için gerektiğinde projeler 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar esaslarına uyulmak ve öncelikle kurumların yatırım ödenekleri içinde kalmak suretiyle revize edilebilir."*

3. Eki *"Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar"* başlıklı E-Cetveli'ndeki açıklamaların ilgili kısımları şöyledir:

"11. Dışişleri Bakanlığının yurtdışında açılacak yeni temsilciliklerinin kuruluş aşamasındaki ivedi giderleri ile gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık

için yeterli süresi bulunmayan uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.00.00.02-01.1.9.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek, Kıbrıs konusunda Bakanlık ve Lefkoşa Büyükelçiliğince yürütülecek çeşitli faaliyetler için 11.01.36.00-01.2.1.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek, Türkiye'de Yapılan Birleşmiş Milletler Konferansları ve Toplantılarına Dair Ayrıcalık, Bağışıklık ve Diğer Bazı Hususlara İlişkin Düzenlemeler Hakkında Birleşmiş Milletler ve Türkiye Arasındaki Çerçeve Anlaşma uyarınca BM toplantı ve organizasyon giderlerinin karşılanması amacıyla 11.01.41.00-01.1.3.00-1-03.6 ve 11.01.32.00-01.1.3.00-1-03.6 tertiplerinde yer alan ödenek, İslam İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde ülkemizde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.01.37.00-01.1.3.00-1-03.6 tertibinde yer alan ödenek ile yurtdışında yürütülecek tanıtım faaliyetleri için 11.01.43.00-01.1.3.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek Dışişleri Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***özel hesaba aktarılarak*** *kullanılır.* ***Aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirlenir. Söz konusu özel hesaptan yapılan harcamalar 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunundan, 5018 sayılı Kanundan ve 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunundan müstesnadır.***

…

17. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) üyesi ülkelere teknik ve mali destek sağlamak amacıyla, ülkemiz ve diğer üye ülkelerin kamu kurum ve kuruluşları ile, İİT bünyesinde ekonomik ve ticari alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarca teklif edilen projelerden, İSEDAK sekretaryası görevini ifa eden Kalkınma Bakanlığı tarafından 2016 yılı içinde onaylananlar ile 2015 yılında onaylanmış olup 2016 yılı içinde ödemesi devam eden projelere kullandırılmak üzere Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.1 ve 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.2 tertiplerine konulan ödenekler, Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketi nezdinde ***açılacak özel hesaba*** *aktarılarak kullanılır. Söz konusu program ve projeler çerçevesinde oluşabilecek harcamalar, program ve projelerin yürütülmesi esnasında Kalkınma Bankası tarafından talep edilebilecek komisyon, transfer ücreti, döviz kuru farkı ve benzeri nitelikteki harcamalar ile projelerin değerlendirilmesine ilişkin hizmet alımları bu ödeneklerden karşılanır.* ***Bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.***

…

18. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.05-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına, kalkınma ajanslarına, kamu yararına çalışan dernek ve vakıflara, üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, il özel idarelerine, belediyelere ve mahalli idare birliklerine CMDP için anılan her bir kurum ve kuruluş ***tarafından açılacak özel hesap*** *aracılığıyla kullandırılır.* ***Bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.***

19. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.9.9.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Sosyal Etkileşim Programı (SEP) kapsamında, Bakanlık tarafından belirlenecek bölgelerde ilgili kalkınma ajansı aracılığıyla kullandırılır. ***Bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.***

20. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.6.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Sosyal Destek Programı (SODES) kapsamında öncelikle Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamındaki iller olmak üzere Kalkınma Bakanlığı tarafından oluşturulacak usul ve esaslar çerçevesinde belirlenecek illerde istihdamın artırılması, sosyal içermenin, spor, kültür ve sanatın geliştirilmesi, SODES programının yürütülmesine yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ile SODES'in değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılır. Bu kapsamda ilgili valilikler veya kalkınma ajansları tarafından belirli bir program çerçevesinde Kalkınma Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerin bedelleri, münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ilgili valilik veya kalkınma ajansı ***adına açılacak özel bir hesaba*** *aktarılır ve proje amaçlarına uygun olarak kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, mahalli idare birlikleri, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarına* ***Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde*** *ilgili valilik veya kalkınma ajansı tarafından kullandırılır.*

24. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibinde yer alan ödenekten ***Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki*** *kısmı hibe mahiyetinde olmak üzere, bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine aktarılır.* ***Söz konusu ödeneğin tahsisi, aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esaslar Yüksek Planlama Kurulu tarafından tespit olunur.***

…

27. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının daimi Başkanlığını deruhte ettiği İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek Bakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***açılacak özel hesaba aktarılarak*** *kullanılır.* ***Söz konusu özel hesaptan yapılan harcamalar 4734 sayılı Kanun ile 5018 sayılı Kanuna tabi değildir. Bu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esaslar Kalkınma Bakanlığınca belirlenir.***

28. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.4.9.00-1-06.2 tertibinde yer alan ödeneği bölgesel eylem planları ve programları ve Öncelikli Dönüşüm Programları eylem planları kapsamındaki işler ile araştırma altyapı projeleri ve yükseköğretim kurumlarının muhtelif yatırım projeleri için kullandırmaya Kalkınma Bakanı yetkilidir. ***Bu tertipte yer alan ödenekten Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen tutarları yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.***

…

39. Merkezi yönetim kapsamındaki idarelerce hizmet alımı suretiyle edinilmesi ekonomik olmayan taşıtlar, Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (T) işaretli cetvelde gösterilmesine gerek bulunmaksızın, cinsi ve adedi ilgili idarenin talebi ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine alınacak Bakanlar Kurulu kararınca, bu suretle edinilecek taşıtların sayısı 100'ü geçmemek ve 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararda yer alan usul ve esaslara göre yatırım programı ile ilişkilendirilmek kaydıyla satın alma suretiyle edinilebilir.

…

56. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için 240.000.000 Türk Lirası, taşımalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği için de 460.000.000 Türk Lirası olmak üzere toplam 700.000.000 Türk Lirasına kadar yapılacak harcamalar karşılığı tutarı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna 9/4/2003 tarihli ve 4842 sayılı Kanun ile 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Kanun uyarınca aktarılacak tutardan keserek Milli Eğitim Bakanlığı ***adına açılmış olan özel hesaplara*** *aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Bu hesaplara aktarılan tutarlardan yüklenme tutarının yüzde 30'una kadar olan kısmını sözleşme tarihinde, geri kalanını ise işin bitim tarihinde kullandırmaya Milli Eğitim Bakanı yetkilidir. Ayrıca, Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencilerin Okullara ve Kurumlara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi kapsamında 155.000.000 Türk Lirasına kadar yapılacak giderler karşılığı tutar, talep üzerine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan Milli Eğitim Bakanlığı* ***adına açılmış olan özel hesaplara*** *aktarılır.*

…

60. Toplumda Fiziksel Aktivitenin Arttırılması Projesi kapsamında; Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından, bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden bisiklet alımı ve dağıtımı yapılır. ***Bisikletlerin alımı, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı yetkilidir.***

61. "Koruyucu Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Sürdürülmesi" kapsamında; diş fırçası ve diş macununun alımı için Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-03.2 tertibi ile döner sermaye bütçesine, bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına, diş fırçası ve diş macununun ***bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı*** *yetkilidir.*

…

66. Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneği, 5779 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında

yer alan sınırlamaya tabi olmaksızın zorunlu hallerde belediyelere yardım amacıyla kullanmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

…

69. Başbakanlık bütçesinde 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 07.00.00.02-01.1.1.00-1-05.2 tertibinde tefrik edilen ödenekler, Başbakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***özel hesaba aktarılır****.* ***Özel hesaptan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanundan müstesnadır. Özel hesaba aktarılan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esaslar Başbakan onayı ile belirlenir.***

…

75. 24.01.33.00-10.1.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek; kamu kurum ve kuruluşlarının, açık alan bileşenlerinden ve binalardan oluşan "pilot alanlar" için hazırlanacak projeleri, bilimsel ölçütlere ve Türk Standartları Enstitüsü standartlarına uygun biçimde, teknik bilgi desteği ile uygulamaya geçirmeleri, daha sonra bu proje çalışmasında edindikleri deneyimleri kent geneline yaygınlaştırmaları amacıyla Erişilebilirlik Destek Projesinin (ERDEP) yürütülmesi, değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılır.

24.01.33.00-10.2.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek; Türkiye'de ikamet eden ve hizmete ihtiyaç duyan 65 yaş üstü yaşlıların korunması ve desteklenmesi ile biyo-psiko sosyal bakıma ihtiyacı olanların yaşadıkları mekânlarda gerekli olan bakımlarının yapılarak yaşamlarının kolaylaştırılmasını amaçlayan Yaşlı Destek Programı (YADES) için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Büyükşehir Belediyelerinin program amaçlarına uygun olarak hazırlayacakları projeler için kullandırılır.

YADES Programı ve ERDEP kapsamında valilikler tarafından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerden, valinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi uygun görülenlerin bedelleri, münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ***ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır*** *ve proje amaçlarına uygun olarak vali tarafından kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, meslek odaları ve üniversitelere* ***Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde*** *kullandırılır.*

…

79. 25/1/2006 tarihli ve 5449 sayılı Kanun gereğince, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynaklar, proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izlenir. Söz konusu projelerde kullanılmak üzere merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerince taahhüt edilecek eş finansman tutarı, bütçe ve bütçe dışı imkanlardan karşılanır. Bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarını, bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden tahakkuka bağlamak suretiyle söz konusu projeler için açılan özel hesaplara ödemeye proje yürütücüsü idareler yetkilidir. Kalkınma ajansı ve yararlanıcı kamu idaresi tarafından projeye tahsis edilen kaynakların kullanımı, proje kapsamında ve proje süresiyle sınırlı olmak üzere 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılması, özel hesabın işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Kalkınma Bakanlığı tarafından tespit edilir.

…

82. Avrupa Birliği Bakanlığının "Avrupa Birliği İletişim Stratejisi" çerçevesinde, gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan faaliyetlerine ilişkin giderlerinin karşılanması amacıyla 25.00.00.02-01.1.9.00-1-03.6 tertibine bütçe ile tahsis edilen ödenekten Bakan tarafından belirlenecek olan tutar Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***özel hesaba aktarılarak*** *kullanılır.* ***Özel hesaptan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanundan müstesnadır. Özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar Avrupa Birliği Bakanlığı ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir.***

…

84. Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.37-10.9.9.61-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esaslar Başbakanlıkça tespit edilir.

…

87. Türk Tarih Kurumu bütçesinde yakın dönem tarih araştırmaları kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 40.06.00.36-08.2.0.07-2-05.3 tertibinde tefrik edilen ödenekler, Kurum bütçesine gider kaydedilir ve özel hesaba aktarılarak kullanılabilir. Özel hesaptan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanundan müstesnadır. Özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar Türk Tarih Kurumunun teklifi üzerine ilgili bakanın onayı ile belirlenir.

…

90. İçişleri Bakanlığı bütçesinin 10.01.00.62-01.1.1.43-1-03.6 tertibinde yer alan ödenekten, 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 28/A maddesi gereğince temsil, tören, ilin tanıtımı ve protokol hizmetleri kapsamında yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye İçişleri Bakanı yetkilidir.

…

94. Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinin 29.01.30.00-08.1.0.12-1-03.5 tertibinde yer alan ödenek, gençlerin bilgiye erişim projesi kapsamında gençlere internet erişimi sağlamak amacıyla kullanılır. ***Bu proje kapsamında yapılacak mal ve hizmet alımları 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmadan da yapılabilir. Projenin kapsamı, hizmetin ne şekilde sağlanacağı ve yürütüleceği, ödemelerin nasıl yapılacağı ve diğer tüm hususlar Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanacak usul ve esaslarla belirlenir. Gençlik ve Spor Bakanlığı bu amaçla kamu kurum ve kuruluşlarına ödenek/kaynak aktarabilir.***

95. Emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinde yıl içerisinde açılacak tertiplerde yer alacak ödeneği (Yatırım Programı ile ilişkilendirilmeksizin), 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 28/A maddesi

kapsamında İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarmaya veya 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesi kapsamında İl Özel İdarelerine ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu kapsamında Organize Sanayi Bölgesi tüzel kişiliğine tahakkuk ettirilmek suretiyle kullandırmaya, tefrik edilen ödenekle sınırlı olmak üzere Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı yetkilidir. Söz konusu tertiplerde yer alacak ödeneklerin kullandırılması, verilecek desteğin kapsamı ve şartları, fabrika binası yapılacak taşınmazların ne suretle temin edileceği, kiralama şartları ve süresi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Yüksek Planlama Kurulu kararıyla belirlenir."

4. Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli şöyledir;

"2016 YILI CUMHURBAŞKANLIĞI BÜTÇESİ E-CETVELİ

Cumhurbaşkanlığı Bütçesinden yapılacak, Cumhurbaşkanı'nın konumu ve hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan giderler ve bu giderlerin ekonomik sınıflandırmanın hangi ayrıntısından karşılanacağı aşağıda gösterilmiştir:

1. 28/11/2014 tarih ve 2014/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Yürürlüğe konulan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca; sözleşmeli personelin ücret ödemeleri; "01.2- Sözleşmeli Personel" tertibinin ilgili dördüncü düzey ekonomik kodundan, geçici personel olarak çalışanların ücretleri, "01.4- Geçici Personel" tertibinin ilgili dördüncü düzey ekonomik kodundan, kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilen Süreli Personelin Tazminatları ile Ek Çalışma Ücretleri, "01.5- Diğer Personel" tertibinin "01.5.1.90- Diğer Personele Yapılan Diğer Ödemeler" ayrıntı kodundan,

2. İlgili kanunlar gereği, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinde; kadrolu I ve II sayılı cetvele tabi personel aylık ödemeleri; "01.1-Memurlar" tertibinin, eğitim amacıyla staj gören öğrencilere ödenecek ücretler, "01.4-Geçici Personel" tertibinin, ilgili dördüncü düzey ekonomik kodlarından,

3. Cumhurbaşkanlığı ile yabancı devlet başkanları konutları, diğer köşkler, hizmet binaları ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Konut

Yönergesinde belirlenen özel tahsisli konutlar için temizlik malzemesi alımları ile buralarda kullanılan araç gereç ve donanımların temizleme giderleri, "03.2.2.02-Temizlik Malzemesi Alımları" tertibinden,

4. Cumhurbaşkanlığı ile yabancı devlet başkanları konutları, diğer köşkler, hizmet binaları ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Konut Yönergesine bağlı konutların akaryakıt alımları ile doğalgaz alım ve abonelik giderleri "03.2.3.01- Yakacak Alımları", ısıtılmasına ilişkin malzeme alımları "03.2.9.90-Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları" tertiplerinden,

5. Cumhurbaşkanlığı ile yabancı devlet başkanları konutları, diğer köşkler, hizmet binaları ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Konut Yönergesinde belirlenen özel tahsisli konutların su tüketimi ve abonelik giderleri, "03.2.2.01-Su Alımları", elektrik tüketim ve abonelik giderleri, "03.2.3.03-Elektrik Alımları", içme suyu giderleri, "03.2.4.02-îçecek Alımları", bunlara ilişkin malzeme alımları, "03.2.9.90-Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları" tertiplerinden,

6. Cumhurbaşkanının, eşinin ve resmi ya da özel davetli olarak ülkemizi ziyaret eden Yabancı Devlet Başkanlarının gezilerinde, güvenlik ve hizmet nedeniyle eşlik etmek üzere görevlendirilen personelin özel kıyafet giderleri,"03.2.5.01- Giyecek Alımları", geziye ilişkin konaklama, yeme içme gibi her türlü giderleri, "03.6.1.01- Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri" tertiplerinden,

7. Cumhurbaşkanı ve Genel Sekreterin yazışma ve kutlamaya ilişkin posta giderleri, "03.5.2.01-Posta ve Telgraf Giderleri" tertibinden,

8. Cumhurbaşkanlığı Makamına hizmet veren taşıtlar ile diğer taşıtların kasko sigortası giderleri, "03.5.4.02-Sigorta Giderleri" tertibinden,

9. Kamu kuruluşlarından geçici olarak tahsis edilen; bina, araç ve gereçlerin bakım, onarım ve her türlü giderleri, Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden,

10. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne tahsisli uçakların bakım ve işletmesine ilişkin giderleri ile ihtiyaç halinde kiralanacak uçak kira ve diğer

giderleri Türk Hava Yolları A.O.'lığı; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne tahsisli M/Y Savarona Gemisine ait, bakım-onarım, seyir, personel ve diğer her türlü işletme giderleri Kamu Kurum ve Kuruluşları ile yapılan protokol esasları doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden,

11. Cumhurbaşkanı, eşi ve Genel Sekreterin temsil niteliğinde verecekleri yemek, kabul, resepsiyon ve organizasyon bedelleri ile bunlarla ilgili diğer her türlü giderleri; Cumhurbaşkanlığı'nca milli ve dini bayramlar ile diğer zamanlarda yapılacak ikram, hediye, gönderilecek çiçek ve çelenk bedelleri, konukları ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı'nın takdirleri ile verilecek ödül, şilt ve benzeri giderler, "03.6.1.01-Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri" tertibinden,

12. Cumhurbaşkanlığı temsil, tören ve ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı ve eşi tarafından verilecek hediyelik eşya, verilen resepsiyonlarda görevli personelin görev nedeniyle giymiş oldukları kıyafetlerin yaptırılması-temizlettirilmesi, çalışma ofisi ve konutlarında kullanılacak mal, malzeme alımları, taşıt kiralanması ve diğer hizmet alımları ile çalışma ofisinin, personel yemek hizmetleri alımı ile bununla ilgili mal ve mamul alımları, konutların ve tarihi-bedii değeri olan varlıkların yapım, bakım ve onarımları, çalışmaların kitap haline getirilmesi giderleri; 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın aynı kanunun 22. maddesine göre tedarikçi ile yapılacak pazarlık sonucunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden,

13. Cumhurbaşkanı ve aile bireyleri ile bakmakla yükümlü olduklarının, Cumhurbaşkanlığı yapmış olanlar ile bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin, ölenlerin dul ve yetimlerinin her türlü tedavi, ilaç ve cenaze giderleri, "03.9.3.01- Cenaze Giderleri", "03.9.8.90-Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri" ve "03.9.9.90 Diğer İlaç Giderleri" tertiplerinden,

14. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Teşkilatında görev yapan personele, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Yiyecek Yardımı Yönergesi kurallarına göre yapılacak yiyecek yardımı, "05.3.1.05-Memurların Öğle Yemeğine Yardım" tertibinden,

15. Cumhurbaşkanı'nın takdirlerine göre;

a) Muhtaç durumdaki kişilere ve öğrencilere, dernek, birlik, kurum, sendika, okul, hastane, vakıf ve benzeri kuruluşlar ile kamuya yararlı kampanyalara yapılacak yardımlar, ilgisine göre,

"05.3.1.01-Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara",

"05.3.1.08-Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri",

"05.4.2.01-Eğitim Amaçlı Diğer Transferler",

"05.4.3.01-Sağlık Amaçlı Transferler",

"05.4.4.01-Yiyecek Amaçlı Transferler",

"05.4.7.01-Muhtaç ve Körlere Yardım",

"05.4.9.01 -Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler",

b) Kamu personeli olmayanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemeler "03.4.2.05-Ödül, İkramiye ve benzeri ödemeler"

c) Kamu personeli olanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemeler ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın "01.1.6.01-Ödül ve İkramiyeler" tertiplerinden.

karşılanır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Alparslan ALTAN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA ve Rıdvan GÜLEÇ'in katılımlarıyla 26.5.2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma taleplerinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali talep edilen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, 14.2.2018 tarihinde yapılan toplantıda Maliye Bakanı Naci AĞBAL, Müsteşar H. Abdullah KAYA, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü Hakan AY, Gelir Politikaları Genel Müdürü Burcu AYDIN ÖZÜDOĞRU'nun sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 6. Maddesinin;

1. (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

3. Kanun'un "*Aktarma, ekleme, devir ve iptal işlemleri*" kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu (a) bendinde; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinin "*Personel Giderleri*" ile "*Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri*" tertiplerinde yer alan ödenekleri, Maliye Bakanlığı bütçesinin "*Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği*" ile gerektiğinde "*Yedek Ödenek*" tertibine; diğer ekonomik kodlara ilişkin tertiplerde yer alan ödenekleri ise 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın kurum bütçeleri arasında aktarmaya veya Maliye Bakanlığı bütçesinin "*Yedek Ödenek*" tertibine aktarmaya maliye bakanının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

4. Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, esas olarak devlet tüzel kişiliğine dâhil olan kamu idarelerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Nitekim bu husus 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "*Bütçe türleri ve kapsamı*" başlıklı 12. maddesinde "*…Genel bütçe, Devlet tüzel kişiliğine dahil olan ve bu Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinin bütçesidir…*" şeklinde ifade edilmiştir.

5. Özel bütçe ise 5018 sayılı Kanun'un "*Bütçe türleri ve kapsamı*" kenar başlıklı 12. maddesinde "*…Özel bütçe, bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve bu Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan her bir kamu idaresinin bütçesidir…*" şeklinde ifade edilmiştir.

6. Söz konusu kurumların bütçeleri hazırlanırken kamu hizmetinde kullanılmak amacıyla öngörülen ödenekler ilgili bütçe tertiplerinde gösterilmektedir. Bütçe tertibi; bütçenin sistematik bir şekilde hazırlanması, uygulanması ve sonuçlandırılabilmesi açısından kamu gelirlerinin ve kamu giderlerinin ayrıntılı olarak ve belli bir düzen içinde sınıflandırılarak gösterildiği kayıt düzenidir. 5018 sayılı Kanun'un 15. maddesinin dördüncü fıkrasında da "*… 'Tertip' deyimi kurumsal, fonksiyonel ve finansman tipi kodların bütün düzeyleri ile ekonomik sınıflandırmanın ilk iki düzeyini, borç ödemeleri yönünden 'ilgili hizmet tertibi' deyimi borç konusu hizmetlerin yürütüldüğü ilgili tertipleri ifade eder.*" şeklinde tanımlanmıştır.

7. *"Kurumsal sınıflandırma"*, yönetim yetkisini temel kriter olarak kabul eden sınıflandırma şeklidir. Kurumsal sınıflandırmayla siyasi ve idari sorumluluğun bütçede gösterilmesi hedeflenmektedir.

8. *"Fonksiyonel sınıflandırma"*, devlet faaliyetlerinin türünü göstermektedir. Devlet faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere yönelik harcamaların zaman serileri boyunca izlenmesi ve uluslararası karşılaştırma imkânı elde edilmesi, fonksiyonel sınıflandırma ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca, bütçe politikalarının oluşturulmasında sektörel ayrımların yapılabilmesi de bu sınıflandırmanın hedefleri arasındadır.

9. *"Finansman tipi sınıflandırma"*, yapılan harcamaların hangi kaynaktan finanse edildiğini göstermektedir. Bu sınıflandırma tipinin belirlenmesinde ödemenin nereye yapıldığı hususu önem taşımamaktadır. Finansman tipi sınıflandırma aynı zamanda dış proje kredileri, özel ödenekler ile şartlı bağış ve yardımların takibine imkân vermekte olup özellikle mali mevzuat gereği ayrı tertiplerde izlenmesi gereken ödeneklerin takibine de imkân sağlamaktadır.

10. *"Ekonomik sınıflandırma"*yla ise devletin görev ve fonksiyonlarını yerine getirirken yürüttüğü faaliyetlerin millî ekonomiye, piyasalara ve gelir dağılımına etkilerinin planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Ekonomik sınıflandırma; gelirlerin, harcama ve borç vermenin, finansmanın (gelir-gider farkı) sınıflandırması şeklinde üç bölümden oluşmaktadır. Gelir ile harcama ve borç vermenin sınıflandırılmasında, karşılıklı veya karşılıksız, cari veya sermaye ayrımı öncelik taşımaktadır. Karşılıksız işlemler, kanunun emrettiği hususlarda bir mal veya hizmet karşılığı olmadan yapılan, burs ödemeleri veya vergi gelirleri gibi tahsilat ve ödemeleri kapsar. Sermaye ve cari harcama ayrımında ise bütçe hazırlama rehberi ve merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenen asgari değerler ile kullanım ömrü dikkate alınmaktadır.

11. Ödenek, esas itibarıyla para veya nakit olmayıp yürütülmesi zorunlu kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların yapılabilmesine imkân tanıyan harcama iznini ifade etmektedir. Ödenek tertipleri arasında yer alan "*Personel Giderleri*" tertibi; kamu personeline ve kamu personeli olmamakla birlikte mevzuatı gereğince ilgililere bordroya dayalı olarak yapılan ödemeleri (er-erbaş harçlıkları, öğrenci harçlıkları vb.) kapsamaktadır.

12. Devletin işveren sıfatıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna ödeyeceği sigorta primleri "*Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri*" tertibinde izlenmektedir.

13. "*Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği*"; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine konulan ödeneklerin yetmeyeceği anlaşıldığı takdirde, ilgili mevzuatının gerektirdiği giderler için "*Personel Giderleri*" ve "*Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri*" ile ilgili mevcut veya yeni açılacak tertiplere aktarılmak üzere Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibinde yer alan ödenektir.

14. "*Yedek Ödenek*", merkezî yönetim bütçe kanununda belirtilen hizmet ve amaçları gerçekleştirmek, ödenek yetersizliğini gidermek veya bütçelerde öngörülmeyen hizmetler için genel bütçeli idareler ile özel bütçeli idarelerden merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilecek olanların bütçelerine aktarılmak üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde ikisine kadar

Maliye Bakanlığı bütçesine konulabilen ödenektir. 5018 sayılı Kanun'un 23. maddesi gereğince bu ödenekten aktarma yapmaya maliye bakanı yetkilidir.

15. Aynı kural daha önce 2015 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu'nda da yer almış ve anılan kural Anayasa Mahkemesinin 26.5.2016 tarihli ve E.2015/7, K.2016/47 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Kararda, bütçe hakkının doğal bir sonucu olarak yasama organının halk adına kamu gelirlerini toplama ve harcama konusunda sahip olduğu yetkinin dava konusu kuralla maliye bakanına verilerek çerçevesi çizilmemiş, esasları belirlenmemiş bir alanda hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın geniş yetkiler tanımasının Meclisin sahip olduğu bütçe hakkının; bütçe kanununa bütçe dışı hükümler konularak, mevcut kanun hükümlerinin açıkça veya dolaylı olarak değiştirilmesi veya bütçe yılı itibarıyla zımnen kaldırılmasının ise bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ilkesinin ihlaline sebebiyet verdiği belirtilerek kural iptal edilmiştir.

16. Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra ödenek aktarmalarına ilişkin temel esasların yer aldığı 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesi, 6.11.2016 tarihli ve 6761 sayılı Kanun'la yeniden düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarının kanunla yapılacağı hükmü yer almakta iken fıkraya eklenen cümleyle harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esasların merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenmesi öngörülmüştür. Ancak 5018 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik 1.1.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla, dava konusu kuralın da yer aldığı 2016 yılı Bütçe Kanunu'nun uygulandığı dönemde 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin 6761 sayılı Kanun'la değişiklikten önceki hâli yürürlüktedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

17. Dava dilekçesinde özetle; bütçenin uygulanması aşamasında maliye bakanına verilen ödenek aktarma yetkisinin kamu idarelerinin bütçe

ödeneklerinin tamamının "*Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği*" ile "*Yedek Ödenek*" tertibinde toplanmasına ve burada toplanan ödeneklerle yeni bir bütçe yapılmasına olanak tanıdığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin ve sınırlama öngörülmeksizin maliye bakanına ödenek aktarma yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, bu durumun Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olan "*bütçe hakkı*"nı ihlal ettiği, yapılan düzenlemenin bütçenin hazırlanması, uygulanması ve kontrol edilmesine ilişkin temel hükümleri düzenleyen 5018 sayılı Kanun'a aykırı olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 7., 87., 88., 89., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

18. Bütçe genel olarak belirli bir döneme ilişkin gelir ve gider tahminlerini göstermekte ve uygulamaya ilişkin esasları düzenlemektedir. Devlet, bir yıl süresince bütçe kanununda belirtilmesi koşuluyla harcama yapabilmekte ve gelir toplayabilmektedir.

19. Bütçe kanunları, bir devlette kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için öngörülen gelirlerin nasıl toplanacağına ve yönetileceğine, planlanan harcama ve yatırımlara ilişkin ilkelerin belirlendiği özel yasama işlemleridir. Bütçe kanunlarının zamanında hazırlanamaması veya kabul edilememesi kamu düzeninde telafisi güç zararlar doğurabilecek nitelikte olduğundan Anayasa'da bütçe kanunlarının hazırlanması, parlamentoda görüşülmesi ve yayımlanması bakımından diğer kanunlardan farklı usuller benimsenmiştir.

20. Anayasa'nın 87. maddesinde TBMM'nin görev ve yetkileri arasında "*kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak*" yanında "*bütçe kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek*" görev ve yetkisine ayrıca yer verilmiştir. Anayasa'nın 88. maddesinde, kanunların Türkiye Büyük Millet Meclisinde teklif, görüşülme usul ve esasları düzenlenirken bütçe kanunlarının görüşülme usul ve esasları 162. maddede düzenlenmiştir. Bu maddeyle bütçe kanun tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, Genel Kurulda üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiş ve Anayasa'nın 89. maddesiyle de cumhurbaşkanına bütçe kanunlarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Öte

yandan Anayasa'nın 163. maddesinde bütçede değişiklik yapılabilmesinin esasları da ayrıca düzenlenmiş, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilemeyeceği belirtilmiştir.

21. Anayasa'nın anılan maddeleri incelendiğinde anayasakoyucunun bütçe kanunlarına diğer kanunlara nazaran özel bir önem atfettiği anlaşılmaktadır. Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik olarak düzenlenen bu iki kanunlaştırma yönteminin doğal sonucu olarak olağan kanun ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe kanunu ile düzenlenmesi mümkün olmadığı gibi bütçe kanunuyla mevcut kanun hükümlerinin değiştirilmesi veya kaldırılması da olanaksızdır. Bu durum, Anayasa'nın 161. maddesinde "*Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.*" denilmek suretiyle açık bir şekilde ifade edilmiştir.

22. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarına göre "*bütçe ile ilgili hükümler*" kavramı, mali nitelikteki hükümleri değil olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümleri ifade etmektedir. Anayasa'nın 161. maddesinin getiriliş amacı, bütçe kanunlarında yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek, böylece bütçe kanunlarını ilgisiz kurallardan uzak tutarak kendi yapısı içinde bütünleştirmektir.

23. Bütçenin yıllık olma ilkesi uyarınca bütçe kanunları ilgili oldukları yıl boyunca uygulandığından bütçe yılı sonunda hükmünü yitirmektedir. Dolayısıyla Bütçe Kanunuyla mevcut kanun hükümlerinde açık veya zımni bir değişiklik yapılıp yapılmadığına yönelik değerlendirmede, Bütçe Kanunu'nun uygulandığı dönemdeki mevcut kanun hükümlerinin gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, dava konusu kuralın yürürlükte bulunduğu 2016 yılında, 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasında, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarının kanunla yapılacağı; üçüncü fıkrasında da personel giderleri tertiplerinden, aktarma yapılmış tertiplerden ve yedek ödenekten aktarma yapılmış tertiplerden, diğer tertiplere aktarma yapılamayacağı hükmü yer almaktadır.

24. Dava konusu kuralda ise genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinin "*Personel Giderleri*" ile "*Sosyal Güvenlik*

Kurumlarına Devlet Primi Giderleri" tertiplerinde yer alan ödenekleri, Maliye Bakanlığı bütçesinin "*Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği*" ile gerektiğinde "*Yedek Ödenek*" tertibine; diğer ekonomik kodlara ilişkin tertiplerde yer alan ödenekleri 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın kurum bütçeleri arasında aktarmaya veya Maliye Bakanlığı bütçesinin "*Yedek Ödenek*" tertibine aktarmaya maliye bakanının yetkili olduğu belirtilerek olağan kanun ile düzenlenmesi gereken kurumlar arası ödenek aktarma işlemleri bütçe kanunu kapsamında düzenlendiği gibi 5018 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi döneminde uygulanamayacağı da öngörülmektedir.

25. Yasama organının halk adına kamu gelirlerini toplama ve yine halk adına bu gelirleri harcama konusunda yürütme organına sınırları belirleyerek yetki vermesi ve sonuçlarını denetlemesine bütçe hakkı denilmektedir. Bir başka ifadeyle bütçe hakkı, vergi ve benzeri gelirlerle kamu harcamalarının çeşit ve miktarını belirleme, onaylama ve harcamaların sonuçlarını denetleme hakkıdır. Bu hak, demokratik ülkelerde halk tarafından seçilen temsilcilerden oluşan yasama organına ait bulunmaktadır.

26. Bütçe, hükûmetin Meclise karşı temel sorumluluk mekanizmasıdır. Meclis, bütçe ile hükûmete gelir toplama ve gider yapma yetkisi vermekte; bu yetkinin uygun kullanılmasını da bütçe sürecinin bir parçası olan kesin hesap faaliyeti ile denetlemektedir.

27. Anayasa Mahkemesinin 26.5.2016 tarihli ve E.2015/7, K.2016/47 sayılı kararında da benzer şekilde ifade edildiği üzere, olağan kanun ile düzenlenmesi gereken kurumlar arası ödenek aktarma işlemlerinin bütçe kanunu kapsamında düzenlenmesi ve 5018 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi döneminde uygulanmayacağının öngörülmesi, bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ve bütçe kanunu ile mevcut kanun hükümlerinin açıkça veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesini ihlali ettiği gibi dava konusu kuralla maliye bakanına çerçevesi çizilmemiş, esasları belirlenmemiş bir alanda hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın geniş yetkiler tanınması Meclisin sahip olduğu bütçe hakkını ihlal etmektedir.

28. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 6., 7., 88., 89. ve 163. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

2. (1) Numaralı Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "…*değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,*" İbaresinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

29. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri için 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak yılı yatırım programında değişiklik yapılması hâlinde değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya maliye bakanının yetkili olduğu belirtilmektedir. Bentte yer alan"*…değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,*" ibaresi, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

30. 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar, 12.10.2015 tarihli ve 2015/8190 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiş ve 17.10.2015 tarihli ve 29505 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

31. Kararın amacı, 2016 yılı programında yer alan ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak için makroekonomik politikaların, sektör stratejilerinin, bölge planlarının, bölgesel gelişmeye yönelik programların ve bunlarla ilgili yatırımların koordineli bir şekilde yürütülmesidir. Söz konusu Karar, 5018 sayılı Kanun'da yer alan genel bütçeli kuruluşları, özel bütçeli kuruluşları, düzenleyici denetleyici kuruluşları, sosyal güvenlik kurumlarını, özelleştirme kapsamındaki kuruluşları (kamu payı % 50'nin üzerinde olanlar), kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) ve bağlı ortaklıklarını, İller Bankasını, fon idarelerini, mahallî idareler ile diğer kamu kuruluşlarını kapsamaktadır.

32. Kamu yatırım programı, merkezî yönetim bütçe kanununa uygun olarak Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanmakta ve merkezî yönetim

bütçe kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde Bakanlar Kurulu kararıyla Resmî Gazete'de yayımlanmaktadır. 2016 Yılı Yatırım Programı da 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararının Eki olarak 31.3.2016 tarihli 29670 sayılı (Mükerrer) Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

33. 2016 Yılı Yatırım Programında; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, kamu payı yüzde 50'nin üzerindeki iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıkları, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlar, sosyal güvenlik kurumları, döner sermayeli kuruluşlar, İller Bankası, dış proje kredisi kullanan büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeler tarafından gerçekleştirilecek yatırım projeleri sektörel bazda düzenlenmiştir.

34. Yatırım projeleri; "*etüd proje işleri*", "*devam eden projeler*" ve "*yeni projeler*" olarak tasnif edilmiştir. Her proje için proje numarası, adı, yeri, karakteristiği, başlama ve bitiş tarihi, proje tutarı, 2016 sonuna kadar tahmini harcama miktarı ve 2016 yılı ödeneği ayrı ayrı gösterilmiştir.

35. Dava konusu kuralla, 2016 Yılı Yatırım Programında değişiklik yapılması hâlinde değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya maliye bakanı yetkili kılınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

36. Dava dilekçesinde özetle, 2016 Yılı Yatırım Programında yapılacak değişikliklerin hukuksal sonuç doğurabilmesi için öncelikle yasama organının Anayasa'nın 163. maddesindeki kurallar çerçevesinde 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nu "*ek bütçe*" yaparak değiştirmesi ve bu değişikliğin Bakanlar Kurulu tarafından yatırım programına yansıtılmasının gerektiği, yatırım projelerinde Bakanlar Kurulu'nca yapılacak değişikliklerin doğrudan 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda değişiklik yapılması sonucunu doğurduğu, değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili olarak maliye bakanına kurumlar arası ödenek aktarma yetkisi verilmesinin ise yasama organına ait olan bütçe hakkının yürütme organı tarafından ortadan

kaldırılması sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

37. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir. Olağan kanunlarla düzenlenmesi gereken kurumlar arası ödenek aktarma işlemlerinin Bütçe Kanunu ile düzenlenmesi, bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ilkesini ihlal etmektedir.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 87. ve 163. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

3. (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

39. Dava dilekçesinde özetle, 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin ikinci fıkrasında genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde 20'sine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabileceğinin hüküm altına alındığı, dava konusu kuralla maliye bakanına bu sınırın üstünde ödenek aktarma yetkisi tanınmasının 5018 sayılı Kanun'la öngörülen hesap verebilir mali sistemle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

40. Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin aktarma

yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde 20'sine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabilecekleri belirtildikten sonra dava konusu ikinci cümlesinde, bu idarelerin yüzde 20'yi geçen diğer her türlü kurum içi aktarmalarını yapmaya maliye bakanının yetkili olduğu ifade edilmiştir.

41. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

42. Kuralın da yer aldığı Bütçe Kanunu'nun yürürlükte bulunduğu 2016 yılında, 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin ikinci fıkrasında merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yılı bütçe kanununda farklı bir oran belirlenmedikçe yüzde beşine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabileceği hüküm altına alınmaktadır. Dava konusu kuralda ise genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin kendi bütçeleri içindeki yüzde 20'yi geçen her türlü kurum içi aktarmalarını yapmaya maliye bakanının yetkili olduğu belirtilerek maliye bakanına, esasları belirlenmemiş bir alanda hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın ödenek aktarma yetkisi tanınarak Meclisin sahip olduğu bütçe hakkı ihlal edilmektedir.

43. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. ve 163. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

4. (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

44. Dava dilekçesinde özetle; 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak 2016 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması durumunda, bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması

işlemlerinin yapılması konusunda 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen sınırlamalara tabi olmaksızın idarelere yetki verilmesinin 5018 sayılı Kanun'la kurulan mali sistemle bağdaşmadığı, kuralın proje değişikliğinin arkasına sığınılarak proje ödeneklerine ilave ödenek aktarma gibi gizli bir amacının olduğu, idarelere bu şekilde ödenek aktarma yetkisi verilmesinin Meclise ait olan bütçe hakkını ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

45. Dava konusu kuralda 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak 2016 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamının 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın idarelerce yapılacağı belirtilmiştir.

46. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir. Olağan kanunlarla düzenlenmesi gereken ödenek aktarma işlemlerinin Bütçe Kanunu ile düzenlenmesi ve düzenlenmesi ve 5018 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi döneminde uygulanmayacağının öngörülmesi, bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ve bütçe kanunu ile mevcut kanun hükümlerinin açıkça veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesini ihlali etmektedir.

47. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 87. ve 163. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

5. (3) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "…*fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın*…" İbaresinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

48. Kanun'un 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine, fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarmaya yetkili olduğu ifade edilmiştir. Fıkrada yer alan "*…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın...*" ibaresi, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

49. Günümüzde bütçe kanunları çeşitli sınıflandırmalar yardımıyla oluşturulmaktadır. Bu sınıflandırma türlerinden biri olan fonksiyonel sınıflandırma, devlet faaliyetlerinin türünü göstermektedir. Devlet faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere yönelik harcamaların zaman serileri boyunca izlenmesi ve uluslararası karşılaştırma imkânı elde edilmesi, fonksiyonel sınıflandırma ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca bütçe politikalarının oluşturulmasında sektörel ayrımların yapılabilmesi de bu sınıflandırmanın hedefleri arasındadır.

50. Analitik bütçe sınıflandırmasında fonksiyonel sınıflandırma, devlet faaliyetlerinin türünü göstermekte ve ödeneklerin kamu hizmetlerine, işlevlerine göre tahsis edilmesi ile bütçe politikalarının oluşturulmasında sektörel ayrımların yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, ödeneklerin kamusal faaliyetlere türüne/işlevine göre tahsisi, kamu hizmetlerinin maliyetlerinin ortaya konulabilmesi, maliyet-fayda analizinin yapılabilmesi ile verimlilik, etkililik ve ekonomiklik hedeflerine ulaşılabilmesi bütçe sınıflandırması ile gerçekleşebilmektedir. Bu yanıyla bütçe sınıflandırmasının temelini fonksiyonel sınıflandırma oluşturmaktadır. Nitekim 5018 sayılı Kanun'un 15. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Merkezi yönetim bütçe kanununun gider cetvelinin bölümleri, analitik bütçe sınıflandırmasına uygun olarak fonksiyonlar şeklinde düzenlenir. Fonksiyonlar birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü düzeyde alt fonksiyonlara ayrılır.*" denilmektedir.

51. Fonksiyonel sınıflandırma, dört düzeyli bir kod grubundan oluşmaktadır. I. düzey, devlet faaliyetlerini on ana fonksiyona ayırmaktadır.

Ana fonksiyonlar, II. düzeyde alt fonksiyonlara bölünmektedir. III. düzey kodlar ise nihai hizmetleri göstermektedir. Fonksiyonel sınıflandırmanın IV. düzeyi de özel olarak izlemeyi gerektiren bazı kurumsal planlama ihtiyaçlarının karşılanması ve izlenmesi amacıyla yapıya dâhil edilmiş olup böyle bir ihtiyaç ortaya çıktığında IV. düzeye ilişkin kodlar ve bu kodların açıklamaları, Maliye Bakanlığı ile mutabakat sağlanarak belirlenmektedir.

52. Diğer yandan kamu kurumlarınca ihtiyaç duyulan bazı hizmetler başka bir kamu kurumunun ana hizmeti kapsamında bulunabilmektedir. Bu doğrultuda kamu kurumları bu hizmetleri kendileri yapmak yerine ilgili kamu kurumunun uzmanlık ve tecrübelerinden istifade edecek şekilde bu idarelere yaptırabilmektedir. Bununla birlikte analitik bütçe sınıflandırma sistemine göre kullanılan fonksiyonlar her bir kurumun ana hizmet grubu ile ilişkilendirilerek bütçelerde yer almaktadır. Dolayısıyla hizmeti yaptıracak idareler ile hizmeti yürütecek olan idarelerin ana hizmetlerinin farklı olması bütçelerinde kullanılan fonksiyonel kodların farklı olması sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle genel bütçe kapsamında yer alan bir kamu kurumundan diğer bir kamu kurumuna yapılacak aktarmalar fonksiyonel kod değişikliği gerektirmektedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

53. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla maliye bakanına verilen ödenek aktarma yetkisinin hizmeti yaptıracak idare ile hizmeti yürütecek idare arasında ödenek aktarmasına konu olan hizmetin yatırım hizmetleriyle sınırlandırılmayarak her tür hizmete açık tutulduğu, kuralın ödeneğin konulduğu kamu idaresi ile hizmeti yürütecek kamu idaresini değiştirmenin ötesinde yürütülecek kamu hizmetinin fonksiyonu yanında türünü de değiştirerek bütçede yer almayan farklı bir kamusal fonksiyona/ işleve (veya yer alan farklı fonksiyonun ödeneğinin artırılarak ödenekten fazla) harcama yapılmasına sebebiyet verdiği, bu durumun bütçede değişiklik yapılması suretiyle bütçe hakkını ihlal ettiği gibi idari tasarrufla bütçede değişiklik yapılmasına neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

54. Dava konusu kuralda, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine *"fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın"* ödenek aktarmaya yetkili olduğu belirtilmektedir.

55. Kural ile getirilen düzenleme her ne kadar genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarma yetkisi vermekte ise de Anayasa Mahkemesinin 26.5.2016 tarihli ve E.2015/7, K.2016/47 sayılı kararında belirtildiği üzere ödenek, diğer kamu idaresine aktarılıp aktarılmamasına bakılmaksızın konuluş amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Bir başka ifade ile hizmeti yaptıracak olan kamu idaresi söz konusu hizmeti ister kendi ifa etsin isterse de hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarsın, her şart altında merkezî yönetim bütçe kanunu ile konulan ödenek konuluş amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Dava konusu kural, bu yönüyle bütçenin uygulanması ile ilgili hüküm kapsamında olup bütçe hakkını zedelememektedir.

56. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

57. Kuralın Anayasa'nın 163. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

6. (5) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin "*…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.*" Bölümünün İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

58. 6682 sayılı Bütçe Kanunu'nun 6. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 28/A maddesi

kapsamında yaptıracakları her türlü yatırım, yapım, bakım, onarım ve yardım işlerine ilişkin ödeneklerini İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarmaya yetkili olduğu, ikinci cümlesinde ise merkezî yönetim kapsamındaki diğer kamu idarelerinin bu kapsamdaki kaynak transferlerini tahakkuk işlemi ile gerçekleştireceği belirtilmiş, üçüncü cümlesinde de bu kapsamda idarelerce kaynak transferi yapılmış iş ve projeler ile 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 1. maddesinin yirmi beşinci fıkrası gereğince ödenek kaydedilen tutarların ilişkili olduğu iş ve projelerde 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar ve Eki 2016 Yılı Yatırım Programına uygun olarak değişiklik yapılması hâlinde bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamının ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır. Fıkranın üçüncü cümlesinin "*…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.*" bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

59. 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezî idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere valiye bağlı olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulması öngörülmüştür.

60. Adı geçen Başkanlıklar, il özel idarelerinin büyükşehir belediyesi olan illerde kaldırılması sonucu ortaya çıkan ihtiyaç doğrultusunda sadece büyükşehir belediyesi olan illerde kurulmuştur. Bakanlıklar ve diğer merkezî idare kuruluşları, illerde yapacakları her türlü yatırım, yapım, bakım, onarım ve yardım işlerini Başkanlıklar aracılığıyla yapabilmektedir.

61. Öte yandan 6360 sayılı Kanun ile bazı il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Bunun sonucu olarak tüzel kişiliğin kaldırılma tarihi itibarıyla bakanlıklar ve merkezî idare kuruluşları tarafından il özel idarelerine kaynak aktarılmış olan işlerden özel idarelerin tüzel kişiliğinin kalkacağı tarihe kadar tamamlanamayacak olanlar ile ilgili olarak söz konusu iş ve hizmetlerin yeni kurulan yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına devri ve daha önceden aktarılan kaynakların ne şekilde muhasebeleştirilerek değerlendirileceği konusunda 6360 sayılı Kanun ile düzenleme yapılmıştır. Bu çerçevede Kanun'un geçici 1. maddesinin (25) numaralı fıkrasıyla, bakanlıklar ve merkezî idare kuruluşları tarafından il özel idarelerine kaynak aktarılmış olan işlerden özel idarelerin tüzel kişiliğinin kalkacağı tarihe kadar tamamlanamayacak olanların 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesine göre kurulan yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına devredilmesi; söz konusu işlere ilişkin kaynakların devir tarihine kadar kullanılmayan kısımlarının İçişleri Bakanlığı merkez muhasebe birimi hesabına ödenmesi ve genel bütçenin (B) işaretli Cetveli'ne gelir kaydedilmesi öngörülmüş, gelir kaydedilen bu tutarlar karşılığını bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek kaydetmeye ve bu ödeneklerden harcanmayan tutarları ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye İçişleri Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

62. Bu açıklamalar çerçevesinde dava konusu kural, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve merkezî yönetim kapsamındaki diğer kamu idarelerinin büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezî idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere yapacakları iş ve projelerde 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar ve Eki 2016 Yılı Yatırım Programına uygun olarak değişiklik yapılması durumunda bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamının ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirileceğini düzenlemektedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

63. Dava dilekçesinde özetle; Bakanlar Kurulunun yatırım projelerinde yapacağı değişikliklerin doğrudan 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda değişiklik yapılması sonucunu doğuracağı, değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili olarak değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerini yapma yetkisinin ilgili kurumun talebi üzerine İçişleri Bakanlığına verilmesinin Meclise ait olan bütçe hakkının yürütme organına devri anlamına geleceği, bütçenin fonksiyonunu ifa edebilmesinin temel bütçe ilkelerine uyulması ile mümkün olduğu, dava konusu kuralla proje değişikliğinin arkasına sığınılarak ödenek aktarılmasına olanak tanındığı bu durumun kamu yararıyla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87., 161. ve 163 maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

64. Dava konusu kuralda, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile merkezî yönetim kapsamındaki idarelerin yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları aracılığıyla yaptıracakları iş ve projelerde veya daha önce il özel idarelerince yürütülmekte iken il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılması nedeniyle yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına devredilen iş ve projelerde, 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar ve Eki 2016 Yılı Yatırım Programına uygun olarak değişiklik yapılması hâlinde bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamının 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığınca yapılacağı hüküm altına alınmaktadır.

65. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir. Olağan kanunlarla düzenlenmesi gereken ödenek aktarma işlemlerinin Bütçe Kanunu ile düzenlenmesi ve 5018 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi döneminde uygulanmayacağının öngörülmesi, bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ve bütçe kanunu ile mevcut kanun hükümlerinin açıkça veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesini ihlali etmektedir.

66. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 87. ve 163. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

7. (5) Numaralı Fıkrasının Dördüncü Cümlesinde Yer Alan "…*veya başka bir*…" İbaresinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

67. Dava dilekçesinde özetle, parlamentonun bütçe hakkının gereği olarak belli bir iş veya projeyi gerçekleştirmek üzere tahsis edilen ödeneklerin ilgili Bakan tarafından başka bir iş veya projenin gerçekleştirilmesi amacıyla Toplu Konut İdaresi Başkanlığına (TOKİ) aktarılmasının parlamentonun bütçe hakkına açık bir müdahale oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87. ve 163. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

68. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural Anayasa'nın 161. maddesi yönünden de incelenmiştir.

69. 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun 6. maddesinin (5) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinde, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile merkezî yönetim kapsamındaki diğer idareler tarafından, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları aracılığıyla yaptıracakları iş ve projelerde ya da daha önce il özel idarelerince yürütülmekte iken il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılması nedeniyle yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına devredilen iş ve projelerde kullanılmak üzere İçişleri Bakanlığı bütçesine kaynak transfer edildiği veya ödenek kaydedildiği hâlde transfer edildiği veya ödenek kaydedildiği mali yılı takip eden yıl sonuna kadar kullanılamayacağı anlaşılan ödeneklerin 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar ve Eki

2016 Yılı Yatırım Programı ilişkisi kurulmak kaydı ile aynı *"veya başka bir"* iş veya proje kapsamında ve mevzuatı çerçevesinde kullanılmak üzere, ilgili Bakanın onayı ile Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarınca TOKİ'ye aktarılabileceği hüküm altına alınmaktadır. Fıkrada yer alan "*…veya başka bir...*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

70. Dava konusu kuralın yer aldığı Bütçe Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 2016 yılında 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezî idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere valiye bağlı olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulması öngörülmüş; ikinci cümlesinde, bakanlıklar ve diğer merkezî idare kuruluşlarının kaynağını aktarmak şartıyla illerde yapacakları her türlü yatırım, yapım, bakım, onarım ve yardım işlerini bu başkanlık aracılığıyla yapabilecekleri belirtilmiş; üçüncü cümlesinde, bu işler karşılığı genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerince yapılacak kaynak transferlerinin ödenek aktarması suretiyle diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak kaynak transferlerinin ise tahakkuk işlemleri ile gerçekleştirileceği ifade edilmiş, dördüncü cümlesinde de genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerince aktarılan tutarlardan yıl içinde harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye, diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca aktarılan tutarları bir yandan genel bütçenin (B) işaretli Cetveli'ne gelir, diğer yandan Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek kaydetmeye ve yıl içinde harcanmayan kısımlarını ertesi yıl bütçesine devren gelir ve ödenek kaydetmeye İçişleri Bakanlığının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

71. Anılan fıkranın ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri 15.8.2016 tarihli ve 674 sayılı KHK'nın 35. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış, KHK'nın aynı maddesiyle Kanun'un 28/A maddesine eklenen ikinci fıkranın ikinci cümlesinde, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı aracılığıyla yapılacak işlere ilişkin ödeneklerin kamu kurum ve kuruluşlarının

bütçelerinde ayrı tertiplerde izleneceği, bu ödeneklerden diğer tertiplere aktarma yapılmayacağı ve başka amaçlarla kullanılamayacağı belirtilmiş, üçüncü cümlesinde de söz konusu tertiplerde yer alan ödeneklerden harcanmayan kısımların ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydedileceği kural altına alınmıştır.

72. Dava konusu kuralda ise merkezî yönetim kapsamındaki idareler tarafından, 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesi kapsamında yaptıracakları her türlü yatırım, yapım, bakım, onarım ve yardım işlerinde kullanılmak üzere İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarılan ödeneklerin aktarıldığı mali yılı takip eden yıl sonuna kadar kullanılamayacağının anlaşılması durumunda, başka bir iş veya proje kapsamında ve mevzuatı çerçevesinde kullanılmak üzere ilgili Bakanın onayı ile Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarınca Toplu Konut İdaresi Başkanlığına aktarılabilmesine olanak tanınarak yukarıda anılan 3152 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmaktadır. Dava konusu kuralla 3152 sayılı Kanun'da değişiklik yapılması ise bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açık veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

73. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87. ve 163. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 9. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının *"(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* Bölümünün İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

74. Dava dilekçesinde özetle; kamu yatırım projelerine bütçeden harcama yapılabilmesi için 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda ödenek tahsis edilmesi ve 641 sayılı KHK'nın 32. ve 5018 sayılı Kanun'un 19. maddesi gereğince Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanacak 2016 yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alması gerektiği, diğer taraftan 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca, birden fazla yılı kapsayan yatırım projelerinde ihaleye çıkılabilmesi için ilk yıl öngörülen ödeneğin proje maliyetinin %10'dan az olamayacağı, dava konusu kuralla kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demir yolu yapımı ve çeken araç projelerin bu hükümlerden muaf tutulduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

75. Kanun'un "*Yatırım harcamaları*" kenar başlıklı 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, 2016 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projeler dışında herhangi bir projeye harcama yapılamayacağı belirtilmiş, dava konusu kuralın yer aldığı ikinci cümlesinde de bu cetvellerde yer alan projeler ile ödeneği toplu olarak verilmiş projeler kapsamındaki yıllara sari işlere (kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demir yolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç) 2016 yılında başlanabilmesi için proje veya işin 2016 yılı yatırım ödeneğinin, proje maliyetinin yüzde 10'undan az olamayacağı, bu oranın altında kalan proje ve işler için gerektiğinde projelerin 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar esaslarına uyulmak ve öncelikle kurumların yatırım ödenekleri içinde kalmak suretiyle revize edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Fıkranın ikinci cümlesinin "*…(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-*

Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç...)" bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

76. Kurala göre, kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demir yolu yapımı ve çeken araç projeleri için ayrılan 2016 yılı yatırım ödeneği proje maliyetinin %10'undan az olsa dahi 2016 yılında bu projelere başlanabilecektir.

77. Dava konusu kuralın yer aldığı Bütçe Kanunu'nun yürürlükte bulunduğu 2016 yılında, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, yatırım projelerinin planlanan sürede tamamlanarak ekonomiye kazandırılabilmesi amacıyla birden fazla yılı kapsayan işlerde ihaleye çıkılabilmesi için işin süresine uygun olarak yıllar itibarıyla ödeneğin bütçelerinde bulunmasını sağlamak üzere programlamanın yapılmış olmasının zorunlu olduğu, ilk yıl için öngörülen ödeneğin proje maliyetinin % 10'undan az olamayacağı hüküm altına alınmaktadır.

78. Dava konusu kuralla 4734 sayılı Kanun'un yukarıda yer alan hükmü, 2016 yılı için kuralda sayılan projelerle sınırlı kalmak kaydıyla uygulanamamaktadır. 4734 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi döneminde uygulanmayacağının öngörülmesi bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ve bütçe kanunu ile mevcut kanun hükümlerinin açıkça veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesini ihlal etmektedir.

79. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

C. Kanun'un Eki E-Cetveli'nin;

1. (11) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "…*özel hesaba aktarılarak*…" İbaresi ile İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

80. Dava dilekçesinde özetle; Dışişleri Bakanlığı bütçesinde yer alan bazı ödeneklerin dava konusu kurallarla bütçe sistemi dışına çıkarılarak özel hesaplara aktarıldığı, 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da, Dışişleri Bakanlığının ödeneklerini özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine ilişkin düzenlemeye yer verilmediği, özel hesabın Sayıştay denetimine tabi olup olmayacağının belirsiz olduğu, nitekim Sayıştayın 2014 yılı Dışişleri Bakanlığı denetim raporunda özel hesapların denetimi konusunda bir değerlendirmede bulunulmadığı, hiçbir çerçeve çizilmeden ve sınırlamaya bağlı olmadan özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda Dışişleri ve maliye bakanına yetki verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

81. 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Dışişleri Bakanlığının yurt dışında açılacak yeni temsilciliklerinin kuruluş aşamasındaki ivedi giderleri ile gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.00.00.02-01.1.9.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödeneğin; Kıbrıs konusunda Bakanlık ve Lefkoşa Büyükelçiliğince yürütülecek çeşitli faaliyetler için 11.01.36.00-01.2.1.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödeneğin; Türkiye'de Yapılan Birleşmiş Milletler Konferansları ve Toplantılarına Dair Ayrıcalık, Bağışıklık

ve Diğer Bazı Hususlara İlişkin Düzenlemeler Hakkında Birleşmiş Milletler ve Türkiye Arasındaki Çerçeve Anlaşma uyarınca BM toplantı ve organizasyon giderlerinin karşılanması amacıyla 11.01.41.00-01.1.3.00-1-03.6 ve 11.01.32.00-01.1.3.00-1-03.6 tertiplerinde yer alan ödeneklerin; İslam İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde ülkemizde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.01.37.00-01.1.3.00-1-03.6 tertibinde yer alan ödeneğin; yurt dışında yürütülecek tanıtım faaliyetleri için 11.01.43.00-01.1.3.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödeneğin Dışişleri Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle *"özel hesaba aktarılarak"* kullanılacağı belirtilmiş, ikinci cümlesinde de özel hesaba aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesidir.

82. Dava konusu kurallara göre yukarıda sayılan tertiplerden yapılacak harcamalar Dışişleri Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılarak_kullanılacak; özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar ise Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirlenecektir.

83. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde, yasama yetkisinin parlamentoya ait olması hususu "*demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum*" olarak nitelendirilmiştir.

84. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda, yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun hükmünün Anayasa'nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir.

85. Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasında "*Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.*" hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik olarak düzenlenen kanunlaştırma yöntemlerinin doğal sonucu olarak olağan kanun ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe kanunu ile düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kaldırılması olanaksızdır. "*Bütçe ile ilgili hükümler*" kavramı, mali nitelikteki bütün hükümleri değil kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümleri ifade etmektedir. Anayasa'nın 161. maddesinin getiriliş amacı; bütçe kanunlarında yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek, böylece bütçe kanunlarını ilgisiz kurallardan uzak tutarak kendi yapısı içinde bütünleştirmektir.

86. 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar*" başlıklı Eki E-Cetveli, Bütçe Kanunlarına her yıl eklenen cetvellerden biri olup isminden de anlaşılabileceği üzere ilgili olduğu mali yıl bütçesinde yer alan bazı ödeneklerin nasıl ve ne şekilde kullanılacağı ile bazı harcamaların kamu bütçesinden yapılmasında izlenecek usulleri göstermek için düzenlenmektedir.

87. Cetvel'in (11) numaralı açıklamasında, Dışişleri Bakanlığının yurt dışında açılacak yeni temsilciliklerinin kuruluş aşamasındaki ivedi giderleri ile gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan uluslararası toplantı giderlerinin, Kıbrıs konusunda Bakanlık ve Lefkoşa Büyükelçiliğince yürütülecek çeşitli faaliyetlerin, Türkiye'de Yapılan Birleşmiş Milletler Konferansları ve Toplantılarına Dair Ayrıcalık, Bağışıklık ve Diğer Bazı Hususlara İlişkin Düzenlemeler Hakkında Birleşmiş Milletler ve Türkiye Arasındaki Çerçeve Anlaşma uyarınca BM toplantı ve organizasyon giderlerinin, İslam İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde ülkemizde yapılan çok taraflı uluslararası toplantı giderlerinin ve yurt dışında yürütülecek tanıtım faaliyetlerinin hangi bütçe tertiplerinden karşılanacağı belirtilerek bu tertiplerde yer alan ödeneklerin hangi faaliyetlerde kullanılacağına ilişkin çerçeve çizilmiş; sınırlar belirlenmiştir. Dava konusu kurallarla da bu tertiplerde yer alan ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılması, ödeneklerinin harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca belirlenmesi öngörülmüştür.

88. Dava konusu kurallar, doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Bu bakımdan kuralların bütçeyle ilgili kurallar kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur. Bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödeneklerinin harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarına yetki verilmesi yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

89. Anayasa'nın 160. maddesinde, Sayıştayın merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleriyle mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevli olduğu belirtilmiş; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "*Denetim alanı*" kenar başlıklı 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde de kamu idareleri bütçelerinde yer alıp almadığına bakılmaksızın özel hesaplar dâhil tüm kamu hesapları, fonları, kaynakları ve faaliyetlerinin Sayıştay denetimi kapsamında olduğu hüküm altına alınmıştır.

90. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasında, özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılan ödeneklerin Sayıştay denetimine tabi olmayacağına yönelik herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Dolayısıyla bütçe ödeneklerinin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamalar da Sayıştay denetimine tabidir. Özel hesaba aktarılan ödeneklerin denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarına yetki verilmesi, harcamaların Sayıştay denetiminden çıkarıldığı anlamına gelmemektedir.

91. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (11) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

92. Dava dilekçesinde özetle, Dışişleri Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de merkezî yönetim kapsamındaki idareler arasında yer alması nedeniyle Bakanlığa tahsis edilen kaynakların mali yönetim ve kontrolünün 5018 sayılı Kanun'a; mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na; taşıt edinme, kullanma ve tahsis işlemlerinin ise 237 sayılı Taşıt Kanunu'na tabi olduğu, özel hesaptan yapılacak harcamaların dava konusu kural uyarınca 4734, 5018 ve 237 sayılı Kanunlardan müstesna tutulmasının Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

93. Dava konusu kuralda, 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasında sayılan ödeneklerin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamaların 4734, 5018 ve 237 sayılı Kanunlardan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

94. 4734 sayılı Kanun, kamu hukukuna tabi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veya kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek amacıyla çıkarılmıştır. Kanun kapsamında yer alan idarelerin kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri (Kanun'da yazılı usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemler) anılan Kanun hükümlerine göre yürütülecektir. Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri bu Kanun kapsamında sayılmıştır.

95. 5018 sayılı Kanun, kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve mali

saydamlığı sağlamak üzere kamu mali yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolü düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

96. 237 sayılı Kanun ise kamu kurumlarının taşıt edinmesi işlemlerine ilişkin kuralları düzenlemektedir. Kanun, genel bütçeye dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahallî idare birliklerini, iktisadi devlet teşekkülleri ile özel kanun ve kararnamelerle kurulan her çeşit banka ve teşekkülleri, sayılan daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip bulundukları teşekkül ve müesseseleri, kamuya yararlı derneklerden Başbakanlıkça lüzumlu görülenleri kapsamaktadır. Dolayısıyla genel bütçeye dâhil kamu idareleri tarafından kullanılacak taşıtlar anılan Kanun hükümleri çerçevesinde edinilebilecektir.

97. Dışişleri Bakanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından 4734, 217 ve 5018 sayılı Kanun'a tabidir. Dava konusu kuralda ise Dışişleri Bakanlığının, 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun Eki E Cetveli'nin (11) numaralı açıklaması uyarınca özel hesaba aktarılan ödeneklerden yapacağı harcamalar, yukarıda anılan 4734, 5018 ve 237 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2016 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir. Dava konusu kuralla kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması ise bu kanunlarda o yıl için değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. Bu itibarla, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılan Dışişleri Bakanlığının özel hesaptan yapacağı harcamaların 4734, 5018 ve 237 sayılı Kanunlardan müstesna tutulması bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açık veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

98. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

3. (17) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci Cümlesindeki "…*açılacak özel hesaba*…" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

99. 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu eki E-Cetveli'nin (17) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) üyesi ülkelere teknik ve mali destek sağlamak amacıyla ülkemiz ve diğer üye ülkelerin kamu kurum ve kuruluşları ile İİT bünyesinde ekonomik ve ticari alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarca teklif edilen projelerden, İSEDAK sekretaryası görevini ifa eden Kalkınma Bakanlığı tarafından 2016 yılı içinde onaylananlar ile 2015 yılında onaylanmış olup 2016 yılı içinde ödemesi devam eden projelere kullandırılmak üzere Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.1 ve 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.2 tertiplerine konulan ödeneklerin Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketi nezdinde *"açılacak özel hesaba"* aktarılarak kullanılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde, söz konusu program ve projeler çerçevesinde oluşabilecek harcamalar, program ve projelerin yürütülmesi esnasında Kalkınma Bankası tarafından talep edilebilecek komisyon, transfer ücreti, döviz kuru farkı ve benzeri nitelikteki harcamalar ile projelerin değerlendirilmesine ilişkin hizmet alımlarının bu ödeneklerden karşılanacağı ifade edilmiş; üçüncü cümlesinde de bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesindeki *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

100. İİT; İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye devletler arasında iş birliği ve dayanışmayı güçlendirmek amacıyla 1969 yılında kurulmuştur. Örgütün 57 üyesi bulunmakta olup Türkiye kuruluşundan bu yana üyedir. İSEDAK ise daha çok ürettiği somut projeler ve müzakere edilerek kabul edilen ticari ve ekonomik içerikli anlaşmalar bakımından öne

çıkmaktadır. Komitenin Başkanlığı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından deruhte edilmekte ve her yıl ülkemizde bir kez Bakanlar düzeyinde, bir kez de teknik düzeyde İzleme Komitesi toplantısı düzenlenmektedir.

101. İSEDAK çalışmaları kapsamında İİT üyesi ülkeler arasında iş birliğini geliştirmek amacıyla, üye ülkelerin kamu kurum ve kuruluşlarınca ve İİT bünyesinde ekonomik ve ticari alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarca teklif edilen kurumsal kapasite geliştirme amaçlı program ve projeler, Kalkınma Bakanlığı ile Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. arasında imzalanan protokol çerçevesinde yürütülmektedir.

b. İptal Taleplerinin Gerekçesi

102. Dava dilekçesinde özetle; Bakanlığa tahsis edilen ödeneklerin özel hesaba aktarılarak kullanılmasının 5018 sayılı Kanun'da öngörülen harcama sistemine uygun olmadığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.1 ve 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.2 tertiplerinden özel hesaba aktarılan tutarlardan yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda Kalkınma bakanının yetkili kılınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de Kalkınma Bakanlığının ödeneklerini özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine ilişkin hüküm bulunmadığı, özel hesaptan yapılan harcamaların denetimi konusunda da belirsizlik bulunduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı oluğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

103. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

104. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

105. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Açıklamada bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

106. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

4. (18) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci Cümlesindeki "…tarafından açılacak özel hesap…" İbaresi ile İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

107. Dava dilekçesinde özetle; özel hesap uygulamasının kamu yararını gerçekleştirmeyi değil kamu kaynaklarının kamu yararına çalışan dernek ve vakıflar yanında her türlü mali işlemlerinde mali mevzuat hükümlerine tabi olan kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, il özel idareleri, belediyeler ve mahallî idare birlikleri ile faaliyetlerini kuruluş kanunlarına göre yürüten kalkınma ajansları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bütçeleri dışında temel mali mevzuat hükümleri ile kuruluş kanunlarına tabi olmadan harcanması amacını taşıdığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın, özel hesaba aktarılmak suretiyle yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin kalkınma bakanına bırakılmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı KHK'da kalkınma bakanına böyle bir yetki verilmediği, yapılan düzenlemeyle bir nevi örtülü ödenek oluşturulduğu, Sayıştayın harcamalar üzerindeki denetim yetkisinin kısıtlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7, 124., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

108. 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Eki E-Cetveli'nin (18) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.05-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına, kalkınma ajanslarına, kamu yararına çalışan dernek ve vakıflara, üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, il özel idarelerine, belediyelere ve mahallî idare birliklerine CMDP için anılan her bir kurum ve kuruluş *"tarafından açılacak özel hesap"* aracılığıyla kullandırılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esasların da kalkınma bakanı tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesindeki "… *tarafından açılacak özel hesap*…" ibaresi ile ikinci cümlesidir.

109. Açıklamaya göre Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.05-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek CMDP kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına, kalkınma ajanslarına, kamu yararına çalışan dernek ve vakıflara, üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, il özel idarelerine, belediyelere ve mahallî idare birliklerine kullandırılacaktır. Dava konusu kurallar uyarınca anılan ödenek, her bir kurum ve kuruluş tarafından açılacak özel hesap aracılığıyla kullandırılacak; bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esaslar da kalkınma bakanı tarafından belirlenecektir.

110. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

111. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle kurallar, bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

112. Bütçe kanunu ile CMDP kapsamında kullanılması öngörülen ödenekler, Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Söz konusu ödeneğin çerçevesi çizilmiş, kullanacak kamu kurum ve kuruluşları belirlenmiş, ödeneklerin harcanması ve muhasebeleştirilmesi sürecinde yer alacak kurumlar ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

113. Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesi gereğince bütün kamusal işlemler, nihai olarak kamu yararını gerçekleştirme hedefine yönelmek durumundadır. Kanunun amaç unsuru bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için kanunun çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. İlgili yasama belgelerinin incelenmesinden kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu söylenebilir. Kanun koyucunun kamu yararı amacıyla hareket edip etmediği ancak ilgili yasama belgeleri incelenerek ve kuralın objektif anlamına bakılarak tespit edilebilir.

114. CMDP, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı ile bölgesel politika öncelikleri arasına girmiş; Onuncu Kalkınma Planında da yer almıştır. Bu program, az gelişmiş bölgelerde büyüme merkezi işlevi görecek kentsel merkezlerin desteklenmesi amacıyla uygulamaya konulmuştur. Dava konusu kuralların CMDP programının daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralda, kamu yararı dışında bir amacın güdüldüğü söylenemeyeceğinden hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

115. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 124. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

5. (19) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

116. Dava dilekçesinde özetle; 641 sayılı KHK'da Kalkınma Bakanlığına Devlet destek ve yardımları ile teşviklerin uygulanması ve yürütülmesine ilişkin görev verilmediği bundan dolayı Bakanlığın bütçesine devlet desteği, yardımı ve teşviki amacıyla ödenek konulabilmesinin mümkün olmadığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.9.9.00-1-07.1 tertibine konulan ödenekten yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin kalkınma bakanına bırakılmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, kuralda belirtilen ödenek tutarının bütçe sistemi dışına çıkarılarak özel usullerle harcanmasına sebebiyet verildiği, Sayıştayın denetim yetkisinin kısıtlandığı belirtilerek dava konusu kuralın Anayasa'nın 7., 124., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

117. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (19) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.9.9.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin Sosyal Etkileşim Programı (SEP) kapsamında, Bakanlık tarafından belirlenecek bölgelerde ilgili kalkınma ajansı aracılığıyla kullandırılacağı belirtilmiş; dava konusu ikinci cümlesinde de bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esasların kalkınma bakanı tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

118. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

119. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (19) numaralı açıklamasında yer alan SEP kapsam ve çerçevesi daha önceden belirlenmiş bir programdır. Bütçe kanunu ile SEP kapsamında kullanılması öngörülen ödenek, Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Söz konusu ödeneğin hangi bölgelerde hangi kurum aracılığıyla kullandırılacağı belirtilerek ödeneğin kullanımına ilişkin çerçevesi çizilmiş, sınırlar belirlenmiştir. Bu sınırlar içinde, ödenekten verilecek

hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

120. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 124. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

6. (20) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesindeki "*…adına açılacak özel bir hesaba…*" ve "*…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" İbarelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

121. Dava dilekçesinde özetle; 641 sayılı KHK'da Kalkınma Bakanlığına devlet destek ve yardımları ile teşviklerin uygulanması ve yürütülmesine ilişkin görev verilmediği bundan dolayı Bakanlığın bütçesine devlet desteği, yardımı ve teşviki amacıyla ödenek konulabilmesinin mümkün olmadığı, 5018 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde, kamu idarelerinin tüm gelir ve giderlerinin bütçelerinde gösterilmesi esası getirilerek özel hesap uygulamasına son verildiği, Sosyal Destek Programı (SODES) için ayrılan ödeneklerin valilikler ve kalkınma ajansları adına açılacak özel hesaplara aktarılmasının bu hesaptan yapılacak harcamaların valilikler bakımından temel mali mevzuat hükümlerine tabi olmadan harcanmasına, kalkınma ajansları açısından da 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun dışında harcanması sonucunu doğurduğu, bu durumun bütçe disiplininden uzaklaşılmasına, harcamalarda keyfîliğe sebebiyet vereceği, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve hiçbir sınırlamayla bağlı olmaksızın Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.6.0.00-1-07.1 tertibine konulan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin kalkınma bakanına bırakılmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı KHK'da kalkınma Bakanına böyle bir görev verilmediği, yapılan düzenlemeyle bir nevi örtülü ödenek oluşturulduğu, Sayıştayın harcamalar üzerindeki denetim yetkisinin kısıtlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

122. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

123. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (20) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.6.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin SODES kapsamında öncelikle Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamındaki iller olmak üzere Kalkınma Bakanlığı tarafından oluşturulacak usul ve esaslar çerçevesinde belirlenecek illerde istihdamın artırılması, sosyal içermenin, spor, kültür ve sanatın geliştirilmesi, SODES programının yürütülmesine yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ile SODES'in değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de bu kapsamda ilgili valilikler veya kalkınma ajansları tarafından belirli bir program çerçevesinde Kalkınma Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan proje bedellerinin münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ilgili valilik veya kalkınma ajansı *"adına açılacak özel bir hesaba"* aktarılacağı ve proje amaçlarına uygun olarak kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, mahallî idare birlikleri, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarına "*Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde"* ilgili valilik veya kalkınma ajansı tarafından kullandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın ikinci cümlesinde yer alan "…*adına açılacak özel bir hesaba…"* ve "…*Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde*…" ibareleridir.

124. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

125. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle kuralların bütçenin uygulanması kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

126. SODES, Onuncu Kalkınma Planında yer alan bir sosyal kalkınma programıdır. Program, dezavantajlı bölgelerin beşerî sermayesini güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmak, bu bölgelerdeki göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyecek şekilde tasarlanmıştır. SODES projeleri ile istihdam edilebilirliğin artırılması, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarının sağlanması, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı verilmesi hedeflenmektedir. Dava konusu kuralların SODES programının daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır.

127. Bütçe kanunu ile SODES kapsamında kullanılması öngörülen ödenek, Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Söz konusu ödeneğin çerçevesi çizilmiş, kullanacak kamu kurum ve kuruluşları belirlenmiş, harcanma sürecinde yer alacak kurumlar ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu ödeneğin kullanılmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

128. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 124. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

7. (24) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesindeki "… ***Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki*** **…" İbaresi ile İkinci Cümlesinin İncelenmesi**

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

129. Dava dilekçesinde özetle; Yüksek Planlama Kurulunun Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer alan ödeneği Kalkınma Bankasına aktarma yetkisi bulunmadığı, dava konusu kuralla bütçe ödeneklerinin Kalkınma Bankasına

aktarılarak kamu mali yönetimi ve kontrol sisteminin dışına çıkarıldığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve hiçbir sınırlamayla bağlı olmaksızın, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibine konulan ödeneğin tahsisi, aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esasları belirleme konusunda Yüksek Planlama Kurulunun yetkili kılınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, Sayıştayın harcamalar üzerindeki denetim yetkisinin kısıtlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

130. Kanunu'nun eki E-Cetveli'nin (24) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibinde yer alan ödenekten *"Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki"* kısmın hibe mahiyetinde olmak üzere bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine aktarılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de söz konusu ödeneğin tahsisi, aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esasların Yüksek Planlama Kurulu tarafından tespit edileceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki …*" ibaresi ile ikinci cümlesidir.

131. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

132. Bölgesel girişim sermayesi modeli, bölge planlarında belirlenen öncelikler doğrultusunda büyüme potansiyeli taşıyan ancak finansman sıkıntısı çeken girişim ve şirketlere süreli ortaklık yoluyla finansman ve danışmanlık desteği sağlama ve firma belli bir seviyeye ulaştıktan sonra ortaklıktan çıkmayı öngörmektedir. Böylece bölgelerin gelişmesine ve rekabet güçlerinin yükseltilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Bölgesel düzeyde yenilikçi finansal destek mekanizmaları oluşturulması, bu

kapsamda bölgesel girişim sermayesi ve kredi garanti fonu uygulamalarının başlatılması Onuncu Kalkınma Planında da yer almıştır. Dava konusu kuralda, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibinde yer alan ödenekten Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki kısmın hibe mahiyetinde olmak üzere bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine aktarılması öngörülmektedir.

133. Yüksek Planlama Kurulu; başbakanın başkanlığında kalkınma bakanı ile başbakanın belirleyeceği diğer bakanlardan oluşan, ekonomik, sosyal ve kültürel hedefler ile politikaların belirlenmesine esas teşkil edecek hususların görüşüldüğü kuruldur. 641 sayılı KHK'nın 22. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı planlamada ve politika hedeflerinin tayininde Bakanlar Kuruluna yardımcı olmak ve hazırlanacak kalkınma planları ile yıllık programları, Bakanlar Kuruluna sunulmadan önce belirlenen amaçlara uygunluk ve yeterlik bakımından incelemek, ülkenin yurt içi ve yurt dışı ekonomik hayatıyla ilgili konularda yüksek düzeyde kararlar almak, yatırım ve ihracatın teşvikine ilişkin esasları tespit etmek Yüksek Planlama Kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

134. Dava konusu kurallar; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bütçe kanunu ile bölgesel girişim sermayesi uygulamaları kapsamında kullanılması öngörülen ödenek, Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Açıklamada ödeneğin hangi faaliyet kapsamında kullanılacağına ilişkin çerçeve belirlenmiş, sınırlar çizilmiştir. Dolayısıyla ilgili bütçe tertibinden, bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için hibe mahiyetinde kullandırılacak ödenek miktarı ile ödeneğin tahsisi, aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esasların belirlenmesi konusunda ülkenin ekonomik hayatıyla ilgili konularda yüksek düzeyde kararlar almakla görevli olan Yüksek Planlama Kurulunun yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliğini taşımamaktadır.

135. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

8. (27) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci Cümlesindeki "…*açılacak özel hesaba aktarılarak*…" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

136. Dava dilekçesinde özetle; özel hesap uygulamasının mevcut bütçeleme, kamu mali yönetim ve denetim sisteminin dışına çıkılmasına ve yeni bir harcama hukukunun oluşturulmasına sebebiyet verdiği, hiçbir çerçeve çizilmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibine konulan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin Kalkınma Bakanlığına verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı KHK'da kalkınma bakanına böyle bir görevin verilmediği, yapılan düzenlemeyle bir nevi örtülü ödenek oluşturulduğu, Sayıştayın denetim yetkisinin kısıtlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

137. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (27) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının daimî başkanlığını deruhte ettiği İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin, Bakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle *"açılacak özel hesaba aktarılarak"* kullanılacağı belirtilmiş; üçüncü cümlesinde de söz konusu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esasların Kalkınma Bakanlığınca belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

138. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

139. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kuralların bütçeyle ilgili kurallar kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur. Açıklamada bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Kalkınma Bakanlığına yetki verilmesi yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

140. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın, 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

9. (27) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

141. Dava dilekçesinde özetle; Kalkınma Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de merkezî yönetim kapsamındaki idareler arasında sayıldığından Bakanlığa tahsis edilen kaynakların mali yönetim ve kontrolünün 5018 sayılı Kanun'a, mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanun'a tabi olduğu; dava konusu kuralla, özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutulmasının Anayasa'nın bütçeyle ilgili kurallarıyla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

142. Dava konusu kuralda, İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için Kalkınma Bakanlığı

bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamaların 4734 sayılı Kanun'a ve 5018 sayılı Kanun'a tabi olmayacağı hüküm altına alınmıştır.

143. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

144. Kalkınma Bakanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (1) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla Kalkınma Bakanlığı bütçesinden yapılacak harcamalar 4734 ve 5018 sayılı Kanunlara tabidir. Dava konusu kuralda ise Kalkınma Bakanlığı bütçesinden, İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için özel hesaba aktarılan ödenekten yapacağı harcamalar, yukarıda anılan 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2016 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir.

145. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

10. (28) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

146. Dava dilekçesinde özetle; 5018 sayılı Kanun'a göre merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarının kanunla yapılması gerektiği, Anayasa'nın kanun hükmünde kararnameyle Bakanlar Kuruluna dahi vermediği bütçede değişiklik yapma yetkisinin Maliye Bakanlığına verildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

147. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (28) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.4.9.00-1-06.2 tertibinde yer alan ödeneğin bölgesel eylem planları ve programları ve öncelikli dönüşüm programları eylem planları kapsamındaki işler ile araştırma altyapı projeleri ve yükseköğretim kurumlarının muhtelif yatırım projeleri için kullandırmaya kalkınma bakanının yetkili olduğu belirtilmiş; dava konusu ikinci cümlesinde ise bu tertipte yer alan ödenekten Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen tutarları yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarmaya Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

148. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

149. Dava konusu kuralla, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.4.9.00-1-06.2 tertibinde yer alan ve bölgesel plan ve programlar, eylem planları ile Onuncu Kalkınma Planında belirtilen Öncelikli Dönüşüm Programları kapsamındaki eylem ve yatırımlar için kullanılmak üzere konulmuş olan ödeneğin Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen kısmının Maliye Bakanlığı bütçesi içinde yer alan yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarma konusunda Maliye Bakanlığı yetkili kılınarak, olağan kanunla düzenlenmesi gereken kurumlar arası ödenek aktarmaları Bütçe Kanunuyla düzenlenmiştir. Olağan kanunlarla düzenlenmesi gereken kuralların Bütçe Kanunu ile düzenlenmesi, bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

150. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 163. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

11. (39) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

151. Dava dilekçesinde özetle; 237 sayılı Kanun'a göre kurumların taşıt ihtiyaçlarını hizmet alımı suretiyle karşılamalarının esas olduğu, merkezî yönetim kapsamındaki idarelerin hizmet alımı suretiyle edinmeleri ekonomik olmayan, yıl içinde her ne şekilde olursa olsun edinebilecekleri taşıtların azami satın alma bedelleri ile cinsi, adedi, hangi hizmette kullanılacağı ve kaynağının yılı bütçe kanuna bağlı (T) cetvelinde gösterilmesi gerektiği, 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu eki (T) Cetveli'nde hizmet alımı suretiyle edinilmesi ekonomik olmayan 9230 taşıt satın alınması öngörülmüş iken dava konusu kuralla azami satın alma bedeli belirtilmeksizin cins ve adedi ilgili idarenin talebi ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine alınacak Bakanlar Kurulu kararınca 100 adet taşıt daha alınması öngörülerek 237 sayılı Taşıt Kanunu'nda değişiklik yapıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

152. Dava konusu kuralda, merkezî yönetim kapsamındaki idarelerce hizmet alımı suretiyle edinilmesi ekonomik olmayan taşıtların Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'na bağlı (T) işaretli Cetvel'de gösterilmesine gerek bulunmaksızın cinsi ve adedinin ilgili idarenin talebi ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine alınacak Bakanlar Kurulu kararınca, taşıtların sayısı 100'ü geçmemek ve 2016 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararda yer alan usul ve esaslara göre yatırım programı ile ilişkilendirilmek kaydıyla satın alma suretiyle edinilebileceği hüküm altına alınmaktadır.

153. Kamu kurumlarının taşıt edinmesi işlemleri kural olarak 237 sayılı Taşıt Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Söz konusu Kanun; genel bütçeye dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahallî idare birliklerini, iktisadi devlet teşekkülleri ile özel kanun ve kararnamelerle kurulan her çeşit banka ve teşekkülleri, sayılan daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından

fazlasına sahip bulundukları teşekkül ve müesseseleri, kamuya yararlı derneklerden Başbakanlıkça lüzumlu görülenleri kapsamaktadır.

154. Kanun'un 7. maddesine göre, kurumların taşıt ihtiyaçlarını hizmet alımı suretiyle karşılamaları esastır. Bu şekilde temini mümkün olmayan, ekonomik bulunmayan veya sağlık, savunma ve güvenlik gibi nedenlerle hizmet alımı suretiyle karşılanması uygun görülmeyen taşıtlar diğer yollarla edinilebilir.

155. Kanun'un 10. maddesinde, genel bütçeye dâhil daireler, katma bütçeli idareler ve döner sermayelerin yıl içinde her ne şekilde olursa olsun edinebilecekleri taşıtların cinsi, adedi, hangi hizmette kullanılacağı ve kaynağının, yılı bütçe kanunlarına bağlı (T) işaretli cetvelde gösterileceği belirtilmiş; sayılanlar dışında kalan kurum ve kuruluşlar tarafından 237 sayılı Kanun gereğince taşıt edinilebilmesinin ise edinilecek taşıtın cinsi, adedi, hangi hizmette kullanılacağı ve kaynağı gösterilmek suretiyle önceden alınmış Bakanlar Kurulu kararına bağlı olduğu ifade edilmiştir.

156. Dava konusu kuralda ise Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (T) işaretli Cetvel'de gösterilmesine gerek bulunmaksızın merkezî yönetim kapsamındaki idarelerin belli bir sayıyı geçmemek üzere Bakanlar Kurulu kararıyla taşıt edinmesine olanak tanınmaktadır. Kural bu hâliyle bütçeyi açıklayıcı, uygulanmasını kolaylaştırıcı nitelikte değil merkezî yönetim kapsamındaki idarelerin taşıt edinebilmesine ilişkin doğrudan düzenlemeler içermektedir. Dolayısıyla kuralla olağan kanunların konusu olan düzenleme Bütçe Kanunu ile yapıldığı gibi 237 sayılı Kanun'da da değişiklik yapılmıştır. Bu itibarla kural, bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açık veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

157. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

12. (56) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci ve Üçüncü Cümlelerinde Yer Alan "…*adına açılmış olan özel hesaplara*…" İbarelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

158. Dava dilekçesinde özetle; ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları, taşımalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilere verilecek öğle yemeği ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin okullara ve kurumlara erişiminin sağlanması için ücretsiz taşınması kapsamında yapılacak giderlerin merkezî yönetim bütçesinden kaynak aktarılmak suretiyle yapılması gerektiği, Millî Eğitim Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı Cetvel'de yer alan merkezî yönetim kapsamındaki kamu idaresi olduğu, bu nedenle Bakanlığa tahsis edilen kaynakların 5018 sayılı Kanun'a tabi olduğu, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'da Bakanlığın ödeneklerini özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine yönelik düzenleme bulunmadığı, dava konusu kurallarla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan Millî Eğitim Bakanlığı adına açılmış özel hesaplara aktarılan parasal kaynakların mevcut mali yönetim ve denetim sisteminin dışına çıkarıldığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin Millî Eğitim ve Maliye Bakanlıklarına Fon kaynaklarını kullanma yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

159. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (56) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için 240.000.000 TL, taşımalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği için 460.000.000 TL olmak üzere toplam 700.000.000 TL'ye kadar yapılacak harcamalar karşılığı tutarın, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna (SYDTF) 4842 sayılı Kanun ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu uyarınca aktarılacak tutardan kesilerek Millî Eğitim Bakanlığı *"adına açılmış olan özel hesaplara"* aktarmaya Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiş; üçüncü cümlesinde de Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencilerin

Okullara ve Kurumlara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi kapsamında 155.000.000 Türk lirasına kadar yapılacak giderler karşılığı tutarın talep üzerine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan Millî Eğitim Bakanlığı *"adına açılmış olan özel hesaplara"* aktarılacağı ifade edilmiştir. Dava konusu kurallar, anılan cümlelerde yer alan *"adına açılmış olan özel hesaplara"* ibareleridir.

160. SYDTF, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nda öngörülen hizmetlerin gerçekleştirilmesi için Başbakanlığa bağlı T.C. Merkez Bankası nezdinde kurulmuş bir fondur. 3294 sayılı Kanun'un 1. maddesinde; Kanun'un fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek amacıyla ihdas edildiği ifade edilmiştir.

161. 3294 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre Fon'un gelirleri; Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla % 10'a kadar aktarılacak miktardan, bütçeye konulacak ödeneklerden, trafik para cezası hasılatının yarısından, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu reklam gelirleri hasılatından aktarılacak %15'lik miktardan, her nevi bağış ve yardımlardan ve diğer gelirlerden teşekkül etmektedir. Ayrıca, 9.4.2003 tarihli ve 4482 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 38. maddesiyle, gelir ve kurumlar vergisi tahsilat toplamı üzerinden %2,8 oranında Fon'a pay verilmesi öngörülmüştür.

162. Fon yukarıda sayılan kalemlerden elde ettiği gelirlerle Kanun'un kendisine verdiği görevleri yerine getirmektedir. Fon'un çalışma usul ve esasları ile toplanacak kaynakların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına dağıtım esasları yönetmelikle tespit edilmektedir.

163. 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar*" başlıklı eki E-Cetveli, Bütçe Kanunlarına her yıl eklenen cetvellerden biri olup isminden de anlaşılabileceği üzere ilgili olduğu mali yıl bütçesinde yer alan bazı ödeneklerin nasıl ve ne şekilde kullanılacağı ile bazı harcamaların kamu bütçesinden yapılmasında izlenecek usulleri göstermek için düzenlenmektedir.

164. Dava konusu kurallarda, merkezî yönetim kapsamında bulunan Millî Eğitim Bakanlığınca yerine getirilecek bazı faaliyetlere ilişkin harcamaların 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinde Bakanlığa ayrılan bütçe tertipleriyle herhangi bir ilişki kurulmaksızın SYDTF'den Millî Eğitim Bakanlığı adına açılacak özel hesaba aktarılacak kaynaklardan karşılanması öngörülmektedir. Kuralların bu hâliyle bütçeyi açıklayıcı, uygulanmasını kolaylaştırıcı nitelikte olduğu söylenemez. Bu itibarla, kuralların olağan kanunlarla düzenlenmesi gerekirken Bütçe Kanunu ile düzenlenmesi, bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

165. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallar Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 7., 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

13. (60) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

166. Dava dilekçesinde özetle; Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibinden bisiklet alımı, dağıtımı ve kullandırılmasına ilişkin hiçbir ölçüt getirilmeksizin tüm yetkinin Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna bırakılmasının kamu yararıyla bağdaşmadığı, konuyla ilgili temel ilkeler belirlenmeden yürütme organına sınırsız bir düzenleme yetkisi tanınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, bisiklet alımı, dağıtımı ve denetimi gibi konularda 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nın devre dışı bırakıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

167. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (60) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden Toplumda Fiziksel Aktivitenin Artırılması Projesi kapsamında, bisiklet alımı ve dağıtımı yapılacağı belirtildikten sonra dava konusu ikinci cümlesinde; bisikletlerin alımı, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığının yetkili olduğu ifade edilmiştir.

168. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

169. Dava konusu kural; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir.

170. Fiziksel aktivite yetersizliği ve obezite ile mücadele gibi sağlıklı hayata yönelik program ve eylem planlarının geliştirilmesi ve uygulamada etkinliğin artırılması Onuncu Kalkınma Planı hedefleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kuralla da Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden Toplumda Fiziksel Aktivitenin Arttırılması Projesi kapsamında bisiklet alımı, dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı yetkili kılınmıştır.

171. Açıklamada bütçe ödeneklerinin hangi faaliyet kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna bisiklet alımı, dağıtımı ve kullandırılmasına ilişkin sınırsız bir yetki verildiği söylenemez. Belirtilen çerçeve içinde bisikletlerin alımı, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

172. Diğer taraftan dava konusu kuralda, bisiklet alımı, dağıtımı ve denetiminin 4734, 2886, 5018, 6085 sayılı Kanunlara tabi olmadığına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden bisiklet alımı için yapılacak harcamanın anılan Kanunlardan müstesna tutulması söz konusu değildir.

173. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

14. (61) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamadaki "*…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…*" İbaresinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

174. Dava dilekçesinde özetle; diş fırçası ve diş macunu alımına, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin hiçbir ölçüt getirilmeksizin tüm yetkinin Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna bırakılmasının kamu yararıyla bağdaşmadığı, konuyla ilgili çerçeve çizilmeden yürütme organına sınırsız bir düzenleme yetkisi tanınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 4734, 2886, 5018 ve 6085 sayılı Kanunlar ile 663 sayılı KHK'nın 2016 yılı için devre dışı bırakıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

175. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

176. Kanun'un eki E-Cetveli'nin dava konusu kuralın da yer aldığı (61) numaralı açıklamasında, koruyucu ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesi ve sürdürülmesi kapsamında diş fırçası ve diş macununun alımı için Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-03.2 tertibi ile döner sermaye bütçesine, bu amaçla konulan ödeneklerin

harcanmasına, diş fırçası ve diş macununun bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı yetkili olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural, açıklamada yer alan "*…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…*" ibaresidir.

177. Bir önceki başlık altında, Kanun'un eki E-Cetvelinin (60) numaralı açıklamasının ikinci cümlesine ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

178. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

15. (66) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

179. Dava konusu kuralda, Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamaya tabi olmaksızın zorunlu hâllerde belediyelere yardım amacıyla kullanmaya maliye bakanının yetkili olduğu belirtilmiştir.

180. 5779 sayılı Kanun, il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılacak paylara ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden pay verileceği; (2) numaralı fıkrasında, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının yüzde 1,50'sinin büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 4,50'sinin büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ve yüzde 0,5'inin il özel idarelerine ayrılacağı; 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (I) sayılı listede yer alan mallardan tahsil edilen özel tüketim vergisi hariç olmak üzere büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ayrılan payların

yüzde 30'unun büyükşehir belediye payı olarak ayrılacağı; (4) numaralı fıkrasında da Bakanlar Kurulunun bu maddede belirtilen oranları iki katına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

181. Kanun'un "*Denkleştirme Ödeneği*" başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının binde birinin Maliye Bakanlığı bütçesine nüfusu 10.000'e kadar olan belediyeler için kullanılmak üzere denkleştirme ödeneği olarak konulacağı, Maliye Bakanlığının bu ödeneği, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit hâlinde dağıtılmak üzere İlbank A.Ş. hesabına aktaracağı, İlbank A.Ş. hesabına aktarılan ödeneğin yüzde 65'ini eşit şekilde, yüzde 35'ini ise nüfus esasına göre dağıtacağı ifade edildikten sonra (2) numaralı fıkrasında -bu Kanun'da ayrılması öngörülen paylar ile birinci fıkrada belirtilen ödenek dışında- mahallî idarelere yardım amacıyla bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerine pay, fon veya özel hesap gibi adlarla başka bir ödenek konulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

182. Dava konusu kuralda ise Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin 5779 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamaya tabi olmaksızın zorunlu hâllerde belediyelere yardım amacıyla kullanmaya maliye bakanının yetkili olduğu belirtilmiştir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

183. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla maliye bakanına bütçeden istediği kadar kaynağı istediği belediyeye aktarma yetkisi tanındığı, kuralda yer alan ödeneğin bir nevi örtülü ödeneğe dönüştüğü, 5779 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının 2016 yılı bütçe döneminde uygulanamaz hâle geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

184. Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

185. 5779 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Kanun'da ayrılması öngörülen vergi payları ile maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen ödenek dışında (denkleştirme ödeneği), mahallî idarelere yardım amacıyla bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerine pay, fon veya özel hesap gibi adlarla başka bir ödenek konulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

186. Dava konusu kuralda ise Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin 5779 sayılı 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan sınırlamaya tabi olmaksızın zorunlu hâllerde belediyelere yardım amacıyla kullanmaya maliye bakanı yetkili kılınarak 5779 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası uygulanamaz hale getirilmektedir. Dava konusu kuralla kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması ise bu kanunlarda o yıl için değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. Bu itibarla dava konusu kural, bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açık veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

187. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

16. (69) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci Cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılır*." İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

188. Dava dilekçesinde özetle; bütçe tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarılmasının harcamaların temel mevzuat hükümlerine aykırı olarak keyfî şekilde yapılmasına sebebiyet verdiği, özel hesap uygulamasının

başka amaçlara hizmet ettiği, özel hesaptan yapılacak harcamaların denetimi konusunda belirsizlik bulunduğu, 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında KHK'da Başbakanlığın bu tür ödenekleri özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine yönelik düzenleme bulunmadığı, kanun koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütme organına düzenleme yapma yetkisi tanımasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

189. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

190. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (69) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Başbakanlık bütçesinde 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 07.00.00.02-01.1.1.00-1-05.2 tertibinde tefrik edilen ödeneklerin Başbakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılacağı belirtilmiş; üçüncü cümlesinde de özel hesaba aktarılan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esasların başbakanın onayı ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılır*." ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

191. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

192. Dava konusu kurallar, doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle kuralların bütçenin uygulanması kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

193. Açıklamada, bütçe ödeneğinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağı açık bir şekilde belirlenmiştir. Söz konusu ödenekte yer alan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda

başbakanın yetkili kılınması, ödeneklerin başka bir amaçla kullanılması anlamına gelmeyeceği gibi açıklamada belirtilen sınırlar içinde başbakana düzenleme yetkisi verilmesi yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

194. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

17. (69) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

195. Dava dilekçesinde özetle, Başbakanlığın 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de merkezî yönetim kapsamındaki idareler arasında sayıldığı, Başbakanlığa tahsis edilen kaynakların mali yönetim ve kontrolünün 5018 sayılı Kanun'a, mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanun'a tabi olduğu; dava konusu kuralla özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutulmasının bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, bütçe disiplininin bozulmasına ve harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87. 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

196. Dava konusu kuralda, Başbakanlık bütçesinde 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 07.00.00.02-01.1.1.00-1-05.2 tertibinde tefrik edilen ödeneklerin özel hesaba aktarıldıktan sonra, bu hesaptan yapılan harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

197. Kanun'un eki E-Cetveli',nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

198. Başbakanlık, 5018 sayılı Kanun'a ek (1) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla faaliyetlerini yukarıda sayılan 4734 ve 5018 sayılı Kanun kapsamında ifa etmekle yükümlüdür. Dava konusu kuralda ise Başbakanlık bütçesinden 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla yapılacak harcamalar, yukarıda anılan 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2016 yılı için uygulanamaz hale getirilmektedir.

199. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

18. (75) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Üçüncü Paragrafındaki "*…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…*" ve "*…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" İbarelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

200. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla bütçe tertibinde yer alan ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle bütçe sistemi dışına çıkarıldığı, bu durumun bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, bütçe disiplininin bozulmasına ve harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği, vali tarafından kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, meslek odaları ve üniversitelere kullandırılacak ödeneklerin 5302 sayılı Kanun gereğince ilgisine göre il özel idaresi veya yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı hesaplarına aktarılması ve bu hesaplar aracılığıyla kullandırılması gerektiği, özel hesaptan yapılacak harcamaların denetimi konusunda belirsizlik bulunduğu, 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinde yer alan ödeneklerin Yaşlı Destek Programı (YADES) veya Erişilebilirlik Destek Projesi (ERDEP) kapsamında

kullanılmak üzere valilikler adına açılacak özel hesaba aktarılabileceğine ilişkin düzenleme bulunmadığı, kanun koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden özel hesaba aktarılan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bırakmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

201. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

202. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (75) numaralı açıklamasının birinci paragrafında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinin 24.01.33.00-10.1.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin, kamu kurum ve kuruluşlarının, açık alan bileşenlerinden ve binalardan oluşan "*pilot alanlar*" için hazırlanacak projeleri, bilimsel ölçütlere ve Türk Standartları Enstitüsü standartlarına uygun biçimde, teknik bilgi desteği ile uygulamaya geçirmeleri, daha sonra bu proje çalışmasında edindikleri deneyimleri kent geneline yaygınlaştırmaları amacıyla ERDEP'in yürütülmesi, değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılacağı belirtilmiş; ikinci paragrafında, 24.01.33.00-10.2.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin; Türkiye'de ikamet eden ve hizmete ihtiyaç duyan 65 yaş üstü yaşlıların korunması ve desteklenmesi ile biyo-psiko sosyal bakıma ihtiyacı olanların yaşadıkları mekânlarda gerekli olan bakımlarının yapılarak yaşamlarının kolaylaştırılmasını amaçlayan YADES için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde büyükşehir belediyelerinin program amaçlarına uygun olarak hazırlayacakları projeler için kullandırılacağı ifade edilmiş; üçüncü paragrafında da YADES ve ERDEP kapsamında valilikler tarafından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerden, valinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi uygun görülenlerin bedellerinin münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten *"ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılacağı"* ve proje amaçlarına uygun olarak vali tarafından kamu kurum ve kuruluşları,

il özel idareleri, belediyeler, meslek odaları ve üniversitelere *"Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde"* kullandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın üçüncü paragrafında yer alan *"…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ile *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibareleridir.

203. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

204. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kurallar, bütçeyle ilgili kurallar kapsamında bulunmaktadır.

205. Yaşlıların kendi çevrelerinden uzaklaşmadan evlerinde bakımını sağlamaya yönelik hizmetlerin çeşitlendirilerek yaygınlaştırılması ve yaşlılara yönelik kurumsal bakım hizmetlerinin sayı ve niteliğinin artırılması ile engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetiminin artırılması, Onuncu Kalkınma Planı hedefleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kuralların YADES ve ERDEP'in daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek için yapıldığı anlaşılmaktadır.

206. Bütçe kanunu ile YADES ve ERDEP kapsamında kullanılması öngörülen ödenekler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Söz konusu ödeneğin çerçevesi çizilmiş, kullanacak kuruluşlar belirlenmiş, ödeneklerin harcanması sürecinde yer alacak kurumlar ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

207. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

19. (79) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

208. Dava dilekçesinde özetle, bütçe tertibinde yer alan ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle bütçe sistemi dışına çıkarıldığı, bu durumun bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, bütçe disiplininin bozulmasına ve harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği, kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine yapılan kaynak transferinin idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin özel hesapta izlenmesinin yanlış raporlama yapılmasına sebebiyet verebileceği, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'da, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynakların, proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izleneceğine veya söz konusu projeler için bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarının bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden tahakkuka bağlamak suretiyle söz konusu projeler için açılan özel hesaplara ödemeye proje yürütücüsü idarelerin yetkili olduğuna ilişkin bir düzenleme bulunmadığı, 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile 641 sayılı KHK'da, özel hesapların işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesine yönelik olarak Maliye Bakanlığı ile Kalkınma Bakanlığına herhangi bir yetki verilmediği, bu yetkinin ilgili Bakanlıklara verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

209. Dava konusu kuralda 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun gereğince, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından

desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynakların proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izleneceği, söz konusu projelerde kullanılmak üzere merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerince taahhüt edilecek eş finansman tutarının bütçe ve bütçe dışı imkânlardan karşılanacağı, bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarının, bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden tahakkuka bağlamak suretiyle söz konusu projeler için açılan özel hesaplara ödemeye proje yürütücüsü idarelerin yetkili olduğu, kalkınma ajansı ve yararlanıcı kamu idaresi tarafından projeye tahsis edilen kaynakların kullanımı, proje kapsamında ve proje süresiyle sınırlı olmak üzere sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin esasları düzenleyen 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılması, özel hesabın işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların Kalkınma Bakanlığı tarafından tespit edileceği hüküm altına alınmaktadır.

210. Kalkınma ajansları; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere kurulmuş tüzel kişiliklerdir. Ajansların görevlerinden birisi de bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmaktır. Bu kapsamda ajanslar, kendilerine tahsis edilen kaynakları bölge plan ve programlarına uygun olarak kullanma veya kullandırma yetkisine sahiptir.

211. Dava konusu kuralda da merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynakların kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Kurala göre proje için kalkınma ajansı tarafından tahsis edilen kaynaklar, proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izlenecektir. Böylece ajans tarafından kamu idaresine tahsis edilen kaynakların başka iş ve projelerde kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

212. Kuralda, söz konusu projelerde kullanılmak üzere merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerince taahhüt edilecek eş finansman tutarının bütçe ve bütçe dışı imkânlardan karşılanması, bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarının da bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) (sermaye giderleri) ve (07) (sermaye transferleri) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden karşılanması ve bu ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılması öngörülmüştür. Bu bakımdan dava konusu kural; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir.

213. Dava konusu kuralda, bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden projeye tahsis edilen kaynakların kullanımı, proje kapsamında ve proje süresiyle sınırlı olarak sözleşmeli personel çalıştırılması, özel hesabın işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

214. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

20. (82) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci Cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

215. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla bütçe tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle bütçe sistemi dışına çıkarıldığı, bu durumun harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği, bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, özel hesapların denetimi konusunda belirsizlik bulunduğu, kanunla temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi

konusunda Maliye ve Avrupa Birliği Bakanlıklarının yetkili kılınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124., 160., ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

216. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (82) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde Avrupa Birliği Bakanlığının Avrupa Birliği İletişim Stratejisi çerçevesinde, gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan faaliyetlerine ilişkin giderlerinin karşılanması amacıyla 25.00.00.02-01.1.9.00-1-03.6 tertibine bütçe ile tahsis edilen ödenekten bakan tarafından belirlenecek olan tutarın Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılarak kullanılacağı belirtilmiş; üçüncü cümlesinde de özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların Avrupa Birliği Bakanlığı ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "… *özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

217. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresi ile ikinci cümlesine ilişkin gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

218. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle kuralların bütçeyle ilgili hükümler kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

219. Avrupa Birliği İletişim Stratejisi, Türkiye'nin AB üyelik sürecine hem iç hem dış desteğin artırılması ve sürece ivme kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır. Strateji'nin yurt içi iletişim boyutu halkın AB'ye katılım sürecine olan inancını güçlendirmeyi ve reformlara desteğini artırmayı hedeflemekte; yurt dışı boyutu ise AB ile Türkiye arasındaki karşılıklı güveni yeniden oluşturmayı ve AB sürecindeki kararlılığı ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır. Dava konusu kuralların Avrupa Birliği İletişim Stratejisi

çerçevesinde, gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan faaliyetlerinin daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek için kamu yararı amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır.

220. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (82) numaralı açıklamasında, Avrupa Birliği İletişim Stratejisi kapsamında kullanılması öngörülen ödeneklerin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Avrupa Birliği Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

221. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

21. (82) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

222. Dava dilekçesinde özetle; Avrupa Birliği Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı Cetvel'de merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından 4734 ve 5018 sayılı Kanunlara tabi olduğu, 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'da, Bakanlığa bütçe kanunları ile tahsis edilen ödenekleri özel hesaba aktarma yaparak 5018 ve 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın harcayabileceğine yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği, dava konusu kuralla özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutulmasının bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, bütçe disiplininin bozulmasına ve harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87. 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

223. Dava konusu kuralda, Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesinin 25.00.00.02-01.1.9.00-1-03.6 tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

224. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

225. Avrupa Birliği Bakanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla, faaliyetlerini 4734 ve 5018 sayılı Kanun kapsamında ifa etmekle yükümlüdür. Dava konusu kuralda ise Bakanlığın 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun eki E-Cetveli'nin (82) numaralı açıklaması uyarınca özel hesaba aktarılan ödenekten yapacağı harcamalar, yukarıda anılan 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2016 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir.

226. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

22. (84) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

227. Dava dilekçesinde özetle; 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da Başbakanlığa, sosyal yardım ve hizmetlerin yerine getirilmesine ilişkin bir görev verilmediği, bu nedenle dava konusu kuralla Başbakanlık

bütçesine "*Sınıflandırmaya girmeyen sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri-Acil Destek Giderleri-Cari Transferler-Hazine Yardımları*" tertibi adı altında ödenek konulmasının anayasal açıdan mümkün olmadığı, bu tertipteki ödeneğin kullanımına yönelik olarak temel ilkeler belirlenmeden ve çerçeve çizilmeden usul ve esasları belirleme yetkisinin Başbakanlığa verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

228. Dava konusu kuralda, Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.37-10.9.9.61-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esasların Başbakanlıkça tespit edilmesi öngörülmüştür.

229. Dava konusu kural, doğrudan mali nitelikte olmayıp kanun konusu olabilecek bir hüküm öngörmemektedir. Kuralda, yeni bir ödenek ihdas edilmediği gibi başka kanun hükümlerinin değiştirilmesi de söz konusu değildir. Kuralda, Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.37-10.9.9.61-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esasların hangi kurum tarafından belirleneceği düzenlenmektedir. Bu bakımdan dava konusu kural, bütçenin uygulanması ile ilgili açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir.

230. Dava konusu kuralda, Başbakanlık tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre kullanılması öngörülen ödenekler, Başbakanlık bütçesinde yer almaktadır. İlgili bütçe tertibine "*Sınıflandırmaya girmeyen sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri-Acil Destek Giderleri-Cari Transferler-Hazine Yardımları*" adı altında 101.344.000.TL ödenek konmuştur. Buna göre söz konusu tertipte yer alan ödenek, analitik bütçe sınıflandırmasına göre sınıflandırmaya girmeyen sosyal güvenlik ve sosyal yarım hizmetleri kapsamında acil desteğe ihtiyaç bulunan hâllerde hazine yardımı şeklinde kullanılabilecektir. Belirtilen sınıflandırma esas alınmak suretiyle ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Başbakanlığın yetkili kılınması, yasama yetkisinin devri sonucunu da doğurmamaktadır.

231. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

23. (87) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın Birinci ve Üçüncü Cümlelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin İncelenmesi

232. Dava dilekçesinde özetle; 5018 sayılı Kanun'da bütçe dışı her türlü özel hesap uygulamasına son verildiği, dava konusu kuralla bütçe ödeneklerinin özel hesaba aktarılmak suretiyle mevcut mali yönetim ve denetim sisteminin dışına çıkarılmak istendiği, dava konusu kurallar uyarınca özel hesaba aktarılan bütçe ödeneklerinin harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine yönelik olarak hiçbir çerçeve çizilmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin Türk Tarih Kurumunun teklifi üzerine ilgili bakanın onayına bırakılmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 664 sayılı Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'da bütçe kanunları ile tahsis edilen ödeneklerin özel hesaba aktarılarak harcanabileceğine yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124., 160., ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

233. Dava konusu kurallarda, Türk Tarih Kurumu bütçesinde yakın dönem tarih araştırmaları kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 40.06.00.36-08.2.0.07-2-05.3 tertibinde tefrik edilen ödeneklerin Kurum bütçesine gider kaydedilmesi ve özel hesaba aktarılarak kullanılması, özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların Türk Tarih Kurumunun teklifi üzerine ilgili bakanın onayı ile belirlenmesi öngörülmektedir.

234. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

235. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir.

236. Yakın dönem tarih araştırmaları kapsamında kullanılması öngörülen ödenekler, Türk Tarih Kurumu bütçesinde yer almaktadır. Açıklamada, bütçe ödeneğinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Türk Tarih Kurumu ile ilgili bakanın yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

237. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

24. (87) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

238. Dava dilekçesinde özetle; Türk Tarih Kurumu Başkanlığının 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı Cetvel'de yer alan merkezî yönetim kapsamındaki kamu idaresi olduğundan 4734 ve 5018 sayılı Kanun'a tabi olduğu, 664 sayılı KHK'da Türk Tarih Kurumuna tahsis edilen ödeneklerin 4734 ve 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın harcanabileceğine yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği, dava konusu kural uyarınca özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanun'dan müstesna tutulmasının Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

239. Dava konusu kuralda, Türk Tarih Kurumu bütçesinde yakın dönem tarih araştırmaları kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 40.06.00.36-08.2.0.07-2-05.3 tertibinde tefrik edilen ödeneklerin özel hesaba

aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanun'dan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

240. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

241. Türk Tarih Kurumu, 5018 sayılı Kanun'a ek (II) sayılı Cetvel'de, özel bütçeli idareler arasında sayıldığından 4734 ve 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir. Dava konusu kuralda ise Türk Tarih Kurumunun yakın dönem tarih araştırmaları kapsamında yapacağı harcamalar yukarıda anılan 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2016 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir.

242. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

25. (90) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

243. Dava dilekçesinde özetle; İçişleri Bakanlığı bütçesinin 10.01.00.62-01.1.1.43-1-03.6 tertibinde yer alan ödeneğin hangi işlemler için kullanılacağının yürürlükteki kanunlarla belirlenmesi gerektiği, 3152 sayılı Kanun'da İçişleri Bakanlığına Kanun'un 28/A maddesi kapsamında gerçekleştirilecek temsil, tören, ilin tanıtımı ve protokol hizmetleri için yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi verilmediği, 3152 sayılı Kanun gereğince temsil, tören, ilin tanıtımı ve protokol hizmetleri kapsamında yapılacak harcamalara yönelik olarak hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın usul ve esasları belirleme konusunda İçişleri Bakanlığının yetkili kılınmasının

yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, ödenekten yapılacak harcamaların denetimi konusunda belirsizlik bulunduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

244. Dava konusu kuralda, İçişleri Bakanlığı bütçesinin 10.01.00.62-01.1.1.43-1-03.6 tertibinde yer alan ödenekten 3152 sayılı Kanunun 28/A maddesi gereğince temsil, tören, ilin tanıtımı ve protokol hizmetleri kapsamında yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye içişleri bakanının yetkili olduğu belirtilmiştir.

245. Dava konusu kural, doğrudan mali nitelikte hüküm olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kuralın bütçeyle ilgili hüküm kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

246. İçişleri Bakanlığının kuruluşu, teşkilatı ve görevlerini düzenleyen 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesinde, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kurulması öngörülen Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının çalışma usul ve esasları ile görev ve yetkileri düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezî idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi görevi Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına verilmiştir. Dava konusu kuralda da İçişleri Bakanlığı bütçesinin 10.01.00.62-01.1.1.43-1-03.6 tertibinde yer alan ödenekten 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesi gereğince temsil, tören, ilin tanıtımı ve protokol hizmetleri kapsamında harcama yapılması öngörülerek yapılacak olan harcamaya ilişkin genel çerçeve çizilmiş; sınırlar belirlenmiştir. Bu çerçeve içinde yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda içişleri bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri sonucunu doğurmamaktadır.

247. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

26. (94) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

248. Dava dilekçesinde özetle; Gençlik ve Spor Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı Cetvel'de yer alan merkezî yönetim kapsamındaki kamu idaresi olduğu, 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'da gençlerin bilgiye erişim projesi kapsamında internet erişimi sağlamak amacıyla yapılacak mal ve hizmet alımlarının 4734 sayılı Kanun'dan muaf tutulacağına ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

249. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (94) numaralı açıklamasının birinci fıkrasında, Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinin 29.01.30.00-08.1.0.12-1-03.5 tertibinde yer alan ödeneğin gençlerin bilgiye erişim projesi kapsamında gençlere internet erişimi sağlamak amacıyla kullanılacağı belirtilmiş; dava konusu ikinci fıkrasında da bu kapsamda yapılacak harcamaların 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmadan da yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

250. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

251. Gençlik ve Spor Bakanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından 4734 sayılı Kanun'a tabidir. Dava konusu kuralda ise gençlerin bilgiye erişim projesi kapsamında yapılacak mal ve hizmet alımlarının 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmadan da yapılabileceği hüküm altına alınarak 4734 sayılı Kanun 2016 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir. Dava konusu kuralla kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması ise 4734 sayılı Kanun'da değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. Bu itibarla kural, bütçe kanunlarıyla mevcut

kanun hükümlerinin açık veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

252. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

27. (94) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamasının Üçüncü ve Dördüncü Cümlelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

253. Dava dilekçesinde özetle; kurumsal ödenek aktarmalarının ancak kanunla yapılabileceği, dava konusu kuralla Gençlik ve Spor Bakanlığına ödenek aktarma yetkisi verilmesinin bütçe ödeneklerinin idari tasarrufla değiştirilmesine sebebiyet vereceği, gençlere internet erişimi sağlamak amacıyla konulan ödeneğin kullanımına yönelik olarak hiçbir çerçeve çizilmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığına düzenleme yetkisi tanınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, bütçe tertibinde yer alan ödeneğin bütçe sistemi dışına çıkarılarak özel usullerle harcanmasına olanak tanındığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

254. Dava konusu kurallarda, gençlerin bilgiye erişim projesinin kapsamı, hizmetin ne şekilde sağlanacağı ve yürütüleceği, ödemelerin nasıl yapılacağı ve diğer tüm hususların Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanacak usul ve esaslarla belirlenmesi öngörülmüş, Gençlik ve Spor Bakanlığının bu amaçla kamu kurum ve kuruluşlarına ödenek/kaynak aktarabileceği hüküm altına alınmıştır.

255. Dava konusu kurallar, olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta, bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (90) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinin 29.01.30.00-08.1.0.12-1-03.5 tertibinde yer alan ödeneğin, gençlerin bilgiye erişim projesi kapsamında gençlere internet erişimi sağlamak amacıyla kullanılması öngörülerek ödeneğin kullanımına ilişkin genel çerçeve çizilmiş; sınırlar belirlenmiştir. Bu çerçeve içinde, proje kapsamında hizmetin ne şekilde sağlanacağı ve yürütüleceği, ödemelerin nasıl yapılacağı ve diğer tüm hususların belirlenmesi konusunda Maliye, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme ile Gençlik ve Spor Bakanlıklarına yetki verilmesi, yasama yetkisinin devri sonucunu doğurmamaktadır.

256. Kamu kurumlarınca ihtiyaç duyulan bazı hizmetler başka bir kamu kurumunun ana hizmeti kapsamında bulunabilmektedir. Kamu kurumları bu hizmetleri kendileri yapmak yerine ilgili kamu kurumunun uzmanlık ve tecrübelerinden istifade edecek şekilde bu idarelere yaptırabilmektedir. Bu kapsamda, Gençlik ve Spor Bakanlığı da gençlerin bilgiye erişim projesi kapsamında gençlere internet erişimi sağlamak amacıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarından hizmet satın alabilir. Dava konusu kuralla Gençlik ve Spor Bakanlığına, gençlere internet erişimi projesi kapsamında kamu kurum ve kuruluşlardan alacağı hizmetin karşılığı olarak bu kurum ve kuruluşlara ödenek/kaynak aktarma yetkisi tanınmaktadır.

257. Gençlik ve Spor Bakanlığına tanınan ödenek aktarma yetkisi, esas itibarıyla diğer kurumlardan alınan hizmetin karşılığı olan bedelin ödenek aktarma usulüyle ödenmesinden ibarettir. Gençlerin bilgiye erişim projesi kapsamında Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesine konulan ödenek, her hâlükârda konuluş amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Dolayısıyla Gençlik ve Spor Bakanlığına gençlere internet erişimi projesi kapsamında kamu kurum ve kuruluşlardan alacağı hizmetin karşılığı olarak bu kurum ve kuruluşlara ödenek/kaynak aktarma yetkisi veren kural; bütçe ödeneklerinin kullanılmasına yönelik olup bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir.

258. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların 87., 88., 89, 124. ve 163. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

28. (95) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

259. Dava konusu kuralda, emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinde yıl içinde açılacak tertiplerde yer alacak ödeneği (Yatırım Programı ile ilişkilendirilmeksizin), 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesi kapsamında İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarmaya veya 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6. maddesi kapsamında İl Özel İdarelerine ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu kapsamında Organize Sanayi Bölgesi (OSB) tüzel kişiliğine tahakkuk ettirilmek suretiyle kullandırmaya, tefrik edilen ödenekle sınırlı olmak üzere Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı yetkili kılınmış, söz konusu tertiplerde yer alacak ödeneklerin kullandırılması, verilecek desteğin kapsamı ve şartları, fabrika binası yapılacak taşınmazların ne suretle temin edileceği, kiralama şartları ve süresi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların Yüksek Planlama Kurulu kararıyla belirlenmesi öngörülmüştür.

260. 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nın 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde; kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar doğrultusunda sanayi politika ve stratejilerini, sanayi ürünlerine yönelik idari ve teknik düzenlemeleri hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak, sanayi işletmelerinin sicilini tutmak, sanayi istatistikleri ve analizleri üretmek Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görevleri arasında sayılmıştır.

261. Yatırımcılara uygun nitelikte yatırım yeri tahsisi yapabilmek için yeterli arsa üretimi sağlanması, Hazine arazileri başta olmak üzere yatırıma elverişli arazilerin tahsis süreçlerinin etkinleştirilmesi onuncu kalkınma planının hedefleri arasında sayılmıştır. Emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi de 64. Hükûmetin 2016 yılı eylem planında da yer almıştır. Proje, emek yoğun sektörlerdeki yatırımcıların ilk yatırım (arazi ve inşaat) maliyetlerini azaltmak, yatırımcıların mevcut finansman imkânlarını doğrudan üretime yönlendirmek ve ülke genelinde

istihdam artışı sağlamayı hedeflemektedir. Projenin, Ekonomi Bakanlığı sorumluluğunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Maliye Bakanlıkları ile Hazine Müsteşarlığı ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla (STK) iş birliğinde yürütülmesi öngörülmüştür.

262. 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesinde, bakanlıklar ve diğer merkezî idare kuruluşlarının, illerde yapacakları her türlü yatırım, yapım, bakım, onarım ve yardım işlerini Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı aracılığıyla yapabilecekleri belirtilmiş, 5302 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında Bakanlıklar ve diğer merkezî idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezî idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilecekleri öngörülmüştür.

263. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendine göre OSB; sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının belirlediği yerlerde kurulan, sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dâhilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları, teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dâhilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu Kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleridir. Bu bölgelerde, arazi kullanımı, yapı ve tesislerinin projelendirilmesi, inşası ve kullanımıyla ilgili ruhsat ve izinler ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatları OSB tarafından verilmektedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

264. Dava dilekçesinde özetle; kamu adına, kamu bütçesinden bir harcama yapabilmek veya herhangi bir kamu gelirinden vazgeçmek ya da

karşılıksız kamu arazisi tahsis etmek için yasal dayanağa ihtiyaç bulunduğu, emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması ve sembolik bir kira bedeli karşılığında yatırımcılara bedelsiz tahsis edilmesini öngören yasal bir düzenleme bulunmadığı, Sanayi Bakanlığı bütçesinde yılı içinde yeni tertip açılmasını, açılacak yeni tertibe ödenek tahsis edilmesini öngören bir mevzuatın bulunmadığı, Yüksek Planlama Kuruluna kamu kaynağının kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda yetki verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, Yüksek Planlama Kuruluna yasalarla verilmiş böyle bir görevin de bulunmadığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ödenek aktarma yetkisi tanınmasının bütçe hakkıyla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

265. 5018 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, ilgili mevzuatına göre yılı içinde hizmetin gerektirdiği hâllerde Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerinde yeni tertipler, gelir kodları ve finansman kodları açılabileceği ifade edilmiştir.

266. Dava konusu kuralla emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinde yıl içerisinde tertip açılması ve tefrik edilen ödenekle sınırlı olarak bu ödeneğin proje kapsamında kullandırılmak üzere İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarmaya veya İl Özel İdarelerine ve Organize Sanayi Bölgesi tüzel kişiliğine tahakkuk ettirilmek suretiyle kullandırmaya Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı yetkili kılınmıştır. Dava konusu kural, olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla yıl içinde açılması öngörülen bütçe tertibine konulacak ödenek, Maliye Bakanlığı yedek ödenek tertibinden veya diğer bütçe tertiplerinden ödenek aktarma suretiyle karşılanacağından ödenek üstü harcama yapılması da söz konusu değildir.

267. Dava konusu kuralda, yıl içinde açılacak bütçe tertibindeki ödeneklerin hangi faaliyet kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlenmiştir. Söz konusu tertiplerde yer alacak ödeneklerin kullandırılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Yüksek Planlama Kurulunun yetkili kılınması, ödeneklerin başka bir amaçla kullanılması anlamına gelmeyeceği gibi emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesiyle sınırlı olarak ilgili kuruluşlara verilecek desteğin kapsamı ve şartları, fabrika binası yapılacak taşınmazların ne suretle temin edileceği, kiralama şartları ve süresi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesine yönelik olarak ekonomik hayatla ilgili konularda yüksek düzeyde kararlar almakla görevli olan Yüksek Planlama Kuruluna yetki verilmesi yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

268. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 87., 88., 89., 124. ve 163. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

D. 2016 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin:

1. (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (13) ve (14) Numaralı Açıklamaları ile (15) Numaralı Açıklamasının (a) ve (b) Paragraflarının İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

269. Dava dilekçesinde özetle; Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini düzenleyen Anayasa'nın 104. maddesinde Cumhurbaşkanlığı bütçesinin hazırlanması ve kullanımı ile ilgili özel bir hüküm bulunmadığı; Cumhurbaşkanlığı bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve denetimi bakımından diğer kurumlara göre bir ayrıcalığının bulunmadığı, 5018 sayılı Kanun'un 12. maddesinde Cumhurbaşkanlığının genel bütçe kapsamındaki idareler arasında sayıldığı, dolayısıyla Cumhurbaşkanlığına tahsis edilen kaynakların 5018 ve 4734 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde kullanılması gerektiği, dava konusu kurallarla Cumhurbaşkanlığı bütçesinin mevcut bütçe sistemi dışına çıkarılarak yeni bir harcama sistemi oluşturulduğu, 2879 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Teşkilatı Kanunu ile 5018

ve 4734 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmadan Cumhurbaşkanlığına tahsis edilen ödeneklerin kullanımı ile ilgili özel düzenlemeler yapılamayacağı, bazı harcamaların 4734 sayılı Kanun'da yer alan sınırlamalardan müstesna tutulduğu, yine bazı harcamalar yönünden hiçbir çerçeve çizilmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın Cumhurbaşkanına harcama yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, Cumhurbaşkanına bu gibi ayrıcalıklar tanınmasının adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 107. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

270. Anayasa'nın 8. maddesinde *"Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir."* hükmüne yer verilmek suretiyle parlamenter sistemin özelliklerine uygun olarak yürütme organı, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu biçiminde yapılandırılmıştır.

271. Anayasa'nın 112. maddesinin birinci fıkrasında, başbakanın Bakanlar Kurulunun başkanı olarak hükûmetin genel siyasetinin yürütülmesini gözeteceği ve Bakanlar Kurulunun bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumlu olacağı belirtilmek suretiyle hükûmet etme görev ve sorumluluğunun Bakanlar Kuruluna ait olduğu vurgulanmıştır.

272. Yürütme organının diğer kanadını oluşturan Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri ise Anayasa'nın 104. maddesinde düzenlenmektedir. Anılan maddenin birinci fıkrasında, Cumhurbaşkanının devletin başı olduğu ve bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk milletinin birliğini temsil edeceği; Anayasa'nın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözeteceği belirtilmektedir. Anayasa'nın 104. maddesinin ikinci fıkrasında, Cumhurbaşkanının temsil ve gözetme görevlerini yerine getirebilmesi amacıyla kullanacağı yetkiler ve yapacağı görevler, yasama, yürütme ve yargıya ilişkin olmak üzere üç başlık altında sayılmaktadır. Anayasa'nın 104. maddesinin son fıkrasında ise Cumhurbaşkanının ayrıca Anayasa'da ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getireceği ve yetkileri kullanacağı belirtilmek suretiyle kanunlarla Cumhurbaşkanına başka görevler verilebilmesine de imkân sağlanmaktadır.

273. Anayasa koyucu; Anayasa ve ilgili kanunlarla Cumhurbaşkanına tanınan ve Başbakan ve ilgili bakanın imzalarını gerektirmeyen yetkilerin devletin başı sıfatıyla, Türkiye Cumhuriyetini ve Türk milletinin birliğini temsil eden, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetmekle görevli olan ve siyaseten sorumlu olmayan Cumhurbaşkanınca kullanılmasını öngörmüştür.

274. Cumhurbaşkanlığı 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından bütçesi Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda düzenlenmektedir. Bu çerçevede 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda Cumhurbaşkanlığı bütçesine toplamda 434.096.000.TL ödenek ayrılmakta; Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin E-Cetveli'nde de Cumhurbaşkanlığı bütçesinden yapılacak, Cumhurbaşkanının konumu ve hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan giderler ve bu giderlerin ekonomik sınıflandırmanın hangi ayrıntısından karşılanacağına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

275. Cetvel'in (1) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca sözleşmeli personelin ücret ödemelerinin "*01.2- Sözleşmeli Personel*" tertibinin ilgili dördüncü düzey ekonomik kodundan, geçici personel olarak çalışanların ücretlerinin "*01.4- Geçici Personel*" tertibinin ilgili dördüncü düzey ekonomik kodundan, kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilen süreli personelin Tazminatları ile Ek Çalışma Ücretlerinin "*01.5- Diğer Personel*" tertibinin "*01.5.1.90- Diğer Personele Yapılan Diğer Ödemeler*" ayrıntı kodundan karşılanması; (2) numaralı açıklamasında ilgili kanunlar gereği, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinde; kadrolu I ve II sayılı cetvele tabi personel aylık ödemelerinin "*01.1-Memurlar*" tertibinin, eğitim amacıyla staj gören öğrencilere ödenecek ücretlerin "*01.4-Geçici Personel*" tertibinin ilgili dördüncü düzey ekonomik kodlarından karşılanması öngörülmektedir.

276. Cetvel'in (3) numaralı açıklamasında Cumhurbaşkanlığı ile yabancı devlet başkanları konutları, diğer köşkler, hizmet binaları ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Konut Yönergesi'nde belirlenen özel tahsisli konutlar için temizlik malzemesi alımları ile buralarda kullanılan araç gereç ve donanımların temizleme giderlerinin "*03.2.2.02-Temizlik Malzemesi Alımları*" tertibinden; (4) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı ile yabancı devlet başkanları konutları, diğer köşkler, hizmet binaları ve

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Konut Yönergesi'ne bağlı konutların akaryakıt alımları ile doğal gaz alım ve abonelik giderlerinin "*03.2.3.01-Yakacak Alımları*", ısıtılmasına ilişkin malzeme alımlarının "*03.2.9.90-Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları*" tertiplerinden; (5) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı ile yabancı devlet başkanları konutları, diğer köşkler, hizmet binaları ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Konut Yönergesi'nde belirlenen özel tahsisli konutların su tüketimi ve abonelik giderlerinin "*03.2.2.01-Su Alımları*", elektrik tüketim ve abonelik giderlerinin "*03.2.3.03-Elektrik Alımları*", içme suyu giderlerinin "*03.2.4.02-İçecek Alımları*", bunlara ilişkin malzeme alımlarının da "*03.2.9.90-Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları*" tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

277. Cetvel'in (6) numaralı açıklamasında; Cumhurbaşkanının, eşinin ve resmî ya da özel davetli olarak ülkemizi ziyaret eden yabancı devlet başkanlarının gezilerinde, güvenlik ve hizmet nedeniyle eşlik etmek üzere görevlendirilen personelin özel kıyafet giderlerinin "*03.2.5.01- Giyecek Alımları*", geziye ilişkin konaklama, yeme içme gibi her türlü giderlerinin "*03.6.1.01- Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri*" tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

278. Cetvel'in (7) numaralı açıklamasında Cumhurbaşkanı ve genel sekreterin yazışma ve kutlamaya ilişkin posta giderlerinin "*03.5.2.01-Posta ve Telgraf Giderleri*" tertibinden, (8) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı Makamına hizmet veren taşıtlar ile diğer taşıtların kasko sigortası giderlerinin "*03.5.4.02-Sigorta Giderleri*" tertibinden, (9) numaralı açıklamasında, kamu kuruluşlarından geçici olarak tahsis edilen; bina, araç ve gereçlerin bakım, onarım ve her türlü giderlerinin Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

279. Cetvel'in (10) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine tahsisli uçakların bakım ve işletmesine ilişkin giderleri ile ihtiyaç hâlinde kiralanacak uçak kira ve diğer giderlerinin Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine tahsisli M/Y Savarona gemisine ait, bakım-onarım, seyir, personel ve diğer her türlü işletme giderlerinin ise kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan protokol esasları doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

280. Cetvelin (11) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanı, eşi ve genel sekreterin temsil niteliğinde verecekleri yemek, kabul, resepsiyon ve organizasyon bedelleri ile bunlarla ilgili diğer her türlü giderlerin; Cumhurbaşkanlığınca millî ve dinî bayramlar ile diğer zamanlarda yapılacak ikram, hediye, gönderilecek çiçek ve çelenk bedelleri, konukları ağırlama giderlerinin Cumhurbaşkanının takdirleri ile verilecek ödül, şilt ve benzeri giderlerin "*03.6.1.01-Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri*" tertibinden karşılanması öngörülmektedir.

281. Cetvel'in (13) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanı ve aile bireyleri ile bakmakla yükümlü olduklarının, Cumhurbaşkanlığı yapmış olanlar ile bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin, ölenlerin dul ve yetimlerinin her türlü tedavi, ilaç ve cenaze giderlerinin "*03.9.3.01-Cenaze Giderleri*", "*03.9.8.90-Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri*" ve "*03.9.9.90 Diğer İlaç Giderleri*" tertiplerinden; (14) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Teşkilatında görev yapan personele Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Yiyecek Yardımı Yönergesi kurallarına göre yapılacak yiyecek yardımının "*05.3.1.05-Memurların Öğle Yemeğine Yardım*" tertibinden karşılanması öngörülmektedir.

282. Cetvel'in (15) numaralı açıklamanın birinci fıkrasının (a) paragrafında, Cumhurbaşkanının takdirlerine göre; muhtaç durumdaki kişilere ve öğrencilere, dernek, birlik, kurum, sendika, okul, hastane, vakıf ve benzeri kuruluşlar ile kamuya yararlı kampanyalara yapılacak yardımların ilgisine göre *"05.3.1.01-Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara", "05.3.1.08-Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri", "05.4.2.01-Eğitim Amaçlı Diğer Transferler", "05.4.3.01-Sağlık Amaçlı Transferler", "05.4.4.01-Yiyecek Amaçlı Transferler", "05.4.7.01-Muhtaç ve Körlere Yardım", "05.4.9.01 -Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler"* tertiplerinden; (b) paragrafında ise kamu personeli olmayanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemelerin "*03.4.2.05-Ödül, İkramiye ve benzeri ödemeler*" tertibinden karşılanması öngörülmektedir.

283. 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun eki A-Cetveli'nde Cumhurbaşkanlığı bütçesine 434.096.000,00.TL tutarında ödenek ayrılmış ve bu ödenek analitik bütçe sistemine sınıflandırmasına göre ilgili bütçe tertiplerinde gösterilmiştir. Dava konusu kurallarda ise Cumhurbaşkanının

konumu ve hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan giderler ve bu giderlerin analitik bütçe sistemine göre ekonomik sınıflandırmanın hangi ayrıntısından karşılanacağına yönelik açıklamalar yer almaktadır. Dolayısıyla dava konusu kurallar; 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda Cumhurbaşkanlığı için ayrılan bütçe ödeneklerinin kullanılması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Bu yönüyle kuralların bütçenin uygulanması kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

284. Kurallarda, Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılacak harcamaların çerçevesi çizilmiş ve analitik bütçe sistemine göre hangi bütçe tertibinden karşılanacağı tek tek belirtilmiştir. Muhtaç durumdaki kişilere ve öğrencilere, dernek, birlik, kurum, sendika, okul, hastane, vakıf ve benzeri kuruluşlara, kamuya yararlı kampanyalara yapılacak yardımlar ile kamu personeli olmayanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemeler bakımından Cumhurbaşkanına takdir yetkisi tanınmakla birlikte bu takdir yetkisi harcamaların karşılanacağı ilgili bütçe tertiplerinde yer alan ödenek miktarıyla sınırlıdır. Diğer bir ifadeyle Cumhurbaşkanı, takdir yetkisini Meclisin Bütçe Kanunu'yla izin verdiği ödenek miktarıyla sınırlı olarak kullanabilecektir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanına sınırsız bir harcama yetkisi verilmesi söz konusu değildir. Cumhurbaşkanının konumu gereği yapacağı yardımlar ile ödül, ikramiye gibi nakdi ödemeler bakımından ilgili bütçe tertiplerinde belirtilen ödenek miktarıyla sınırlı olmak üzere Cumhurbaşkanına takdir hakkı tanınması yasama yetkisinin devri şeklinde nitelendirilemez.

285. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın, 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2., 87., 88., 89. ve 107. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (12) Numaralı Açıklamasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

286. Dava dilekçesinde, Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E- Cetveli'nin (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (13) ve (14) numaralı açıklamaları

ile (15) numaralı açıklamasının (a) ve (b) paragraflarına yönelik gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 107. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

287. Dava konusu kuralda; Cumhurbaşkanlığı temsil, tören ve ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı ve eşi tarafından verilecek hediyelik eşya, verilen resepsiyonlarda görevli personelin görev nedeniyle giymiş oldukları kıyafetlerin yaptırılması, temizlettirilmesi, çalışma ofisi ve konutlarında kullanılacak mal, malzeme alımları, taşıt kiralanması ve diğer hizmet alımları ile çalışma ofisinin personel yemek hizmetleri alımı ile bununla ilgili mal ve mamul alımları, konutların ve tarihi-bedii değeri olan varlıkların yapım, bakım ve onarımları, çalışmaların kitap hâline getirilmesi giderlerinin 4734 sayılı Kanun'da belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın aynı Kanun'un 22. maddesine göre tedarikçi ile yapılacak pazarlık sonucunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

288. Cumhurbaşkanının konumu ve hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan yukarıda sayılan giderlerin analitik bütçe sistemine göre Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanmasını öngören kural, bütçe ödeneklerinin kullanılması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kuralın bütçenin uygulanması kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

289. Cumhurbaşkanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından mal ve hizmet alımlarında 4734 sayılı Kanun'a tabidir. 4734 sayılı Kanun'un 22. maddesinde ilân yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın "*doğrudan temin*" yöntemine başvurulabilecek haller sayılmıştır. Bu maddeye göre yapılacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve Kanun'un 10. maddesinde sayılan yeterlik kurallarının aranma zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilebilecektir. Buna göre dava konusu kuralda Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılması öngörülen mal ve hizmet alımlarından Kanun'un 22. maddesinde sayılan şartları taşıyanlar doğrudan temin usulü ile temin edilebilecektir.

290. Diğer taraftan dava konusu kuralda Cumhurbaşkanlığı temsil, tören ve ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı ve eşi tarafından verilecek hediyelik eşya, verilen resepsiyonlarda görevli personelin görev nedeniyle giymiş oldukları kıyafetlerin yaptırılması, temizlettirilmesi, çalışma ofisi ve konutlarında kullanılacak mal, malzeme alımları, taşıt kiralanması ve diğer hizmet alımları ile çalışma ofisinin personel yemek hizmetleri alımı ile bununla ilgili mal ve mamul alımları, konutların ve tarihi-bedii değeri olan varlıkların yapım, bakım ve onarımları, çalışmaların kitap hâline getirilmesi giderlerinin 4734 sayılı Kanun'da belirtilen "*parasal limitlere bakılmaksızın*" aynı Kanun'un 22. maddesine göre tedarikçi ile yapılacak pazarlık sonucunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmüştür. Anılan mal ve hizmetlerin, 4734 sayılı Kanun'un 22. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi dışındaki bentlerinde belirtilen şartları taşıması kaydıyla (d) bendindeki parasal sınırlara tabi olmaksızın doğrudan temin edilmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Dolayısıyla dava konusu kural sadece diğer bentlerdeki şartları taşımayan mal ve hizmetler için parasal limitler bakımından istisna getirmektedir. Söz konusu parasal limitlerin ilgili yıl bütçe yılında uygulanmayacağının öngörülmesi ise 4734 sayılı Kanun'da o yıl için değişiklik yapılması anlamına gelmektedir.

291. Dava konusu kuralda yer alan "*…belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın…*" ibaresiyle kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması, bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açıkça veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

292. Açıklanan nedenlerle kuralda yer alan "*…belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın…*" ibaresi Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın kalan bölümü Anayasa'nın, 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 87., 88., 89. ve 107. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. (15) Numaralı Açıklamasının (c) Paragrafının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

293. Dava dilekçesinde, Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E- Cetveli'nin (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (13) ve (14) numaralı açıklamaları ile (15) numaralı açıklamasının (a) ve (b) paragraflarına yönelik gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 107. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

294. Dava konusu kuralda, Cumhurbaşkanının takdirlerine göre kamu personeli olanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki ödemelerin ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın "*01.1.6.01-Ödül ve İkramiyeler*" tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

295. Cumhurbaşkanının konumu gereği kamu personeline yapacağı ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemelerin analitik bütçe sınıflandırmasına göre Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmasını öngören kural, bütçe ödeneklerinin kullanılması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kuralın bütçenin uygulanması kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

296. Diğer taraftan, görevlerinde üstün başarı gösteren memurların ödüllendirilmesine ilişkin usul ve esaslar 657 sayılı Kanun'un 122. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, görevli oldukları kurumlarda olağanüstü gayret ve çalışmaları ile emsallerine göre daha başarılı olarak görev yapmak suretiyle, kamu kaynağında önemli ölçüde tasarruf sağlanmasında, kamu zararının oluşmasının önlenmesinde ve önlenemez kamu zararlarının önemli ölçüde azaltılmasında, kamusal fayda ve gelirlerin beklenenin üzerinde artırılmasında veya sunulan hizmetlerin etkinlik ve kalitesinin yükseltilmesinde somut olaylara ve verilere dayalı olarak katkı sağladıkları tespit edilen memurlara, merkezde bağlı veya ilgili bakan, illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından başarı belgesi verilebileceği, üç defa başarı belgesi alanlara da üstün başarı belgesi

verileceği; ikinci fıkrasında, üstün başarı belgesi verilenlere, merkezde bağlı veya ilgili bakan ve illerde valiler tarafından uygun görülmesi hâlinde en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dâhil) % 200'üne kadar ödül verilebileceği; üçüncü fıkrasında, bir mali yıl içinde ödüllendirileceklerin sayısının kurumun yılbaşındaki dolu kadro mevcudunun binde onundan, Gümrük Müsteşarlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü kadroları için binde yirmisinden fazla olamayacağı ve yıl içinde ödüllendirilen personel sayısının kurumlarınca izleyen yılın Ocak ayı sonuna kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirileceği ifade edilmiştir.

297. Dava konusu kuralda ise "*ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın*" Cumhurbaşkanının takdirlerine göre kamu personeli olanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki ödemelerin "*01.1.6.01-Ödül ve İkramiyeler*" tertiplerinden karşılanması öngörülerek 657 sayılı Kanun'un yukarıda anılan hükmü uygulanamaz hâle gelmektedir. Dava konusu kuralda yer alan "*ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın*" ibaresiyle kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması 657 sayılı Kanun'da değişiklik yapılması anlamına gelmektedir.

298. Açıklanan nedenlerle kuralda yer alan "*ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın*" ibaresi Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın kalan bölümü Anayasa'nın, 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 87., 88., 89. ve 107. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

299. Dava dilekçesinde özetle; iptali talep edilen kurallarla maliye bakanı ile ilgili bakanlara veya kamu idarelerine verilen yetkilerin 5018 sayılı Kanun ile kurulan mali sistemi işlemez hâle getirdiği, 5018 sayılı Kanun

yanında 4734 sayılı Kanun, 237 sayılı Kanun, 5779 sayılı Kanun, kamu idarelerinin kuruluş kanunları ve daha birçok kanun ve KHK'larda değişiklik yapılması, uygulamalarının durdurulması, kaldırması veya bunlara aykırı düzenlemeler taşıdığı, bütçe kanunlarının bir yıllık bir dönemi kapsadığı, bir yıllık bir döneme ilişkin olan 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'ndaki iptali istenen düzenlemeler hakkında yürürlüğü durdurma kararı verilmediği takdirde mali yılın ilerleyen dönemlerinde veya bütçe yılı sona erdikten sonra hükmün ortadan kalkacak olması nedeniyle sonradan giderilmesi güç ya da olanaksız zararlara yol açacağı, anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılmasının hukuk devleti sayılmanın en önemli gereklerinden olduğu, Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesinin özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini zedeleyeceği, hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende kişi hak ve özgürlüklerinin güvence altında sayılamayacağı ve bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağı belirtilerek dava konusu kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

9.3.2016 tarihli ve 6682 sayılı 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

A. 1. 6. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının

aa. (a) bendine,

ab. (b) bendinde yer alan "*…değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,*" ibaresine,

b. (2) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine,

c. (5) numaralı fıkrasının;

ca. Üçüncü cümlesinin "*…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.*" bölümüne,

cb. Dördüncü cümlesinde yer alan *"…veya başka bir…"* ibaresine,

2. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "*(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)*" bölümüne,

3. Eki E - Cetveli'nin;

a. (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine,

b. (27) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

c. (28) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

d. (39) numaralı sırasında yer alan açıklamaya,

e. (56) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan *"…adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibarelerine,

f. (66) numaralı sırasında yer alan açıklamaya,

g. (69) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

h. (82) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

ı. (87) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

i. (94) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

4. 2016 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin;

a. (12) numaralı açıklamasında yer alan "*…belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın…*" ibaresine,

b. 15 numaralı açıklamasının (c) paragrafında yer alan "*…ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın…*" ibaresine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "*…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…*" ibaresine,

2. Eki E - Cetveli'nin;

a. (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

aa. Birinci cümlesinde yer alan "*…özel hesaba aktarılarak…*" ibaresine,

ab. İkinci cümlesine,

b. (17) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

ba. Birinci cümlesindeki "*…açılacak özel hesaba…*" ibaresine,

bb. Üçüncü cümlesine,

c. (18) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

ca. Birinci cümlesindeki "*…tarafından açılacak özel hesap…*" ibaresine,

cb. İkinci cümlesine,

d. (19) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

e. (20) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesindeki "*…adına açılacak özel bir hesaba…*" ve "*…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" ibarelerine,

f. (24) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

fa. Birinci cümlesindeki "*…Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki…*" ibaresine,

fb. İkinci cümlesine,

g. (27) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

ga. Birinci cümlesindeki "*…açılacak özel hesaba aktarılarak…*" ibaresine,

gb. Üçüncü cümlesine,

h. (60) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

ı. (61) numaralı sırasında yer alan açıklamadaki "*…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…*" ibaresine,

i. (69) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

ia. Birinci cümlesindeki "*…özel hesaba aktarılır.*" ibaresine,

ib. Üçüncü cümlesine,

j. (75) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü paragrafındaki "*…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…*" ve "*…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" ibarelerine,

k. (79) numaralı sırasında yer alan açıklamaya,

l. (82) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

la. Birinci cümlesindeki "*…özel hesaba aktarılarak…*" ibaresine,

lb. Üçüncü cümlesine,

m. (84) numaralı sırasında yer alan açıklamaya,

n. (87) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci ve üçüncü cümlelerine,

o. (90) numaralı sırasında yer alan açıklamaya,

ö. (94) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü ve dördüncü cümlelerine,

p. (95) numaralı sırasında yer alan açıklamaya,

3. 2016 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin;

a. (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10) ve (11) numaralı açıklamalarına,

b. (12) numaralı açıklamasının "*…belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın…*" ibaresinin dışında kalan bölümüne,

c. (13) ve (14) numaralı açıklamalarına,

d. (15) numaralı açıklamasının;

da. (a) ve (b) paragraflarına,

db. (c) paragrafının "*…ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın…*" ibaresi dışında kalan bölümüne,

yönelik iptal talepleri, 14.2.2018 tarihli, E.2016/47, K.2018/10 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bent, cümle, bölüm, ibare ve açıklamalara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

14.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

9.3.2016 tarihli ve 6682 sayılı 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

A. 6. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. (b) bendinde yer alan "*…değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. (2) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3. (3) numaralı fıkrasında yer alan "*…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4. (5) numaralı fıkrasının;

a. Üçüncü cümlesinin "*…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir.*" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. Dördüncü cümlesinde yer alan *"…veya başka bir…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "*(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)*" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Eki E - Cetveli'nin;

1. (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan "*…özel hesaba aktarılarak…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. (17) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki "*…açılacak özel hesaba…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3. (18) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki "*…tarafından açılacak özel hesap…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4. (19) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5. (20) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesindeki "*…adına açılacak özel bir hesaba…*" ve "*…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6. (24) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki "*…Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

7. (27) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki "*…açılacak özel hesaba aktarılarak…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

8. (28) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

9. (39) numaralı sırasında yer alan açıklamanın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

10. (56) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan "*…adına açılmış olan özel hesaplara…*" ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

11. (60) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

12. (61) numaralı sırasında yer alan açıklamadaki "*…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

13. (66) numaralı sırasında yer alan açıklamanın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

14. (69) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki "*…özel hesaba aktarılır.*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

15. (75) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü paragrafındaki "*…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…*" ve "*…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

16. (79) numaralı sırasında yer alan açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

17. (82) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesindeki "*…özel hesaba aktarılarak…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

18. (84) numaralı sırasında yer alan açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

19. (87) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. Birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

20. (90) numaralı sırasında yer alan açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

21. (94) numaralı sırasında yer alan açıklamanın;

a. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. Üçüncü ve dördüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

22. (95) numaralı sırasında yer alan açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D. 2016 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin;

1. (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10) ve (11) numaralı açıklamalarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2. (12) numaralı açıklamasının;

a. "*…belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3. (13) ve (14) numaralı açıklamalarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4. (15) numaralı açıklamasının;

a. (a) ve (b) paragraflarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. (c) paragrafının;

ba. "*…ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

bb. Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

14.2.2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. Mahkememiz çoğunluğunca, 9.3.2016 tarihli ve 6682 sayılı 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi, Anayasa'nın 87. maddesi ile ve 161. maddesinde yer alan *"Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz."* kuralına aykırılık oluşturdukları gerekçesiyle;

6. maddesinin;

(1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan *"…değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,"* ibaresi,

(2) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri,

(5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin *"…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir."* bölümü,

(5) numaralı fıkrasının Dördüncü cümlesinde yer alan *"…veya başka bir…"* ibaresi,

9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *"(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümü,

Eki *"Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalarına İlişkin Esaslar"* başlıklı E-Cetveli'nin;

(11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesi,

(27) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesi,

(28) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesi,

(39) numaralı sırasında yer alan açıklama,

(56) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan *"…adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibareleri,

(66) numaralı sırasında yer alan açıklama,

(69) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesi,

(82) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesi,

(87) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesi,

(94) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesi,

2016 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin;

(12) numaralı açıklamasının *"…belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın…"* ibaresi,

(15) numaralı açıklamasının (c) paragrafının *"…ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın…"* ibaresi,

Anayasanın 161. maddesinde yer alan *"Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz."* kuralına aykırılık oluşturdukları gerekçesiyle iptal edilmiş bulunmaktadır.

2. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'ndaki tanımıyla bütçe, belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgedir. Bütçe, devlet hayatına yön veren hükümler içeren, bu nedenle de önemli ve kapsamlı sonuçları bulunan, yürütme organının yıl içinde Devletin mali idaresi konusunda görev ve yetki sahibi olmasını meşrulaştıran hukuki bir metindir. Bütçe hakkı ise, mali araçların ortaya çıkışı, kullanılışı ve denetimi konusunda anayasa ve yasalarda toplum adına karar vermeye yetkili kılınmış kurumların söz sahibi olmaları anlamına

gelmektedir ve yasama organının, halk adına iktidara, kamu gelirlerinin toplanması ve kamu giderlerinin harcanması konusunda bütçe yasasıyla yetki vermesi ve gerçekleşen harcama sonuçlarını denetlemesini ifade etmektedir.

3. Bütçeye ilişkin tasarının kanunlaşması ile birlikte yasama organı tarafından yürütme organına, devlet adına gelirleri toplama ve bu gelirlerden harcama yapma izni verilmektedir. Dolayısıyla ilgili yıl için yürütme tarafından gelirlerin toplanması ve giderlerin yapılması bütçe kanunu ile getirilen hükümler çerçevesinde verilen yetkinin kullanımı sonucunda gerçekleşmektedir.

4. Anayasa'da, bütçeye ilişkin kanunun görüşülme usul ve esasları diğer kanunlardan değişik biçimde düzenlenmiştir. Örneğin kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekillerinin yetkili olduğu, kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülme usul ve esaslarının içtüzükle düzenleneceği öngörülmesine karşın, bütçenin TBMM'ye sunulması değişik ve özel usul kurallarına bağlanmıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanına yayımlanmasını uygun görmediği kanunları bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderme yetkisi tanınırken, bütçe kanunları bu hükmün dışında tutulmuştur.

5. Anayasa'nın 161. maddesinde bütçenin hazırlanması ve uygulanması, 162. maddesinde görüşülmesi, 163. maddesinde bütçelerde değişiklik yapılabilme esasları düzenlenmiştir. 161. maddenin 1. fıkrasında, Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamalarının yıllı bütçelerle yapılacağı belirtildikten sonra, son fıkrasında, "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." kuralı yer almıştır. 163. maddede ise; *"Merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek miktarın sınırını gösterir. Harcanabilecek miktar sınırının Bakanlar Kurulu kararıyla aşılabileceğine dair bütçelere hüküm konulamaz. Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemez. Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik tasarılarında ve cari ve ileriki yıl bütçelerine mali yük getirecek nitelikteki kanun tasarı ve tekliflerinde, belirtilen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunludur."* kuralı yer almıştır.

6. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nda da bütçenin hazırlanma süreçlerine, ödenek kullanımlarına, harcama süreçlerine ve

gerçekleşen harcamalara yönelik denetim gibi bütçe hakkının kullanımını sağlayacak temel kurallara yer verilmiştir. Söz konusu Kanunun "Bütçelerin Uygulama Esasları" başlıklı 3. bölümünde yer alan "Ödeneklerin kullanılması" başlıklı 20. maddesinde, "Ödenek aktarmaları" başlıklı 21. maddesinde, "Merkez dışı birimlere ödenek gönderme" başlıklı 22. maddesinde, "Yedek ödenek" başlıklı 23. maddesinde ve ayrıca 24., 25., 26., 27., 28., 29. ve 30. maddelerinde bütçe uygulaması ve ödenek kullanılması esnasında uyulması gereken kurallara ilişkin genel çerçeve çizilmiştir. Bununla birlikte 5018 sayılı Kanun genel bir düzenleme olup, özel kanunlarla söz konusu hususların düzenlenmesi her zaman için mümkün bulunmaktadır.

7. Mahkememiz çoğunluğunca yılı bütçesinde konulan kimi ödeneklerin kullanılması ve harcanmasında belli kanunların o yıl içinde uygulanmayacağı veya ödenek kullanım biçimine dair hüküm öngören ya da benzer bazı hüküm içeren kuralların tatbik edilemeyeceği şeklindeki bütçe kanunu kurallarının "o kanunları değiştirmiş sayacağı", dolayısıyla bu nitelikteki bütçe kanunu kurallarının Anayasa'nın 161. maddesi hükmüne aykırı düştüğü değerlendirilerek ve Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki içtihadının da bu doğrultuda olduğu belirtilerek bu yöndeki kuralların iptaline karar verilmiştir.

8. Bütçe kanununun devletin o yıl içindeki harcama ihtiyacına yetki veren temel bir yasa mahiyetinde oluşu, mali disiplin esas olmak kaydıyla, ülkenin mali ihtiyaç ve ödeneklerinin, öngörülemez hal ve durumları karşılamasındaki güçlükler ve zorunluluklar dikkate alındığında, 2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun iptal edilen hükümlerinin tümünün, kamu kaynaklarının etkili, verimli ve tutumlu kullanılmasını sağlamaya ve kamu hizmetlerinin aksatılmadan yürütülebilmesi için kimi zaman ihtiyaç duyulan "hızlı hareket etme"yi temine yönelik, bütçenin uygulanması ile ilgili, bütçenin uygulanmasını kolaylaştırıcı, tamamlayıcı ya da açıklayıcı nitelikte oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla "bütçe ile ilgili olduklarında" kuşku bulunmamaktadır.

9. Öte yandan Bütçe kanunun kimi hükümleri bazı bakanlıklara verilen yetkinin niteliği ile yetki verilen konuların içeriği dikkate alındığında, olağan

bir kanuni düzenleme ile de gerçekleştirilmesi mümkün olabilecek olan bu hususun, bütçe bütünlüğü içerisinde ve bütçeyle olan yakın ilişkisi nedeniyle bütçe kanunu yoluyla düzenlenmesinin, söz konusu hususların bir bütün olarak değerlendirilmesini ve yasalaştırılmasını sağladığı (böylelikle de bütçenin öngörülebilirliğinin artırılmasına ve bütçenin, "bütçenin doğruluğu ilkesi" çerçevesinde gerçekçi ekonomik varsayımlar altında yasalaşmasına katkı sağladığı) için daha tercih edilebilir bir seçenek olduğu, olağan kanunlarla verilebilen bir yetkinin, bütçe ile ilgili olmak şartıyla kendi özel süreçleri olan ve özel bir düzenleme olan bütçe kanunu ile verilemeyeceğinin söylenilmesinin uygun olmadığı, dolayısıyla anayasaya aykırı bir yönünün bulunmadığı değerlendirilmektedir.

10. Ayrıca, tüm kanunları kabul edip yürürlüğe koyan TBMM'nin, Bütçe Kanunu'na bu yönde hükümler koyarak, kimi kanunların o bütçe yılı içinde uygulanmayacağını öngörmesinin kendi yasama yetkisi dahilinde olduğunu, diğer bir deyişle yasa koyucunun zorunlu mali ihtiyaçlar karşısında bir yıl süreli istisnalar öngörmesinin takdir hakkı çerçevesinde olduğunu söylemek de gerekmektedir.

11. Belirtilen nedenlerle, Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 87. ve 161. maddesi hükümlerine aykırı oldukları değerlendirilerek iptaline karar verilen tüm kuralların Anayasa'nın 161. maddesi kapsamında olmadıkları, dolayısıyla bunlara ilişkin iptal istemlerinin reddi gerektiği kanaatine vardığımızdan, çoğunluk görüşüne dayalı karara katılmıyoruz.

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Hicabi DURSUN	Üye Kadir ÖZKAYA

Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL

Esas Sayısı : 2017/19
Karar Sayısı : 2018/11
Karar Tarihi : 14.2.2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK ve Özgür ÖZEL ile birlikte 123 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 16.11.2016 tarihli ve 6761 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

A. 1. maddesiyle değiştirilen 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 21. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin "*…genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir.*" bölümünün,

2. İkinci fıkrasının ikinci cümlesinin,

3. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin,

B. 7. maddesiyle değiştirilen 6.6.2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "*…fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve…*" ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 6., 7., 73., 87. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 6761 sayılı Kanun'un;

1. 1. maddesiyle değiştirilen 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesi şöyledir:

"Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmaları kanunla yapılır. Ancak, harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere ***genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenir.***

Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri, aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde yirmisine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabilirler. ***Ancak, ihtiyaç halinde yüzde yirmiyi aşan ödenek aktarma işlemlerini kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının yüzde yirmisini geçmemek üzere yapmaya Maliye Bakanlığı, yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması halinde değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamını yapmaya ise ilgili idareler yetkilidir.***

Kamu idarelerinin bütçeleri içinde; personel giderleri tertiplerinden, aktarma yapılmış tertiplerden ve yedek ödenekten aktarma yapılmış tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılamaz. ***Ancak, yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması halinde, aktarma yapılan tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılabilir.****"*

2. 7. maddesiyle değiştirilen 4760 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"1. Özel tüketim vergisi, bu Kanuna ekli listelerde yazılı malların karşılarında gösterilen tutar ve/veya oranlarda alınır.

(Ek paragraf: 4/6/2008-5766/19 md.; Değişik: 24/5/2013-6487/28 md.) (II) sayılı listedeki mallardan alınacak vergi, mükellefin bu malı alış bedeli ile her hâlükârda bu malların imalatçısının satış bedeli veya ithalatta hesaplanan katma değer vergisi matrahı üzerinden malın tabi olduğu orana göre hesaplanan vergi tutarından az olamaz. Verginin, mükellefin alış bedeli üzerinden hesaplandığı durumlarda, malı teslim tarihine kadar bu malı mükellefe teslim eden tarafından yüzde 10'a kadar yapılan indirimler alış bedelinden de indirilebilir. Ancak bu indirimler sonrası kalan

tutar, malın imalatçısının satış bedelinden veya ithalatta hesaplanan katma değer vergisi matrahından düşük olamaz. Maliye Bakanlığı, bu hükmün uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

2. Bakanlar Kurulu, topluca veya ayrı ayrı olmak üzere;

a) (I) sayılı listedeki mallar için uygulanan maktu vergi tutarlarını, her bir mal itibarıyla en yüksek vergi tutarının yarısına kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye, bu sınırlar içinde mal cinsleri, özellikleri, kullanım yerleri veya ithalatın şekline göre farklı tutarlar tespit etmeye,

b) (Değişik: 30/3/2006-5479/10 md.) (III) sayılı listedeki mallar için belirlenen oranları her bir mal itibarıyla sıfıra kadar indirmeye, (A) cetvelindeki mallar için dört katına (B) cetvelindeki mallar için yarısına kadar artırmaya, asgari maktu vergiyi her bir mal itibarıyla sıfıra kadar indirmeye, (A) cetvelindeki mallar için iki katına (B) cetvelindeki mallar için bir katına kadar artırmaya, bu sınırlar içinde malların cinsleri, özellikleri, fiyat grupları, alkol dereceleri ve içerdiği alkol miktarına göre farklı vergi oranı ve asgari maktu vergi tutarı belirlemeye, (B) cetvelindeki mallar için listede yer alan asgari maktu vergi tutarlarının, perakende satışa sunulan ürünlerin birim ambalajı içinde yer alan her bir sigara adedi, diğer tütün mamullerinin birim ambalajı içindeki mamulün her bir gramı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarın %20 'sine tekabül eden tutarı aşmamak üzere; birim ambalaj itibarıyla maktu vergi tutarı belirlemeye, bu tutarı malların cinsleri, özellikleri, ambalajları (paketleri) ve bunların fiyatları ve fiyat grupları itibarıyla farklılaştırmaya, [(1)]

c) (Değişik: 16/11/2016-6761/7 md.) (II) sayılı listedeki mallar için belirlenen oranları bir katına kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye, bu sınırlar içinde kalmak şartıyla 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan mallar için özel tüketim vergisi matrahını esas alarak ***fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve*** *malların cinsi, sınıfı, üst yapı gövde tanımı, emisyon türü ve değeri, istiap haddi ile yolcu ve yük taşıma kapasitesi itibarıyla farklı oranlar belirlemeye; uygulanmakta olan oranları EURO normlarını sağlayan katalitik konvertör sistemi ile teçhiz edilmiş taşıtlarda yarısına kadar indirmeye, kanunî oranına kadar çıkarmaya,*

d) (IV) sayılı listedeki mallar için belirlenen oranları sıfıra kadar indirmeye %25'e kadar artırmaya,

e) Listelerde gümrük tarife pozisyonu veya tarife alt pozisyonu olarak yer alan malların her biri için belirlenmiş olan oran veya tutarların alt ve üst sınırları içinde kalmak suretiyle, bu pozisyonların altında yer alan mallar itibarıyla farklı vergi tutarları veya oranları belirlemeye,

yetkilidir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 9.2.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali talep edilen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 14.2.2018 tarihinde yapılan toplantıda Maliye Bakanı Naci AĞBAL, Müsteşar H. Abdullah KAYA, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü Hakan AY, Gelir Politikaları Genel Müdürü Burcu AYDIN ÖZÜDOĞRU'nun sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 5018 Sayılı Kanun'un 21. Maddesinin:

1. Birinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin "*…genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir."* Bölümünün İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

3. Dava dilekçesinde özetle; ödenek aktarımı konusunda bütçe kanunlarında düzenleme yapma yetkisi verilmesinin merkezî yönetim bütçe kanunlarının yapısının öngörülemez şekilde değişmesine sebebiyet vereceği, 2012-2015 yılları arasında bütçe kanunlarıyla maliye bakanına verilen ödenek aktarma yetkisi sonucunda genel bütçe ödeneklerinin %6 ila %9 oranındaki kısmının ödenek aktarması yoluyla Maliye Bakanlığının yedek ödenek tertibine aktarıldığı, aktarım yapılan ödeneklerin çoğunlukla personel giderleri ile sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri olduğu, bu durumun ilerleyen zamanlarda personel gideri ödenekleri azalan kamu idarelerinin ödenek üstü harcama yapmalarına sebebiyet verdiği, dava konusu kuralla ödenek aktarmalarına getirilen "*genel bütçe ödeneklerinin %10'u*" şeklindeki sınırın Türkiye Büyük Millet Meclisinin sahip olduğu bütçe hakkının devredilmemesi anlamına gelmeyeceği, ödenek aktarma konusunda idareye bu denli geniş yetkiler tanınmasının bütçe hakkının devrine sebebiyet vereceği, sonuç olarak dava konusu kuralla verilen ödenek aktarma yetkisinin parlamenter demokrasinin temel ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6. ve 87. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 161. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin dava konusu kuralın da yer aldığı birinci fıkrasının ikinci cümlesinde; harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esasların merkezî yönetim bütçe kanununda belirleneceği öngörülmüştür.

6. Bütçe genel olarak belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgedir. Devlet, bir yıl süresince bütçe kanununda belirtilmesi koşuluyla harcama yapabilmekte ve gelir toplayabilmektedir.

7. Bütçe kanunları, bir devlette kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için öngörülen gelirlerin nasıl toplanacağına ve yönetileceğine, planlanan harcama ve yatırımlara ilişkin ilkelerin belirlendiği özel yasama işlemleridir. Bütçe kanunlarının zamanında hazırlanamaması veya kabul edilememesi kamu düzeninde telafisi güç zararlar doğurabileceğinden Anayasa'da bütçe kanunlarının hazırlanması, parlamentoda görüşülmesi ve yayımlanması bakımından diğer kanunlardan farklı usuller benimsenmiştir.

8. Anayasa'nın 87. maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) görev ve yetkileri arasında "*kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak*" yanında "*bütçe kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek*" görev ve yetkisine de yer verilmiş; bütçe kanunlarının görüşülme usul ve esasları 162. maddede düzenlenmiştir. Maddeyle bütçe kanun tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, Genel Kurulda üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiş ve Anayasa'nın 89. maddesiyle de cumhurbaşkanına bütçe kanunlarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Anayasa'nın 163. maddesinde, bütçede değişiklik yapılabilmesinin esasları düzenlenmiş; Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilemeyeceği belirtilmiştir.

9. Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında, devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerin harcamalarının yıllık bütçelerle yapılacağı ifade edildikten sonra ikinci fıkrasında; mali yıl başlangıcı ile merkezî yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolünün kanunla düzenleneceği belirtilerek bütçeyle ilgili temel hükümlerin düzenlenmesi konusunda yasama organı yetkili kılınmıştır. Dolayısıyla yasama organı; Anayasa'nın bütçeyle ilgili hükümlerine uygun olmak kaydıyla bütçenin hazırlanması, uygulanması ve kontrolüne ilişkin temel hükümlerin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir.

10. Merkezî yönetim kapsamındaki idarelere ait bütçelerin hazırlanması, uygulanması, muhasebeleştirilmesi, raporlanması ve kontrolüne ilişkin usul ve esaslar 5018 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Kanun'un "*Bütçe ilkeleri*" kenar başlıklı 13. maddesinin birinci fıkrasının (n) bendinde, kamu hizmetlerinin bütçelere konulacak ödeneklerle, mevzuatla belirlenmiş

yöntem, ilke ve amaçlara uygun olarak gerçekleştirilmesi öngörülmüş; (o) bendinde de bütçelerde ödeneklerin belirli amaçları gerçekleştirmek üzere tahsis edilmesi esası getirilmiştir.

11. Ödenek esas itibarıyla para veya nakit olmayıp yürütülmesi zorunlu kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların yapılabilmesine imkân tanıyan harcama iznini ifade eder. Bütçeyle verilen ödenekler, tahsis edildikleri amaçlar doğrultusunda yılı içinde yaptırılan iş, satın alınan mal ve hizmetler ile diğer giderlerin karşılanmasında kullanılır. Ödeneklerin bütçe yılındaki tüm ihtiyaçları karşılayacak şekilde belirtilmesi gerekir. Ancak söz konusu ödenekler tahmine dayalı olduğundan bunun çeşitli nedenlerle yıl içinde yetersiz kalması söz konusu olabilir. Böyle durumlarda ortaya çıkacak ödenek ihtiyacının karşılanması yöntemlerinden birisi de bütçenin kendi içinde gerçekleştirilecek ödenek aktarmasıdır.

12. Ödenek aktarmalarına ilişkin usul ve esaslar Kanun'un 21. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarının kanunla yapılacağı ifade edildikten sonra dava konusu ikinci cümlesinde; harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esasların merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenmesi öngörülmüştür. Böylece ilgili bütçe yılı içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaçlara göre kamu idarelerinin bütçeleri arasında belli sınırlar dâhilinde ödenek aktarımına ilişkin usul ve esasların bütçe kanunlarında düzenlenmesine olanak tanınarak her bir bütçe yılının kendine özgü koşullarına uygun olacak şekilde belli bir esnekliğin sağlanması amaçlanmıştır. Bu yönüyle kuralın kamu yararına aykırı bir amaç taşıdığı söylenemez. Hükûmetlerin mali politikalarını yönlendirmeleri açısından araç olarak kullandıkları bütçe ödeneklerinin belli sınırlar dâhilinde kamu idareleri arasında aktarımlarına yönelik olarak bütçe kanunlarında düzenleme yapılmasına olanak tanınması Anayasa'nın 161. maddesi uyarınca kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

13. Yasama organının halk adına kamu gelirlerini toplama ve yine halk adına bu gelirleri harcama konusunda yürütme organına sınırları belirleyerek yetki vermesine ve sonuçlarını denetlemesine bütçe hakkı denilmektedir. Bir başka deyişle bütçe hakkı, vergi ve benzeri gelirlerle kamu harcamalarının çeşit ve miktarını belirleme, onaylama ve bütçe harcamaların sonuçlarını denetleme hakkıdır. Bu hak, demokratik ülkelerde halk tarafından seçilen temsilcilerden oluşan yasama organına ait bulunmaktadır. Bütçe, hükûmetin meclise karşı temel sorumluluk mekanizmasıdır. Meclis, bütçe ile hükûmete gelir toplama ve gider yapma yetkisi vermekte; bu yetkinin uygun kullanılmasını da bütçe sürecinin bir parçası olan kesin hesap faaliyeti ile denetlemektedir.

14. Dava konusu kuralda, ödenek aktarmalarına ilişkin bütçe kanunlarında yapılacak düzenlemenin harcamalarda tasarrufu sağlama, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmeye yönelik olarak yapılması ve aktarma konusu yapılacak miktarın da genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemesi öngörülerek konu hakkında çerçeve çizilmiş ve ödenek aktarmaya ilişkin üst sınır da belirlenmiştir. Kuralın cari yıl bütçesinde ödenek artışına olanak tanıması veya doğrudan ödenek üstü harcama yapmaya sebebiyet vermesi ise söz konusu değildir. Diğer taraftan dava konusu kuralla, yürütme organına ödenek aktarma konusunda doğrudan verilmiş bir yetki de bulunmamaktadır. Ödenek aktarımına ilişkin usul ve esaslar dava konusu kuralda belirtilen sınırlar çerçevesinde yine Meclis tarafından bütçe kanununda düzenlenecektir. Bu itibarla kuralın Meclisin sahip olduğu bütçe hakkının devrine sebebiyet verdiği söylenemez.

15. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

16. Kuralın Anayasa'nın 6. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

2. İkinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin *"Ancak, ihtiyaç halinde yüzde yirmiyi aşan ödenek aktarma işlemlerini kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının yüzde yirmisini geçmemek üzere yapmaya Maliye Bakanlığı,…"* Bölümünün İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

17. Dava dilekçesinde özetle; kurum içi ödenek aktarma işlemlerinde, kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının yüzde yirmisini geçmemek üzere Maliye Bakanlığının yetkili kılınmasının Meclisin sahip olduğu bütçe hakkının yürütme organına devri anlamına geldiği, Maliye Bakanlığına verilen bu yetkinin 5018 sayılı Kanun'la kurulmak istenen hesap verebilir mali sistemle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

18. 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde yirmisine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabileceği ifade edilmiş; dava konusu kuralda da ihtiyaç hâlinde yüzde yirmiyi aşan ödenek aktarma işlemlerini kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının yüzde yirmisini geçmemek üzere yapmaya Maliye Bakanlığının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

19. Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin "… *genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir.*" bölümüne ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

20. Bütçeyle verilen ödenekler, tahsis edildikleri amaçlar doğrultusunda yılı içinde yaptırılan iş, satın alınan mal ve hizmetler ile diğer giderlerin karşılanmasında kullanılır. Dolayısıyla ödeneklerin bütçe yılındaki tüm ihtiyaçları karşılayacak şekilde belirlenmesi gerekir. Ancak söz konusu ödenekler tahmine dayalı olarak belirlendiğinden çeşitli nedenlerle ödeneklerin yıl içinde yetersiz kalması söz konusu olabilmektedir. Böyle durumlarda ortaya çıkacak ödenek ihtiyacının karşılanması yöntemlerinden birisi de kurumların kendi bütçeleri içindeki ödenek aktarmalarıdır.

21. 5018 sayılı Kanun'un (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin aktarma yapılacak

tertipteki ödeneğin yüzde yirmisine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabileceği belirtilmiştir. Bu sayede kamu idareleri, ilgili bütçe yılı içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaçlara göre kendilerine ayrılan bütçe tertipleri arasında belli sınırlar dâhilinde ödenek aktarması yapabilecektir. Dava konusu kuralda da kamu idarelerinin ihtiyaç duyması hâlinde, aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde yirmisini aşan ödenek aktarmalarında kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının yüzde yirmisini geçmemek üzere Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

22. 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesinin (c) bendi uyarınca Maliye Bakanlığı, harcama politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması ile devlet bütçesinin hazırlanması, uygulanması, uygulamanın izlenmesi ve yönlendirilmesine ilişkin hizmetleri yürütmekle görevlendirilmiştir. Dolayısıyla Maliye Bakanlığı, bütçenin kalkınma planı ve programlarda yer alan politika, hedef ve önceliklere uygun şekilde idarelerin stratejik planları ile performans ölçütlerine ve fayda-maliyet analizine göre uygulanmasını gözetmekle yükümlüdür. Bu bağlamda kamu idarelerinin kendi bütçeleri içindeki belli bir oranın üzerinde gerçekleşecek ödenek aktarmaları konusunda bütçenin hazırlanması, uygulanması ve yönlendirilmesinden sorumlu olan Maliye Bakanlığını yetkili kılan kural kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

23. Dava konusu kuralda, kamu idarelerinin ihtiyaç duyması hâlinde yüzde yirmiyi aşan kurum içi ödenek aktarma işlemlerinde, kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının yüzde yirmisini geçmemek üzere Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilerek Maliye Bakanlığına verilen ödenek aktarma yetkisinin çerçevesi belirlenmiş ve sınırları çizilmiştir. Kurala göre Maliye Bakanlığı, kamu idarelerinin kendi kurum bütçeleri içindeki ödenek aktarma yetkisini sadece kamu idarelerinin ihtiyaç duyması hâlinde kullanabilecek ve aktarabileceği ödenek miktarı da kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının yüzde yirmisini geçemeyecektir. Dolayısıyla kuralın Meclisin sahip olduğu bütçe hakkının devrine sebebiyet verdiği söylenemez.

24. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

3. İkinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin "*…yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması halinde değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamını yapmaya ise ilgili idareler yetkilidir.*" Bölümünün İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

25. Dava dilekçesinde özetle; Bakanlar Kurulu tarafından yatırım projelerinde değişiklik yapılması durumunda değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarma konusunda ilgili idarelere yetki verilmesinin yasama organına ait olan bütçe hakkının ihlaline sebebiyet verdiği, ilgili idarelere verilen bu yetkinin 5018 sayılı Kanun'la kurulmak istenen hesap verebilir mali sistemle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

26. Dava konusu kuralda, yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarma işlemlerinin tamamını yapmaya ilgili idarelerin yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

27. Kamu yatırım programı; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, kamu payı %50'nin üzerindeki iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıkları, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlar, sosyal güvenlik kurumları, döner sermayeli kuruluşlar, İller Bankası, dış proje kredisi kullanan büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeler tarafından gerçekleştirilecek yatırım projelerinin sektörel bazda düzenlendiği programdır. Yatırım projeleri ise etüt proje işleri, devam eden projeler ve yeni projeler olarak tasnif edilmiş olup her proje için proje numarası, adı, yeri, karakteristiği, başlama ve bitiş tarihi, proje tutarı ve yıl içi tahmini harcama miktarı ile ödeneği ayrı ayrı gösterilmiştir.

28. 5018 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasında, kamu yatırım programının merkezî yönetim bütçe kanununa uygun olarak Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanacağı ve bütçe kanununun yürürlüğe girdiği

tarihten itibaren on beş gün içinde Bakanlar Kurulu kararıyla Resmî Gazete'de yayımlanacağı hüküm altına alınmıştır. Kanun'un 25. maddesine göre kamu yatırım projeleri, 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK), Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde hazırlanmakta; uygulanmakta ve izlenmektedir.

29. 641 sayılı KHK'nın 32. maddesinde, yıllık programların hazırlanması ve kabulüne ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, yıllık programların Kalkınma Bakanlığınca hazırlanarak Yüksek Planlama Kuruluna sunulacağı, bu Kurulun programları inceleyerek bir raporla Bakanlar Kuruluna sunacağı, Bakanlar Kurulunda kabul edilen yıllık programların kesinleşeceği belirtilmiş; (2) numaralı fıkrasında, yıllık programların, bütçeler ile iş programlarından önce hazırlanacağı, bütçelerle iş programlarının hazırlanmasında yıllık programlarda kabul edilmiş olan esasların dikkate alınacağı ifade edilmiştir.

30. Kamu yatırım projeleri, hükûmetlerin ekonomi politikalarını belirlemede en önemli araçlardan biridir. Ancak yıl içinde değişen sosyal veya ekonomik nedenlerle yatırım programında yer alan projelere ihtiyaç kalmayabileceği gibi bu projelerde değişiklik yapılması da gerekebilir. Bu gibi durumlarda yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca yatırım projelerinde değişiklik yapılabilecektir. Dava konusu kuralla, yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin ilgili idareler tarafından yapılması öngörülmüştür. Böylece Bakanlar Kurulu tarafından uygun görülen bir yatırım projesi için ayrılan ödenek yine Bakanlar Kurulu tarafından uygun görülen başka bir yatırım projesine aktarılabilmekte, aktarma işlemi de ilgili idareler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu itibarla yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerini yapmaya ilgili idarelerin yetkili kılınmasını öngören kural, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

31. Dava konusu kural, idarelere sadece ödenek aktarma yetkisi tanımakta olup herhangi bir şekilde ödenek üstü harcama yetkisi vermemektedir. Kuralda ilgili yatırım projelerinde değişiklik yapılması

durumunda değişikliğin gerektirdiği tertiplerle sınırlı olarak ödenek aktarma yetkisi verilerek idarelere verilen yetkinin çerçevesi çizilmiş ve sınırları da belirlenmiştir. Dolayısıyla kuralın Meclisin sahip olduğu bütçe hakkının devri niteliğinde olduğu söylenemez.

32. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

4. Üçüncü Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

33. 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde; kamu idarelerinin bütçeleri içinde, personel giderleri tertiplerinden, aktarma yapılmış tertiplerden ve yedek ödenekten aktarma yapılmış tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılamayacağı ifade edildikten sonra dava konusu ikinci cümlesinde, yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde, aktarma yapılan tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılabileceği hüküm altına alınmıştır.

34. Personel giderleri tertibi; kamu personeline ve kamu personeli olmamakla birlikte mevzuatı gereğince ilgililere bordroya dayalı olarak yapılan ödemeleri (er-erbaş harçlıkları, öğrenci harçlıkları vb.) kapsamaktadır. Personel giderleri genellikle sabit giderler olduğu için bütçelerde personel giderleri için yapılacak harcamaların tahmin edilmesi nispeten kolaydır. Diğer bir ifadeyle personel giderleri için bütçelerde ayrılan tutarların gerçekleşme oranı çok yüksektir. Personel giderleri tertibinden bir başka tertibe aktarma yapılması durumunda yıl sonunda bu tertibin açık vermesi ve ek ödeneğe ihtiyaç duyulması kaçınılmaz olacağından bu durumun önüne geçmek, mali disiplinin bozulmasını önlemek amacıyla kamu idarelerinin bütçeleri içinde personel giderleri tertiplerinden diğer tertiplere aktarma yapılmasının yasaklandığı anlaşılmaktadır.

35. "*Yedek ödenek*", merkezî yönetim bütçe kanununda belirtilen hizmet ve amaçları gerçekleştirmek, ödenek yetersizliğini gidermek veya bütçelerde öngörülmeyen hizmetler için genel bütçeli idareler ile özel bütçeli idarelerden

merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilecek olanların bütçelerine aktarılmak üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde ikisine kadar Maliye Bakanlığı bütçesine konulabilen ödenektir. 5018 sayılı Kanun'un 23. maddesi gereğince bu ödenekten aktarma yapmaya maliye bakanı yetkilidir.

36. Ödenek aktarması, ödeneği fazla bulunan bütçenin bir tertibinden ödeneği eksik olan bir başka tertibine yapılan ödenek devri olarak tanımlanmaktadır. Belli bir kuruluşta ödenek yetersizliği olduğu takdirde aynı kuruluştaki bir başka tertipten ya da bir başka kamu kuruluşundaki tertipten aktarma yoluyla ödenek eklemesi sağlanabildiği gibi bu aktarma Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan yedek ödenekten de yapılabilmektedir. Bu kapsamda, ödeneği fazla bulunan tertipten veya yedek ödenekten ödeneği eksik olan tertibe aktarma yapılması durumunda bu tertip artık kanunda yer alan ifadeyle "*aktarma yapılmış tertip*" konumuna gelmektedir.

37. 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesiyle kamu idarelerinin bütçeleri içinde personel giderleri tertibinden, aktarma yapılmış tertiplerden ve yedek ödenekten aktarma yapılmış tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılması yasaklanmakla birlikte dava konusu kuralla bu duruma istisna getirilerek yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde, aktarma yapılan tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılabileceği hüküm altına alınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

38. Dava dilekçesinde özetle; aktarma yapılmış tertiplerden ve yedek ödenekten aktarma yapılmış tertiplerden ödenek aktarılamaması ilkesinin bütçe tahminlerinin gerçekleşmesi ve parlamentonun bütçe hakkına güvence oluşturmak üzere kabul görmüş klasik bütçe ilkelerinden olduğu, dava konusu kuralla ödenek aktarmalarına ilişkin kısıtlamaların geçersiz hâle getirilerek 5018 sayılı Kanun'la kurulmak istenen mali sistemin bozulduğu, benzer nitelikte 2015 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'ndaki düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 26.5.2016 tarihli ve E.2015/7, K.2016/47 sayılı kararıyla iptal edildiği, kuralın bu hâliyle kamu yararını gerçekleştirmeyi değil proje değişikliklerinin arkasına sığınılarak proje ödenekleri dışında da

ödenek aktarımı yapılması amacını taşıdığı, yatırım projelerinde Bakanlar Kurulunun yapacağı değişikliklerin doğrudan ilgili yıl Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda değişiklik yapılması sonucunu doğurması ve değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili olarak idarelere tertipler arası ödenek aktarma yetkisi verilmesinin Meclise ait olan bütçe hakkının ortadan kaldırılmasına sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

39. Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesi gereğince bütün kamusal işlemler, nihai olarak kamu yararını gerçekleştirme hedefine yönelmek durumundadır. Kanunun amaç unsuru bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için kanunun çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. İlgili yasama belgelerinin incelenmesinden kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu söylenebilir. Kanun koyucunun kamu yararı amacıyla hareket edip etmediği ancak ilgili yasama belgeleri incelenerek ve kuralın objektif anlamına bakılarak tespit edilebilir.

40. Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında, devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamalarının yıllık bütçelerle yapılacağı ifade edildikten sonra ikinci fıkrasında, mali yıl başlangıcı ile merkezî yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolünün kanunla düzenleneceği belirtilmiş; üçüncü fıkrasında ise kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyulabileceği belirtilmiştir. Buna göre kamu yatırım projeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir. Ancak kanun koyucu bu yetkisini kullanırken Anayasa'nın bütçeyle ilgili hükümlerini gözetmek zorundadır.

41. Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin "… *genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin*

yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir." bölümüne ilişkin gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

42. Kamu yatırım projeleri, 5018 sayılı Kanun ve bu Kanun'un atıfta bulunduğu 641 sayılı KHK'da belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanmakta ve Bakanlar Kurulu tarafından uygun bulunarak Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmektedir. Kamu yatırım projeleri, hükûmetlerin ekonomi politikalarını belirlemede en önemli araçlardan biridir. Yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan bir yatırım projesi için ayrılan ödeneğin yetersiz kalması durumunda 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinde öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde diğer bütçe tertiplerinden veya Maliye Bakanlığının yedek ödenek tertibinden yatırım projesine ödenek aktarılabilecektir.

43. Diğer taraftan yıl içinde değişen sosyal veya ekonomik nedenlerle yatırım programında yer alan projelere ihtiyaç kalmayabileceği gibi bu projelerde değişiklik yapılması da gerekebilir. Bu durum, daha önce başka bir bütçe tertibinden veya yedek ödenek tertibinden ödenek aktarması yapılan yatırım projesi için de söz konusu olabilmektedir. Böyle bir durumun ortaya çıkması durumunda Kanun'un 21. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca değişikliğin gerektirdiği tertipler arasında ilgili idareler tarafından ödenek aktarması yapılabilecektir.

44. Ancak 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde; kamu idarelerinin bütçeleri içinde, aktarma yapılmış tertiplerden ve yedek ödenekten aktarma yapılmış tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılması yasaklanmıştır. Anılan hükme göre daha önce ödenek aktarması yapılmış bir yatırım projesinde Bakanlar Kurulu kararı gereğince değişiklik yapılması durumunda değişikliğin gerektirdiği tertipler arasında ödenek aktarması yapılamayacaktır. Diğer bir ifadeyle daha önce ödenek aktarması yapılmış olan bir yatırım projesinde Bakanlar Kurulu kararıyla değişiklik yapılabilecek ancak Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesindeki kısıtlamalar nedeniyle değişikliğin gerektirdiği tertipler arasında ödenek aktarması yapılamayacaktır. Bu durum ise değişiklik yapılan projelerin ödeneksiz kalması sonucunu doğuracaktır. Böyle bir durumun önüne geçmek ve yatırım projeleri için ayrılan ödeneğin ilgili bütçe yılı içinde kullanılmasını sağlamak amacıyla dava konusu kural ile

yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması durumunda, aktarma yapılan tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarılabilmesine olanak tanındığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın kamu yararına aykırılık taşıdığı söylenemez.

45. Dava konusu kural; yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması hâlinde, aktarma yapılan tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarma yapılmasına olanak tanımakta olup idarelere herhangi bir şekilde ödenek üstü harcama yetkisi vermemektedir. Kuralda, ilgili yatırım projelerinde değişiklik yapılması durumunda değişikliğin gerektirdiği tertiplerle sınırlı olarak aktarma yapılmış tertiplerden diğer tertiplere ödenek aktarma yetkisi verilerek ödenek aktarma konusunda idarelere verilen yetkinin çerçevesi çizilmiş ve sınırları da belirlenmiştir. Dolayısıyla kuralın, bu hâliyle Meclisin halk adına kamu gelirlerini toplama ve yine halk adına bu gelirleri harcama konusunda yürütme organına sınırları belirleyerek yetki vermesi şeklinde tanımlanan bütçe hakkını ihlal ettiği söylenemez.

46. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B. Kanun'un 7. Maddesiyle Değiştirilen 4760 Sayılı Kanun'un 12. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan "…*fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve*…" İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

47. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 73. maddesinde vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklere ilişkin olarak Bakanlar Kuruluna muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisi tanındığı, dava konusu kuralda ise özel tüketim vergisi matrahını esas alarak fiyat grupları oluşturma konusunda Bakanlar Kurulunun yetkili kılınarak Anayasa'nın 73. maddesiyle Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin dışına çıkıldığı, bu durumun uygulamada belirsizliğe neden olduğu gibi verginin kanuniliği ilkesinin de ihlaline sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

48. 4760 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, özel tüketim vergisinin (ÖTV), bu Kanun'a ekli listelerde yazılı malların karşılarında gösterilen tutar ve/veya oranlarda alınacağı belirtilmekte; maddenin (2) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı (c) bendinde ise Bakanlar Kurulunun topluca veya ayrı ayrı olmak üzere Kanun'a ekli (II) sayılı listedeki mallar için belirlenen oranları bir katına kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye, bu sınırlar içinde kalmak şartıyla 87.03 gümrük tarife istatistik pozisyon (GTİP) numarasında yer alan mallar için özel tüketim vergisi matrahını esas alarak fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve malların cinsi, sınıfı, üst yapı gövde tanımı, emisyon türü ve değeri, istiap haddi ile yolcu ve yük taşıma kapasitesi itibarıyla farklı oranlar belirlemeye, uygulanmakta olan oranları EURO normlarını sağlayan katalitik konvertör sistemi ile teçhiz edilmiş taşıtlarda yarısına kadar indirmeye, kanuni oranına kadar çıkarmaya yetkili olduğu hüküm altına alınmaktadır. Dava konusu kural, bentte yer alan "*…fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve…*" ibaresidir.

49. Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında; vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı kuralı yer almaktadır. "*Vergilerin kanuniliği*" ilkesi olarak da nitelendirilen bu kural gereği vergilendirme yetkisi, yasama organına ait olup yürütme organının yasal dayanağı olmadan bir idari işlemle vergi koyma, değiştirme ve kaldırma yetkisi yoktur. Kuralda öngörülen ilkeler esas itibarıyla Anayasa'nın 2. maddesinde nitelikleri belirtilen hukuk devleti ilkesinin vergilendirme ilkeleri yönünden somut biçimde ifadesidir.

50. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmiştir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde, yasama yetkisinin parlamentoya ait olması hususu "*demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum*" olarak nitelendirilmiştir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi kuvvetler

ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir.

51. Bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarını etkileyecek keyfî uygulamalara neden olunmaması için vergilendirmede, vergiyi doğuran olayın ve vergilerin matrah ve oranlarının yukarı ve aşağı sınırlarının, tarh ve tahakkuklarının, tahsil usullerinin, yaptırımlarının ve zamanaşımı gibi belli başlı temel öğelerinin kanunlarla belirlenmesi gerekir. Ancak kanunla her konuyu bütün kapsam ve ayrıntılarıyla düzenlemenin mümkün olmadığı durumlarda çerçevesi çizilerek bu sınırlar içinde kalmak koşuluyla uygulamaya ilişkin konularda yürütme organına açıklayıcı ve tamamlayıcı nitelikte düzenleyici idari işlem yapma yetkisi verilebilir.

52. Anayasa'nın 73. maddesinin dördüncü fıkrasında "*vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.*" denilerek Bakanlar Kuruluna kanunun belirttiği alt ve üst sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisi verilmiştir.

53. Anayasa'nın 73. maddesiyle Bakanlar Kuruluna verilen yetki istisnai bir yetkidir. Vergilendirmede esas kural, vergilerin kanunla konulup kaldırılması ve değiştirilmesi olduğundan bu konularda yukarı ve aşağı sınırları belirleme yetkisi kanun koyucuya aittir. Bu sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisi ise kanunun öngörmesi koşuluyla Bakanlar Kuruluna verilebilir.

54. ÖTV; harcamalardan alınan tek aşamalı, dolaylı bir vergi olup Türk Gümrük Tarife Cetveli'nde tanımı verilmiş mallar üzerinden bir defaya mahsus olarak alınmaktadır. ÖTV kapsamına giren mallar, Kanun'a ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı listelerde Türk Gümrük Tarife Cetveli'nde yer alan GTİP numaraları itibarıyla tespit edilmiştir. Listelerde yer alan her mal için ayrı GTİP numarası belirlenmiş; yanında malın ismi ve vergi oranı yazılmıştır.

55. Kanun'a ekli (II) sayılı listede, kayıt ve tescile tabi olan ve olmayan kara, hava ve deniz taşıtları için öngörülen ÖTV oranları düzenlenmiştir. Listede, 87.03 GTİP numarasında yer alan binek otomobilleri ve insan

taşımak için imal edilmiş diğer motorlu araçlar için de istiap haddi ve motor hacmi gibi kıstaslar gözetilerek farklı ÖTV oranları belirlenmiştir.

56. Kanun'un 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde, (II) sayılı listedeki mallar için belirlenen oranları bir katına kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Dava konusu kuralda ise bu sınırlar içinde kalmak şartıyla 87.03 GTİP numarasında yer alan mallar için özel tüketim vergisi matrahını esas alarak fiyat grupları oluşturma ve bu fiyat grupları itibarıyla farklı oranları belirleme konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir. Buna göre Bakanlar Kurulu (II) sayılı listedeki mallar için belirlenen oranları bir katına kadar artırabilecek, sıfıra kadar indirebilecek, ayrıca bu sınırlar içinde kalmak şartıyla 87.03 GTİP numarasında yer alan mallar için özel tüketim vergisi matrahını esas alarak fiyat grupları oluşturabilecek ve bu fiyat grupları itibarıyla farklı vergi oranları belirleyebilecektir.

57. Günümüz motorlu araçlar piyasasında fiyatlar, sadece motor hacmine göre değil marka değeri, teknik ve donanım özellikleri gibi birden çok unsura bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Bu bağlamda aynı motor hacmine sahip olan araçlar belirtilen unsurlara bağlı olarak farklı fiyat aralığında satışa sunulabilmektedir. Kanun koyucunun da bu durumu gözeterek Bakanlar Kuruluna, 87.03 GTİP numarasında yer alan araçlar için ÖTV matrahını esas alarak fiyat grupları oluşturma ve bu fiyat grupları itibarıyla farklı vergi oranları belirleme yetkisi tanıdığı anlaşılmaktadır. Böylece aynı motor hacmine sahip olmakla birlikte farklı fiyattan satışa sunulan araçlardan farklı oranlarda vergi alınabilecektir.

58. 4760 sayılı Kanun'a ek (II) sayılı listede 87.03 GTİP numarasında yer alan mallar için uygulanacak ÖTV oranları tek tek belirlenmiştir. Kanun'un 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde de (II) sayılı listedeki mallar için belirlenen oranları bir katına kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınarak Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin alt ve üst sınırları belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında 87.03 GTİP numarasında yer alan bir aracı satın alanlar, bu araca uygulanacak asgari ve azami vergi oranlarını öngörebilecek durumdadır. Kanun'da belirtilen bu sınırlar içinde kalmak kaydıyla Bakanlar Kuruluna fiyat grupları oluşturma

ve bu fiyat grupları itibarıyla farklı vergi oranları belirleme yetkisi verilmesi bu öngörülebilirliği ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla 87.03 GTİP numarasında yer alan mallar için ÖTV matrahını esas alarak fiyat grupları oluşturma ve kanunla belirlenmiş sınırlar arasında vergi oranlarını belirleme konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmesinde verginin kanuniliği ve hukuk güvenliği ilkelerine aykırı bir husus bulunmamaktadır.

59. Diğer taraftan Bakanlar Kuruluna 87.03 GTİP numarasında yer alan mallar için fiyat grupları oluşturma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kurala göre Bakanlar Kurulu fiyat grupları oluştururken bu malların özel tüketim vergisi matrahını esas almak zorundadır. Kanun'a ek (II) sayılı cetvelde yer alan mallar için vergi matrahının nasıl hesaplanacağı ise Kanun'un 11. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Anılan fıkraya göre (II) sayılı listede yer alan mallar için verginin matrahı, bunların teslimi, ilk iktisabı ve ithalinde hesaplanacak özel tüketim vergisi hariç katma değer vergisi matrahını oluşturan unsurlardan teşekkül etmektedir. Dolayısıyla 87.03 GTİP numarasında yer alan mallar için uygulanacak ÖTV yönünden Bakanlar Kuruluna matrah belirleme yetkisi verilmesi de söz konusu değildir.

60. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

61. Dava dilekçesinde özetle; gerek kurum içi gerekse de kurumlar arası ödenek aktarmalarına ilişkin kuralların olağan kanunlar yerine bütçe kanunlarında düzenlenmesinin merkezî yönetim bütçe kanunlarının yapısının öngörülemez şekilde değişmesine sebebiyet vereceği, ödenek aktarmaları konusunda idarelere sınırsız bir şekilde yetki verilmesinin Meclise ait olan bütçe hakkını ihlal ettiği, herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın idarelere yatırım projeleri arasında ödenek aktarma yetkisi tanınmasının 5018 sayılı Kanun'la kurulmak istenen mali sistemle bağdaşmadığı, 87.03 GTİP numarasında yer alan mallar için ÖTV matrahını esas alarak fiyat grupları oluşturmaya ve bu fiyat grupları itibarıyla farklı vergi oranları belirlemeye Bakanlar Kurulunun yetkili kılınarak Anayasa'nın 73. maddesiyle vergilendirme konusunda Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin dışına çıkıldığı,

bu durumun uygulamada belirsizliğe neden olduğu, dava konusu kuralların bu hâliyle uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

16.11.2016 tarihli ve 6761 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

A. 1. maddesiyle değiştirilen, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 21. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin "*…genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir.*" bölümüne,

2. İkinci fıkrasının ikinci cümlesine,

3. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesine,

B. 7. maddesiyle değiştirilen 6.6.2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "*…fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve…*" ibaresine,

yönelik iptal talepleri, 14.2.2018 tarihli, E.2017/19, K.2018/11 sayılı kararla reddedildiğinden, bu cümle, bölüm ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 14.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

16.11.2016 tarihli ve 6761 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

A. 1. maddesiyle değiştirilen, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 21. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin "*…genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin*

bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir." bölümünün,

2. İkinci fıkrasının ikinci cümlesinin,

3. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

B. 7. maddesiyle değiştirilen 6.6.2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "…*fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve*…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

14.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2017/61
Karar Sayısı : 2018/12
Karar Tarihi : 14.2.2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK, Özgür ÖZEL ile birlikte 121 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 16.12.2016 tarihli ve 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

A. 6. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin,

2. (2) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresinin,

B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin *"(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümünün,

C. Eki "Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar" başlıklı E-Cetveli'nin;

1. (11) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

2. (17) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresinin,

b. Üçüncü cümlesinin,

3. (18) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresinin,

b. İkinci cümlesinin,

4. (19) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinde yer alan "*…adına açılacak özel bir hesaba…*" ve "*Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" ibarelerinin,

5. (23) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde…"* ibaresinin,

b. İkinci cümlesinin,

6. (26) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

7. (27) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinin,

8. (53) numaralı sırasındaki açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "*…adına açılmış olan özel hesaplara…*" ibaresinin,

9. (57) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin,

10. (58) numaralı sırasındaki açıklamada yer alan "*…bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına…*" ve "*…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…*" ibarelerinin,

11. (63) numaralı sırasındaki açıklamanın,

12. (66) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılır."* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

13. (73) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci paragrafında yer alan *"…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin,

14.(77) numaralı sırasındaki açıklamanın,

15. (79) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

16. (82) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılır*…" ibaresinin,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin,

17. (89) numaralı sırasındaki açıklamanın,

18. (90) numaralı sırasındaki açıklamanın,

D. Başbakanlık Bütçesinin "*07.01.00.37-10.9.9.61-1-1-05.2 HAZİNE YARDIMLARI 101.334.000*" tertibi ile eki E-Cetveli'nin (81) numaralı sırasındaki açıklamanın,

E. 2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin,

Anayasa'nın 2., 6., 7., 87., 88., 89., 107., 124., 160., 161. ve 163. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 6767 sayılı Kanun'un;

1. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Aktarma, ekleme, devir ve iptal

MADDE 6- (1) ***a) Bu Kanunla verilen ödeneklerin etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla, kamu idarelerinin yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaç fazlası ödeneklerinin diğer kamu idarelerinin ödenek ihtiyacının karşılanmasında kullanılmasını temin etmek veya ödeneklerin öncelikli hizmetlerde kullanılmasını sağlamak üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde 10'unu aşmamak kaydıyla; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine konulan (01), (02), (03), (05), (06), (07), (08) ve (09) ekonomik kodlarındaki ödenekleri kamu idareleri bütçeleri arasında veya Maliye Bakanlığı bütçesinin "Yedek Ödenek" tertibine aktarmaya,***

…

Maliye Bakanı yetkilidir.

…

(2) Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresi, yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine, ***fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın*** *ödenek aktarmaya yetkilidir."*

2. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yatırım harcamaları

MADDE 9- (1) 2017 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projeler dışında herhangi bir projeye harcama yapılamaz. Bu cetvellerde yer alan projeler ile ödeneği toplu olarak verilmiş projeler kapsamındaki yıllara sari işlere ***(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu***

yapımı ve çeken araç projeleri hariç) *2017 yılında başlanabilmesi için proje veya işin 2017 yılı yatırım ödeneği, proje maliyetinin yüzde 10'undan az olamaz. Bu oranın altında kalan proje ve işler için gerektiğinde projeler 2017 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar esaslarına uyulmak ve öncelikle kurumların yatırım ödenekleri içinde kalmak suretiyle revize edilebilir."*

3. Eki *"Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar"* başlıklı E-Cetveli'ndeki açıklamaların ilgili kısımları şöyledir:

"11. Dışişleri Bakanlığının yurtdışında açılacak yeni temsilciliklerinin kuruluş aşamasındaki ve daha önceden açılmış ancak mücbir sebeplerle tahliye edilmiş temsilciliklerinin yeniden faaliyete geçirilmesi aşamasındaki ivedi giderleri ile gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.00.00.02-01.1.9.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek, Kıbrıs konusunda Bakanlık ve Lefkoşa Büyükelçiliğince yürütülecek çeşitli faaliyetler için 11.01.36.00-01.2.1.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü çerçevesinde ülkemizde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.01.41.00-01.1.3.00-1-03.6 tertibinde yer alan ödenek ile yurtdışında yürütülecek tanıtım faaliyetleri için 11.01.43.00-01.1.3.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek Dışişleri Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***özel hesaba aktarılarak*** *kullanılır.* ***Aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirlenir. Söz konusu özel hesaptan yapılan harcamalar 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunundan, 5018 sayılı Kanundan ve 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunundan müstesnadır.***

17. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) üyesi ülkelere teknik ve mali destek sağlamak amacıyla, ülkemiz ve diğer üye ülkelerin kamu kurum ve kuruluşları ile İİT bünyesinde ekonomik ve ticari alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarca teklif edilen projelerden, İSEDAK sekretaryası görevini ifa eden Kalkınma Bakanlığı tarafından 2017 yılı içinde onaylananlar ile 2016 yılında onaylanmış olup 2017 yılı içinde ödemesi devam eden projelere kullandırılmak üzere Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.1 ve 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.2 tertiplerine konulan ödenekler, Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketi nezdinde ***açılacak özel hesaba*** *aktarılarak*

kullanılır. Söz konusu program ve projeler çerçevesinde oluşabilecek harcamalar, program ve projelerin yürütülmesi esnasında Kalkınma Bankası tarafından talep edilebilecek komisyon, transfer ücreti, döviz kuru farkı ve benzeri nitelikteki harcamalar ile projelerin değerlendirilmesine ilişkin hizmet alımları bu ödeneklerden karşılanır. ***Bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.***

18. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.05-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına, kalkınma ajanslarına, kamu yararına çalışan dernek ve vakıflara, üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, il özel idarelerine, belediyelere ve mahalli idare birliklerine CMDP için anılan her bir kurum ve kuruluş ***tarafından açılacak özel hesap*** *aracılığıyla kullandırılır.* ***Bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir****.*

19. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.6.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Sosyal Destek Programı (SODES) kapsamında öncelikle Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamındaki iller olmak üzere Kalkınma Bakanlığı tarafından oluşturulacak usul ve esaslar çerçevesinde belirlenecek illerde istihdamın artırılması, sosyal içermenin, spor, kültür ve sanatın geliştirilmesi, SODES programının yürütülmesine yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ile SODES'in değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılır. Bu kapsamda ilgili valilikler veya kalkınma ajansları tarafından belirli bir program çerçevesinde Kalkınma Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerin bedelleri, münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ilgili valilik veya kalkınma ajansı ***adına açılacak özel bir hesaba*** *aktarılır ve proje amaçlarına uygun olarak kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, mahalli idare birlikleri, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarına* ***Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde*** *ilgili valilik veya kalkınma ajansı tarafından kullandırılır.*

…

23. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek ***Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde*** *hibe mahiyetinde olmak üzere, bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine aktarılır.* ***Söz konusu ödeneğin tahsisi,***

aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esaslar Yüksek Planlama Kurulu tarafından tespit olunur.

…

26. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının daimi Başkanlığını deruhte ettiği İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek Bakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***açılacak özel hesaba aktarılarak*** *kullanılır.* ***Söz konusu özel hesaptan yapılan harcamalar 4734 sayılı Kanun ile 5018 sayılı Kanuna tabi değildir. Bu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esaslar Kalkınma Bakanlığınca belirlenir.****"*

27. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.4.9.00-1-06.2 tertibinde yer alan ödeneği bölgesel eylem planları ve programları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Cazibe Merkezleri Programı ve Yatırım ve Destek Hamlesi ve Öncelikli Dönüşüm Programları eylem planları kapsamındaki işler ile bilimsel araştırma projeleri ve yükseköğretim kurumlarının muhtelif yatırım projeleri için kullandırmaya Kalkınma Bakanı yetkilidir. ***Bu tertipte yer alan ödenekten Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen tutarları yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.***

…

53. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için 289.000.000 Türk Lirası, taşımalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği için de 700.000.000 Türk Lirası ve Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencilerin Okullara ve Kurumlara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi kapsamında 295.000.000 Türk Lirası olmak üzere toplam 1.284.000.000 Türk Lirasına kadar yapılacak harcamalar karşılığı tutarı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna 9/4/2003 tarihli ve 4842 sayılı Kanun ile 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Kanun uyarınca aktarılacak tutardan keserek Milli Eğitim Bakanlığı ***adına açılmış olan özel hesaplara*** *aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Ücretsiz kitap uygulaması için açılan özel hesaba aktarılan tutardan yüklenme tutarının yüzde 30'una kadar olan kısmını sözleşme tarihinde, geri kalanını ise işin bitim tarihinde kullandırmaya Milli Eğitim Bakanı yetkilidir.*

…

57. Toplumda Fiziksel Aktivitenin Arttırılması Projesi kapsamında; Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından, bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden bisiklet alımı ve dağıtımı yapılır. ***Bisikletlerin alımı, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı yetkilidir.***

58. "Koruyucu Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Sürdürülmesi" kapsamında; diş fırçası ve diş macununun alımı için Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-03.2 tertibi ile döner sermaye bütçesine, ***bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına,*** *diş fırçası ve diş macununun* ***bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı*** *yetkilidir.*

…

63. Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneği, belediyelerin ihtiyaç duyduğu yatırım nitelikli zorunlu projelerin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanmaya Maliye Bakanı yetkilidir.*"*

…

66. Başbakanlık bütçesinde 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 07.00.00.02-01.1.1.00-1-05.2 tertibinde tefrik edilen ödenekler, Başbakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***özel hesaba aktarılır. Özel hesaptan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanundan müstesnadır. Özel hesaba aktarılan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esaslar Başbakan onayı ile belirlenir.***

…

73. 24.01.33.00-10.2.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek; Türkiye'de ikamet eden ve hizmete ihtiyaç duyan 65 yaş üstü yaşlıların korunması ve desteklenmesi ile biyo-psiko sosyal bakıma ihtiyacı olanların yaşadıkları mekânlarda gerekli olan bakımlarının yapılarak yaşamlarının kolaylaştırılmasını amaçlayan Yaşlı Destek Programı (YADES) için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Büyükşehir Belediyelerinin program amaçlarına uygun olarak hazırlayacakları projeler için kullandırılır.

YADES Programı kapsamında valilikler tarafından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerden, valinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi uygun görülenlerin bedelleri, münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ***ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır*** *ve proje amaçlarına uygun olarak vali tarafından büyükşehir belediyelerine* ***Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde*** *kullandırılır.*

…

77. 25/1/2006 tarihli ve 5449 sayılı Kanun gereğince, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynaklar, proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izlenir. Söz konusu projelerde kullanılmak üzere merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerince taahhüt edilecek eş finansman tutarı, bütçe ve bütçe dışı imkanlardan karşılanır. Bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarını, bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden tahakkuka bağlamak suretiyle söz konusu projeler için açılan özel hesaplara ödemeye proje yürütücüsü idareler yetkilidir. Kalkınma ajansı ve yararlanıcı kamu idaresi tarafından projeye tahsis edilen kaynakların kullanımı, proje kapsamında ve proje süresiyle sınırlı olmak üzere 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılması, özel hesabın işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Kalkınma Bakanlığı tarafından tespit edilir.

…

79. Avrupa Birliği Bakanlığının "Avrupa Birliği İletişim Stratejisi" çerçevesinde, gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan faaliyetlerine ilişkin giderlerinin karşılanması amacıyla 25.01.00.38-01.1.9.00-1-03.6 tertibinde yer alan ödenekten Bakan tarafından belirlenecek olan tutar Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***özel hesaba aktarılarak*** *kullanılır.* ***Özel hesaptan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanundan müstesnadır. Özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar Avrupa Birliği Bakanlığı ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir.***

…

81. Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.37-10.9.9.61-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esaslar Başbakanlıkça tespit edilir.

82. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesine 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi gereğince uluslararası acil yardımların yapılması amacıyla tefrik edilen ödenekler Başkanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle ***özel hesaba aktarılır. Özel hesaptan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanundan müstesnadır. Özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usûl ve esaslar Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca müştereken belirlenir.****″*

…

89. Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.6 tertibinde yer alan ödenekten 200.000.000 TL'ye kadar olan kısmını, emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla ihtiyaca göre gerektiğinde Cazibe Merkezleri Programı kapsamında kullandırılmak üzere Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.1.1.20-1-07.1 tertibine aktarmaya veya Yüksek Planlama Kurulu kararı ile belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kullandırılmak üzere Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketi'ne, İl Özel İdarelerine veya Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına tahakkuka bağlamak suretiyle ödenmesi amacıyla Maliye Bakanlığı bütçesinde yıl içerisinde açılacak tertiplere aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

90. T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün 24/4/2013 tarihli ve 6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesinde sayılanlar dışındaki finansman açıkları, Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.5.5.00-1-08.1 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır.

4. Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.37-10.9.9.61-1-1-05.2 kodlu tertibi şöyledir:

KURUMSAL SINIFLANDIRMA				FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA				FİN. TİPİ	EKO. SINIF.		AÇIKLAMA	
I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	I	II		
										5	HİZMET ALIMLARI	50.000
										6	TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	525.000
										7	MENKUL MAL,GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	35.000
			37								**EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL İŞLER BAŞKANLIĞI**	**117.074.000**
				04							**EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER**	**7.074.000**
					1						Genel Ekonomik İşler ve Hizmetler	7.074.000
						1	00				Genel ekonomik ve ticari işler ve hizmetler	7.074.000
								1			Genel Bütçeli İdareler	7.074.000
									01		**PERSONEL GİDERLERİ**	**6.166.000**
										1	MEMURLAR	3.093.000
										2	SÖZLEŞMELİ PERSONEL	3.073.000
									02		**SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ**	**825.000**
										1	MEMURLAR	474.000
										2	SÖZLEŞMELİ PERSONEL	351.000
									03		**MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ**	**83.000**
										2	TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	26.000
										3	YOLLUKLAR	20.000
										5	HİZMET ALIMLARI	1.000
										6	TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	5.000
										7	MENKUL MAL,GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	31.000
				10							**SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ**	110.000.000
					9						Sınıflandırmaya Girmeyen Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	110.000.000
						9					Sınıflandırmaya girmeyen sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri	110.000.000
							61				Acil Destek Giderleri	110.000.000
								1			Genel Bütçeli İdareler	110.000.000
									05		**CARİ TRANSFERLER**	110.000.000
										2	HAZİNE YARDIMLARI	110.000.000
			39								**İDAREYİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI**	**4.239.000**
				01							**GENEL KAMU HİZMETLERİ**	**4.239.000**
					8						Genel Kamu Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	4.239.000
						8	00				Genel Kamu Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	4.239.000

5. *2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli şöyledir:*

"2017 YILI CUMHURBAŞKANLIĞI BÜTÇESİ E-CETVELİ

Cumhurbaşkanlığı Bütçesinden yapılacak, Cumhurbaşkanı'nın konumu ve hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan giderler ve bu giderlerin ekonomik sınıflandırmanın hangi ayrıntısından karşılanacağı aşağıda gösterilmiştir:

1. Cumhurbaşkanı'nın, eşinin ve resmi ya da özel davetli olarak ülkemizi ziyaret eden Yabancı Devlet Başkanlarının gezilerinde, güvenlik ve hizmet nedeniyle eşlik etmek üzere görevlendirilen personelin özel kıyafet giderleri,"03.2.5.01- Giyecek Alımları", geziye ilişkin konaklama, yeme-içme gibi her türlü giderleri, "03.6.1.01- Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri" tertiplerinden,

2. Cumhurbaşkanı ve Genel Sekreterin yazışma ve kutlamaya ilişkin posta giderleri, "03.5.2.01-Posta ve Telgraf Giderleri" tertibinden,

3. Cumhurbaşkanlığı Makamına hizmet veren taşıtlar ile diğer taşıtların kasko sigortası giderleri, "03.5.4.02-Sigorta Giderleri" tertibinden,

4. Kamu kuruluşlarından geçici olarak tahsis edilen; bina, araç ve gereçlerin bakım, onarım ve her türlü giderleri, Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden,

5. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne tahsisli uçakların bakım ve işletmesine ilişkin giderleri ile ihtiyaç halinde kiralanacak uçak kira ve diğer giderleri Türk Hava Yolları A.O.'lığı; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne tahsisli M/Y Savarona Gemisine ait, bakım-onarım, seyir, personel ve diğer her türlü işletme giderleri Kamu Kurum ve Kuruluşları ile yapılan protokol esasları doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden,

6. Cumhurbaşkanı, eşi ve Genel Sekreterin temsil niteliğinde verecekleri yemek, kabul, resepsiyon ve organizasyon bedelleri ile bunlarla ilgili diğer her türlü giderleri; Cumhurbaşkanlığınca milli ve dini bayramlar ile diğer zamanlarda yapılacak ikram, hediye, gönderilecek çiçek ve çelenk bedelleri, konukları ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı'nın takdirleri ile verilecek ödül, şilt ve benzeri giderler, "03.6.1.01-Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri" tertibinden,

7. Cumhurbaşkanlığı temsil, tören ve ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı ve eşi tarafından verilecek hediyelik eşya, verilen resepsiyonlarda görevli personelin görev nedeniyle giymiş oldukları kıyafetlerin yaptırılması-temizlettirilmesi, çalışma ofisi ve konutlarında kullanılacak mal, malzeme alımları, taşıt kiralanması ve diğer hizmet alımları ile çalışma ofisinin, personel yemek hizmetleri alımı ile bununla ilgili mal ve mamul alımları, konutların ve tarihi-bedii değeri olan varlıkların yapım, bakım ve onarımları, çalışmaların kitap haline getirilmesi giderleri; 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın aynı kanunun 22. maddesine göre tedarikçi ile yapılacak pazarlık sonucunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden,

8. Cumhurbaşkanı ve aile bireyleri ile bakmakla yükümlü olduklarının, Cumhurbaşkanlığı yapmış olanlar ile bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin, ölenlerin dul ve yetimlerinin her türlü tedavi, ilaç ve cenaze giderleri, "03.9.3.01- Cenaze Giderleri", "03.9.8.90-Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri" ve "03.9.9.90 Diğer İlaç Giderleri" tertiplerinden,

9. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Teşkilatında görev yapan personele, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Yiyecek Yardımı Yönergesi kurallarına göre yapılacak yiyecek yardımı, "05.3.1.05-Memurların öğle Yemeğine Yardım" tertibinden, görevli personel tarafından diğer zamanlarda yenilen yemek ücretleri ile Genel Sekreterimizin misafirlerine verilen yemek ücretleri "03.6.1.01- Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar ve Organizasyon Giderleri" tertibinden,

10. Cumhurbaşkanı'nın takdirlerine göre;

a) Muhtaç durumdaki kişilere ve öğrencilere, dernek, birlik, kurum, sendika, okul, hastane, vakıf ve benzeri kuruluşlar ile kamuya yararlı kampanyalara yapılacak yardımlar, ilgisine göre,

"05.3.1.01 -Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara",

"05.3.1.08-Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri",

"05.4.2.01-Eğitim Amaçlı Diğer Transferler",

"05.4.3.01-Sağlık Amaçlı Transferler",

"05.4.4.01-Yiyecek Amaçlı Transferler",

"05.4.7.01-Muhtaç ve Körlere Yardım",

"05.4.9.01-Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler", tertiplerinden,

b) Kamu personeli olmayanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemeler "03.4.2.05-ödül, İkramiye ve benzeri ödemeler"

c) Kamu personeli olanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemeler ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın "01.1.6.01 -ödül ve İkramiyeler" tertiplerinden,

karşılanır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 1.3.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali talep edilen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 14.2.2018 tarihinde yapılan toplantıda Maliye Bakanı Naci AĞBAL, Müsteşar H. Abdullah KAYA, Bütçe ve Mali Kontrol

Genel Müdürü Hakan AY, Gelir Politikaları Genel Müdürü Burcu AYDIN ÖZÜDOĞRU'nun sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 6. Maddesinin;

1. (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

3. Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, esas olarak devlet tüzel kişiliğine dâhil olan kamu idarelerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Nitekim bu husus 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "*Bütçe türleri ve kapsamı*" başlıklı 12. maddesinde "*…Genel bütçe, Devlet tüzel kişiliğine dahil olan ve bu Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinin bütçesidir…*" şeklinde ifade edilmiştir.

4. Özel bütçe ise aynı maddede "*…Özel bütçe, bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve bu Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan her bir kamu idaresinin bütçesidir…*" şeklinde belirtilmiştir.

5. Söz konusu kurumların bütçeleri hazırlanırken kamu hizmetinde kullanılmak amacıyla öngörülen ödenekler ilgili bütçe tertiplerinde gösterilmektedir. Bütçe tertibi; bütçenin sistematik bir şekilde hazırlanması, uygulanması ve sonuçlandırılabilmesi açısından kamu gelirlerinin ve kamu giderlerinin ayrıntılı olarak ve belli bir düzen içinde sınıflandırılarak gösterildiği kayıt düzenidir. Nitekim 5018 sayılı Kanun'un 15. maddesinin dördüncü fıkrasında da "*…'Tertip' deyimi kurumsal, fonksiyonel ve finansman tipi kodların bütün düzeyleri ile ekonomik sınıflandırmanın ilk iki düzeyini, borç ödemeleri yönünden 'ilgili hizmet tertibi' deyimi borç konusu hizmetlerin yürütüldüğü ilgili tertipleri ifade eder.*" şeklinde tanımlanmıştır. 2017 yılı bütçe hazırlama rehberinde personel giderleri (01), sosyal güvenlik kurumlarına devlet giderleri primi giderleri (02), mal ve hizmet alım giderleri (03), faiz giderleri (04), cari transferler (05), sermaye giderleri (06), sermaye transferleri (07), borç verme (08), yedek ödenekler ise (09) şeklinde kodlanmıştır.

6. *"Kurumsal sınıflandırma"*, yönetim yetkisini temel kriter olarak kabul eden sınıflandırma şeklidir. Kurumsal sınıflandırmayla siyasi ve idari sorumluluğun bütçede gösterilmesi hedeflenmektedir.

7. *"Fonksiyonel sınıflandırma"*, devlet faaliyetlerinin türünü göstermektedir. Devlet faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere yönelik harcamaların zaman serileri boyunca izlenmesi ve uluslararası karşılaştırma imkânı elde edilmesi, fonksiyonel sınıflandırma ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca bütçe politikalarının oluşturulmasında sektörel ayrımların yapılabilmesi de bu sınıflandırmanın hedefleri arasındadır.

8. *"Finansman tipi sınıflandırma"*, yapılan harcamaların hangi kaynaktan finanse edildiğini göstermektedir. Bu sınıflandırma tipinin belirlenmesinde ödemenin nereye yapıldığı hususu önem taşımamaktadır. Finansman tipi sınıflandırma aynı zamanda dış proje kredileri, özel ödenekler ile şartlı bağış ve yardımların takibine imkân vermekte olup özellikle mali mevzuat gereği ayrı tertiplerde izlenmesi gereken ödeneklerin takibine de imkân sağlamaktadır.

9. *"Ekonomik sınıflandırma"*yla ise devletin görev ve fonksiyonlarını yerine getirirken yürüttüğü faaliyetlerin millî ekonomiye, piyasalara ve gelir dağılımına etkilerinin planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Ekonomik sınıflandırma; gelirlerin, harcama ve borç vermenin, finansmanın (gelir-gider farkı) sınıflandırması şeklinde üç bölümden oluşmaktadır. Gelir ile harcama ve borç vermenin sınıflandırılmasında karşılıklı veya karşılıksız, cari veya sermaye ayrımı öncelik taşımaktadır. Karşılıksız işlemler, kanunun emrettiği hususlarda bir mal veya hizmet karşılığı olmadan yapılan, burs ödemeleri veya vergi gelirleri gibi tahsilat ve ödemeleri kapsar. Sermaye ve cari harcama ayrımında ise bütçe hazırlama rehberi ve merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenen asgari değerler ile kullanım ömrü dikkate alınmaktadır.

10. Ödenek esas itibarıyla para veya nakit olmayıp yürütülmesi zorunlu kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların yapılabilmesine imkân tanıyan harcama iznini ifade etmektedir. Bütçeyle verilen ödenekler, tahsis edildikleri amaçlar doğrultusunda yılı içinde yaptırılan iş, satın alınan mal ve hizmetler

ile diğer giderlerin karşılanmasında kullanılır. Ödeneklerin bütçe yılındaki tüm ihtiyaçları karşılayacak şekilde belirtilmesi gerekir. Ancak söz konusu ödenekler tahmine dayalı olduğundan bunun çeşitli nedenlerle yıl içinde yetersiz kalması söz konusu olabilmektedir. Böyle durumlarda ortaya çıkacak ödenek ihtiyacının karşılanması yöntemlerinden birisi de bütçenin kendi içinde gerçekleştirilecek olan ödenek aktarmasıdır.

11. Ödenek aktarmalarına ilişkin temel kurallar 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarının kanunla yapılacağı ancak harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere -genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla- merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esasların merkezî yönetim bütçe kanununda belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

12. Dava konusu kuralla da Bütçe Kanunu'yla verilen ödeneklerin etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla kamu idarelerinin yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaç fazlası ödeneklerinin diğer kamu idarelerinin ödenek ihtiyacının karşılanmasında kullanılmasını temin etmek veya ödeneklerin öncelikli hizmetlerde kullanılmasını sağlamak üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu aşmamak kaydıyla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine konulan (01), (02), (03), (05), (06), (07), (08) ve (09) ekonomik kodlarındaki ödenekleri, kamu idareleri bütçeleri arasında veya Maliye Bakanlığı bütçesinin "*Yedek Ödenek*" tertibine aktarmaya, maliye bakanı yetkili kılınmıştır.

13. 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesinin (c) bendinde, Maliye Bakanlığına harcama politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması ile devlet bütçesinin hazırlanması, uygulanması, uygulamanın izlenmesi ve yönlendirilmesine ilişkin hizmetleri yürütmek görevi verilmiştir. Buna göre Maliye Bakanlığı; bütçenin kalkınma planı ve programlarda yer alan politika, hedef ve önceliklere uygun şekilde, idarelerin stratejik planları ile performans ölçütlerine ve fayda-maliyet analizine göre uygulanmasını

gözetmekle yükümlü kılınmıştır. Dava konusu kuralla, kurumlar arası ödenek aktarmaları konusunda bütçenin hazırlanması, uygulanması ve yönlendirilmesinden sorumlu olan Maliye Bakanlığının yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

14. Dava dilekçesinde özetle; maliye bakanına ödenek aktarma konusunda sınırsız bir yetki verilerek yeni bir bütçe yapma hakkı tanındığı, bu durumun 5018 sayılı Kanun'la kurulmak istenen mali sistemle bağdaşmadığı, kanunla temel ilkeleri belirlenmeden maliye bakanına ödenek aktarma konusunda sınırsız bir yetki verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu gibi Meclise ait olan bütçe hakkının ihlal edildiği, kuralda ödenek aktarma konusunda genel bütçe ödeneklerinin yüzde onu oranında sınır konması veya ödenek aktarması yapılacak ekonomik kodların gösterilmesinin ödenek aktarma konusunda bir sınır olarak kabul edilemeyeceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 7., 87., 88., 89., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. Bütçe genel olarak belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgedir. Devlet, bir yıl süresince bütçe kanununda belirtilmesi koşuluyla harcama yapabilmekte ve gelir toplayabilmektedir.

16. Bütçe kanunları; bir devlette kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için öngörülen gelirlerin nasıl toplanacağına ve yönetileceğine, planlanan harcama ve yatırımlara ilişkin ilkelerin belirlendiği özel yasama işlemleridir. Bütçe kanunları yıllık olarak çıkarılmakta ve ilgili oldukları yıl boyunca uygulanmakta olup bütçe yılı tamamlandıktan sonra hükmünü yitirmektedir. Bütçe kanunlarının zamanında hazırlanamaması veya kabul edilememesi, kamu düzeninde telafisi güç zararlar doğurabilecek nitelikte olduğundan Anayasa'da bütçe kanunlarının hazırlanmaları, parlamentoda görüşülmeleri ve yayımlanmaları bakımından diğer kanunlardan farklı usuller benimsenmiştir.

17. Anayasa'nın 87. maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) görev ve yetkileri arasında "*kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak*" yanında "*bütçe kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek*" görev ve yetkisine ayrıca yer verilmiştir. Anayasa'nın 88. maddesinde, kanunların TBMM'de teklif, görüşülme usul ve esasları düzenlenirken bütçe kanunlarının görüşülme usul ve esasları 162. maddede düzenlenmiştir. Bu maddeyle bütçe kanun tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, Genel Kurulda üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiş ve Anayasa'nın 89. maddesiyle de Cumhurbaşkanına bütçe kanunlarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Öte yandan Anayasa'nın 163. maddesinde bütçede değişiklik yapılabilmesinin esasları da ayrıca düzenlenmiş, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilemeyeceği belirtilmiştir.

18. Anayasa'nın anılan maddeleri incelendiğinde anayasakoyucunun bütçe kanunlarına diğer kanunlara nazaran özel bir önem atfettiği anlaşılmaktadır. Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik olarak düzenlenen bu iki kanunlaştırma yönteminin doğal sonucu olarak olağan kanun ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe kanunu ile düzenlenmesi mümkün olmadığı gibi mevcut kanun hükümlerinin değiştirilmesi veya kaldırılması da olanaksızdır. Bu durum Anayasa'nın 161. maddesinde "*Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.*" denilmek suretiyle açık bir şekilde ifade edilmiştir.

19. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarına göre "*bütçe ile ilgili hükümler*" kavramı, mali nitelikteki hükümleri değil kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümleri ifade etmektedir. Anayasa'nın 161. maddesinin getiriliş amacı, bütçe kanunlarında yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek; böylece bütçe kanunlarını ilgisiz kurallardan uzak tutarak kendi yapısı içinde bütünleştirmektir.

20. Yasama organının halk adına kamu gelirlerini toplama ve yine halk adına bu gelirleri harcama konusunda yürütme organına sınırları belirleyerek yetki vermesi ve sonuçlarını denetlemesine bütçe hakkı denilmektedir.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere bütçe hakkı; vergi ve benzeri gelirlerle kamu harcamalarının çeşit ve miktarını belirleme, onaylama ve harcamaların sonuçlarını denetleme hakkıdır. Bu hak, demokratik ülkelerde halk tarafından seçilen temsilcilerden oluşan yasama organına ait bulunmaktadır.

21. Dava konusu kuralda, Bütçe Kanunu'yla verilen ödeneklerin etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla kamu idarelerinin yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaç fazlası ödeneklerinin diğer kamu idarelerinin ödenek ihtiyacının karşılanmasında kullanılmasını temin etmek veya ödeneklerin öncelikli hizmetlerde kullanılmasını sağlamak üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu aşmamak kaydıyla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine konulan (01), (02), (03), (05), (06), (07), (08) ve (09) ekonomik kodlarındaki ödenekleri, kamu idareleri bütçeleri arasında veya Maliye Bakanlığı bütçesinin *"Yedek Ödenek"* tertibine aktarmaya maliye bakanının yetkili olduğu hüküm altına alınmaktadır. Kurumlar arası ödenek aktarmalarını düzenleyen kural bu hâliyle bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir.

22. Kuralda, kurumlar arası ödenek aktarmanın ancak genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu aşmamak kaydıyla ve kamu idarelerinin yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaç fazlası ödeneklerinin diğer kamu idarelerinin ödenek ihtiyacının karşılanmasında kullanılmasını sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilerek ödenek aktarmaya ilişkin çerçeve ve maliye bakanına verilen ödenek aktarma yetkisinin sınırları belirlenmiştir. Kuralın cari yıl bütçesinde ödenek artışına olanak tanıması veya doğrudan ödenek üstü harcama yapmaya sebebiyet vermesi söz konusu değildir. Bu itibarla bütçenin hazırlanması, uygulanması ve yönlendirilmesinden sorumlu olan maliye bakanına kanunda belirtilen sınırlar içinde ödenek aktarma konusunda yetki veren kural, yasama yetkisinin devri sonucunu doğurmadığı gibi Meclise ait olan bütçe hakkını da ihlal etmemektedir.

23. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6., 7., 88., 89. ve 163. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "…*fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın*…" İbaresinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

24. Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarmaya yetkili olduğu ifade edilmiştir. Fıkrada yer alan "*…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın...*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

25. Günümüzde bütçe kanunları çeşitli sınıflandırmalar yardımıyla oluşturulmaktadır. Bu sınıflandırma türlerinden biri olan fonksiyonel sınıflandırma, devlet faaliyetlerinin türünü göstermektedir. Devlet faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere yönelik harcamaların zaman serileri boyunca izlenmesi ve uluslararası karşılaştırma imkânı elde edilmesi, fonksiyonel sınıflandırma ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca bütçe politikalarının oluşturulmasında sektörel ayrımların yapılabilmesi de bu sınıflandırmanın hedefleri arasındadır.

26. Analitik bütçe sınıflandırmasında fonksiyonel sınıflandırma, devlet faaliyetlerinin türünü göstermekte; ödeneklerin kamu hizmetlerine ve işlevlerine göre tahsis edilmesi ile bütçe politikalarının oluşturulmasında sektörel ayrımların yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda ödeneklerin kamusal faaliyetlerin türüne/işlevine göre tahsisi, kamu hizmetlerinin maliyetlerinin ortaya konulabilmesi, maliyet-fayda analizinin yapılabilmesi ile verimlilik, etkililik ve ekonomiklik hedeflerine ulaşılabilmesi bütçenin sınıflandırması ile gerçekleşebilmektedir. Bu yanıyla bütçe sınıflandırmasının temelini fonksiyonel sınıflandırma oluşturmaktadır. Nitekim 5018 sayılı Kanun'un 15. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Merkezi yönetim bütçe kanununun gider cetvelinin bölümleri, analitik bütçe sınıflandırmasına uygun olarak fonksiyonlar şeklinde düzenlenir. Fonksiyonlar birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü düzeyde alt fonksiyonlara ayrılır.*" denilmektedir.

27. Fonksiyonel sınıflandırma, dört düzeyli bir kod grubundan oluşmaktadır. I. düzey, devlet faaliyetlerini on ana fonksiyona ayırmaktadır.

Ana fonksiyonlar, II. düzeyde alt fonksiyonlara bölünmektedir. III. düzey kodlar ise nihai hizmetleri göstermektedir. Fonksiyonel sınıflandırmanın IV. düzeyi de özel olarak izlemeyi gerektiren bazı kurumsal planlama ihtiyaçlarının karşılanması ve izlenmesi amacıyla yapıya dâhil edilmiş olup böyle bir ihtiyaç ortaya çıktığında IV. düzeye ilişkin kodlar ve bu kodların açıklamaları Maliye Bakanlığı ile mutabakat sağlanarak belirlenmektedir.

28. Diğer yandan kamu kurumlarınca ihtiyaç duyulan bazı hizmetler başka bir kamu kurumunun ana hizmeti kapsamında bulunabilmektedir. Bu doğrultuda kamu kurumları bu hizmetleri kendileri yapmak yerine ilgili kamu kurumunun uzmanlık ve tecrübelerinden istifade edecek şekilde bu idarelere yaptırabilmektedir. Bununla birlikte analitik bütçe sınıflandırma sistemine göre kullanılan fonksiyonlar her bir kurumun ana hizmet grubu ile ilişkilendirilerek bütçelerde yer almaktadır. Dolayısıyla hizmeti yaptıracak idareler ile hizmeti yürütecek olan idarelerin ana hizmetlerinin farklı olması, bütçelerinde kullanılan fonksiyonel kodların farklı olması sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle genel bütçe kapsamında yer alan bir kamu kurumundan diğer bir kamu kurumuna yapılacak aktarmalar fonksiyonel kod değişikliği gerektirmektedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

29. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla maliye bakanına verilen ödenek aktarma yetkisinin ödeneğin konulduğu kamu idaresi ile hizmeti yürütecek kamu idaresini değiştirmenin ötesinde, yürütülecek kamu hizmetinin fonksiyonu yanında türünü de değiştirerek bütçede yer almayan farklı bir kamusal fonksiyona/işleve (veya yer alan farklı fonksiyonun ödeneğinin artırılarak ödenekten fazla) harcama yapılmasına sebebiyet verdiği, bu durumun bütçede değişiklik yapılması suretiyle bütçe hakkını ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

30. Dava konusu kuralda, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarmaya yetkili olduğu belirtilmektedir.

31. Kural ile getirilen düzenleme her ne kadar genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarma yetkisi vermekte ise de Anayasa Mahkemesinin 26.5.2016 tarihli ve E.2015/7, K.2016/47 sayılı kararında belirtildiği üzere aslında ödenek diğer kamu idaresine aktarılıp aktarılmamasına bakılmaksızın konuluş amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Bir başka ifade ile hizmeti yaptıracak olan kamu idaresi söz konusu hizmeti ister kendi ifa edecek olsun isterse de hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarsın, her şart altında merkezî yönetim bütçe kanunu ile konulan ödenek konuluş amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Dava konusu kural, bu yönüyle bütçenin uygulanması ile ilgili hüküm kapsamında değerlendirilmekte olup bütçe hakkını zedelememektedir.

32. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 163. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 9. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin *"(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* Bölümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

33. Dava dilekçesinde özetle; kamu yatırım projelerine bütçeden harcama yapılabilmesi için projenin 641 sayılı KHK'nın 32. ve 5018 sayılı Kanun'un 19. maddesi gereğince Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanacak 2017 yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer almasının zorunlu olduğu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 5. maddesinde birden fazla yılı kapsayan yatırım projelerinde ihaleye çıkılabilmesi için ilk yıl öngörülen ödeneğin proje maliyetinin yüzde ondan az olamayacağının belirtildiği, dava konusu kuralda ise Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demir yolu yapımı ve çeken araç projelerinin anılan Kanun

hükümlerinden muaf tutulduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

34. Kanun'un "*Yatırım harcamaları*" kenar başlıklı 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, 2017 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projeler dışında herhangi bir projeye harcama yapılamayacağı belirtilmiş; dava konusu kuralın da yer aldığı ikinci cümlesinde, bu cetvellerde yer alan projeler ile ödeneği toplu olarak verilmiş projeler kapsamındaki yıllara sari işlere (Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demir yolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç) 2017 yılında başlanabilmesi için proje veya işin 2017 yılı yatırım ödeneğinin proje maliyetinin yüzde onundan az olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan fıkrada parantez içinde yer alan "*…(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)…*" şeklindeki bölüm dava konusu kuralı oluşturmaktadır. Buna göre Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demir yolu yapımı ve çeken araç projeleri için ayrılan 2017 yılı yatırım ödeneği, proje maliyetinin yüzde onundan az olsa dahi 2017 yılında bu projelere başlanabilecektir.

35. 4734 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (a) bendinde, yatırım projelerinin planlanan sürede tamamlanarak ekonomiye kazandırılabilmesi amacıyla birden fazla yılı kapsayan işlerde ihaleye çıkılabilmesi için işin süresine uygun olarak yıllar itibarıyla ödeneğin bütçelerinde bulunmasını sağlamak üzere programlamanın yapılmış olmasının zorunlu olduğu; ilk yıl için öngörülen ödeneğin -yılı merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenen stratejik öneme sahip yatırımlar veya projeler hariç olmak üzere- proje maliyetinin %10'undan az olamayacağı ve başlangıçta daha sonraki yıllar için programlanmış olan ödenek dilimlerinin de sonraki yıllarda azaltılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece birden fazla yılı kapsayan yatırım projelerinde ihaleye çıkılabilmesi için ilk yıl için öngörülen ödeneğin proje maliyetinin yüzden onundan az olamayacağı kabul edilmekle birlikte yılı merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenen stratejik öneme sahip yatırımlar veya projeler bu hükümden muaf tutulmuştur.

36. Dava konusu kuralda da Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demir yolu yapımı ve çeken araç projelerinde 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi'nde proje maliyetinin yüzde 10'una kadar yatırım ödeneği olmaması durumunda dahi adı geçen projelere başlanabilmesine olanak tanınmaktadır. Bu yönüyle dava konusu kural, herhangi bir kanun hükmünü değiştirmediği gibi olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta; bütçenin uygulanması ile ilgili açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir.

37. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un Eki *"Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar"* Başlıklı E-Cetvelinin;

1. (11) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "*…özel hesaba aktarılarak…*" İbaresi ile İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

38. Dava dilekçesinde özetle; Dışişleri Bakanlığı bütçesinde yer alan bazı ödeneklerin dava konusu kuralla bütçe sistemi dışına çıkarılarak özel hesaplara aktarıldığı, 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da Dışişleri Bakanlığının ödeneklerini özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine ilişkin düzenlemeye yer verilmediği, özel hesabın Sayıştay denetimine tabi olup olmayacağının belirsiz olduğu, nitekim Sayıştayın 2014 yılı Dışişleri Bakanlığı denetim raporunda özel hesapların denetimi konusunda bir değerlendirmede bulunulmadığı, çerçeve çizilmeden ve sınırlamaya bağlı olunmadan özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda dışişleri ve maliye bakanına yetki verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

39. 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu eki E-Cetveli'nin dava konusu kuralların da yer aldığı (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Dışişleri Bakanlığının yurt dışında açılacak yeni temsilciliklerinin kuruluş aşamasındaki ivedi giderleri ile gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.00.00.02-01.1.9.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödeneğin, Kıbrıs konusunda Bakanlık ve Lefkoşa Büyükelçiliğince yürütülecek çeşitli faaliyetler için 11.01.36.00-01.2.1.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödeneğin, Türkiye'de Yapılan Birleşmiş Milletler Konferansları ve Toplantılarına Dair Ayrıcalık, Bağışıklık ve Diğer Bazı Hususlara İlişkin Düzenlemeler Hakkında Birleşmiş Milletler ve Türkiye Arasındaki Çerçeve Anlaşma uyarınca Birleşmiş Milletler (BM) toplantı ve organizasyon giderlerinin karşılanması amacıyla 11.01.41.00-01.1.3.00-1-03.6 ve 11.01.32.00-01.1.3.00-1-03.6 tertiplerinde yer alan ödeneklerin, İslam İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde ülkemizde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.01.37.00-01.1.3.00-1-03.6 tertibinde yer alan ödeneğin, yurt dışında yürütülecek tanıtım faaliyetleri için 11.01.43.00-01.1.3.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödeneğin Dışişleri Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılarak kullanılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesidir.

40. Dava konusu kurallara göre yukarıda sayılan tertiplerden yapılacak harcamalar Dışişleri Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılarak_kullanılacak; özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar ise Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirlenecektir.

41. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Yasama yetkisinin TBMM'ye ait olması ve bu yetkinin devredilememesi,

kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde, yasama yetkisinin parlamentoya ait olması hususu "*demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum*" olarak nitelendirilmiştir.

42. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda, yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun hükmünün Anayasa'nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir.

43. Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasında "*Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.*" hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik olarak düzenlenen kanunlaştırma yöntemlerinin doğal sonucu olarak olağan kanun ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe kanunu ile düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kaldırılması olanaksızdır. "*Bütçe ile ilgili hükümler*" kavramı, mali nitelikteki bütün hükümleri değil kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümleri ifade etmektedir. Anayasa'nın 161. maddesinin getiriliş amacı, bütçe kanunlarında yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek; böylece bütçe kanunlarını ilgisiz kurallardan uzak tutarak kendi yapısı içinde bütünleştirmektir.

44. 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar*" başlıklı eki E-Cetveli, bütçe kanunlarına her yıl eklenen cetvellerden biri olup ilgili olduğu mali yıl bütçesinde yer alan bazı ödeneklerin nasıl ve ne şekilde kullanılacağı ile bazı harcamaların kamu bütçesinden yapılmasında izlenecek usulleri göstermek için düzenlenmektedir.

45. Cetvel'in (11) numaralı açıklamasında, Dışişleri Bakanlığının yurt dışında açılacak yeni temsilciliklerinin kuruluş aşamasındaki ivedi giderleri ile gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan uluslararası toplantı giderlerinin Kıbrıs konusunda Bakanlık ve Lefkoşa Büyükelçiliğince yürütülecek çeşitli faaliyetlerin, Türkiye'de

Yapılan Birleşmiş Milletler Konferansları ve Toplantılarına Dair Ayrıcalık, Bağışıklık ve Diğer Bazı Hususlara İlişkin Düzenlemeler Hakkında Birleşmiş Milletler ve Türkiye Arasındaki Çerçeve Anlaşma uyarınca BM toplantı ve organizasyon giderlerinin, İslam İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde ülkemizde yapılan çok taraflı uluslararası toplantı giderlerinin ve yurt dışında yürütülecek tanıtım faaliyetlerinin hangi bütçe tertiplerinden karşılanacağı belirtilerek bu tertiplerde yer alan ödeneklerin hangi faaliyetlerde kullanılacağına ilişkin çerçeve çizilmiş; sınırlar belirlenmiştir. Dava konusu kurallarla da bu tertiplerde yer alan ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılması, ödeneklerinin harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların da Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca belirlenmesi öngörülmüştür.

46. Dava konusu kurallar, doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Açıklamada, bütçe ödeneklerin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödeneklerin harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarına yetki verilmesi yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

47. Anayasa'nın 160. maddesinde, Sayıştayın merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını TBMM adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevli olduğu belirtilmiş; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "*denetim alanı*" başlıklı 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde de kamu idareleri bütçelerinde yer alıp almadığına bakılmaksızın özel hesaplar dâhil tüm kamu hesapları, fonları, kaynakları ve faaliyetlerinin Sayıştay denetimi kapsamında olduğu hüküm altına alınmıştır.

48. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasında, özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılan ödeneklerin Sayıştay denetimine tabi olmayacağına yönelik herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Dolayısıyla bütçe ödeneklerinin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamalar da Sayıştay denetimine tabidir. Özel hesaba aktarılan ödeneklerin

denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarına yetki verilmesi, harcamaların Sayıştay denetiminden çıkarıldığı anlamına gelmemektedir.

49. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (11) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

50. Dava dilekçesinde özetle, Dışişleri Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de merkezî yönetim kapsamındaki idareler arasında sayıldığı, Bakanlığa tahsis edilen kaynakların mali yönetim ve kontrolünün 5018 sayılı Kanun'a; mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanun'a; taşıt edinme, kullanma ve tahsis işlemlerinin ise 237 sayılı Taşıt Kanunu'na tabi olduğu, özel hesaptan yapılacak harcamaların dava konusu kural uyarınca adı geçen Kanunlardan müstesna tutulmasının Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

51. Dava konusu kuralda 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasında sayılan ödeneklerin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamaların 4734, 5018 ve 237 sayılı Kanunlardan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

52. 4734 sayılı Kanun, kamu hukukuna tabi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veya kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek amacıyla çıkarılmıştır. Kanun kapsamında yer alan idarelerin kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri (Kanunda yazılı usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını

gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemler) anılan Kanun hükümlerine göre yürütülecektir. Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri bu Kanun kapsamında sayılmıştır.

53. 5018 sayılı Kanun, kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve mali saydamlığı sağlamak üzere kamu mali yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolü düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

54. 237 sayılı Kanun ise kamu kurumlarının taşıt edinmesi işlemlerine ilişkin kuralları düzenlemektedir. Söz konusu Kanun; genel bütçeye dâhil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ile bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahallî idare birliklerini, iktisadi devlet teşekkülleri ile özel kanun ve kararnamelerle kurulan her çeşit banka ve teşekkülleri, sayılan daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip bulundukları teşekkül ve müesseseleri, kamuya yararlı derneklerden Başbakanlıkça lüzumlu görülenleri kapsamaktadır. Dolayısıyla genel bütçeye dâhil kamu idareleri tarafından kullanılacak taşıtlar anılan Kanun hükümleri çerçevesinde edinilebilecektir.

55. Dışişleri Bakanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından 4734, 217 ve 5018 sayılı Kanunlara tabidir. Dava konusu kuralda ise Dışişleri Bakanlığının 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklaması uyarınca özel hesaba aktarılan ödeneklerden yapacağı harcamalar, yukarıda anılan 4734, 5018 ve 237 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2017 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir. Dava konusu kuralla kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması ise bu kanunlarda o yıl için değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. Bu itibarla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılan Dışişleri Bakanlığının özel hesaptan yapacağı harcamaların 4734, 5018 ve 237 sayılı Kanunlardan

müstesna tutulması bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açık veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

56. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

3. (17) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "*…açılacak özel hesaba…*" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

57. 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu eki E-Cetveli'nin dava konusu kuralların da yer aldığı (17) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) üyesi ülkelere teknik ve mali destek sağlamak amacıyla ülkemiz ve diğer üye ülkelerin kamu kurum ve kuruluşları ile İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) bünyesinde ekonomik ve ticari alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarca teklif edilen projelerden, İSEDAK sekretaryası görevini ifa eden Kalkınma Bakanlığı tarafından 2017 yılı içinde onaylananlar ile 2016 yılında onaylanmış olup 2017 yılı içinde ödemesi devam eden projelere kullandırılmak üzere Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.1 ve 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.2 tertiplerine konulan ödeneklerin Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketi nezdinde açılacak özel hesaba aktarılarak kullanılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde söz konusu program ve projeler çerçevesinde oluşabilecek harcamalar, program ve projelerin yürütülmesi esnasında Kalkınma Bankası tarafından talep edilebilecek komisyon, transfer ücreti, döviz kuru farkı ve benzeri nitelikteki harcamalar ile projelerin değerlendirilmesine ilişkin hizmet alımlarının bu ödeneklerden karşılanacağı ifade edilmiş; üçüncü cümlesinde de bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye kalkınma bakanının yetkili olduğu hüküm

altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesindeki *"… açılacak özel hesaba…"* ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

58. İİT; İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye devletler arasında iş birliği ve dayanışmayı güçlendirme amacıyla 1969 yılında kurulmuştur. Örgütün 57 üyesi bulunmakta olup Türkiye, kuruluşundan beri bu örgüte üyedir. İSEDAK ise daha çok ürettiği somut projeler ve müzakere edilerek kabul edilen ticari-ekonomik içerikli anlaşmalar bakımından öne çıkmaktadır. Komitenin Başkanlığı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından üstlenilmekte ve her yıl ülkemizde bir kez bakanlar düzeyinde, bir kez de teknik düzeyde İzleme Komitesi toplantısı düzenlenmektedir.

59. İSEDAK çalışmaları kapsamında İİT üyesi ülkeler arasında iş birliğini geliştirmek amacıyla üye ülkelerin kamu kurum ve kuruluşlarınca ve İİT bünyesinde ekonomik ve ticari alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarca teklif edilen kurumsal kapasite geliştirme amaçlı program ve projeler, Kalkınma Bakanlığı ile Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. arasında imzalanan protokol çerçevesinde yürütülmektedir.

b. İptal Taleplerinin Gerekçesi

60. Dava dilekçesinde özetle; Kalkınma Bakanlığının merkezî yönetim kapsamında bir kamu idaresi olduğu, dolayısıyla Bakanlığa tahsis edilen ödeneklerin 5018 sayılı Kanun'a göre kullanılması gerektiği, dava konusu kurallarda ise Bakanlığa tahsis edilen ödeneklerin özel hesaba aktarılarak kullanılmasının 5018 sayılı Kanun'da öngörülen harcama sistemine uygun olmadığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esas belirlenmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.1 ve 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.2 tertiplerine konulan ve özel hesaba aktarılan tutarlardan yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda kalkınma bakanın yetkili kılınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de de Kalkınma Bakanlığının ödeneklerini özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine ilişkin hüküm bulunmadığı, özel ödenekten yapılan harcamaların denetimi konusunda da belirsizlik bulunduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kurallar Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

62. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

63. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Açıklamada bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

64. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

4. (18) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan"…*tarafından açılacak özel hesap*…" İbaresi ile İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçe si

65. Dava dilekçesinde özetle; özel hesap uygulamasının kamu yararını gerçekleştirmeyi amaçlamadığı, kamu kaynaklarının kamu yararına çalışan dernek ve vakıflar yanında her türlü mali işlemlerinde mali mevzuat hükümlerine tabi olan kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, il özel idareleri, belediyeler ve mahallî idare birlikleri ile faaliyetlerini kuruluş kanunlarına göre yürüten kalkınma ajansları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bütçeleri dışında ve temel mali mevzuat hükümleri ile kuruluş kanunlarına tabi olmadan harcanması amacını taşıdığı, hiçbir

çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın özel hesaba aktarılmak suretiyle yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin kalkınma bakanına bırakılmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı KHK'da kalkınma bakanına böyle bir yetki verilmediği, yapılan düzenlemeyle bir nevi örtülü ödenek oluşturulduğu, Sayıştayın harcamalar üzerindeki denetim yetkisinin kısıtlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 124., 160. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

66. 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu eki E-Cetveli'nin dava konusu kuralların da yer aldığı (18) numaralı açıklamasında, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.05-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında, kamu kurum ve kuruluşlarına, kalkınma ajanslarına, kamu yararına çalışan dernek ve vakıflara, üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, il özel idarelerine, belediyelere ve mahallî idare birliklerine CMDP için anılan her bir kurum ve kuruluş tarafından açılacak özel hesap aracılığıyla kullandırılacağı; bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esasların da kalkınma bakanı tarafından belirlenmesi öngörülmüştür. Dava konusu kurallar, Kanun'un eki E-Cetveli'nin (18) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci cümlesindeki "…*tarafından açılacak özel hesap*…" ibaresi ile ikinci cümlesidir.

67. Açıklamaya göre Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.05-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, CMDP kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına, kalkınma ajanslarına, kamu yararına çalışan dernek ve vakıflara, üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, il özel idarelerine, belediyelere ve mahallî idare birliklerine kullandırılacaktır. Dava konusu kurallar uyarınca anılan ödenek, her bir kurum ve kuruluş tarafından açılacak özel hesap aracılığıyla kullandırılacak; bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esaslar da kalkınma bakanı tarafından belirlenecektir.

68. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

69. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kuralların bütçenin uygulanması kapsamında bulunduğunda tereddüt yoktur.

70. Bütçe kanunu ile CMDP kapsamında kullanılması öngörülen ödenekler, Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Söz konusu ödeneğin çerçevesi çizilmiş, ödeneği kullanacak kamu kurum ve kuruluşları belirlenmiş, ödeneklerin harcanması ve muhasebeleştirilmesi sürecinde yer alacak kurumlar ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

71. Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesi gereğince bütün kamusal işlemler, nihai olarak kamu yararını gerçekleştirme hedefine yönelmek durumundadır. Kanunun amaç unsuru bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için kanunun çıkarılmasında kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. İlgili yasama belgelerinin incelenmesinden kanunun kamu yararı dışında bir amaçla çıkarılmış olduğu açıkça anlaşılabiliyorsa amaç unsuru bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu söylenebilir. Kanun koyucunun kamu yararı amacıyla hareket edip etmediği ancak ilgili yasama belgeleri incelenerek ve kuralın objektif anlamına bakılarak tespit edilebilir.

72. CMDP, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı ile bölgesel politika öncelikleri arasına girmiş; Onuncu Kalkınma Planı'nda da yer almıştır. Bu program, az gelişmiş bölgelerde büyüme merkezi işlevi görecek kentsel merkezlerin desteklenmesi amacıyla uygulamaya konulmuştur. Dava konusu kuralların CMDP programının daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralda, kamu yararı dışında bir amacın güdüldüğü söylenemeyeceğinden hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

73. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 124. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

5. (19) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinde Yer Alan "*…adına açılacak özel bir hesaba…*" ve "*…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" İbarelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

74. Dava dilekçesinde özetle; 641 sayılı KHK'da Kalkınma Bakanlığına devlet destek ve yardımları ile teşviklerin uygulanması ve yürütülmesine ilişkin görev verilmediği, bundan dolayı Bakanlığın bütçesine devlet desteği, yardımı ve teşviki amacıyla ödenek konulabilmesinin mümkün olmadığı, 5018 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde kamu idarelerinin tüm gelir ve giderlerinin bütçelerinde gösterilmesi esası getirilerek özel hesap uygulamasına son verildiği, Sosyal Destek Programı (SODES) için ayrılan ödeneklerin valilikler ve kalkınma ajansları adına açılacak özel hesaplara aktarılmasının bu hesaptan yapılacak harcamaların valilikler bakımından temel mali mevzuat hükümlerine tabi olmadan harcanması, kalkınma ajansları açısından da 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun dışında harcanması sonucunu doğurduğu, bu durumun bütçe disiplininden uzaklaşılmasına, harcamalarda keyfîliğe sebebiyet vereceği, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve hiçbir sınırlamayla bağlı olmaksızın Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.6.0.00-1-07.1 tertibine konulan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin kalkınma bakanına bırakılmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı KHK'da kalkınma bakanına böyle bir görev verilmediği, yapılan düzenlemeyle bir nevi örtülü ödenek oluşturulduğu, Sayıştayın harcamalar üzerindeki denetim yetkisinin kısıtlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

75. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

76. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (19) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.6.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin SODES kapsamında öncelikle Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamındaki iller olmak üzere Kalkınma Bakanlığı tarafından oluşturulacak usul ve esaslar çerçevesinde belirlenecek illerde istihdamın artırılması, sosyal içermenin, spor, kültür ve sanatın geliştirilmesi, SODES'in yürütülmesine yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ile SODES'in değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de bu kapsamda ilgili valilikler veya kalkınma ajansları tarafından belirli bir program çerçevesinde Kalkınma Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan proje bedellerinin münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ilgili valilik veya kalkınma ajansı adına açılacak özel bir hesaba aktarılacağı ve proje amaçlarına uygun olarak kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, mahallî idare birlikleri, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarına kalkınma bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ilgili valilik veya kalkınma ajansı tarafından kullandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın ikinci cümlesinde yer alan "*…adına açılacak özel bir hesaba…*" ve "*…kalkınma bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" ibareleridir.

77. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "*…özel hesaba aktarılarak…*" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

78. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kurallar bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

79. SODES, Onuncu Kalkınma Planı'nda yer alan bir sosyal kalkınma programıdır. Program, dezavantajlı bölgelerin beşerî sermayesini

güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmak, bu bölgelerdeki göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyecek şekilde tasarlanmıştır. SODES projeleri ile istihdam edilebilirliğin artırılması, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarının sağlanması, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı verilmesi hedeflenmektedir. Dava konusu kuralların, SODES'in daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır.

80. Bütçe kanunu ile SODES kapsamında kullanılması öngörülen ödenek, Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Söz konusu ödeneğin çerçevesi çizilmiş, ödeneği kullanacak kamu kurum ve kuruluşları belirlenmiş, harcanma sürecinde yer alacak kurumlar ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu ödeneğin kullanılmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

81. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 124. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

1. 6. (23) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "…*Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde*…" İbaresi İle İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

82. Dava dilekçesinde özetle; Yüksek Planlama Kurulunun Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer alan ödeneği Kalkınma Bankasına aktarma yetkisi bulunmadığı, dava konusu kurallarla Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda yer alan ödeneğin Kalkınma Bankasına aktarılmak suretiyle kamu mali yönetimi ve kontrol sisteminin dışına çıkarıldığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin,

esaslar belirlenmeksizin ve hiçbir sınırlamayla bağlı olmaksızın Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibine konulan ödeneğin tahsisi, aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esasları belirleme konusunda Yüksek Planlama Kurulunun yetkili kılınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

83. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

84. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (23) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi hâlinde hibe mahiyetinde olmak üzere bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine aktarılacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de söz konusu ödeneğin tahsisi, aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esasların Yüksek Planlama Kurulu tarafından tespit olunacağı hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde…*" ibaresi ile ikinci cümlesidir.

85. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak…*" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

86. Bölgesel girişim sermayesi modeli, bölge planlarında belirlenen öncelikler doğrultusunda büyüme potansiyeli taşıyan ancak finansman sıkıntısı çeken girişim ve şirketlere süreli ortaklık yoluyla finansman ve danışmanlık desteği sağlamayı ve firma belli bir seviyeye ulaştıktan sonra ortaklıktan çıkmayı öngörmektedir. Böylece bölgelerin gelişmesine ve rekabet güçlerinin yükseltilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Bölgesel düzeyde yenilikçi finansal destek mekanizmaları oluşturulması, bu kapsamda bölgesel girişim sermayesi ve kredi garanti fonu uygulamalarının

başlatılması Onuncu Kalkınma Planı'nda da yer almıştır. Dava konusu kurallarda, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.04-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi hâlinde hibe mahiyetinde olmak üzere bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine aktarılması öngörülmektedir.

87. Yüksek Planlama Kurulu; başbakanın başkanlığında, kalkınma bakanı ile başbakanın belirleyeceği diğer bakanlardan oluşan, ekonomik, sosyal ve kültürel hedefler ile politikaların belirlenmesine esas teşkil edecek hususların görüşüldüğü bir kuruldur. 641 sayılı KHK'nın 22. maddesinin (3) numaralı fıkrasında; iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı planlamada ve politika hedeflerinin tayininde Bakanlar Kuruluna yardımcı olmak ve hazırlanacak kalkınma planları ile yıllık programları Bakanlar Kuruluna sunulmadan önce belirlenen amaçlara uygunluk ve yeterlik bakımından incelemek, ülkenin yurt içi ve yurt dışı ekonomik hayatıyla ilgili konularda yüksek düzeyde kararlar almak, yatırım ve ihracatın teşvikine ilişkin esasları tespit etmek, Yüksek Planlama Kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

88. Dava konusu kurallar; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bütçe kanunu ile bölgesel girişim sermayesi uygulamaları kapsamında kullanılması öngörülen ödenek, Kalkınma Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Açıklamada ödeneğin hangi faaliyet kapsamında kullanılacağına ilişkin çerçeve belirlenmiş, sınırlar çizilmiştir. Dolayısıyla ilgili bütçe tertibinden bölgesel girişim sermayesi uygulamaları için hibe mahiyetinde kullandırılması ile ödeneğin tahsisi, aktarımı, kullanımı, saklanması, izlenmesi, denetlenmesi ve gereğinde bakiyenin geri dönüşüne dair usul ve esasların belirlenmesi konusunda, ülkenin ekonomik hayatıyla ilgili konularda yüksek düzeyde kararlar almakla görevli olan Yüksek Planlama Kurulunun yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

89. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

7. (26) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "…*açılacak özel hesaba aktarılarak*…" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

90. Dava dilekçesinde özetle; özel hesap uygulamasının mevcut bütçeleme, kamu mali yönetim ve denetim sisteminin dışına çıkılmasına ve yeni bir harcama hukukunun oluşturulmasına sebebiyet verdiği, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esaslar belirlenmeksizin ve hiçbir sınırlamayla bağlı olmaksızın Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibine konulan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin Kalkınma Bakanlığına verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 641 sayılı KHK'da Kalkınma Bakanlığına böyle bir görevin de verilmediği, yapılan düzenlemeyle bir nevi örtülü ödenek oluşturulduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

91. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (26) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının daimi başkanlığını üstlendiği İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin Bakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle açılacak özel hesaba aktarılarak kullanılacağı belirtilmiş; üçüncü cümlesinde de söz konusu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esasların Kalkınma Bakanlığınca belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*açılacak özel hesaba aktarılarak…*" ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

92. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

93. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Açıklamada bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Kalkınma Bakanlığına yetki verilmesi, yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

94. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

8. (26) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

95. Dava dilekçesinde özetle, Kalkınma Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de merkezî yönetim kapsamındaki idareler arasında sayıldığı, dolayısıyla Bakanlığa tahsis edilen kaynakların mali yönetim ve kontrolünün 5018 sayılı Kanun'a, mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanun'a tabi olduğu; dava konusu kuralla özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutulmasının Anayasa'nın bütçeyle ilgili kurallarıyla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

96. Dava konusu kuralda, İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlara tabi olmayacağı hüküm altına alınmıştır.

97. Kalkınma Bakanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (1) sayılı Cetvel'de genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla

Kalkınma Bakanlığı bütçesinden yapılacak harcamalar 4734 ve 5018 sayılı Kanun'a tabidir. Dava konusu kuralda ise Kalkınma Bakanlığı bütçesinden İSEDAK çerçevesinde yapılan çok taraflı uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması için özel hesaba aktarılan ödenekten yapacağı harcamalar, yukarıda anılan 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2017 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir.

98. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

99. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

9. (27) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

100. Kanun'un eki-Cetveli'nin (27) numaralı sırasındaki açıklamanın birinci cümlesinde, Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.4.9.00-1-06.2 tertibinde yer alan ödeneği bölgesel eylem planları ve programları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Cazibe Merkezleri Programı ve Yatırım ve Destek Hamlesi ve Öncelikli Dönüşüm Programları eylem planları kapsamındaki işler ile bilimsel araştırma projeleri ve yükseköğretim kurumlarının muhtelif yatırım projeleri için kullandırmaya kalkınma bakanı yetkili olduğu belirtilmiş; dava konusu ikinci cümlesinde de bu tertipte yer alan ödenekten Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen tutarları yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarmaya Maliye Bakanlığının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

101. Kalkınma planları, uzun vadeli hedeflere uygun olarak sektörler arası denge gözetilerek hazırlanmaktadır. Plan hazırlıkları sırasında oluşturulan Özel İhtisas Komisyonları (ÖİK) aracılığıyla, toplumun çeşitli kesimlerinin ekonomik ve sosyal politikalar ile hedefler konusundaki görüş ve önerileri kalkınma planlarına yansıtılmaktadır. Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Onuncu Kalkınma Planı 2.7.2013 tarihinde TBMM'de kabul edilmiştir.

102. Öncelikli dönüşüm programları ise 2023 hedefleri ve Onuncu Kalkınma Planı'nın amaçlarına ulaşılması açısından önem taşıyan, temel yapısal sorunlara çözüm olabilecek, dönüşüm sürecine katkıda bulunabilecek, genellikle birden fazla bakanlığın sorumluluk alanına giren, kurumlar arası etkin koordinasyon ve sorumluluk gerektiren kritik reform alanları için tasarlanan programlar şeklinde tanımlanmıştır. Üretimde verimliliğin artırılması programı, ithalata olan bağımlılığın azaltılması programı, yurt içi tasarrufların artırılması ve israfın önlenmesi programı, kamu harcamalarının rasyonelleştirilmesi programı bu programlara örnek olarak gösterilebilir.

103. "*Yatırımları Hızlandırma Ödeneği*" ise 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun "*Gerektiğinde kullanılabilecek ödenekler*" başlıklı 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.3 tertibinde yer alan ödenekten, 2017 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar esaslarına uyularak 2017 Yılı Yatırım Programının uygulama durumuna göre gerektiğinde öncelikli sektörlerde yer alan yatırımların hızlandırılması veya yılı içinde gelişen şartlara göre öncelikli sektör ve alt sektörlerde yer alan ve programa yeni alınması gereken projelere ödenek tahsisi veya ödeneklerinin artırılmasında kullanılmak üzere genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin projelerine ilişkin mevcut veya yeni açılacak tertiplere aktarma yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

104. Yatırımları hızlandırma ödeneği, öncelikli sektörlerde yer alan yatırımların hızlandırılması veya yılı içinde gelişen şartlara göre öncelikli sektör ve alt sektörlerde yer alan ve programa yeni alınması gereken projelere ödenek tahsisi veya ödeneklerinin artırılmasında kullanılmak için öngörülmektedir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

105. Dava dilekçesinde özetle; 5018 sayılı Kanun'a göre merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarının kanunla yapılması gerektiği, Anayasa'nın kanun hükmünde kararnameyle Bakanlar Kuruluna dahi vermediği bütçede değişiklik yapma yetkisinin dava konusu kuralla Maliye Bakanlığına verilmesinin Anayasa'nın 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

106. 5018 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarının kanunla yapılacağı ifade edilmiş; ikinci cümlesinde de harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esasların merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenmesi öngörülmüştür.

107. Dava konusu kuralda; bölgesel plan ve programlar, eylem planları ile Onuncu Kalkınma Planı'nda belirtilen öncelikli dönüşüm programları kapsamındaki eylem ve yatırımlar için kullanılmak üzere Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.4.9.00-1-06.2 tertibine konulan ödeneğin Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen kısmının Maliye Bakanlığı bütçesi içinde yer alan yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarılması konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir. Böylece açıklamada sayılan eylem planı, yatırım programı ve projelerde kullanılması öngörülen ödeneğin Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen kısmı yıl içinde gelişen şartlara göre öncelikli sektör ve alt sektörlerde yer alan ve programa yeni alınması gereken projelere yatırımları hızlandırma ödeneği vasıtasıyla aktarılabilecektir. Bu hâliyle dava konusu kural, olağan kanunlarda değişiklik yapmadığı gibi bütçenin uygulanmasına yönelik olup açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir.

108. 5018 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasında, kamu yatırım programının merkezî yönetim bütçe kanununa uygun olarak Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanacağı ve Bütçe Kanunu'nun yürürlüğe

girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde Bakanlar Kurulu kararıyla Resmî Gazete'de yayımlanacağı hüküm altına alınmıştır. Kurala göre kamu yatırımlarının hazırlanmasından Kalkınma Bakanlığı sorumlu olup yatırım programının nihai olarak onaylanması Bakanlar Kuruluna aittir. Dava konusu kuralla bölgesel eylem planları ve programları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Cazibe Merkezleri Programı ve Yatırım ve Destek Hamlesi ve Öncelikli Dönüşüm Programları eylem planları kapsamındaki işler ile bilimsel araştırma projeleri ve yükseköğretim kurumlarının muhtelif yatırım projeleri için kullandırılması öngörülen ödeneğin yatırım programının hazırlanmasından sorumlu olan Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen kısmı yine Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan başka projelerde kullanılmak üzere yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarılmasına olanak tanınmakta olup herhangi bir şekilde ödenek üstü harcama yapılması söz konusu değildir.

109. Bu itibarla bölgesel plan ve programlar, eylem planları ile Onuncu Kalkınma Planı'nda belirtilen öncelikli dönüşüm programları kapsamındaki eylem ve yatırımlar için kullanılmak üzere Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.4.9.00-1-06.2 tertibine konulan ödeneğin Kalkınma Bakanlığınca uygun görülen kısmıyla sınırlı olarak yatırımları hızlandırma ödeneğine aktarılması konusunda Maliye Bakanlığına yetki veren kural, Meclise ait olan bütçe hakkını ihlal etmemektedir.

110. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 163. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

10. (53) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "…*adına açılmış olan özel hesaplara*…" İbaresinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

111. Dava dilekçesinde özetle; ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları, taşımalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilere verilecek öğle yemeği ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin okullara ve kurumlara erişiminin sağlanması için ücretsiz taşınması kapsamında yapılacak giderlerin merkezî yönetim bütçesinden kaynak

aktarılmak suretiyle yapılması gerektiği, Millî Eğitim Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı Cetvel'de yer alan merkezî yönetim kapsamındaki kamu idaresi olduğu, bu nedenle Bakanlığa tahsis edilen kaynakların 5018 sayılı Kanun'a tabi olduğu, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de Bakanlığın ödeneklerini özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine yönelik düzenleme bulunmadığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan Millî Eğitim Bakanlığı adına açılmış özel hesaplara aktarılan parasal kaynakların mevcut mali yönetim ve denetim sisteminin dışına çıkarıldığı, hiçbir çerçeve çizilmeksizin, esas belirlenmeksizin Millî Eğitim ve Maliye Bakanlıklarına fon kaynaklarını kullanma yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

112. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (53) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için 289.000.000 Türk lirası, taşımalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği için de 700.000.000 Türk lirası ve Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencilerin Okullara ve Kurumlara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi kapsamında 295.000.000 Türk lirası olmak üzere toplam 1.284.000.000 Türk lirasına kadar yapılacak harcamalar karşılığı tutarın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'na (SYDTF) 9.4.2003 tarihli ve 4842 sayılı Kanun ile 29.5.1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu uyarınca aktarılacak tutardan keserek Millî Eğitim Bakanlığı adına açılmış olan özel hesaplara aktarmaya maliye bakanının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural, anılan cümlede yer alan "*...adına açılmış olan özel hesaplara...*" ibaresidir.

113. SYDTF, 3294 sayılı Kanun'da öngörülen hizmetlerin gerçekleştirilmesi için Başbakanlığa bağlı T.C. Merkez Bankası nezdinde kurulmuş bir fondur. 3294 sayılı Kanun'un 1. maddesinde, Kanun'un fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının

adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek amacıyla ihdas edildiği ifade edilmiştir.

114. 3294 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre Fon'un gelirleri; Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10'a kadar aktarılacak miktardan, bütçeye konulacak ödeneklerden, trafik para cezası hasılatının yarısından, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu reklam gelirleri hasılatından aktarılacak %15'lik miktardan, her nevi bağış ve yardımlardan ve diğer gelirlerden teşekkül etmektedir. Ayrıca 4842 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle gelir ve kurumlar vergisi tahsilat toplamı üzerinden %2,8 oranında Fon'a pay verilmesi öngörülmüştür.

115. Fon, yukarıda sayılan kalemlerden elde ettiği gelirlerle Kanun'un kendisine verdiği görevleri yerine getirmektedir. Fon'un çalışma usul ve esasları ile toplanacak kaynakların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına dağıtım esasları yönetmelikle tespit edilmektedir.

116. 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar*" başlıklı Eki E-Cetveli, Bütçe Kanunlarına her yıl eklenen cetvellerden biri olup isminden de anlaşılabileceği üzere ilgili olduğu mali yıl bütçesinde yer alan bazı ödeneklerin nasıl ve ne şekilde kullanılacağı ile bazı harcamaların kamu bütçesinden yapılmasında izlenecek usulleri göstermek için düzenlenmektedir.

117. Dava konusu kuralda; merkezî yönetim kapsamında bulunan Millî Eğitim Bakanlığınca yerine getirilecek bazı faaliyetlere ilişkin harcamaların 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinde Bakanlığa ayrılan bütçe tertipleriyle herhangi bir ilişki kurulmaksızın doğrudan SYDTF'den, Millî Eğitim Bakanlığı adına açılacak özel hesaba aktarılacak kaynaklardan karşılanması öngörülmektedir. Dava konusu kuralın bu hâliyle bütçeyi açıklayıcı, uygulanmasını kolaylaştırıcı nitelikte olduğu söylenemez. Bu itibarla dava konusu kuralların olağan kanunlarla düzenlenmesi gerekirken Bütçe Kanunu ile düzenlenmesi bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağı ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

118. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 7., 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

11. (57) Numaralı Sırasında Yer Alan Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

119. Dava dilekçesinde özetle; Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibinden bisiklet alımı, dağıtımı ve kullandırılmasına ilişkin hiçbir ölçüt getirilmeksizin tüm yetkinin Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna bırakılmasının kamu yararıyla bağdaşmadığı, kanun koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütme organına sınırsız yetki vermesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, bisiklet alımı, dağıtımı ve denetimi gibi konularda 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nın devre dışı bırakıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

120. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (57) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden Toplumda Fiziksel Aktivitenin Arttırılması Projesi kapsamında bisiklet alımı ve dağıtımı yapılacağı belirtildikten sonra dava konusu ikinci cümlesinde ise bisikletlerin alımı, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığının yetkili olduğu ifade edilmiştir.

121. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

122. Dava konusu kural; doğrudan mali nitelikteki bir hüküm olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kural, bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

123. Fiziksel aktivite yetersizliği ve obezite ile mücadele gibi sağlıklı hayata yönelik program ve eylem planlarının geliştirilmesi ve uygulamada etkinliğin artırılması Onuncu Kalkınma Planı hedefleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kuralla da Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden Toplumda Fiziksel Aktivitenin Arttırılması Projesi kapsamında bisiklet alımı, dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı yetkili kılınmıştır.

124. Açıklamada bütçe ödeneklerinin hangi faaliyet kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlenmiştir. Dolayısıyla Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna bisiklet alımı, dağıtımı ve kullandırılmasına ilişkin sınırsız bir yetki verildiği söylenemez. Belirtilen çerçeve içinde bisikletlerin alımı, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımı, şartları, kapsamı, kullandırılması ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

125. Diğer taraftan dava konusu kuralda bisiklet alımı, dağıtımı ve denetiminin 4734, 2886, 5018, 6085 sayılı Kanunlara tabi olmadığına ilişkin ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-06.1 tertibi ile döner sermaye bütçesinden bisiklet alımı için yapılacak harcamanın anılan Kanunlardan müstesna tutulması söz konusu değildir.

126. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

12. (58) Numaralı Sırasındaki Açıklamada Yer Alan *"…bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına…"* ve *"…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…"* İbarelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

127. Dava dilekçesinde özetle; diş fırçası ve diş macunu alımına, bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin hiçbir ölçüt getirilmeksizin tüm yetkinin Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna bırakılmasının kamu yararıyla bağdaşmadığı, kanun koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütme organına sınırsız yetki vermesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 4734, 2886, 5018 ve 6085 sayılı Kanun ile 663 sayılı KHK'nın 2017 yılı için devre dışı bırakıldığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

128. Kanun'un eki E-Cetveli'nin dava konusu kuralların da yer aldığı (58) numaralı açıklamasında, koruyucu ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesi ve sürdürülmesi kapsamında; diş fırçası ve diş macununun alımı için Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.76.00.04-01.3.9.00-1-03.2 tertibi ile döner sermaye bütçesine, bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına, diş fırçası ve diş macununun bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural, açıklamada yer alan *"…bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına…"* ve *"…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…"* ibareleridir.

129. Bir önceki başlık altında, Kanun'un eki E-Cetveli'nin (57) numaralı açıklamasının ikinci cümlesine ilişkin gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

130. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

13. (63) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

131. İl özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılacak paylara ilişkin usul ve esaslar 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'da düzenlemektedir. Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, il özel idareleri ve belediyelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden pay verileceği; (2) numaralı fıkrasında, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %1,50'sinin büyükşehir dışındaki belediyelere, %4,50'sinin büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ve %0,5'inin il özel idarelerine ayrılacağı; 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (I) sayılı listede yer alan mallardan tahsil edilen özel tüketim vergisi hariç olmak üzere büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ayrılan payların %30'unun büyükşehir belediye payı olarak ayrılacağı, (4) numaralı fıkrasında da Bakanlar Kurulunun bu maddede belirtilen oranları iki katına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

132. 5779 sayılı Kanun'un "*Denkleştirme Ödeneği*" başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının binde birinin Maliye Bakanlığı bütçesine nüfusu 10.000'e kadar olan belediyeler için kullanılmak üzere denkleştirme ödeneği olarak konulacağı, Maliye Bakanlığının bu ödeneği mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit hâlinde dağıtılmak üzere İlbank A.Ş. hesabına aktaracağı, İlbank A.Ş. hesabına aktarılan ödeneğin %65'ini eşit şekilde, %35'ini ise nüfus esasına göre dağıtacağı ifade edildikten sonra (2) numaralı fıkrasında -bu Kanun'da ayrılması öngörülen paylar ile birinci fıkrada belirtilen ödenek dışında- mahallî idarelere yardım amacıyla bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerine pay, fon veya özel hesap gibi adlarla başka bir ödenek konulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

133. Dava konusu kuralda ise Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin belediyelerin ihtiyaç duyduğu yatırım nitelikli zorunlu projelerin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanmaya maliye bakanının yetkili olduğu belirtilmiştir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

134. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla maliye bakanına bütçeden istediği kadar kaynağı istediği belediyeye aktarma yetkisi tanındığı, kuralda yer alan ödeneğin bir nevi örtülü ödeneğe dönüştüğü, 5779 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının 2017 yılı bütçe döneminde uygulanamaz hâle geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

135. 5779 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Kanun'da ayrılması öngörülen vergi payları ile maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen ödenek dışında (denkleştirme ödeneği), mahallî idarelere yardım amacıyla bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerine pay, fon veya özel hesap gibi adlarla başka bir ödenek konulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

136. Dava konusu kuralda ise Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin belediyelerin ihtiyaç duyduğu yatırım nitelikli zorunlu projelerin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanmaya maliye bakanının yetkili olduğu belirtilerek 5779 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası 2017 bütçe dönemi için uygulanamaz hâle getirilmektedir. Dava konusu kuralla kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması, bu kanunlarda o yıl için değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. Bu itibarla dava konusu kural bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açık veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

137. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

14. (66) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılır*…" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

138. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla bütçe tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle bütçe sistemi dışına çıkarıldığı, bu durumun kamusal kaynakların temel mali mevzuat hükümlerine tabi olmadan keyfî bir şekilde harcanmasına sebebiyet verdiği, özel hesaptan yapılacak harcamaların denetimi konusunda belirsizlik bulunduğu, 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Başbakanlığın bu tür ödenekleri özel hesaba aktarma yaparak harcayabileceğine yönelik düzenleme bulunmadığı, kanunla temel ilkeleri belirlenmeden yürütme organına düzenleme yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

139. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kurallar Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

140. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (66) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Başbakanlık bütçesinde 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 07.00.00.02-01.1.1.00-1-05.2 tertibinde tefrik edilen ödeneklerin Başbakanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılacağı belirtilmiş; üçüncü cümlesinde de özel hesaba aktarılan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esasların başbakanın onayı ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılır*…" ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

141. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı açıklamasının birinci cümlesindeki "…*özel* hesaba *aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

142. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece

bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kurallar, bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

143. Açıklamada bütçe ödeneğinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağı açık bir şekilde belirlenmiştir. Söz konusu ödenekte yer alan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Başbakanın yetkili kılınması, ödeneklerin başka bir amaçla kullanılması anlamına gelmeyeceği gibi açıklamada belirtilen sınırlar içinde başbakana düzenleme yetkisi verilmesi, yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

144. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

15. (66) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

145. Dava dilekçesinde özetle; 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de Başbakanlığın merkezî yönetim kapsamındaki idareler arasında sayıldığı, dolayısıyla Başbakanlığa tahsis edilen kaynakların mali yönetim ve kontrolünün 5018 sayılı Kanun'a mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanun'a tabi olduğu, dava konusu kuralla özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutulmasının bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, bütçe disiplininin bozulmasına ve harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

146. Dava konusu kuralda, Başbakanlık bütçesinde 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 07.00.00.02-01.1.1.00-1-05.2 tertibinde tefrik edilen ödeneklerin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu

hesaptan yapılan harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

147. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

148. Başbakanlık, 5018 sayılı Kanun'a ek (1) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla faaliyetlerini yukarıda sayılan 4734 ve 5018 sayılı Kanun kapsamında ifa etmekle yükümlüdür. Dava konusu kuralda ise Başbakanlık bütçesinden 100. yıl anma etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla yapılacak harcamalar, yukarıda anılan 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2017 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir.

149. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

16. (73) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Paragrafında Yer Alan "*…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…*" ve "*…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" İbarelerinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

150. Dava dilekçesinde özetle; bütçe tertibinde yer alan ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle bütçe sistemi dışına çıkarıldığı, bu durumun bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, bütçe disiplininin bozulmasına ve harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği, vali tarafından; kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, meslek odaları ve üniversitelere kullandırılacak ödeneklerin, 5302 sayılı Kanun gereğince ilgisine göre il özel idaresi veya yatırım

izleme ve koordinasyon başkanlığı hesaplarına aktarılması ve bu hesaplar aracılığıyla kullandırılması gerektiği, özel hesaptan yapılacak harcamaların denetimi konusunda belirsizlik bulunduğu, 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinde yer alan ödeneklerin Yaşlı Destek Projesi kapsamında kullanılmak üzere valilikler adına açılacak özel hesaba aktarılabileceğine ilişkin düzenleme bulunmadığı, kanun koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden özel hesaba aktarılan tutarların kullanımına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bırakmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

151. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kurallar Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

152. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (73) numaralı açıklamasının birinci fıkrasında, 24.01.33.00-10.2.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneğin; Türkiye'de ikamet eden ve hizmete ihtiyaç duyan 65 yaş üstü yaşlıların korunması ve desteklenmesi ile biyo-psiko sosyal bakıma ihtiyacı olanların yaşadıkları mekânlarda gerekli olan bakımlarının yapılarak yaşamlarının kolaylaştırılmasını amaçlayan Yaşlı Destek Programı (YADES) için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde büyükşehir belediyelerinin program amaçlarına uygun olarak hazırlayacakları projeler için kullandırılacağı belirtilmiş, ikinci fıkrasında da YADES kapsamında valilikler tarafından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerden, valinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi uygun görülenlerin bedellerinin münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılacağı ve proje amaçlarına uygun olarak vali tarafından büyükşehir belediyelerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kullandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Dava konusu kurallar, açıklamanın ikinci fıkrasında yer alan *"…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibareleridir.

153. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

154. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kurallar, bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

155. Yaşlıların kendi çevrelerinden uzaklaşmadan evlerinde bakımını sağlamaya yönelik hizmetlerin çeşitlendirilerek yaygınlaştırılması ve yaşlılara yönelik kurumsal bakım hizmetlerinin sayı ve niteliğinin artırılması ile engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetiminin artırılması onuncu kalkınma planı hedefleri arasında sayılmıştır. Dava konusu kuralların YADES'in daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek için kamu yararı amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.

156. Bütçe kanunu ile YADES kapsamında kullanılması öngörülen ödenekler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Söz konusu ödeneğin çerçevesi çizilmiş, kullanacak kuruluşlar belirlenmiş, ödeneklerin harcanması sürecinde yer alacak kurumlar ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu ödeneklerden yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

157. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

17. (77) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

158. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla bütçe tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle bütçe sistemi dışına

çıkarılarak temel mali mevzuat hükümlerine tabi olmadan harcanmasına olanak tanındığı, kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine yapılan kaynak transferinin idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin özel hesapta izlenmesinin yanlış raporlama yapılmasına sebebiyet vereceği, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'da merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynakların proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izleneceği veya söz konusu projeler için bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarının bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden tahakkuka bağlamak suretiyle söz konusu projeler için açılan özel hesaplara ödemeye proje yürütücüsü idarelerin yetkili olduğuna ilişkin bir düzenleme bulunmadığı, 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile 641 sayılı KHK'da özel hesapların işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesine yönelik olarak Maliye Bakanlığı ile Kalkınma Bakanlığına herhangi bir yetki verilmediği, bu yetkinin ilgili Bakanlıklara verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

159. Dava konusu kuralda, 5449 sayılı Kanun gereğince merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynakların proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izleneceği, söz konusu projelerde kullanılmak üzere merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerince taahhüt edilecek eş finansman tutarının bütçe ve bütçe dışı imkânlardan karşılanacağı, bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarının bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden tahakkuka bağlamak suretiyle söz konusu projeler için açılan özel hesaplara ödemeye proje yürütücüsü idarelerin yetkili olduğu, kalkınma ajansı ve yararlanıcı kamu idaresi tarafından projeye tahsis edilen kaynakların

kullanımı, proje kapsamında ve proje süresiyle sınırlı olmak üzere sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin esasları düzenleyen 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılması, özel hesabın işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların Kalkınma Bakanlığı tarafından tespit edileceği hüküm altına alınmaktadır.

160. Kalkınma ajansları; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere kurulmuş tüzel kişiliklerdir. Ajansların görevlerinden birisi de bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmaktır. Bu kapsamda ajanslar, kendilerine tahsis edilen kaynakları bölge plan ve programlarına uygun olarak kullanma veya kullandırma yetkisine sahiptir.

161. Dava konusu kuralda merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerine tahsis edilen kaynakların kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Kurala göre proje için kalkınma ajansı tarafından tahsis edilen kaynaklar, proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izlenecektir. Böylece ajans tarafından kamu idaresine tahsis edilen kaynakların başka iş ve projelerde kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

162. Kuralda, söz konusu projelerde kullanılmak üzere merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerince taahhüt edilecek eş finansman tutarının bütçe ve bütçe dışı imkânlardan karşılanması, bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarının da bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) (sermaye giderleri) ve (07) (sermaye transferleri) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden karşılanması ve bu ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılması öngörülmüştür. Bu yönüyle dava konusu kural, olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir.

163. Dava konusu kuralda, bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden projeye tahsis edilen kaynakların kullanımı, proje kapsamında ve proje süresiyle sınırlı olmak sözleşmeli personel çalıştırılması, özel hesabın işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda kalkınma bakanının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

164. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

18. (79) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "…*özel hesaba aktarılarak*…" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

165. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarla bütçe tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarılmak suretiyle bütçe sistemi dışına çıkarıldığı, bu durumun harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği, bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, özel hesapların denetimi konusunda belirsizlik bulunduğu, özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine yönelik olarak kanunla çerçeve çizilmeksizin usul ve esasları belirleme konusunda Maliye ve Avrupa Birliği Bakanlıklarının yetkili kılınmasının yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

166. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kurallar Anayasa'nın 160. maddesi yönünden de incelenmiştir.

167. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (79) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde Avrupa Birliği Bakanlığının Avrupa Birliği İletişim Stratejisi

çerçevesinde, gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan faaliyetlerine ilişkin giderlerinin karşılanması amacıyla 25.00.00.02-01.1.9.00-1-03.6 tertibine bütçe ile tahsis edilen ödenekten Bakan tarafından belirlenecek olan tutarın Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılması öngörülmüş; üçüncü cümlesinde de özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların Avrupa Birliği Bakanlığı ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenmesi hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "… *özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

168. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine ilişkin gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

169. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp olağan kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikteki hükümleri ihtiva etmektedir.

170. Avrupa Birliği İletişim Stratejisi, Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) üyelik sürecine hem iç hem dış desteğin artırılması ve sürece ivme kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır. Stratejinin yurt içi iletişim boyutu, halkın AB'ye katılım sürecine olan inancını güçlendirmeyi ve reformlara desteğini artırmayı hedeflemekte, yurt dışı boyutu ise AB ile Türkiye arasındaki karşılıklı güveni yeniden oluşturmayı ve AB sürecindeki kararlılığı ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır. Dava konusu kuralların Avrupa Birliği İletişim Stratejisi çerçevesinde, gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan faaliyetlerinin daha etkin ve hızlı uygulanabilmesi, karar alma süreçlerinin daha da işlerlik kazanabilmesi ile kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik bir şekilde amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek için kamu yararı amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır.

171. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (79) numaralı açıklamasında, Avrupa Birliği İletişim Stratejisi kapsamında kullanılması öngörülen ödenekler, Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesinde yer almaktadır. Açıklamada bütçe

ödeneğinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden bu ödenekte yer alan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Avrupa Birliği Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının yetkili kılınması yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

172. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7., 160. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

19. (79) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

173. Dava dilekçesinde özetle; Avrupa Birliği Bakanlığının 5018 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı Cetvel'de merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından 4734 ve 5018 sayılı Kanun'a tabi olduğu, 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'da Bakanlığa bütçe kanunları ile tahsis edilen ödeneklerini özel hesaba aktarma yaparak 5018 ve 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın harcayabileceğine yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği, dava konusu kuralla özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutulmasının bütçe uygulamalarının saydam, açık ve hesap verebilir olmasını önlediği, bütçe disiplininin bozulmasına ve harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 87., 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

174. Dava konusu kuralda, Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesinin 25.00.00.02-01.1.9.00-1-03.6 tertibinde yer alan ödeneğin özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılan harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

175. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

176. Avrupa Birliği Bakanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla faaliyetlerini 4734 ve 5018 sayılı Kanun kapsamında ifa etmekle yükümlüdür. Dava konusu kuralda ise Bakanlığın 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun eki E-Cetveli'nin (82) numaralı açıklaması uyarınca özel hesaba aktarılan ödenekten yapacağı harcamalar, yukarıda anılan 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2017 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir.

177. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 87., 88. ve 89. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

20. (82) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın Birinci Cümlesinde Yer Alan "*…özel hesaba aktarılır…*" İbaresi ile Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

178. Dava dilekçesinde özetle; uluslararası acil yardımların yapılmasıyla ilgili hususların Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kendi kuruluş kanununda düzenlenmesi gerektiği, dava konusu kurallarla uluslararası acil yardımların yapılması amacıyla tefrik edilen ödeneklerin özel hesaba aktarılmak suretiyle mevcut mali yönetim ve denetim sisteminin dışına çıkarılmak istendiği, bu durumun harcamalarda keyfîliğe sebebiyet verdiği, 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına, bütçe kanunları ile tahsis edilen ödenekleri özel hesaba aktarma yetkisi verilmediği, özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine yönelik olarak hiçbir çerçeve çizilmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın usul ve esasları belirleme konusunda yürütme organına

düzenleme yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'da ve 5902 sayılı Kanun'da Dışişleri, Maliye ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına bu yönde bir yetki verilmediği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124., ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

179. Kanun'un eki E-Cetvelinin (82) numaralı açıklamasının birinci cümlesinde, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesine 5902 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi gereğince uluslararası acil yardımların yapılması amacıyla tefrik edilen ödeneklerin Başkanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılacağı belirtilmiş, üçüncü cümlesinde de özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usıl ve esasların Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca müştereken belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kurallar, açıklamanın, birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile üçüncü cümlesidir.

180. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci cümlesindeki "…*özel hesaba aktarılarak*…" ibaresi ile ikinci cümlesine ilişkin gerekçeler dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

181. Dava konusu kurallar; doğrudan mali nitelikteki hükümler olmayıp kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta ve sadece bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Dava konusu kuralların, uluslararası acil yardımların ulaştırılmasına yönelik olarak karar alma süreçlerinin hızlandırılması suretiyle ödeneklerin amaçları doğrultusunda harcanabilmesini temin etmek için ihdas edildiği anlaşılmaktadır.

182. (82) numaralı açıklamada, bütçe ödeneklerinin hangi faaliyetler kapsamında harcanacağına ilişkin sınırlar açık bir şekilde belirlendiğinden özel hesaba aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Dışişleri

Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına yetki verilmesi yasama yetkisinin devri niteliği taşımamaktadır.

183. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

21. (82) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İkinci Cümlesinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

184. Dava dilekçesinde özetle, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de, merkezî yönetim kapsamındaki idareler arasında sayıldığı, Bakanlığa tahsis edilen kaynakların mali yönetim ve kontrolünün 5018 sayılı Kanun'a, mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kanun'a tabi olduğu, dava konusu kurallarla, özel hesaptan yapılacak harcamaların 4734 ve 5018 sayılı Kanun'dan müstesna tutulmasının Anayasa'nın bütçeyle ilgili kurallarıyla bağdaşmadığı gibi harcamalarda keyfîliğe sebebiyet vereceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

185. Dava konusu kuralda, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesine uluslararası acil yardımların yapılması amacıyla tefrik edilen ödeneklerin, özel hesaba aktarıldıktan sonra bu hesaptan yapılacak harcamaların 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanun'dan müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

186. Kanun'un eki E-Cetveli'nin (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü cümlesine yönelik gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

187. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (1) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından 4734 ve 5018 sayılı Kanun'a tabidir. Dava konusu kuralda

ise Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesine uluslararası acil yardımların yapılması amacıyla tefrik edilen ödeneklerden yapılacak harcamalar, 4734 ve 5018 sayılı Kanunlardan müstesna tutularak bu Kanunlar 2017 yılı için uygulanamaz hâle getirilmektedir.

188. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89. ve 124. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

22. (89) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

189. Dava dilekçesinde özetle; ödenek aktarmalarının kanunla yapılması gerektiği, Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.6 tertibinde yer alan ödenekten 200.000.000 TL'ye kadar olan kısmını, emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla ihtiyaca göre gerektiğinde Cazibe Merkezleri Programı kapsamında kullandırılmak üzere Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.1.1.20-1-07.1 tertibine aktarmaya veya Yüksek Planlama Kurulu kararı ile belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kullandırılmak üzere Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine, İl Özel İdarelerine veya Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına tahakkuka bağlamak suretiyle ödenmesi amacıyla Maliye Bakanlığı bütçesinde yıl içinde açılacak tertiplere aktarmaya maliye bakanının yetkili kılınmasının, yasama organına ait olan bütçe hakkının yürütme organına devri anlamına geldiği ifade edilerek kuralın Anayasa'nın 2., 6., 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

190. Dava konusu kuralla, Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.6 tertibinde yer alan ödenekten 200.000.000 TL'ye kadar olan

kısmını, emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla ihtiyaca göre gerektiğinde Cazibe Merkezleri Programı kapsamında kullandırılmak üzere Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.1.1.20-1-07.1 tertibine aktarmaya veya Yüksek Planlama Kurulu kararı ile belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kullandırılmak üzere Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine, İl Özel İdarelerine veya Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına tahakkuka bağlamak suretiyle ödenmesi amacıyla Maliye Bakanlığı bütçesinde yıl içerisinde açılacak tertiplere aktarmaya maliye bakanı yetkili kılınmaktadır.

191. Cazibe Merkezleri Programı, görece az gelişmiş bölgelerdeki yatırım ortamını canlandırarak istihdam, üretim ve ihracatı artırmak yoluyla bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla uygulamaya konulmuştur. 4456 sayılı Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanun'a 31.10.2016 tarih ve 678 sayılı KHK'nın 27. maddesiyle eklenen ek 1. maddeyle Program kapsamında yapılacak desteklere ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

192. 4456 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin ikinci fıkrasında, Cazibe Merkezleri Programı kapsamında verilecek desteklerin Hazine Müsteşarlığı bütçesinden Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine aktarılacak kaynaktan karşılanacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında, Bankanın, Cazibe Merkezleri Programı kapsamında; arsa temini, altyapı işleri ve bina inşaatı ile ilgili iş ve işlemler için söz konusu kaynağı öncelikle Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına, il özel idarelerine, belediyelere olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarına veya organize sanayi bölgeleri tüzel kişiliklerine kullandırabileceği hüküm altına alınmıştır. Maddenin dördüncü ve devamı fıkralarında ise program kapsamında desteklenecek yatırımlar ve faaliyetler, konuyla ilgili yetkili kurum ve kuruluşların görevleri ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

193. Dava konusu kuralda da Maliye Bakanlığının bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.6 tertibinde yer alan yedek ödenekten 200.000.000 TL'ye kadar olan kısmın emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla kullandırılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Kural uyarınca Maliye Bakanlığı bütçesinin yedek ödenek tertibinden 200.000.000 TL'ye

kadar olan kısım, ihtiyaca göre gerektiğinde Cazibe Merkezleri Programı kapsamında kullandırılmak üzere Hazine Müsteşarlığı bütçesine aktarılabilecek veya Yüksek Planlama Kurulu kararı ile belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kullandırılmak üzere Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketine, İl Özel İdarelerine veya Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına tahakkuka bağlamak suretiyle ödenmesi amacıyla Maliye Bakanlığı bütçesinde yıl içinde açılacak tertiplere aktarılabilecektir. Bu açıdan bakıldığında dava konusu kural; bütçenin uygulanması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir.

194. Bütçe kanunu ile emek yoğun sektörlerde anahtar teslimi fabrika binası yapımı projesi kapsamında kullanılması öngörülen kaynak, Maliye Bakanlığı bütçesinin yedek ödenek tertibinde yer almaktadır. Dava konusu kuralda, yedek ödenek tertibinden söz konusu proje için ayrılan kaynağın azami miktarı belirlenmiş; bu kaynağın aktarılacağı kamu kurum ve kuruluşları tek tek sayılmıştır. Dolayısıyla kuralda belirlenen çerçeve içinde kullanılmak üzere Maliye Bakanlığı bütçesinin yedek ödenek tertibinde yer alan 200.000.000.TL'nin Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.1.1.20-1-07.1 tertibine veya Maliye Bakanlığı bütçesinde yıl içinde açılacak tertiplere aktarmaya maliye bakanının yetkili kılınması Meclise ait olan bütçe hakkını ihlal etmemektedir.

195. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 161. ve 163. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 6. ve 87. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

23. (90) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İncelenmesi

a. Anlam ve Kapsam

196. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) ulusal demir yolu altyapı ağı içinde yer alan ve devletin tasarrufundaki demir yolu altyapısının kendisine devredilen kısmı üzerinde demir yolu altyapı işletmecisi olarak görev yapan bir iktisadi devlet teşekkülüdür.

197. 6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun'da, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün demir yolu altyapı işletmecisi olarak yapılandırılması; TCDD Taşımacılık Anonim

Şirketi adıyla da demir yolu tren işletmecisi olarak yeni bir şirket kurulması öngörülmüştür.

198. 6461 sayılı Kanun'un 3. maddesinde; demir yolu trafiğini tekel olarak yönetmek, tasarrufunda olan demir yolu altyapısı üzerinde verdiği trafik yönetimi ücretlerini belirlemek ve tahsil etmek, demir yolu altyapısını iyileştirmek, yenilemek, genişletmek, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak TCDD'nin görevleri arasında sayılmıştır.

199. Kanun'un 5. maddesinde, TCDD'nin hızlı ve yüksek hızlı tren taşımacılığı için yaptığı demir yolu altyapı yatırımlarının tasarrufundaki hatların çift veya çoklu hat hâline getirilmesi ve iltisak hatları yapımı ile bunların elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon tesisleriyle donatılması yatırımlarının ve tasarrufundaki demir yolu altyapısının yenilenmesine ve iyileştirilmesine ilişkin yatırımlarının yılı yatırım programı ile ilişkilendirilerek Bakanlık bütçesinde söz konusu yatırımların finansmanını karşılamak amacıyla gerekli ödeneğin ayrılması öngörülmüştür. Diğer taraftan TCDD'nin desteklenmesi amacıyla Kanun'un geçici 3. maddesiyle; Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beşinci yılın yıl sonuyla sınırlı olarak TCDD'nin 5. maddede belirtilenlerin dışında kalan yatırımlarının finansmanı, bakım ve onarım bütçesinde yer alan finansman açıkları ile TCDD Taşımacılık A.Ş.ye yapılan sermaye transferi nedeniyle doğan açıklarının sermayesine mahsuben Hazine Müsteşarlığı tarafından karşılanması öngörülmüştür.

200. Dava konusu kuralda da TCDD'nin 6461 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesinde sayılanlar dışındaki finansman açıklarının Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.5.5.00-1-08.1 tertibinde yer alan ödenekten karşılanacağı hüküm altına alınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

201. Dava dilekçesinde özetle; TCDD'nin 6461 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesinde sayılanlar dışındaki finansman açıklarının Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.5.5.00-1-08.1 tertibinde yer alan ödenekten karşılanabilmesi için muhtemel tutarın belirlenmesi ve bu tutarın büyüklüğüne Meclis tarafından karar verilmesinin bütçe hakkının gereği olduğu, dava konusu kuralla hiçbir sınır getirilmeksizin söz konusu

finansman açığının Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.5.5.00-1-08.1 tertibinde yer alan ödenekten karşılanmasının bir nevi yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, dava konusu düzenlemenin bütçe kanunları yerine ilgili kurumların kuruluş kanunlarında yapılması gerektiği, bu yönüyle kuralın parlamenter demokrasinin temel öncülleriyle bağdaşmadığı belirtilerek Anayasa'nın 6., 87., 161. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

202. TCDD, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında KHK hükümlerine tabi olan bir iktisadi devlet teşekkülüdür. 233 sayılı KHK'ya ek (A) Cetvel'de TCDD, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığıyla ilgili iktisadi devlet teşekkülleri arasında gösterilmiştir. İktisadi devlet teşekkülleri; sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan kamu iktisadi teşebbüsleridir.

203. 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (b) bendinde; kamu iktisadi teşebbüsleri ile ilgili olarak Hazine pay sahipliğinin gerektirdiği her türlü işlemi yapmak, Hazine ile kamu iktisadi teşebbüsleri ilişkisini kurmak, bu kuruluşların Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görüşünü alarak yıllık genel yatırım ve finansman programlarını hazırlamak ve Bakanlar Kurulunun onayına sunmak Hazine Müsteşarlığının görevleri arasında sayılmıştır. 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında KHK'nın 36. maddesinin (8) numaralı fıkrasında da kamu ortaklıkları ve iştiraklerinin yeniden düzenlenmesine ilişkin tedbirleri uygulamak, sermaye artırımlarına katılmak, kamu iktisadi teşebbüslerinin yatırım ve finansman programlarının gereklerini yerine getirmek ve bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini uygulamak amacıyla Hazinece her türlü sermaye artırımlarına katılınması ve sermaye paylarının satın alınmasına Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu bakan; bu işlemlerin gerektirdiği tutarları, anılan Müsteşarlığın teklifi üzerine bütçede açılacak özel tertiplere gelir ve ödenek kaydetmeye maliye bakanı yetkili kılınmıştır.

204. Dava konusu kuralda, TCDD'nin 6461 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesinde sayılanlar dışındaki finansman açıklarının Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.5.5.00-1-08.1 tertibinde yer alan ödenekten karşılanması öngörülmektedir. Kamu iktisadi teşebbüsleri ile ilgili olarak

hazine pay sahipliğinin gerektirdiği her türlü işlemi yapmakla görevli olan Hazine Müsteşarlığının yukarıda anılan bütçe tertibinde yer alan ödeneğinin bir iktisadi devlet teşekkülü olan TCDD'nin finansman açıkları için kullanılmasını öngören kural, bu hâliyle kanun konusu olabilecek bir kuralı kapsamamakta; bütçenin uygulanması ile ilgili açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir.

205. TCDD'nin bir iktisadi devlet teşekkülü olarak finansman ihtiyacı sadece yatırım harcamalarından meydana gelmemektedir. 6461 sayılı Kanun'dan kaynaklanan görevlerini icra ederken yaptığı harcamaların da finansmanına ihtiyaç duyulabilir. Dava konusu kuralla TCDD'nin Kanun'un geçici 3. maddesi dışında kalan harcamaları nedeniyle oluşan finansman açıklarının karşılanması öngörülmektedir. TCDD'nin 6461 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesinde sayılanlar dışındaki finansman açıklarının önceden tahmin edilmesi mümkün olmamakla birlikte ilgili bütçe tertibine 2.383.706.000.TL ödenek konularak aktarılması öngörülen ödenek miktarının üst sınırı da belirlenmiştir. Dolayısıyla dava konusu kuralla TCDD'ye finansman açıkları için sınırsız bir ödenek aktarımı yapılması söz konusu değildir. Bu itibarla TCDD'nin 6461 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesinde sayılanlar dışındaki finansman açıklarının Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.5.5.00-1-08.1 tertibinde yer alan ödenekten karşılanmasını öngören kural bütçe hakkını ihlal etmemektedir.

206. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6. ve 163. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

D. Başbakanlık Bütçesinin *"07.01.00.37-10.9.9.61-1-1-05.2 HAZİNE YARDIMLARI 101.334.000"* Tertibi ile Eki E-Cetveli'nin (81) Numaralı Sırasındaki Açıklamanın İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

207. Dava dilekçesinde özetle; 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da sosyal yardım ve hizmetlerin yerine getirilmesine ilişkin bir görevin

Başbakanlığa verilmediği, bu nedenle dava konusu kurallarla Başbakanlık bütçesine "*Sınıflandırmaya girmeyen sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri-Acil Destek Giderleri-Cari Transferler-Hazine Yardımları*" tertibi adı altında ödenek konulmasının anayasal açıdan mümkün olmadığı, bu tertipteki ödeneğin kullanımına yönelik olarak temel ilkeler belirlenmeden ve çerçeve çizilmeden usul ve esasları belirleme yetkisinin Başbakanlığa verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 124. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

208. Dava konusu kurallarla Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.37-10.9.9.61-1-05.2 tertibine 101.334.00-TL ödenek konulması ve bu tertipte yer alan ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esasların Başbakanlıkça tespit edilmesi öngörülmektedir.

209. Dava konusu kurallar bütçenin uygulanması ile ilgili hükümler ihtiva etmekte olup olağan kanun konusu olabilecek bir hüküm öngörmemektedir. Belirtilen ödeneğin sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri kapsamında acil desteğe ihtiyaç bulunan hâllerde hazine yardımı şeklinde kullanılmak üzere Başbakanlık bütçesine konulduğu anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında belirtilen ödeneğin konulmasında, kamu yararı dışında bir amacın güdüldüğü söylenemeyeceğinden kuralda hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

210. Başbakanlık tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre kullanılması öngörülen ödenekler, Başbakanlık bütçesinde yer almaktadır. İlgili bütçe tertibine "*Sınıflandırmaya girmeyen sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri-Acil Destek Giderleri-Cari Transferler-Hazine Yardımları*" adı altında 101.344.000 TL ödenek konmuştur. Buna göre söz konusu tertipte yer alan ödenek, analitik bütçe sınıflandırmasına göre sınıflandırmaya girmeyen sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri kapsamında acil desteğe ihtiyaç bulunan hâllerde Hazine yardımı şeklinde kullanılabilecektir. Belirtilen sınıflandırma esas alınmak suretiyle ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi konusunda Başbakanlığın yetkili kılınması yasama yetkisinin devri sonucunu da doğurmamaktadır.

211. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 124. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E. 2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin;

1. (1), (2), (3), (4), (5), (6), (8) ve (9) Numaralı Açıklamaları ile (10) Numaralı Açıklamasının (a) ve (b) Paragraflarının İncelenmesi

a. İptal Taleplerinin Gerekçesi

212. Dava dilekçesinde özetle; Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini düzenleyen Anayasa'nın 104. maddesinde Cumhurbaşkanlığı bütçesinin hazırlanması ve kullanımı ile ilgili özel bir hüküm bulunmadığı, Cumhurbaşkanlığı bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve denetimi bakımından diğer kurumlara göre bir ayrıcalığının bulunmadığı, 5018 sayılı Kanun'un 12. maddesinde Cumhurbaşkanlığının genel bütçe kapsamındaki idareler arasında sayıldığı, dolayısıyla Cumhurbaşkanlığına tahsis edilen kaynakların 5018 ve 4734 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde kullanılması gerektiği, dava konusu kuralla Cumhurbaşkanlığı bütçesinin mevcut bütçe sistemi dışına çıkarılarak yeni bir harcama sistemi oluşturulduğu, 2879 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Teşkilatı Kanunu ile 5018 ve 4734 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmadan dava konusu kurallarla Cumhurbaşkanlığına tahsis edilen ödeneklerin kullanımı ile ilgili özel düzenlemeler yapılamayacağı, bazı harcamaların 4734 sayılı Kanun'da yer alan sınırlamalardan müstesna tutulduğu, yine bazı harcamalar yönünden hiçbir çerçeve çizilmeksizin ve sınırlamayla bağlı olmaksızın Cumhurbaşkanına harcama yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu, Cumhurbaşkanına bu gibi ayrıcalıklar tanınmasının adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 107. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

213. Anayasa'nın 8. maddesinde *"Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun*

olarak kullanılır ve yerine getirilir." hükmüne yer verilmek suretiyle parlamenter sistemin özelliklerine uygun olarak yürütme organı, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu biçiminde yapılandırılmıştır.

214. Anayasa'nın 112. maddesinin birinci fıkrasında başbakanın, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak hükûmetin genel siyasetinin yürütülmesini gözeteceği ve Bakanlar Kurulunun bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumlu olacağı belirtilmek suretiyle hükûmet etme görev ve sorumluluğunun Bakanlar Kuruluna ait olduğu vurgulanmıştır.

215. Yürütme organının diğer kanadını oluşturan Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri ise Anayasa'nın 104. maddesinde düzenlenmektedir. Anılan maddenin birinci fıkrasında, Cumhurbaşkanının devletin başı olduğu ve bu sıfatla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk milletinin birliğini temsil edeceği; Anayasa'nın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözeteceği belirtilmektedir. Anayasa'nın 104. maddesinin ikinci fıkrasında, Cumhurbaşkanının temsil ve gözetme görevlerini yerine getirebilmesi amacıyla kullanacağı yetkiler ve yapacağı görevler yasama, yürütme ve yargıya ilişkin olmak üzere üç başlık altında sayılmaktadır. Anayasa'nın 104. maddesinin son fıkrasında ise Cumhurbaşkanının, ayrıca Anayasa'da ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getireceği ve yetkileri kullanacağı belirtilmek suretiyle kanunlarla Cumhurbaşkanına başka görevler verilebilmesine de imkân sağlanmaktadır.

216. Anayasa koyucu, Anayasa ve ilgili kanunlarla Cumhurbaşkanına tanınan ve başbakan ve ilgili bakanın imzalarını gerektirmeyen yetkilerin devletin başı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk milletinin birliğini temsil eden, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetmekle görevli olan ve siyaseten sorumlu olmayan Cumhurbaşkanınca kullanılmasını öngörmüştür.

217. Cumhurbaşkanlığı 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından bütçesi Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda düzenlenmektedir. Bu çerçevede 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda Cumhurbaşkanlığı bütçesine toplamda 648.488.000.TL ödenek ayrılmış, Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nde de

Cumhurbaşkanlığı bütçesinden yapılacak, Cumhurbaşkanının konumu ve hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan giderler ve bu giderlerin ekonomik sınıflandırmanın hangi ayrıntısından karşılanacağına ilişkin açıklamalar yer almıştır.

218. Cetvel'in (1) numaralı açıklamasında Cumhurbaşkanının, eşinin ve resmî ya da özel davetli olarak ülkemizi ziyaret eden yabancı devlet başkanlarının gezilerinde, güvenlik ve hizmet nedeniyle eşlik etmek üzere görevlendirilen personelin özel kıyafet giderlerinin "*03.2.5.01- Giyecek Alımları*", geziye ilişkin konaklama, yeme içme gibi her türlü giderlerinin "*03.6.1.01- Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri*" tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

219. (2) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanı ve genel sekreterin yazışma ve kutlamaya ilişkin posta giderlerinin "*03.5.2.01-Posta ve Telgraf Giderleri*" tertibinden; (3) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı makamına hizmet veren taşıtlar ile diğer taşıtların kasko sigortası giderlerinin "*03.5.4.02-Sigorta Giderleri*" tertibinden; (4) numaralı açıklamasında, kamu kuruluşlarından geçici olarak tahsis edilen bina, araç ve gereçlerin bakım, onarım ve her türlü giderlerinin Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

220. (5) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine tahsisli uçakların bakım ve işletmesine ilişkin giderleri ile ihtiyaç hâlinde kiralanacak uçak kira ve diğer giderlerinin Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine tahsisli M/Y Savarona gemisine ait bakım-onarım, seyir, personel ve diğer her türlü işletme giderlerinin ise kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan protokol esasları doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

221. (6) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanı, eşi ve genel sekreterin temsil niteliğinde verecekleri yemek, kabul, resepsiyon ve organizasyon bedelleri ile bunlarla ilgili diğer her türlü giderlerin; Cumhurbaşkanlığınca millî ve dinî bayramlar ile diğer zamanlarda yapılacak ikram, hediye, gönderilecek çiçek ve çelenk bedelleri, konukları ağırlama giderlerinin; Cumhurbaşkanının takdirleri ile verilecek ödül, şilt ve benzeri giderlerin

"*03.6.1.01-Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri*" tertibinden karşılanması öngörülmektedir.

222. (8) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanı ve aile bireyleri ile bakmakla yükümlü olduklarının, Cumhurbaşkanlığı yapmış olanlar ile bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin, ölenlerin dul ve yetimlerinin her türlü tedavi, ilaç ve cenaze giderlerinin "*03.9.3.01-Cenaze Giderleri*", "*03.9.8.90-Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri*" ve "*03.9.9.90 Diğer İlaç Giderleri*" tertiplerinden; (9) numaralı açıklamasında, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Teşkilatında görev yapan personele Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Yiyecek Yardımı Yönergesi kurallarına göre yapılacak yiyecek yardımının "*05.3.1.05-Memurların Öğle Yemeğine Yardım*" tertibinden, görevli personel tarafından diğer zamanlarda yenilen yemek ücretleri ile Genel Sekreterin misafirlerine verilen yemek ücretlerinin "*03.6.1.01- Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar ve Organizasyon Giderleri*" tertibinden karşılanması öngörülmektedir.

223. (10) numaralı açıklamanın (a) paragrafında Cumhurbaşkanının takdirlerine göre muhtaç durumdaki kişilere ve öğrencilere, dernek, birlik, kurum, sendika, okul, hastane, vakıf ve benzeri kuruluşlar ile kamuya yararlı kampanyalara yapılacak yardımların ilgisine göre *"05.3.1.01-Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara"*, *"05.3.1.08-Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtımı Giderleri"*, *"05.4.2.01-Eğitim Amaçlı Diğer Transferler"*, *"05.4.3.01-Sağlık Amaçlı Transferler"*, *"05.4.4.01-Yiyecek Amaçlı Transferler"*, *"05.4.7.01-Muhtaç ve Körlere Yardım"*, *"05.4.9.01 -Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler"* tertiplerinden; (b) paragrafında ise kamu personeli olmayanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemelerin "*03.4.2.05-Ödül, İkramiye ve benzeri ödemeler*" tertibinden karşılanması öngörülmektedir.

224. 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun eki A-Cetveli'nde Cumhurbaşkanlığı bütçesine 648.488.000,00 TL tutarında ödenek ayrılmış ve bu ödenek analitik bütçe sistemine sınıflandırmasına göre ilgili bütçe tertiplerinde gösterilmiştir. Dava konusu kurallarda ise Cumhurbaşkanının konumu ve hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan giderler ve bu giderlerin analitik bütçe sistemine göre ekonomik sınıflandırmanın hangi ayrıntısından karşılanacağına yönelik açıklamalar yer almaktadır. Dolayısıyla dava konusu kurallar, 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda Cumhurbaşkanlığı için

ayrılan bütçe ödeneklerinin kullanılması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kurallar bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

225. Dava konusu kurallarda Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılacak harcamaların çerçevesi çizilmiş ve analitik bütçe sistemine göre hangi bütçe tertibinden karşılanacağı tek tek belirtilmiştir. Muhtaç durumdaki kişilere ve öğrencilere, dernek, birlik, kurum, sendika, okul, hastane, vakıf ve benzeri kuruluşlara, kamuya yararlı kampanyalara yapılacak yardımlar ile kamu personeli olmayanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemeler bakımından Cumhurbaşkanına takdir yetkisi tanınmakla birlikte bu harcamaların karşılanacağı ilgili bütçe tertiplerinde yer alan ödenek miktarıyla sınırlıdır. Diğer bir ifadeyle Cumhurbaşkanı takdir yetkisini, Meclisin Bütçe Kanunuyla izin verdiği ödenek miktarıyla sınırlı olarak kullanabilecektir. Dolayısıyla, Cumhurbaşkanına sınırsız bir harcama yetkisi verilmesi söz konusu değildir. Cumhurbaşkanının konumu gereği yapacağı yardımlar ile ödül, ikramiye gibi nakdi ödemeler bakımından ilgili bütçe tertiplerinde belirtilen ödenek miktarıyla sınırlı olmak üzere takdir hakkı tanınması, yasama yetkisinin devri sonucunu doğurmamaktadır.

226. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın, 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 107. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (7) Numaralı Açıklamasının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

227. Dava dilekçesinde özetle, Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin (1), (2), (3), (4), (5), (6), (8) ve (9) numaralı açıklamaları ile (10) numaralı açıklamasının (a) ve (b) paragraflarına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 107. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

228. Dava konusu kuralda, Cumhurbaşkanlığı temsil, tören ve ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı ve eşi tarafından verilecek hediyelik eşya,

verilen resepsiyonlarda görevli personelin görev nedeniyle giymiş oldukları kıyafetlerin yaptırılması temizlettirilmesi, çalışma ofisi ve konutlarında kullanılacak mal, malzeme alımları, taşıt kiralanması ve diğer hizmet alımları ile çalışma ofisinin, personel yemek hizmetleri alımı ile bununla ilgili mal ve mamul alımları, konutların ve tarihî bedi değeri olan varlıkların yapım, bakım ve onarımları, çalışmaların kitap hâline getirilmesi giderlerinin; 4734 sayılı Kanun'da belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın aynı Kanun'un 22. maddesine göre tedarikçi ile yapılacak pazarlık sonucunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

229. Cumhurbaşkanının konumu ve yerine getirilen hizmetlerin özelliğinden kaynaklanan yukarıda sayılan giderlerin analitik bütçe sistemine göre Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanmasını öngören kural, bütçe ödeneklerinin kullanılması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kural, bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

230. Cumhurbaşkanlığı, 5018 sayılı Kanun'a ek (I) sayılı Cetvel'de, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasında sayıldığından mal ve hizmet alımlarında 4734 sayılı Kanun'a tabidir. 4734 sayılı Kanun'un 22. maddesinde ilân yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın "*doğrudan temin*" yöntemine başvurulabilecek haller sayılmıştır. Bu maddeye göre yapılacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve Kanun'un 10. maddesinde sayılan yeterlik kurallarının aranma zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilebilecektir. Buna göre dava konusu kuralda Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılması öngörülen mal ve hizmet alımlarından Kanun'un 22. maddesinde sayılan şartları taşıyanlar doğrudan temin usulü ile temin edilebilecektir.

231. Diğer taraftan dava konusu kuralda Cumhurbaşkanlığı temsil, tören ve ağırlama giderleri, Cumhurbaşkanı ve eşi tarafından verilecek hediyelik eşya, verilen resepsiyonlarda görevli personelin görev nedeniyle giymiş oldukları kıyafetlerin yaptırılması, temizlettirilmesi, çalışma ofisi ve konutlarında kullanılacak mal, malzeme alımları, taşıt kiralanması ve diğer hizmet alımları ile çalışma ofisinin personel yemek hizmetleri alımı ile

bununla ilgili mal ve mamul alımları, konutların ve tarihi-bedii değeri olan varlıkların yapım, bakım ve onarımları, çalışmaların kitap hâline getirilmesi giderlerinin 4734 sayılı Kanun'da belirtilen "*parasal limitlere bakılmaksızın*" aynı Kanun'un 22. maddesine göre tedarikçi ile yapılacak pazarlık sonucunda Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanması öngörülmüştür. Anılan mal ve hizmetlerin, 4734 sayılı Kanun'un 22. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi dışındaki bentlerinde belirtilen şartları taşıması kaydıyla (d) bendindeki parasal sınırlara tabi olmaksızın doğrudan temin edilmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Dolayısıyla dava konusu kural sadece diğer bentlerdeki şartları taşımayan mal ve hizmetler için parasal limitler bakımından istisna getirmektedir. Söz konusu parasal limitlerin ilgili yıl bütçe yılında uygulanmayacağının öngörülmesi ise 4734 sayılı Kanun'da o yıl için değişiklik yapılması anlamına gelmektedir.

232. Dava konusu kuralda yer alan "*...belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın...*" ibaresiyle kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması, bütçe kanunlarıyla mevcut kanun hükümlerinin açıkça veya zımnen değiştirilemeyeceği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

233. Açıklanan nedenlerle kuralda yer alan "*...belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın...*" ibaresi Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın kalan bölümü Anayasa'nın, 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 107. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. (10) Numaralı Açıklamasının (c) Paragrafının İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

234. Dava dilekçesinde özetle, Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin (1), (2), (3), (4), (5), (6), (8) ve (9) numaralı açıklamaları ile (10) numaralı

açıklamasının (a) ve (b) paragraflarına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2., 7., 87., 88., 89., 107. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

235. Dava konusu kuralda Cumhurbaşkanının takdirlerine göre kamu personeli olanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki ödemelerin ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın "*01.1.6.01-Ödül ve İkramiyeler*" tertiplerinden karşılanması öngörülmektedir.

236. Cumhurbaşkanı'nın konumu gereği kamu personeline yapacağı ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki nakdi ödemelerin, analitik bütçe sınıflandırmasına göre Cumhurbaşkanlığı bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmasını öngören kural, bütçe ödeneklerinin kullanılması ile ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı nitelikte hükümler ihtiva etmektedir. Bu yönüyle dava konusu kural, bütçenin uygulanması kapsamında bulunmaktadır.

237. Diğer taraftan görevlerinde üstün başarı gösteren memurların ödüllendirilmesine ilişkin usul ve esaslar 657 sayılı Kanun'un 122. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, görevli oldukları kurumlarda olağanüstü gayret ve çalışmaları ile emsallerine göre daha başarılı olarak görev yapmak suretiyle kamu kaynağında önemli ölçüde tasarruf sağlanmasında, kamu zararının oluşmasının önlenmesinde ve önlenemez kamu zararlarının önemli ölçüde azaltılmasında, kamusal fayda ve gelirlerin beklenenin üzerinde artırılmasında veya sunulan hizmetlerin etkinlik ve kalitesinin yükseltilmesinde somut olaylara ve verilere dayalı olarak katkı sağladıkları tespit edilen memurlara, merkezde bağlı veya ilgili bakan, illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından başarı belgesi verilebileceği, üç defa başarı belgesi alanlara da üstün başarı belgesi verileceği; ikinci fıkrasında, üstün başarı belgesi verilenlere, merkezde bağlı veya ilgili bakan ve illerde valiler tarafından uygun görülmesi hâlinde en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dâhil) %200'üne kadar ödül verilebileceği; üçüncü fıkrasında, bir mali yıl içinde ödüllendirileceklerin sayısının kurumun yılbaşındaki dolu kadro mevcudunun binde onundan, Gümrük Müsteşarlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü

kadroları için binde yirmisinden fazla olamayacağı ve yıl içinde ödüllendirilen personel sayısının kurumlarınca izleyen yılın ocak ayı sonuna kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirileceği ifade edilmiştir.

238. Dava konusu kuralda ise ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın Cumhurbaşkanının takdirlerine göre kamu personeli olanlara yapılacak ödül, ikramiye ve benzeri nitelikteki ödemelerin *"01.1.6.01-Ödül ve İkramiyeler"* tertiplerinden karşılanması öngörülerek 657 sayılı Kanun'un yukarıda anılan hükmü uygulanamaz hâle gelmektedir. Dava konusu kuralda yer alan *"...ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın..."* ibaresiyle kısmen veya tamamen uygulanamayacak hükümlerin bütçe kanunlarında yer almasına olanak tanınması 657 sayılı Kanun'da değişiklik yapılması anlamına gelmektedir.

239. Açıklanan nedenlerle kuralda yer alan *"...ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın..."* ibaresi Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın kalan bölümü Anayasa'nın, 2., 7. ve 161. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87., 88., 89. ve 107. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

240. Dava dilekçesinde özetle, iptali talep edilen kurallarla Maliye Bakanı ile ilgili bakanlara veya kamu idarelerine verilen yetkilerin 5018 sayılı Kanun ile kurulan mali sistemi işlemez hale getirdiği, 5018 sayılı Kanun yanında 4734 sayılı Kanun, 237 sayılı Kanun, 5779 sayılı Kanun, kamu idarelerinin kuruluş kanunları ve daha birçok kanun ve KHK'lerde değişiklik yapıldığı, bütçe kanunlarının bir yıllık bir dönemi kapsadığı göz önünde bulundurulduğunda iptali istenen düzenlemeler hakkında yürürlüğü durdurma kararı verilmemesinin giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağı belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

16.12.2016 tarihli ve 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

A. 1. Eki "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalarına İlişkin Esaslar*" başlıklı E-Cetveli'nin;

a. (11) numaralı sırasındaki açıklamanın üçüncü cümlesine;

b. (26) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesine,

c. (53) numaralı sırasındaki açıklamanın birinci cümlesinde yer alan *"…adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibaresine,

d. (63) numaralı sırasındaki açıklamaya,

e. (66) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesine,

f. (79) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesine,

g. (82) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesine,

2. 2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin;

a. (7) numaralı açıklamasında yer alan "*…belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın…*" ibaresine,

b. (10) numaralı açıklamasının (c) paragrafında yer alan "*…ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın…*" ibaresine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 6. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının (a) bendine,

b. (2) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresine,

2. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin *"(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım*

sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)" bölümüne,

3. Eki E - Cetveli'nin;

a. (11) numaralı sırasındaki açıklamanın;

aa. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresine,

ab. İkinci cümlesine,

b. (17) numaralı sırasındaki açıklamanın;

ba. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresine,

bb. Üçüncü cümlesine,

c. (18) numaralı sırasındaki açıklamanın;

ca. Birinci cümlesinde yer alan *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresine,

cb. İkinci cümlesine,

d. (19) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinde yer alan *"…adına açılacak özel bir hesaba…"* ve *"…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerine,

e. (23) numaralı sırasındaki açıklamanın;

ea. Birinci cümlesinde yer alan *"…Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde…"* ibaresine,

eb. İkinci cümlesine,

f. (26) numaralı sırasındaki açıklamanın;

fa. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresine,

fb. Üçüncü cümlesine,

g. (27) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesine,

h. (57) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesine,

ı. (58) numaralı sırasındaki açıklamada yer alan "…*bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına*…" ve *"…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…"* ibarelerine,

i. (66) numaralı sırasındaki açıklamanın;

ia. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılır"* ibaresine,

ib. Üçüncü cümlesine,

j. (73) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci paragrafında yer alan *"…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerine,

k. (77) numaralı sırasındaki açıklamaya,

l. (79) numaralı sırasındaki açıklamanın;

la. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresine,

lb. Üçüncü cümlesine,

m. (82) numaralı sırasındaki açıklamanın;

ma. Birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılır*…" ibaresine,

mb. Üçüncü cümlesine,

n. (89) numaralı sırasındaki açıklamaya,

o. (90) numaralı sırasındaki açıklamaya,

4. Başbakanlık Bütçesinin *"07.01.00.37-10.9.9.61-1-1-05.2 HAZİNE YARDIMLARI 101.334.000"* tertibi ile eki E-Cetveli'nin (81) numaralı sırasındaki açıklamaya,

5. 2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin;

a. (1), (2), (3), (4), (5) ve (6) numaralı açıklamalarına,

b. (7) numaralı açıklamasının "…*belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın*…" ibaresi dışında kalan bölümüne,

c. (8) ve (9) numaralı açıklamalarına,

d. (10) numaralı açıklamasının;

da. (a) ve (b) paragraflarına,

db. (c) paragrafının "…*ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın*…" ibaresi dışında kalan bölümüne,

yönelik iptal talepleri, 14.2.2018 tarihli, E.2017/61, K.2018/12 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bent, cümle, bölüm, ibare ve açıklamalara ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

14.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

16.12.2016 tarihli ve 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

A. 6. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin *"(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C. Eki "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalarına İlişkin Esaslar*" başlıklı E-Cetveli'nin;

1. (11) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. (17) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3. (18) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4. (19) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinde yer alan *"…adına açılacak özel bir hesaba…"* ve *"…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5. (23) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6. (26) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

7. (27) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

8. (53) numaralı sırasındaki açıklamanın birinci cümlesinde yer alan *"…adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

9. (57) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

10. (58) numaralı sırasındaki açıklamada yer alan "…*bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına*…" ve *"…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…"* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

11. (63) numaralı sırasındaki açıklamanın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

12. (66) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılır"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

13. (73) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci paragrafında yer alan *"…ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

14. (77) numaralı sırasındaki açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

15. (79) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

16. (82) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılır*…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

17. (89) numaralı sırasındaki açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

18. (90) numaralı sırasındaki açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D. Başbakanlık Bütçesinin *"07.01.00.37-10.9.9.61-1-1-05.2 HAZİNE YARDIMLARI 101.334.000"* tertibi ile eki E-Cetveli'nin (81) numaralı sırasındaki açıklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E. 2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin;

1. (1), (2), (3), (4), (5) ve (6) numaralı açıklamalarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2. (7) numaralı açıklamasının;

a. "…*belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın*…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3. (8) ve (9) numaralı açıklamalarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4. (10) numaralı açıklamasının;

a. (a) ve (b) paragraflarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. (c) paragrafının;

ba. "*…ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın…*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

bb. Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

14.2.2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞI OY

1. Mahkememiz çoğunluğunca, 16.12.2016 tarihli ve 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun;

Eki "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalarına İlişkin Esaslar*" başlıklı E-Cetveli'nin,

- (11) numaralı sırasındaki açıklamanın üçüncü cümlesi,

- (26) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesi,

- (53) numaralı sırasındaki açıklamanın birinci cümlesinde yer alan *"… adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibaresi,

- (63) numaralı sırasındaki açıklama,

- (66) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesi,

- (79) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesi,

- (82) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesi,

2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E - Cetveli'nin,

- (7) numaralı açıklamasının "…*belirtilen parasal limitlere bakılmaksızın*…" ibaresi,

- (10) numaralı açıklamasının (c) paragrafının "…*ilgili mevzuatında yer alan hükümlere bakılmaksızın*…" ibaresi,

Anayasanın 161. maddesinde yer alan *"Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz."* kuralına aykırılık oluşturdukları gerekçesiyle iptal edilmiş bulunmaktadır.

2. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'ndaki tanımıyla bütçe, belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgedir. Bütçe, devlet hayatına yön veren hükümler içeren, bu nedenle de önemli ve kapsamlı sonuçları bulunan, yürütme organının

yıl içinde Devletin mali idaresi konusunda görev ve yetki sahibi olmasını meşrulaştıran hukuki bir metindir. Bütçe hakkı ise, mali araçların ortaya çıkışı, kullanılışı ve denetimi konusunda anayasa ve yasalarda toplum adına karar vermeye yetkili kılınmış kurumların söz sahibi olmaları anlamına gelmektedir ve yasama organının, halk adına iktidara, kamu gelirlerinin toplanması ve kamu giderlerinin harcanması konusunda bütçe yasasıyla yetki vermesi ve gerçekleşen harcama sonuçlarını denetlemesini ifade etmektedir.

3. Bütçeye ilişkin tasarının kanunlaşması ile birlikte yasama organı tarafından yürütme organına, devlet adına gelirleri toplama ve bu gelirlerden harcama yapma izni verilmektedir. Dolayısıyla ilgili yıl için yürütme tarafından gelirlerin toplanması ve giderlerin yapılması bütçe kanunu ile getirilen hükümler çerçevesinde verilen yetkinin kullanımı sonucunda gerçekleşmektedir.

4. Anayasa'da, bütçeye ilişkin kanunun görüşülme usul ve esasları diğer kanunlardan değişik biçimde düzenlenmiştir. Örneğin kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekillerinin yetkili olduğu, kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülme usul ve esaslarının içtüzükle düzenleneceği öngörülmesine karşın, bütçenin TBMM'ye sunulması değişik ve özel usul kurallarına bağlanmıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanına yayımlanmasını uygun görmediği kanunları bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderme yetkisi tanınırken, bütçe kanunları bu hükmün dışında tutulmuştur.

5. Anayasa'nın 161. maddesinde bütçenin hazırlanması ve uygulanması, 162. maddesinde görüşülmesi, 163. maddesinde bütçelerde değişiklik yapılabilme esasları düzenlenmiştir. 161. maddenin 1. fıkrasında, Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamalarının yıllı bütçelerle yapılacağı belirtildikten sonra, son fıkrasında, "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." kuralı yer almıştır. 163. maddede ise; *"Merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek miktarın sınırını gösterir. Harcanabilecek miktar sınırının Bakanlar Kurulu kararıyla aşılabileceğine dair bütçelere hüküm konulamaz. Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemez. Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik tasarılarında ve cari ve ileriki yıl bütçelerine mali yük getirecek nitelikteki kanun tasarı ve tekliflerinde, belirtilen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunludur."* kuralı yer almıştır.

6. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanununda da bütçenin hazırlanma süreçlerine, ödenek kullanımlarına, harcama süreçlerine ve gerçekleşen harcamalara yönelik denetim gibi bütçe hakkının kullanımını sağlayacak temel kurallara yer verilmiştir. Söz konusu Kanunun "Bütçelerin Uygulama Esasları" başlıklı 3. bölümünde yer alan "Ödeneklerin kullanılması" başlıklı 20. maddesinde, "Ödenek aktarmaları" başlıklı 21. maddesinde, "Merkez dışı birimlere ödenek gönderme" başlıklı 22. maddesinde, "Yedek ödenek" başlıklı 23. maddesinde ve ayrıca 24., 25., 26., 27., 28., 29. ve 30. maddelerinde bütçe uygulaması ve ödenek kullanılması esnasında uyulması gereken kurallara ilişkin genel çerçeve çizilmiştir. Bununla birlikte 5018 sayılı Kanun genel bir düzenleme olup, özel kanunlarla söz konusu hususların düzenlenmesi her zaman için mümkün bulunmaktadır.

7. Mahkememiz çoğunluğunca yılı bütçesinde konulan kimi ödeneklerin kullanılması ve harcanmasında belli kanunların o yıl içinde uygulanmayacağı veya ödenek kullanım biçimine dair hüküm öngören ya da benzer bazı hüküm içeren kuralların tatbik edilemeyeceği şeklindeki bütçe kanunu kurallarının "o kanunları değiştirmiş sayacağı", dolayısıyla bu nitelikteki bütçe kanunu kurallarının Anayasa'nın 161. maddesi hükmüne aykırı düştüğü değerlendirilerek ve Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki içtihadının da bu doğrultuda olduğu belirtilerek bu yöndeki kuralların iptaline karar verilmiştir.

8. Bütçe kanununun devletin o yıl içindeki harcama ihtiyacına yetki veren temel bir yasa mahiyetinde oluşu, mali disiplin esas olmak kaydıyla, ülkenin mali ihtiyaç ve ödeneklerinin, öngörülemez hal ve durumları karşılamasındaki güçlükler ve zorunluluklar dikkate alındığında, 2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun iptal edilen hükümlerinin tümünün, kamu kaynaklarının etkili, verimli ve tutumlu kullanılmasını sağlamaya ve kamu hizmetlerinin aksatılmadan yürütülebilmesi için kimi zaman ihtiyaç duyulan "hızlı hareket etme"yi temine yönelik, bütçenin uygulanması ile ilgili, bütçenin uygulanmasını kolaylaştırıcı, tamamlayıcı ya da açıklayıcı nitelikte oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla "bütçe ile ilgili olduklarında" kuşku bulunmamaktadır.

9. Öte yandan Bütçe Kanununun kimi hükümleri bazı bakanlıklara verilen yetkinin niteliği ile yetki verilen konuların içeriği dikkate alındığında, olağan bir kanuni düzenleme ile de gerçekleştirilmesi mümkün olabilecek olan bu hususun, bütçe bütünlüğü içerisinde ve bütçeyle olan yakın ilişkisi nedeniyle bütçe kanunu yoluyla düzenlenmesinin, söz konusu hususların bir bütün olarak değerlendirilmesini ve yasalaştırılmasını sağladığı (böylelikle de bütçenin öngörülebilirliğinin artırılmasına ve bütçenin, "bütçenin doğruluğu ilkesi" çerçevesinde gerçekçi ekonomik varsayımlar altında yasalaşmasına katkı sağladığı) için daha tercih edilebilir bir seçenek olduğu, olağan kanunlarla verilebilen bir yetkinin, bütçe ile ilgili olmak şartıyla kendi özel süreçleri olan ve özel bir düzenleme olan bütçe kanunu ile verilemeyeceğinin söylenilmesinin uygun olmadığı, dolayısıyla anayasaya aykırı bir yönünün bulunmadığı değerlendirilmektedir.

10. Ayrıca, tüm kanunları kabul edip yürürlüğe koyan TBMM'nin, Bütçe Kanunu'na bu yönde hükümler koyarak, kimi kanunların o bütçe yılı içinde uygulanmayacağını öngörmesinin kendi yasama yetkisi dahilinde olduğunu, diğer bir deyişle yasa koyucunun zorunlu mali ihtiyaçlar karşısında bir yıl süreli istisnalar öngörmesinin takdir hakkı çerçevesinde olduğunu söylemek de gerekmektedir.

11. Belirtilen nedenlerle, Mahkememiz çoğunluğunca Anayasa'nın 161. maddesi hükmüne aykırı oldukları değerlendirilerek iptaline karar verilen tüm kuralların Anayasa'nın 161. maddesi kapsamında olmadıkları, dolayısıyla bunlara ilişkin iptal istemlerinin reddi gerektiği kanaatine vardığımızdan, çoğunluk görüşüne dayalı karara katılmıyoruz.

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Hicabi DURSUN	Üye Kadir ÖZKAYA

Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL

Esas Sayısı : 2016/141
Karar Sayısı : 2018/27
Karar Tarihi : 28.2.2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK ve Özgür ÖZEL ile birlikte 122 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6.5.2016 tarihli ve 6715 sayılı İş Kanunu ile Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle değiştirilen 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 7. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresinin,

2. İkinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bentlerinin,

3. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…süre sınırı olmaksızın…"* ibaresinin,

4. Altıncı fıkrasının dördüncü cümlesinin,

5. Onbirinci fıkrasının birinci cümlesinin,

B. 3. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen dördüncü cümlenin,

Anayasa'nın 2., 10., 13., 17., 48., 49., 50., 51., 53., 54., 55. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali istenen kuralların yer aldığı 6715 sayılı Kanun'un;

1. 1. maddesiyle değiştirilen 4857 sayılı Kanun'un 7. maddesi şöyledir:

"Geçici iş ilişkisi

Madde 7- Geçici iş ilişkisi, ***özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da*** *holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde görevlendirme yapılmak suretiyle kurulabilir.*

Özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi, Türkiye İş Kurumunca izin verilen özel istihdam bürosunun bir işverenle geçici işçi sağlama sözleşmesi yaparak bir işçisini geçici olarak bu işverene devri ile;

a) Bu Kanunun 13 üncü maddesinin beşinci fıkrası ile 74 üncü maddesinde belirtilen hâllerde, işçinin askerlik hizmeti hâlinde ve iş sözleşmesinin askıda kaldığı diğer hâllerde,

b) Mevsimlik tarım işlerinde,

c) Ev hizmetlerinde,

d) İşletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işlerde,

e) İş sağlığı ve güvenliği bakımından acil olan işlerde veya üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması hâlinde,

f) İşletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin geçici iş ilişkisi kurulmasını gerektirecek ölçüde ve öngörülemeyen şekilde artması hâlinde,

g) Mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışları hâlinde,

kurulabilir.

Geçici işçi sağlama sözleşmesi ikinci fıkranın (a) bendinde sayılan hâllerin devamı süresince, (b) ve (c) bentlerinde sayılan hâllerde ***süre sınırı olmaksızın,***

diğer bentlerde sayılan hâllerde ise en fazla dört ay süreyle kurulabilir. Yapılan bu sözleşme ikinci fıkranın (g) bendi hariç toplam sekiz ayı geçmemek üzere en fazla iki defa yenilenebilir. Geçici işçi çalıştıran işveren, belirtilen sürenin sonunda aynı iş için altı ay geçmedikçe yeniden geçici işçi çalıştıramaz.

Bu Kanunun 29 uncu maddesi kapsamında toplu işçi çıkarılan işyerlerinde sekiz ay süresince, kamu kurum ve kuruluşlarında ve yer altında maden çıkarılan işyerlerinde bu maddenin ikinci fıkrası kapsamında geçici iş ilişkisi kurulamaz.

Geçici işçi çalıştıran işveren, grev ve lokavtın uygulanması sırasında 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 65 inci maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla geçici iş ilişkisiyle işçi çalıştıramaz.

İkinci fıkranın (f) bendi kapsamında geçici iş ilişkisi ile çalıştırılan işçi sayısı, işyerinde çalıştırılan işçi sayısının dörtte birini geçemez. Ancak, on ve daha az işçi çalıştırılan işyerlerinde beş işçiye kadar geçici iş ilişkisi kurulabilir. İşçi sayısının tespitinde, kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür. ***Geçici işçi sağlama sözleşmesi ile çalışan işçi, 30 uncu maddenin uygulanmasında özel istihdam bürosu ve geçici işçi çalıştıran işverenin işçi sayısına dâhil edilmez.***

Geçici işçi çalıştıran işveren, iş sözleşmesi feshedilen işçisini fesih tarihinden itibaren altı ay geçmeden geçici iş ilişkisi kapsamında çalıştıramaz.

Geçici işçi, geçici işçi çalıştıran işverenden özel istihdam bürosunun hizmet bedeline mahsup edilmek üzere avans veya borç alamaz.

Geçici işçi çalıştıran işveren;

a) İşin gereği ve geçici işçi sağlama sözleşmesine uygun olarak geçici işçisine talimat verme yetkisine sahiptir.

b) İşyerindeki açık iş pozisyonlarını geçici işçisine bildirmek ve Türkiye İş Kurumu tarafından istenecek belgeleri belirlenen sürelerle saklamakla yükümlüdür.

c) Geçici işçinin iş kazası ve meslek hastalığı hâllerini özel istihdam bürosuna derhâl, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 13 üncü ve 14 üncü maddelerine göre ilgili mercilere bildirmekle yükümlüdür.

d) Geçici işçileri çalıştıkları dönemlerde, işyerindeki sosyal hizmetlerden eşit muamele ilkesince yararlandırır. Geçici işçiler, çalışmadıkları dönemlerde ise özel istihdam bürosundaki eğitim ve çocuk bakım hizmetlerinden yararlandırılır.

e) İşyerindeki geçici işçilerin istihdam durumuna ilişkin bilgileri varsa işyeri sendika temsilcisine bildirmekle yükümlüdür.

f) 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 17 nci maddesinin altıncı fıkrasında öngörülen eğitimleri vermekle ve iş sağlığı ve güvenliği açısından gereken tedbirleri almakla, geçici işçi de bu eğitimlere katılmakla yükümlüdür.

Geçici işçinin, geçici işçiyi çalıştıran işverenin işyerindeki çalışma süresince temel çalışma koşulları, bu işçilerin aynı işveren tarafından aynı iş için doğrudan istihdamı hâlinde sağlanacak koşulların altında olamaz.

Geçici iş ilişkisinde işveren özel istihdam bürosudur. *Özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi, geçici işçi ile iş sözleşmesi, geçici işçi çalıştıran işveren ile geçici işçi sağlama sözleşmesi yapmak suretiyle yazılı olarak kurulur. Özel istihdam bürosu ile geçici işçi çalıştıran işveren arasında yapılacak geçici işçi sağlama sözleşmesinde; sözleşmenin başlangıç ve bitiş tarihi, işin niteliği, özel istihdam bürosunun hizmet bedeli, varsa geçici işçi çalıştıran işverenin ve özel istihdam bürosunun özel yükümlülükleri yer alır. Geçici işçinin, Türkiye İş Kurumundan veya bir başka özel istihdam bürosundan hizmet almasını ya da iş görme edimini yerine getirdikten sonra geçici işçi olarak çalıştığı işveren veya farklı bir işverenin işyerinde çalışmasını engelleyen hükümler konulamaz. Geçici işçi ile yapılacak iş sözleşmesinde, işçinin ne kadar süre içerisinde işe çağrılmazsa haklı nedenle iş sözleşmesini feshedebileceği belirtilir. Bu süre üç ayı geçemez.*

İkinci fıkranın (f) bendi kapsamında kurulan geçici iş ilişkisinde, geçici işçi çalıştıran işveren işyerinde bir ayın üzerinde çalışan geçici işçilerin ücretlerinin ödenip ödenmediğini çalıştığı süre boyunca her ay kontrol etmekle, özel istihdam bürosu ise ücretin ödendiğini gösteren belgeleri aylık olarak geçici işçi çalıştıran işverene ibraz etmekle yükümlüdür. Geçici işçi çalıştıran işveren, ödenmeyen ücretler mevcut ise bunlar ödenene kadar özel istihdam bürosunun alacağını ödemeyerek, özel istihdam bürosunun alacağından mahsup etmek kaydıyla geçici işçilerin en çok üç aya kadar olan ücretlerini doğrudan işçilerin banka hesabına yatırır. Ücreti ödenmeyen

işçiler ve ödenmeyen ücret tutarları geçici işçi çalıştıran işveren tarafından çalışma ve iş kurumu il müdürlüğüne bildirilir.

Sözleşmede belirtilen sürenin dolmasına rağmen geçici iş ilişkisinin devam etmesi hâlinde, geçici işçi çalıştıran işveren ile işçi arasında sözleşmenin sona erme tarihinden itibaren belirsiz süreli iş sözleşmesi kurulmuş sayılır. Bu durumda özel istihdam bürosu işçinin geçici iş ilişkisinden kaynaklanan ücretinden, işçiyi gözetme borcundan ve sosyal sigorta primlerinden sözleşme süresiyle sınırlı olmak üzere sorumludur.

Geçici işçi, işyerine ve işe ilişkin olmak kaydıyla kusuru ile neden olduğu zarardan, geçici işçi çalıştıran işverene karşı sorumludur.

İşverenin, devir sırasında yazılı rızasını almak suretiyle bir işçisini, holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde iş görme edimini yerine getirmek üzere geçici olarak devretmesi hâlinde de geçici iş ilişkisi kurulmuş olur. Bu fıkra kapsamında geçici iş ilişkisi, yazılı olarak altı ayı geçmemek üzere kurulabilir ve en fazla iki defa yenilenebilir. İşçisini geçici olarak devreden işverenin ücret ödeme yükümlülüğü devam eder. Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, işçinin kendisinde çalıştığı sürede ödenmeyen ücretinden, işçiyi gözetme borcundan ve sosyal sigorta primlerinden, devreden işveren ile birlikte sorumludur. Dördüncü, beşinci, onuncu ve on dördüncü fıkralar ve dokuzuncu fıkranın (a) ve (f) bentleri ile (d) bendinin birinci cümlesinde düzenlenen hak ve yükümlülükler bu fıkraya göre kurulan geçici iş ilişkisinde de uygulanır.

2. 3. maddesiyle bir cümlenin eklendiği ikinci fıkranın yer aldığı 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesi şöyledir:

"Çalışma süresi

Madde 63 - *Genel bakımdan çalışma süresi haftada en çok kırkbeş saattir. Aksi kararlaştırılmamışsa bu süre, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır. (Ek cümle: 10/9/2014-6552/7 md.; Değişik cümle: 4/4/2015-6645/36 md.) Yer altı maden işlerinde çalışan işçilerin çalışma süresi; günde en çok yedi buçuk, haftada en çok otuz yedi buçuk saattir.*

Tarafların anlaşması ile haftalık normal çalışma süresi, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine, günde onbir saati aşmamak koşulu ile farklı şekilde dağıtılabilir.

Bu halde, iki aylık süre içinde işçinin haftalık ortalama çalışma süresi, normal haftalık çalışma süresini aşamaz. Denkleştirme süresi toplu iş sözleşmeleri ile dört aya kadar artırılabilir. (Ek cümle: 6/5/2016-6715/3 md.) ***Turizm sektöründe dört aylık süre içinde işçinin haftalık ortalama çalışma süresi, normal haftalık çalışma süresini aşamaz; denkleştirme süresi toplu iş sözleşmeleri ile altı aya kadar artırılabilir.***

Çalışma sürelerinin yukarıdaki esaslar çerçevesinde uygulama şekilleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA ve Rıdvan GÜLEÇ'in katılımlarıyla 2.8.2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Osman KODAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin Birinci fıkrasında Yer Alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

3. İş sözleşmesinin tarafları işçi ve işveren olup bu sözleşme, taraflar arasında bir ilişki kurmaktadır. İş sözleşmesinin tarafı olmayan bir işverenle

iş ilişkisinin kurulduğu iş ilişkilerine ise atipik iş ilişkileri denilmektedir. Geçici iş ilişkisi de iş hukukunun esnekleştirilmesi sonucu ortaya çıkan atipik iş ilişkilerinden birisidir.

4. Üçlü iş ilişkisi esasına dayanan geçici iş ilişkisinde, işçi ile kendisini geçici olarak bir başka işverene devreden işveren arasındaki iş sözleşmesi devam etmekte olup işçi bu sözleşme ile üstlendiği iş görme borcunu devralan işverene karşı yerine getirmektedir.

5. İş hukukumuzda geçici iş ilişkisinin özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde görevlendirme yapılmak suretiyle kurulması mümkündür. Bu iki durum dışında geçici iş ilişkisinin kurulması ise mümkün değildir. Özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisine *"meslek edinilmiş geçici iş ilişkisi"*, bir holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde görevlendirme yapılmak suretiyle kurulan geçici iş ilişkisine ise *"meslek edinilmemiş geçici iş ilişkisi"* denilmektedir.

6. Özel istihdam bürolarının geçici iş ilişkisi kurabilmeleri için Türkiye İş Kurumundan yetki almaları gerekmektedir. Türkiye İş Kurumu tarafından özel istihdam bürolarına geçici iş ilişkisi kurabilmeleri için yetki verilmesi 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 17. maddesinin üçüncü fıkrasında belirli koşullara bağlanmıştır. Bu düzenlemeye göre başvuru tarihinden önceki iki yıl süresince kesintisiz faaliyet gösteren Kuruma kayıtlı özel istihdam bürolarına; Kurumca yapılacak inceleme sonucunda olumlu rapor düzenlenmiş olması, geçici iş ilişkisi kurma yetkisi almak üzere Kuruma başvurulan tarihte brüt asgari ücret tutarının iki yüz katına denk gelen miktarda teminat verilmiş olması, Kurum alacağının bulunmaması, özel istihdam bürosunun vadesi geçmiş vergi borcunun bulunmaması, Sosyal Güvenlik Kurumuna prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunmaması veya vergi dairesine ve Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borcunun 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 48. maddesine göre tecil edilmiş, taksitlendirilmiş veya ilgili diğer kanunlar uyarınca yeniden yapılandırılmış olması ve bu tecil, taksitlendirme ve yapılandırmaların devam etmesi ve uygun bir işyerine sahip olması hâllerinde geçici iş ilişkisi kurma yetkisi verilebilmektedir.

7. Ayrıca özel istihdam bürosunun; işçi sayısı, iş hacmi, faaliyet alanı ve şube açıp açmaması gibi hususlar değerlendirilerek öngörülen teminat miktarının yirmi katına kadar artırılmasına çalışma ve sosyal güvenlik bakanı yetkilidir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle; geçici iş ilişkisinin özel istihdam büroları aracılığıyla kurulmasına olanak tanıyan kuralda iş sözleşmesinin unsurları olan iş görme edimi, bağımlılık ve ücret ödeme ediminin nasıl tanımlanacağı hususlarının belirtilmediği, kuralın iş sözleşmesinin işçi açısından daha koruyucu olan ikili karakterini değiştirerek işçilerin kiralanmasına neden olduğundan Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan sosyal hukuk devleti ilkesiyle çeliştiği, kuralla işçilerin sözleşme özgürlüğünün sınırlandırıldığı, özel istihdam büroları aracılığıyla geçici iş ilişkisi kurulmasının çalışanların düzensiz, belirsiz ve daha kötü koşullarda çalıştırılması sonucunu doğuracağı, kuralla işçilerin ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin haklarının ortadan kaldırıldığı, çalışanların sendika kurma ve sendika üyeliği, toplu iş sözleşmesi ve grev haklarının kullanılamaz hâle getirildiği, özel istihdam büroları işçilerinin görevlendirildikleri işyerlerindeki sendikaya üye olup olmayacakları ve varsa yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden yararlanıp yararlanamayacaklarının belirli olmadığı, özel istihdam bürosunun kiraya verdiği işçilerin ücret ve diğer haklarını ödenmesi konusunda kullanıcı işverenin müteselsil sorumluluğunun öngörülmediği, bu konuda kullanıcı işverene kontrol ve denetim görevinin verilmediği, işçilerin kıdem tazminatı hakkından yararlanmalarının mümkün olmadığı, sosyal güvenliğe ilişkin haklardan ancak fiilen çalışılan dönemlerde yararlanılabileceği, geçici işçi çalıştıran işverenin 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bakımından yükümlülüklerinin eğitim verme ve gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü ile sınırlandırılarak geçici işçilerin sağlıksız ve güvensiz çalışma koşullarına terk edildiği, işsizlik ödeneğinden yararlanmaların mümkün olmadığı, kuralla geçici işçilerin çalışma ve sözleşme hürriyeti ile çalışma haklarının özüne dokunulduğu, geçici işçilerin aynı işi yaptıkları hâlde sırf sözleşmenin biçimi nedeniyle diğer işçilerin sahip olduğu çeşitli haklardan mahrum kalmalarının eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu, özel istihdam bürolarına işçi kiralama imtiyazı tanındığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 13., 48., 49., 50., 51., 53., 54., 55. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Kanun'un *"Geçici iş ilişkisi"* başlıklı 7. maddesinin dava konusu ibareyi de içeren birinci fıkrasında, geçici iş ilişkisinin özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde görevlendirme yapılmak suretiyle kurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural, fıkrada yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresidir.

10. Anayasa'nın 2. maddesinde nitelikleri belirtilen sosyal hukuk devleti; insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, millî gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir.

11. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir.

12. Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...*" denilmek suretiyle çalışma ve sözleşme hürriyeti güvence altına alınmıştır. Maddenin gerekçesinde; hürriyet temeline dayalı bir toplumda irade serbestliği çerçevesinde ferdin sözleşme yapma, meslek seçme ve çalışma hürriyetlerinin garanti altına alınmasının tabiî olduğu ve bu hürriyetlerin ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceği ifade edilmiştir.

13. Anayasa'nın 49. maddesinde; çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

14. Kuralla geçici iş ilişkisinin özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulmasına olanak tanınmaktadır. Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasına göre özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi, Türkiye İş Kurumunca izin verilen özel istihdam bürosunun bir işverenle geçici işçi sağlama sözleşmesi yaparak bir işçisini geçici olarak bu işverene devri ile kurulmaktadır. Özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinde özel istihdam bürosu; geçici işçi ile iş sözleşmesi, geçici işçi çalıştıran işverenle de geçici işçi sağlama sözleşmesi yapmaktadır.

15. Sözleşme özgürlüğü, özel hukuktaki irade özerkliği ilkesinin anayasa hukuku alanındaki dayanağıdır. Özel hukukta irade özerkliği, özel kişilerin yasal sınırlar içinde istedikleri hukuki sonuca bu yoldaki iradelerini yeterince açığa vurarak ulaşabilmeleri demektir. Anayasa açısından sözleşme özgürlüğü ise devletin özel kişilerin istedikleri hukuki sonuçlara ulaşmalarını sağlaması ve bu bağlamda özel kişilerin belli hukuki sonuçlara yönelen iradelerini geçerli olarak tanıması, onların iradelerinin yöneldiği hukuki sonuçların doğacağını ilke olarak benimsemesi ve koruması demektir. Sözleşme özgürlüğü uyarınca kişiler, hukuksal ilişkilerini özgür iradeleriyle ve sözleşmelerle düzenlemekte serbesttir.

16. Çalışma özgürlüğü, herkesin dilediği mesleği seçmede özgür olmasını ve zorla çalıştırılmamayı ifade eder. Birey bu özgürlüğünü kullanarak dilediği alanı ve işi seçebilir. Çalışma hakkı ise bireyin özgür iradesiyle seçtiği mesleği veya işi icra etmesi, devletin de çalışmak isteyenlere iş temin etmek için gereken tedbirleri almasıdır.

17. Özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçi, özgür iradesiyle kendisine iş temin edilmesi amacıyla özel istihdam bürosuyla yazılı iş sözleşmesi yapmaktadır. Özel istihdam bürosu da geçici işverenle yaptığı geçici işçi sağlama sözleşmesi ile bu işçiyi geçici işverenin işyerinde görevlendirmektedir. Bu bağlamda özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçi kendi özgür iradesiyle özel istihdam bürosuyla iş sözleşmesi yaparak kendi seçtiği işte çalışmak üzere geçici işverenin işyerinde görevlendirildiğinden özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulmasına olanak sağlayan kuralda, Anayasa'nın 48. maddesinde düzenlenen çalışma ve sözleşme hürriyetine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Kanun'un 7. maddesinin onbirinci fıkrasında; geçici iş ilişkisinde işverenin özel istihdam bürosu olduğu, özel istihdam bürosu ile geçici işçi çalıştıran işveren arasında yapılacak geçici işçi sağlama sözleşmesinde sözleşmenin başlangıç ve bitiş tarihi, işin niteliği, özel istihdam bürosunun hizmet bedeli, varsa geçici işçi çalıştıran işverenin ve özel istihdam bürosunun özel yükümlülüklerinin yer alacağı, geçici işçinin Türkiye İş Kurumundan veya bir başka özel istihdam bürosundan hizmet almasını ya da iş görme edimini yerine getirdikten sonra geçici işçi olarak çalıştığı işveren veya farklı bir işverenin işyerinde çalışmasını engelleyen hükümlerin sözleşmeye konulamayacağı, geçici işçi ile yapılacak iş sözleşmesinde, işçinin ne kadar süre içerisinde işe çağrılmazsa haklı nedenle iş sözleşmesini feshedebileceğinin belirtileceği ve bu sürenin üç ayı geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

19. Özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinde işçi, özel istihdam bürosu ile iş sözleşmesi yaptığı için işvereni özel istihdam bürosu olmakta ancak iş görme edimini, özel istihdam bürosunun geçici işçi sağlama sözleşmesi yaptığı işverene karşı yerine getirmektedir. İşçinin işvereni özel istihdam bürosu olduğundan ücret ödeme edimini ise özel istihdam bürosu yerine getirmektedir. Dolayısıyla özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde geçici işverenin iş görme edimini kime karşı yerine getireceği ve ücret ödeme ediminden kimin sorumlu olduğu hususlarında herhangi bir belirsizlik bulunmamaktadır.

20. Özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçi, işvereni olan özel istihdam bürosuna bağlı olmakla birlikte iş sözleşmesinde ne kadar süre içinde işe çağırılmazsa haklı nedenle iş sözleşmesini feshedebileceğinin sözleşmede belirtileceği ve bu sürenin üç ayı geçemeyeceği öngörüldüğünden işçinin geçici işverenin işyerinde iş görme edimini yerine getirmek üzere uzun süre gönderilmeden bekletilmesi engellenmiştir.

21. Kanun koyucu, geçici iş ilişkisinin sürekli istihdamın yerini almaması, diğer bir ifadeyle geçici iş ilişkisinin istismarının önlenmesi ve iş gücü piyasasının işleyişinin bozulmamasını temin etmek amaçlarıyla özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi kurulmasına birtakım sınırlamalar getirmiş; geçici iş ilişkisinin belirli iş veya hâllerde, kural olarak belirli sürelerde kurulabilmesini öngörmüştür.

22. Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca analık ve doğum izni hâllerinde, iş akdinin askıya alındığı hâllerde, askerlik hizmetinin yerine getirilmesi hâlinde, ebeveynlerden birinin kısmi çalışma yapması durumunda, mevsimlik tarım işlerinde, ev hizmetlerinde, işletmenin günlük işlerinden sayılmayan işlerde, iş güvenliği bakımından acil işlerde veya zorlayıcı nedenlerin bulunması durumunda, işletmenin iş hacminin öngörülemeyen ölçüde artması hâlinde ve mevsimlik işler dışında dönemsellik arz eden iş artışlarının olması hâlinde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi kurulabilecektir.

23. Kanun'un 7. maddesinin üçüncü fıkrasına göre özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinde geçici iş sağlama sözleşmesi, analık ve doğum izni, iş akdinin askıya alınması ve askerlik hâllerinde bu hâllerin devamı süresince, mevsimlik tarım işlerinde ve ev hizmetlerinde süre sınırı olmaksızın diğer hâllerde ise en fazla dört ay süreyle kurulabilecek ve bu sözleşme ikinci fıkranın (g) bendinde belirtilen mevsimlik işler dışında dönemsellik arz eden iş artışları hariç toplam sekiz ayı geçmemek üzere en fazla iki defa yenilenebilecektir. Geçici işçi çalıştıran işveren, belirtilen sürenin sonunda aynı iş için altı ay geçmedikçe yeniden geçici işçi çalıştıramayacaktır.

24. Ayrıca Kanun'un 7. maddesinin altıncı fıkrasında; işletmenin iş hacminin öngörülemeyen ölçüde artması hâlinde geçici iş ilişkisine dayalı çalıştırılan işçi sayısının işyerinde çalıştırılan toplam işçi sayısının dörtte birini geçemeyeceği hüküm altına alınarak özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin sürekli istihdamın yerini almaması amaçlanmış ancak küçük ölçekli işletmelerde üretimin devamının sağlanması amacıyla on ve daha az işçi çalıştırılan işyerlerinin dörtte bir sınırlamasına tabi olmayacağı ve beş işçiye kadar geçici iş ilişkisi kurulabileceği düzenlenmiştir.

25. Kanun'un 7. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (d) bendinde; geçici işverenin geçici işçileri çalıştıkları dönemlerde işyerindeki sosyal hizmetlerden eşit muamele ilkesince yararlandıracağı, geçici işçilerin çalışmadıkları dönemlerde ise özel istihdam bürosundaki eğitim ve çocuk bakım hizmetlerinden yararlandırılacağı ifade edilmiştir. Bu bağlamda geçici işçiler, geçici işverenin yanında çalıştıkları dönemlerde eşit muamele ilkesi uyarınca ulaşım, yemek, kantin ve çocuk bakım hizmetleri gibi sosyal

hizmetlerden; çalışmadıkları dönemlerde ise özel istihdam bürosundaki eğitim ve çocuk bakım hizmetlerinden yararlanabileceklerdir.

26. Kanun'un 7. maddesinin onuncu fıkrasında da geçici işçinin, geçici işçiyi çalıştıran işverenin işyerindeki çalışma süresince temel çalışma koşullarının bu işçilerin aynı işveren tarafından aynı iş için doğrudan istihdamı hâlinde sağlanacak koşulların altında olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm uyarınca geçici işçi, geçici işverenin işyerinde iş görme edimini yerine getirirken bu işveren tarafından geçici olarak değil aynı iş için iş akdi kurulmak suretiyle istihdam edilseydi tabi olacağı temel çalışma koşullarında çalıştırılacaktır. Temel çalışma koşulları ise işçilerin fazla çalışmaları, ara dinlenmeleri, gece çalışmaları, izinleri ve tatilleri gibi hususlara ilişkin düzenlemeleri kapsamaktadır.

27. Bütün bu hususlar göz önüne alındığında özel istihdam büroları aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçilerin düzensiz, belirsiz ve kötü koşullarda çalıştırılması söz konusu olmadığından kuralın Anayasa'nın 49. maddesinde öngörülen devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltme ile çalışanları ve işsizleri koruma yükümlülüğüne aykırı bir düzenleme olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

28. Anayasa'nın 50. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; dinlenmenin çalışanlar için bir hak olduğu, ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin haklarının ve şartlarının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

29. Kanun'un 46. maddesinin ikinci fıkrasında, çalışılmayan hafta tatili günü için işveren tarafından bir iş karşılığı olmaksızın o günün ücreti tam olarak ödeneceği; 47. maddesinde, İş Kanunu kapsamına giren işyerlerinde çalışan işçilere, kanunlarda ulusal bayram ve genel tatil günü olarak kabul edilen günlerde çalışmazlarsa bir iş karşılığı olmaksızın o günün ücretlerinin tam olarak, tatil yapmayarak çalışırlarsa ayrıca çalışılan her gün için bir günlük ücretin ödeneceği; 53. maddesinin birinci fıkrasında da işyerinde işe başladığı günden itibaren deneme süresi de içinde olmak üzere en az bir yıl çalışmış olan işçilere yıllık ücretli izin verileceği ifade edilmiştir.

30. Kanun'da özel istihdam büroları aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçinin dinlenme, ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin

haklarını kullanmalarını engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçilerin Kanun'un 46., 47. ve 53. maddelerde öngörülen koşulları gerçekleştirmeleri hâlinde hafta tatili, bayram tatili ve ücretli yıllık izin haklarını kullanmaları mümkün olduğundan kuralın Anayasa'nın 50. maddesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

31. Anayasa'nın 51. maddesinde güvenceye bağlanan sendika hakkı, demokratik toplumun temeli olan örgütlenme özgürlüğünün bir parçasıdır. Örgütlenme özgürlüğü, bireylerin kendi menfaatlerini korumak için kolektif oluşumlar meydana getirerek bir araya gelebilme özgürlüğüdür. Bu özgürlük, bireylere topluluk hâlinde siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik amaçlarını gerçekleştirme imkânı sağlar. Sendika hakkı da çalışanların bireysel ve ortak çıkarlarını korumak amacıyla bir araya gelerek örgütlenebilme serbestisini gerektirmekte ve bu niteliğiyle örgütlenme özgürlüğünün bir parçasını oluşturmaktadır.

32. Sendika hakkı, çalışanların ve işverenlerin sadece istedikleri sendikaları kurmaları ve bunlara üye olmaları yolunda bir hakla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda oluşturdukları tüzel kişiliklerin varlığının ve faaliyetlerinin de güvence altına alınmasını içermektedir. Üyelerinin ekonomik ve sosyal ortak menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurulan sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının iş uyuşmazlığı çıkarması, toplu görüşme ve toplu iş sözleşmesi yapması, grev ve lokavt kararı vermesi ve uygulaması da sendika hakkının gereklerindendir.

33. Sendika hakkının bir unsuru olan toplu iş sözleşmesi hakkı Anayasa'nın 53. maddede özel olarak düzenlemiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında *"İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler."* denildikten sonra devamındaki fıkrada *"Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir."* hükmüne yer verilmiştir.

34. Anayasa'nın 54. maddesinde; toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması hâlinde işçilerin grev hakkına sahip oldukları, grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği, grev ve lokavtın

yasaklandığı veya ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda uyuşmazlığın Yüksek Hakem Kurulunca çözüleceği, uyuşmazlığın her safhasında tarafların da anlaşarak Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilecekleri, Yüksek Hakem Kurulu kararlarının kesin ve toplu iş sözleşmesi hükmünde olduğu belirtilmiştir.

35. Özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçi, geçici işverenle aralarında bir iş sözleşmesi bulunmadığı ve geçici olarak geçici işverenin işyerinde çalıştığı için geçici işverenin işyerinde kurulu bir sendikaya doğal olarak üye olamayacaktır. Buna karşılık geçici işçinin işvereni özel istihdam bürosu olduğundan ve geçici iş ilişkisi esnasında özel istihdam bürosu ile yapılan iş sözleşmesi devam ettiğinden geçici işçi özel istihdam bürosunun işyerinin girdiği iş kolunda bir sendika kurabileceği gibi kurulmuş olan bir sendikaya üye de olabilecektir. Bu bağlamda özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçinin sendika hakkının ortadan kaldırılması veya kullanılamaz hâle getirilmesi söz konusu değildir.

36. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 33. maddesinin birinci fıkrası uyarınca toplu iş sözleşmeleri iş akitlerinin yapılması, içeriği ve sona ermesi ile ilgili hususları düzenlemek üzere kurulmaktadır. Toplu iş sözleşmesinden yararlanma noktasında geçici işçi, geçici işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden yararlanamayacaktır. Geçici işçinin geçici işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden yararlanamaması, geçici işçi ile geçici işveren arasında bir iş sözleşmesi bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

37. Diğer yandan geçici işçinin işvereni olan özel istihdam bürosunun bir işçi sendikası ile yapmış olduğu bir toplu iş sözleşmesinin bulunması hâlinde ise 6356 sayılı Kanun'un 39. maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları ile aynı Kanun'un 26. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına üye olduğu, dayanışma aidatı ödediği veya işçi sendikasının muvafakatini aldığı takdirde bu toplu iş sözleşmesinden yararlanması mümkündür. Bu itibarla geçici iş ilişkisinin özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulmasına olanak sağlayan kuralın işçinin toplu iş sözleşmesinden yararlanma hakkını ortadan kaldıran bir düzenleme olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

38. Kanun'un 7. maddesinin beşinci fıkrasında, geçici işçi çalıştıran işverenin grev ve lokavtın uygulanması sırasında 6356 sayılı Kanun'un 65. maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla geçici iş ilişkisiyle işçi çalıştırılamayacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemeyle kanun koyucunun geçici işverenin işyerinde uygulanan grev ve lokavtı etkisiz hâle getirmek amacıyla geçici iş ilişkisiyle işçi çalıştırılmasının önüne geçilmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır.

39. Diğer taraftan özel istihdam bürosunun işyerinde grev olması hâlinde geçici işçinin taraf olduğu iş sözleşmesini de etkileyecek olan toplu iş sözleşmesine ulaşmak için yapılan bu greve katılma hakkı bulunduğundan kuralın geçici işçinin grev hakkını sınırlandırdığı söylenemez.

40. Anayasa'nın *"Ücrette adalet sağlanması"* başlıklı 55. maddesinde *"Ücret emeğin karşılığıdır. /Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır…"* denilmektedir.

41. Özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçinin işvereni özel istihdam bürosu olduğundan iş görme ediminin karşılığı olan ücreti de özel istihdam bürosu tarafından ödenecektir. Dolayısıyla işçinin ücretinin ödenmesi hususunda asıl sorumluluk özel istihdam bürosuna aittir.

42. Öte yandan özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde geçici işverenin müteselsil sorumluluğu öngörülmemiştir. Ancak Kanun'un 7. maddesinin on ikinci fıkrasında; işletmenin ortalama mal ve hizmet kapasitesinin öngörülemeyen şekilde artması hâlinde kurulan geçici iş ilişkisinde geçici işverenin işyerinde bir ayın üzerinde çalışan geçici işçilerin ücretlerinin ödenip ödenmediğini çalıştığı süre boyunca her ay kontrol etmekle, özel istihdam bürosunun ise ücretin ödendiğini gösteren belgeleri aylık olarak geçici işçi çalıştıran işverene ibraz etmekle yükümlü olduğu, geçici işveren ödenmeyen ücretler mevcut ise bunlar ödenene kadar özel istihdam bürosunun alacağından mahsup etmek kaydıyla geçici işçilerin en çok üç aya kadar ücretlerini doğrudan banka hesabına yatıracağı, ücreti ödenmeyen işçilerin ve ödenmeyen ücret tutarlarının geçici işveren tarafından çalışma ve iş kurumu müdürlüğüne bildirileceği hükme bağlanmıştır.

43. Ayrıca 4904 sayılı Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasına göre başvuru tarihinden önceki iki yıl süresince kesintisiz faaliyet gösteren Türkiye İş Kurumuna kayıtlı özel istihdam bürolarına, Kurum tarafından geçici iş ilişkisi kurma yetkisi verilebilmesi için fıkrada belirtilen diğer koşulların yanında özel istihdam bürolarının Kuruma başvurulan tarihte brüt asgari ücret tutarının iki yüz katına denk gelen miktarda teminat yatırmaları gerekmektedir.

44. 4904 sayılı Kanun'un 18. maddesinin beşinci fıkrasında da özel istihdam bürosunun iflası, kapatılması, aracılık faaliyeti veya geçici iş ilişkisi kurma yetkisinin iptali ya da işçi ücretlerinin büro tarafından ödenmemesi hâllerinde diğer kanunlarda düzenlenen hükümlere bakılmaksızın işçi alacaklarının teminattan öncelikli olarak ödeneceği belirtilmiştir.

45. Dolayısıyla bu düzenlemeler göz önünde bulundurulduğunda özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde geçici işçilerin ücret hakkının korunmadığı, geçici işverenin geçici işçinin ücretinin ödenip ödenmediği noktasında kontrol ve denetim görevinin bulunmadığı söylenemez.

46. İşçinin 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde düzenlenen kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için iş akdinin sona erdiği tarihte iş yerinde en az bir yıllık kıdeminin olması ve 14. maddede belirtilen nedenlerden birisiyle iş akdinin sona ermiş olması gerekmektedir.

47. Özel istihdam bürosuyla kurulan geçici iş ilişkisinde işçinin kıdem tazminatı alamayacağına ilişkin Kanun'da bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla geçici işçinin farklı geçici işverende çalışarak geçirdiği sürelerin toplamı bir yılı geçmesi ve 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde belirtilen diğer koşulların gerçekleşmesi hâlinde kıdem tazminatını işvereni olan özel istihdam bürosundan talep etme hakkı bulunmaktadır.

48. Sosyal hukuk devletinin somut göstergelerinden biri olan sosyal güvenlik hakkının yer aldığı Anayasa'nın 60. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir."* denilmektedir. Bu hüküm bireylere yaşlılık, hastalık, kaza, ölüm ve malullük gibi sosyal riskler karşısında asgari ölçüde bir yaşam düzeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Aynı maddenin ikinci

fıkrasında da *"Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar."* denilerek bu görevin devlet tarafından oluşturulacak kuruluşlar yoluyla yerine getirilmesi öngörülmektedir.

49. Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 19. maddesinin ikinci fıkrasında; özel istihdam bürosu işçisine ilişkin İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile İşsizlik Sigortası Kanunu'ndan doğan yükümlülüklerin İş Kanunu'nun 7. maddesi saklı kalmak kaydıyla özel istihdam bürosu tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir.

50. Bu bağlamda özel istihdam bürosu, geçici iş ilişkisi ile çalıştırdığı işçisini, tüm sigorta kollarına tabi olarak Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmekle yükümlü olup geçici işçiye iş kazası ve meslek hastalığı, analık, malullük, yaşlılık, ölüm sigortası, genel sağlık sigortası ve işsizlik sigortası hükümleri uygulanacaktır.

51. Kanun'un 7. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (f) bendinde; geçici işçi çalıştıran işverenin 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 17. maddesinin altıncı fıkrasında öngörülen eğitimleri vermekle, iş sağlığı ve güvenliği açısından gereken tedbirleri almakla, geçici işçinin de bu eğitimlere katılmakla yükümlü olduğu belirtilmiştir.

52. İşverenlerin 6331 sayılı Kanun'dan kaynaklanan iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili her türlü tedbiri alma, denetleme, eğitim verme ve bilgilendirme, risk değerlendirmesi yapma, sağlık gözetim, iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı görevlendirme yükümlülükleri bulunmakta olup bu yükümlülükler işverenlerin işyerlerinde çalışan işçilerin tamamını kapsayan yükümlülüklerdir. Özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde geçici işverenin bu yükümlülükleri geçici işçiler yönünden de geçerli bulunmaktadır. Geçici işverenin 6331 sayılı Kanun'dan kaynaklanan yükümlülükleri işyerinde çalışan bütün işçileri kapsadığından geçici işçilerin diğer işçilere göre sağlıksız ve güvensiz çalışma koşullarında çalıştırılması söz konusu değildir.

53. 4447 sayılı Kanun'un 50. ve 51. maddeleri uyarınca işçilerin işsizlik ödeneği alma hakkı mevcut olup işsizlik ödeneği alınabilmesi için belirli koşulların gerçekleşmesi gerekir. Buna göre hizmet akdinin sona erdiği

tarihten önceki son üç yıl en az 600 gün sigortalı olarak çalışılarak prim ödenmiş olması, iş akdinin feshedildiği tarihten geriye doğru sürekli 120 gün çalışılarak prim ödenmiş olması ve hizmet akdinin 4447 sayılı İşsizlik Kanunu'nun 51. maddesinde sayılan hâllerden birisine dayalı olarak sona ermiş olması gerekmektedir.

54. Özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde özel istihdam bürosu ile işçi arasında yapılan iş sözleşmesi, kural olarak belirsiz süreli olduğundan geçici işçinin farklı geçici işverenlerde çalıştığı sürelerin ve bu sürelerde yatırılan sigorta primlerinin tamamının dikkate alınacağı hususu göz önünde bulundurulduğunda geçici işçilerin 4447 sayılı Kanun'un 50. ve 51. maddelerinde belirtilen koşulları sağlamaları hâlinde işsizlik ödeneğinden yararlanacakları açıktır.

55. Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

56. Özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi, özel istihdam bürosunun bir işverenle yapmış olduğu geçici işçi sağlama sözleşmesi ile işçisini geçici olarak bu işverene devri ile kurulmakta olup geçici işçi ile geçici işveren arasında bir iş sözleşmesi bulunmamaktadır. Geçici işverenin işyerinde çalışan diğer işçiler ise geçici işverenle yapmış oldukları iş sözleşmesi gereğince geçici işverenin işyerinde çalışmaktadırlar. Dolayısıyla özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici işverenin işyerinde çalışan geçici işçilerle diğer işçilerin hukuksal durumları aynı değildir. Hukuksal durumları farklı olan geçici işçilerle geçici işverenin diğer işçileri arasında eşitlik değerlendirmesi yapılamayacağından kuralda eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

57. Yasama yetkisinin genelliği ilkesi uyarınca kanun koyucu, anayasal ilkelere uygun olmak koşuluyla dilediği konuda düzenleme yapabilir. Anayasal ilkelere uygun olmak koşuluyla geçici iş ilişkisinin özel istihdam büroları aracılığıyla kurulmasına ilişkin düzenlemeler yapması da kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

58. Öte yandan gerekçesinden iş gücü piyasasında istihdam olanaklarının artırılması, uzun dönemli işsizlerin işsizlikten kurtulması ve iş gücü piyasasının dışında kalmış olanların iş gücü piyasasına dâhil olmalarını sağlamak amacıyla öngörüldüğü anlaşılan kuralla özel istihdam bürolarına işçi kiralama imtiyazı tanınması da söz konusu değildir.

59. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 10., 13., 48., 49., 50., 51., 53., 54., 55. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamışlardır.

B. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin İkinci Fıkrasının (d) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

60. Dava dilekçesinde özetle; kuralla işletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak görülen işlerde herhangi bir iş veya işyeri ayrımı yapılmaksızın özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulmasının öngörüldüğü, söz konusu işlerin neler olduğunun hukuken belirsiz olduğu, anılan düzenlemeyle işyerleri açısından yan işlerde ve asıl işlerde belirli süreli iş akitleriyle çalıştırılanların kiralık işçiliğe dönüştürülmesine imkân tanınmak suretiyle işçilerin daha kötü şartlarda çalıştırılmasının önünün açıldığı, çalışanların korunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde; özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin, Türkiye İş Kurumunca izin verilen özel istihdam bürosunun bir işverenle geçici işçi sağlama sözleşmesi

yaparak bir işçisini geçici olarak bu işverene devri ile *"işletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işlerde"* kurulabileceği belirtilmiştir.

62. Hukuk devleti ilkesinin gereklerinden bir diğeri ise belirliliktir. Belirlilik ilkesi bireylerin hukuk kurallarını önceden bilmeleri, tutum ve davranışlarını bu kurallara göre güvenle belirleyebilmeleri anlamını taşımaktadır. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Bir başka deyişle hukuk kurallarının belirliliğinin sağlanması yalnızca kanunla düzenleme yapılması anlamına gelmemektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

63. Kuralın gerekçesinde işletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak kısa süreli belirli işlerin yapılması amacıyla gördürülen işlere, yeni bir yazılım geliştirilmesi, teknik bakım, onarım gibi ihtiyaçların ortaya çıkması ve belirli süreli proje işler örnek olarak gösterilmiştir. İşletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işlerin kapsamının belirlenmesinde kuralın gerekçesi de göz önünde bulundurulacaktır.

64. Bunun yanı sıra özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulabileceği işlerden olan işletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işler, günün koşullarına göre değişebilecek nitelikte olup kanunda tek tek belirtilecek işlerden değildir. Bu itibarla günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işlerde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulabilmesine olanak sağlayan kuralda *"belirlilik"* ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

65. Diğer taraftan 4857 sayılı Kanun'un 7. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca işletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işlerde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi sözleşmeyle en fazla dört ay süreyle kurulabilecek ve toplam sekiz ayı geçmemek süreyle en fazla iki kez yenilenebilecektir. Geçici işçi çalıştıran

işveren, belirtilen sürenin sonunda aynı iş için altı ay geçmedikçe yeniden geçici işçi çalıştıramayacaktır. Bu bağlamda kanun koyucu tarafından geçici iş ilişkisinin sürekli istihdamın yerini almamasına yönelik tedbirlerin de alındığı görülmektedir.

66. Ayrıca Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 4857 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 2. ve 49. maddelerine ilişkin olarak belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

67. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin İkinci Fıkrasının (e) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

68. Dava dilekçesinde özetle; kuralla iş sağlığı ve güvenliği bakımından acil olan işlerde veya üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması hâlinde işverenlere geçici işçi çalıştırabilme imkânı verildiği, iş sağlığı ve güvenliği bakımından acil durumların ve zorlayıcı hâllerin yangın, deprem, tehlikeli madde olayları, sel ve su baskını, aşırı soğuk veya aşırı sıcak sabotaj, toplumsal olaylar ve patlamalar gibi durumların olduğu, bu tür durumlarda işçilerin can güvenliğinin ortadan kalkmasının muhtemel olduğu, işyerinde çalışmanın durdurulabileceği, kuralla bu hâllerde herhangi bir kısıtlama getirilmeden geçici işçilerin çalıştırılabilmesine olanak sağlanmasının kişinin maddi ve manevi varlığının korunmasını düzenleyen Anayasa'nın 17. maddesiyle bağdaşmadığı, diğer taraftan sürekli iş sözleşmesiyle çalışan işçilerin çalıştırılmadığı bu işlerde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici işçilerin çalıştırılmasının da eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. ve 17. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

69. Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde; özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin, Türkiye İş Kurumunca izin

verilen özel istihdam bürosunun bir işverenle geçici işçi sağlama sözleşmesi yaparak bir işçisini geçici olarak bu işverene devri ile *"iş sağlığı ve güvenliği bakımından acil olan işlerde veya üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması hâlinde"* kurulabileceği belirtilmiştir.

70. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*" denilmektedir. Kişinin yaşama hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı birbiriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardandır. Maddenin ikinci fıkrasında da "*Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.*" denilerek kural olarak kişilerin kendi bedenleri üzerinde karar verme yetkisine sahip oldukları kabul edilmiştir. Anılan madde uyarınca devletin tüm bireylerin yaşam hakkını, maddi ve manevi varlığını kamusal makamların ve diğer bireylerin eylemlerine karşı koruma şeklinde pozitif bir yükümlülüğü bulunmaktadır.

71. Kuralın gerekçesinde, işyerinde iş sağlığı ve güvenliği bakımından acil olan işlere, çalışanların güvenliği açısından gerekli olan tamir ve tadilat işleri örnek gösterilmiş; üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı sebeplerin ortaya çıkması hâline ise sel, yangın ve benzeri doğal afet durumu veya terör olayları örnek gösterilerek bu olaylar sırasında işletmenin gerekli üretimi yetiştirebilmesi amacıyla geçici iş ilişkisinin kurulabileceği belirtilmiştir.

72. Kanun'un 7. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca iş sağlığı ve güvenliği bakımından acil olan işlerde veya üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması hâlinde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi en fazla dört ay süreyle kurulabilecek ve toplam sekiz ayı geçmemek süreyle en fazla iki kez yenilenebilecektir. Geçici işçi çalıştıran işveren, belirtilen sürenin sonunda aynı iş için altı ay geçmedikçe yeniden geçici işçi çalıştıramayacaktır.

73. 6331 sayılı Kanun'un *"İşin durdurulması"* başlıklı 25. maddesinin birinci fıkrasında; işyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde bu tehlike giderilinceye kadar hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar

dikkate alınarak işyerinin bir bölümünde veya tamamında işin durdurulacağı, ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan maden, metal ve yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği işyerlerinde risk değerlendirmesi yapılmamış olması durumunda işin durdurulacağı belirtilmiştir. Belirtilen durumda özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici işçi çalıştırılması mümkün değildir.

74. Diğer taraftan özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde geçici işverenin işyerinde çalışan geçici işçiler, 6331 sayılı Kanun kapsamında olup geçici işveren bu işçiler yönünden de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili her türlü tedbiri almakla yükümlüdür. Bu bağlamda iş sağlığı ve güvenliği bakımından acil olan işlerde veya üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması hâlinde geçici işverenin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirleri almadan geçici işçi çalıştırması söz konusu değildir.

75. Bu itibarla geçici işverenin iş sağlığı ve güvenliği bakımından ihtiyaç olması hâlinde ortaya çıkabilecek ve acil olarak yürütülmesi gereken tamir ve tadilat işleri ile sel, yangın ve benzeri doğal afetler, terör olayları gibi üretim talebini artıran zorlayıcı nedenlerin varlığı hâlinde işletmenin ilave iş gücü ihtiyacının karşılanması için sınırlı bir süreyle geçici iş ilişkisinin kurulmasına olanak sağlayan kuralda Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına aykırılık bulunmamaktadır.

76. Öte yandan özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinde geçici işçi ile geçici işveren arasında bir iş sözleşmesi bulunmamakta, geçici işverenin işyerinde çalışan diğer işçiler ile geçici işveren arasında ise iş sözleşmesi bulunmaktadır. Dolayısıyla özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici işverenin işyerinde çalışan geçici işçilerle diğer işçilerin hukuksal durumları farklıdır.

77. Kaldı ki geçici işverenin işyerinde hayati tehlike oluşturacak bir hususun bulunması hâlinde işin durdurulması uygulamasına gidileceğinden bu durumda geçici işverenin sürekli çalışan işçilerini veya geçici işçileri çalıştırması da mümkün değildir. Bu itibarla geçici işverenin işyerinde çalışan sürekli çalışan işçilerle geçici işçiler arasında bir ayrım veya ayrıcalık yaratmayan kuralda eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

78. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10. ve 17. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamışlardır.

D. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin İkinci Fıkrasının (f) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

79. Dava dilekçesinde özetle; kuralla işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin geçici iş ilişkisi kurulmasını gerektirecek ölçüde ve öngörülemeyen şekilde artması hâlinde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulabilmesine olanak tanındığı, kuralda belirtilen işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin öngörülemeyen şekilde artması ölçütünün somut olmadığı, sınırlarının bulunmadığı, bu nedenle düzenlemenin hukuki belirsizlik taşıdığı ve öngörülebilir olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

80. Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendinde; özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin, Türkiye İş Kurumunca izin verilen özel istihdam bürosunun bir işverenle geçici işçi sağlama sözleşmesi yaparak bir işçisini geçici olarak bu işverene devri ile *"işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin geçici iş ilişkisinin kurulmasını gerektirecek ölçüde ve öngörülemeyen şekilde artması hâlinde"* kurulabileceği belirtilmiştir.

81. Özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulabileceği bu hâl, işletmenin normal işleyişi içinde iş hacminin genişlemesi nedeniyle yeni işçi istihdamı ihtiyacının doğması durumu olmayıp beklenmeyen bir sipariş veya iç piyasada ya da ihracatta talep artışı gibi öngörülemeyen durumların ortaya çıkmasıdır.

82. Nitekim kuralın gerekçesinde de işletmenin iş hacminin öngörülemeyen şekilde artması hâllerine ihracat talebinin artması, iç piyasada öngörülemeyen talep artışının olması örnek olarak gösterilmiştir. Bu bağlamda işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin geçici iş ilişkisi kurulmasını gerektirecek ölçüde ve öngörülemeyen şekilde

artması hâllerinin belirlenmesinde kuralın gerekçesi de göz önünde bulundurulacaktır.

83. Diğer taraftan 4857 sayılı Kanun'un 7. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin geçici iş ilişkisi kurulmasını gerektirecek ölçüde ve öngörülemeyen şekilde artması hâlinde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi sözleşmeyle en fazla dört ay süreyle kurulabilecek ve toplam sekiz ayı geçmemek süreyle en fazla iki kez yenilenebilecektir. Geçici işçi çalıştıran işveren, belirtilen sürenin sonunda aynı iş için altı ay geçmedikçe yeniden geçici işçi çalıştıramayacaktır.

84. Bunun yanı sıra Kanun'un 7. maddesinin altıncı fıkrasında, işletmenin iş hacminin öngörülemeyen ölçüde artması durumunda çalıştırılacak geçici işçi sayısı bakımından sınırlama getirilmiştir. Buna göre işletmenin iş hacminin öngörülemeyen ölçüde artması durumunda çalıştırılabilecek geçici işçi sayısı işyerinde çalıştırılan işçi sayısının dörtte birini geçemez. Ancak on ve daha az işçi çalıştırılan işyerlerinde beş işçiye kadar geçici iş ilişkisi kurulabilir. Bu bağlamda kanun koyucu tarafından işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin öngörülemeyen şekilde artması hâlinde öngörülen geçici işçi çalıştırmanın sürekli istihdamın yerini almamasına yönelik tedbirlerin alındığı görülmektedir.

85. Bu itibarla işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin geçici iş ilişkisi kurulmasını gerektirecek ölçüde ve öngörülemeyen şekilde artması hâlinde özel istihdam büroları aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulabilmesine olanak tanıyan kuralda belirsizlik ve öngörülemezlik bulunmamaktadır.

86. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

E. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin İkinci Fıkrasının (g) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

87. Dava dilekçesinde özetle; kuralla mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışları hâlinde özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş

ilişkisinin kurulabilmesine olanak tanındığı, kuralda belirtilen mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışları ölçütünün somut olmadığı, sınırlarının bulunmadığı, bu nedenle düzenlemenin hukuki belirsizlik taşıdığı ve öngörülebilir olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

88. Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendinde; özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin, Türkiye İş Kurumunca izin verilen özel istihdam bürosunun bir işverenle geçici işçi sağlama sözleşmesi yaparak bir işçisini geçici olarak bu işverene devri ile *"mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışları hâlinde"* kurulabileceği belirtilmiştir.

89. Özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulabileceği bu hâl, mevsimlik işler dışında kalan, önceden öngörülen ve dönemsellik arz eden iş artışlarıdır. Kuralın gerekçesinde mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışlarına; gerçekleşmesi önceden öngörülen bayram öncesi şeker üretimi veya paketlenmesi, seçim öncesi bayrak üretimi gibi iş hacmini artıran işler örnek olarak gösterilmiştir. Dava konusu kural gerekçesi ile birlikte değerlendirildiğinde, mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artış hâllerinin önceden öngörülen iş artışları olduğu anlaşılmaktadır.

90. Diğer taraftan Kanun'un 7. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışlarında özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi sözleşmeyle en fazla dört ay süreyle kurulabilecek olup bu sürenin yenilenmesi mümkün değildir. Bu bağlamda kanun koyucu tarafından mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışlarının olması hâlinde öngörülen geçici işçi çalıştırmanın sürekli istihdamın yerini almamasına yönelik tedbirlerin de alındığı görülmektedir.

91. Bu itibarla mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışlarının olması hâlinde özel istihdam büroları aracılığıyla geçici iş ilişkisinin kurulabilmesine olanak tanıyan kuralda belirsizlik ve öngörülemezlik bulunmamaktadır.

92. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

F. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"…süre sınırı olmaksızın…"* İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

93. Dava dilekçesinde özetle; kuralla özel istihdam büroları aracılığıyla ortaya konulan istihdam biçiminin mevsimlik tarım işleri ve ev hizmetlerinde sürekli çalışma biçimi hâline getirildiği, geçici iş ilişkisinin sürekli yapılmamasına ilişkinin ilkenin mevsimlik tarım işleri ve ev hizmetleri yönünden uygulanmamasının çalışanların hayat seviyelerini düşüreceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 49. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

94. Kuralla mevsimlik tarım işlerinde ve ev hizmetlerinde özel istihdam büroları aracılığıyla geçici iş ilişkisinin süre sınırı olmaksızın kurulabileceği öngörülmektedir.

95. Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 4857 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 49. maddesine ilişkin olarak belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

96. Öte yandan kanun koyucu tarafından mevsimlik işlerin tamamı değil sadece mevsimlik tarım işlerinde geçici iş ilişkisinin kurulmasına imkân verilmiş ve bu ilişkinin süre sınırı olmaksızın kurulabileceği belirtilmiştir. Mevsimlik tarım işleri, işin doğası gereği süreklilik arz etmeyen yılın belirli bir bölümünde faaliyetin sürdüğü ancak düzenli olarak tekrarlanan işlerdendir. Süre sınırı olmaksızın geçici iş ilişkisinin kurulabileceği diğer iş türü ise ev hizmetleridir. Kuralın gerekçesinde temizlik işleri, hasta, yaşlı ve çocuk bakım hizmetleri gibi ev hizmetlerinde süre sınırı aranmaksızın özel istihdam bürosu aracılığıyla geçici iş ilişkisi kurulabileceği belirtilmiştir. Kayıt dışı çalışmanın çok yaygın olduğu mevsimlik tarım işleri ile ev hizmetlerinde özel istihdam büroları aracılığıyla süre sınırı olmaksızın geçici iş ilişkisinin

kurulmasına imkân tanınması bu sektörlerde çalışan işçilerin kayıt altına alınmasını sağlamaktadır.

97. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 49. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

G. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin Altıncı Fıkrasının Dördüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

98. Dava dilekçesinde özetle; kuralda geçici işçi sağlama sözleşmesi ile çalışan işçinin 4857 sayılı Kanun'un 30. maddesinin uygulanmasında özel istihdam bürosu ve geçici işverenin işçi sayısına dâhil edilmeyeceğinin öngörüldüğü, düzenlemeyle engelli ve eski hükümlü istihdamı yönünden, özel istihdam büroları ile geçici işçi istihdam eden işverenlere ayrıcalık ve imtiyaz tanındığı, eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı, engellilerin çalıştırılmasına yönelik devletin koruma yükümlülüğünün ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. ve 50. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

99. Kuralda, geçici işçi sağlama sözleşmesi ile çalışan işçinin 4857 sayılı Kanun'un 30. maddesinin uygulanmasında özel istihdam bürosunun ve geçici işçi çalıştıran işverenin işçi sayısına dâhil edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

100. Anayasa'nın 50. maddesinde *"Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılamaz./ Küçükler ve kadınlar ile bedenî ve ruhî yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar…"* denilerek çalışma şartlarının çalışanın yaşına, cinsiyetine ve gücüne uygun olması, çalışanın korunması ve çalışmanın verimi açısından gerekli olan şartların sağlanması gerektiği belirtilmektedir.

101. Kanun'un 30. maddesinde *"İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek*

Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır." denilmektedir.

102. Bu düzenlemeye göre elli veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işverenleri için engelli işçi çalıştırma zorunluluğu, kamu işverenleri için ise engelli, eski hükümlü ve terör olaylarında malul sayılmayacak şekilde yaralananları çalıştırma zorunluluğu bulunmaktadır.

103. Dava konusu kural gereğince geçici işçi sağlama sözleşmesi ile çalışan işçi, Kanun'un 30. maddesinin uygulanmasında özel istihdam bürosunun ve geçici işçi çalıştıran işverenin işçi sayısına dâhil edilmemektedir.

104. Kanun'un 30. maddesinde özel sektör işyerleri için öngörülen engelli çalıştırma yükümlülüğünün belirlenmesinde işverenlerin iş sözleşmesi yaparak kendi işyerlerinde çalıştırdıkları işçi sayısı dikkate alınmaktadır.

105. Özel istihdam büroları aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde, geçici işçi özel istihdam bürosu ile iş sözleşmesi yapmaktadır. Geçici işçi ile geçici işveren arasında bir iş sözleşmesi ise bulunmamaktadır. Geçici işçi, özel istihdam bürosunun geçici işverenle işçi sağlama sözleşmesi yaparak işçisini geçici işverenin işyerinde görevlendirmesiyle geçici işverenin işyerinde geçici olarak çalışmaktadır. Bu bağlamda geçici işçinin, geçici işverenin Kanun'un 30. maddesinde öngörülen engelli çalıştırma yükümlülüğünün belirlenmesindeki işçi sayısına dâhil edilmemesi, geçici işçinin geçici işverenin işyerinde geçici olarak çalışması ve geçici işçi ile geçici işveren arasında bir iş sözleşmesinin bulunmamasının bir sonucudur.

106. Diğer taraftan geçici işçinin işvereni özel istihdam bürosu olmakla birlikte özel istihdam bürosu geçici işçiyi kendi işyerinde çalıştırmamakta ve geçici işverenin işyerinde çalışmak üzere görevlendirmektedir. Dolayısıyla geçici işçinin, özel istihdam bürosunun Kanun'un 30. maddesinde öngörülen engelli çalıştırma yükümlülüğünün belirlenmesindeki işçi sayısına dâhil edilmemesi de geçici işçinin özel istihdam bürosuna ait bir işyerinde çalışmamasından kaynaklanmaktadır.

107. Öte yandan özel istihdam bürolarının ve geçici işverenlerin işyerlerinde çalıştırdıkları kendi işçilerinin sayısının elli veya daha fazla olması hâlinde ise engelli çalıştırma yükümlülükleri bulunmaktadır.

108. Bu itibarla kuralla işverenlerin engelli çalıştırma yükümlülüğü ile ilgili olarak özel istihdam büroları ve geçici işverenlere ayrıcalık ve imtiyaz tanınması söz konusu olmadığı gibi kuralın engellilerin çalıştırılmasına yönelik devletin koruma yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir düzenleme olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir.

109. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10. ve 50. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

H. Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 4857 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin Onbirinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

110. Dava dilekçesinde özetle; kuralla özel istihdam bürosu aracılığıyla kurulan geçici iş ilişkisinde işverenin özel istihdam bürosu olduğu öngörülmek suretiyle işçinin fiilen hizmet verdiği geçici işverenin 4857 sayılı Kanun'un ve diğer kanunların kendisine yüklediği tüm yükümlülüklerden kurtulduğu, işçinin sözleşme özgürlüğünün sınırlandırıldığı, mal ve hizmet üretiminin yapıldığı yer olan işyeri unsurunun kaldırıldığı, düzenlemenin Anayasa'nın 49. maddesinde yer alan çalışanların korunması ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

111. Kanun'un 7. maddesinin onbirinci fıkrasının dava konusu birinci cümlesinde geçici iş ilişkisinde işverenin özel istihdam bürosu olduğu hükme bağlanmıştır.

112. Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 4857 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde Anayasa'nın 48.

ve 49. maddelerine ilişkin olarak belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

113. Öte yandan dava dilekçesinde kuralla mal ve hizmet üretiminin yapıldığı yer olan işyeri unsurunun kaldırıldığı iddia edilmiş ise de 4857 sayılı Kanun'un 2. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca *"işyeri"* sadece mal ve hizmetin üretildiği yerleri değil işverenlerin iş organizasyonu içinde bulunan diğer yerleri de kapsadığından geçici iş organizasyonunun kurulduğu özel istihdam bürolarının bulunduğu yerler de bu kapsamda olup kuralla işyeri unsurlarının kaldırılması söz konusu değildir.

114. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 48. ve 49. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamışlardır.

I. Kanun'un 3. Maddesiyle 4857 Sayılı Kanun'un 63. Maddesinin İkinci Fıkrasına Eklenen Dördüncü Cümlenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

115. Kanun'un *"Çalışma süresi"* başlıklı 63. maddesinin birinci fıkrasında genel bakımdan çalışma süresinin haftada en çok kırk beş saat olduğu, aksi kararlaştırılmamışsa bu sürenin işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanacağı, yer altı maden işlerinde çalışan işçilerin çalışma süresinin ise günde en çok yedi buçuk, haftada en çok otuz yedi buçuk saat olduğu belirtilmiştir.

116. Kanun'un 63. maddesinin ikinci fıkrasında ise tarafların anlaşması ile haftalık normal çalışma süresinin işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine günde on bir saati aşmamak koşulu ile farklı şekilde dağıtılabileceği, bu hâlde iki aylık süre içinde işçinin haftalık ortalama çalışma süresinin normal haftalık çalışma süresini aşamayacağı, denkleştirme süresinin toplu iş sözleşmeleri ile dört aya kadar artırılabileceği belirtildikten sonra dava konusu olan kuralla, turizm sektöründe dört aylık süre içinde işçinin haftalık ortalama çalışma süresinin normal haftalık çalışma süresini aşamayacağı ve

denkleştirme süresinin toplu iş sözleşmeleri ile altı aya kadar artırılabileceği hükme bağlanmıştır.

117. Kanun'un 63. maddesinde düzenlenen ve çalışma sürelerinde esneklik sağlayan denkleştirme yöntemiyle haftalık çalışma süresinin iş günlerine eşit olarak bölünmesi zorunluluğu kaldırılmış, tarafların anlaşması ile işgünlerinde farklı çalışma sürelerinin uygulanması mümkün hâle getirilmiş, ortalama haftalık çalışma süresi olan kırk beş saatin aşılmaması koşuluyla bazı haftalarda haftalık çalışma süresinin üzerine çıkılabilmesine olanak sağlanmıştır.

118. Denkleştirme yapılan dönemde kimi haftalarda kırk beş saatin üzerinde çalışılmasına rağmen, kırk beş saatlik ortalama çalışma süresi aşılmamışsa işçiye, haftalık normal çalışma süresi olan kırk beş saat üzerinden ücret ödenmesi öngörülmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

119. Dava dilekçesinde özetle; kuralla 4857 sayılı Kanun'da düzenlenen iki aylık denkleştirme süresinin turizm sektöründe dört aya çıkarıldığı ve toplu iş sözleşmesiyle altı aya kadar çıkarılabileceğinin öngörüldüğü, denkleştirmenin turizm sektöründeki hangi işyerlerine uygulanacağının belirli olmadığı, düzenlemenin fazla çalışma hâlinde işçilere ödenecek olan fazla çalışma ücretlerinin turizm sektöründe çalışan işçilere ödenmeyerek işverenlerin iş gücü maliyetlerinin düşürülmesine olanak sağladığı, işçilerin çalışma koşullarının ağırlaştırıldığı, ücret haklarının kısıtlandığı, diğer taraftan turizm sektörü dışında haftalık kırk beş saatin üzerinde çalışan işçilerin fazla çalışmalarının karşılığı olan fazla çalışma ücretini aldıkları hâlde turizm sektöründe kırk beş saatin üzerinde çalışan işçilerin fazla çalışma ücretini alamadıkları, bu durumun eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

120. Dava konusu kuralla turizm sektöründe denkleştirme süresi dört aya kadar çıkarılmakta, toplu iş sözleşmeleri ile bu sürenin altı aya kadar

artırılabileceği ve bu süreler zarfında da haftalık ortalama çalışma süresinin normal haftalık çalışma süresini aşamayacağı öngörülmektedir.

121. Faaliyetin sadece yılın belirli bir döneminde sürdürüldüğü veya tüm yıl boyuncu çalışılmakla birlikte faaliyetin yılın belirli dönemlerinde yoğunlaştığı işler mevsimlik işlerdir. Mevsimlik işlerin özelliği, yılın belirli bir döneminde düzenli olarak tekrarlanmasıdır. Turizm sektöründeki işler de mevsimlik işler kapsamında kalmaktadır. Turizm sektörüne giren işyerlerinin tümünün kanunda tek tek belirlenmesi mümkün değildir. Ancak söz konusu işlerin mevsimlik işler kapsamında olup olmadığı göz önünde bulundurularak bu husus belirlenebilir. Bu bağlamda kuralda belirlilik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

122. Kuralla, denkleştirme süresinin turizm sektöründe dört aya çıkarılmasına ve bu sürenin toplu iş sözleşmesiyle altı aya kadar artırılmasına olanak sağlanmakta olup denkleştirme süresinin artırılması işçilerin işyerinde çalışma sürelerini doğrudan etkilemekte ve iş ilişkisinin uzamasına neden olmaktadır. Turizm sektöründe denkleştirme sürelerinin artırılmasıyla iş gücü ihtiyacının arttığı dönemlerde işçiler daha yoğun çalıştırılmakta, iş gücü ihtiyacının azaldığı dönemlerde ise işçi çıkarımına gidilmeksizin işçiler daha az çalıştırılarak dönemsel iş gücü ihtiyacı denkleştirilmektedir. İşçinin ortalama günlük ya da haftalık çalışma süresinde ise işçi aleyhine değişiklik olmamaktadır.

123. Denkleştirme süresinin dört aya çıkarıldığı ve toplu iş sözleşmeleriyle altı aya kadar artırıldığı turizm sektöründe, işverenin denkleştirme uygulamasına işçinin muvafakati olmaksızın tek taraflı olarak gidebilmesi mümkün değildir.

124. Bu itibarla turizm sektöründe dört aylık süre içinde işçinin haftalık ortalama çalışma süresinin normal haftalık çalışma süresini aşamayacağını ve denkleştirme süresinin toplu iş sözleşmeleri ile altı aya kadar artırılabileceğini öngören kuralla işçilerin çalışma şartlarının ağırlaştırılması söz konusu değildir.

125. Diğer taraftan denkleştirme süresinin artırıldığı turizm sektöründe denkleştirme yapılan dönemde, kimi haftalarda kırk beş saatin üzerinde

çalışılmasına rağmen kırk beş saat ortalama süre aşılmamışsa işçiye haftalık normal çalışma süresi olan kırk beş saat üzerinden ücret ödenecek olması, denkleştirme yönteminin doğasının bir gereğidir.

126. Nitekim Kanun'un 41. maddesinin birinci fıkrasında da 63. madde hükmüne göre denkleştirme esasının uygulandığı hâllerde işçinin haftalık ortalama çalışma süresinin normal haftalık iş süresini aşmamak koşulu ile bazı haftalarda toplam kırk beş saati aşması hâlinde bu çalışmaların fazla çalışma sayılmayacağı belirtilmiştir.

127. Bu bağlamda çalışma sürelerinde esneklik sağlayan denkleştirme uygulamasını turizm sektöründe dört aya çıkaran ve toplu iş sözleşmesiyle altı aya kadar artırılabileceğini öngören kuralın işçilerin ücret hakkını ortadan kaldıran veya kısıtlayan bir düzenleme olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

128. Öte yandan denkleştirme uygulaması sadece turizm sektöründe çalışan işçiler için geçerli olmayıp diğer sektörlerde çalışan işçiler için de denkleştirme uygulamasına gidilmesi mümkündür. Diğer sektörlerde çalışan işçiler yönünden de denkleştirme uygulamasına gidildiğinde bazı haftalarda kırk beş saatin üzerine çıkan çalışmalar, haftalık ortalama çalışma süresinin normal haftalık iş süresini aşmaması hâlinde fazla çalışma sayılmamakta ve bu çalışmalar için fazla çalışma ücreti ödenmemektedir. Denkleştirme uygulamasına gidilmediği durumlarda ise işçilerin hangi sektörde çalıştığına bakılmaksızın haftalık kırk beş saatin üzerine çıkan çalışmaları fazla çalışma sayılarak işçilere fazla çalışma ücreti ödenmektedir. Dolayısıyla turizm sektöründe çalışan işçilerle diğer sektörlerde çalışan işçiler arasında herhangi bir ayrım veya ayrıcalık yaratmayan kuralda eşitlik ilkesine aykırılık da bulunmamaktadır.

129. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

130. Dava dilekçesinde özetle; özel istihdam bürolarının geçici iş ilişkisi kurabilmesine olanak tanıyan kural ile iptali talep edilen diğer kuralların

uygulanmasının çalışma barışını tehdit edeceğinden, çalışma hayatını kaosa sokacağından ve çalışanların bireysel ve kolektif haklarını kullanmalarını engelleyeceğinden telafisi güç ya da imkânsız sonuçlara yol açacağı, 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen cümle ile düzenlenen özel denkleştirme nedeniyle bir milyona yakın işçinin fazla çalışma ücretlerinin ödenmeyeceği, bu durumun işçiler yönünden giderilmesi olanaksız zararlara yol açacağı belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

6.5.2016 tarihli ve 6715 sayılı İş Kanunu ile Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle değiştirilen 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 7. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresine,

2. İkinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bentlerine,

3. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…süre sınırı olmaksızın…"* ibaresine,

4. Altıncı fıkrasının dördüncü cümlesine,

5. Onbirinci fıkrasının birinci cümlesine,

B. 3. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen dördüncü cümleye,

yönelik iptal talepleri, 28.2.2018 tarihli, E.2016/141, K.2018/27 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bent, cümle ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 28.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

V. HÜKÜM

6.5.2016 tarihli ve 6715 sayılı İş Kanunu ile Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle değiştirilen 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 7. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İkinci fıkrasının;

a. (d) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. (e) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. (f) ve (g) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…süre sınırı olmaksızın…"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4. Altıncı fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5. Onbirinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 3. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen dördüncü cümlenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

28.2.2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY GÖRÜŞÜ

1. 6715 sayılı İş Kanunu ve Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; 1. maddesiyle değiştirilen 4857 sayılı İş Kanunu'nun 7. maddesinin; birinci fıkrasında "*…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…*", ve onbirinci fıkrasının birinci cümlesinde, "*Geçici iş ilişkisinde işveren özel istihdam bürosudur*" ibareleri yer almaktadır.

2. Kuralla, işçi ile çalıştığı yerdeki işveren arasındaki iş ilişkisi yerini işçi ile Özel İstihdam Bürosu (ÖİB) arasındaki geçici iş ilişkisine bırakmaktadır. Burada işçinin ücret ve diğer haklarından fiilen çalıştığı işveren değil ÖİB sorumlu olmaktadır. Bir çeşit emek kiralama (*leasing*) kurumu gibi faaliyet gösteren ÖİB ile geçici iş ilişkisi kuran işçi daimi bir iş ilişkisi ve işvereni olan işçiye göre daha dezavantajlı bir konuma indirgenmektedir.

3. Bu şekilde çalışan işçilerle diğer iş ilişkisi türleri kapsamında istihdam edilen işçiler arasında bireysel ve toplu iş hukuku ile sosyal güvenlik hukukun sağladığı haklardan yararlanma konusunda kâğıt üzerinde pozitif hukuk açısından bir fark bulunmamaktadır.

4. Bununla birlikte, iptali talep edilen kuralın sendikal haklar yönünden ciddi sorunlar yarattığı da yadsınamaz bir gerçektir. ÖİB altında geçici olarak çalışan işçilerin sendikal haklarına teorik olarak dokunulmamaktadır, çünkü ÖİB'nin kurulu bulunduğu işkolunda faaliyet gösteren bir sendikaya üye olmaları ve tüm sendikal haklardan yararlanmalarının önünde hukuki bir engel bulunmamaktadır. ÖİB ile kurulan iş ilişkisinde işçinin fiilen çalıştığı işyerinin bağlı olduğu işkolunda değil, ÖİB'lerin kurulu bulunduğu işkolundaki bir sendikaya üye olabilecektir.

5. ÖİB'lerde çalışan geçici işçiler aslında çok değişik işkollarında çalışmaktadır ve bunların tek bir işkolu içerisinde örgütlenebilmeleri kolay değildir. Devletin görevi temel bir anayasal hak olan sendika hakkı ve bununla bağlantılı diğer hakların kullanılmasını zorlaştırmak olmamalıdır. İnsan haklarına saygılı sosyal hukuk devleti hakların etkili bir şekilde kullanılmasının önünü açan devlettir.

6. Anayasa'nın 51. maddesinde güvenceye bağlanan sendika hakkı, demokratik toplumun temeli olan örgütlenme özgürlüğünün bir parçasıdır. Sendika hakkının bir unsuru olan toplu iş sözleşmesi hakkı Anayasa'nın 53. maddesinde özel olarak düzenlemiştir. Anayasa'nın 54. maddesinde, toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması hâlinde işçilerin grev hakkına sahip oldukları da belirtilmiştir.

7. İptali istenen kuralların Anayasa'nın 2., 51., 53. ve 54. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle karara katılmadım.

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

I- İş Kanunu'nun 7. Maddenin Birinci Fıkrasında Yer Alan " … *özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…*" İbaresinin ve Onbirinci Fıkrasının "*Geçici iş ilişkisinde işveren özel istihdam bürosudur*" Şeklindeki Birinci Cümlesinin Anayasa'ya Aykırılığı:

1. İş Kanunu ve Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la yapılan düzenlemeler gereğince özel istihdam büroları (ÖİB) aracılığıyla kurulması yolu açılan ve *"meslek edinilmiş geçici iş ilişkisi"* olarak nitelenen geçici iş ilişkisi, çoğunluk gerekçesinde de belirtildiği gibi, iş hukukunun esnekleştirilmesi sonucu ortaya çıkan "atipik" bir iş ilişkisidir.

2. İşvereni özel istihdam bürosu olan, ancak asıl emeğini büro ile sözleşme yapan işyerinde ve iş sahibinin yararına sarf ettiği bu ilişkide, geçici işçinin, pek çok konuda daimi bir iş ilişkisi ve işvereni olan işçiye kıyasla açıkça dezavantajlı olduğu, tartışma götürmeyecek bir gerçektir.

3. Bu tür bir iş ilişkisinde, geçici işçinin durumu, holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde görevlendirme yapılarak çalıştırılan işçilerle dahi kıyaslanabilir olmaktan uzaktır.

4. ÖİB'lerde istihdam edilerek farklı sürelerde farklı yerlerde çalıştırılan kişilerin, belli bir meslekte kıdem ve deneyim kazanarak zamanla terfi ve manevi tatmin elde etme, işe ve iş yerinin konumuna uygun olarak, ulaşım zaman ve masraflarından tasarruf etmek için ikametgahını değiştirmek, varsa çocuklarını buna göre okula yerleştirmek, iş arkadaşlarıyla güçlü ve kalıcı dostluklar kurabilmek gibi özel ve aile hayatına, kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına taalluk eden sayısız konularda engellerle karşılaşacağı açıktır. Esasen geçici iş ilişkisi, ekonomik düzeyi yüksek, gelişmiş batı ülkelerinde bir aileyi hatta tek bir kişiyi insan onuruna yaraşır bir seviyede geçindirmenin yolu olarak değil, daha ziyade, lisans veya yüksek lisans öğrenimi yapan öğrencilerin, iş hayatına atılmadan önce çalışma hayatında farklı deneyimler kazanmak isteyen gençlerin, boş zamanlarını değerlendirmek ve yan gelir kazanmak isteyen ev kadınlarının bir meşgalesi şeklinde uygulanmaktadır. Buna karşılık işsizliğin yaygın, yaşam koşullarının

da zorlayıcı ve ağır olduğu ekonomik ve toplumsal ortamlarda, çoğu kişiye, ÖİB aracılığıyla iş bulma ve çalışma dışında seçenek kalmamaktadır.

5. ÖİB tarafından istihdam edilen geçici işçilerin sosyal güvenlik, ücretli tatil, yıllık izin, hatta kıdem tazminatı gibi konularda yasalardaki olanaklardan yararlanmalarını engelleyen hükümler bulunmadığı, salt pozitif hukuk açısından doğru olabilir. Ayrıca, yine teorik olarak, sendika ve toplu iş sözleşmesi hakkından yararlanmalarına da engel bulunmamaktadır.

6. Ancak, ÖİB konusunda yapılan yasal düzenlemeler sonucunda, çalışanların haklarının korunmasında en büyük güvencelerden biri olduğu gibi, kendi başına da çok önemli bir hak olan sendika hakkı yönünden, Anayasa'da öngörülen ilkelere uymayan bir sistem ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

7. ÖİB ile kurulan iş ilişkisinde işveren bir bürodan ibarettir. Dolayısıyla, bu iş ilişkisinde, ancak büro işkolu sendikası üyeliği söz konusu olabilecektir. Gerçekte ise işçinin, çok büyük ihtimalle, büro hizmetlerinde değil, mevzuatta belirlenmiş ve hemen tamamı ağır veya tehlikeli olan diğer on dokuz iş kolundan birinde çalışacağı açıktır. Toplu iş sözleşmesinden yararlanma konusunda da durum aynıdır.

8. Çalışanların, işin mantığına uygun olarak, kendi emeğine uygun işkolunda sendikal haklardan faydalanmaları gerekir. Sendika hakkı, Anayasa'nın 51. maddesinde güvenceye bağlanmış olup, aynı zamanda Türkiye'nin taraf olduğu temel haklara ilişkin uluslararası sözleşmelerde yer almaktadır.

Bu kapsamda Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün 181 sayılı Sözleşmesi'nde ÖİB'ler aracılığıyla çalıştırılan işçilerin de sendikal haklardan yararlandırılması öngörülmüştür. Sözleşme her ne kadar Türkiye tarafından henüz onaylanmamış ise de uluslararası sözleşmelerin, taraf olma iradesini belli eden imza koyma işleminden sonra onayı beklenmeksizin, sözleşme amaçlarına uygun davranılmaya başlanmasını öngören, uluslararası andlaşmalara ilişkin Viyana Sözleşmesi'nin yorum kuralları gereğince, ÖİB'lerle ilgili yeni bir düzenleme yapılırken ILO standartlarının göz önünde bulundurulması gerekir.

Ayrıca, tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) sendika hakkının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen örgütlenme özgürlüğünün özel bir biçimini temsil ettiğini kabul edegelmiştir. AİHM, örgütlenme özgürlüğünün bir parçası olarak, sendika hakkının güvenceye bağlanmasına ilişkin tedbirlerin tespiti hususunda devletlerin takdir yetkisini kabul etmekle birlikte, devlet tarafından bu çerçevede alınan tedbirleri bir bütün halinde değerlendirmektedir.

Anayasa Mahkemesi (AYM) de bireysel başvurularda, Anayasa'nın 51. maddesindeki sendika hakkı her ne kadar bir temel hak olmasa da, Anayasa'nın 33. maddesindeki örgütlenme özgürlüğünün bir parçası ve AİHS tarafından korunan bit temel hakkın kapsamında kalması dolayısıyla, bireysel başvurularda, sendikal hak ve özgürlüklerin ihlali şikayetlerini incelemekte, gerekli kararları vermektedir *(Anıl Pınar ve Ömer Bilge, Başvuru No. 2014/15627).*

9. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmektedir. AYM kararlarında sosyal devlet ve sosyal hukuk devleti şu şekilde tanımlanmıştır:

"Sosyal devlet, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek ve ekonomik önlemler almak suretiyle çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir. (AYM Kararı; E:2015/105, K: 2016/133)."

"Anayasa'nın 2. maddesinde nitelikleri belirtilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken

önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılar (AYM Kararı; E:2015/67, K:2016/21)."

10. Anayasa'nın 49. maddesinde Devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiş; 51. maddesinde sendika kurma hakkı, 53. maddesinde toplu iş sözleşmesi hakkı güvence altına alınmıştır.

11. Anayasa kuralları, uluslararası sözleşmeler ve AİHM ile AYM içtihatları birlikte değerlendirildiğinde, ÖİB'lerle sözleşme yaparak geçici işçi olarak çalışanların, işin niteliğinden ve özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle yararlanamadıkları veya yararlanmalarında güçlükler yaşayabilecekleri hakların korunması amacıyla Devletçe, yine bu işin özelliklerine uygun önlemler alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu önlemlerin başında, sendikal haklardan gerçek anlamda yararlandırılmalarının sağlanması gelmektedir.

12. ÖİB'lerle iş ilişkisi kuran ancak bu işkolunun ait olduğu sendika ile genelde ilgisi olmayan işlerde çalışanların, çalışma hayatını düzenleyen mevzuattaki hak ve imkanlardan tam olarak yararlanmaları, bu çalışma şeklinin ayrı bir işkolu olarak kabul edildiği, kendine özgü ve etkili bir sendika imkanına kavuşturulmaları, Devletin görevidir. Her ne kadar böyle bir sendikayı, ÖİB'lerde çalışan geçici işçilerin kendi aralarında örgütlenerek kurmalarına yasal bir engel bulunmadığı öne sürülebilir ise de; mahiyeti icabı sürekli ve düzenli çalışmayı ve önemli mali imkanlara sahip olmayı gerektiren, gerçek anlamda etkili bir sendikanın salt ÖİB çalışanlarının kendi girişimleriyle kurulamayacağı, bunun için Devletin ve sivil toplum örgütlerinin desteği gerektiği açıktır. Ancak konunun bu yönüyle ilgili, Devletin pozitif yükümlülüklerinin yeterli düzeyde yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

13. ÖİB'lere ilişkin düzenlemelerin bütünü itibariyle, *"özel istihdam bürosu"* ile ilgili, iptal istemine konu ibarelerin Anayasa'nın 2. ve 51. maddelerine uygun olmadığı düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

II- Kanun'un 7. Maddesinin İkinci Fıkrasının (e) Bendinin Anayasa'ya Aykırılığı:

14. İptali istenen (e) kurala göre *"iş sağlığı veya güvenliği bakımından acil olan işlerde veya üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması halinde"* ÖİB'ler aracılığıyla geçici iş ilişkisi kurulabilecektir.

15. İptal isteminin gerekçesinde, bentte sözü geçen durumların, yangın, deprem, tehlikeli madde olayları, sel ve su baskını, aşırı soğuk ve sıcak, sabotaj, patlamalar gibi durumlar olduğu; bu tür durumlarda çalışacak geçici işçilerin can güvenliğinin tehlikeye girebileceği, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan, kişinin yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına aykırı olduğu öne sürülmüştür.

16. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre belirlenen tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde çalıştırılacakların mesleki eğitimleri Yönetmelikle düzenlenmiştir. 13.7.2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmeliğin ekindeki listede 109 adet iş belirtilmiş ve Yönetmeliğin 5. maddesinde, bu işlerde çalışacakların işe alınmadan önce mesleki eğitime tabi tutulmalarının zorunlu olduğu öngörülmüştür.

İptali istenen (e) bendinde yer alan durumların tümü, çalışmaya başlamadan önce mesleki eğitim alınmış olması zorunluluğu kapsamında kalan işlerdir. Ancak ÖİB ile geçici iş ilişkisi kuran bir kişinin, sürekli çalışanların dahi ancak tek bir alanda görmüş olacağı mesleki eğitimi, birçok farklı işler için almış olamayacakları izahtan varestedir. Buna karşılık, işveren ÖİB olduğundan, geçici işçiye mesleki eğitim verme zorunluğu bulunmamaktadır. Kaldı ki ÖİB'ler böyle bir eğitimi verebilecek kapasiteden de yoksundurlar.

17. Sıradan veya çok az tehlikeli işlerde dahi, zaman baskısı altında ve hiç deneyimi olmaksızın çalıştırılacak kişilerin, kullanacağı araç ve

gereçleri tanımadan, özelliklerini bilmeden veya bu konuda basit bir görev başı eğiti almadan iş yapmaya başlamaları halinde ölüm veya maluliyetle sonuçlanacak kazalara maruz kalma riski, aynı işi sürekli yapanlara oranla çok daha fazladır.

18. Bu durumun telafisi ve ÖİB'lerce iş ilişkisi kurulup fiilen tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde çalışmak üzere başka işverenlere gönderilen kişilerin sosyal devlet ilkelerine uygun ek güvencelere kavuşturulması (özel hayat sigortası, tehlikeli işlerin deneyimli bir daimi işçi refakatinde gördürülmesi ve buna benzer diğer önlemler) için yasal düzenleme yapılmaksızın yasalaştırılan kuralda, işin mahiyetinden kaynaklanan bazı boşlukların doğması kaçınılmaz görülse de Anayasa'nın 17. maddesinde ifadesini bulan yaşam hakkını korumak için Devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında telafi edici önlemler alınmaması, bu konuda sosyal bir hukuk devletinde olması gereken makul dengeyi, çalışanın yaşam hakkı aleyhine bozmaktadır.

Bu nedenle kuralın, Anayasa'nın 2., 17. ve 49. maddelerine aykırı olduğu görüşüyle çoğunluk kararına katılmamaktayım.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2017/117
Karar Sayısı : 2018/28
Karar Tarihi : 28.2.2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK, Özgür ÖZEL ile birlikte 131 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 23.2.2017 tarihli ve 6824 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 6. maddesiyle 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı (4) sayılı tarifenin "*I-Tapu İşlemleri*" başlıklı bölümünün (20) numaralı fıkrasının (a) bendine eklenen paragrafın,

B. 7. maddesiyle 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendinin,

C. 14. maddesiyle 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80. maddesinin dördüncü fıkrasının;

1. Değiştirilen ikinci ve üçüncü cümlelerinin,

2. Dördüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının,

Anayasa'nın 2., 7., 10. ve 73. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 6824 sayılı Kanun'un;

1. 6. maddesiyle 492 sayılı Kanun'a bağlı (4) sayılı tarifenin "*I-Tapu İşlemleri*" başlıklı bölümünün (20) numaralı fıkrasının (a) bendine eklenen paragraf şöyledir:

"Bakanlar Kurulu, bu bende ilişkin kanuni nispeti, gayrimenkullerin türleri, gayrimenkul sertifikası karşılığı edinimi, sınıfları, büyüklükleri, bulunduğu yer ve vergi değerleri itibarıyla birlikte veya ayrı ayrı olmak üzere, bir katına kadar artırmaya, onda birine kadar indirmeye yetkilidir."

2. 7. maddesiyle 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasına eklenen bent şöyledir:

"i) Konut veya iş yeri olarak inşa edilen binaların ilk tesliminde uygulanmak ve bedeli döviz olarak Türkiye'ye getirilmek kaydıyla, Gelir Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının 2 numaralı bendinde belirtilenler hariç olmak üzere çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları, Türkiye'de yerleşmiş olmayan yabancı uyruklu gerçek kişiler ile kanuni ve iş merkezi Türkiye'de olmayan ve bir iş yeri ya da daimi temsilci vasıtasıyla Türkiye'de kazanç elde etmeyen kurumlara yapılan konut veya iş yeri teslimleri (Şu kadar ki bentte öngörülen şartları taşımadığı hâlde istisnanın uygulandığının tespit edilmesi hâlinde zamanında tahsil edilmeyen vergi, vergi ziyaı cezası ve gecikme faizinden mükellef ile birlikte alıcı müteselsilen sorumludur. İstisna kapsamında teslim alınan konut veya iş yerinin bir yıl içerisinde elden çıkarılması hâlinde zamanında tahsil edilmeyen verginin, 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre hesaplanan tecil faiziyle birlikte tapu işleminden önce elden çıkaran tarafından ödenmesi şarttır.)"

3. 14. maddesiyle 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin dördüncü fıkrasının;

a. İkinci ve üçüncü cümleleri şöyledir:

"60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanlar için 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarı, prime esas kazanç tutarı olarak esas alınır. Ancak, tescil tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde gelir testi talebinde bulunanlardan gelir testi sonucuna göre aile içindeki gelirleri brüt asgari ücretin üçte birinin altında

tespit edilenlerin bu sürelerde yaptıkları ödemeler herhangi bir faiz uygulanmaksızın iade veya mahsup edilir."

b. Yürürlükten kaldırılan dördüncü cümlesi şöyledir:

"Ancak gelir testi sonucu, aile içindeki gelirleri asgari ücretin altında kalan genel sağlık sigortalılarının bu sürelerde gelir testi sonucuna göre ödemeleri gereken tutarların üzerinde yaptıkları ödemeler herhangi bir faiz uygulanmaksızın iade veya mahsup edilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31.5.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Elif KARAKAŞ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 6. Maddesiyle 492 sayılı Kanun'a Bağlı (4) Sayılı Tarifenin "*I-Tapu İşlemleri*" Başlıklı Bölümünün (20) Numaralı Fıkrasının (a) Bendine Eklenen Paragrafın İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

3. Dava dilekçesinde özetle; kuralla Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin genel ve sınırları belirsiz bir yetki olduğu, konut türleri, konut sınıfları, büyüklükleri, konutun bulunduğu yer ve vergi değerleri ve edinim

türleri itibarıyla ilgili ayrımların net olmadığı, kuralda Anayasa'nın 73. maddesinin dördüncü fıkrasında cevaz verilen oran belirleme yetkisini aşan bir yetki aktarımının söz konusu olduğu ve yasamaya ait olan vergilendirme yetkisinin Bakanlar Kuruluna devredildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 492 sayılı Kanun'a bağlı (4) sayılı tarifenin "*I-Tapu işlemleri*" başlıklı bölümünün (20) numaralı fıkrasının (a) bendinde, gayrimenkullerin ivaz karşılığında veya ölünceye kadar bakma akdine dayanarak yahut trampa hükümlerine göre devir ve iktisabında gayrimenkulün beyan edilen devir ve iktisap bedelinden az olmamak üzere emlak vergisi değeri üzerinden (cebri icra ve şüyuun izalesi hâllerinde satış bedeli, istimlaklerde takdir edilen bedel üzerinden) devir eden ve devir alan için ayrı ayrı binde 10 tapu harcı alınacağı, tapuda kaydı bulunmayan gayrimenkullerin zilyetlik devir sözleşmeleri ile devrinde de bu fıkra hükümlerinin uygulanacağı, hesaplanacak harcın zilyetlik devir sözleşmeleri yapılmadan önce şekil ve muhtevasının Maliye ve Gümrük Bakanlığınca tespit edilecek bir beyanname ile bildirileceği ve beyanname verme süresi içinde ödeneceği hüküm altına alınmaktadır. Söz konusu bende eklenen dava konusu kuralla bu bende ilişkin kanuni oranı; gayrimenkullerin türleri, gayrimenkul sertifikası karşılığı edinimi, sınıfları, büyüklükleri, bulunduğu yer ve vergi değerleri itibarıyla birlikte veya ayrı ayrı olmak üzere bir katına kadar artırmaya, onda birine kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmaktadır.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

6. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri de *"belirlilik"*tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği

de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

7. Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı, dördüncü fıkrasında ise vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisinin Bakanlar Kuruluna verilebileceği belirtilmiştir.

8. Vergilendirmede genel kural, kanunla belirlenmiş konu ve kişilerden vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülük alınmasıdır. Kanun koyucu kimi durumlarda vergi kapsamına alınan konuyu, kimi durumlarda kişileri vergi dışında tutabileceği gibi verginin tümünden ya da bir bölümünden de vazgeçebilir. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülük öngören kanunlarda sosyal, ekonomik, mali ve kültürel amaçlı birtakım muaflık, istisna ve indirimler getirilmesi, kanun koyucunun takdirine bağlı bir konudur.

9. Anayasa'da vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde değişiklik yapabilme yetkisinin Bakanlar Kuruluna verilebileceği belirtilmekle birlikte Bakanlar Kuruluna verilen bu yetkinin kullanılabileceği alt ve üst sınırların da kanunda belirtilmesi zorunludur. Bakanlar Kurulunun bu sınırları aşacak biçimde herhangi bir düzenleme getirebilmesi olanaklı değildir. Bir başka deyişle Bakanlar Kuruluna verilen bu yetki *"koşullu ve sınırlı bir yetki"*dir. Vergilendirmede esas kural, vergilerin kanunla konulup kaldırılması ve değiştirilmesi olduğundan verginin yasallığı ilkesinin zedelenmesine yol açacak ve yasama yetkisinin yürütme organına devri sonucunu doğuracak şekilde yürütme organına sınırsız bir yetki verilmesi kabul edilemez.

10. Anayasa'nın 73. maddesinin dördüncü fıkrasında Bakanlar Kuruluna verilen yetki "*vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerin muaflık,*

istisnalar ve indirimleriyle oranlarına" ilişkindir. Buradaki temel koşul da kanunun yukarı ve aşağı sınırlar belirlemesidir. Buna göre Bakanlar Kurulu ancak *'muaflık, istisna, indirim ve oranlar'*da kanunun belirttiği alt ve üst sınırlar içinde değişiklik yapabilecek, bu alanları ve sınırları aşacak biçimde herhangi bir düzenleme getiremeyecektir.

11. Harç, kamu kurum ve kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden yararlananlardan bu yararlanmaları karşılığı alınan bedeldir. Bir hizmetin harç konusu olabilmesi için kişilerin bir kamu kurumundan yararlanması, kişilere kamu eliyle özel bir yarar sağlanması ve kamu idaresinin kişilerin özel bir işiyle uğraşması gerekir. Tapu harcı da kişilere ait tapu işlemlerinin yerine getirilmesi karşılığında alınan bedeldir.

12. Kural, gayrimenkullerin belirli sözleşme türlerine dayanılarak devir ve iktisabı üzerine devreden ve devralanın ayrı ayrı ödeyeceği tapu harcı bedelinin belirlenmesinde esas alınan kanuni oranın bir katına kadar artırılması ve onda birine kadar indirilmesi konusunda Bakanlar Kuruluna yetki vermektedir. Bu yetki aynı zamanda kanuni oranı gayrimenkullerin türleri, gayrimenkul sertifikası karşılığı edinimi, sınıfları, büyüklükleri, bulunduğu yer ve vergi değerleri itibarıyla birlikte veya ayrı ayrı olmak üzere değiştirmeyi de içermektedir. Bir başka ifadeyle Bakanlar Kurulu, Kanun'a ekli (4) sayılı tarifenin 20 numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamına giren tapu işlemlerinde uygulanacak olan kanuni harç oranını değiştirirken kuralda belirtilen aşağı ve yukarı sınırlar içinde kalarak tüm gayrimenkuller için aynı oranı belirleyebileceği gibi birtakım ölçütlere göre ayrıştırdığı bazı gayrimenkuller yönünden farklı oranlar tayin edebilecektir.

13. Tapu harcına ilişkin Kanun'da öngörülen oranı bir katına kadar artırma, onda birine kadar indirme konusunda Bakanlar Kuruluna tanınan yetki, Kanun'un belirttiği aşağı ve yukarı sınırlar içinde kullanılabilecek sınırlı bir yetki olduğundan kuralda Anayasa'nın 73. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırılık bulunmamaktadır.

14. Vergiye konu unsurlar arasında birtakım ölçütlerin gözetilerek farklı oran belirlenmesi de mümkün bulunmaktadır. Kuralın Bakanlar Kuruluna vermiş olduğu kanuni oranın değiştirilmesinde harca konu gayrimenkullerin birtakım özelliklerine göre farklı oranlar belirleme

yetkisi de alt ve üst sınırlar içinde kalınmak kaydıyla Bakanlar Kurulunun takdirindedir.

15. Kanun koyucu, kural ile gayrimenkullerin ivaz karşılığında veya ölünceye kadar bakma akdine dayanarak yahut trampa hükümlerine göre devir ve iktisabında kanuni harç oranı değiştirilirken gayrimenkullerin türleri, gayrimenkul sertifikası karşılığı edinimi, sınıfları, büyüklükleri, bulunduğu yer ve vergi değerlerinin esas alınacağını öngörmüş ve bu suretle söz konusu yetkinin kullanımına belirli bir ölçüt getirmiştir. Bakanlar Kurulunun belirli kıstaslara göre farklı oran belirleme yetkisini kullanırken esas alacağı bu ölçüt, gayrimenkullere ilişkin belirli özellikleri içermektedir. Kuralda belirtilen bu özellikler gayrimenkul hukukuna ilişkin çeşitli mevzuat hükümlerinde yeterli açıklıkta yer almaktadır. Bu nedenle kuralın belirsizliğinden ve öngörülemezliğinden söz edilemez.

16. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 7. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 7. Maddesiyle 3065 sayılı Kanun'un 13. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen (i) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

17. Dava dilekçesinde özetle; kural ile getirilen istisna uyarınca Türkiye'de yerleşik olmayan bazı gerçek ve tüzel kişilerin döviz karşılığında yapacakları konut veya işyeri alımları ile ilgili ilk teslimlerde katma değer vergisi ödemeyeceği, buna karşılık yurt içinde yerleşik olan kişilerin aynı alımlar için söz konusu vergiyi ödemeye devam edeceği, böyle bir ayrımın haklı bir gerekçesinin bulunmadığı, döviz getirici faaliyetlerin yerli yabancı ayrımı yapmaksızın farklı yöntemlerle teşvik edilebileceği, istisna hükmünden yararlandırılanlar ile yararlandırılmayanların aynı hukuksal konumda oldukları hâlde farklı kurallara tabi kılındıkları, vergilendirmede eşitlik ve ödeme gücü ilkesinin göz önünde bulundurulmaksızın mükellefler arasında ayrım yapıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

18. Dava konusu kural, konut veya işyeri olarak inşa edilen binaların ilk tesliminde uygulanmak ve bedeli döviz olarak Türkiye'ye getirilmek kaydıyla Gelir Vergisi Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının 2 numaralı bendinde belirtilenler hariç olmak üzere çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları, Türkiye'de yerleşmiş olmayan yabancı uyruklu gerçek kişiler ile kanuni ve iş merkezi Türkiye'de olmayan ve bir iş yeri ya da daimi temsilci vasıtasıyla Türkiye'de kazanç elde etmeyen kurumlara yapılan konut veya iş yeri teslimlerini katma değer vergisinden (KDV) muaf tutmaktadır. Kuralda, bentte öngörülen şartları taşımadığı hâlde istisnanın uygulandığının tespit edilmesi hâlinde zamanında tahsil edilmeyen vergi, vergi ziyaı cezası ve gecikme faizinden mükellef ile birlikte alıcının müteselsilen sorumlu olduğu ve istisna kapsamında teslim alınan konut veya iş yerinin bir yıl içinde elden çıkarılması hâlinde zamanında tahsil edilmeyen verginin 6183 sayılı Kanun'un 48. maddesine göre hesaplanan tecil faiziyle birlikte tapu işleminden önce elden çıkaran tarafından ödenmesinin şart olduğu da belirtilmektedir.

19. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; insan haklarına dayanan, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan ve yargı denetimine açık olan devlettir. Hukuki güvenlik ilkesi, hukuk devletinin gereklerinden biridir.

20. Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./…/Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* denilmiştir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarında da vurgulandığı üzere Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanunlar; eşitlik ilkesine uygun bir şekilde, aynı veya benzer durumda bulunanlara

haklarda ve ödevlerde, yararlarda ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranılmasını sağlayacak kurallar içermelidir. Ancak durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir.

21. Anayasa'nın 73. maddesinde; kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre herkesin vergi ödemekle yükümlü bulunduğu, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının maliye politikasının sosyal amacı olduğu, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı öngörülmüştür.

22. Verginin mali güce göre alınması ve genelliği ilkeleriyle vergilendirmede eşitlik ve adaletin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Ekonomi ve vergi hukuku alanında mali güce ilişkin göstergelerin gelir, servet ve harcamalar olduğu kabul edilmektedir. Mali güç; ödeme gücünün kaynağı, dayanağı, nedeni ve varlık koşuludur. Kanun koyucunun vergilendirmede, kişilerin sahip olduğu ekonomik değer ile mali güçlerini göz önünde bulundurması gerekir. Vergide genellik ilkesi, herhangi bir ayırım yapılmaksızın mali gücü olan herkesin vergi yüküne katılmasını ve vergi ödemesini ifade eder. Mali güce göre vergilendirme, verginin yükümlülerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır.

23. Anayasa'nın 73. maddesinin ikinci fıkrasında ise vergi yükünün adaletli ve dengeli bir biçimde dağılımı öngörülmüştür. Vergilendirilecek alanların seçimi ve vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı için yükümlülerin kişisel durumlarının kanunlarda gözetilmesi gerekir. Sermaye iratlarının ücretlere göre farklı vergilendirilmesi; en az geçim indirimi, artan oranlı vergilendirme, çeşitli istisna ve muafiyet uygulamaları, vergi yükünün adalete uygun dağılımı ile mali güce göre vergilendirmenin araçlarıdır.

24. Bu anlamda, devletin vergilendirme yetkisi vergide yasallık, mali güç ve genellik gibi kimi anayasal ilkelerle sınırlandırılmıştır. Buna göre vergi, Anayasa'nın öngördüğü ilkeleri gözetecek şekilde kanunla düzenlenmeli ve doğal olarak vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracı olan mali gücü de yansıtmalıdır. Vergi tekniği, vergi adaletini yansıtmadıkça maliye politikasının sosyal amacını gerçekleştiremez.

25. Diğer yandan vergilendirmede genellik ilkesinin amacı sosyal sınıf farkı gözetilmeksizin herkesin elde ettiği gelir, servet ya da harcamalar üzerinden vergi ödemesinin sağlanmasıdır. Vergilendirmede eşitlik ilkesine göre de belirli kişi veya gruplar dil, din, ırk, cinsiyet gibi nedenlerle vergi dışı bırakılamaz. Vergilendirmede ancak mali politika, sosyal, ekonomik ve vergi tekniğinin gerektirdiği nedenlerle bazı kişiler veya gelirler vergi kapsamı dışında tutulabilir.

26. Dava konusu kuralın gerekçesinde; ülkemize döviz girişinin artırılması ve inşaat sektörünün teşvik edilmesi amacıyla inşa edilen işyeri ve konutların satış bedelinin yurt dışından getirilecek döviz olarak ödenmesi şartıyla Türkiye'de yerleşmiş olmayan yabancı uyruklu gerçek kişiler ile kanuni ve iş merkezi Türkiye'de olmayan ve bir işyeri ya da daimi temsilci vasıtasıyla Türkiye'de kazanç elde etmeyen kurumlara ilk satışının katma değer vergisinden muaf tutulduğu belirtilmiştir.

27. Dava konusu kuralla döviz karşılığı konut veya iş yeri ilk teslimlerinde gurbetçi Türk vatandaşları ile Türkiye'de yerleşik olmayan yabancı gerçek ve tüzel kişiler yönünden katma değer vergisine istisna getirilerek KDV gelirinden elde edilecek miktardan vazgeçildiği, bunun yerine yurt dışından yapılacak konut veya iş yeri alımlarını teşvik etmek suretiyle yurda döviz girişinin artırılmasının ve inşaat sektörünün canlandırılmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır.

28. Kamu harcamalarının finansmanının sağlanmasında en önemli unsurlardan biri olan vergiler aynı zamanda etkin bir maliye politikası aracı olup kanun koyucunun istisna ve muafiyet gibi birtakım vergisel araçları kullanarak ülke ekonomisi üzerinde doğrudan etkiler sağlayacak önlemler alabileceği tabiidir. Kanun koyucu tarafından bu kapsamda getirilen ve yurt dışından getirilecek döviz karşılığında yapılacak teslimlerde KDV istisnası uygulanmasını öngören dava konusu kuralda anayasal vergilendirme ilkelerine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

29. Dava dilekçesinde mukimlik yönünden ayrım yapılarak hukuksal açıdan aynı durumda olan mükellefler arasında farklılık yaratıldığı ileri sürülmekte ise de kuralın asıl muhatabı konut ya da iş yerini devreden mükellefler değil KDV'ye konu konut ya da iş yerlerinin alıcıları yani nihai

tüketicileridir. Kuralın KDV istisnası tanıdığı nihai tüketiciler, Gelir Vergisi Kanunu'nda dar mükellef olarak sayılan kişiler olup Gelir Vergisi Kanunu'na göre bu kişilerin Türkiye'de elde ettikleri gelir nedeniyle vergilendirilmeleri tam mükelleflere göre farklı kurallara tabidir.

30. Bu kapsamda kural uyarınca KDV istisnasından yararlanması öngörülen Türkiye'de yerleşik olmayan Türk vatandaşları, yabancı gerçek ve tüzel kişiler ile kural kapsamı dışında kalan Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin hukuki durum ve konumları aynı olmadığından bu kişilerin farklı kurallara tabi tutulmalarında eşitlik ilkesiyle çelişen bir yön bulunmamaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

C. Kanun'un 14. Maddesiyle 5510 Sayılı Kanun'un 80. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Değiştirilen İkinci ve Üçüncü Cümleleri ile Dördüncü Cümlesinin Yürürlükten Kaldırılmasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

32. 5510 sayılı Kanun ile getirilen ve bu Kanun'un 3. maddesine göre kişilerin öncelikle sağlıklarının korunmasını, sağlık riskleri ile karşılaşmaları hâlinde ise oluşan harcamaların finansmanını sağlayan sigorta olarak tarif edilen *"genel sağlık sigortası"*, 1.1.2012 tarihi itibarıyla fiilen uygulanmaya başlanmıştır.

33. Genel sağlık sigortası, istisnaları olmakla birlikte Türkiye'de ikamet eden herkesin isteğe bağlı olmaksızın katılması gereken bir sistem olarak öngörülmüştür. Sistemin finansmanı ise sisteme dâhil olanların ödeyeceği primlerle sağlanmaktadır.

34. 5510 sayılı Kanun uyarınca, bu Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında sayılıp herhangi bir sosyal güvencesi ve kayda dayalı geliri bulunmayanlar Sosyal Güvenlik Kurumunca resen genel sağlık sigortalısı olarak tescil edilirler. Bu kişilerden aylık geliri belirli bir

seviyenin altında olanlar prim ödeme yükümlülüğünden muaf tutulurken bu seviyenin üzerinde geliri olanların ise prim ödeme yükümlülükleri bulunmaktadır.

35. Kanun, (g) bendi kapsamında olanlar içinde prim ödemekten muaf tutulanlar ile söz konusu yükümlülüğü yerine getirme zorunluluğu bulunanların ayrımını ve tespitini yapmak üzere gelir testi uygulanmasını öngörmüştür. Kanun'un 3. maddesinde gelir testi *"kişinin çeşitli göstergeler ışığında mevcut gelirinin belirlenmesine ilişkin nesnel yöntem"* olarak tanımlanmıştır. Anılan yöntem, (g) bendi kapsamında bulunan herkes için zorunlu iken davaya konu dördüncü cümlenin yürürlükten kaldırılıp değişik üçüncü cümlenin yürürlüğe girmesi ile bu zorunluluk kaldırılmış ve gelir testi uygulaması ihtiyari hâle getirilmiştir.

36. Gelir testi uygulaması, hane temelli olup aile içinde kişi başına düşen aylık gelir miktarını esas almaktadır. Buna göre, yetkili makamlar tarafından gerçekleştirilen gelir testi sonucunda aile içinde kişi başına düşen aylık gelir miktarının brüt asgari ücretin üçte birinden az olması durumunda genel sağlık sigortası priminden muafiyet söz konusu olup bu kişilerin primleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Kişi başına düşen aylık gelir miktarı belirtilenden daha fazla olduğu takdirde ise prim ödeme yükümlülüğü doğmaktadır.

37. Dava konusu kurallardan değişik ikinci cümlenin yürürlüğe girmesinden önce yürütülen gelir testi uygulamasında, aylık kişi başına düşen gelirin asgari ücretin üçte birine eşit ya da daha fazla olması nedeniyle prim ödemesi gerekenler gelir seviyelerine göre G1, G2 ve G3 olarak adlandırılan üç ayrı kategoriye ayrılmıştır. Aile içindeki toplam gelirin kişi başına düşen aylık tutarı; asgari ücretin üçte birinden asgari ücrete kadar olduğu tespit edilen kişiler için asgari ücretin üçte biri, asgari ücretten asgari ücretin iki katına kadar olduğu tespit edilen kişiler için asgari ücret, asgari ücretin iki katından fazla olduğu tespit edilen kişiler için ise asgari ücretin iki katı prime esas asgari kazanç tutarı olarak esas alınmaktadır. 2017 yılının prime esas kazanç tutarları esas alındığında G1, G2 ve G3 kategorileri için ödenmesi gereken prim miktarları sırasıyla 71,10 TL, 213,30 TL ve 426,60 TL'dir.

38. Dava konusu kurallardan değişik ikinci ve üçüncü cümleler, Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanlar için 82. maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarının prime esas kazanç tutarı olarak esas alınacağını ancak tescil tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde gelir testi talebinde bulunanlardan gelir testi sonucuna göre aile içindeki gelirleri brüt asgari ücretin üçte birinin altında tespit edilenlerin bu sürelerde yaptıkları ödemelerin herhangi bir faiz uygulanmaksızın iade veya mahsup edileceğini hüküm altına almaktadır. Yürürlükten kaldırılan dördüncü cümle ise gelir testi sonucu aile içindeki gelirleri asgari ücretin altında kalan genel sağlık sigortalılarının gelir testleri Kurumca sonuçlandırılıncaya kadar yaptıkları ödemelerin gelir testi sonucuna göre ödemeleri gereken tutarların üzerinde olan kısmının herhangi bir faiz uygulanmaksızın iade veya mahsup edileceğini öngörmektedir.

39. Buna göre 6824 sayılı Kanun ile değiştirilen davaya konu ikinci ve üçüncü cümlelerin yürürlüğe girmesi ve dördüncü cümlenin yürürlükten kaldırılması neticesinde 60. maddenin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamındaki prim ödeme yükümlülerini üç ayrı kategoride tanımlayan sisteme son verilmekte ve gelir seviyelerine bakmaksızın bu kişilerin aynı miktarda genel sağlık sigortası primi ödemesi öngörülmektedir. Ayrıca gelir testine girme zorunluluğu kaldırılmış ve anılan teste tabi olmak ihtiyari hâle getirilmiştir. Öte yandan (g) bendi kapsamında olanların Sosyal Güvenlik Kurumunca resen tescil edildiklerinin kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde gelir testi talebinde bulunması ve gelir testi sonucuna göre aile içindeki gelirlerinin brüt asgari ücretin üçte birinin altında olduğunun tespit edilmesi durumunda bu sürelerde yaptıkları ödemeler herhangi bir faiz uygulanmaksızın kendilerine iade veya mahsup edilecektir.

40. Dava konusu yürürlükten kaldırılan dördüncü cümle ise gelir testine başvuranların test sonuçlandırılıncaya kadar G2 kategorisi için belirlenen ve asgari ücret tutarı esas alınarak hesaplanan prim miktarından sorumlu tutulmaları nedeniyle gelir testi sonucunda G0 ya da G1 kategorisine girdiklerinin tespit edilmesi durumunda bu kişilere fazladan ödemiş oldukları tutarların iade edileceğini düzenlemektedir.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

41. Dava dilekçesinde özetle; 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin değiştirilip dördüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılması ile herhangi bir sosyal güvencesi bulunmayan vatandaşlara yapılan gelir testi sonucunda aylık geliri asgari ücretin üçte birinin üzerinde olduğu tespit edilenlerin genel sağlık sigortasından yararlanma karşılığında prim ödemesi gerektiği, ödenecek prim miktarının 2017 yılı rakamları esas alındığında 53,33 TL olduğu ve bu miktarın gelir seviyesine göre değişiklik göstermediği, aylık geliri asgari ücretin üçte birine eşit olanlarla çok daha fazla olanların aynı miktarda sigorta primi ödeyecek olmalarının hukuk devleti ilkesine, mali güce göre vergilendirme ilkesine ve eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

42. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 5., 56. ve 60. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

43. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti; insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, millî gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir.

44. Anayasa'nın 5. maddesi de insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Devlet, kişilerin sağlık hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri almak zorundadır. Bu nedenle kişiler için bir hak olan sağlık hizmetinden yararlanmayı kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılması ve bu hizmetin daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması devletin Anayasa'dan kaynaklanan bir ödevidir.

45. Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü ve devamı fıkralarında *"Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler./ Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir./ Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir."* denilmektedir. Öte yandan bu maddede devlete verilen görevin Anayasa'nın 65. maddesinde belirtilen mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde yerine getirileceği açıktır.

46. Sosyal hukuk devletinin somut göstergelerinden biri olan sosyal güvenlik hakkının yer aldığı Anayasa'nın 60. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir."* denilmektedir. Bu hüküm bireylere yaşlılık, hastalık, kaza, ölüm ve malullük gibi sosyal riskler karşısında asgari ölçüde bir yaşam düzeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da *"Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar."* denilerek bu görevin devlet tarafından oluşturulacak kuruluşlar yoluyla yerine getirilmesi öngörülmektedir.

47. Sosyal güvenlik, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardını güvence altına alabilmektir. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak kişilerin yaşlılık, hastalık, malullük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır.

48. Anayasa'nın 73. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında *"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür./Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır./ Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır."* denilmiştir.

49. 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin değiştirilip dördüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılması ile 5510 sayılı Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olarak tescil edilenlerin

kuraldan önce yürürlükte olan eski sistemin aksine gelir testine girme zorunluluklarının ortadan kaldırıldığı, isteğe bağlı olarak gelir testine girip de aile içinde aylık kişi başına düşen geliri belli bir tutarın altında olduğu tespit edilenlerin primlerinin devlet tarafından karşılanacağı, bu tespite kadar yapılmış olan ödemeler varsa bunların iade edileceği, gelir testine başvurmayanların ise gelir seviyelerine bakılmaksızın sabit miktarda prim borcu ödemekle yükümlü tutulacağı, söz konusu prim miktarının 2017 yılı rakamlarına göre kuraldan önceki sistemde geliri en düşük seviyede (G1) olanların ödemesi gereken miktardan daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu prim miktarı 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine 6824 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile eklenen cümle uyarınca prime esas kazancın %3'ü olup Bakanlar Kurulu bu oranı %12'ye kadar artırmaya yetkilidir.

50. Anayasa'nın 56. maddesi ile devlete kişilerin ruh ve beden sağlıklarının korunduğu bir yaşam sağlama ve bunun için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü yüklenmiştir. Devlet bu yükümlülüğünü kamu kesimi ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. 56. maddenin beşinci fıkrası ile de devlete sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi ödevi yüklenmiş, bu amaçla genel sağlık sigortası kurulması hususu kanun koyucunun takdir yetkisine bırakılmıştır.

51. Ülkemizde sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde görülebilmesini sağlamak amacıyla genel sağlık sigortası kurulması 5510 sayılı Kanun ile gerçekleşmiştir. 2012 yılı itibarıyla fiilen uygulamasına geçilen genel sağlık sigortası; Türkiye'de ikamet eden herkesi kapsayan, fon ve hizmet yönetimi tek elden yürütülen ve sağlık harcamalarının finansmanını sağlayan bir sistem olarak öngörülmüştür.

52. 5510 sayılı Kanun'un 62. maddesinde, genel sağlık sigortasından sağlanacak sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan yararlanmanın genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler için bir hak; Sosyal Güvenlik Kurumu için ise bu hizmet ve hakların finansmanını sağlamanın bir yükümlülük olduğu ifade edilmiştir. Bu hak ve yükümlülüğün sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından genel sağlık sigortası sistemine

üye olanlar sunulacak sağlık hizmetleri için sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı olarak belirli oranda prim ödemek durumundadırlar. Ayrıca sisteme üye olmak, isteğe bağlı olmayıp zorunludur.

53. Dava konusu kurallar uyarınca genel sağlık sigortalısı olanlar tarafından ödenmesi öngörülen genel sağlık sigortası primi, kamu gücüne dayalı olarak tek taraflı bir iradeyle ve zorla alınması nedenleriyle Anayasa'nın 73. maddesinde belirtilen *"benzeri malî yükümlülük"* kapsamında ödenen bir kamu geliri niteliğindedir.

54. Anayasa'nın 73. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere *"mali gücüne göre"* vergi ödemekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Öğretide, dar anlamda vergi için öngörüldüğü kabul edilen, mali güce göre vergilendirme ilkesinin; geniş anlamda vergi kapsamına giren mali yükümlülükler yönünden de uygulanması ve bu konuda mutlak bir eşitliğin sağlanması, bunların özellikleri ve nitelikleri nedeniyle olanaklı değildir. Ancak bu tür mali yükümlülükler getirilirken de makul ve kabul edilebilir ölçütlerin gözetilmesi gerektiğinde duraksamaya yer yoktur.

55. 6824 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde 2012 yılından günümüze kadar uygulanan ve sosyal güvencesi olmayan vatandaşlarımıza da sağlık imkânı sunan genel sağlık sigortası sisteminin bazı aksaklıkları içinde barındırdığının görüldüğü, bu aksaklıkların başında bu kapsamdaki vatandaşlarımızın genel sağlık sigortası prim borçlarını ödeme alışkanlığının bulunmamasının ve sistemin sade olmamasının geldiği, sistemin basit, uygulanabilir ve erişilebilir olması amacıyla düzenleme yapılmasının teklif edildiği belirtilmiştir. Dava konusu kuralların gerekçesinde de üç kategoride uygulanan genel sağlık sigortası prim oranının tek kategoriye indirilmesi suretiyle sistemin etkinliğinin artırılması ve sadeleştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

56. Türkiye İstatistik Kurumunun istatistiklerine göre (g) bendi kapsamında gelir testine girenlerin oldukça önemli bir bölümü primleri devletçe karşılanması gereken kişilerden oluşmaktadır. Bununla birlikte gelir testi sonucunda prim ödeme yükümlüsü olduğu tespit edilenlerin önemli kısmı gelir seviyesi bakımından prim muafiyeti olanlardan belirgin bir

farklılık göstermemektedir. Gelir seviyesi görece yüksek değerlendirilebilecek olanların ise oldukça az bir kesimi oluşturduğu anlaşılmaktadır.

57. Bu durumda sisteme ilişkin yaşanan aksaklıkları en aza indirmek ve sistemin daha etkin hâle getirilmesini sağlamak amacıyla ve prim ödeme yükümlülüğü bulunanların çok az bir kesimi dışında düşük gelir düzeyine sahip oldukları gözetilerek (g) bendi kapsamına giren kişilerin tamamı için aynı miktarda ve önceki sistemde ödenen en düşük prim miktarından daha düşük prim ödeme yükümlülüğü öngörülmesinde Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

58. Öte yandan 6824 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile yürürlükten kaldırılan dava konusu dördüncü cümle, gelir testi sonuçlandırılıncaya kadar geçen süreçte yapılan ödemelerin gelir testi sonucuna göre ödenmesi gereken tutarın üzerinde olduğunun tespit edilmesi hâlinde fazla ödemelerin iade edileceğini düzenlemektedir. Söz konusu cümle yürürlükten kaldırılmış olmakla birlikte dava konusu kurallardan değişik üçüncü cümle, yürürlükten kaldırılan dördüncü cümlenin sadeleştirilen yeni sisteme uyarlanmış hâli olup gelir testi sonucunda primden muaf olduğu tespit edilenlere iade yapılmasını öngörmektedir. Buna göre prim ödeme sisteminde öngörülen dava konusu değişikliklerle uyumluluğun sağlanması amacıyla dördüncü cümlenin yürürlükten kaldırılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

59. 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan dava konusu değişiklikler, Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamına giren ve dolayısıyla aynı hukuksal konumda olan kişilerin tamamına uygulanacağından eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmamaktadır.

60. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 5., 10., 56., 60. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

61. Dava dilekçesinde özetle, anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılmasının hukuk devleti sayılmanın en önemli gerekleri arasında sayıldığı, Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesinin özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de

zedeleyeceği, hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağı, bu nedenle dava konusu kuralların yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

23.2.2017 tarihli ve 6824 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 6. maddesiyle 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı (4) sayılı tarifenin *"I-Tapu işlemleri"* başlıklı bölümünün (20) numaralı fıkrasının (a) bendine eklenen paragrafa,

B. 7. maddesiyle 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendine,

C. 14. maddesiyle 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80. maddesinin dördüncü fıkrasının;

1. Değiştirilen ikinci ve üçüncü cümlelerine,

2. Dördüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılmasına,

yönelik iptal talepleri, 28.2.2018 tarihli, E.2017/117, K.2018/28 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bent, paragraf, cümle ve yürürlükten kaldırılmaya ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 28.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

23.2.2017 tarihli ve 6824 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 6. maddesiyle 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı (4) sayılı tarifenin *"I-Tapu işlemleri"* başlıklı bölümünün (20) numaralı fıkrasının (a) bendine eklenen paragrafın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B. 7. maddesiyle 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 14. maddesiyle 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80. maddesinin dördüncü fıkrasının;

1. Değiştirilen ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2. Dördüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

28.2.2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Engin YILDIRIM	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY YAZISI

1. 23.2.2017 tarihli ve 6824 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle, 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun *"Araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımlarda istisna"* başlıklı 13. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendiyle, konut veya iş yeri olarak inşa edilen binaların ilk tesliminde uygulanmak ve bedeli döviz olarak Türkiye'ye getirilmek kaydıyla, ***"Gelir Vergisi Kanunu'nun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının 2 numaralı bendinde belirtilenler hariç olmak üzere çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları …"***nın Katma Değer Vergisinden müstesna tutulmaları hükme bağlanmıştır.

Maddenin (i) bendinin ilk cümlesinde yer alan yukarıdaki ifadelerin devamında, Türk vatandaşlarının yanı sıra, Türkiye'de yerleşmiş olmayan yabancı uyruklu gerçek kişiler ile kanuni ve iş merkezi Türkiye'de olmayan ve bir iş yeri ya da daimi temsilci vasıtasıyla Türkiye'de kazanç elde etmeyen kurumların da aynı istisnadan yararlanacakları belirtilmiş; parantez içinde yapılan açıklamada ise, hem Türk vatandaşlarını hem de yabancıları kapsayacak şekilde, bentte öngörülen şartları taşımadığı halde istisnanın uygulandığının tespit edilmesi halinde vergi aslının, vergi ziyaı cezasının ve gecikme cezasının tahsiline ilişkin esaslar belirtilmiştir. Yine bu açıklama içerisinde, istisna kapsamında teslim alınan konut veya iş yerinin bir yıl içerisinde elden çıkarılması halinde, zamanında tahsil edilmeyen verginin 6183 sayılı Kanun'un 48. maddesine göre hesaplanan tecil faiziyle birlikte tapu işleminden önce elden çıkaran tarafından ödenmesi öngörülmüştür.

2. İptal davasına konu (i) bendinde, yabancılar yönünden düzenlemenin kamu yararı gözetilerek yasalaştırıldığı, bunun yasa koyucunun takdir yetkisi içerisinde kaldığı ve Anayasa'ya bir aykırılık içermediği düşüncesine katılmakla birlikte; **"Türkiye'de mukim Türk vatandaşları"** yönünden Anayasa'nın 2., 10 ve 73. maddelerine aykırı olduğu kanaatindeyim.

3. Kurala göre, konut veya iş yeri olarak inşa edilen binaların ilk tesliminde, bedelini **döviz olarak Türkiye'ye getirmek** kaydıyla, yurt

dışında çalışma veya oturma iznine sahip olarak en az altı ay yaşayan Türk vatandaşları KDV ödemeyeceklerdir.

Bahse konu Türk vatandaşları eğer Gelir Vergisi Kanunu'nun (GVK) 3. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde belirtilen kişilerden ise, KDV istisnasından yararlanmayacaklardır. Tam mükellef sayılanlar GVK'nın 3. maddesinin birinci fıkrasında belirtilmiş olup, fıkranın (1) numaralı bendine göre Türkiye'de yerleşmiş olanlar tam mükelleftir. Maddenin (2) numaralı bendine göre de *"Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısiyle yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları"* keza tam mükellef sayılır.

KDV istisnasına ilişkin **iptal istemine konu kuralda**, KDV muafiyetinden yararlanamayacakların sadece GVK 3. maddesi birinci fıkra (2) numaralı bentte belirtilen Türk vatandaşları olduğu belirtilmiş; ancak (1) numaralı bentte belirtilen **"Türkiye'de yerleşmiş olanlar" yani Türkiye'de mukim Türk vatandaşları, KDV istisnası haricinde tutulmamıştır.**

Buna göre:

Türkiye'de mukim olan Türk vatandaşları da, yurt dışında oturma veya çalışma izni alarak en az altı ay yurt dışında bulunmaları halinde, konut veya iş yeri olarak inşa edilen yeni binaları, bedelini döviz olarak yurt dışından getirmek kaydıyla, KDV ödemeksizin satın alabileceklerdir. Bu kişiler, satın aldıkları konut veya iş yerlerini bir yıl sonra istedikleri gibi ve tekrar KDV ödenmeksizin satış veya hibe yoluyla elden çıkarabileceklerdir.

4. Yurt dışından döviz getirerek Türkiye'de KDV'siz konut veya iş yeri satın alabilecek kişiler arasında çalışma amacıyla yurt dışına gitmiş olup uzun süreler yurt dışında yaşayan, ikametgahı yurt dışında olan Türk vatandaşları da bulunmaktadır. Ancak kural, ikametgahı yurt dışında olan Türk vatandaşları ile sınırlı olmayıp, aşağıdaki gibi çeşitli kişi ve grupları kapsamaktadır:

- Yabancı ile evli olması dolayısıyla yurt dışında oturma iznine sahip olanlar,

- Lisans veya lisansüstü öğrenim amacıyla altı aydan fazla oturma müsaadesi almış olanlar,

- Sağlık amacıyla yurt dışında 6 aydan uzun süreli oturma izni almış olanlar,

- Yabancı ana veya babaya bağlı olarak oturma müsaadesi almış olanlar,

- Gerçek veya hayali, iş sahibi veya şirket ortağı olarak oturma veya çalışma müsaadesi almış olanlar.

- Yurt dışında villa, ofis, mağaza gibi belli bir değerin üzerindeki mülkleri satın alarak, yatırımcı sıfatıyla sürekli veya uzun süreli oturma izni almış olanlar,

5. İptal davasına konu kanun hükmü, konut veya iş yeri olarak inşa edilen binaların ilk teslimde satış bedelinin döviz olarak yurt dışından getirilmesini öngörmektedir. Ancak yapılan düzenlemede, bedelin yurt dışında kazanılmış olduğunun belgelenmesi gibi bir kayıt bulunmadığından, gerçekte yurt dışında döviz kazancı olmayan kişilerin Türkiye'den döviz satın alarak, tamamen yasal bir şekilde, önce yurt dışına aktarıp, konut veya iş yeri olarak inşa edilen yeni bir binanın satım alımı işlemi için Türkiye'ye tekrar transfer etmesine mani bir kural bulunmamaktadır.

Bu işlemi gerçekleştiren, ikametgahı Türkiye'de bulunduğu yani **kanunen Türkiye'de mukim olduğu halde** çeşitli şekillerde elde edilmiş olabilecek yurt dışındaki oturma veya çalışma iznine bağlı olarak en az 6 ay yurt dışında kalan bir vatandaş, yine Türkiye'de mukim olan ancak yurt dışında oturma veya çalışma iznine sahip olmayan bir Türk vatandaşının ödeyeceği % 8-18 arasındaki oranındaki KDV'yi ödemeyecek; başka bir ifadeyle aynı konut veya iş yerini KDV'li satın alan bir mükellefe kıyasla aynı oranda daha ucuza alabileceklerdir. Bu kişinin kazancı olan KDV istisnası, kamu maliyesinin kaybıdır. **Böyle bir durumun, varsa, kamu yararından kaynaklanan haklı nedeni ancak yurda döviz getirmek olabilir. Ancak iptal istemine konu kural, bu konuda ciddi boşluk içermektedir.**

6. Kanun'un gerekçesine bakıldığında KDV istisnasının amacının *"ülkemize döviz girişinin arttırılması ve inşaat sektörünün teşvik edilmesi"* olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, madde metninde, yukarıda açıklandığı şekilde, Türkiye'de mukim Türk vatandaşlarının her hangi bir nedenle sahip oldukları yabancı ülke oturma iznine dayanarak, yine Türkiye'den çıkaracakları dövizi geri getirmek suretiyle KDV istisnasından yararlanmasını, bu suretle yasanın gerekçesine ve amacına aykırı olarak vergi ziyaına sebebiyet verip haksız kazanç sağlamalarını engelleyici her hangi bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir.

7. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin iki alt ilkesi *"belirlilik"* ve *"öngörülebilirlik"* tir. Ancak iptal davası konusu hüküm, bir yandan bedelin *"döviz olarak yurt dışından getirilmesi"* gibi bir ölçüte yer verirken, diğer yandan uygulamada kanunların cevaz verdiği yoldan, ülkeye döviz getirilmesi amacına aykırı sonuçların gerçekleşmesine ve kamu maliyesinin kayba uğramasına yol açabilecek şekilde düzenlenmiştir. Nitekim, yurt dışında oturma iznine sahip olmanın, yurt dışında döviz olarak kazanç elde etmiş olmanın karinesini dahi oluşturmayacağı açıktır. Bu durumda kuralın, yasalaştırma gerekçesine ters düşen, yasal boşluk bırakan niteliğiyle, hukuk devletinin *"belirlilik"* ölçüte uymadığı anlaşılmaktadır.

8. Yukarıda sayılan sorunların uygulamaya ilişkin olduğu, bunlara Maliye Bakanlığınca yapılacak alt düzenlemeler, tebliğ ve genelgeler yoluyla açıklık getirilebileceği ve uyuşmazlıkların mahkemelere intikali halinde konuya yargı kararları ile çözüm bulunabileceği öne sürülebilir ise de; Anayasa mahkemesinin iptal davasına konu kuralları "soyut norm denetimi" ilke ve esaslarına göre incelemesi gereği karşısında, yeterli belirlilik taşımayan, amaçlarına aykırı sonuçlar doğuracak şekilde boşluklar içeren kuralın, Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devletine aykırı olduğunu kabul etmek gerekir.

9. İptal davasını açanlar, aynı zamanda Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırılık iddiasında bulunmuşlardır. Anayasa'nın eşitlik ilkesinin anlamına ilişkin yerleşik içtihatlara göre Türkiye'de mukim olmayan Türk vatandaşları ile Türkiye'de mukim olanlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılamayacağı gibi, yabancılarla Türk vatandaşları arasında da eşitlik karşılaştırması yapılamayacağı hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

Ancak, Türkiye'de mukim olup yurt dışında oturma veya çalışma iznine bağlı olarak altı aydan fazla yaşayan kişilerle, yurt dışında bu izinlere sahip olmayanlar arasında, Türkiye'de KDV istisnasından yararlanma bakımından farklı sonuçlara yol açan düzenlemenin, eşitlik yönünden incelenmesi mümkündür.

10. İptali istenen maddeye bu yönden bakıldığında:

Türk vatandaşları, yurt dışında oturma veya çalışma iznini farklı yol ve yöntemlerle elde etmiş olabilirler. Bu izinlere dayanarak hangi sürelerle yurt dışında kalacaklarına karar vermek tamamen kişilerin kendi serbest iradeleriyle belirleyecekleri tercihlerdir. Ancak **kişinin yurt dışında elde ettiği bir hak, Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde aynı statüye ve dolayısıyla aynı hak ve yükümlülüklere sahip Türk vatandaşları arasında ayırımcılık yapılmasının dayanağını oluşturamaz.** Diğer bir ifadeyle, kişinin, yurt dışında sahip olduğu oturma veya çalışma hakkını kullanması, Türkiye sınırları dahilinde aynı hakka sahip olmayan veya sahip olduğu halde kullanmayan aynı statüdeki diğer bir Türk vatandaşına kıyasla KDV'den muafiyet elde etmesi için sebep teşkil edemez.

Yukarıda açıklandığı gibi, kuralda, dövizi yurt dışında kazanmış olmak şartı aranmamıştır. Döviz önce yurt dışına çıkarılıp, aynı şekilde geri getirilebilir. Dolayısıyla, Türkiye'de bir konut veya işyerinin satın alımında KDV ödemesinden muaf olmak veya olmamak noktasında, sadece mali gücü bir diğerine göre daha fazla olmanın farklı statü veya durum şeklinde yorumlanması mümkün değildir. (Tabiatıyla, yurt dışındaki kazançlarını Türkiye'ye getirenler ve bunu belgeleyenler yönünden böyle bir fark öngörülmesi mümkündür).

Bu nedenle, kuralın, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğunu kabul etmek gerekir.

11. Anayasa'nın 73. maddesinde herkesin, kamu giderlerini karşılamak üzere *"mali gücüne göre"* vergi ödemekle yükümlü bulunduğu, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının, maliye politikasının sosyal amacı olduğu ifade edilmiştir.

Buna göre, KDV ödemesinde de mali güç esas alınmalı, KDV istisnalarında adalete ters düşen ve dengesiz sonuçlara yol açılmamalıdır.

Ancak kuralın, mali gücü az olana daha az, mali gücü fazla olana ise daha fazla kazandıracağı, yani Anayasa'nın *"herkesin mali gücüne göre"* vergi ödeyeceği ilkesini tersine çevirdiği anlaşılmaktadır.

12. Şunu da belirtmek gerekir ki; **y**urt dışına yıllar önce gitmiş ve yerleşmiş, türlü zorluklara ve meşakkatlere göğüs germiş, ayırımcı uygulamalara hedef olmuş ve güçlükle döviz kazanmış "gurbetçi" tabir edilen vatandaşlarımızın yurt dışında mukim olmaları dolayısıyla, Türkiye'de mukim olanlarla karşılaştırılması mümkün olmadığı gibi, şayet bir karşılaştırma yapılacak olursa, bu kategorideki vatandaşlarımızın çok büyük çoğunluğunun satın alacakları tipte konut ve işyerlerinin KDV oranlarının %1 veya en fazla % 8 olacağı, buna karşılık lüks alışveriş merkezi, rezidans veya plazalarda milyonlarca Euro değerindeki konut ve işyerlerine uygulanacak yüksek KDV indirimlerinden mali gücü zaten çok yüksek olan kişilerin yararlanacakları gözetildiğinde, kuralın Anayasa'nın 73. maddesine aykırılığı açıkça görülebilmektedir.

13. Kanun hükümlerinin öncelikle, metnindeki açıklık üzere uygulanacağı, hukukta temel ilkedir. Ayrıca, kanun maddelerinin bir kez yasalaştığında, gerekçelerinden bağımsız bir anlam kazandığı hukuk aleminde kabul edilen ağırlıklı görüştür. Bu yönüyle değerlendirildiğinde, bazı vatandaşlara yabancı ülke mevzuatına göre elde ettikleri bir durumdan yararlanarak, dövizi Türkiye'ye bir artı değer olarak getirip getirmediklerine bakılmaksızın, mali güç ve adalet ölçütlerine aykırı biçimde KDV muafiyeti tanıyan kuralın, gerekçe ve amacı ne olursa olsun mevcut yazımı itibariyle Anayasa'nın 73. maddesine aykırı olduğu açıktır.

14. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olan kuralın iptali gerektiği kanaatiyle, aksi yönde tecelli eden çoğunluk kararına katılmamaktayım.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2017/172
Karar Sayısı : 2018/32
Karar Tarihi : 28.3.2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Alanya 3. Asliye Ceza Mahkemesi (Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesi sıfatıyla)

İTİRAZIN KONUSU: 22.12.2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 29. ve 30. maddelerinin Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Marka hakkına tecavüz suçundan sanığın cezalandırılması talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu 29. ve 30. maddeleri şöyledir:

"Marka hakkına tecavüz sayılan fiiller
Madde 29- (1) Aşağıdaki fiiller marka hakkına tecavüz sayılır:

a) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı 7 nci maddede belirtilen biçimlerde kullanmak.

b) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markayı taklit etmek.

c) Markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak,

başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak, ihraç etmek, ticari amaçla elde bulundurmak veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmak.

ç) Marka sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

(2) 19 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü tecavüz davalarında def'i olarak ileri sürülebilir. Bu durumda kullanıma ilişkin beş yıllık sürenin belirlenmesinde dava tarihi esas alınır."

"Marka hakkına tecavüze ilişkin cezai hükümler

Madde 30- (1) Başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal üreten veya hizmet sunan, satışa arz eden veya satan, ithal ya da ihraç eden, ticari amaçla satın alan, bulunduran, nakleden veya depolayan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Marka koruması olduğunu belirten işareti mal veya ambalaj üzerinden yetkisi olmadan kaldıran kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Yetkisi olmadığı hâlde başkasına ait marka hakkı üzerinde devretmek, lisans veya rehin vermek suretiyle tasarrufta bulunan kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Bu maddede yer alan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Bu maddede yer alan suçlardan dolayı cezaya hükmedebilmek için markanın Türkiye'de tescilli olması şarttır.

(6) Bu maddede yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.

(7) Başkasının hak sahibi olduğu marka taklit edilerek üretilmiş malı, satışa arz eden veya satan kişinin bu malı nereden temin ettiğini bildirmesi

ve bu suretle üretenlerin ortaya çıkarılmasını ve üretilmiş mallara elkonulmasını sağlaması hâlinde hakkında cezaya hükmolunmaz."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 29.11.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 6769 sayılı Kanun'un 29. ve 30. maddelerinin iptallerini talep etmiştir. Kanun'un itiraz konusu 29. maddesinin (1) numaralı fıkrasında marka hakkına tecavüz teşkil eden fiiller farklı bentlerde ayrı ayrı gösterilmiş, (2) numaralı fıkrasında da marka hakkının tescil başvurusuna yönelik önceden yapılmış itirazların açılan tecavüz davalarında defi olarak ileri sürülebileceği hükme bağlanmıştır.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede bakılmakta olan dava, sanığın marka hakkına tecavüz sayılan fiillerden biri olan ve Kanun'un

29. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde tanımlanmış bulunan *"Markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini … bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, … ticari amaçla elde bulundurmak"* eylemine ilişkindir. Bu itibarla Kanun'un 29. maddesinin marka hakkına tecavüz sayılan diğer hâllerin düzenlendiği (1) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (ç) bentleri ile (c) bendinde yer alan *"…bildiği…"*, *"…dağıtmak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak, ihraç etmek,…"* ve *"…veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmak."* ibarelerinin söz konusu davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle anılan ibareler ve bentler yönünden başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

5. Kanun'un itiraz konusu 29. maddesinin (1) numaralı fıkranın (c) bendinin kalan bölümünde yer alan ve marka hakkına tecavüz olarak belirtilen eylemlerin ise uyuşmazlığa konu markanın taklit edildiğinin fail tarafından bilindiği hâl ile bilinmesi gerektiği hâl yönünden geçerli ortak kural niteliği taşıması nedeniyle bu bölüme ilişkin esas incelemenin bakılmakta olan davanın konusunun gözetilerek *"…veya bilmesi gerektiği…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

6. Öte yandan itiraz yoluna başvuran Mahkemede görülmekte olan davada tecavüz konusu olduğu iddia edilen markanın tescil başvurusuna yönelik sanığın herhangi bir itirazının da bulunmaması nedeniyle marka hakkının tesciline ilişkin yapılmış itirazların tecavüz davalarında defi olarak ileri sürülebilmesini öngören Kanun'un 29. maddesinin (2) numaralı fıkrasının da uyuşmazlıkta uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle anılan fıkra yönünden de başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

7. Kanun'un itiraz konusu 30. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkrasında ise marka hakkına tecavüze ilişkin cezai hükümlere yer verilmiş, (4) numaralı fıkrasında marka hakkına tecavüz suçlarının bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâli düzenlenmiştir.

8. Bakılmakta olan davada isnat edilen suç, bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmemiş olup sanığın Kanun'un 30. maddesinin (1)

numaralı fıkrasında yer alan *"Başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal … satışa arz eden veya satan, … ticari amaçla satın alan, bulunduran, … veya depolayan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."* biçimindeki hüküm uyarınca cezalandırılması talep edilmektedir. Bu itibarla (1) numaralı fıkrada cezalandırmayı gerektiren diğer eylemlere ilişkin bulunan *"…üreten veya hizmet sunan,…", "…ithal ya da ihraç eden,…"* ve *"…,nakleden…"* ibareleri ile marka hakkına tecavüze ilişkin diğer cezai hükümlerin düzenlendiği 30. maddenin (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının somut uyuşmazlıkta uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle anılan ibareler ve fıkralar yönünden başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

9. İtiraz konusu (1) numaralı fıkranın kalan bölümünde öngörülen cezanın ise marka hakkına tecavüz olarak aynı fıkrada belirtilen tüm eylemler yönünden geçerli ortak kural niteliği taşıması nedeniyle bu bölüme ilişkin esas incelemenin bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek *"… satışa arz eden veya satan,…", "…ticari amaçla satın alan, bulunduran,…"* ve *"… veya depolayan…"* ibareleriyle ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

10. Diğer yandan 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda iptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarının açıklanması gerektiği belirtilmiş ve anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararında, Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yine İçtüzüğün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde de Anayasa

Mahkemesince yapılan ilk incelemede, başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilirse itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği; (2) numaralı fıkrasında ise anılan (b) bendi uyarınca verilen kararın itiraz yoluna başvuran Mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden başvurmasına engel olmadığı belirtilmiştir.

12. Yapılan incelemede, itiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından Kanun'un 30. maddesinin (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarının hangi nedenlerle Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmediği anlaşılmıştır.

13. Buna göre 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasına aykırı olduğu anlaşılan, Kanun'un 30. maddesinin (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarına yönelik itiraz başvurusunun, 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından esas incelemeye geçilmeksizin reddi gerekir.

14. Açıklanan nedenlerle 22.12.2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun;

A. 29. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (ç) bentlerinin, (c) bendinde yer alan *"…bildiği…"*, *"…dağıtmak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak, ihraç etmek,…"* ve *"…veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmak."* ibareleri ile (2) numaralı fıkrasının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin kalan bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"…veya bilmesi gerektiği…"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. 30. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…üreten veya hizmet sunan,…"*, *"… ithal ya da ihraç eden,…"* ve *"…,nakleden…"* ibareleri ile (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. (5), (6) ve (7) numaralı fıkralarına yönelik başvurunun, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından, esas incelemeye geçilmeksizin REDDİNE,

3. (1) numaralı fıkrasının kalan bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin *"…satışa arz eden veya satan,…"*, *"…ticari amaçla satın alan, bulunduran,…"* ve *"…veya depolayan…"* ibareleriyle sınırlı olarak yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

15. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

16. Başvuru kararında özetle; marka hakkına yönelik tecavüz fiillerinin hukuki yaptırımlarla önlenebileceği, anılan fiillerin suç olarak düzenlenmesinin adil olmadığı, suça bağlanan yaptırımın ölçülü olmadığı, bu durumun ceza hukukunun "ikincilik" özelliğiyle de bağdaşmadığı, iltibas suretiyle marka hakkına tecavüzün suç olarak düzenlenmesinin her bir mahkeme tarafından subjektif değerlendirmelerin yapılmasına ve farklı sonuçlara ulaşılmasına yol açacağı, taklit edildiğini bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla başkasına ait markayı taşıyan ürünleri satan veya ticari amaçla elinde bulunduran kişilerin cezalandırılmasında kasıt unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde tereddütlere neden olduğu,

belirlilik ile suç ve cezaların kanuniliği ilkelerinin ihlal edildiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. Kanun'un itiraz konusu kuralı içeren 29. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde, markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmanın, dağıtmanın, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmanın, ithal işlemine tabi tutmanın, ihraç etmenin, ticari amaçla elde bulundurmanın veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmanın marka hakkına tecavüz sayılan fiiller olduğu öngörülmektedir. İtiraz konusu kural söz konusu bentte yer alan *"…veya bilmesi gerektiği…"* ibaresidir.

18. Kanun'un itiraz konusu diğer kuralı içeren 30. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal üreten veya hizmet sunan, satışa arz eden veya satan, ithal ya da ihraç eden, ticari amaçla satın alan, bulunduran, nakleden veya depolayan kişinin bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. İtiraz konusu diğer kural söz konusu fıkrada yer alan *"…satışa arz eden veya satan,…"*, *"…ticari amaçla satın alan, bulunduran,…"* ve *"…veya depolayan…"* ibareleridir.

19. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de "belirlilik" ilkesidir. Bu ilkeye göre; yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir.

20. Hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki

güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

21. Belirlilik ilkesi ise yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliklere ilişkin gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

22. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında,"*Kimse, ...kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz.*" denilerek "suçun kanuniliği", üçüncü fıkrasında da "*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.*" denilerek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'da öngörülen suçta ve cezada kanunilik ilkesi, ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca, hangi fiillerin suç sayıldığının ve bu fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir şekilde kanunda gösterilmesi; kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir.

23. İtiraz konusu *"…veya bilmesi gerektiği…"* ibaresi uyarınca markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak ve ticari amaçla elde bulundurmak marka hakkına tecavüz sayılan bir fiil olarak öngörülmüştür. İtiraz konusu *"…satışa arz eden veya satan,…"*, *"…ticari amaçla satın alan, bulunduran,…"* ve *"…veya depolayan…"* ibareleriyle de başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal satışa arz etmek, satmak, ticari amaçla satın almak, bulundurmak veya depolamak fiilleri suç olarak düzenlenmiş ve bu suçu işleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Böylece kanun koyucu bazı fiilleri markaya tecavüz niteliğinde kabul etmek suretiyle marka hakkını bu fiillere karşı hukuki koruma altına almış iken birtakım tecavüz eylemleri

yönünden ise hukuki korumayla yetinmeyerek bu tecavüz eylemlerini suç olarak düzenlemiş ve marka hakkına cezai koruma da öngörmüştür.

24. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir…*" denilmektedir. Mülkiyet hakkının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu hakkın sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni "gerçek anlamda koruma" sağlamasıdır. Temel hak ve özgürlüklerin sadece devletin negatif müdahaleleri yönünden korunması, kişileri üçüncü kişilerin eylemleri yönünden korumasız bırakacaktır. Bu durum ise Anayasa'nın ilgili maddelerinde sağlanan güvencelerin etkisiz hâle gelmesine yol açabilecektir.

25. Ayrıca Anayasa'nın bir bütün olarak yorumlanması durumunda mülkiyet hakkının bireylerin müdahalelerine karşı devletten korunma talep etmeyi de kapsadığı sonucuna ulaşılması kaçınılmazdır. Anayasa'nın 5. maddesinde kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Kişilerin refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve onların hak ve özgürlüklerini sınırlayan kısıtlamaları kaldırmaya çalışma ödevi, devletin mülkiyet hakkına yönelik bireyler arasında gerçekleşen ihlalleri önlemek hususunda tedbirler almasını zorunlu kılmaktadır.

26. Mülkiyet hakkının konusunu maddi ve gayrimaddi mallar oluşturmaktadır. Taşınır ve taşınmaz mallar maddi mallar kapsamında iken fikrî ve sınai mülkiyet hakları gayrimaddi mallar kapsamında bulunmaktadır. Bir markanın sahibine sağladığı haklar ise "marka hakkı" olarak adlandırılmakta ve marka hakkı, fikrî ve sınai mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle marka hakkının etkili biçimde korunmasına yönelik tedbirlerin alınması, Anayasa'nın 35. maddesiyle devlete yüklenmiş olan bireylerin mülkiyet hakkına üçüncü kişilerden gelebilecek müdahaleleri önleme şeklindeki pozitif yükümlülüğün gereğidir.

27. 6769 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre marka; bir işletmenin mal veya hizmetlerini bir başka işletmenin mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması ve sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde sicilde gösterilebilir olması koşuluyla kişi adları dâhil sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler, malların veya ambalajlarının biçimi olmak üzere her tür işaretten oluşabilir.

28. Bu tanım ışığında markanın tekliği, ayırt ediciliği, taklit edilememe ve belli ölçüde garanti sunma işlevine sahip olabilmesi üçüncü kişilerin markadan bekledikleri temel özelliklerdir.

29. Mülkiyet hakkının konusunu oluşturan marka hakkının hangi usul ve yöntemle korunacağını belirleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu takdir yetkisi kapsamında kanun koyucu, izlediği suç politikası gereği bazı eylemleri ceza hukuku alanından çıkarıp yalnızca haksız fiil olarak düzenleyebileceği gibi korudukları hukuki yararları ve neden olduğu sonuçları esas alarak birtakım eylemleri haksız fiilin ötesinde suç olarak düzenleyebilir ve farklı yaptırımlara tabi kılabilir. Kanun koyucunun bu konudaki tercih ve takdirinin yerindeliğinin incelenmesi, anayasal denetimin kapsamı dışında kalmaktadır. Bu itibarla itiraz konusu kurallar uyarınca marka hakkına tecavüz eylemlerinin bir kısmının sadece haksız fiil olarak düzenlenmesinde, bir kısmının ise suç sayılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

30. Öte yandan itiraz konusu kurallar incelendiğinde hangi fiillerin marka hakkına tecavüz sayılacağı, hangi fiillerin suç teşkil edeceği, hangi yaptırımın uygulanacağı hususlarının ayrıntılı olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Buna göre markanın taklit edildiğini bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak ve ticari amaçla elde bulundurmak marka hakkına tecavüz sayılan bir fiili oluşturmakta iken başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal satışa arz etmek, satmak, ticari amaçla satın almak, bulundurmak veya depolamak fiilleri suç teşkil etmekte ve bu suçu işleyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılmaktadır. Marka hakkına tecavüz edilen kişinin mahkemeye yöneltebileceği talepler Kanun'un 149. maddesinde, açabileceği hukuk davası ise 150. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenlerle itiraz konusu kurallarla hangi somut

eylem ve olguya hangi hukuksal veya cezai yaptırımın ya da sonucun bağlandığı, uygulanacak yaptırım ve cezanın miktarı ve türü açıkça ortaya konulduğundan kurallarda hukuki belirsizlik söz konusu olmadığı gibi suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine de aykırılık bulunmamaktadır.

31. Marka hakkına iltibas suretiyle tecavüz ederek bir malı *"…satışa arz eden veya satan,…"*, *"…ticari amaçla satın alan, bulunduran,…"* ve *"…veya depolayan…"* kişinin cezalandırılmasını öngören Kanun'un 30. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…iltibas…"* kavramı, genel bir kavram olmakla birlikte belirsiz ve öngörülemez nitelikte değildir. Madde gerekçesinde *"karıştırılma ihtimali"* olarak tanımlanmış anılan kavramın hukuki niteliği ve objektif anlamı, mahkemelerin içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır. Bu yönüyle kuralların belirsiz olduğu söylenemez.

32. Bununla birlikte hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesi uyarınca düzenlemelerde öngörülen yaptırım, insan onuruna aykırı bulunmamalı ve suçla yaptırım arasında bir ölçüsüzlüğe yol açmamalıdır. Ölçülülük ilkesi "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik", başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik" başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, "orantılılık" ise başvurulan önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da "ölçülülük ilkesi" gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur.

33. Kanun'un 30. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre marka hakkına tecavüz suçunun soruşturulması ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olduğu; (7) numaralı fıkrasında başkasının hak sahibi olduğu markanın taklit edilerek üretilmiş malı, satışa arz eden veya satan kişinin bu malı nereden temin ettiğini bildirmesi ve bu suretle üretenlerin ortaya çıkarılmasını ve üretilmiş mallara el konulmasını sağlaması hâlinde hakkında cezaya hükmolunmayacağı belirtilmek suretiyle aktif pişmanlık nedenine yer verildiği, suçun hukuki konusu doğrultusunda suça bağlanan yaptırımın türünün ve miktarının ulaşılmak istenen amaç için elverişli ve gerekli olduğu, amaç ve araç arasında makul ve uygun bir ilişki kurulduğu gözetildiğinde suç olarak öngörülmüş itiraz konusu kurallara bağlanan yaptırımın ölçülü olmadığı söylenemez.

34. Diğer yandan itiraz konusu *"…veya bilmesi gerektiği…"* ibaresinin kasıt unsurunun varlığının tespitinde tereddütlere neden olduğu ileri sürülmüş ise de marka hakkına tecavüz suçunun manevi unsurunun somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin değerlendirmenin yargılamayı gerçekleştiren ceza mahkemesi tarafından ceza hukukunun genel hükümlerine göre yapılacak olması ve anılan itiraz konusu kuralın da bu genel hükümlerden ayrılmayı gerektirmemesi karşısında söz konusu iddia yerinde görülmemiştir.

35. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 13. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

22.12.2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 29. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan *"…veya bilmesi gerektiği…"* ibaresi ile 30. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *"…satışa arz eden veya satan,…"*, *"…ticari amaçla satın alan, bulunduran,…"* ve *"…veya depolayan…"* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE, 28.3.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2017/120
Karar Sayısı : 2018/33
Karar Tarihi : 28.3.2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. Bursa 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (E.2017/120)

2. Ankara 11. İcra Hukuk Mahkemesi (E.2018/13)

İTİRAZLARIN KONUSU: 12.1.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin olarak karar verir"* ibaresinin Anayasa'nın 36., 37. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleridir.

OLAY: İlk derece mahkemelerince verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması sonucu söz konusu kararların bölge adliye mahkemelerince kaldırılması ve davaların yeniden görülmek üzere dosyaların kararları veren mahkemelere gönderilmesi üzerine yapılan yargılamada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu ibarenin de yer aldığı (a) bendi şöyledir:

"Duruşma yapılmadan verilecek kararlar

Madde 353- (1) Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılırsa;

a) Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan ***kesin olarak karar verir****:*

1) Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması.

2) İleri sürülen haklı ret talebine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması.

3) Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması.

4) Diğer dava şartlarına aykırılık bulunması.

5) Mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşı davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, karar verilmiş olması.

6) Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması."

II. İLK İNCELEME

A. E.2017/120 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31.5.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kural ile sınırlıdır.

3. Başvuran Mahkeme, 6100 sayılı Kanun'un *"Duruşma yapılmadan verilecek kararlar"* başlıklı 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin olarak karar verir"* ibaresinin iptalini talep etmiştir.

4. Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması durumunda, bölge adliye mahkemesince yapılan ön inceleme sonucunda dosyada eksiklik bulunmadığının anlaşılması hâlinde bölge adliye mahkemesinin esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar vereceği hâller altı alt bent hâlinde sayılmıştır. Kesin olarak karar verilecek bu hâller davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması, haklı ret talebine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması, mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması, diğer dava şartlarına aykırılık bulunması, mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşı davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, karar verilmiş olması ve mahkemece tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olmasıdır.

5. Başvuran Mahkemede bakılmakta olan davada Bölge Adliye Mahkemesi, Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (6) numaralı alt bendinde yer alan *"...gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması"* gerekçesine dayanarak dosyanın yeniden görülmek üzere ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Bu bağlamda, bakılmakta olan davada Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (6) numaralı alt bendinde yer alan *"...gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması"* ibaresi dışındaki kuralların davada uygulanma olanağı bulunmadığından kuralın bu ibare yönünden sınırlı olarak incelenmesi gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle 12.1.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının

(a) bendinde yer alan *"…kesin olarak karar verir''* ibaresinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin aynı fıkranın (a) bendinin (6) numaralı alt bendinde yer alan *"…gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması''* ibaresi yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2018/13 Sayılı Başvuru Yönünden

7. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28.2.2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

8. Başvuran Mahkeme, 6100 sayılı Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin…"* ibaresinin iptalini talep etmiştir.

9. Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu kuralın yer aldığı (a) bendinde, ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığının anlaşılması halinde bölge adliye mahkemesinin, esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görüşülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi kargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar vereceği haller düzenlenmektedir.

10. Başvuran Mahkemede bakılmakta olan davada Bölge Adliye Mahkemesi, Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (6) numaralı alt bendine dayanarak dosyanın yeniden görülmek üzere ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Bu bağlamda bakılmakta olan davada Kanun'un 353. maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (6) numaralı alt bendi dışındaki kuralların uygulanma olanağı bulunmadığından itiraz konusu kuralın aynı fıkranın (a) bendinin (6) numaralı alt bendi yönünden incelenmesi gerekir.

11. Açıklanan nedenlerle 12.1.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin…"* ibaresinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin, aynı fıkranın (a) bendinin (6) numaralı alt bendi yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

12. 12.1.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin …"* ibaresinin, aynı fıkranın (a) bendinin (6) numaralı alt bendi yönünden iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2018/13 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2017/120 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2017/120 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 28.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

13. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazların Gerekçeleri

14. Başvuru kararlarında özetle; itiraz konusu kural uyarınca bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kaldırma kararının kesin olduğu, buna karşılık ilk derece mahkemelerinin Yargıtay kararlarına karşı dahi direnme kararı verebildiği, delillerin hiçbiri toplanmadan karar verilmesi şartı gerçekleşmeksizin Bölge Adliye Mahkemesi tarafından kesin nitelikte kaldırma kararı verildiği, kesin olarak verilen kaldırma kararının hâkimin takdirini ortadan kaldırdığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36., 37. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 141. ve 142. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

16. Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (6) numaralı alt bendine göre ilk derece mahkemesince tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması ve bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması durumunda, Bölge Adliye Mahkemesince yapılan ön inceleme sonucunda dosyada eksiklik olmadığının anlaşılması hâlinde esasının incelenmeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar verileceği belirtilmektedir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme hakkı ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu düzenleme ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir.

18. Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında *"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."* denilmiş ve *"usul ekonomisi"* olarak da adlandırılan bu ilkeyle yargılama maliyetinin en düşük şekilde olmasının ve bu sürecin mümkün olan en hızlı yöntemlerle gerçekleştirilmesinin yargının görevlerinden olduğu ifade edilmiştir.

19. Anayasa'nın 142. maddesinde *"Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir."* hükmüne yer verilmiştir. Hukuk devletinde kanun koyucu, Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen kurallara bağlı kalmak koşuluyla yargılama usullerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir.

20. Anayasa'nın hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını düzenleyen 36. maddesinde bu hakka yönelik herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş ise de mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 142. ve davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını öngören Anayasa'nın

141. maddelerinin hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır. Anayasa'nın tüm maddeleri aynı etki ve değerde olup aralarında bir üstünlük sıralaması bulunmadığından uygulamada bunlardan birine öncelik tanımak mümkün değildir. Bu nedenle Anayasa'da aynı konuya ilişkin bulunan farklı düzenlemelerin birlikte uygulanmasını sağlayacak şekilde yorum yapılması kural olmakla birlikte bazı durumlarda Anayasa kurallarından biri diğerinin sınırını oluşturabilmektedir. Bu bağlamda hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün yargılamaların makul süre içinde bitirilmesini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi ve bu düzenlemelerde davaların nedensiz olarak uzamasına yol açacak usul kurallarına yer verilmemesi makul sürede yargılanma ilkesinin bir gereğidir. Ancak bu amaçla alınacak kanuni tedbirlerin yargılama sonucunda işin esasına yönelik adil ve hakkaniyete uygun bir karar verilmesine engel oluşturmaması gerekir. Açıklanan bu kurallara uygun olmak kaydıyla yargılama yöntemini belirlemek ise Anayasa'nın 142. maddesi gereğince kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

21. Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (6) numaralı alt bendinde ifade edilen *"Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması"* hâli önemli bir usul eksikliği niteliği taşıdığından bölge adliye mahkemesine dosyanın esasını incelemeden kararı kesin olarak kaldırma yetkisi tanınmıştır. Bölge Adliye Mahkemesinin delillerin hiçbirinin toplanmadığı veya gösterilen delillerin hiç değerlendirilmediği gerekçesiyle verdiği kesin nitelikteki kaldırma kararı, davanın esasına ilişkin bir husus olmayıp yargılamaya ilişkin usul kuralının açık ve ağır ihlaline dayanmaktadır. İlk derece mahkemesi tarafından tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden verilen bir kararın esastan yapılacak bir denetime uygun olmadığı da açıktır.

22. Delillerin hiçbirinin toplanmadığı veya gösterilen delillerin hiç değerlendirilmediği gerekçesi ile verilen kaldırma kararına kesin nitelik tanınmasının sebebi; davanın esasına ilişkin olmayan, yargılama usulüne ilişkin açık ve ağır nitelikteki böyle bir ihlalin tespitine rağmen söz konusu ihlal giderilmeksizin ilk derece mahkemesinin kararında ısrar etmesinin

önüne geçmek suretiyle davaların uzamasını ve mahkemelerin iş yükünün çoğalmasını engellemektir. Kişiler arasındaki uyuşmazlıkların kısa sürede ve kesin çözümü, usul ekonomisi bakımından önemli olduğu gibi davanın taraflarını davanın uzaması sebebiyle oluşabilecek mağduriyetlere karşı korumak bakımından da önem arz etmektedir.

23. Bu bağlamda davaların uzamasını ve mahkemelerin iş yükünün çoğalmasını engellemeye yönelik kamu yararı amacıyla öngörülen kuralın adil yargılanma hakkını, adalet duygusunu zedeleyen ve demokratik toplum düzeninin gerekleri ile çelişen bir yönü bulunmadığı gibi davaların kısa sürede sonuçlandırılmasını öngören Anayasa'nın 141. maddesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır. Kaldı ki Anayasa'da tüm mahkeme kararlarının istinaf veya temyiz yoluna tabi olması gerektiğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Kanun koyucu Anayasa'nın 141. maddesini de dikkate alarak yargılamanın hızlandırılmasında kamu yararı görmüştür.

24. Öte yandan Anayasa'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında, hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları ve Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri; ikinci fıkrasında ise hiçbir organ, makam, merci veya kişinin, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı belirtilerek hukuk devleti olmanın zorunlu bir gereği olan mahkemelerin bağımsızlığı teminat altına alınmıştır.

25. Bununla birlikte Anayasa'nın 138. maddesinde, kanun yollarına başvurmayı ve bir mahkeme kararının başka bir hâkim veya mahkemece incelenmesini engelleyici bir hüküm bulunmamaktadır. Bu maddenin öngördüğü bağımsızlığın amacı, bir uyuşmazlığın tek bir hâkim veya mahkemece nihai olarak çözümlenmesi değil, yargı işlerinin dışarıdan gelecek etkilerden uzak ve yalnız hukuki ölçülere göre değerlendirilip hükme bağlanmasını sağlamaktır. Bu bakımdan verilen kararların veya hükümlerin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygunluğunu güvence altına almak üzere bir işin veya davanın, başka bir hâkim veya mahkemeye incelettirilmesini ve o hâkim veya mahkemenin kararının ilk hâkim veya mahkeme için bağlayıcı olmasını öngören bir kanun hükmü, Anayasa'nın sözü edilen maddesindeki bağımsızlık ilkesine aykırılık oluşturmaz.

26. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 36., 138., 141. ve 142. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 37. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

V. HÜKÜM

12.1.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin olarak karar verir"* ibaresinin, aynı fıkranın (a) bendinin (6) numaralı alt bendi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 28.3.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2016/196
Karar Sayısı : 2018/34
Karar Tarihi : 28/3/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

A. Ankara 2. İdare Mahkemesi (E.2016/196)
B. Adana 3. İdare Mahkemesi (E.2017/41)

İTİRAZLARIN KONUSU: 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen geçici 11. maddenin Anayasa'nın 2., 5., 9., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ayrılmakla birlikte henüz kamulaştırılmamış olan taşınmazların malikleri tarafından açılan tam yargı davalarında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan mahkemeler, iptali için başvurmuşlardır.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu geçici 11. maddesi şöyledir:

"Geçici Madde 11- Bu Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında kalan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında aynı fıkrada belirtilen süre, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlar.

Bu Kanunun ek 1 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü, bu madde kapsamında kalan taşınmazlara ilişkin dava ve takipler hakkında da uygulanır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun'un ilgili görülen ek 1. maddesi ile geçici 6. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Ek Madde 1- Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamaları yapılır ve bütçe imkânları dâhilinde bu taşınmazlar ilgili idarelerce kamulaştırılır veya her hâlde mülkiyet hakkını kullanmasına engel teşkil edecek kısıtlılığı kaldıracak şekilde imar planı değişikliği yapılır/yaptırılır. Bu süre içerisinde belirtilen işlemlerin yapılmaması hâlinde taşınmazların malikleri tarafından, bu Kanunun geçici 6 ncı maddesindeki uzlaşma sürecini ve 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen idari başvuru ve işlemleri tamamlandıktan sonra taşınmazın kamulaştırmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabilir.

...

Bu madde kapsamında kalan taşınmazlar hakkında açılacak dava ve takiplerde, bu Kanunun geçici 6 ncı maddesinin üçüncü, yedinci, sekizinci ve on birinci fıkra hükümleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılan ancak henüz karara bağlanmayan veya kararı kesinleşmeyen davalara bu madde hükümleri, kesinleşen ancak henüz ödemesi yapılmayan kararlar hakkında ise geçici 6 ncı maddenin üçüncü, sekizinci ve on birinci fıkra hükümleri uygulanır.

..."

"Geçici Madde 6 - ....

Uzlaşma; idareye ait taşınmazın trampası, idareye ait taşınmaz üzerinde sınırlı ayni hak tanınması veya imar mevzuatı çerçevesinde başka bir yerde imar hakkı kullandırılması suretiyle veya bunların mümkün olmaması hâlinde nakdi bedel üzerinden yapılabilir.

...

Bu madde kapsamında açılan davalarda mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekalet ücretleri bedel tespiti davalarında öngörülen şekilde maktu olarak belirlenir.

Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde ikisi, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkânları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir. İdare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yolları da teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir.

...

Bu madde uyarınca ödenecek olan bedelin tahsili sebebiyle idarelerin mal, hak ve alacakları haczedilemez."

II. İLK İNCELEME

A. E.2016/196 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 14/12/2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2017/41 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 1/3/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na, 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen geçici 11. maddenin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2017/41 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2016/196 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2016/196 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 1/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör M. Emin ŞAHİNER tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Geçici 11. Maddesinin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

5. Yerleşim yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun gerçekleşmesini sağlamayı amaçlayan 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, arazi ve arsa düzenlemesi sırasında kamu hizmetleri ve tesisleri için yeterli yerlerin ayrılması konusunda hükümler içermektedir. İmar hukuku düzenlemelerinin temel amacı; düzgün

yapılaşmanın gerçekleşmesini sağlamanın yanı sıra belde halkının çalışma, dinlenme, ulaşım, sağlık, sosyal, kültürel ve güvenlik gibi ihtiyaçlarına çözüm bulmaktır. Bu doğrultuda 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasında, belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımı sırasında bunların yüz ölçümlerinden yeteri kadar sahanın, taşınmazların önceki yüz ölçümlerinin yüzde kırkını geçmemek kaydıyla *düzenleme ortaklık payı* olarak düşülebileceği hüküm altına alınmıştır.

6. Öte yandan anılan Kanun'un 18. maddesinin dördüncü fıkrasında, düzenleme ortaklık paylarının toplamının umumi hizmetler için ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde eksik kalan miktarın belediye veya valilikçe kamulaştırma yolu ile tamamlanacağı hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeye tabi tutulan yerlerin ihtiyacı olan umumi hizmetler 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesinin üçüncü fıkrasında; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi yerler olarak sayılmıştır.

7. 3194 sayılı Kanun'da öngörülen imar planlarının hazırlanması ve yürürlüğe konulması hukuki, mali ve teknik sebeplerden dolayı belirli bir süre gerektirmektedir. Bu sebeple 3194 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasında; belediyelerin, imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren en geç üç ay içinde bu planı tatbik etmek üzere beş yıllık imar programını hazırlamaları öngörülmüştür. Anılan fıkrada, düzenleme kapsamında bulunan kamu hizmetine tahsis edilmiş olan yerlerin ilgili kamu kuruluşlarınca beş yıl içinde kamulaştırılacağı ve bu amaçla gerekli ödeneğin kuruluşların yıllık bütçelerine konulacağı hüküm altına alınmıştır.

8. 2942 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinde, beş yıllık sürenin uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren başlayacağı düzenlenmiştir. Bu maddeyle idareye, bu süre içinde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazları kamulaştırma veya mülkiyet hakkının kullanılmasına engel teşkil edecek kısıtlılığı kaldıracak şekilde imar planı değişikliği yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması hâlinde taşınmaz malikleri tarafından idareye başvuru işlemleri ve uzlaştırma süreci tamamlandıktan sonra taşınmazın kamulaştırılmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabileceği belirtilmiştir.

9. Kanun'un itiraz konusu geçici 11. maddesinde ise ek 1. maddenin birinci fıkrası kapsamında kalan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar bakımından söz konusu beş yıllık sürenin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlayacağı öngörülmüştür. Bu beş yıllık sürenin dolması, imar yoluyla el atma işlemlerine karşı idari yargıda dava açılabilmesi için bir ön koşul olarak düzenlenmiştir.

10. İtiraz konusu kural, bu hükmün yürürlüğe girdiği tarihten önceki kısıtlılık sürelerinin dikkate alınmaması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla bu düzenleme, zaten kısıtlılığı devam eden taşınmazlar yönünden Kanun'un ek 1. maddesiyle maliklere tanınan idareye başvuru ve idari yargıda dava açma hakkının kullanılabilmesi için geçmesi gereken beş yıllık süreyi yeniden başlatmaktadır.

2. İtirazların Gerekçeleri

11. Başvuru kararlarında özetle, hukuki el atmalara ilişkin olan ve somut olaylarda uygulanacak hüküm niteliğinde bulunan itiraza konu kuralın derdest olan davaların esası hakkında karar verilmesini engelleyici bir düzenleme olduğu, mülkiyet hakkı üzerindeki kısıtlamaların daha uzun sürmesine yol açtığı, kuralla yargı yetkisinin kullanılmasında genel hukuk ilkelerine uygun olmayan sınırlamalar getirildiği, bu sebeple ilgili kuralın mülkiyet hakkını, hak arama hürriyetini ve hukuk devleti ilkesini zedelediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 9., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

13. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir. Anayasa'nın

anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Gayrimenkul malların mülkiyet hakkının kapsamına dâhil olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

14. Mülkiyet hakkı, kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme olanağı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin; mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder.

15. İmar planları onaylanarak idare ve bireyler açısından hukuki sonuçlar doğurmaktadır. İmar planlarının onaylanmasından sonra özellikle imarlı alan içinde bulunulacak her türlü imar ve yapı faaliyetlerinde imar plan ve programlarına uygun davranma, her türlü yapı için ilgili idareden izin alma ve izin ilkelerine uygun olarak yapı inşa etme yükümlülüğü ilgililer açısından doğmaktadır. Bunun yanında taşınmazın imar planında kamu hizmetine ayrılması henüz bir kamulaştırma yapılmayıp fiilen de taşınmaza el atılmadığı için mülkiyet hakkını ortadan kaldırmamakla birlikte malikin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Bu kapsamda kamu hizmet alanı olarak ayrılmasından dolayı taşınmaz üzerinde inşai faaliyette bulunulabilmesi mümkün olamadığı gibi bu durumun satış, bağış, ipotek ve diğer irtifak haklarının tesisi yönünden yapılacak işlemler ve taşınmazın rayiç değeri bakımından da olumsuz etkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla imar uygulamalarının ve bu bağlamda taşınmazların imar durumunun kamu hizmet alanı olarak belirlenmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Nitekim 2942 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinde de uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılması nedeniyle malikin tasarrufunun hukuken kısıtlandığı kabul edilmiştir. Bununla birlikte itiraz konusu kuralda olduğu gibi mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın belirsiz veya uzun süreli olması durumunda da mülkiyet hakkına yönelik bir müdahale söz konusudur.

16. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

17. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir.

18. Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir. İmar planlarıyla arazi ve arsa düzenlemesi sırasında taşınmazların bir kısmının kamu hizmetine ayrılmasının kamu yararı amacına dönük olduğu kuşkusuzdur.

19. İtiraz konusu kuralla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacına dönük olması yeterli olmayıp ayrıca ölçülü olması gerekir. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin gerekli olmasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin ulaşılmak istenen kamu yararı karşısında maliki olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez.

20. Düzenli ve planlı bir kentleşmenin sağlanabilmesi amacına yönelik olarak arsa ve arazi düzenlemesi yapılmasının ve bu kapsamda kamu hizmetleri için ihtiyaç duyulan taşınmazların kamu hizmetine ayrılmasının itiraz konusu kural bakımından elverişsiz bir araç olduğu söylenemez. Diğer yandan düzenli bir kentleşmenin sağlanabilmesi, planlama yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Yetkili kamu otoritelerince planlama yapılırken toplum

olarak bir arada yaşamanın doğurduğu tüm sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçların belirlenmesi ve karşılanması hedeflenmektedir. Sosyal birer varlık olarak aynı yerleşim yerinde ve bir arada yaşayan bireylerin bu ihtiyaçlarının giderilmesi, özel mülkiyette bulunmayan kamusal birtakım alanların varlığını gerekli hâle getirmektedir. Bu amaçla kamuya ait gayrimenkullerden bedelsiz devredilen veya yüzde kırk oranında bedelsiz alınan düzenleme ortaklık payı ya da kamu ortaklık payı ayrılması ve bunun yanında belirtilen alanların eksik kalması durumunda kamu hizmetleri için duyulan taşınmaz ihtiyacının kamulaştırma yoluyla giderilmesi öngörülmüştür. Dolayısıyla kamu yararı amacıyla imar uygulamasında taşınmazların kamu hizmeti alanlarına ayrılması suretiyle itiraz konusu kural kapsamında mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin gerekli olmadığı söylenemez.

21. İtiraz konusu kuralla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin orantılı olup olmadığı da incelenmelidir. Bu bağlamda imar uygulamalarında kamulaştırma yapılmadan da ilgili kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi için kişilerin ve kamunun taşınmazlarının bedelsiz olarak devrine ilişkin hükümlerin varlığı dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla öncelikle kanun koyucu tarafından belirlenen araçları dikkate alarak kamu hizmeti alanına ayrılan yerlerin belirleneceği ancak bu alanların yeterli olmaması durumunda ise bazı taşınmazların temininin kamulaştırma yoluyla sağlanabileceği anlaşılmaktadır. Özel mülkiyette bulunan taşınmazların imar uygulamasında kamu hizmeti alanı olarak ayrılmasında kamusal yarar bulunmakla birlikte bu yolla malike aşırı ve orantısız bir külfet yüklenmemelidir.

22. Diğer taraftan imar uygulamalarının geniş alanları kapsaması nedeniyle ve bütçeye yeterli ödeneğin konulması amacıyla kanun koyucu kamulaştırma sürecinin beş yıllık süre içinde tamamlanmasını öngörmüştür. Mülkiyetin kamu yararı amacıyla kontrolüne ilişkin söz konusu müdahaleler bakımından kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu takdir yetkisi çerçevesinde söz konusu kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi yönünden belirtilen fiilî ve hukuki engeller sebebiyle malikin makul ve belirli bir süre boyunca bu kısıtlamalara katlanması beklenebilir. Ancak bu sürenin uzaması hâlinde söz konusu kısıtlamalar, taşınmaz malikine yüklenen külfeti ağırlaştıracağı gibi kısıtlılık süresinin uzamasına bağlı olarak malikin

zararını karşılayabilecek herhangi bir giderim imkânının getirilmemesi de malike aşırı bir külfet yüklenmesine sebep olacaktır.

23. İtiraz konusu kuralda, imar uygulamasıyla getirilen kısıtlılık yönünden öngörülen beş yıllık sürenin maddenin yürürlük tarihinden itibaren yeniden başlaması hüküm altına alınmaktadır. Başka bir ifadeyle mülkiyet hakkından dilediği gibi tasarruf edebilmesi ve yararlanabilmesi kısıtlanan malikin kamulaştırma bedeline kavuşabilmesi veya söz konusu kısıtlılık hâlinin kaldırılarak mülkiyet hakkından yararlanabilmesi için geçmesi gereken beş yıllık sürenin yeniden başlaması söz konusu olmaktadır. Kanun koyucu bu süre nedeniyle malikin uğradığı zararları telafi etmeye veya gidermeye yönelik herhangi bir düzenleme ise getirmemiştir. Üstelik bu kısıtlılık nedeniyle açılacak davalarda taşınmazı kullanamamaktan doğan zararların tazminine yönelik bir düzenleme mevcut olmadığı gibi itiraz konusu kural, yürürlük tarihinden önceki kısıtlılık sürelerinin de dikkate alınmamasına yol açmaktadır. Bu durum ise malike aşırı bir külfet yüklemekte ve kamu yararı ile malikin mülkiyet hakkı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi malik aleyhine bozmaktadır.

24. Dolayısıyla imar uygulaması sonucu taşınmazın kamu hizmetine tahsis edilmesi suretiyle getirilen kısıtlamaların Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yeniden başlamasına yol açan itiraz konusu kuralla mülkiyet hakkına yapılan müdahale orantılı değildir.

25. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 5., 9. ve 36. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un Geçici 11. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İtirazların Gerekçeleri

26. Başvuru kararlarında, geçici 11. maddenin birinci fıkrası için belirtilen aynı gerekçelerle itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2., 5., 9., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

27. İtiraz konusu geçici 11. maddenin ikinci fıkrasında, bu Kanun'un ek 1. maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün bu madde kapsamında kalan taşınmazlara ilişkin dava ve takipler hakkında da uygulanacağı öngörülmüştür.

28. 2942 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesinin birinci fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle itiraz konusu ikinci fıkranın uygulanma olanağı kalmamıştır. Bu nedenle itiraz konusu kural 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

V. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

29. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında başvurunun; kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup bu madde veya hükümlerin iptalinin kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanamaması sonucunu doğurması hâlinde keyfiyeti gerekçesinde belirtilmek şartıyla uygulanma olanağı kalmayan kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün söz konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline Anayasa Mahkemesince karar verilebileceği öngörülmektedir.

4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na, 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen geçici 11. maddenin, birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan ikinci fıkrasının da 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

VI. HÜKÜM

4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na, 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen geçici 11. maddenin;

A. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B. Birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan ikinci fıkrasının da 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

28/3/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI
Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN
Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ	
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2017/109
Karar Sayısı : 2018/39
Karar Tarihi : 2/5/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Antalya 5. İcra Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun, 31/5/2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle değiştirilen 337/a maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'nın 38. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Ticareti terk eden borçlu sanığın yasal süresi içinde mal beyanında bulunmadığından bahisle cezalandırılması talebiyle müşteki alacaklı tarafından yapılan başvuruda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 337/a maddesi şöyledir:

"Ticareti terk edenlerin cezası:

Madde 337/a- (Ek: 18/2/1965 - 538/133 md.; Değişik: 31/5/2005 - 5358/8 md.)

44 üncü maddeye göre mal beyanında bulunmayan veya beyanında mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermeyen veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarruf eden borçlu, bundan zarar gören alacaklının şikâyeti üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Birinci fıkradaki fiillerin işlenmesinden alacaklının zarar görmediğini ispat eden borçluya ceza verilmez.

Borçlunun iflası halinde, birinci fıkradaki durum ayrıca taksiratlı iflas hali sayılır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

Kanun'un ilgili görülen 44. maddesi şöyledir:

"Ticareti terk edenler:

Madde 44- (Değişik: 18/2/1965-538/22 md.)

Ticareti terk eden bir tacir 15 gün içinde keyfiyeti kayıtlı bulunduğu ticaret siciline bildirmeye ve bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren bir mal beyanında bulunmaya mecburdur. Keyfiyet ticaret sicili memurluğunca ticaret sicili ilanlarının yayınlandığı gazetede ve alacaklıların bulunduğu yerlerde de mütat ve münasip vasıtalarla ilan olunur. İlan masraflarını ödemiyen tacir beyanda bulunmamış sayılır.

Bu ilan tarihinden itibaren bir sene içinde, ticareti terk eden tacir hakkında iflas yolu ile takip yapılabilir.

Ticareti terk eden tacir, mal beyanının tevdii tarihinden itibaren iki ay müddetle haczi kabil malları üzerinde tasarruf edemez.

Üçüncü şahısların zilyedlik ve tapu sicili hükümlerine dayanarak iyi niyetle elde ettiği haklar saklıdır. Ancak karı ve koca ile usul ve füru, neseben veya sıhren ikinci dereceye kadar (Bu derece dahil) hısımlar, evlat edinenle evlatlık arasındaki iktisaplarda iyi niyet iddiasında bulunulamaz.

(Değişik beşinci fıkra: 17/7/2003-4949/11 md.) Mal beyanını alan icra mahkemesi, keyfiyeti tapu veya gemi sicil daireleri ile Türk Patent Enstitüsüne bildirir. Bu bildiri üzerine sicile, temlik hakkının iki ay süre ile tahdit edilmiş bulunduğu şerhi verilir. Keyfiyet ayrıca Türkiye Bankalar Birliğine de bildirilir.

Bozulmaya maruz veya muhafazası külfetli olan veya tayin edilen kanuni müddet içinde değerinin düşmesi kuvvetle muhtemel bulunan mallar

hakkında, tacirin talebi üzerine, mahkemece icra memuru marifetiyle ve bu kanun hükümleri dairesinde bu malların satılmasına ve bedelinin 9 uncu maddede yazılı bir bankaya depo edilmesine karar verilebilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 12/4/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle itiraz konusu kural uyarınca alacaklının zarar görmediğinin ispat yükünün borçluya yüklendiği, buna karşılık suçsuzluk karinesi uyarınca ispat külfetinin iddiacıya düştüğü, yine bu karine uyarınca sanığın susma hakkının bulunduğu ve şüphenin sanık lehine yorumlandığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. Kanun'un 337/a maddesinin birinci fıkrasında, Kanun'un 44. maddesine göre mal beyanında bulunmayan veya beyanında mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini

haciz veya iflas sırasında göstermeyen veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarruf eden borçlunun bundan zarar gören alacaklının şikâyeti üzerine üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Maddenin itiraz konusu ikinci fıkrasında ise birinci fıkradaki fiillerin işlenmesinden alacaklının zarar görmediğini ispat eden borçluya ceza verilmeyeceği öngörülmüştür. Kanun'un 337/a maddesinin atıfta bulunduğu 44. maddesi, ticareti terk eden tacirin tabi olduğu yükümlülükleri düzenlemektedir. İtiraz konusu kuralda yer alan borçlu kelimesi, ticareti terk eden borçlu taciri ifade etmektedir.

6. Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir.

7. Hukuk devletinde kanun koyucu -Anayasa'nın temel ilkelerine ve Anayasa'da öngörülen güvencelere bağlı kalmak kaydıyla- ispat usullerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir. Ancak belirlenen usul kurallarının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının öngördüğü güvencelere aykırılık taşımaması gerekir.

8. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.*" denilmektedir. Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan *suçsuzluk karinesi*, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Suçsuzluk karinesine göre bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında cezai müeyyidelerin uygulanabilmesi, adil bir yargılanma sonucunda kesin hükümle mahkûm olmasına bağlıdır. Suçsuzluk karinesi uyarınca kişi hakkında her türlü şüphe bertaraf edilmediği sürece mahkûmiyet kararı verilemez.

9. Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında da belirtildiği gibi genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiilî varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yer değiştirmesi, suçsuzluk karinesine aykırılık taşımaz (AYM, E.2013/38, K.2014/58, 27/3/2014; AYM, E.2004/116, K.2008/74, 6/3/2008). Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi de birçok kararında ispat külfetini tersine çeviren hukuki veya fiilî karinelerin varlığının suçsuzluk karinesinin bertaraf edilmesi anlamına gelmediğini, sanığın savunma hakkının kısıtlanmaması ve sanığa karineleri çürütme olanağının tanınması durumunda suçsuzluk karinesinin ihlal edilmiş olmayacağını kabul etmekte ve kanun koyucuların bu tür hükümler ihdas etmesini suçsuzluk karinesine aykırı bulmamaktadır (*Pham Hoang/Fransa*, B. No: 13191/87, 25/9/1992, §§ 33-36; *Salabiaku/Fransa*, B.No: 10519/83, 7/10/1988, § 28).

10. Kanun'un 337/a maddesinde ticareti terk suçu düzenlenmiştir. Bu suçun maddi unsurları, borçlunun mal beyanında bulunmaması veya beyanda mevcudu eksik göstermesi veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermemesi veya beyandan sonra bu mallar üzerinde tasarrufta bulunması ve alacaklının, bu eylemlerden dolayı zarar gördüğünü iddia etmesidir. Kanun'da, borçlunun ticareti terk bildirimi ve mal beyanına ilişkin açıklanan kurallara aykırı eylemlerinin alacaklıya zarar verdiği adi karine olarak düzenlenmiş olup ticareti terk eden borçlunun mal beyanında bulunmaması veya beyanında mevcudunu eksik göstermesi veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermemesi veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarrufta bulunmasının alacaklıya zarar verdiği kabul edilmiştir.

11. İtiraz konusu kuralda ise Kanun'un 44. maddesine göre mal beyanında bulunmayan veya beyanında mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermeyen veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarruf eden borçlunun bu fiillerin işlenmesinden alacaklının zarar görmediğini ispat etmesi hâlinde borçluya ceza verilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Kuralla ticareti terk suçunda borçlunun alacaklının zarar görmediğini ispat etmesi kanun koyucu tarafından cezasızlık nedeni olarak öngörülmüştür. Bu nedenle savunma hakkını sınırlamayan itiraz konusu kuralın adil yargılanma hakkına ve Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan suçsuzluk karinesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Kadir ÖZKAYA bu görüşe katılmamışlardır.

IV. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun, 31/5/2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle değiştirilen 337/a maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Kadir ÖZKAYA'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 2/5/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (Kanun), 31/5/2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle değiştirilen 337/a maddesinin ikinci fıkrasının iptaline yönelik itiraz başvurusu reddedilmiştir.

2. Kanun'un iptali istenen kuralın da yer aldığı "Ticareti terk edenlerin cezası" kenar başlıklı 337/a maddesi şu şekildedir: "*44 üncü maddeye göre mal beyanında bulunmayan veya beyanında mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermeyen veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarruf eden borçlu, bundan zarar gören alacaklının şikâyeti üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

Birinci fıkradaki fiillerin işlenmesinden alacaklının zarar görmediğini ispat eden borçluya ceza verilmez.

Borçlunun iflası halinde, birinci fıkradaki durum ayrıca taksiratlı iflas hali sayılır."

3. Maddeye göre "ticareti terk" suçunun oluşabilmesi için (a) borçlunun belirtilen fiilleri işlemesi, (b) bundan alacaklının zarar görmesi ve (c) zarar gören alacaklının şikayetçi olması gerekir. İptali istenen ikinci fıkra, birinci fıkrayla birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu fiillerin işlenmesiyle birlikte zararın oluştuğunun adi karine olarak kabul edildiğini, borçlunun ceza almaması için alacaklının zarar görmediğini ispat etmekle yükümlü olduğunu ifade etmektedir. Nitekim Mahkememiz çoğunluğu da kuralın anlamını bu şekilde belirlemiştir (§ 35). Bu durumda borçlu, mal beyanında bulunmama veya eksik bulunma gibi fiillerinden dolayı alacaklının zarar görmediğini ispat edemedikçe üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır.

4. Bu haliyle kural, bir suç isnadına maruz kalan kişinin suçlu olmadığını ortaya koymak için savunma hakkından yararlandırılmasının ötesine geçen bir düzenleme niteliğindedir. Alacaklının her durumda zarar gördüğünü, dolayısıyla aksini (suçsuzluğunu) ispatlama yükümlülüğünün borçluya düştüğünü öngören kuralın masumiyet ya da suçsuzluk karinesiyle bağdaştırılması mümkün değildir.

5. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası masumiyet (suçsuzluk) karinesini düzenlemektedir. Buna göre "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz". Madde gerekçesinde "suçsuzluk karinesi"nin gerekleri şu şekilde açıklanmıştır: "*Sanığın, kesin mahkûmiyet hükmüne kadar suçsuz sayılması demek,* ***kendisinin, suçsuzluğunu ispat mükellefiyetinde olmadığı; "beyyine külfeti"nin iddiacıya ait bulunduğu*** *demektir. Bu karine, iddiacının, suç iddiasını "makûl şüpheye yer bırakmayacak şekilde" ispat etmesiyle "çürütülmüş" olacak ve bu halde de mahkeme mahkûmiyet hükmünü verecek; aksi takdirde beraat kararı alacaktır*."

6. Buradan hareketle, bir suç isnadıyla yargılanan kişinin suçsuzluğunu ispat etme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Karine, aksi ispat edilene kadar kişilerin suçsuz olduğudur. Hiç kuşkusuz kendisine suç isnat edilen kişiler, kendilerini savunabilecekleri gibi susma hakkını da kullanabilirler. Her iki durumda da suçun işlendiğinin ispatı iddia edene aittir. Anayasa Mahkemesi kararlarında da ifade edildiği üzere "*Sanık masumiyet karinesi gereği suçsuz kabul edildiği için yargılama yapılmakta ve maddi gerçeğe ulaşılmaya çalışılmaktadır. Ceza muhakemesinde amaç, maddi gerçeğin adil yargılanma hakkı ihlal edilmeden ortaya çıkarılmasıdır. Dolayısıyla* ***maddi gerçeğe ulaşmak için sanıktan masum olduğunu ispat etmesi istenemez****. Çünkü suç isnadı altında da olsa kişi, hükmen sabit oluncaya kadar suçsuz kabul edilmektedir*." (*Adem Hüseyinoğlu*, B. No: 2014/3954, 15/2/2017, § 35).

7. Masumiyet karinesi, ceza hukuku sisteminin temellerinden birini teşkil eden evrensel bir ilkedir. Bu karine, aynı zamanda, kişinin aksi ispat edilene kadar suçsuz olduğunu varsayan bir temel hak niteliğindedir. Nitekim adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak suçsuzluk karinesi Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde (m. 11/1) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) (m. 6/2) açıkça korunmaktadır.

8. Masumiyet karinesi, hiç bir şart altında sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak hak niteliğindedir. Nitekim olağanüstü durumlarda temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi masumiyet karinesini savaş, seferberlik ve olağanüstü hallerde dahi, madde gerekçesinde ifade edildiği üzere, "hiçbir sebep ve surette durdurulamayacak, ihlal edilemeyecek hak yahut hürriyetler" arasında

saymıştır. Buna göre olağanüstü durumlarda dahi "suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."

9. Öte yandan, Anayasa Mahkemesi belli şartlar altında ispat külfetinin yer değiştirmesini masumiyet karinesinin ihlali olarak değerlendirmemektedir. Mahkeme 2013/38 esas sayılı kararında şu tespitlerde bulunmuştur: "*Masumiyet karinesi kapsamında yer alan ve iddia edenin iddiasını ispatla yükümlü olması kuralı da Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasının bireylere sağladığı anayasal bir güvencedir… Bununla birlikte kanunlar, bazı fiili durumların varlığını suçun maddi unsurunun gerçekleşmiş olması bakımından karine olarak kabul edebilmektedir.* ***Genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece****, savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiili varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yer değiştirmesi, masumiyet karinesine aykırılık taşımaz.*" (AYM, E.2013/38, K.2014/58, 27/3/2014).

10. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre de Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasında korunan masumiyet karinesi, (a) mahkemelerin kişinin suç işlediği varsayımından başlamamalarını, (b) ispat yükünün iddia edene ait olmasını ve (c) her türlü şüpheden sanığın yararlandırılmasını gerektirmektedir (*Telfner/Avusturya,* B. No: 3350/96, 20/3/2001, § 15). Bu kapsamda ispat yükümlülüğünün iddia makamından savunmaya devredilmesi kural olarak masumiyet karinesini ihlal edecektir. Bununla birlikte, AİHM hukuki karinelerin belli şartlar altında Sözleşme'nin 6/2. maddesine aykırı olmadığını belirtmiştir. AİHM'e göre sanığa suçsuzluğunu kanıtlaması için her türlü fırsatın tanınması, şüpheden sanığın yararlandırılması ve suçun sübuta erip ermediği hususunda mahkemelerin mutlak takdir yetkisine sahip olması durumunda hukuki karinelere yer verilmesi masumiyet hakkını ihlal etmez (*Salabiaku/Fransa*, B. No: 10519/83, 7/10/1988, §§ 29-30).

11. Anayasa Mahkemesi ve AİHM'in kararlarından hareketle denebilir ki ispat külfetini olaya özgü olarak sanığa yükleyen kuralların masumiyet karinesini işlevsiz hale getirmemesi için bir takım güvencelerin sağlanması zorunludur. Başka bir ifadeyle, ispat külfetini tersine çeviren "*karinelerin kişiyi otomatik olarak 'suçlu' haline getirmemesi gerekir. Karineler, masumiyet karinesini ihlal eder boyuta ulaşmamalı*"dır (*Adem Hüseyinoğlu*, § 36).

12. İtiraz konusu kural, ispat yükünü her durumda tamamen sanığa yükleyen, alacaklının zarara uğramadığını ispat edemediği takdirde cezalandırılmasını öngören ve bu haliyle kişiyi otomatik olarak suçlu haline getiren bir düzenleme niteliğindedir. Bu nedenle de Anayasa'nın 38. maddesinde güvenceye alınan masumiyet karinesine aykırılık teşkil etmektedir.

Açıklanan gerekçelerle çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyoruz.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekil Engin YILDIRIM
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA

Esas Sayısı : 2017/143
Karar Sayısı : 2018/40
Karar Tarihi : 2/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Levent GÖK ve Özgür ÖZEL ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 18/5/2017 tarihli ve 7020 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 29. maddesine eklenen on dördüncü fıkranın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

3213 sayılı Kanun'un 29. maddesine 7020 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle eklenen iptali talep edilen kuralı da içeren değişiklikler şöyledir:

"(Değişik fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Birbirine bitişik veya yakın maden sahaların-da, yapılan üretimin çevresel etkileri, şehirleşme, işletme güvenliği, rezervin verimli işletilmesi ve benzeri sebeplerden dolayı yapılacak proje ve planlama çerçevesinde Genel Müdürlüğün teklifi ve Bakan onayı ile maden bölgesi ilan edilebilir. Maden bölgesindeki ruhsatların bir veya birden fazla ruhsatta birleştirilmesi Genel Müdürlükçe yapılır.

(Ek fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Maden bölgesinde belirlenen alandaki ruhsatların tüzel kişiliği haiz bir şirkette birleştirilmesi için ruhsat sahiplerine altı aya kadar süre verilir. Ruhsat sahiplerinin kurulacak olan bu şirketteki ortaklık payları, maden rezervi de göz önüne alınarak belirlenir. Ruhsatların birleştirilmesi, belirlenen alandaki toplam rezervin en az yarısına tekabül eden ruhsat sahiplerinin talebi hâlinde gerçekleştirilir.

Bu talep sahipleri ikiden az olamaz. Talep sahibinin iki olması hâlinde ise hissedarlardan birinin rezerv oranı en az yüzde on olmalıdır. Yeterli talebin sağlanamaması durumunda belirlenen alandaki tüm ruhsatlar iptal edilir. Bu sahalar, alan sınırlamasına bağlı kalmaksızın Genel Müdürlük tarafından belirlenen kriterlere göre ihale edilerek ruhsatlandırılır. İptal edilen ruhsatlara ilişkin Genel Müdürlükçe tespit edilen yatırım giderleri Bakanlık bütçesinden karşılanır. Birleşen ruhsatların alan sınırlarını belirleme yetkisi Genel Müdürlüğe aittir. Maden bölgesi içerisinde bulunan ihalelik sahalar, ihale taban bedeli yatırılarak birleşen ruhsata ilave edilebilir.

(Ek fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Belirlenen alandaki toplam rezervin en az yarısına tekabül eden ruhsat sahiplerince birleştirmenin talep edilmesi hâlinde, birleştirmeye dâhil olmayan diğer ruhsatlar iptal edilir. İptal edilen ruhsatların Genel Müdürlükçe tespit edilen yatırım giderleri, birleştirme yapılan ruhsat sahibince ödenir ve bu ruhsat alanları birleştirilmiş ruhsata ilave edilir. Tespit edilen yatırım giderinin ruhsat sahibince altı ay içinde ödenmemesi hâlinde ise belirlenen alandaki ruhsatların tümü iptal edilir.

(Ek fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Şehirleşme, çevresel ve benzeri etkiler dikkate alınarak bazı alanlardaki I. Grup ve II. Grup (a) madencilik faaliyetleri valilik görüşü ile Bakanlık tarafından kısıtlanabilir. Bakan onayı ile kısıtlanan alandaki I. Grup ve II. Grup (a) bendi maden ruhsatları, rezervi dikkate alınmak suretiyle maden bölgesine ya da başka bir alana taşınarak ruhsatlandırılabilir. Bu tür ruhsatlandırma işlemi ihalelik sahalar üzerinde de ihalesiz yapılabilir. Kısıtlama ve taşınma alanlarındaki rezerv tespitleri valiliklerce yapılır.

(Ek fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Maden bölgesi olan illerde bu bölgeleri yönetmek üzere maden bölgesi komisyonu kurulur. Bu komisyon, büyükşehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı bünyesinde, diğer illerde ise il özel idaresi bünyesinde faaliyet gösterir. Komisyon; valilik, ilgili belediye ve ruhsat sahibi şirket temsilcilerinden oluşur.

(Ek fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Komisyon, ruhsat sahasındaki faaliyetlerin proje-ye, çevre ve insan sağlığına uygun yürütülmesini kontrol ederek madencilik faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması dâhil gerekli tedbirlerin alınmasını sağlar. Komisyon geçici olarak durdurma faaliyetlerini Genel Müdürlüğe bildirir. Genel Müdürlük, komisyonun maden bölge-leri ile ilgili faaliyetlerini inceler ve denetler.

(Ek fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Ruhsat sahibi tarafından, ocak başı satış tutarının %0,5'i, komisyonun maden bölgesi için yapacağı harcamaları karşılamak üzere, büyükşehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, diğer illerde ise il özel idaresi hesabına yatırılır. Maden bölgesindeki her grup maden işletme ruhsatı için bu Kanun kapsamında irtifak ve/veya intifa hakkı tesis edilebilir ve kamulaştırma yapılabilir. Maden bölgesi alanında rödövans sözleşmesi yapılamaz ve varsa mevcut sözleşmeler iptal edilir.

(Ek fıkra: 18/5/2017-7020/10 md.) Maden bölgesi ilan edilmesi, ruhsatların birleştirilmesi, taksiri ve iptal edilmesi, yatırım giderlerinin belirlenmesi ve ödenmesi, maden sahalarının ihale edilmesi, rezerv tespiti ve ruhsatlandırma, bir veya birden fazla il sınırına giren maden bölgeleri komisyonunun oluşturulması, toplanma ve çalışma süresi, görev ve yetkileri, faaliyetlerin inceleme ve denetimi ile ruhsatların taşınması, proje ve planlaması gibi uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 26/7/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Sadettin CEYHAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

3. 7020 sayılı Kanun'la 3213 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerle belirli maden sahalarında *maden bölgesi* ilan edilmesi ve bunun tabii sonucu olarak ortaya çıkan birtakım zaruri iş ve işlemler düzenlenmiştir.

4. 3213 sayılı Kanun'un 29. maddesinin yedinci fıkrasında, birbirine bitişik veya yakın maden sahalarında, yapılan üretimin çevresel etkileri, şehirleşme, işletme güvenliği, rezervin verimli işletilmesi gibi sebeplerden dolayı yapılacak proje ve planlama çerçevesinde Maden İşleri Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakan onayı ile *maden bölgesi* ilan edilebileceği belirtilmiştir.

5. Kanun'un söz konusu maddesiyle, maden bölgesi ilan edilen alanlardaki ruhsatların birleştirilmesi yöntemi de benimsenmiştir. Buna göre maden bölgesinde belirlenen alandaki ruhsatların tüzel kişiliği haiz bir şirkette birleştirilmesi için ruhsat sahiplerine altı aya kadar süre verilecektir. Ruhsat sahiplerinin kurulacak olan bu şirketteki ortaklık payları, maden rezervi de göz önüne alınarak belirlenecek; ruhsatların birleştirilmesi, belirlenen alandaki toplam rezervin en az yarısına tekabül eden ruhsat sahiplerinin talebi hâlinde gerçekleştirilecektir. Yeterli talebin sağlanamaması durumunda, belirlenen alandaki tüm ruhsatlar iptal edilecek ve bu sahalar, alan sınırlamasına bağlı kalmaksızın Genel Müdürlük tarafından belirlenen kriterlere göre ihale edilerek ruhsatlandırılacaktır. İptal edilen ruhsatlara ilişkin olarak Genel Müdürlükçe tespit edilen yatırım giderleri Bakanlık bütçesinden karşılanacaktır. Birleşen ruhsatların alan sınırlarını belirleme yetkisi Genel Müdürlüğe ait olacak ve maden bölgesi içerisinde bulunan ihalelik sahalar, ihale taban bedeli yatırılarak birleşen ruhsata ilave edilebilecektir. Belirlenen alandaki toplam rezervin en az yarısına tekabül eden ruhsat sahiplerince birleştirmenin talep edilmesi hâlinde, birleştirmeye dâhil olmayan diğer ruhsatlar iptal edilecek, iptal edilen ruhsatların Genel Müdürlükçe tespit edilen yatırım giderleri, birleştirme yapılan ruhsat sahibince ödenecek ve bu ruhsat alanları birleştirilmiş ruhsata ilave edilecektir. Tespit edilen yatırım giderinin ruhsat sahibince altı ay içinde ödenmemesi hâlinde ise belirlenen alandaki ruhsatların tümü iptal edilecektir.

6. Maddenin onuncu fıkrasında ruhsatların taksir ve taşınması ile ilgili hükümler yer almaktadır. Fıkrayla şehirleşme, çevresel ve benzeri etkiler dikkate alınarak bazı alanlardaki I. Grup ve II. Grup (a) madencilik faaliyetlerinin valilik görüşü ile Bakanlık tarafından kısıtlanabileceği ve Bakan onayı ile kısıtlanan alandaki I. Grup ve II. Grup (a) bendi maden

ruhsatlarının, rezervi dikkate alınmak suretiyle maden bölgesine ya da başka bir alana taşınarak ruhsatlandırılabileceği yönünde bir düzenleme getirilmiştir. Fıkraya göre bu tür ruhsatlandırma işlemi ihalelik sahalar üzerinde de ihalesiz yapılabilecektir. Kısıtlama ve taşınma alanlarındaki rezerv tespitleri ise valiliklerce yapılacaktır.

7. Maddenin on birinci, on ikinci ve on üçüncü fıkraları ise ilan edilen maden bölgelerini idare etmek üzere kurulması öngörülen *maden bölgeleri komisyonları* ile ilgili hükümleri ihtiva etmektedir. Komisyon, büyükşehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı bünyesinde, diğer illerde ise il özel idaresi bünyesinde faaliyet gösterecek ve valilik, ilgili belediye ve ruhsat sahibi şirket temsilcilerinden oluşacaktır. On ikinci fıkra hükmüne göre Komisyon, ruhsat sahasındaki faaliyetlerin projeye, çevre ve insan sağlığına uygun yürütülmesini kontrol ederek madencilik faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması da dâhil olmak üzere gerekli tedbirlerin alınması görevini haizdir. Komisyonun maden bölgeleri ile ilgili faaliyetlerini inceleme ve denetleme görevi ise Genel Müdürlük tarafından yapılacaktır. On üçüncü fıkraya göre ruhsat sahipleri tarafından, ocak başı satış tutarının binde beşi, komisyonun maden bölgesi için yapacağı harcamaları karşılamak üzere, büyükşehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, diğer illerde ise il özel idaresi hesabına yatırılacaktır. Maden bölgesindeki her grup maden işletme ruhsatı için bu Kanun kapsamında irtifak ve/veya intifa hakkı tesis edilebilecek ve kamulaştırma yapılabilecektir. Ayrıca maden bölgesi alanında rödövans sözleşmesi yapılamayacak ve varsa mevcut sözleşmeler iptal edilecektir.

B. İptal Talebinin Gerekçesi

8. Dava dilekçesinde özetle; maden bölgesi ilan edilmesi ve maden bölgeleri ile ilgili yapılacak her türlü iş ve işlemler, maden komisyonu oluşturulması ve çalışma usul ve esasları ile uygulamaya ilişkin bütün hususlarda düzenleme yapma yetkisinin sınırları belirsiz bir şekilde Bakanlığa verilmesinin belirlilik ilkesine aykırı olduğu, ayrıca Kanun'la düzenlenmesi gereken konularda genel hususlar belirlenmeden düzenleme yapma yetkisinin yürütme organına verilmesinin yasama yetkisinin devri anlamına geldiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 168. maddesi yönünden de incelenmiştir.

10. Dava konusu kural, maden bölgesi ilan edilmesi, ruhsatların birleştirilmesi, taksiri ve iptal edilmesi, yatırım giderlerinin belirlenmesi ve ödenmesi, maden sahalarının ihale edilmesi, rezerv tespiti ve ruhsatlandırma, bir veya birden fazla il sınırına giren maden bölgeleri komisyonunun oluşturulması, toplanma ve çalışma süresi, görev ve yetkileri, faaliyetlerin inceleme ve denetimi ile ruhsatların taşınması, proje ve planlaması gibi uygulamaya ilişkin usul ve esasların Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceğini hüküm altına almaktadır.

11. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

12. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri de "*belirlilik*"tir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey yasadan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlar. Hukuk güvenliği; normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

13. Yasama organının bir konuda düzenleyici işlem yapma yönünde yürütme organına yetki vermesi tek başına belirlilik ilkesine aykırı değildir.

Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre belirlilik ilkesi bireylerin hukuk kurallarını önceden bilmeleri, tutum ve davranışlarını bu kurallara göre güvenle belirleyebilmeleri anlamını taşımaktadır. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Bir başka deyişle hukuk kurallarının belirliliğinin sağlanması yalnızca kanunla düzenleme yapılması anlamına gelmemektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Dolayısıyla kanun koyucunun bir konuda yürütme organına düzenleyici işlem yapma yetkisi vermesi ve yürütme organının da bu yetkiye dayanarak o konuya ilişkin esas ve usulleri ayrıntılı olarak düzenlemesi belirlilik ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır.

14. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez*." denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması hususu *demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum* olarak nitelendirilmiştir.

15. Anılan madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilmezliği esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan husus, kanun yapma yetkisinin devredilmesi olup bu madde, yürütme organına hiçbir şekilde düzenleme yapma yetkisi verilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Kanun koyucu, yasama yetkisinin genelliği ilkesi uyarınca bir konuyu doğrudan kanunla düzenleyebileceği gibi bu hususta düzenleme yapma yetkisini yürütme organına da bırakabilir.

16. Yürütmenin türevselliği ilkesi gereğince yürütme organının bir konuda düzenleme yapabilmesi için yasama organınca yetkilendirilmesi gerekmektedir. Kural olarak, kanun koyucunun genel ifadelerle yürütme

organını yetkilendirmesi yeterli olmakla birlikte Anayasa'da kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda genel ifadelerle yürütme organına düzenleme yapma yetkisi verilmesi, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Bu nedenle Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin konması ve memurların atanmaları, özlük hakları gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda, yasama organının temel kuralları saptadıktan sonra, uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz.

17. Anayasa'nın 168. maddesinde "*Tabiî servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabiî servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.*" denilmek suretiyle, madenlerle ilgili olarak da birtakım konuların kanunla düzenlenmesi açıkça öngörülmüştür. Buna göre, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılmasını öngördüğü madencilik faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar açıkça kanunda gösterilecek ve bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve yaptırımlar kanunda belirtilecektir. Sayılan hususlar dışında kalan konuların ise münhasıran kanunla düzenlenmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

18. Kanun'da 7020 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle birbirine yakın veya bitişik maden sahalarında "*maden bölgesi*" ilan edilmesi, bu bölgelerdeki faaliyetleri kontrol etmek ve denetlemek üzere "*maden bölgesi komisyonu*" kurulması ve bunların tabii sonucu olarak ortaya çıkan ruhsatların birleştirilmesi, taksiri ve taşınması, birleşme olmayan sahaların durumu gibi bazı zaruri iş ve işlemler düzenlenmiş, dava konusu kuralla da maden bölgesi ilan edilmesi ve bunun doğal bir sonucu olan iş ve işlemlerin

uygulamasına ilişkin usul ve esasların Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

19. Maden bölgeleri ile ilgili hükümler, Kanun'un "*İşletme faaliyeti*" başlıklı 29. maddesinde yer almaktadır. Anılan maddede maden bölgesinin hangi durumlarda ilan edileceği, maden bölgesi ilan edilmesinin süreci, yetkili kurumlar, maden bölgesi ilan edilen alanlardaki ruhsatların durumu, yatırım giderleri ve maden bölgelerinin yönetimi gibi hususlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca dava konusu kuralın da yer aldığı söz konusu maddeye 7020 sayılı Kanun'la eklenen hükümlerde, oluşturulması öngörülen maden bölgeleri ve bu bölgelerdeki madencilik faaliyetlerini kontrol etmek üzere kurulacak maden bölgesi komisyonları ile ilgili olarak Anayasa'da Devlet tarafından yerine getirilmesi öngörülen gözetim ve denetim faaliyetlerine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Diğer taraftan Kanun'un "*Beyan usulü*" başlıklı 10. maddesinde, "*Faaliyetlerin denetimi*" başlıklı 11. maddesinde ve "*İşletme faaliyeti*" başlıklı 29. maddesinde madencilik faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlık tarafından yapılacak denetime ilişkin hükümler ve uygulanacak müeyyideler detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Kanun'un 29. maddesinde maden bölgesi komisyonunun oluşumu ve faaliyetlerine ilişkin temel esaslar belirlenmiştir. Kanun'un 29. maddesinin on ikinci fıkrasında maden bölgesi komisyonuna, madencilik faaliyetlerinin çevre ve insan sağlığına uygun olarak yürütülmesinin kontrolü görevi de verilmiştir. Komisyon yapacağı denetimler sonucunda faaliyetlerin geçici olarak durdurulması da dâhil olmak üzere gerekli tedbirleri alacaktır. Kanun'un 7. maddesinin onuncu fıkrasında madencilik faaliyetlerinin çevre ve insan sağlığına uygun şekilde yürütülmesi gerektiği belirtilmiş; çevre ve insan sağlığına aykırı şekilde yürütülen faaliyetlerin durdurulması yönünde bir müeyyide de benimsenmiştir.

20. Her ne kadar dava konusu kuralla maden bölgesi ilan edilmesi ve maden bölgelerinde yürütülen madencilik faaliyetleri ile ilgili olarak kontrol ve denetim faaliyetlerini yürütecek olan komisyonların oluşturulması, toplanma ve çalışma süresi, görev ve yetkilerinin Bakanlık tarafından çıkarılacak olan yönetmelikte belirlenmesi öngörülmüş olsa da, 3213 sayılı Kanun'un 7., 10., 11. ve 29. maddelerinde, maden bölgesi ilan edilen ve edilmeyen bölgelerin tümünü kapsayacak şekilde madencilik faaliyetlerinin

kontrolü, denetlenmesi ve uygulanacak müeyyidelerle ilgili hususların kanun koyucu tarafından düzenlendiği görülmektedir. Maden bölgesi ilan edilmesi ve madencilik faaliyetleriyle ilgili olarak Devlet tarafından yapılacak kontrol ve denetim faaliyetleri ile uygulanacak müeyyidelerin Kanun'un çeşitli maddelerinde açıkça düzenlendiği, bu suretle Bakanlığı bağlayıcı genel çerçevenin çizildiği, kuralla Bakanlığa tanınan yetkinin maden bölgesi ilan edilmesinin doğal sonucu olan birtakım iş ve işlemlerin Kanun'un anılan hükmü uyarınca uygulamaya ilişkin usul ve esasların belirlenmesinden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Kanun'da çizilen çerçeve içinde kalmak kaydıyla maden bölgeleri ilan edilmesi ve bu bölgelerdeki madencilik faaliyetlerinin kontrol ve denetimi görevlerini yerine getirecek olan komisyonların oluşturulması uygulamalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan ruhsatların birleştirilmesi, taksiri ve iptal edilmesi, yatırım giderlerinin belirlenmesi ve ödenmesi, birleştirmeye dâhil olmayan maden sahalarının ihale edilmesi, rezerv tespiti ve ruhsatlandırma, ruhsatların taşınması, proje ve planlaması gibi uygulamaya ilişkin birtakım iş ve işlemlere yönelik değişken ve teknik konularla ilgili uygulama esaslarını belirleme yetkisinin yürütme organına bırakılması; belirsizlik oluşturmadığı gibi yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesinin ihlali anlamına da gelmemektedir.

21. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 7. ve 168. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

22. Dava dilekçesinde özetle iptali istenen hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu ve Anayasa Mahkemesi kararları geriye yürümediğinden dolayı verilecek kararın yürürlüğe girmesine kadar geçecek olan sürede Kanun'un verdiği yetkilere dayanılarak yapılacak işlemler sonucunda ileride telafisi mümkün olmayan zararların doğmasına sebebiyet verileceği belirtilerek kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

18/5/2017 tarihli ve 7020 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 29. maddesine eklenen on

dördüncü fıkraya yönelik iptal talebi, 2/5/2018 tarihli, E.2017/143, K.2018/40 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkraya ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE, 2/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

18/5/2017 tarihli ve 7020 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 29. maddesine eklenen on dördüncü fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE 2/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2017/159
Karar Sayısı : 2018/41
Karar Tarihi : 2/5/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kırklareli İnfaz Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU: 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlünün bir gün hücreye koyma cezası alması nedeniyle kapalı ceza infaz kurumuna iadesine karar verilmesi işlemine karşı başvurduğu şikâyet yolunda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 49. maddesi şöyledir:

"Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler

Madde 49- (1) Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebilir veya diğer hükümlülerden ayırabilir.

(2) Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddî tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır. Tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 7/9/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kural kapsamında disiplin soruşturması aşamasında hükümlüler hakkında tedbiren kapalı ceza infaz kurumuna iade kararları alındığı, tedbiren kapalı ceza infaz kurumuna gönderilen hükümlülerin cezanın infazına kadar kapalı kurumda geçen sürelerinin disiplin cezasının kaldırılma süresinden sayılacağına dair bir kanun veya yönetmelik hükmünün bulunmadığı, bu durumun tedbiren kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilen hükümlülerin koşullu salıverilme tarihlerinin uzamasına, açık ceza infaz kurumunda bulunma sürelerinin azalmasına neden olduğu, şikâyet incelemesi sonucu haklarında verilen disiplin cezasının kaldırılmasına karar verilen hükümlülerin telafisi imkânsız zararlara uğradığı, kural gereğince uygulanacak tedbirlerin türü ile uygulanma yöntemleri ve sınırlarının belirli olmadığı, hatalı ve ölçüsüz uygulanmalarına yönelik herhangi bir hukuki güvencenin bulunmadığı, kuralın hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğu ve kişi hürriyetini tehdit ettiği belirtilerek Anayasa'nın 2., 19. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. Kanun'un 49. maddesinde yönetim tarafından alınabilecek tedbirler düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında; yönetimin disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebileceği, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebileceği veya diğer hükümlülerden ayırabileceği belirtilmiştir. Maddenin itiraz konusu (2) numaralı fıkrasında ise kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde asayiş ve düzeni sağlamak için Kanun'da açıkça belirtilmeyen diğer tedbirlerin de alınacağı, tedbirlerin uygulanmasının disiplin cezasının verilmesine engel olmayacağı hüküm altına alınmıştır.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

6. Hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi; bireylerin hukuk kurallarını önceden bilmeleri, tutum ve davranışlarını bu kurallara göre güvenle belirleyebilmeleri anlamını taşımaktadır. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Bir başka deyişle hukuk kurallarının belirliliğinin sağlanması yalnızca kanunla düzenleme yapılması anlamına gelmemektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olmaları koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

7. 5275 sayılı Kanun'un 6. maddesinde hükümlülerin ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulacağı; ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmelerinin sağlanacağı belirtilmiştir. Bu amaçlar çerçevesinde itiraz konusu kural

gereğince alınabilecek Kanun'da açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler, kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliğinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde asayiş ve düzeni sağlamak amacıyla alınan ve bu amaç gerçekleşinceye kadar hükümlü hakkında uygulanan genel itibarıyla geçici nitelikteki tedbirlerdir. Söz konusu tedbirlerin ceza infaz kurumlarında düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması amacına yönelik olarak alınması gereken zorunlu ve geçici nitelikte önlemler olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda söz konusu tedbirlerin telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasının önlenmesi, infazın temel amaçlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi amacıyla bir an önce alınması gereken ve geçici süreyle uygulanan koruma ve önleme amaçlı tedbirler olduğu açıktır. Dolayısıyla bu tedbirler bir ceza veya ceza yerine geçen güvenlik tedbiri olmadığı gibi bir disiplin cezası niteliğinde de değildir.

8. Kurumun düzenini ve kişilerin güvenliğini ciddi tehlikeyle karşı karşıya bırakabilecek durumları sayma yoluyla sınırlamanın hayatın olağan akışına uygun olmaması nedeniyle her bir duruma karşı alınabilecek tedbirlerin de kanun koyucu tarafından önceden tespit edilerek sayma yöntemiyle belirlenmesi mümkün değildir. Söz konusu tedbirler, ceza niteliği taşımadığından bu tedbirlerin kanunda sayma yöntemiyle açıkça düzenlenmesi zorunluluğu da bulunmamaktadır. Bununla birlikte itiraz konusu kural gereğince yönetim tarafından alınabilecek Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler bakımından mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Bu bağlamda Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirlerin yönetmelik, genelge veya diğer düzenleyici işlemlerle belirlenmesi mümkündür. Nitekim 2/9/2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin 12. maddesine göre de kurum düzeni veya kişi güvenliğinin tehlike altında olması hâlinde asayiş ve düzeni sağlamak için hükümlünün disiplin cezasının kesinleşmesi beklenmeden tedbiren kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine kurum yönetim kurulu tarafından karar verilebileceği düzenlenmektedir.

9. Ayrıca Kanun'un 52. maddesinde disiplin cezalarına ve tedbirlerine karşı şikâyet ve itiraz durumunda 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu hükümlerinin uygulanacağı, diğer mevzuattan

kaynaklanan dilekçe ve şikâyet hakkının saklı olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu suretle Kanun'da açıkça belirtilmeyen diğer tedbirlerin alınması bakımından hak arama yolları açık tutulmuştur. Tedbire karşı kanun yollarına başvurulması hâlinde ilgili mercilerce, uygulanan tedbirin ulaşılmak istenen amaç bakımından elverişli ve gerekli olup olmadığı ile orantılı olup olmadığı yönünden hukuka uygunluk denetimi yapılacağı ve ölçülü olmayan tedbirlerin iptal edileceği kuşkusuzdur. Dolayısıyla itiraz konusu kural kapsamında alınacak tedbirler bakımından hatalı veya keyfî uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlandığı açıktır.

10. Kanun koyucunun itiraz konusu kuralla hükümlü hakkında durum ve koşullardaki farklılıkları dikkate alarak gerekli tedbirlerin alınması konusunda ceza infaz kurumu yönetimini yetkilendirdiği, bu suretle ceza infaz kurumunda en kısa sürede asayiş ve güvenliğin sağlanmasını amaçladığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tedbirlerin uygulanması ise disiplin cezasının verilmesine engel olmayacaktır. Zira itiraz konusu kural gereğince alınacak tedbirlerin amacı, mahiyeti ve uygulanma şartları disiplin cezalarından farklı olup söz konusu tedbirler mahiyeti itibarı ile de ceza niteliğini haiz değildir. Bu nedenle itiraz konusu kural gereğince aynı eylemden dolayı hem tedbir uygulanması hem de disiplin cezası verilmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

11. Kanun'un 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yönetim tarafından alınacak tedbirlerin bir kısmı belirlenmiştir. İtiraz konusu kuralla söz konusu tedbirler dışında, bunlara benzer başka tedbirlerin alınmasının gerekmesi hâlinde bu tedbirlerin de alınabilmesinin mümkün kılınmasının amaçlandığı açıktır. Ayrıca Kanun'da uygulanamayacak tedbirler de belirlenmiştir. Kanun'un 50. maddesinde belirtildiği üzere hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar ise -yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla- sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbi nedenlerle, diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle kullanılabilir.

12. Öte yandan hükümlünün itiraz konusu kural gereğinde tedbir maksadıyla geçici olarak açık ceza infaz kurumundan kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesi, Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında açık bir şekilde düzenlenen ve bir disiplin cezası sonucu olan kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilme şeklinde değerlendirilemez. Zira kurumun düzenini ve kişilerin güvenliğini ciddi tehlikeyle karşı karşıya bırakan ancak açık ceza infaz kurumunda uygulanabilecek tedbirler ile asayiş ve düzeni sağlamanın mümkün olmadığının değerlendirilmesi hâlinde hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna geçici olarak gönderilmesi, disiplin cezasının kesinleşmesine kadar olan süreçte verilen geçici nitelikli bir tedbir kararıdır. Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında ise açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanların kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilecekleri ve bu kararın infaz hâkiminin onayına sunulacağı hüküm altına alınmaktadır. Bu bağlamda 14. maddenin (4) numaralı fıkrasına göre verilen geri gönderme kararı, hükümlü hakkında disiplin cezasının kesinleşmesinden sonra verilen ve disiplin cezasının bir sonucu olan sürekli nitelikli bir karardır.

13. Kanun'un 48. maddesinde disiplin cezasının kaldırılması ile iyi hâlin kazanılması için öngörülen sürelerin verilen disiplin cezasının infaz edildiği tarihten itibaren başlayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda başvuru kararında belirtilen tedbiren kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilen hükümlülerin cezanın infazına kadar kapalı kurumda geçen sürelerinin alınacak olan disiplin cezasının kaldırılma süresinden sayılmama sebebinin söz konusu düzenleme gereğince sürelerin cezanın infaz edildiği tarihten itibaren başlamasından kaynaklandığı ve itiraz konusu kuralla ilgisinin bulunmadığı açıktır.

14. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 19. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 2/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2017/169
Karar Sayısı : 2018/42
Karar Tarihi : 2/5/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Karşıyaka 6. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesinin;

A. (2) numaralı fıkrasına 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle eklenen (h) bendinde yer alan "*…bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,*" ibaresinin,

B. (2) numaralı fıkrasının 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle değişiklik yapılan "*İşlenmesi halinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*" bölümünün,

Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanık ve suça sürüklenen çocuğun hırsızlık, mala zarar verme ve konut dokunulmazlığını bozma suçlarından cezalandırılmaları için açılan kamu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 142. maddesi şöyledir:

"Nitelikli hırsızlık

Madde 142- (1) Hırsızlık suçunun;

a) Kime ait olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete ayrılmış yerlerde bulunan ya da kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında,

b) (Mülga: 18/6/2014-6545/62 md.)

c) Halkın yararlanmasına sunulmuş ulaşım aracı içinde veya bunların belli varış veya kalkış yerlerinde bulunan eşya hakkında,

d) Bir afet veya genel bir felaketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hakkında,

e) Adet veya tahsis veya kullanımları gereği açıkta bırakılmış eşya hakkında,

f) (Mülga: 2/7/2012-6352/82 md.)

İşlenmesi hâlinde, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Kişinin malını koruyamayacak durumda olmasından veya ölmesinden yararlanarak,

b) Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle,

c) Doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak,

d) Haksız yere elde bulundurulan veya taklit anahtarla ya da diğer bir aletle kilit açmak veya kilitlenmesini engellemek suretiyle,

e) Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle,

f) Tanınmamak için tedbir alarak veya yetkisi olmadığı halde resmi sıfat takınarak,

g) (…) büyük veya küçük baş hayvan hakkında,

h) (Ek: 18/6/2014-6545/62 md.) Herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da ***bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,***

İşlenmesi hâlinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. *Suçun, bu fıkranın (b) bendinde belirtilen surette, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda olan kimseye karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranına kadar artırılır.*

(3) Suçun, sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde işlenmesi halinde, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ceza yarı oranında artırılır ve onbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.

(4) (Ek: 6/12/2006 – 5560/6 md.) Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlâli veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde, bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için şikâyet aranmaz.

(5) (Ek: 18/6/2014-6545/62 md.) Hırsızlık suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması hâlinde, yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır."

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun'un ilgili görülen 42. ve 116. maddeleri şöyledir:

"Bileşik suç

Madde 42- (1) Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz."

"Konut dokunulmazlığının ihlali

Madde 116- (1) Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi, mağdurun şikayeti üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Değişik: 31/3/2005- 5328/8 md.) Birinci fıkra kapsamına giren fiillerin, açık bir rızaya gerek duyulmaksızın girilmesi mutat olan yerler dışında kalan işyerleri ve eklentileri hakkında işlenmesi hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine altı aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(3) (Değişik: 31/3/2005 - 5328/8 md.) Evlilik birliğinde aile bireylerinden ya da konutun veya işyerinin birden fazla kişi tarafından ortak kullanılması durumunda, bu kişilerden birinin rızası varsa, yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Ancak bunun için rıza açıklamasının meşru bir amaca yönelik olması gerekir.

(4) Fiilin, cebir veya tehdit kullanılmak suretiyle ya da gece vakti işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 15/11/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

3. Başvuran Mahkeme, 5237 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle eklenen (h) bendinde yer alan "*…bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,*" ibaresi ile aynı fıkranın "*İşlenmesi halinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*" bölümünün iptalini talep etmiştir.

4. İtiraz konusu kurallardan "*İşlenmesi halinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*" bölümü, nitelikli hırsızlık suçunun düzenlendiği Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasının sekiz bendinde yer alan

fiillerin işlenmesi hâlinde hükmolunması öngörülen ceza türü ve süresine ilişkin ortak hüküm niteliğindedir. Bakılmakta olan dava ise anılan fıkranın (h) bendinde düzenlenen bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında işlenen hırsızlık suçuna ilişkindir. Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenmiş olan diğer nitelikli hırsızlık hâlleriyle ilgili bir dava ise bulunmamaktadır. Bu nedenle esasa ilişkin incelemenin *"…bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

5. Açıklanan nedenlerle dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin 5237 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle eklenen (h) bendinde yer alan *"…bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,"* ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

6. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Aydın AYGÜN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralı ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle hırsızlık suçunun geceden sayılan bir zaman diliminde konut niteliğine sahip bina veya eklentisi içinde muhafaza altına alınmış eşya hakkında işlenmesi hâli ile yağma suçunun gece vakti konutta işlenmesi hâli karşılaştırılarak bina veya eklentileri içinde işlenen hırsızlık suçu nedeniyle verilecek cezanın yanı sıra konut dokunulmazlığını ihlal etme suçundan da ayrıca ceza verilmesinin hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı gibi gece vakti konutta yağma suçu ile gece vakti bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış eşya hakkında işlenen hırsızlık suçu için öngörülen ceza miktarlarının üst sınırlarının aynı olmasının da hukuk devleti ilkesine aykırılık taşıdığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (h) bendinde hırsızlık suçunun bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında işlenmesi hâlinde beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı belirtilmiştir. Anılan bentte yer alan *"… bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,"* ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

9. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

10. Hukuk devletinde ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, Anayasa'ya aykırı olmamak üzere ülkenin sosyal, kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimlerini gözönüne alan suç politikasına göre belirlenir. Kanun koyucu, izlediği suç politikası gereği cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımı ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği konularında takdir yetkisine sahiptir. Kanun koyucunun bu konudaki tercih ve takdirinin yerindeliğinin incelenmesi, anayasal denetimin kapsamı dışında kalmaktadır. Bununla birlikte hukuk devleti ve ölçülülük ilkeleri gereğince bu yöndeki düzenlemelerde öngörülen yaptırım, insan onuruna aykırı bulunmamalı ve suçla yaptırım arasında bir ölçüsüzlüğe yol açmamalıdır. Ölçülülük ilkesinin denetimi ise sadece farklı hukuki değerleri koruyan suç tiplerinin ceza türleri ve miktarları kıyaslanarak yapılamaz.

11. Hukuk devleti ilkesi ve ceza hukukunun temel ilkeleri arasında yer alan *Aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz (ne bis in idem)* ilkesi gereğince kişi aynı fiil nedeniyle birden fazla yargılanamaz ve cezalandırılamaz.

12. Bileşik suç, Kanun'un 42. maddesinde "*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir.*

Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz." şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre suç olarak tanımlanmış bir fiilin başkaca bir suçun unsurunu oluşturması ya da nitelikli hâlini meydana getirmesi hâlinde bileşik suç oluşur. Bileşik suç kendisini oluşturan suçlara bölünemez. Bileşik suçu oluşturan fiiller ceza hukuku anlamında tek fiil olarak kabul edilir.

13. Hırsızlık suçunun *bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında* işlenmesi suç tipinde aranan fiil, bina veya eklenti içinde muhafaza altına alınmış olan eşyanın alınmasıdır. Bu nitelikli hâlin oluşması için bina veya eklentilerine girmek zorunlu bir unsur olarak öngörülmemiştir. Bina veya eklentilerine girilmediği durumlarda dahi söz konusu nitelikli hırsızlık suçu oluşabilecektir. Buna göre bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında hırsızlık suçunun işlenebilmesi için her durumda konut dokunulmazlığını ihlal edilmesi zorunlu değildir. Başka bir ifade ile konut dokunulmazlığını ihlal etmek itiraz konusu nitelikli hâlin bir unsuru değildir. Bu bağlamda iptali istenen kural bileşik suçun bir örneğini teşkil etmez. Bu nedenle bina veya eklenti içinde muhafaza edilmiş olan eşya hakkında hırsızlık suçunun işlenmesi hâline hırsızlık suçunun temel şekline göre daha ağır ceza öngörülmesi mükerrer cezalandırma anlamına gelmez.

14. İtiraz konusu kural ile bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşyaya yönelik hırsızlık fiilinin önlenmesi ve cezalandırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda kanun koyucu kuralla yasakladığı fiilin gerçekleştirildiği yeri ve niteliğini dikkate alarak hırsızlık suçunun daha fazla cezayı gerektiren bir hâlini öngörmüştür. Kanun koyucu takdir yetkisi kapsamında "*hırsızlık suçu sonucunda meydana gelen haksızlığın önem ve derecesi özellikle mağdurlar ve toplum üzerindeki etkisi göz önüne alınarak, cezanın caydırıcılık fonksiyonunun gerçekleştirilebilmesi*" gerekçesiyle hırsızlık suçunun nitelikli hâlleri için öngörülen ceza miktarlarını artırmıştır.

15. İtiraz başvurusunda Anayasa'ya aykırılık iddiası, gece vakti bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında işlenen hırsızlık suçu ile gece vakti konutta yağma suçu arasında yapılan karşılaştırmaya dayandırılmıştır. Kural olarak suç ve ceza arasında adalete uygun bir oranın bulunup bulunmadığının saptanmasında benzer bir suç için öngörülen ceza ile yapılacak kıyaslamanın değil o suçun yarattığı etkinin ve sonuçlarının dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle bir suç

için öngörülen cezanın başka bir suç için öngörülen cezayla karşılaştırılması suretiyle yapılan değerlendirme, anayasal denetime esas oluşturmaz.

16. Kuralın gerekçesine bakıldığında kanun koyucunun hırsızlık suçunun nitelikli hâllerinin işlenmesinin olası etkileri nedeniyle suçta caydırıcılığı sağlamak amacıyla ceza miktarlarında artırıma gittiği ve dolayısıyla da kamu yararını amaçladığı anlaşılmaktadır. Kanun koyucu düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle de bağlıdır. Bu ilke ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da *ölçülülük ilkesi* gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur. Kuralda belirlenen ceza aralığı dikkate alındığında öngörülen cezanın hırsızlık suçunun nitelikli hâllerinin etkili bir cezayla karşılanması açısından gerekli, bu fiillerin işlenmesini ve yaygınlaşmasını önlemeye elverişli yaptırım olduğu açıktır. Bunların yanında hırsızlık suçunun toplumsal etkisi ve işlenme oranı gözönünde bulundurulduğunda belirlenen ceza aralığının ağır ya da orantısız olduğu da söylenemez. Kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında bulunan nitelikli hâl düzenlemesinde hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yön bulunmamaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamıştır.

IV. HÜKÜM

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına, 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle eklenen (h) bendinde yer alan *"…bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,"* ibaresinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 2/5/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin bir gereği ve ceza hukukuyla ilgili olarak hukukun genel ilkeleri niteliğinde olan "*ne/non bis in idem*" ilkesi uyarınca kişi bir fiil nedeniyle birden fazla yargılanamaz ve cezalandırılamaz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 7 numaralı Ek Protokolü'nün 4. maddesinin birinci fıkrasında da, "Hiç kimse bir devletin ceza yargılaması usulüne ve yasaya uygun olarak kesin bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı aynı devletin yargısal yetkisi altındaki yargılama usulleri çerçevesinde yeniden yargılanamaz veya mahkûm edilemez" denilerek, aynı ilkeye yer verilmiştir.

2. Ne bis in idem ilkesi bir fiilin her durumda birden fazla suç oluşturamayacağı anlamında yorumlanmamaktadır. Fakat AİHM'in Ek 7. Protokolun 4. maddesinin ihlal edildiğini tespit ettiği bir kararında

belirtildiği üzere, X suçunun diğer suçlardaki tüm unsurları içerdiği, ayrıca başka unsurları da kapsadığı takdirde yalnızca X suçunun kovuşturulması gerekmektedir (bkz. Franz Fischer/Avusturya, No: 37950/97, 29.5.2001, par. 23-25; D.J.Harris-M.O'Boyle-E.P.Bates-C.M.Buckley, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku, 2013, s. 781).

3. Anayasa Mahkemesi de verdiği bir iptal kararında hukuk devleti ilkesiyle bağlantılı olarak "ceza hukuku ilkeleri gereği kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanmaz ve cezalandırılmaz" diyerek, ne bis in idem ilkesinin hukuk devleti ilkesine bağlı anayasal ilkelerden olduğunu kabul etmiştir (AYM 2017/95 E.- 2017/119 K. 12.7.2017, R.G. : 25.8.2017-30165).

4. İtiraz yoluyla iptali istenen (altı çizili) ibareyi de içeren TCK'nın 142/2. maddesinin (h) bendindeki kural şöyledir; suçun, "Herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da <u>bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında</u>, işlenmesi halinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

5. 765 sayılı mülga TCK'nın 491. maddesinin 3. fıkrasının 4. bendinde bu nitelikli hal; hırsızlık, "gündüzün bir bina içinde veya duvarla çevrilerek girilen müştemilatında işlenirse" şeklinde ifade edilmekte ve bu durum doktrin ve uygulamada konut dokunulmazlığını ihlal suçunun hırsızlığın nitelikli biçimini oluşturduğu için ayrıca cezalandırılamayacağı kabul edilmekteydi.

6. İptali istenilen mer'i kuralda "girilerek" sözcüğünün bulunmadığı gerekçesiyle uygulamada konut dokunulmazlığını ihlal, suçun şiddet sebebi içinde (ve bileşik suç şeklinde) değerlendirilmeyip, ayrıca suç teşkil ettiği kabul edilmiştir. 2006 yılında 5560 sayılı Kanunun 6. maddesiyle, TCK'nın 142. maddesinde şikayet unsurunu düzenlemek üzere eklenen 4. fıkraya ilişkin Adalet Komisyonu gerekçesinde; "hırsızlık suçunu işlemek için başkasının konutuna girilmesi veya mal varlığına zarar verilmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmetmek gerekir." denilmiştir. Bu düzenleme öncesi doktrinde, (h) bendindeki kuralın bileşik suç

vasfında olduğu değerlendirmeleri yapılmıştır. Ancak sözü edilen 4. fıkra gerekçesinden sonra problemin yorum yoluyla çözümlenmesi güçleşmiştir.

7. Kuralın Yargıtay kararlarıyla belirlenen uygulanış biçimine göre, bir apartman dairesine veya işyerine girerek mağdurun parasını çalan kişinin eylemine 142/2-h madde ve bendinden ayrıca konut dokunulmazlığını bozma (m.116) suçundan dolayı ceza verilmektedir. Böyle bir eylemde 'bina içinde muhafaza edilen eşyanın' çalınması için konuta girilmesi zorunludur. Başka bir ifadeyle bina vasfındaki konutta/işyerinde muhafaza altına alınan eşyayı çalmak amacıyla konuta/işyerine girme fiili, (h) bendindeki eylemin zorunlu unsuru durumundadır. Teorik olarak, binaya girmeden de suçun işlenebileceği gibi varsayımlar, itiraza konu olaydaki gibi gerçekleşen vakıalar karşısında bir anlam ifade etmemektedir. Hırsızlık suçunun (h) bendindeki nitelikli hali içerisinde bina vasfındaki konut veya işyerine rıza dışı girmeyi zorunlu kılan, fakat bundan ayrıca girilen yerde başkasına ait bir malın rıza dışı alınması unsurunu da kapsayan bir suç tipi bulunmaktadır. Böylece konut veya işyerinden hırsızlık fiili işlendiğinde kişi tek fiil ile, konut dokunulmazlığını ihlal suçunun 'konuta rıza dışı girme' unsurunu da içeren 'binada muhafaza edilen eşyanın hırsızlığı' şeklindeki bileşik suçu işlemektedir. Konunun içtihatla çözümlenebileceği ileri sürülebilir. Ne var ki yukarıda sözü edilen 4. fıkradaki değişiklik gerekçesi ve müstakar hale gelen mevcut uygulama karşısında anayasal denetim bakımından, kuralın uygulamayla belirginleşen kapsamından hareket edilmesi de bir zorunluluktur.

8. İptal istemine konu kural gereği, bina vasfındaki konuta veya işyerine girilerek işlenen fiiller bakımından 'binaya/konuta rıza dışı girme' unsuru hem hırsızlık hem de konut dokunulmazlığını bozma suçu nedeniyle kovuşturmaya ve cezalandırmaya konu teşkil etmektedir. Nitekim bu husus doktrinde de eleştirilmiş ve söz konusu uygulamanın "aynı fiilin iki kez cezalandırılması" anlamına geldiği ifade edilmiştir (bkz. Mahmut Koca- İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 4.B. Ankara 2017, s. 565). Bu durum elbette yaptırımda da ölçüsüzlüğe yol açmaktadır. Sorunun çözümlenebilmesi için kuralın iptal edilmesi gerekmektedir. Örneğin nitelikli yağma suçunda olduğu gibi (149/1-d), 142. maddenin (h)

bendine (konut, işyeri ve eklenti) ibarelerinin eklenmesi suretiyle bileşik suç vasfı belirginleştirilerek düzenleme yapılabilir. Aynı düzenlemenin burada neden yapılmadığına ilişkin kamu yararını gerektirir makul ve hakkaniyetli bir gerekçe de tespit edilememektedir.

9. Açıklanan nedenlerle, *'aynı fiil'* nedeniyle kişinin iki kere kovuşturulması ve cezalandırılması sonucunu doğuran itiraz konusu kuralın, *ne bis in idem* kuralına ve dolayısıyla Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptali gerektiği düşüncesindeyim.

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Esas Sayısı : 2018/2
Karar Sayısı : 2018/43
Karar Tarihi : 2/5/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Yozgat İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 26. maddesinin (5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Bir işyerinde satılan hazır gıdanın zehirlenmeye sebep olduğu şikâyeti üzerine yapılan denetimde analiz için alınan numunenin tahlil sonuçları çıkana kadar tedbir amaçlı olarak işyerinin sekiz saat süreyle kapatılması ve yediemine teslim edilen gıdanın tüketim tarihinin geçmesi nedeniyle imhası sonucu uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 26. maddesi şöyledir:

"MADDE 26- (1) Gıda, yem ve bitki sağlığı ile ilgili işlemlerde, insan sağlığı ve yaşamının azamî düzeyde korunmasının sağlanabilmesi için, risk analizine dayanılması zorunludur. Risk analizi yapılmasına uygun olmayan ya da tedbirin niteliğine göre risk analizi uygulanamayan durumlarda bu hüküm uygulanmaz.

(2) Bağımsız, tarafsız, şeffaf ve bilimsel esaslara göre risk değerlendirmesi yapmak üzere; araştırma kurumları, araştırma enstitüleri, üniversitelerin konu ile ilgili fakültelerinin temsilcileri ile gerektiğinde diğer uzman kişilerin katılabileceği, konularına göre risk değerlendirme komisyonları oluşturulur. Komisyonların yapacağı risk değerlendirme sonuçları tavsiye niteliğindedir.

Bu komisyonların sekretaryasını yürütmek üzere Bakanlıkça risk değerlendirme birimi kurulur. Risk değerlendirme birimi ulusal ve uluslararası benzeri kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

(3) Risk yönetimi ve risk iletişimi, risk değerlendirme sonuçları ve bilimsel veriler, tartışılan konu ile ilgili diğer faktörler ve ihtiyatlılık ilkesi dikkate alınarak Bakanlık tarafından yapılır.

(4) Bakanlık, belgelere erişim konusundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, bir gıda ve yemin insan ve hayvan sağlığı açısından risk oluşturabileceğinden şüphe duyulması üzerine, riskin mahiyeti, ciddiyeti ve büyüklüğüne göre, riski önlemek, azaltmak veya yok etmek için alınan ya da alınması öngörülen önlemleri belirler; riskin mahiyeti ve alınan tedbirler hakkında kamuoyunu bilgilendirir.

(5) Elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi sonucunda, herhangi bir gıda veya yemin insan ve hayvan sağlığı üzerinde zararlı bir etkisinin olması ihtimali belirmesine rağmen, bilimsel belirsizliklerin devam etmesi durumunda, kapsamlı bir risk değerlendirmesine imkân sağlayacak daha fazla bilimsel veri elde edilinceye kadar, Bakanlık geçici olarak üretimin durdurulması, piyasaya arz, tüketimi engelleme, toplatma ve benzeri ihtiyati tedbirlere başvurabilir. İlgililerin, Bakanlığın belirlediği ihtiyati tedbirlere uyması zorunludur. ***Bu ihtiyati tedbirlerin uygulanması sonucu Bakanlığa herhangi bir sorumluluk yüklenemez, Bakanlıktan herhangi bir tazminat talep edilemez.***

(6) Bakanlık, bitki, bitkisel ürün, gıda, yem ve canlı hayvanlarda pestisit, farmakolojik etkili maddeler, ağır metaller, mikotoksinler ve mikroorganizmalar gibi istenmeyen maddelerin kontrolü amacıyla, numune almak, gözlem, ölçüm ve değerlendirme yapmak suretiyle izleme yapar. Elde edilen veriler risk değerlendirmesi ve risk iletişiminde kullanılır.

(7) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ,

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 18/1/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Elif KARAKAŞ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle Anayasa'da idarenin hizmet kusuruna dayanan tazmin sorumluluğuna işaret edildiği, idari yargıda ilgililerin kişisel hukuki durumlarında ortaya çıkan hak ihlallerinin giderilmesini amaçlayan tam yargı davalarının kamu hizmetlerinin idarece gereklerine uygun olarak yerine getirilmesini sağlayan etkin bir denetim aracı olduğu, bu tür uyuşmazlıklarda kanun hükmü ile idarenin sorumlu tutulamayacağının düzenlenmesinin hukuk devletinin gereği olan adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. Kanun'un 26. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde; elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi sonucunda herhangi bir gıda veya yemin insan ve hayvan sağlığı üzerinde zararlı bir etkisinin olması ihtimalinin belirmesine rağmen bilimsel belirsizliklerin devam etmesi durumunda, kapsamlı bir risk değerlendirmesine imkân sağlayacak daha fazla bilimsel veri elde edilinceye kadar Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının geçici olarak üretimin durdurulması, piyasaya arz, tüketimi engelleme, toplama ve benzeri ihtiyati tedbirlere başvurabileceği, ilgililerin Bakanlığın belirlediği ihtiyati tedbirlere uymasının zorunlu olduğu öngörülmektedir. İtiraz konusu üçüncü cümlede ise bu ihtiyati tedbirlerin uygulanması sonucu

Bakanlığa herhangi bir sorumluluk yüklenemeyeceği ve Bakanlıktan herhangi bir tazminat talep edilemeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

5. Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu; yedinci fıkrasında da idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğu belirtilmektedir.

6. Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."* denilerek idarenin hukuka bağlılığı, yargı denetimi sayesinde etkili biçimde sağlanmış ve idare edilenler, idarenin kanunsuz ve keyfî davranışlarına karşı korunmuştur. Anayasa'da sayılan istisnai hâller dışında idari eylem ve işlemlere karşı yargı yolunun kapatılabilmesi olanaklı değildir.

7. Anayasa'nın anılan hükmü, yetkili idare organlarının kamu hizmetlerini yürütmek üzere idari eylem ve işlem şeklinde ortaya koydukları tasarrufların kanunun koyduğu esas ve şekillere ve kanunun amacına uygun olarak yapılmış olup olmadığının yargı mercilerince incelenip değerlendirilmesini gerektirmektedir.

8. İtiraz konusu kural uyarınca uygulanması hâlinde sonuçlarından Bakanlığa herhangi bir sorumluluk yüklenemeyeceği ve Bakanlıktan herhangi bir tazminat talep edilemeyeceği belirtilen *"geçici olarak üretimin durdurulması, piyasaya arz, tüketimi engelleme, toplatma ve benzeri ihtiyati tedbirler"* şeklindeki işlemler idari işlem niteliğindedir.

9. İtiraz konusu kuralda Bakanlıkça uygulanacak ihtiyati tedbirlere karşı yargı yoluna başvurulamayacağı yolunda bir ifadeye yer verilmemekle birlikte ihtiyati tedbirlerin uygulanması nedeniyle Bakanlığa herhangi bir sorumluluk yüklenemeyeceğinin ve Bakanlıktan herhangi bir tazminat talep edilemeyeceğinin öngörülmesi suretiyle söz konusu ihtiyati tedbirler nedeniyle açılacak davalarda idarenin işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetlenmesi engellenmekte, bu işlemlere karşı yargı yolu dolaylı olarak kapatılmaktadır.

10. Öte yandan Anayasa'da idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmesine rağmen yargı yolunu kapatan itiraz konusu kural aynı zamanda idarenin uyguladığı ihtiyati tedbirlerden dolayı zarara uğrayan ilgililerin söz konusu zararlarının tazminini de olanaksız kılmaktadır.

11. Gıda ve yemlerin üretiminin, dağıtımının, satışının ve tüketiminin durdurulması gibi ihtiyati tedbir uygulamaları sonucunda aleyhine tedbir uygulanan kişilerin maddi ve/veya manevi zarara uğrayabileceği tabiidir. Buna karşılık tedbir uygulanmasına yol açan genel sağlığa yönelik risk şüphesinin oluşmasına tedbire maruz kalan kişinin kendisi sebep olmuş ise meydana gelen zarara bu kişinin katlanması gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır. Ancak Bakanlıkça haksız ya da kusurlu şekilde uygulanan veya herhangi bir hukuka aykırılık bulunmasa dahi sonuçları itibarıyla ilgilisine hakkaniyete aykırı biçimde külfet yükleyen zararlara yol açan ihtiyati tedbir uygulamaları söz konusu olabilir. Bu tür ihtiyati tedbirler nedeniyle meydana gelen zararların idari işlemden doğan zarar niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 125. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca idarenin mali sorumluluğunu gerektirdiği tartışmasızdır.

12. Bu bağlamda itiraz konusu kural uyarınca Bakanlığın idari tedbir niteliğinde tesis ettiği söz konusu işlemler, Anayasa'da yer alan ve yargı yolu kapalı olan işlemler arasında yer almadığından bu işlemlerden dolayı Bakanlığa bir sorumluluk yüklenemeyeceği ve Bakanlıktan herhangi bir tazminat talep edilemeyeceğini öngören itiraz konusu kural, kapsamı ve sonuçları itibarıyla Anayasa'nın 125. maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 125. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 125. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 26. maddesinin (5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 2/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

Esas Sayısı : 2018/69
Karar Sayısı : 2018/47
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 126 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 13/3/2018 tarihli ve 7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümlenin,

B. 2. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (16) numaralı bendin,

C. 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile ikinci fıkrasının,

Ç. 4. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 23. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının *"...ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler."* bölümünün,

D. 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının,

E. 8. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 82. maddesinin değiştirilen beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ya da seçmenlerin ihbarı..."* ibaresi ile ikinci cümlesinin,

F. 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının değiştirilen son cümlesinde yer alan *"...bulunmamasına rağmen..."* ibaresinin,

G. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 101. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bendin *"...oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması."* bölümünün,

Ğ. 22. maddesiyle 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın birinci cümlesinin,

Anayasa'nın 7., 13., 67. ve 79. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

İptali talep edilen kuralların yer aldığı 7102 sayılı Kanun'un;

1. 1. maddesiyle birinci fıkrasına cümlenin eklendiği 298 sayılı Kanun'un 5. maddesi şöyledir:

> *"Sandık bölgesi:*
>
> *Madde 5 – (Değişik: 17/5/1979-2234/1 md.)*
>
> *Seçimlerde, her seçim bölgesi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır. (Ek cümle: 13/3/2018-7102/1 md.)* ***Aynı binada oturan seçmenler, hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla, farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir.***
>
> *(Mülga ikinci fıkra: 13/3/2018-7102/1 md.)*
>
> *(Mülga son fıkra: 28/12/1993-3959/1 md.)"*

2. 2. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (16) numaralı bent şöyledir:

"Görev ve yetkileri:

Madde 14 – (Değişik: 17/5/1979-2234/1 md.)
Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

…

16. Seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması halinde, o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar vermek."

3. 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesi şöyledir:

"Sandık kurulu başkanının belirlenmesi

MADDE 22- İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. ***İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler.***

Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder."

4. 4. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un altıncı fıkrası değiştirilen 23. maddesi şöyledir:

"Sandık kurulu üyelikleri:
Madde 23 – (Değişik: 17/5/1979-2234/1 md.)
Sandık kurulu üyelikleri aşağıdaki şekilde belli edilir:

İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partiye, her sandık için birer asıl ve birer yedek üye adını beş gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu yoldan tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanmasına rağmen beş asıl ve beş yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, o ilçede seçime katılan ve teşkilatı bulunan diğer siyasi partiler arasında ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, adı çıkan, eksik üyelik sayısı kadar siyasi partinin yukarıda yazılan usulle bildireceği kimseler, sandık kurulu üyesi olur.

(Değişik altıncı fıkra: 13/3/2018-7102/4 md.) İlçe seçim kurulu başkanı, sandık ku-rulunun kalan bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için önce, 22 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca bildirilen listeden sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ***ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler.***

Yukarıdaki fıkralar gereğince belirlenen sandık kurulu asıl üyelerinden göreve gelmeyenin yerine, öncelikle, gelmeyen üyenin yedeği alınır.

Sandık kurulu başkan ve üyelikleri için ad çekme işlemleri, ilçe seçim kurulu huzurunda, bu kurulun başkanı tarafından yapılır.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimselerden doldurulur."

5. 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrası şöyledir:

"Birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinde, oy pusulaları aynı zarfa konulur."

6. 8. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un değişiklik yapılan 82. maddesi şöyledir:

"Sandık çevresinde düzenin sağlanması ve yasaklar
Madde 82 – (Değişik: 8/4/2010-5980/13 md.)

Sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına aittir. Sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaz.

Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı veya ihbar üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları, başkan uyarır. Bu uyarının gereğini yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir.

(Değişik fıkra: 13/3/2018-7102/8 md.) Sandık çevresinde cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından yapılan çağrı ***ya da seçmenlerin ihbarı*** *üzerine gelen kolluk güçlerince derhal sandık çevresinden uzaklaştırılır ve gerekli yasal işlem yapılır.* ***Seçmenlerce ihbar, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılır.***

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır.

(Değişik fıkra: 13/3/2018-7102/8 md.) Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorundadır. Bu madde uyarınca sandık çevresine gelen kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorunda olup, çağrı veya ihbar sebebi ortadan kalkınca sandık çevresinden ayrılır.

(Ek fıkra : 13/3/2018-7102/8 md.) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri hariç, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtaları gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kişiler, sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müştemilatına giremezler.

(Ek fıkra: 13/3/2018-7102/8 md.) Sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müştemilatında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler ya da propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz. Bu fıkra hükümlerine uymayan kişiler kolluk güçleri tarafından uzaklaştırılır.

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır. Bu hükme aykırı davranan

kimseler kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen görüşmesini sürdüren kimse, derhal oradan çıkarılır.

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır.

(Değişik fıkra: 13/3/2018-7102/8 md.) İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini ve sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müştemilatında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlayacak tedbirleri alır; seçmenin ve bu yerlerde bulunma hakkına sahip diğer kişilerin buralara serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır."

7. 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un dördüncü fıkrası değiştirilen 98. maddesi şöyledir:

"Sandığın açılması ve zarfların sayımı:

Madde 98 – (Değişik: 8/4/2010-5980/19 md.)

Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilir.

Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan, tamamı yırtılmış olan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi

bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır. (Değişik son cümle: 13/3/2018-7102/9 md.) Ancak, üzerinde sandık kurulu mührü ***bulunmamasına rağmen*** *Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulunsa dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır.*

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişigüzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı tutanağa yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz."

8. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un ikinci fıkrasına (7) numaralı bendin eklendiği 101. maddesi şöyledir:

"Geçerli olmayan oy pusulaları
Madde 101 – (Değişik: 8/4/2010-5980/21 md.)
Aşağıda yazılı;

1. Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,

2. Arkasında "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunmayan,

3. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,

4. Hiçbir yerine "EVET" mührü basılmamış olan,

5. Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlasına "EVET" mührü basılmış olan,

6. Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış "EVET" mührü bulunan,

7. Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,

8. Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,

9. Üzerine "EVET" mührü dışında veya "EVET" mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,

10. Üzerinde yer alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,

11. Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan,

birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

1. Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması.

2. Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması.

3. Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılamaması.

4. Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle "EVET" mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi.

5. Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan "EVET" mührünün sadece iki parti alanını ayıran çift çizgili bölgeye taşmış olması.

6. Başka bir siyasi partinin veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, bir siyasi partinin alanına birden çok "EVET" mührü basılması.

7. (Ek: 13/3/2018-7102/11 md.) Yetkili seçim kurulları tarafından gönderilen ve Tür-kiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan ***oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması.***

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarftan çıkan oy pusulalarından bir seçim türüne ait olanının geçersiz olması, diğerlerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

Muhtarlık seçimlerinde, bu maddede belirtilen geçersizlik sebeplerinin dışında oy pusulalarının hangi sebeplerle geçersiz sayılacağı Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir."

9. 22. maddesiyle 2972 sayılı Kanun'un ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere fıkranın eklendiği 19. maddesi şöyledir:

"Oyların kullanma şekli:

Madde 19 – (Değişik birinci fıkra : 7/8/1988 - 3469/4 md.) Seçmen; Yüksek Seçim Kurulu veya Yüksek Seçim Kurulunun izin ve denetimiyle il seçim kurulları tarafından yaptırılıp sandık kurullarına kadar ulaştırılan ve birleşik oy pusulaları ile birlikte kendisine verilen "EVET" veya "TERCİH" yazılı mühürü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer.

(Değişik: 28/12/1993 - 3959/14 md.) Seçmen sandık kurulunca verilecek mühürü birleşik oy pusulasında tercih ettiği partiye veya varsa bağımsız adaya ait özel daire içine basmak suretiyle oyunu kullanır.

(Ek: 13/3/2018 – 7102/22 md.) ***Belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği ve muhtarlık seçimlerinde oy pusulaları aynı zarfa konulur.*** *Ancak 298 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi uyarınca seçim bölgelerinin birleştirilmesine karar verilmesi halinde, muhtarlık seçiminde oy pusulası ayrı zarfa konulur ve bu zarf ayrı sandığa atılır.*

(Değişik : 28/12/1993 - 3959/14 md.) Oyunu kullanan seçmen birleşik oy pusulalarını katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. Mühürü sandık kurulu başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar.

(Mülga:13/3/2018 – 7102/22 md.)

(Ek : 7/12/1988 - 3507/4 md.; Mülga:13/3/2018 – 7102/22 md.)"

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

298 sayılı Kanun'un ilgili görülen 77. maddesi şöyledir:

"Sandığın, birleşik oy pusulalarının ve zarfların kurulca mühürlenmesi:

Madde 77 – (Değişik: 17/5/1979-2234/1 md.)

Sandık kurulu başkanı, oy verme işlerine başlamadan önce, sandığın boş olduğunu hazır bulunan sandık kurulu üyeleri ile müşahitler önünde tespit ederek sandığı kapatır, mühür bozulmadan açılamıyacak şekilde sandık mühürü ile mühürler.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, (Katlanıp zamklı kenarı yapıştırılarak kapatılmak suretiyle zarf haline getirilen birleşik oy pusulaları) bu Kanunda (zarf) deyimi geçen hallerde zarf olarak kabul edilir.

Şu kadar ki, zarflar için öngörülen çift mühür bulunmasına ilişkin hükümler birleşik oy pusulalarına uygulanmaz.

Sandık kurulu, and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işlerini bitirdikten sonra, hazır bulunanlar önünde, birleşik oy pusulalarını sayar, her birinin üzerine, sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde sandık kurulunun mühürü bulunan birleşik oy pusulalarının sayısını tesbit eder. Birleşik oy pusulası kullanılmayan seçimlerde, ilçe seçim kurulu başkanından teslim alınan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mühürünü taşıyan özel zarfları sayar, her birinin üzerine sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde biri ilçe seçim kurulunun, diğeri sandık kurulunun mühürleri bulunan çift mühürlü özel zarfların sayısını tespit eder.

Sandık kurulu, bu madde gereğince yaptığı işlemleri tutanak defterine geçirip imzalar."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 2/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin ise esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu ve ilgili görülen Kanun

hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 5. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen Cümlenin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

3. Dava dilekçesinde özetle; seçimlerin her türlü şaibeden uzak, denetime açık ve saydam bir ortamda, seçmenlerin sandıklara erişimde bir sıkıntı yaşamadan oy kullanmalarını sağlayacak şekilde gerçekleşmesinin gerektiği; Anayasa Mahkemesinin 22/5/1987 tarihli ve E.1987/6, K.1987/14 sayılı kararında, oyların serbestliğini etkileyecek yanlı girişim ve eylemlere karşı devletin önlem alması gerektiğinin ve seçimlerin dürüstlük kurallarına uygun biçimde yapılmasının devletin başta gelen yükümlülüğü olduğunun belirtildiği; seçimlerin dürüstlüğü ilkesinin serbest seçim esasının bir gereği olduğu, seçimlerin dürüst bir biçimde yapılmasının ise seçmenlerin seçimlerle ilgili denetim olanaklarının kısıtlanmamasına bağlı olduğu; aynı binada oturan seçmenlerin birbirlerini tanımaları nedeniyle sandık seçmen listelerini denetleme olanaklarının bulunduğu, ancak aynı binada oturan seçmenlerin farklı sandık bölgelerine kaydedilebilmelerini mümkün kılan dava konusu kuralla anılan denetim imkânının seçmenlerin elinden alındığı; seçimde usulsüzlükleri tespit eden seçmenlerin itiraz etme hakkı bulunmakla birlikte kural nedeniyle aynı sandıkta oy kullanan seçmenlerin birbirini tanımayacak olması sebebiyle sahte seçmenleri tespit etme, vefat edenlerin hâlen kayıtlı olup olmadığını bilme veya binada boş daire varsa o haneye yazılı seçmen olup olmadığını ya da aynı haneye fazladan seçmen yazılıp yazılmadığını denetleme imkânının kalmadığı, bu suretle seçmen listelerinde hile ve usulsüzlük yapılma ihtimalinin arttığı; seçmenlerin farklı sandık bölgelerine kaydedilmelerinin nüfusu ve yüzölçümü çok geniş olan mahallelerde sandığa erişimde sıkıntılara yol açacağı; daha önce sandık bölgelerinin oluşturulmasında uzaklık ve ulaşım güçlüklerinin dikkate alınması öngörülmüş iken dava konusu kuralla aynı binada oturanların farklı sandık bölgelerine kaydedilebilme kriterinin belli olmadığı ve bu konuda açıklık bulunmadığı, siyasi partilerin seçmen listeleri üzerinde denetim imkânının ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın

serbest seçim ilkesinin yer aldığı 67. ve seçimlerin dürüstlüğü ilkesinin yer aldığı 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. Dava konusu kuralla aynı binada oturan seçmenlerin, hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerine kaydedilebileceği belirtilmiştir.

6. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir.

7. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasında vatandaşların, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma haklarına sahip oldukları belirtilmiş; ikinci fıkrasında seçimlerin ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı hükme bağlanmış; dördüncü fıkrasında da bu hakların kullanılmasının kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

8. Seçimlerin yargı organlarının genel yönetimi ve denetimi altında yapılacağını belirterek Yüksek Seçim Kurulunun (YSK) oluşumunu ve yetkilerini düzenleyen Anayasa'nın 79. maddesinde de *"seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama"* görevinin YSK'ya verildiği görülmektedir. Maddede vurgulanan *seçimlerin dürüstlüğü ilkesi*, 67. maddenin ikinci fıkrasında belirtilen ilkeleri kapsadığı gibi onları ön plâna çıkarmaktadır. Anılan ilkeler de dürüstlük ilkesini somutlaştırmakta, onunla birleşmekte ve bütünleşmektedir.

9. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasında vatandaşların, seçme ve seçilme hakkına sahip oldukları hükme bağlanırken *"kanunda gösterilen şartlara uygun olarak"* denilmek suretiyle bu hakların kullanılmasının kimi koşullara ve düzenlemelere bağlı kılınabileceği belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca yapılacak kanuni düzenlemelerde, Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini belirleyen 13. maddesine uyulması gerektiği tabiidir.

10. Anayasa'nın 13. maddesi gereğince temel hak ve özgürlükler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'da öngörülen sebeplerle ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dokunulamayacak *öz* her temel hak ve özgürlük açısından farklılık göstermekle birlikte kanunla getirilen sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddi surette güçleştirip amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldırıcı bir nitelik taşımaması gerekir.

11. Temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın yapılan sınırlamalar yönünden ise bu sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Bir başka deyişle öze dokunan sınırlamalar *demokratik toplum düzeninin gerekleri* ve *ölçülülük* ilkelerine evleviyetle aykırı olacağından temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunan sınırlamalar yönünden *demokratik toplum düzeninin gerekleri* ve *ölçülülük* ilkeleri bakımından ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

12. Öze dokunma yasağını ihlal etmeyen müdahaleler yönünden gözetilmesi öngörülen *demokratik toplum düzeninin gerekleri* kavramı, öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların demokratik toplum düzeni bakımından zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. *Demokratik toplum düzeninin gerekleri*nden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen *ölçülülük ilkesi*, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda dikkate alınması gereken bir diğer ilkedir. Demokratik toplum düzeninin gerekleri

ve ölçülülük ilkeleri, iki ayrı kriter olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki kriter arasında sıkı bir ilişki vardır. Temel hak ve özgürlüklere yönelik herhangi bir sınırlamanın demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte, başka bir ifadeyle öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmekle birlikte temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının incelenmesi gerekir.

14. Ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile sınırlama araçları arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple kuralın hedeflenen amaca ulaşabilmek için elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

15. Belirtilen nitelikleri gereği, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ve aralarında sıkı bir ilişki bulunan *temel hak ve hürriyetlerin özü*, *demokratik toplum düzeninin gerekleri* ve *ölçülülük ilkesi* kavramları, bir bütünün parçaları olup demokratik bir hukuk devletinde özgürlükler rejiminde gözetilmesi gereken temel ölçütleri oluşturmaktadırlar.

16. Dava konusu kural, aynı binada oturan seçmenlerin farklı sandık bölgelerine kaydedilmeleri konusunda takdir yetkisi tanımaktadır. 298 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirlemek YSK'nın yetkileri arasında olduğundan dava konusu kuralın öngördüğü takdir yetkisi de YSK'ya aittir. Ancak bu takdir yetkisinin kullanımı yine kural uyarınca iki şarta bağlanmış durumdadır. Buna göre aynı binada oturan seçmenler farklı sandık bölgelerine kaydedilse bile hane bütünlüğü korunacak ve bu farklı sandık bölgesi aynı seçim bölgesi içinde olacaktır.

17. Kuralın amacı, madde gerekçesinde *"…sandık bölgesine ayırma işlemi yapılırken Anayasada yer alan seçimin serbestliği ve gizli oy ilkesini sağlamak amacıyla, gerektiğinde aynı binada oturan seçmenlerin hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerine kaydedilebilmelerine imkân tanınmaktadır."* şeklinde ifade edilmektedir.

18. Kanun'un 4. maddesine göre her muhtarlığın bir seçim bölgesi olduğu ve aynı hanede bulunanların aynı sandık bölgesine kaydedilecekleri

gözetildiğinde aynı binada oturan seçmenlerin aynı muhtarlıktaki farklı bir sandık bölgesine kaydedilebilmelerinin, seçme hakkını ortadan kaldıran veya onu kullanılamayacak ölçüde sınırlayan bir düzenleme olarak nitelendirilemeyeceği açıktır.

19. Serbest seçim demokrasinin olmazsa olmaz unsurudur. *Halkın yönetimi* anlamına gelen demokrasilerde yönetilenlerin iradesinin yönetime yansıması ve belirleyici olması, serbest ve dürüst seçimlerin yapılmasına bağlıdır. Bu bağlamda demokratik toplum düzeni, seçimlerin güven içinde, serbest seçim ve gizli oy ilkelerine bağlı şekilde gerçekleştirilmesine yönelik olarak devletin her türlü tedbiri almasını gerektirmektedir. Kuralın gerekçesi göz önünde bulundurulduğunda oy hakkına getirilen anılan sınırlamanın serbest seçim ve gizli oy ilkelerinin sağlanmasına yönelik olduğu anlaşıldığından söz konusu sınırlama *demokratik toplum düzeninin gereklerine* aykırılık taşımamaktadır.

20. Öte yandan aynı binada oturan seçmenlerin kaydedilecekleri sandık bölgeleri aynı seçim bölgesi içinde, bir başka deyişle ikamet ettikleri mahalle veya köy içinde yer alacağından seçim hakkına yapılan müdahalenin bireylere aşırı bir külfet yüklemediği ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

21. *Serbest seçim ilkesi* seçmenin hiçbir müdahaleye, baskıya ve etkiye kapılmadan oyunu kullanmasını ifade eder. Oyunu kullanacak seçmenin özgür iradesine yönelik her tür etki, baskı sayılır. Seçmeni dolaylı da olsa, olumlu ya da olumsuz etkileyebilecek her türlü girişimin önlenmesi gerekir. Vatandaşların oy hakkını Anayasa'nın öngördüğü ilkelere uygun olarak kullanmalarını sağlamak devletin yükümlülüğüdür.

22. Bu bağlamda aynı binada oturan seçmenlerin, hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerine kaydedilmelerinin, kullandıkları oyun belirlenmesini kolaylaştırmaması karşısında özgür iradeleri doğrultusunda oy kullanmalarına olumsuz etki edecek bir duruma yol açtığı söylenemez. Bu nedenle kuralda serbest seçim ilkesine de aykırılık bulunmamaktadır.

23. Diğer yandan, Kanun'un 28. ila 48. maddelerine göre muhtarlık bölgesi askı listelerinin muhtarlıklarda belirli bir süreyle askıya çıkartılıp

seçmenlerin incelemesine tabi tutulduğu, muhtarlık bölgesi askı listeleri ile sandık bölgesi askı listelerinin adres sistemine göre hazırlandığı, bu itibarla seçmenlerin aynı binada oturan diğer seçmenlere ait kayıtları da görüp inceleme imkânına sahip oldukları, söz konusu listelerin seçime girmeye hak kazanan siyasî partilere gönderilmesi nedeniyle anılan siyasî partilerin de her aşamada seçmen kayıtlarını takip edebildikleri, muhtarlık bölgesi askı listeleri ile sandık bölgesi askı listelerinin askıya çıkartılıp gelen itiraz ve şikâyetlerin karara bağlanması üzerine seçmen kütüğünün kesinleşmesinin ardından sandık bölgesine ayırma işleminin yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda aynı binada oturan seçmenlerin farklı sandık bölgelerine kaydedilmesinin seçmen kayıtlarında usulsüzlüklere neden olacağı ve bu itibarla seçimlerin dürüstlüğü ilkesinin zarar göreceği iddiası yerinde görülmemiştir.

24. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B. Kanun'un 2. Maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 14. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen (16) Numaralı Bendin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

25. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla tanınan yetkinin çerçevesinin kanunla çizilmediği, usul ve esaslarının belirlenmediği, kuralda yer alan *"Seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi…"* ibaresinin belirsiz olduğu ve idareye oldukça geniş bir takdir yetkisi tanıdığı, oy hakkının kullanılması ile serbestliği ve seçimin dürüstlüğünü doğrudan etkileyen böyle bir kararın hangi ilkeler çerçevesinde ve hangi usullerle alınabileceğinin kanunla açık bir şekilde düzenlenmesi gerektiği, sandıkların taşınmasının seçmenin sandıklara erişimini zorlaştıracağı, bu itibarla oy kullanma hakkına ölçüsüz müdahalede bulunulduğu, bu düzenlemeyle aynı zamanda seçmen iradesinin baskı altına alındığı, sandıkların taşınması, sandık ve seçim bölgelerinin birleştirilmesi ve karma seçmen listelerinin düzenlenmesiyle seçmen ve siyasi partilerce yapılan denetimlerin zorlaştırıldığı ve sandığın her türlü müdahaleye açık hâle getirildiği, seçmen kaydında ve oy kullanımında hata ve usulsüzlüklerin önünün açıldığı, bu konuda valiye yetki tanınmasının siyasî iktidarın bu sürece müdahale ihtimalini artırdığı ve seçimlerin yargı denetimi ve gözetimi altında

yapılması gerektiği yönündeki anayasal ilkeyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 7., 13., 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

26. Dava konusu kural YSK'ya, seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması hâlinde, o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar verme yetkisi tanımaktadır.

27. Anayasa'nın 7. maddesinde, "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir.

28. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiştir.

29. Vatandaşların seçme ve seçilme hakkına sahip olduğu Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasında, seçimlerin temel ilkeleri anılan maddenin ikinci fıkrasında, seçimlerin yargı organlarının genel yönetimi ve denetimi altında yapılacağı ise 79. maddesinde hükme bağlanmıştır.

30. Dava konusu kural uyarınca YSK, seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması hâlinde dört hususa karar verebilecek ve bu kararlarını ilan edebilecektir. Bunlar; o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınması, sandık bölgelerinin birleştirilmesi, muhtarlık seçimleri hâriç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ve taşınmasına karar verilen sandıklar ile birleştirilen sandık ve seçim bölgelerine ait seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesidir.

31. Kural, YSK'ya seçmenin oyunu kullanacağı sandıktan daha uzak mesafede bulunan başka bir sandıkta oy kullanmasına yol açabilecek

nitelikte bir yetki verdiğinden bu yetkinin kullanılmasının oy hakkının sınırlanması sonucunu doğuracağı açıktır.

32. Oy hakkına getirilen bu sınırlamanın sebebi, kuralda açıkça ifade edildiği üzere seçim güvenliğidir. En genel anlamda seçimlerin huzur ve güven içinde yapılmasını ifade eden seçim güvenliği; seçmenin hiçbir baskı ve etki altında kalmadan, özgür iradesi doğrultusunda oy kullanmasını ve bu suretle ortaya konulan iradenin muhafazasını ve sağlıklı olarak tespitini sağlayan tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.

33. Kural uyarınca seçmenin, oyunu daha uzak mesafede bulunan bir sandıkta kullanmak zorunda bırakılabilmesinin, oy kullanma hakkını tamamen ortadan kaldırdığı ve bu suretle hakkın özüne dokunduğu söylenemez.

34. Kuralın öngördüğü sınırlamanın seçim güvenliğinin sağlanmasına yönelik olduğu gözetildiğinde demokrasinin temelini oluşturan seçimlerin güvenli bir şekilde yapılması amacıyla getirilen söz konusu sınırlama, *demokratik toplum düzeninin gereklerine* aykırı da görülemez.

35. Dava konusu kuralla oy hakkına yapılan müdahalenin seçim güvenliğinin sağlanması amacına dönük olması yeterli olmayıp ayrıca ölçülü olması gerekir. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin, ulaşılmak istenen seçim güvenliğinin sağlanması amacı karşısında seçmenin olağandışı ve aşırı bir yük altına sokulması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez.

36. Sandıkların taşınmasının, sandık ve seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesinin seçim güvenliğinin sağlanması bakımından elverişsiz bir araç olduğu söylenemez.

37. Öte yandan kuralla öngörülen tedbirlerin alınabilmesi için doğal afet, terör ve şiddet olaylarının yaygınlaşması gibi o bölgede seçim güvenliğinin sağlanmasını imkânsız hâle getiren ya da oldukça güçleştiren nedenlerin bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla kuralla getirilen sınırlamanın gerekli olmadığı sonucuna varılamaz.

38. Seçmenin oy kullanma hakkını kullanmasının önündeki engellerin kaldırılmasının devletin görevi olduğu ve bu kapsamda sandıkların taşınması, sandık veya seçim bölgelerinin birleştirilmesi hâlinde de bu birleştirmenin oy kullanımı bakımından ortaya çıkarabileceği güçlükler yönünden gerekli tedbirlerin alınması gerektiği açıktır. Ayrıca sandıklar herhangi bir seçim bölgesine değil yalnızca en yakın seçim bölgelerine (muhtarlıklara) taşınabilir. Seçim bölgelerinin birleştirilmesi ise aynı seçim çevresi dâhilinde olabilir. Diğer taraftan kural kapsamındaki tedbirlere yalnızca seçim güvenliği açısından gerekli olması hâlinde ve seçim güvenliğine yönelik sorunun büyüklüğü ile orantılı olarak başvurulabilir. Dolayısıyla kuralla seçme hakkına getirilen sınırlamanın orantılı olduğu ve bireylere aşırı bir külfet yüklemediği sonucuna ulaşılmaktadır.

39. Kaldı ki kuralda muhtarlık seçimlerinin birer mahalle veya köyden ibaret olan seçim bölgelerinin birleştirilmesine karar verilemeyeceği öngörülmek suretiyle seçmenin kendi seçim bölgesi dışındaki bir seçim bölgesinde gerçekleşen muhtarlık seçimine müdahale etmesinin önüne geçilmiş ve böylece bir seçim bölgesini ilgilendiren muhtarlık seçiminin yalnızca ait olduğu bölgede bulunan seçmenlerin iradeleriyle gerçekleştirilmesi mümkün kılınmıştır.

40. Diğer yandan askıya çıkarılmak veya gönderilmek suretiyle seçmenlerin ve siyasî partilerin denetimine sunulan muhtarlık bölgesi askı listeleri ile sandık bölgesi askı listelerine yönelik itiraz ve şikâyetlerin incelenip karara bağlanması üzerine seçmen kütüğünün kesinleşmesinin ardından sandıkların taşınmasına, sandık veya seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine karar verilebileceğinden, seçmen kütüğünün oluşumu ve kesinleşmesiyle ilgisi bulunmayan kuralın, seçmen kaydında ve oy kullanımında hata ve usulsüzlüklerin artmasına yol açacağı söylenemez.

41. Kuralda öngörülen yetkilerin kullanımının, Anayasa'nın 79. maddesi uyarınca seçimlerin genel yönetimi ve denetiminde kesin karar vermekle yetkili kılınmış olan YSK'nın kararına bağlanmış olması, sandıkların taşınması, sandık veya seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesi konusunda valilerin talepte bulunması hâlinde dahi YSK'nın takdir yetkisine sahip olması, bu kapsamda valilerin söz konusu taleplerinin reddine karar vermesinin mümkün olması nedeniyle kuralın, seçimlerin yargı denetimi ve gözetimi altında yapılması gerektiği yönündeki anayasal ilkeyle bağdaşmayan bir yönü de bulunmamaktadır.

42. Diğer yandan kuralda YSK'nın o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar verebileceği öngörülmek suretiyle YSK'ya tanınan yetkiler ile bu yetkilerin kapsamının, söz konusu hususlara vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması hâlinde karar verilebileceği belirtilerek anılan yetkilerin kullanılma usulünün, seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda ilgili kararların alınabileceği hükme bağlanmak suretiyle de söz konusu yetkilerin kullanılabileceği koşulların açıkça belirlendiği görüldüğünden kuralın belirsiz olduğu, dolayısıyla yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğu söylenemez.

43. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 13., 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

C. Kanun'un 3. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un Başlığıyla Birlikte Değiştirilen 22. Maddesinin Birinci Fıkrasının İkinci Cümlesi ile İkinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçeleri

44. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin siyasallaştığı ve ihraç edilme kaygısı yaşadığı bir dönemde dava konusu kurallarla

sandık kurulu başkanının kamu görevlilerinden olma zorunluluğunun öngörülmesinin serbest seçim ile seçimlerin dürüstlüğü ilkelerinin sorgulanmasına ve bu konudaki endişelerin artmasına yol açtığı, kamu görevlisi olması sebebiyle sandık kurulu başkanının bağımsız ve tarafsız hareket edemeyeceği, kamu görevlilerinin siyasallaştığı ve iktidar partisinin görevlileri hâline geldiği bir ortamda başkanın kamu görevlileri arasından seçilmesinin seçim güvenliği ve seçimlerin serbestliği üzerinde büyük bir baskı oluşturacağı, oyların sayımında usulsüzlük yapma ihtimalinin arttığı, oyların sayımında muhalefete ait oyların geçersiz sayılabilmesi ve ittifak parti oylarında kuralların daha esnek uygulanması nedeniyle seçmen iradesinin bozulması riskinin bulunduğu, siyasî partilerin seçimler üzerindeki denetim yetkilerinin kısıtlandığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

45. 298 sayılı Kanun'un 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesiyle ilçe seçim kurulu başkanının, o ilçede görev yapan tüm kamu görevlilerini gösteren ve mülki idare amirince yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle kendisine gönderilen listede yer alan kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit edeceği ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirleyeceği öngörülmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi hâlinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üyenin, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin sandık kuruluna başkanlık etmesi hükme bağlanmaktadır. Söz konusu cümle ve fıkra, dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

46. Serbest seçim ilkesi Anayasa'nın 67. maddesinin ikinci fıkrasında, seçimlerin dürüstlüğü ilkesi ise 79. maddenin ikinci fıkrasında güvence altına alınmıştır.

47. Dava konusu kurallar, sandık kurulu başkanının kamu görevlileri arasından belirlenmesi, sandık kurulu başkanı gelmediği takdirde, öncelikle kamu görevlisi olan sandık kurulu üyesinin kurula başkanlık etmesi esasını getirmektedir. Bu kapsamda sandık kurulu başkanının belirlenmesi

öncesinde ilçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilecektir. Dava konusu cümle uyarınca ilçe seçim kurulu başkanı, mülki idare amirince gönderilen listede yer alan bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit edecek ve bu kişiler arasından mani hâli bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirleyecektir. Bu şekilde belirlenen sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi hâlinde ise dava konusu fıkraya göre kamu görevlileri arasından belirlenmiş sandık kurulu üyesi, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık edecektir.

48. Kanun'un 22. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesine göre mülki idare amiri tarafından gönderilen listede ilgili ilçede görev yapan, herhangi bir ayrım yapılmaksızın tüm kamu görevlilerine yer verilmesinin ve dava konusu cümle uyarınca sandık kurulu başkanının ilçe seçim kurulu başkanınca ad çekme suretiyle tespit edilmesinin sandık kurulu başkanının, önceden bilinmesi mümkün olmayacak şekilde belirlenmesini sağlamaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

49. Kamu görevlilerine ilişkin temel düzenleme niteliğindeki 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 7. maddesinde devlet memurlarının tarafsız davranma yükümlülüklerinin bulunduğu, siyasî düşünce ve benzeri sebeplerle ayrım yapamayacakları, görevlerini kanunlara uygun olarak yapacakları, aksine davranışların anılan Kanun'un 125. maddesi uyarınca disiplin yaptırımını gerektirdiği belirtilmektedir. 298 sayılı Kanun'un 21. maddesine göre bir başkan ve altı asıl üye ile toplanan sandık kurulunun beş üyesinin, 23. madde uyarınca o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partinin bildirdiği kişilerden oluştuğu ve 82. maddeye göre sandık kurulu üyelerinin, adayların, milletvekillerinin, o sandıkta görevli müşahitlerin, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilcilerinin sandık çevresinde bulunma hakkına sahip oldukları görülmektedir. Tüm bu hususlar birlikte gözetildiğinde sandık kurulu başkanının kamu görevlileri arasından belirlenmesinin seçim güvenliğiyle

bağdaşmadığı ve siyasî partilerin seçimler üzerindeki denetim yetkisini kısıtladığı söylenemez.

50. Öte yandan Kanun'un 82. maddesinde, sandık kurulu başkanının alacağı tedbirlerin, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamayacağı, sandık kurulu başkanının görevlerini ihmal etmesi hâlinde karar almak suretiyle sandık kurulunun bu görevleri yerine getirebileceği, sandık kurulu başkanının yanı sıra üyelerden birinin veya seçmenlerin de kolluk güçlerini çağırma yetkisinin bulunduğu, 95. maddede oy sayımının ve dökümünün açık olarak yapılması gerektiği, 100. ve 105. maddelerde zarfların açılmasının, oyların sayımının ve dökümünün sandık kurulunca yapılacağı, oyların geçersizliğine sandık kurulunun karar vereceği, sandık sonuç tutanağının sandık kurulunca imzalanacağı, 110. ve 127. maddelerde de sandık kurulu ve başkanının kural olarak her türlü iş ve işlemine karşı itiraz ve şikâyetin mümkün olduğu hükme bağlanmak suretiyle sandık kurulu veya başkanı tarafından gerçekleştirilen iş ve işlemlerin denetimini gerçekleştirmek ve oyların sağlıklı biçimde sayılmasını sağlamak amacıyla yasal tedbirlerin alındığı görülmektedir.

51. Aynı şekilde 298 sayılı Kanun'un 163. ve 164. maddelerinde sandık kurulu başkanı ve üyelerinin seçim işlerini bozucu davranışlarda bulunmasının suç olarak düzenlenmesi, seçime katılmayan seçmen adına sahte imza atmak, mühür koymak veya parmak basmak gibi hileli bir hareket ile sandığa oy atan veya attıran ile seçimin neticesini bozan veya bozduran, seçim tutanaklarını tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyen ya da tahrif eden veya ettiren kimsenin sandık kurulu başkanı veya üyesi olmasının cezayı ağırlaştırıcı sebep olarak hükme bağlanması da sandık kurulu başkanı ve üyelerinin görevlerini dürüst, tarafsız ve objektif biçimde yapmalarını gerçekleştirmeye yöneliktir.

52. Sandık kurulunun ve başkanının işlemlerinin denetlenmesini ve gerektiğinde düzeltilmesini sağlayan, oy sayımının ve dökümünün açık olması zorunluluğunu öngören, seçim sonucunu etkileyebilecek

tüm konularda başkanın yerine sandık kurulunu yetkili kılan ve sandık kurulu başkanı ve üyeleri hakkında ağır cezai yaptırımlar öngören anılan hükümlerin varlığı da dikkate alındığında sandık kurulu başkanının kamu görevlileri arasından belirlenmesinin seçimlerin dürüstlüğü ilkesini olumsuz etkileyen bir yönünün bulunmadığı açıktır.

53. Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi hâlinde kamu görevlileri arasından belirlenen üyenin kurula başkanlık etmesini öngören düzenleme de yukarıdaki gerekçelerle Anayasa'ya aykırı değildir. Bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin kurula başkanlık edeceğinin kurala bağlanmasına da anayasal bir engel bulunmamaktadır.

54. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptali taleplerinin reddi gerekir.

Engin YILDIRIM ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT Kanun'un 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yönünden bu görüşe katılmamıştır.

Ç. Kanun'un 4. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 23. Maddesinin Değiştirilen Altıncı Fıkrasının *"...ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler."* Bölümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

55. Dava dilekçesinde özetle; Kanun'un 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile ikinci fıkrasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

56. 298 sayılı Kanun'un 23. maddesinin altıncı fıkrasında ilçe seçim kurulu başkanının, sandık kurulunun bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için öncelikle, mülki idare amirince yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına bildirilen ve o

ilçede görev yapan tüm kamu görevlilerini gösteren listeden sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit edeceği ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirleyeceği öngörülmüş olup anılan fıkranın *"…ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler."* bölümü, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

57. Dava konusu kural, sandık kurulunun bir asıl ve bir yedek üyesinin kamu görevlileri arasından belirlenmesi esasını benimsemektedir. Bu kapsamda sandık kurulunun asıl ve yedek üyesinin belirlenmesi öncesinde ilçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilecektir. Ardından ilçe seçim kurulu başkanı kural uyarınca, mülki idare amirince gönderilen listede yer alan ve sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyen kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit edecek ve bu kişiler arasından mani hâli bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirleyecektir.

58. Kanun'un 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile ikinci fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

59. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

D. Kanun'un 5. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 68. Maddesinin Değiştirilen İkinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

60. Dava dilekçesinde özetle; kuralın seçmen iradesini etkilemeye yönelik bir algı çalışması olduğu, yasama ve yürütme organlarının seçimlerinin farklı seçimler olması nedeniyle oy pusulalarının da farklı zarflara konulması gerektiği, her iki oy pusulasının tek zarfa konulmasının

seçmenin her iki seçimi aynileştirmesi sonucunu doğuracağı, farklı tercihlerde bulunan seçmenin, bu oy pusulalarının aynı zarfa konulması durumunda farklı tercihlerde bulunduğunun anlaşılabileceği kaygısına kapılabileceği ve bu nedenle gerçek tercihlerini oyuna yansıtmaktan kaçınabileceği, her iki oy pusulasının aynı zarfa konulmasını gerektiren bir nedenin bulunmadığı, her oy pusulasının farklı zarflara konulması usulünün işletilmesinde bir zorlukla karşılaşılmadığı, zarfların farklı renkte yapılması ve üzerlerine ait olduğu seçimlerin yazılması hâlinde bir karışıklık yaşanmayacağı, her iki oy pusulasının tek zarfa konulmasının oyların sayımı ve dökümünde sorun oluşturacağı, oy pusulalarına seçmence basılan mührün yayılması suretiyle oyların geçersizliğine neden olabileceği ve oy kullanmayı zorlaştıracağı, bu itibarla serbest seçim ve seçimlerin dürüstlüğü ilkeleriyle bağdaşan bir yönü bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

61. Dava konusu kural, Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinin birlikte yapılması hâlinde oy pusulalarının aynı zarfa konulmasını öngörmektedir.

62. Serbest seçim ve seçimlerin dürüstlüğü ilkeleri, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine göre seçimlerin temel ilkelerindendir.

63. Kural uyarınca, birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinde her iki seçime ilişkin oy pusulaları aynı zarfa konulacaktır. Bunun doğal sonucu ise her iki seçim için tek sandığın kurulması ve oy pusulalarının konulduğu zarfın da bu sandığa atılmasıdır.

64. Kuralın amacı, madde gerekçesinde *"…bu iki seçime ait oy pusulalarının sehven farklı zarflara konulması veya zarfın atılacağı sandığın karıştırılması gibi nedenlerle, oyların geçersiz sayılmasına sebebiyet verilmemesi amacıyla, ikinci fıkrada yapılan değişiklikle, birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinde oy pusulalarının aynı zarfa konulması öngörülmektedir."* şeklinde ifade edilmiştir.

65. Seçme hakkının düzenlendiği Anayasa'nın 67. maddesinde *"Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir."* denilmek suretiyle kanun

koyucunun seçme hakkının ne şekilde kullanılacağını belirleme konusunda takdir yetkisine sahip olduğu belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca anayasal ilke ve kurallara uygun olmak kaydıyla oy kullanma usulünü belirlemek kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

66. Kanun koyucu bu takdir yetkisini seçmenin özgür iradesinin hiçbir baskıya maruz kalmadan sandığa yansıması amacına yönelik olarak kullanmak durumundadır. Bu bağlamda 298 sayılı Kanun'un 75., 76., 91. ve 92. maddeleri, seçimlerde yeteri kadar kapalı oy verme yerinin hazırlanmasını, kapalı oy verme yerinin içerisinin dışarıdan gözetlenemeyecek nitelikte olmasını, oy pusulasını veya zarfı alan seçmenin oyunu kapalı oy verme yerinde kullanmasını ve seçmenin kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça hiç kimsenin oraya giremeyeceğini hükme bağlamaktadır. Bu düzenlemelerin seçmenin ne yönde oy kullandığının bilinmesini engellemeye yönelik olduğu açıktır. Bu kapsamda seçmenin hiçbir baskı ve etki altında kalmadan özgür iradesi ile oy kullanabilmesi yönünden farklı seçimlere ait oy pusulalarının ayrı zarflara konulması ile aynı zarfa konulması arasında fark bulunduğu söylenemez.

67. Her seçim türüne ilişkin ayrı bir oy pusulasının seçmene verilmesi suretiyle seçmenin her seçimde farklı yönde oy kullanabilmesi imkânının sağlanmış olduğu dikkate alındığında söz konusu oy pusulalarının aynı zarfa konulmasının seçmenin farklı yöndeki seçim iradelerini ortaya koyması bakımından bir güçlük yaratmadığı açıktır.

68. Öte yandan seçimlerde dürüstlüğü sağlamak amacıyla öngörülmüş olan, oyların sayım ve dökümünün Kanun'un 95. maddesinin birinci fıkrasına göre açık olarak yapılması ilkesi ile bu ilke çerçevesinde 82. maddenin ikinci fıkrası uyarınca sandık çevresinde hazır bulunma yetkisine sahip kimselerin de sandık kurullarınca yapılan oyların sayımı ve dökümü işlemini takip edebilmeleri konusunda birden fazla oy pusulasının aynı zarfa konulduğu seçimler bakımından bir farklılığa gidilmediği, anılan ilkelerin aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan seçimlerde de geçerli olduğu görülmektedir.

69. Ayrıca Kanun'un 100. maddesinde aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan seçimlerde, zarfın içinden çıkan oy pusulalarının

okunmadan önce seçim türüne göre ters çevrilerek tasnif edilip masanın üzerine konulacağının, zarfların açılması bittikten sonra zarfların içinden eksik çıkan oy pusulalarının hangi seçime ait olduğunun ve boş zarfların sayısının tespit edileceğinin, birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinde öncelikle Cumhurbaşkanı seçimine ait oy pusulalarının sayımının ve dökümünün yapılacağının hükme bağlanması ile 100. ila 107. maddelerde oyların sayımı ve dökümüne ilişkin diğer hususların tüm seçim usulleri açısından geçerli olacak biçimde ayrıntılı olarak düzenlendiği gözetildiğinde aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan seçimlere ilişkin oyların sayımı ve dökümü usulünde belirsizlik olduğu ve bu nedenle oyların sayımı ve dökümünün sorun oluşturacağı söylenemez.

70. Diğer yandan birden fazla oy pusulasının aynı zarfa konulmasının oy pusulaları üzerine seçmence basılan mührün yayılması suretiyle oyların geçersizliğine neden olabileceği ileri sürülmüş ise de birden fazla siyasî parti veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış mühür bulunan oy pusulasının geçerli olmayacağını öngören Kanun'un 101. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi, yalnızca aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan seçimlerde geçerli olmayıp oy pusulalarının her birinin ayrı zarflara konulması suretiyle gerçekleştirilen seçimler bakımından da uygulanan ortak bir geçersizlik sebebidir. Bu itibarla bir oyun geçersiz sayılması için oy pusulası üzerine seçmence basılmış olan mührün yayılması yeterli olmayıp birden fazla siyasî parti veya adayın alanına taşması gerekmektedir. Bu ihtimal ise yalnızca birden fazla oy pusulasının aynı zarfa konulması durumunda geçerli olmayıp her bir oy pusulasının ayrı zarflara konulması hâlinde de söz konusudur. Seçmenin asgari özen göstermesi suretiyle de anılan ihtimalin gerçekleşmesinin önlenmesi mümkündür.

71. Ayrıca farklı oy pusulalarının aynı zarfa veya farklı zarflara konulmasının öngörülmesi, bir siyasi tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirindedir. Dolayısıyla bu hususlar, yerindelik denetimi kapsamında olup anayasa yargısının denetiminin konusu dışında kalmaktadır.

72. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

E. Kanun'un 8. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 82. Maddesinin Değiştirilen Beşinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan *"...ya da seçmenlerin ihbarı..."* İbaresi ile İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçeleri

73. Dava dilekçesinde özetle; kurallarla kolluk güçlerinin sandık çevresinde hazır bulunmasının kolaylaştırıldığı, sandık çevresine kolluk güçlerinin her an girebilecek olmasının seçmenler ve özellikle muhalefet parti temsilcileri üzerinde baskı oluşturacağı, bu yönüyle kuralların seçimlerin serbestliğini ve dürüstlüğünü olumsuz etkilediği, kurallarla seçmenler üzerinde baskı kurulması nedeniyle seçimlere katılımın düşebileceği, kolluk güçlerince uzaklaştırma yetkisinin bireylerin oy kullanma hakkının engellenmesi için dahi kullanılabileceği, her an kolluk güçlerinin çağrılabileceği düşüncesiyle seçmenlerin, müşahit ve gözlemcilerin haklı oldukları konularda bile sandık kuruluna itirazda bulunmaktan çekinecekleri, asılsız ihbarlar yoluyla sandık başında istenmeyen kimseler ile sandık kurulunda bulunan siyasî parti temsilcilerinin uzaklaştırılmasının mümkün olacağı, böylece oy kullanma, oyların sayımı ve dökümü hususlarının muhalefet partileri tarafından denetlenmesinin önleneceği, hile ve usulsüzlüklerin yapılabilmesine olanak tanındığı, seçmene kolluk güçlerine ihbarda bulunma yetkisinin tanınmasını haklı kılan bir nedenin bulunmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

74. 298 sayılı Kanun'un 82. maddesinin beşinci fıkrasında sandık çevresine kolluk güçlerinin hangi hâl ve koşullarda girebileceği, gerçekleştireceği işlemler ve kolluk güçlerine seçmenlerce yapılabilecek ihbarın şekli düzenlenmiştir. Anılan fıkrada yer alan *"…ya da seçmenlerin ihbarı…"* ibaresi ile seçmenlerce ihbarın, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılacağını öngören cümle dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

75. Seçimlerin serbest oy ve dürüstlük ilkelerine göre yapılacağı Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerinin ikinci fıkralarında hükme bağlanmıştır.

76. Dava konusu kurallar öncesinde, kolluk güçleri sandık kurulu başkanının veya üyelerinden birinin çağrısı üzerine sandık çevresinde hazır bulunabilmekteyken dava konusu ibare cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanların bulunduğu yönündeki seçmenlerin ihbarları üzerine de kolluk güçlerinin sandık çevresine girebilmesini mümkün kılmaktadır. Dava konusu cümle ise seçmenlerce ihbarın, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılması gerektiğini öngörmektedir.

77. Kuralın gerekçesinde de *"Mevcut düzenlemeye göre, kolluk güçleri sandık çevresine sadece sandık kurulu başkanı veya üyelerden birinin çağrısı üzerine gelebilmektedir. Düzenlemeyle, seçmenlerin ihbarı üzerine de kolluk güçlerinin sandık çevresine gelebilmeleri öngörülmektedir. Buna göre, üçüncü ve beşinci fıkralarda belirtilen şekilde sandık başı düzeninin bozulmasına kalkışılması halinde, sandık kurulunun kolluk güçlerini çağırma görevini yerine getirmediği veya getiremediği durumlarda, seçmenin şahsen yapacağı ihbar üzerine de kolluk güçleri sandık çevresine girebilecek ve bu eylemleri gerçekleştirenleri sandık çevresinden uzaklaştırarak gerekli yasal işlemleri yapabilecektir. Sandık çevresine gelen kolluk güçleri, sandık kurulu başkanının veya sandık kurulunun kararına uymak zorunda olup, çağrı veya ihbar sebebi ortadan kalkınca sandık çevresinden ayrılacaktır."* denilmektedir.

78. Kanun'un 71. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi ile 82. maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları uyarınca sandık çevresinde düzenin sağlanması konusunda sandık kurulu ve başkanının görevli ve yetkili olduğu, 82. maddesinin yedinci fıkrasında da çağrı veya ihbar üzerine sandık çevresine gelen kolluk güçlerinin sandık kurulu başkanının talebine veya sandık kurulunun kararına uymak ve çağrı ya da ihbar sebebi ortadan kalkınca sandık çevresinden ayrılmak zorunda oldukları belirtilmiştir.

79. Söz konusu düzenlemelere göre seçmenlerce yapılacak ihbarın hükmü, kolluk güçlerinin sandık çevresinde hazır bulunmasını sağlamaktan ibarettir. İhbar üzerine kolluk güçlerinin sandık çevresinde hazır bulunması, sandık çevresinde düzeni sağlama yetkisinin seçmene veya kolluk güçlerine geçmesi anlamını taşımamakta, anılan yetki sandık kurulunun ve başkanının uhdesinde kalmaya devam etmektedir.

80. Bu itibarla ihbar üzerine sandık çevresine gelen kolluk güçlerinin yapacağı işlemler konusunda çoğunluğu siyasî parti temsilcilerinden oluşan sandık kurulunun ve başkanının yetkili olması nedeniyle kurallar uyarınca bireylerin oy kullanma hakkının engellenebileceği; seçmenlerin, müşahit ve gözlemcilerin haklı oldukları konularda dahi sandık kuruluna itirazda bulunmaktan çekinecekleri; maksatlı ihbarlar yoluyla sandık başında istenmeyen kimseler ile sandık kurulunda bulunan siyasî parti temsilcilerinin uzaklaştırılmasının mümkün olacağı; böylece oy kullanma, oyların sayımı ve dökümü hususlarının muhalefet partileri tarafından denetlenmesinin önleneceği; hile ve usulsüzlüklerin artacağı yönündeki iddialar yerinde görülmemiştir.

81. Kanun'un 82. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca kolluk güçleri, seçmenlerin her türlü ihbarları üzerine sandık çevresine girmeyecek, yalnızca sandık çevresinde cebir, şiddet veya tehdit kullanılarak sandık başı düzeninin bozulduğu yönünde, seçmenlerce şahsen yapılmış ihbarların varlığı hâlinde sandık çevresinde hazır bulunabileceklerdir. Kuralın gerekçesi gözetildiğinde sandık kurulu başkanının veya üyelerinin, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanların uzaklaştırılmasına yönelik ihmal göstermeleri durumunda seçmene de ihbarda bulunarak seçim güvenliğinin sağlanmasına katkıda bulunma amacı taşıdığı görülmektedir. Bu suretle cebir, şiddet veya tehdit kullanılarak bozulan sandık başı düzeninin yeniden tesis edilmesi ise seçmenlerin serbest biçimde oylarını kullanmalarını sağlamaya yöneliktir.

82. Diğer yandan yeteri kadar kapalı oy verme yerinin hazırlanmasını, kapalı oy verme yerinin içerisinin dışarıdan gözetlenemeyecek nitelikte olmasını, oy pusulasını veya zarfı alan seçmenin oyunu kapalı oy verme yerinde kullanmasını ve seçmenin kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça hiç kimsenin oraya giremeyeceğini öngören Kanun'un 75., 76., 91. ve 92. maddeleri uyarınca seçmenin oyunun gizliliğinin muhafaza altına alınmış olması ve böylece seçmenin ne yönde oy kullandığının ihbar üzerine sandık çevresinde hazır bulunan kolluk güçlerince öğrenilebilmesinin mümkün olmadığı gözetildiğinde, sandık başı düzeninin bozulduğu yönündeki ihbar üzerine sandık çevresine kolluk güçlerinin girecek olmasının seçmenin hiçbir etki ve baskı altında kalmadan özgür iradesi doğrultusunda oy kullanmasını olumsuz etkileyeceği, seçmen

üzerinde baskı oluşturacağı ve bu nedenle seçimlere katılımın düşeceği söylenemez.

83. Ayrıca dava konusu cümlede seçmenlerce ihbarın, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılacağının öngörülmesi suretiyle soyut ve genel nitelikteki ihbarların gerekçe gösterilerek kolluk güçlerinin sandık çevrelerinde hazır bulunmasının da önüne geçilmesi sağlanmıştır.

84. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptali taleplerinin reddi gerekir.

F. Kanun'un 9. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 98. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Değiştirilen Son Cümlesinde Yer Alan "... *bulunmamasına rağmen...*" İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

85. Dava dilekçesinde özetle; bir oyun hangi sandıkta kullanıldığının ancak sandık kurulu mührüyle belirlenebileceği, bu itibarla anılan mührün varlığının, oyun o sandık kurulunca verilen oy pusulası ve zarfı ile kullanıldığının, bir başka deyişle oy pusulasının ve zarfın başka bir yerden getirilerek sandığa atılmadığının ya da sonrasında değiştirilmediğinin kanıtı niteliğinde olduğu, sandık kurulu mührünün sağladığı güvenceyi YSK filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührünün yerine getiremeyeceği, filigranlı sahte oy pusulası ve zarfının yapımının mümkün olduğu, bu nedenle sandık kurulu mührünün varlığının aranmamasının serbest seçim ve dürüstlük ilkeleriyle bağdaşmadığı, yedi üyeden oluşan ve başkanı kamu görevlisi olan sandık kurulunca mühür basılmasının unutulmasını mazur gösterecek düzenlemelerin kabul edilemeyeceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

86. 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesinde, üzerinde sandık kurulu mührü bulunmayan zarfların YSK filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulunun mührünü taşımaları hâlinde geçerli sayılacakları öngörülmüş olup cümlede yer alan *"…bulunmamasına rağmen…"* ibaresi, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

87. Seçimlerin temel ilkelerinden serbest seçim ilkesi Anayasa'nın 67. maddesinin ikinci fıkrasında, seçimlerin dürüstlük içinde yapılması esası da 79. maddenin ikinci fıkrasında hükme bağlanmıştır.

88. Serbest seçim ve seçimlerin dürüstlüğü ilkeleri, seçmenin kendi özgür iradesi doğrultusunda oy vermesini sağlayacak ortamın oluşturulmasının yanı sıra oy vermek suretiyle ortaya konulan seçmen iradesinin muhafazasını ve sağlıklı biçimde tespiti ile geçerli kılınmasını mümkün kılacak tedbirlerin alınmasını da gerekli kılar. Bu kapsamda hangi tedbirlerin alınacağı hususu, kanun koyucunun takdir yetkisinde olmakla beraber alınacak tedbirlerin, özgür biçimde oluşan ve ortaya konulan seçmen iradesinin muhafazası ve sağlıklı biçimde tespiti ile geçerli kılınması bakımından elverişli ve yeterli olması gerekmektedir.

89. Bu bağlamda öncelikle belirtilmelidir ki, iptali istenen kuralla zarfların sandık kurulu mührüyle mühürlenmesi esasından vazgeçilmemektedir. 298 sayılı Kanun'un 77. maddesinde oy pusulaları ile zarfların sandık kurulu mührüyle mühürlenmesi gerektiği hükme bağlanmaktadır. Aynı şekilde dava konusu ibarenin de bulunduğu 98. maddenin dördüncü fıkrasında, üzerinde *"sandık kurulu mührü bulunmayan"* zarfların kural olarak geçersiz olacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla dava konusu kural belli şartlar altında buna istisna getirmektedir.

90. Kuralın gerekçesinde *"… üzerinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı ve amblemi ile ilçe seçim kurulunun mührü bulunması sebebiyle yetkili seçim kurulları tarafından gönderildiği hususunda şüphe bulunmayan zarfların sadece sandık kurulunun ihmaliyle mühürlenmemesi bu zarfları geçersiz kılmayacaktır."* denilmektedir. Kuralla, sandık kurulunun ihmali sonucu zarfların mühürlenmemesi nedeniyle seçmenin iradesinin geçersizliğine hükmedilmesinin önüne geçilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle kanun koyucu sandık kurulunun ihmalinin sonuçlarının seçmene yüklenemeyeceği düşüncesinden hareketle dava konusu kuralı düzenlemiştir. Sandık kurulu başkanı ve üyelerinin, oy pusulaları ile zarfları sandık kurulu mührüyle mühürlemek biçimindeki kanuni zorunluluğu yerine getirmemeleri nedeniyle ortaya çıkabilecek sorumlulukları ise devam etmektedir.

91. Öte yandan üzerinde sandık kurulu mührü bulunmayan zarfların geçerli kabul edilmesi bazı şartlara bağlanmıştır. Bu kapsamda geçerli sayılacak zarflar, üzerinde YSK filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflardır. Nitekim Kanun'un 78. maddesi uyarınca zarflar, ön yüzünün sol üst köşesinde YSK amblemi yer alacak şekilde filigranlı kâğıttan YSK'ca hazırlatılacak ve Cumhurbaşkanı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ile belediye başkanlığı seçimlerinde filigranlı kâğıttan hazırlanan oy pusulaları kullanılacak, 14. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi doğrultusunda zarfların üretimi için gerekli filigran kalıpları YSK tarafından saklanacak ve 68. maddesinin yedinci fıkrasının (2) ve (16) numaralı bentleri uyarınca il ve ilçe seçim kurulu başkanlıkları aracılığıyla YSK tarafından ilçe seçim kurullarınca mühürlenmiş zarflar ile üstü ilçe seçim kurulunca mühürlü ve numaralı oy pusulası paketleri sandık kurullarına iletilecektir.

92. Kanun'da seçmen iradesinin muhafazasını ve sağlıklı biçimde tespiti ile geçerli kılınmasını sağlamaya yönelik başkaca tedbirlerin de alındığı görülmektedir. Kanun'un 77. maddesine göre sandık kurulu başkanının, oy verme işlemine başlamadan önce sandığın boş olduğunu hazır bulunan sandık kurulu üyeleri ile müşahitler önünde tespit ederek sandığı kapatıp mühür bozulmadan açılamayacak şekilde sandık mührü ile mühürlemesi, hazır bulunanlar önünde zarflar ile oy pusulalarının sayılarak her birinin tek tek sandık kurulu mührüyle mühürlenmesi, tüm bu işlemlerin tutanak defterine kaydedilerek sandık kurulunca imzalanması da bu amaç doğrultusunda seçim günü oy verme işlemi başlamadan alınan önlemler kapsamındadır.

93. Ayrıca sandık kurulu başkan ve üyelerinin yanı sıra 82. madde uyarınca adayların, milletvekillerinin, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenlerin ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumlularının, siyasî partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilcilerinin sandık çevresinde hazır bulunabilmeleri ve sandık çevresinde alınacak tedbirlerin, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaması da seçmen iradesinin muhafazasını sağlamaya yönelik olup oy verme işlemi aşamasında uygulanan tedbirlerdendir.

94. Bu çerçevede Kanun'un 95. ila 98. maddelerine göre; sayım ve dökümün açık olarak yapılması, tüm seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri tamamlanıncaya kadar sandıkların oy verme yerinden çıkarılamaması, oy verme yerinde bulunanların sayım ve dökümü takip edebilmeleri, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamının tespit edilmesi, kullanılmayan zarf ve oy pusulalarının sayılarak oylarını veren seçmen sayısına eklenip kurula teslim edilen zarf ve oy pusulaları toplamına uygun olup olmadığının kontrolünün yapılması, kullanılmayan zarf ve oy pusulalarının bir paket halinde mühürlenmesi ve üzerine sayısının yazılması, yapılan tüm bu işlemlerin tutanağa bağlanması, sandıktan çıkan zarfların sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılması, iki sayım arasında fark olması hâlinde üçüncü sayımın yapılarak sonucuna göre işlem yapılması, o seçimde kullanılan toplam zarf sayısının tespit edilerek o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenmesi, zarfların geçerli olup olmadığının sandık kurulunca karara bağlanması, geçerli ve geçersiz zarfların sayılarının ayrı ayrı tutanağa işlenmesi, geçersiz zarfların açılmaksızın paketlenip paketin üzerinin mühürlenmesi, sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısının karşılaştırılması, oylama işleminin tamamlanıp zarfların açılması öncesinde seçmen iradesinin muhafazasını ve sağlıklı olarak tespitini amaçlayan önlemlerdir.

95. Yine bu bağlamda, 100. maddede yer alan oyların sayım ve dökümüne derhal başlanmasını, sayım ve dökümün aralıksız yapılmasını, sandık kurulu başkanınca her bir zarfın ayrı ayrı açılarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okunmasını, herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oyun okunmasını müteakiben görevli iki üye tarafından aynı anda iki farklı sayım ve döküm cetvelinde o siyasî partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna ayrı ayrı işaretlenmesini, okunan geçerli oy pusulaları ve zarflarının masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilerek muhafaza edilmesini, tüm zarfların açılıp okunması bittikten sonra her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayılarının karşılaştırılmasını, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan oyların toplam sayısının o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa işlenmesini, açılan zarfların sayısı ile sandıktan

çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısının karşılaştırılarak sonucun tutanak defterine işlenmesini, geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulalarının sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanıp bu suretle geçerli ve geçersiz sayılan, hesaba katılan ve katılmayan oy sayısının tutanakta ayrı ayrı belirtilmesini, geçerli sayılmayan ve hesaba katılmayan oy pusulalarının ayrı ayrı paketlenerek paketlerin üzerinin mühürlenmesini ve saklanmasını, siyasî parti müşahitlerinin sayım masası başında yer alabilmesini ve oy pusulalarını görebilmesini öngören tedbirler, oyların sayımı ve dökümü sırasında seçmen iradesinin muhafazasına ve sağlıklı biçimde tespitine yöneliktir.

96. Anılan tüm bu önlemlerin yanı sıra Kanun'un 105. maddesi uyarınca sandık kurulu başkanı ve üyelerince hazırlanarak imzalanan ve mühürlenen sandık sonuç tutanağında ilçe seçim kurulundan teslim alınan toplam zarf ve oy pusulası sayısı ile kullanılmayarak artan zarf ve oy pusulası sayısına, sandıktan çıkan toplam zarf sayısına, geçerli ve geçersiz zarf sayısı ile geçersizlik sebebine, içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısına, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulası ile itiraz üzerine geçerli sayılan ve hesaba katılan oy pusulası sayısına, geçerli oy pusulalarının toplamı ile geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebine, hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ile hesaba katılmama sebebine, siyasî partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oylar ile ittifakların her birinin aldığı toplam geçerli oyların sayısına ayrı ayrı yer verilmesi ve sandık sonuç tutanağının birer suretinin, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasî parti ve bağımsız adayların müşahitlerine veya sandık kurulunun siyasî partili üyelerine verilmesi de seçmenin iradesini muhafaza etme ve sağlıklı biçimde belirleme amacına hizmet etmektedir.

97. Seçmenin iradesini korumaya yönelik tedbirler, sandık sonuç tutanağının hazırlanması aşamasıyla da sınırlı kalmayıp Kanun'un 107. ve 108. maddelerinde oyların sayımı ve dökümüne ilişkin belgelerin mühürlü olarak sandık kurulu başkanı ve beraberinde ad çekme suretiyle belirlenen en az iki üye ile ilçe seçim kuruluna götürülerek elden teslim

edileceği, sandık kurulunun diğer üyeleri ile müşahitlerin de isterlerse bu işe katılabilecekleri, ilçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında da adayların, müşahitlerin ve ilçe seçim kurullarındaki siyasî parti temsilcilerinin hazır bulunabilecekleri hükme bağlanmıştır.

98. Seçmen iradesinin muhafazası ve sağlıklı biçimde tespiti ile geçerli kılınmasına yönelik anılan tüm bu tedbirler çerçevesinde, zarfın üzerinde yer alan YSK filigranı ve amblemi ile ilçe seçim kurulu mührüyle yetinilmeyerek sahte oy pusulası veya zarfın kullanılması, oy pusulalarının değiştirilmesi gibi seçmen iradesinin başkalaştırılması sonucunu doğurabilecek hile ve usulsüzlüklerin önlenmesi amacıyla seçimin her bir aşamasına ilişkin olarak pek çok farklı tedbirin alındığı da göz önünde bulundurulduğunda sandık kurulu mührü ile mühürlenmemiş zarfların geçerli sayılmasının, serbest seçim ve seçimlerin dürüstlüğü ilkelerine aykırılık oluşturduğu söylenemez.

99. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

G. Kanun'un 11. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 101. Maddesinin İkinci Fıkrasına Eklenen (7) Numaralı Bendin *"...oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması."* Bölümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

100. Dava dilekçesinde özetle, Kanun'un 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının değiştirilen son cümlesinde yer alan *"…bulunmamasına rağmen…"* ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

101. 298 sayılı Kanun'un 101. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bentte, yetkili seçim kurulları tarafından gönderilen ve YSK filigranı bulunan oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması hâlinin, oy pusulasını geçersiz kılmayacağı

öngörülmektedir. Anılan bendin *"…oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması."* bölümü, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

102. Kanun'un 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının değiştirilen son cümlesinde yer alan *"…bulunmamasına rağmen…"* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler, bu kural yönünden de geçerlidir.

103. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

Ğ. Kanun'un 22. Maddesiyle 2972 Sayılı Kanun'un 19. Maddesinin İkinci Fıkrasından Sonra Gelmek Üzere Eklenen Fıkranın Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

104. Dava dilekçesinde özetle, Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

105. 2972 sayılı Kanun'un 19. maddesinin üçüncü fıkrasının dava konusu birinci cümlesinde, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği ve muhtarlık seçimlerinde oy pusulalarının aynı zarfa konulması öngörülmektedir. Buna göre belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği ve muhtarlık seçimlerine ilişkin oy pusulalarının tamamı aynı zarfa konulacaktır. Bunun doğal sonucu ise anılan seçimler için tek sandığın kurulması ve oy pusulalarının konulduğu zarfların da tek sandığa atılmasıdır.

106. Kanun'un 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

107. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

108. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

13/3/2018 tarihli ve 7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümleye,

B. 2. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (16) numaralı bende,

C. 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile ikinci fıkrasına,

Ç. 4. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 23. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının *"...ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler."* bölümüne,

D. 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasına,

E. 8. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 82. maddesinin değiştirilen beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ya da seçmenlerin ihbarı..."* ibaresi ile ikinci cümlesine,

F. 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının değiştirilen son cümlesinde yer alan *"...bulunmamasına rağmen..."* ibaresine,

G. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 101. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bendin *"...oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması."* bölümüne,

Ğ. 22. maddesiyle 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın birinci cümlesine,

yönelik iptal talepleri, 31/5/2018 tarihli, E.2018/69, K.2018/47 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkra, bent, cümle, bölüm ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

13/3/2018 tarihli ve 7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümlenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B. 2. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (16) numaralı bendin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Engin YILDIRIM ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 4. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 23. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının *"...ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D. 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E. 8. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 82. maddesinin değiştirilen beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ya da seçmenlerin ihbarı..."* ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

F. 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının değiştirilen son cümlesinde yer alan *"...bulunmamasına rağmen..."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

G. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 101. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bendin *"...oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ğ. 22. maddesiyle 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

31/5/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARSIOY GÖRÜŞÜ

7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Kanunu'nun 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin sayın üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoy görüşünde belirttiği gerekçelerle iptal edilmesi kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmadım.

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

I. Kanun'un 2. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 14. Maddesinin Birinci Fıkrasına Eklenen (16) Numaralı Bent Yönünden:

İptali istenen kural, sandıkların bulundukları seçim bölgesinden başka bir seçim bölgesine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine ve muhtarlık seçimleri hariç seçim bölgelerinin birleştirilmesine YSK tarafından karar verilebileceğini öngörmektedir.

Herkesin kayıtlı olduğu adrese göre en yakın sandıkta oy kullanması genel ilke olan bir seçim sisteminde bazı seçmenler yönünden farklı bir uygulamaya gidilmesinin, genel ilkeden ayrı bir uygulamaya tabi tutulacak olan bir kısım seçmenler yönünden oy kullanma hakkını zorlaştırıcı bir durum yarattığı, bu nedenle de seçme hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu uygulamaya sadece seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda başvurulabilecek olması, meşru bir amaca dayanması ve kanunla düzenlenmesi, Anayasa'ya uygunluk için yeterli değildir. Bu müdahalenin aynı zamanda *"ölçülü"* olması da gerekir.

Ölçülülük incelemesi, Anayasa'nın 13. maddesine göre yapılır. Buna göre:

- oy kullanacak seçmenlerin bulundukları yerden oy verme yerine gitmek için yararlanabilecekleri ulaşım imkanları olup olmadığına,

- yararlanılabilecek ulaşım imkanları bulunsa bile bu imkanlardan tüm seçmenleri aşırı bir mali külfete katlanmadan yararlanıp yararlanamayacaklarına,

- seçmenleri araçla ücretsiz olarak diğer seçim bölgesine götürmeyi vadeden veya yardım teklif eden kişilerin bu yardımları karşılığında seçmenin hür iradesini etkileyip etkileyemeyeceğine,

- mevsim ve iklim şartlarına,

- seçmenlerin bu şekilde oy vermek için nisbeten uzun mesafeler katetmesinin güvenli olup olmadığına,

- bu tür fiili ve pratik güçlüklerin, seçmenlerin önemli bir bölümünü sandık başına gitmekten caydırıp caydırmayacağına

bakılması gerekir.

Bu konuda somut ölçütler ve güvenceler getirilmeden, sadece güvenlik nedenleriyle seçim bölgelerinin birleştirilmesini öngören kural, devletin sağlamakla yükümlü olduğu güvenlik ortamını sağlayamadığı durumlarda, serbest oy kullanabilmenin tüm külfetini seçmene yüklemekte olduğundan, ölçülü bir düzenleme değildir.

Bu nedenle kuralın, Anayasa'nın 13. ve 67. maddelerine aykırı olduğu kanaatindeyim.

II. Kanun'un 3. Maddesiyle Değiştirilen 298 sayılı Kanun'un 22. Maddesinin Birinci Fıkrasının Son Cümlesi Yönünden:

Kural, sandık kurulu başkanlarının sadece kamu görevlileri arasından belirlenmesini öngörmektedir.

Seçme ve seçilme hakkı, Anayasa'nın 67. maddesinde düzenlenmiştir. Oyların eşit, genel ve gizli oy ilkelerine uygun olarak kullanılması kadar, açık sayım ve döküm esasına göre, yargı yönetim ve denetimi altında sayımının yapılması da seçme hakkının vazgeçilmez ve ayrılmaz bir unsurudur.

Oyların sayımı konusunda Anayasa İdare'ye ayrı ve özel bir görev vermemiş; seçimlerin sadece yargının yönetim ve denetiminde yapılacağını belirtmiştir. Dolayısıyla, İdare'nin kamu görevlisi olmayan her hangi bir seçmene oranla, oyların sayımı konusunda farklı bir rol ve görevi olmaması gerekir. Bu nedenle, sandık kurulu üyeliği kadar bu kurulların başkanlığı görevini de yapabilmek, her seçmenin hakkı ve aynı zamanda vatandaşlık görevidir.

İptali istenen kuralın gerekçesinde sandık kurulu başkanlarının *"daha nitelikli ve liyakatli"* kişiler arasından belirlenmesi ihtiyacı belirtilmiş ise de, sadece kamu görevlisi olmanın başlı başına bir anlam ifade etmeyebileceği, örneğin akademik ünvanları olan bir avukat veya yeminli mali müşavirin, bir evrak memuru veya şoförden liyakat bakımından eksik olduğunun

söylenemeyeceği açıktır. Öte yandan, yasa koyucu tarafından liyakat ve nitelik gerekçesiyle, gerekirse tahsil veya buna benzer objektif ölçütler getirilmesine bir engel bulunmamaktadır.

Kamu görevlisi olmayan seçmenlerin ne kadar nitelikli ve liyakatli olurlarsa olsunlar sandık kurullarında başkanlık yapamayacaklarını öngören kural, kamu görevlisi olan ve olmayan seçmenler arasında oyların sayımında üstlenilebilecek görevler bakımından haklı bir nedene dayanmaksızın ayrımcılık yaptığı, seçme hakkının içinde mündemiç ve bu hakkın ayrılmaz bir parçası olan, oy sayımı görevlerinde kurul başkanlığı yapma hakkını, seçmenlerin büyük bir bölümü yönünden kullanılamaz hale getirdiği için Anayasa'nın 10. ve 67. maddelerine aykırıdır.

III. Kanun'un 11. Maddesiyle 298 Sayılı Kanun'un 101. Maddesinin İkinci Fıkrasına Eklenen (7) Numaralı Bendin *"oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması"* Bölümü Yönünden:

Arkası sandık kurulunca mühürlenmemiş oy pusulalarının geçerli sayılmasının, sandık kurullarının ihmali nedeniyle seçmenin oyunun geçersiz sayılarak zayi olmaması gibi, meşru ve önemli bir nedene dayandığı anlaşılmaktadır. Ancak, mühürsüz oy pusulalarının geçerli sayılması, çoğu kez hile iddialarına yol açmakta, serbest seçimlerin üzerine gölge düşürülmesine neden olmaktadır. Bilindiği gibi bu konuda en çok dile getirilen iddia, önceden fazla basılan oy pusulalarından bir şekilde elde edilen veya aslına benzer biçimde sahte olarak basılan, dolayısıyla arkasında sandık kurulunun mührü bulunmayan oy pusulalarına tercih mührü önceden basılarak sandığa gitmeden önce seçmene verilip, bu pusulayı sandığa atması, sandık kurulu başkanının kendisine vereceği arkası mühürlü oy pusulasını da geri getirmesi halinde maddi veya diğer bir çıkar vaad edilmesi iddiasıdır.

Bu nedenle, mühürsüz oy pusulalarının geçerli sayılması konusunda, bir yandan seçmenin iradesinin olabildiğince korunması, diğer yandan da seçimlere gölge düşürülmemesi gibi iki üstün yarar arasında adil ve makul bir denge kurulmalıdır.

Seçmenin kullandığı oyun, başkalarının –bu durumda sandık kurulunun- kusuru nedeniyle zayi olmasının önlenmesi hiç şüphesiz meşru bir amaçtır.

Öte yandan, seçmenin de oy kullanma hakkını kullanması için bazı kanuni yükümlülüklere uyması ve kendi üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekir. Bu kapsamda, oyunu YSK tarafından belirlenmiş ve ilan edilmiş olan oy verme saatleri içinde kullanacak şekilde sandık başına gelmek, beraberinde resmi kimlik belgesini bulundurmak, yasaklanmış işaret veya amblemleri taşımamak gibi belli başlı yükümlülüklere uymayan seçmenin oy kullanamaması halinde, oyunun zayi olacağından söz edilemez.

Aynı şekilde, sandık kurulu başkanı tarafından kendisine verilecek oy pusulasının arkasının mühürlü olup olmadığını çok basit bir tetkikle kontrol etmek, mühür yoksa sandık kurulu başkanından, oy pusulasının arkasının mühürlenerek kendisine verilmesini istemek, her seçmen tarafından kolayca yerine getirilebilecek bir özen yükümlülüğüdür. Bu hususun siyasi partilerce ve Yüksek Seçim Kurulunca da seçmenlere anlatılması ve geniş bir biçimde duyurulması halinde seçmenlerin de bu özen yükümlülüğünü hassasiyetle yerine getirecekleri açıktır.

Vatandaşın bu tür basit bir özeni göstermesi, iptali istenen hükümdeki *"… sandık kurullarının ihmali…"* gibi bir durumu, hemen hemen tümüyle ortadan kaldırmaya yeterlidir. Buna karşılık mühürsüz oy pusulası kullanılarak seçimlere fesat karıştırdığı iddialarının kesin olarak önüne geçilmesi bakımından, oy pusulalarının arkasının sandık kurulunun mührünü taşıması önemlidir.

Kaldı ki, sandık kurullarının ağır bir kusuru veya ihmaliyle sandık kurulu mührünün kaybolması, kırılması, yedeğinin veya yenisinin temin edilememesi gibi özel durumlarda keyfiyet tutanakla tespit edilmek ve Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmek suretiyle belli sandıklarda, istisnai olarak, arkası mühürsüz oy pusulalarının geçerli sayılmasına her zaman karar verilebilir. Ancak yapılan düzenlemelerde, bu şekilde geçerli sayılmanın hangi somut durumlarda uygulanacağına ilişkin ölçütler de yer almamıştır. Böylece, bir yandan kanunlarda oy pusulalarının mühürlü olması gerektiği şeklindeki esas ilke varlığını sürdürürken, diğer yandan mühürsüz de olabileceği şeklinde, çelişkili bir düzenleme seçim hukukumuza getirilmiş olmaktadır.

Sonuç olarak kuralla, her seçmenin oyunun mümkün olduğunca geçerli sayılması ile seçimlerin dürüstlüğüne gölge düşürülmemesi şeklindeki iki

önemli ihtiyaç arasında belirli ve öngörülebilir düzenlemelerle kurulması gereken adil ve makul denge, sağlanamamıştır.

Bu nedenle, Anayasa'nın 67. maddesindeki ilkelerle uyumlu olmayan kuralın iptali gerekir.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2018/42
Karar Sayısı : 2018/48
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7076 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7076 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7076 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

Müsadere edilen şirket, ortaklık payları ve varlıklar

MADDE 1- (1) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım

atanmasına karar verilip 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesine göre kayyımlık yetkisi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından kullanılan şirketler, ortaklık payları ve varlıkların 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun İkinci Bölümü kapsamına giren suçlardan dolayı müsaderesine karar verilmesi halinde müsadere kararı; bu şirket, ortaklık payları ve varlıkların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından satış ve tasfiye edilmesi suretiyle yerine getirilir. Satış ve tasfiye sürecinde şirket, ortaklık payları ve varlıkların yönetiminin 6758 sayılı Kanunun 19 uncu maddesine göre atanan yöneticiler tarafından yürütülmesine devam edilir. Satış veya tasfiyeden elde edilen gelirler Hazineye irat kaydedilir.

MADDE 2- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa 65 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 65/A maddesi eklenmiştir.

"Kış lastiği zorunluluğu

MADDE 65/A- Yolcu ve eşya taşımalarında kullanılan araçların kış lastiği kullanmaları, illerin hava ve iklim şartlarına göre Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yılın belirli dönemi için zorunlu tutulur. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bu yetkisini valiliklere devredebilir. Bu madde hükümleri çerçevesinde araçları denetlemeye Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının yetkilendirdiği Bakanlık personeli ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının sınır kapılarındaki birimleri ve belediyelerin denetim birimleri yetkilidir. Bu maddede düzenlenen yükümlülüğe uymayan aracın işletenine 625 Türk Lirası tutarında bu maddede

belirtilen görevlilerce idari para cezası verilir ve bu araçların lastiklerini uygun hale getirebilecekleri en yakın yerleşim birimine kadar gitmelerine denetimle görevli olanlar tarafından izin verilir. Bu maddede belirtilen idari para cezasının tutarını azaltmaya ve iki katına kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu maddeye ilişkin usul ve esaslar Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından belirlenir."

MADDE 3- 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 17- 31/12/2017 tarihine kadar işe alınan her bir sigortalı için geçerli olmak üzere, 1/2/2017 tarihinden itibaren özel sektör işverenlerince Kuruma kayıtlı işsizler arasından işe alınanların; işe alındıkları tarihten önceki üç aya ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olmaları ve 2016 yılı Aralık ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgelerindeki sigortalı sayısına ilave olmaları kaydıyla işe alındıkları tarihten itibaren 31/12/2017 tarihine kadar geçerli olmak üzere sigortalının aylık prim ödeme gün sayısının 22,22 TL ile çarpılması sonucunda bulunacak tutar, bu işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna ödeyecekleri sigortalı hisseleri dahil tüm primlerden mahsup edilmek suretiyle işverene destek ödemesi yapılır ve destek tutarı Fondan karşılanır.

İşverenlerin aylık prim ve hizmet belgelerini veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerini yasal süresi içerisinde vermediği, sigorta primlerini yasal süresinde ödemediği, yapılan kontrol ve denetimlerde çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmediği veya bildirilen sigortalının fiilen çalışmadığı durumlarının tespit edilmesi, Sosyal Güvenlik Kurumuna prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunması hallerinde birinci fıkra hükümleri uygulanmaz. Ancak Sosyal Güvenlik Kurumuna olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil

ve taksitlendiren veya ilgili diğer kanunlar uyarınca yapılandıran işverenler bu taksitlendirme ve yapılandırma devam ettiği sürece anılan fıkra hükmünden yararlandırılır.

Bu madde hükümleri; kamu idarelerine ait işyerleri, 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren kurum ve kuruluşlara ait işyerleri ile 2886 sayılı Kanuna, 4734 sayılı Kanuna ve uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan alım ve yapım işleri ile 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerleri, sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz.

Bu maddeyle düzenlenen destek unsurundan yararlanmakta olan işverenler; aynı sigortalı için aynı dönemde diğer sigorta primi teşvik, destek ve indirimlerden yararlanamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

GEÇİCİ MADDE 18- 31/12/2017 tarihine kadar işe alınan her bir sigortalı için geçerli olmak üzere, 1/2/2017 tarihinden itibaren özel sektör işverenlerince Kuruma kayıtlı işsizler arasından işe alınanların; işe alındıkları tarihten önceki üç aya ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olmaları ve 2016 yılının Aralık ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgelerindeki sigortalı sayısına ilave olmaları kaydıyla işe alındıkları tarihten itibaren 31/12/2017 tarihine kadar uygulanmak üzere, ücretlerinin 2017 yılında uygulanan asgari ücretin aylık brüt tutarının prim ödeme gün sayısına isabet eden tutarı üzerinden hesaplanan gelir vergisinin asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra kalan kısmı, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilir.

Bu madde kapsamında gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlananlar, diğer kanunlarda yer alan benzer nitelikli gelir vergisi stopajı teşviklerinden yararlanamaz.

Bu madde kapsamında yapılan ücret ödemelerine ilişkin düzenlenen kâğıtlara ait damga vergisinin aylık brüt asgari ücretin prim ödeme gün sayısına isabet eden kısmı beyan edilmez ve ödenmez.

Bu madde hükümleri; kamu idarelerine ait işyerleri, 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren kurum ve kuruluşlara ait işyerleri ile 2886 sayılı Kanuna, 4734 sayılı Kanuna ve uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan alım ve yapım işleri ile 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerleri, sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz.

Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar ile mahsup şeklini ve dönemini belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 4- 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160 ıncı maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bankacılık mevzuatı ile bankacılık usul ve prensiplerine uygun kredi kullandırma, bu kredileri temdit etme veya ek kredi kullandırma, taksitlendirme, teminata bağlama yahut sair yöntemlerle yeniden yapılandırma işlemleri zimmet suçunu oluşturmaz."

MADDE 5- 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine "özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri" ibaresinden sonra gelmek üzere ", sosyal etkinlik merkezleri" ibaresi ile aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiş ve birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "öğrenci etüt eğitim merkezleri," ibaresi ile aynı fıkranın (j) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

"p) Sosyal etkinlik merkezi: İl millî eğitim müdürlükleri ile belediyeler arasında yapılan ve Bakanlıkça onaylanan ortak işbirliği protokolleri çerçevesinde, Bakanlığın verdiği işyeri açma ve çalışma

ruhsatı ile belediyelerce açılan ve işletilen, ilköğretim ve/veya ortaöğretim öğrencilerinin ödev ve projelerine ilişkin araştırmalar yaptığı, öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin yürütüldüğü özel öğretim kurumlarını,"

MADDE 6- 5580 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bu fıkranın yayımı tarihinde faaliyet gösterenlerden dönüşüm programına alınan öğrenci etüt eğitim merkezleri hariç olmak üzere, halen faaliyette olan öğrenci etüt eğitim merkezleri, faaliyetlerine 1/7/2017 tarihine kadar devam edebilirler. En geç 29/7/2017 tarihine kadar bu Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c), (g), (h), (i), (k), (o) ve (ö) bentlerinde tanımlanan özel öğretim kurumlarından birinin gerektirdiği şartlara uygun hale getirilmeyen ve kurum açma izni buna göre düzenlenmeyen öğrenci etüt eğitim merkezleri hakkında sürekli kapatma işlemi uygulanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 7- 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (dd) bendinde yer alan "kuran ve işleten" ibaresi "kuran ve/veya işleten" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 6112 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin sekizinci fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve beşinci cümlesine "Üst Kuruldan karasal yayın lisansı almış" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya bu Kanunun geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca yayınlarına devam eden" ibaresi eklenmiştir.

"Özel medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, Üst Kurulca kendilerine tahsis edilen televizyon kanalı, multipleks kapasitesi ile radyo frekanslarından yapacakları yayınlarını, tek bir verici tesis ve işletim şirketince kurulan ve/veya işletilen radyo ve televizyon verici

tesislerinden yapmak zorundadır. Sermayesinin en az yarısı kamuya ait olmak üzere kurulan veya iştirak edilen verici tesis ve işletim şirketinin uyması gereken şartlar Üst Kurulca belirlenir ve şartları yerine getiren tek bir verici tesis ve işletim şirketine yayın iletim yetkisi verilir."

MADDE 9- 6112 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesinin yedinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 149/A maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 11- 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Kayyımlık yetkisi Fona devredilen veya Fonun kayyım olarak atandığı şirketleri ve ortaklık paylarını soruşturma ve kovuşturma süresince yönetmek ve temsil etmek üzere atananlar veya görevlendirilenler ile 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin onuncu fıkrasına göre malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla atananlar ve bu kapsamda icra edilen iş ve işlemler hakkında 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 37 nci ve 38 inci maddeleri uygulanır."

"(4) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan özel radyo ve televizyonların; 15/7/2016 tarihi itibarıyla sahip oldukları yayın lisansları, 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında

Kanunun geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki yayın hakları, frekans ve kanal kullanımı ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu nezdindeki benzeri izinleri Maliye Bakanlığının bu yöndeki talebi üzerine Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından ihya edilir. İhya edilen bu lisans ve haklar ile frekans, kanal kullanımı ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu nezdindeki benzeri izinlerin Maliye Bakanlığınca veya üçüncü fıkra kapsamında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca, kapatılan özel radyo ve televizyonlara ait diğer varlıklarla birlikte ya da ayrı ayrı satılması durumunda bunların yeni alıcıları adına devri ve tescili işlemleri Fonun bildirimi üzerine, gerekli bilgi ve belgelerin tamamlanmasını müteakip başkaca bir işleme gerek kalmaksızın en fazla bir ay içinde tamamlanır."

MADDE 12- 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 13- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 14- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan

Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 284 oyun 242'sinin kabul, 42'sinin ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu

denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7076 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

1. Dava dilekçesinde, olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesi (OHAL KHK'sı) ile olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, bu durumun da yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek OHAL KHK'sının onaylanmasından ibaret olan dava konusu Kanun'un yokluğunun tespiti istenmiş, Mahkememiz de bu talebi oybirliğiyle reddetmiştir.

2. Çoğunluğun red gerekçesinde, "yokluk" bir normun "hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesi" olarak tanımlanmış, bir "normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde" yokluktan bahsedilebileceği belirtilmiştir. Buna göre "kanunlar bakımından yokluk,

parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda" söz konusu olabilecektir.

3. Mahkeme, bu yaklaşımıyla yokluk konusunda benimsediği son görüşünden kısmen ayrılmıştır. 10/4/2014 tarihli ve E.2014/57, K.2014/81 sayılı kararda bir kanunun yokluğundan bahsedilebilmesi için, parlamento iradesinin olmaması dışında, "anayasal düzende yasama organına verilmeyen bir yetkinin fonksiyon gaspı suretiyle kullanılması gibi" bir durumun bulunması gerektiği de belirtilmişti. Böylece "yokluk" konusunda, 1992 yılında verilen kararda, yönetim hukukundaki yokluk tanımından hareketle ortaya konan "Anayasa yargısında yasama işlemlerinin yok sayılabilmesi ancak yetki ve görev gaspı ya da çok ağır biçim eksikliği durumlarında söz konusu olabilir" şeklindeki görüşe bir anlamda geri dönülmüştü (AYM E.1992/26, K.1992/48, K.T: 17/9/1992).

4. Anayasa Mahkemesi, yokluk sebepleri arasından "fonksiyon gaspı"nı çıkarmak suretiyle bu kez 2007 yılında benimsediği görüşe dönmüştür. Buna göre "*Anayasanın norm olarak tanımadığı bir tasarrufu norm olarak var kabul etmek olanaksızdır. Anayasa bir normun varlığını, bu normu ortaya çıkaran belirli bir iradenin varlığına bağladığı durumlarda, bu iradenin yokluğunun normun yokluğu anlamına geleceği açıktır.*" (AYM E.2007/99, K.2007/86, K.T: 27/11/2007). Bu kapsamda kanunlar bakımından yokluk "parlamento iradesinin olmaması" gibi bir normun varlığının zorunlu koşullarının bulunmaması durumunda söz konusu olabilecektir (bkz. AYM E.2007/72, K.2007/68, K.T: 5/7/2007; AYM E.2008/16, K.2008/116, K.T: 5/6/2008). Ancak belirtmek gerekir ki, 2014 yılından itibaren Mahkememiz önceki kararlarından farklı ve isabetli olarak, Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesini ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanmasını "varlık" değil, "yürürlük ve uygulanma" şartı olarak kabul etmiştir.

5. Öte yandan Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında "yokluk" için "iptal nedenlerinden daha ağır bir hukuka aykırılığın" bulunması gerektiğini belirtmişti. Başka bir ifadeyle "yokluk"tan söz edebilmek için "hukuka aykırılığın, o normun hukuk âleminde hiçbir zaman varlık kazanamamasına yol açacak ağırlıkta ve açıklıkta olması gerekir". Kısacası "yokluk" hukuka aykırılığın en ağır derecesi olarak kabul edilmişti

(AYM E.2007/99, K.2007/86, K.T: 27/11/2007; AYM E.2014/57, K.2014/81, K.T: 10/4/2014). Mahkememiz çoğunluğu, mevcut kararda ise "yokluk" ile "hukuka aykırılık hâli"ni kesin olarak birbirinden ayırmış, ikincisini ne kadar "ağır ve açık" olursa olsun iptal davasının konusu olarak değerlendirmiştir.

6. Anayasa Mahkemesinin "yokluk" konusunda bugüne kadar verdiği kararlardan iki temel sonuç çıkarılabilir. Birincisi, şartları bulunduğunda "yokluk" ya da "yok hükmünde sayma" şeklinde bir yaptırımın uygulanabileceği kabul edilmiştir. İkincisi ise bu şartların, başka bir ifadeyle "yokluk" sebeplerinin neler olduğu konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin "yokluk" konusundaki farklı yaklaşımları büyük ölçüde ele alınan konunun zorluğundan kaynaklanmaktadır. Gerçekten de "yokluk" ve "yok hükmünde sayma", oldukça belirsiz, sınırlarının belirlenmesi kolay olmayan, kendi içinde paradoksal özellikler taşıyan, dahası bir an için gerekli unsurlarının ortaya konabileceği varsayılsa bile anayasa yargısında uygulanması son derece zor olan konulardır.

7. Çoğunluğun belirttiği üzere "yokluk" bir normun varlığının zorunlu şartlarının bulunmaması ise ortada denetime konu bir kural "yok" demektir. Anayasa Mahkemesi, sadece denetlenebilir bir normun var olması, başka bir ifadeyle norma vücut veren ve yürürlüğe koyan iradelerin bulunması durumunda bir normun denetimini yapabilmektedir. Bu nedenle belirtilen niteliklere sahip olmayan ve Anayasa'da öngörülen şartlara uyulmadan Mahkemenin önüne getirilecek norm ise ilk inceleme aşamasında incelenmeksizin reddedilmelidir. Zira, olmayan bir normun denetlenerek olmadığının söylenmesi paradoksal bir durumdur.

8. Bunun dışındaki "fonksiyon gaspı" dahil her türlü Anayasa'ya aykırılık hâli ise anayasal sınırlar içerisinde iptal kararının konusunu teşkil edecektir. Bu durumda ortada "yokluk"tan ziyade, "var" olan bir kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı, dolayısıyla iptal edilebilirliği söz konusudur. Hans Kelsen'in ifadesiyle "yokluk" hukuk düzeni içinde kavramsallaştırıldığında karşımıza "iptal edilebilirlik" çıkmaktadır. Bu kapsamda "bir normun yetkili olmayan bir organ tarafından ya da

organ niteliğine bile sahip olmayan bir kişi tarafından çıkarılmış olması", bu normun pozitif hukuk tarafından kendisine yetki verilen bir organ tarafından ancak "geçmişe etkili iptali"ni gündeme getirebilir. Zira bir kuralın geçersizliğinin belirlenmesi tespit edici (deklaratif) değil, inşaî (kurucu) nitelikte bir karardır. Kelsen'e göre, "*hukuk Kral Midas gibidir: tıpkı onun dokunduğu herşeyi altına dönüştürmesi gibi, hukuk da dokunduğu herşeye hukuki nitelik kazandırır. Hukuk düzeni içinde yokluk sadece iptal edilebilirliğin en üst derecesidir*" (Hans Kelsen, *Pure Theory of Law*, Çeviren: Max Knight, Berkeley, 1967, ss. 277-278. Bu konuda kapsamlı bir analiz için bkz. Mehmet Turhan, *Anayasa Hukukunda Kelsenci Temalar*, Ankara, 2017, ss. 60-61, özellikle dipnot 40).

9. Diğer yandan, "yokluk" ya da "yok hükmünde sayma" kararının istisnai durumlarda verilebileceği ya da verilmesi gerektiği görüşü bir an için kabul edilse bile, bu yetkinin öncelikle anayasal bir dayanağa sahip olması gerektiği izahtan varestedir. Hiç kuşkusuz, anayasa koyucu iptal kararıyla düzeltilemeyecek derecede ağır sakatlıkları dikkate alarak, anayasa yargısında "yokluk" ya da "yok hükmünde sayma" kurumunu tanıyabilir. Ancak, mevcut anayasal ve yasal durum karşısında Anayasa Mahkemesinin böyle bir yetkiye sahip olduğunu ileri sürmek mümkün değildir (aynı yönde bkz. Osman Can, "Anayasa Yargısında Yokluk", *Prof.Dr.Ergun Özbudun'a Armağan*, Cilt II, Ankara, 2008, ss. 189-190; Nur Uluşahin, "Yokluk Teorisinin Anayasa Hukukunda Yeri ve Uygulanabilirliği", *a.g.e.*, ss. 724-727).

10. Anayasa'nın 6. maddesine göre, "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz". Bu anayasal kural hiç kuşkusuz Anayasa Mahkemesi için de geçerlidir. Anayasa'nın 148. maddesinde Anayasa Mahkemesine norm denetimi kapsamında verilen yetki, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İçtüzüğünün şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunu denetlemekten ibarettir. Bu denetimin sonunda da Mahkemenin uygulayabileceği tek yaptırım denetime konu kuralın iptalidir. İptalin dışında, denetlenen kuralın "yokluğunun tespiti" veya "yok hükmünde sayılması" gibi bir karar türüne Anayasa'nın herhangi bir hükmünde yer verilmiş değildir.

11. Esasen "yokluk" yaptırımına anayasa yargısında yer verilmemiş olması bilinçli bir tercihin sonucudur. 1961 ve 1982 Anayasaları iptal kararlarının geçmişe yürütülmesini engelleyecek açık hükümlere yer vermiştir. Dahası, her iki Anayasa da iptal kararlarının doğurabileceği muhtemel sakıncaları gidermeye yönelik olarak iptal kararlarının yürürlüğe gireceği tarihin bir yıla kadar ertelenmesine imkan vermiştir. Oysa "yokluk" kararı sonucunda kuralın ortaya çıktığı andan itibaren hükümsüz kabul edilmesi söz konusudur. Bu hususlar dikkate alındığında, anayasa koyucunun anayasa yargısında "yokluk" yaptırımını aklından dahi geçirmediği söylenebilir.

12. Hukukun genel teorisi veya evrensel ilkeleri gibi kaynaklardan "yokluk" veya "yok hükmünde sayma" kararı verme yetkisinin çıkarılabileceği söylenebilir. Böyle bir düşüncenin keyfiliğe açık olduğu ve Anayasayla bağdaşır olmadığı ortadadır. Normların Anayasa'ya uygunluğunu denetlemekle görevli olan Anayasa Mahkemesi, bu görevini Anayasa'da kendisine verilen yetkileri kullanarak yapabilir. Bu yetkilerin, ortaya çıkan hukuksal sakatlıkları gidermek için yeterli olmayabileceği, hak ihlallerinin gerçekleşebileceği ve muhtemel hukuki sakıncaların iptal kararıyla giderilemeyeceği ileri sürülebilir. Tam da bu noktada Anayasa Mahkemesinin bir kurulu iktidar olduğu ve ancak kurucu iktidarın tanıdığı sınırlar içerisinde hareket edebileceğini hatırlamak gerekir. Yine unutmamak gerekir ki, Anayasa Mahkemesi ve diğer mahkemeler, kendilerine tanınan yetkilerin ötesine geçerek toplumda mevcut her türlü hukuki sorunu çözmek zorunda olan olağanüstü güçlere sahip kurumlar değildir.

13. Nitekim Anayasa Mahkemesi birçok kararında kendi ifadesiyle "Anayasa Mahkemesi'nce yapılacak denetimi kısıtlayan ve engelleyen" anayasal hükümlerin varlığına dikkat çekmiştir. Bu hükümlerden biri 2001 anayasa değişikliği ile ilga edilen geçici 15. maddenin son fıkrasıdır. Mahkeme, 12 Eylül 1980 tarihinden ilk genel seçimler sonucu TBMM Başkanlık Divanı oluşturuluncaya kadar geçen süre içinde çıkarılacak kanunların Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülemeyeceğini öngören bu anayasal hüküm nedeniyle, söz konusu dönemde çıkarılan kanunların Anayasa'ya aykırılığı iddiasının incelenemeyeceğine hükmetmiştir. 2820

sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun bazı hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasının gündeme getirildiği bir kararında Anayasa Mahkemesi bu içtihadını şöyle gerekçelendirmiştir: "*Anayasa'nın açık olarak düzenlediği bir konunun haklı nedenler de olsa Anayasa yargısında uygulanmaması düşünülemez. Zira, siyasal ortamda tartışılıp Anayasa'da düzenlenmiş siyasal tercih ve çözümlerin aynı yolla değiştirilmesi gereklidir*" (E.1990/2 (Siyasî Parti Kapatma), K.1991/2, K.T: 24/9/1991).

14. Anayasa'da "yokluk" kararı verilmesini yasaklayan bir hükmün bulunmaması, Anayasa Mahkemesinin bu yetkiye sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Anayasa Mahkemesinin "yokluk" yaptırımına başvurabilmesi, bu yönde bir yetkinin tanınmasına bağlıdır. Böyle bir anayasal hükmün bulunmamasına karşın Anayasa Mahkemesi bazı istisnai durumlarda "yokluk" konusunda karar verebileceğini ifade etmek suretiyle, son derece belirsiz, tehlikeli ve karanlık bir odaya açılan kapıyı kapatmak yerine aralık tutmaya devam etmiştir. Muhtemel "yokluk" kararlarının, iptal kararlarından tamamen farklı ve radikal sonuçları düşünüldüğünde, hukuk düzeninde çok büyük alt üst oluşlara neden olabileceği tahmin edilebilir (bkz. Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Cilt II, Bursa, 2011, s. 836). Gerçekten de "yokluk" kapısından içeri girilmesi, sadece anayasa teorisi ve pratiği açısından çok büyük sakıncalar doğurmakla kalmayacak, "yokluk" tartışmasını verilebilecek muhtemel "yokluk" ya da "yok hükmünde sayma" kararlarını da içine alacak şekilde genişletebilecektir.

15. İster iptal davası isterse itiraz başvurusu yoluyla olsun "yokluğun tespiti" ya da "yok hükmünde sayma" talepleri karşısında Anayasa Mahkemesinin önünde iki seçenek vardır. Birincisi ortada denetlenebilir bir normun olmadığını düşünüyorsa bu durumu tespit ederek işin esasını incelemeye geçmeden ilk inceleme aşamasında davayı veya başvuruyu reddetmektir. Nitekim Anayasa Mahkemesi henüz Resmî Gazete'de yayımlanmadan iptal davasıyla önüne getirilen kanunun, ortada Anayasa'ya uygunluk bakımından denetlenebilir norm bulunmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin reddine karar vermiştir (bkz. AYM E.2014/46, K.2014/38, K.T: 21/2/2014; AYM E.2016/135, K.2016/129, K.T: 4/7/2016). İkincisi ise ortada denetlenebilir bir normun olduğunu, ancak ileri sürülen aykırılıkların iptal kararına konu teşkil edeceğini değerlendiriyorsa

"yokluk" yaptırımının görevleri arasında bulunmadığı gerekçesiyle bu yöndeki talepleri reddetmektir. Uygulamada "yokluk"la ilgili talepler genellikle iptal talepleriyle birlikte ve terditli olarak dile getirildiği için birincisine ilişkin verilecek "red" kararları, hiç kuşkusuz ikincisinin incelenmesini engellemeyecektir.

Dava konusu Kanun'un "yok hükmünde" sayılması talebinin reddine yönelik çoğunluk kararına yukarıda açıklanan farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/43
Karar Sayısı : 2018/49
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 123 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7077 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7077 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7077 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

BİRİNCİ BÖLÜM
Yargı ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 1- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu

ve Görevleri Hakkında Kanuna 3/H maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 3/I maddesi eklenmiştir.

"Soruşturma ve kovuşturma usulü:

MADDE 3/I- Bölge idare mahkemelerinde görev yapan başkan, daire başkanı ve üyelerin görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları ve şahsi suçlarıyla ilgili soruşturma ve kovuşturmalar, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 47 nci maddesi hükümleri uyarınca yürütülür. Ancak, anılan maddede yer alan en yakın bölge adliye mahkemesi ibaresinden, görev yapılan bölge idare mahkemesinin bulunduğu ilin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesi anlaşılır."

MADDE 2- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 47 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Soruşturma aşamasında hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Cumhuriyet başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli bölge adliye mahkemesi ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi halinde talebi inceleme yetkisi birinci ceza dairesi başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı, numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, birinci ceza dairesi başkanı tarafından incelenir.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcıları ile ceza dairelerinin idarî yaptırım kararı verme yetkisi bakımından 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 22 ila 31 inci maddeleri uygulanır. Cumhuriyet savcısının verdiği idarî yaptırım kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi ceza dairesine başvurulabilir."

MADDE 3- 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa 27 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 27/A maddesi eklenmiştir.

"Yabancı ülke adlî veya idarî makamlarınca verilen boşanma kararlarının nüfus kütüğüne tescili

MADDE 27/A- (1) Yabancı ülke adlî veya idarî makamlarınca boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin olarak verilen kararlar; bizzat veya vekilleri aracılığıyla tarafların birlikte başvurması, verildiği devlet kanunlarına göre konusunda yetkili adlî veya idarî makam tarafından verilmiş ve usulen kesinleşmiş olması ve Türk kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması şartlarıyla nüfus kütüğüne tescil edilir.

(2) Nüfus kütüğüne yapılacak tescil işlemleri, yurt dışında kararın verildiği ülkedeki dış temsilcilikler, yurt içinde ise Bakanlık tarafından belirlenen nüfus müdürlükleri tarafından yapılır.

(3) Bu maddede sayılan şartlar yerine getirilmediği gerekçesiyle tescil talebi reddedilen kararların Türkiye'de tanınması, 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun uyarınca yapılır.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenir."

MADDE 4- 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 38 inci maddesinin dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "Kurula" ibaresi "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Başsavcılık tarafından yerine getirilecek müteakip iş ve işlemlerde 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 46 ncı maddesinin altıncı fıkrası hükümleri uygulanır. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma, görevle ilgili suçlarda Yüce Divan

sıfatıyla Anayasa Mahkemesince, kişisel suçlarda Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır."

MADDE 5- 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Göçmen kaçakçılığı suçunda kullanılan araca elkoyma

EK MADDE 1- (1) Göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesinde kullanılan araçlara, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre elkonulur.

(2) Birinci fıkraya göre elkonulan aracın;

a) Soruşturma ve kovuşturma devam ederken aynı suçun işlenmesinde tekrar kullanılması,

b) Türkiye'de sicile kayıtlı olmaması,

c) Toplam yolcu sayısına göre önemli sayıda göçmen taşınırken ele geçirilmesi,

ç) Suçun işlenmesini kolaylaştıracak özel tertibatının bulunması,

hallerinden birinin varlığı durumunda, elkonulan araç sahibine iade edilmez. Bu durumda sahibinin, aracın değeri kadar teminatı elkoyma tarihinden itibaren otuz gün içinde Maliye Bakanlığına teslim etmesi halinde, araç sahibine iade edilir. Aksi takdirde, Maliye Bakanlığı tarafından soruşturma ve kovuşturma sonucu beklenmeksizin derhal tasfiye olunur. Tasfiyenin satış suretiyle gerçekleşmesi halinde, satıştan elde edilen gelirden aracın muhafaza edilmesi ve satışı için gerekli olan bütün masraflar karşılandıktan sonra kalan miktar, kovuşturma sonucuna göre işlem yapılmak üzere emanet hesabına alınır.

(3) İkinci fıkra hükmünün uygulanmasındaki değerden, kara araçlarında kasko değeri; deniz araçlarında tekne ve makine

sigortasına esas teşkil eden değer; sigortasız araçlar ile hava ve demiryolu araçlarında ise piyasa değeri anlaşılır."

İKİNCİ BÖLÜM
Milli Savunma ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 6- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- 926 sayılı Kanunun 82 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Fakülte, yüksek okul veya meslek yüksek okulu mezunu olup da astsubay nasbedilmek üzere temel askerlik eğitimine tâbi tutulanlardan başarılı olanlar astsubaylığa nasıp onayı tarihinden geçerli olarak astsubay çavuşluğa nasbedilirler. Bu personelin astsubaylık nasıpları hangi tarihte olursa olsun, kademe ilerlemesi veya üst rütbeye yükselmelerine esas olacak nasıpları için onay takvim yılının 30 Ağustos tarihi esas alınır ve kademe ilerlemesi veya üst rütbeye yükselmelerinde 79 uncu ve 80 inci madde hükümlerine göre işlem yapılır. Nasıp düzeltilmesinden ötürü maaş veya maaş farkı ödenmez ve diğer özlük hakları verilmez. Astsubay meslek yüksek okullarını başarıyla bitirenler ise o yılın 30 Ağustos tarihinde astsubay çavuşluğa nasbedilirler. Bunlardan;

a) Astsubay meslek yüksek okullarını bitirip de astsubay çavuş nasbedilmeden önce astsubaylar hakkında açığa alınmayı gerektiren bir suçtan haklarında kamu davası açılanlar veya herhangi bir suçtan tutuklanan ya da gözaltına alınanların astsubay çavuşluğa nasıpları yapılmaz. Bunlardan öğrencilik hukukunun kaybedilmesine sebep olacak şekilde mahkûm olanlarla okul yüksek disiplin kurulunca okulla ilişiğinin kesilmesine karar verilenler hariç olmak üzere haklarında kovuşturmaya yer olmadığına, ceza verilmesine yer olmadığına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, beraate veya

kamu davasının her ne sebeple olursa olsun ortadan kaldırılmasına karar verilenlerle gözaltına alınanlardan başka bir işlem yapılmaksızın serbest bırakılanlar astsubay çavuşluğa nasbedilir ve nasıpları emsalleri tarihine götürülür.

b) Kazai, idari veya sıhhi zorunluluklar nedeniyle astsubay meslek yüksek okullarını 30 Ağustostan sonra bitirenler, bitirdikleri ayın sonundan geçerli olarak astsubay çavuşluğa nasbedilirler. Bunların nasıpları emsalleri tarihine götürülür."

MADDE 8- 926 sayılı Kanunun ek geçici 92 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine "Kuvvet Komutanının teklifi ve Millî Savunma Bakanının onayı ile" ibaresinden sonra gelmek üzere "31/12/2020 tarihine kadar" ibaresi eklenmiş ve aynı fıkrada yer alan "pilot subayların" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 9- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilâtı Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"d) Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında görev alacak personelin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması hizmetlerini Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü aracılığıyla,"

MADDE 10- 1325 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Bakanlık, kanunla yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetleri; tüzük, yönetmelik, tebliğ, genelge ve diğer idari metinlerle düzenlemekle görevli ve yetkilidir.

Bakan, Müsteşar ve her kademedeki Bakanlık ve kuruluş yöneticileri, gerektiğinde sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Ancak yetki devri, yetki devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz."

MADDE 11- 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 23 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(7) 10/11/1988 tarihli ve 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkında Kanun uyarınca görev verilen Kara Kuvvetleri Komutanlığı hudut birlikleri (desteğine/emrine verilen unsurlar dahil) personeli ile yardım talep edilmesi halinde kaçakçılıkla mücadele görevi verilen Deniz Kuvvetleri Komutanlığı personeline de bu maddede düzenlenen usul ve esaslara göre ikramiye ödenir."

MADDE 12- 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"h) Terör örgütleriyle ilişkisi olmak: Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmaktır."

MADDE 13- 22/1/2015 tarihli ve 6586 sayılı Millî Mayın Faaliyet Merkezi Kurulmasına İlişkin Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bunlara ödenecek ücretin net tutarı, birinci dereceli Millî Savunma Uzmanına ödenen aylık net tutarının yıllık ortalamasının %150'sini aşmamak üzere Bakan tarafından tespit edilir."

MADDE 14- 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Astsubay meslek yüksekokulları ile yabancı diller ve savunma ile ilgili diğer yüksekokullardan,"

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İç Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 15- 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 inci maddesinin (D) fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Jandarma Genel Komutanlığının veya" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 16- 18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı birliklerinin bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla konuşlu bulunduğu hizmet binaları, karakollar ve benzeri yerler için, kendiliğinden özel güvenlik bölgesi oluşmuş sayılır. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı birliklerinin yeni konuşlanacakları aynı neviden yerler bakımından konuşlanma tarihinden itibaren kendiliğinden özel güvenlik bölgeleri oluşmuş sayılır. Bu fıkra çerçevesinde oluşturulan özel güvenlik bölgelerinin sınırları İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenir. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı birliklerinin konuşlu bulundukları yerlerin özel güvenlik bölgesi olması lüzumlu görülmüyorsa İçişleri Bakanlığı tarafından buna ilişkin ayrıca bir karar alınır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 17- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 12- Sahil Güvenlik Komutanlığının halihazırda devam eden yabancı ülkeler ile eğitim ve işbirliği faaliyetleri, askeri eğitim işbirliği anlaşmaları ve protokollerinde belirtilen esaslara göre İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülür."

MADDE 18- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 19 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bütçe kanunları ve diğer kanunlarla Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetlerine tanınan gümrük, her türlü vergi, resim, harç ve ardiye ücretlerine ilişkin muafiyet ve istisna hükümleri Jandarma Genel Komutanlığı hakkında da uygulanır."

MADDE 19- 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 27 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının birliklerince talep edilen içme ve kullanma sularına ilişkin analizler ilgili mevzuatına göre Sağlık Bakanlığına bağlı laboratuvarlarda ücretsiz olarak yapılır."

MADDE 20- 5996 sayılı Kanunun 45 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Bakanlık tarafından üçüncü fıkra uyarınca yürütülen gıda denetim ve kontrol hizmetleri, satın alma amaçlı yapılan denetim ve kontrol hizmetlerini kapsamaz. Üçüncü fıkra uyarınca yapılan resmi denetim ve kontrollerde herhangi bir uygunsuzluk tespit edilmesi halinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin ilgili birimleri ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bu Kanunun yaptırımlarla ilgili hükümleri uygulanmaz. Tespit edilen uygunsuzluklarla ilgili gerekli önlemler, ilgili Komutanlık tarafından alınır. Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile bunların bağlılarına 30 uncu madde hükümleri uygulanmaz."

MADDE 21- 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "edilir" ibaresi "edilebilir" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 22- Ekli (1) sayılı cetvelde yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğüne ait bölümüne eklenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Sosyal Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 23- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, aynı maddenin sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin beşinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Güvenlik korucularından 55 yaşını dolduranların görevleriyle ilişikleri kesilir."

"Güvenlik korucusu olarak görevlendirilenler hakkında 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu hükümleri uygulanmaz."

MADDE 24- 442 sayılı Kanunun ek 16 ncı ve ek 17 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 25- 442 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce güvenlik koruculuğu görevi sona ermiş olanlardan mülga ek 16 ncı veya mülga ek 17 nci madde hükümleri kapsamında aylık bağlanmasına, tazminat veya ölüm yardımı ödenmesine hak kazananlar hakkında anılan mülga madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Ayrıca, mülga ek 16 ncı madde kapsamında aylık bağlanmasına hak kazanan güvenlik korucularının vefatı halinde, 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre hak sahiplerine, müracaat tarihini takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanır ve geçmişe dönük herhangi bir ödeme yapılmaz."

MADDE 26- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 79 uncu maddesinin altıncı fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ödemeler, her eğitim-öğretim yılında bir kez olmak üzere, ilgili eğitim-öğretim yılının Eylül ayında geçerli olan memur aylık katsayısı ve aynı eğitim-öğretim yılındaki öğrenim seviyesine göre hesaplanarak 1 Eylül-31 Aralık tarihleri arasında toptan yapılır. Öğrenim durumu ve seviyeleri tespit edilemeyenlere ise ilgili eğitim-öğretim yılı içinde talepleri üzerine eğitim ve öğretim yardımları ödenir."

"Birinci fıkra kapsamında aylık almakta olanlar da aynı usul ve esaslar çerçevesinde bu yardımdan yararlandırılır."

MADDE 27- 5434 sayılı Kanunun ek 81 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Türk Silahlı Kuvvetlerine" ibaresi "Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 28- 29/8/1977 tarihli ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasının 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasına "il özel idare" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 29- 2108 sayılı Yasanın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "4 üncü maddesi kapsamında sigortalı" ibaresi "4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri kapsamında sigortalı" şeklinde, "aylık ve gelir" ibaresi "aylık" şeklinde ve aynı maddenin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Birinci fıkra kapsamında bulunanların prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanacak sosyal güvenlik primleri, il özel idareleri veya yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları tarafından doğrudan Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenir. Sosyal güvenlik primlerinin karşılığı her yıl İçişleri Bakanlığı bütçesine konulur ve yılı içinde söz konusu bütçeden il özel idare ve yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları bütçelerine aktarılır."

MADDE 30- 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair

Kanunun 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına (j) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

"k) 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen güvenlik korucuları,"

MADDE 31- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "(d) ve (e)" ibaresi "(d), (e) ve (f)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 32- 5510 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "üçüncü fıkrasının (d) ve (e)" ibaresi "dördüncü fıkrasının (d), (e) ve (f)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 33- 5510 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan tablonun (13) numaralı sırasına "Türk Silâhlı Kuvvetlerinde" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Jandarma Genel Komutanlığında ve Sahil Güvenlik Komutanlığında" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 34- 5510 sayılı Kanunun 47 nci maddesinin sekizinci fıkrasının (f) bendinde yer alan "Türk Silâhlı Kuvvetlerinin" ibaresi "Türk Silâhlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı mensuplarının" şeklinde, aynı maddenin onikinci fıkrasında yer alan "Türk Silâhlı Kuvvetleri mensupları" ibaresi "Türk Silâhlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı mensupları" şeklinde ve "Millî Savunma Bakanının" ibaresi "ilgisine göre İçişleri Bakanının veya Millî Savunma Bakanının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 35- 5510 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "Türk Silâhlı Kuvvetlerinde" ibaresi "Türk Silâhlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 36- 5510 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinin birinci fıkrasına "diğer sigortalılık durumu" ibaresinden sonra gelmek üzere ", 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında muhtar sigortalılığı ile aynı maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki diğer sigortalılık statülerine aynı anda tabi olacak şekilde çalışılması durumunda muhtar sigortalılığı" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 37- 5510 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "Türk Silâhlı Kuvvetleri" ibaresi "Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 38- 5510 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (9) numaralı alt bendinde yer alan "74 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre görevlendirilen kişiler ile aynı Kanunun" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 39- 5510 sayılı Kanunun 69 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan "(d) ve (e)" ibaresi "(d), (e) ve (f)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 40- 5510 sayılı Kanunun 70 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "(1), (3) ve (9)" ibaresi "(1) ve (3)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 41- 5510 sayılı Kanunun 80 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"d) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki muhtar sigortalılarının aylık prime esas kazançları, günlük prime esas kazanç alt sınırının otuz katıdır."

MADDE 42- 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine "İsteğe bağlı sigortalılar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve muhtar sigortalılar" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 43- 5510 sayılı Kanunun 87 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

"b) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki muhtar sigortalılar hariç bu bent kapsamında sigortalı olanlar, isteğe bağlı sigortalı olanlar ve 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (d) ve (g) bentlerinde sayılan kişilerin kendileri,"

"h) Muhtarlardan 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılığı olanların il özel idareleri veya yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları,"

MADDE 44- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 15- 442 sayılı Kanunun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince güvenlik korucusu olarak görevlendirilenler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır ve haklarında uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası hükümleri uygulanır.

Güvenlik korucusu olarak göreve başlayanlar ile görevleri sona erenlerin sigortalı işe giriş ve sigortalı işten ayrılış bildirgeleri, çalışmaya başladıkları tarihinden itibaren bir ay içinde ilgili valiliklerce verilir. Bunların prime esas günlük kazançları bu Kanunun 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırıdır. İlgili primlerin sigortalı ve işveren hissesinin tamamı valiliklerce ödenir.

Güvenlik korucularının veya valiliğin talebi üzerine Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurullarınca usulüne uygun düzenlenecek raporlar ve dayanağı tıbbî belgelerin incelenmesi sonucu, çalışma gücünün en az %60'ını veya vazifelerini yapamayacak şekilde meslekte kazanma gücünü kaybettiği Kurum Sağlık Kurulunca tespit edilen güvenlik korucuları malûl sayılır.

Güvenlik korucusu olarak görev yapmakta iken 55 yaşını dolduranlardan en az 15 yıl bu görevde bulunmuş olanlara yaşlılık aylığı bağlanır. Bu fıkra kapsamında yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için ayrıca terör suçlarından hüküm giymemiş olmak şarttır. Hüküm

giymeden önce aylık bağlanmış olması halinde ise bağlanan aylık kesilir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla güvenlik korucusu olarak görevde bulunanların valiliklerin talebi üzerine güvenlik korucusu olarak geçen ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce uzun vadeli sigorta kollarına tabi olmadığı süreleri için müracaat tarihinde geçerli olan prime esas kazanç alt sınırı ve %32.5 oranı üzerinden hesaplanacak prim tutarları, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde valiliklerce ödenir. Bu süre içinde sigorta primlerinin ödenmemesi halinde bu Kanunun 89 uncu maddesi hükümleri uygulanarak primler tahsil olunur.

Bu maddenin yürürlük tarihinden önce görevi sona erenler ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu Kanun kapsamında emekli, yaşlılık veya malûllük aylığı ya da 442 sayılı Kanunun mülga ek 16 ncı maddesi veya 2330 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanmış olanlar hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu madde kapsamındaki sigortalılarla ilgili olarak bu maddede aksine hüküm bulunmaması kaydıyla bu Kanunun ilgili hükümleri uygulanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye Kurum yetkilidir."

MADDE 45- 5510 sayılı Kanunun geçici 16 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendinde belirtilenler için 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (ı) bendi ile 80 inci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen "otuz" ibaresi, bu maddenin yürürlüğe girdiği yıl için "onbeş" olarak uygulanır ve prime esas günlük kazancın otuz katını geçmemek üzere takip eden her yıl için bir puan artırılır."

MADDE 46- 5510 sayılı Kanunun geçici 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Türk Silâhlı Kuvvetleri" ibaresi "Türk Silâhlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 47- 5510 sayılı Kanunun geçici 21 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Medya Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Düzenlemeler

MADDE 48- 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine "üçüncü" ibaresinden sonra "ve dördüncü" ibaresi ile maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Türkiye'ye ait uydular üzerinden Türkçe olarak Türkiye'ye yönelik yayın yapan veya yayın dili Türkçe olmamakla birlikte Türkiye'ye yönelik ticari iletişim yayınlarına yer veren yayın kuruluşları, bu maddenin diğer fıkralarına bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yargı yetkisi altında kabul edilir. Bu kuruluşların da Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yargı yetkisi altındaki kuruluşlar gibi Üst Kuruldan yayın lisansı alması zorunludur."

MADDE 49- 6112 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "künye bilgilerini, iletişim adresini" ibaresi "künye, iletişim ve adres bilgileri ile kayıtlı elektronik posta adresini" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 50- 6112 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "koruyucu sembol kullanılmadan" ibaresi "koruyucu sembol kullanılsa dahi" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, arkadaş bulma amacıyla kişilerin tanıştırıldığı ve/veya buluşturulduğu türden programlara, takviye edici gıdalar ve benzeri destekleyici ürünler de dâhil olmak üzere herhangi bir ürünün ilgili mevzuatına aykırı olarak sağlık beyanıyla satışına, pazarlanmasına ve/veya reklamına, sohbet, arkadaşlık ve eş bulma hatlarının ve hizmetlerinin tanıtımına yer verilemez. Katma değerli elektronik haberleşme hizmet

numaraları, yerel aranır numaralar, benzeri özel içerikli hizmetlere ilişkin numaralar ile özel ücrete tabi diğer sabit ve mobil numaralar kullanılmak suretiyle, izleyici ve dinleyicileri yanıltıcı ve/veya haksız kazanca neden olacak şekilde yarışma, çekiliş, lotarya ve benzeri adlar altında ödül ve ikramiye taahhüt edilemez ve bu yöntemle ürün tanıtımı, satışı ve pazarlaması yapılamaz."

MADDE 51- 6112 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin;

a) Birinci fıkrasında yer alan "(a), (b), (d), (g), (n), (s), (ş) ve (t) bentlerindeki yayın hizmeti ilkelerine" ibaresi "(a), (b), (d), (f), (g), (ğ), (h), (n), (ö), (s), (ş) ve (t) bentlerindeki yayın hizmeti ilkelerine ve aynı maddenin dördüncü fıkrasına" şeklinde değiştirilmiştir.

b) İkinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

"8 inci maddenin birinci fıkrasının diğer bentleri ile ikinci ve üçüncü fıkralarında ve bu Kanunun diğer maddelerinde belirlenen ilke, yükümlülük veya yasaklara aykırı yayın yapan ve/veya bu Kanun hükümleri kapsamında Üst Kurul tarafından belirlenen yükümlülüklerini yerine getirmeyen medya hizmet sağlayıcıya ihlalin ağırlığı, yayının ortamı ve alanı gözönünde bulundurularak, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde birinden yüzde üçüne kadar idari para cezası verilir."

c) Beşinci fıkrasında yer alan "ilkelere" ibaresi "ilkelerle dördüncü fıkrasına" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"8 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (d) bentleri dışındaki bentlerini, aynı maddenin ikinci fıkrasını ve bu Kanunun yayın hizmetlerinde ticari iletişimi düzenleyen hükümlerinden herhangi birini yaptırım kararının tebliğinden itibaren bir yıl içinde yirmiden fazla ihlal eden medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayını beş güne kadar durdurulur. Bir yıl içinde aynı ihlalin tekrarı halinde, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayınının beş günden

on güne kadar durdurulmasına; ihlalin ikinci tekrarı halinde ise yayın lisansının iptaline karar verilir. Programlarının yayını veya yayınları süreli durdurulan medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yaptırım kararının tebliğine rağmen kararın gereklerine aykırı olarak yayınlarına devam etmesi halinde yayın lisansının iptaline karar verilir."

ç) Altıncı fıkrasının birinci cümlesine "kaybedilmesi" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile 6 ncı maddenin beşinci fıkrasında düzenlenen yükümlülüğün yerine getirilmemesi" ibaresi eklenmiştir.

d) Sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Üst Kurul; ihlalin ağırlığı, haksız ekonomik kazancın ve tekrarın varlığı ile son beş yılda uygulanan idarî yaptırımlar gözetilmek suretiyle ikinci fıkrada belirtilen her bir ihlal için bir defaya mahsus olmak üzere, idarî para cezası uygulamak yerine medya hizmet sağlayıcı kuruluşu uyarabilir."

e) Onuncu fıkrasının birinci cümlesine "uyarı" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve idarî yaptırım" ibaresi eklenmiş, aynı cümlede yer alan "elektronik posta adresine gönderilmek suretiyle" ibaresi "kayıtlı elektronik posta adresine" şeklinde ve bu fıkranın ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Üst Kurula bildirilen kayıtlı elektronik posta adresine tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması halinde Üst Kurula bildirilen adrese yapılan bildirim tebligat yerine geçer."

MADDE 52- 6112 sayılı Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasına (v) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (y) bendi (z) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

"y) Yayın hizmetlerinde ailenin ve çocukların korunması ilkesini gözeterek, ailenin bütünlüğü ve sürekliliği ile çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerini destekleyecek nitelikteki aile ve çocuk dostu yapım ve dizileri, Üst Kurulca bir

önceki yılda uygulanan idari para cezalarının yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile birlikte belirlenecek usul ve esaslara göre teşvik etmek."

ALTINCI BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 53- 23/5/1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 1- Resmi Gazete, basılı olarak ve internet ortamında yayımlanır. Resmi Gazetenin içeriği, düzeni, basımı, dağıtımı ve ilanlara ilişkin usul ve esaslar ile bu Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Başbakanlık tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 54- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 64 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Rektör, yıllık iznini ve yurtdışına çıkış için gerekli izni Yükseköğretim Kurulu Başkanından, diğer yöneticiler ise bir üst makamdan alırlar."

MADDE 55- 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 31- Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen yurtdışındaki yükseköğretim kurumları, enstitü ve merkezlerden mezun olanların eğitimlerine ilişkin olarak almış oldukları diploma ve derecelerin denklik işlemleri yapılmaz ve bu hususta başlamış olan işlemler tamamlanmaz."

MADDE 56- 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 61 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 61/A maddesi eklenmiştir.

"Gayrimenkul sertifikası

MADDE 61/A- (1) Gayrimenkul sertifikası, ihraççıların inşa edilecek veya edilmekte olan gayrimenkul projelerinin finansmanında kullanılmak üzere ihraç ettikleri, gayrimenkul projesinin belirli bağımsız bölümlerini veya bağımsız bölümlerin belirli bir alan birimini temsil eden nominal değeri eşit sermaye piyasası aracıdır. Gayrimenkul sertifikası ihracına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir. Kurulca belirlenen esaslara ihraççı bazında muafiyet verilebilir veya bu maddede öngörülen esaslardan farklı esaslar belirlenebilir.

(2) Gayrimenkul sertifikası itfa edilinceye kadar gayrimenkul sertifikası ihracı karşılığında elde edilen fon ile gayrimenkul sertifikasına konu bağımsız bölümler, ihraççının yönetiminin veya denetiminin kamu kurumlarına devredilmesi halinde dahi amacı dışında tasarruf edilemez, rehnedilemez, teminat gösterilemez, kamu alacaklarının tahsili amacı da dahil olmak üzere haczedilemez, iflas masasına dahil edilemez ve bunlar hakkında ihtiyati tedbir kararı verilemez.

(3) Gayrimenkul sertifikasının vadesi sonunda edimlerin yerine getirilememesi veya getirilemeyeceğinin anlaşılması durumunda, ihraççının gayrimenkul sertifikalarına ilişkin yükümlülükleri saklı kalmak kaydıyla, konuyu görüşmek üzere gayrimenkul sertifikası sahipleri toplantısı yapılır. Bu toplantıya ilişkin esaslar Kurulca belirlenir. Kurulca belirlenen esasların dışında kalan konularda 6102 sayılı Kanunun anonim şirketlerin genel kurul toplantılarına ilişkin hükümleri uygulanır."

MADDE 57- 6362 sayılı Kanunun 99 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Kuruldan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandığına veya Türkiye'de yerleşik kişilere yönelik olarak internet aracılığıyla yurt dışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yaptırıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, ilgili internet sitesine erişimi engeller."

MADDE 58- 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasına (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

"ç) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi,"

MADDE 59- 6493 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasına "bankalar" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 60- 6493 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(1) Ödeme kuruluşu ve elektronik para kuruluşu ile Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinin bu Kanun kapsamındaki denetimi Kurum tarafından yapılır.

MADDE 61- 6493 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(4) Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, bu Kanunun 14 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkrası ile 18 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümlerine tabi değildir. Bu Kanunun diğer hükümlerinin Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketine uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir. Kurul, bu Kanun kapsamında Kurumca yapılacak denetim sonucunda Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinin, bu Kanun kapsamındaki ödeme hizmeti sunma veya elektronik para ihraç etme faaliyetlerini geçici veya süresiz olarak durdurabilir."

MADDE 62- 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(5) Bu maddede öngörülen usuller uyarınca, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek idari işlem tesis edilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılanların itirazları üzerine yapılacak değerlendirme sonucunda görevlerine iadesine ilişkin işlemler aynı usullerle yapılır. Bu kapsamda görevine iade edilenlere kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir."

MADDE 63- 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra yedinci fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

"(4) Üçüncü fıkra kapsamında gerçekleştirilen varlık ve malvarlığı değeri satışlarına bağlı olarak elde edilen gelirden borçlar ödendikten sonra kalan tutar, şirket işlerinde kullanılabilir. Üçüncü fıkra kapsamında gerçekleştirilen fesih ve tasfiye işlemleri sonunda borçlar ödendikten sonra kalan tutar, yargılamanın kesin hükümle sonuçlandırılmasına kadar bir kamu bankasında açılan hesapta nemalandırılır.

(5) Üçüncü fıkra kapsamında gerçekleştirilen satış ve tasfiye işlemlerinde azınlık hisselerinin sahiplerinin rızası aranmaz.

(6) Kayyımlık görevi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından yürütülen şirketler, açtıkları davalarda harçtan muaftır."

MADDE 64- 6758 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Sadece Emniyet Genel Müdürlüğü ile Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü" ibaresi "Emniyet Genel Müdürlüğü, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 65- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 9 uncu maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan ", çeşitli statülerde istihdam edilen sözleşmeli personele," ibaresi "3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca çalışan sözleşmeli personel ile çeşitli statülerde istihdam edilen sözleşmeli personele" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 66- Bu Kanunun;

a) 27 nci, 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 37 nci ve 46 ncı maddeleri 27/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) 31 inci, 32 nci ve 39 uncu maddeleri 6/1/2017 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

c) 28 inci, 29 uncu, 36 ncı, 41 inci, 42 nci, 43 üncü, 45 nci ve 47 nci maddeleri yayım tarihini izleyen aybaşında,

ç) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

MADDE 67- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

(1) SAYILI CETVEL

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	*UNVANI*	*DERECESİ*	*ADEDİ*	*TOPLAM*
EMH	*Çarşı ve Mahalle Bekçisi*	*3-10*	*7000*	*7000*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve

sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık, yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının

TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen

çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 237 oyun 217'sinin kabul, 20'sinin ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7077 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/44
Karar Sayısı : 2018/50
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7078 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7078 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

MADDE 1- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Teröristle mücadelede görev alan güvenlik koruculari ile gönüllü güvenlik korucularının, bu görevlerin ifasından doğduğu iddia edilen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda müdafi olarak belirlediği en fazla üç avukatın ücreti İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten valilikler tarafından karşılanır. Güvenlik koruculari ile gönüllü güvenlik korucularının avukatlık ücretinin ödeme usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 2- 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 10- Sağlık Bakanlığınca talep edilmesi halinde; 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında Sağlık Bakanlığına ve Sağlık Bilimleri Üniversitesine devredilen kurumlar ile şehit aileleri, gaziler, Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ve aileleri ile sınır ötesi ve teröristle mücadele harekâtına öncelikle sağlık hizmet desteği sağlayan Sağlık Bakanlığı teşkillerinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli tabip, uzman tabip, diş tabibi, eczacı ve diğer sağlık sınıfı yedek subaylar görevlendirilebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar, Millî Savunma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında yapılan protokolle belirlenir."

MADDE 3- 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun 25 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 25- Millî Savunma Bakanlığı tarafından, o yıl askerlik çağına girenler ile bir önceki sene ertesi yıla terk edilenlerin yoklamalarının yapılacağı hususu, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulur. Bu duyuru yükümlülere tebliğ mahiyetindedir."

MADDE 4- 1111 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Celp ile ilgili hususlar, Milli Savunma Bakanlığı tarafından Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulur ve yurtdışı temsilciliklerine bildirilir. Bu ilan ve duyuru yükümlülere tebliğ mahiyetindedir."

MADDE 5- 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 28 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler, kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemezler."

MADDE 6- 1219 sayılı Kanunun 45 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına diş hekimliği fakültelerinde okuyan diş hekimi subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenler, kalan yükümlülük süresince diş hekimliği mesleğini icra edemezler."

MADDE 7- 9/6/1930 tarihli ve 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle mülkiye müfettişliğine yapılacak atamalarda yaş sınırı kırkbeş yaşını doldurmamış olmak şeklinde uygulanır."

MADDE 8- 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 42 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İdari yargının görev alanına giren konularda ilamsız takip yoluna başvurulamaz."

MADDE 9- 2004 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 13- İdari yargının görev alanına giren konularda, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce başlatılmış ilamsız icra takipleri hakkında, talep üzerine icra müdürünce 42 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca dosya üzerinden düşme kararı verilir ve karar alacaklıya resen tebliğ edilir. Alacaklı, düşme kararının tebliğinden itibaren yedi gün içinde şikayet yoluna başvurabilir. Düşme kararının kesinleşmesinden itibaren otuz gün içinde idari yargı merciinde dava açılabilir. Düşme talebinin reddine veya düşme kararı hakkındaki şikayetin kabulüne ilişkin karar kesinleşmeden takibe devam edilemez.

Birinci fıkra kapsamındaki ilamsız icra takipleri hakkında açılmış itirazın iptali veya itirazın kaldırılması davalarında talep üzerine, karar verilmesine yer olmadığına karar verilir. Tarafların yaptığı takip ve yargılama giderleri ile vekalet ücreti üzerlerinde bırakılır. Bu kararın kesinleşmesi üzerine takip dosyası icra müdürlüğüne iade edilir ve takip hakkında birinci fıkra uyarınca işlem yapılır."

MADDE 10- 12/6/1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasına "on iki yıla kadar hapis" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve beşyüz günden onbin güne kadar adlî para" ibaresi ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Esrar elde etmek amacıyla kenevir ekmek suçu bakımından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinde yer alan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması ile 140 ıncı maddesinde yer alan teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin hükümler uygulanabilir."

MADDE 11- 2313 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunda kullanılan araca elkoyma

EK MADDE 2- Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunun işlenmesinde kullanılan araçlara, 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre elkonulur.

Bu maddenin birinci fıkrasına göre elkonulan aracın;

a) Soruşturma ve kovuşturma devam ederken aynı suçun işlenmesinde tekrar kullanılması,

b) Türkiye'de sicile kayıtlı olmaması,

c) Önemli miktar veya değerde uyuşturucu veya uyarıcı maddeyle ele geçirilmesi,

ç) Suçun işlenmesini kolaylaştıracak özel tertibatının bulunması,

hallerinden birinin varlığı durumunda, elkonulan araç sahibine iade edilmez. Bu durumda sahibinin, aracın değeri kadar teminatı elkoyma tarihinden itibaren otuz gün içinde Maliye Bakanlığına teslim etmesi halinde araç sahibine iade edilir. Aksi takdirde Maliye Bakanlığı tarafından soruşturma ve kovuşturma sonucu beklenmeksizin araç derhal tasfiye olunur. Tasfiyenin satış suretiyle gerçekleşmesi halinde satıştan elde edilen gelirden aracın muhafaza edilmesi ve satışı için gerekli olan bütün masraflar karşılandıktan sonra kalan miktar, kovuşturma sonucuna göre işlem yapılmak üzere emanet hesabına alınır.

İkinci fıkra hükmünün uygulanmasındaki değerden, kara araçlarında kasko değeri; deniz araçlarında tekne ve makine sigortasına esas teşkil eden değer; sigortasız araçlar ile hava ve demiryolu araçlarında ise piyasa değeri anlaşılır."

MADDE 12- 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan tablonun

"Görev Unvanları" başlıklı sütununa "Polis Akademisi Başkanı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Özel Harekat Başkanı," ibaresi, "Polis Akademisi Başkan Yardımcısı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Özel Harekat Başkan Yardımcısı," ibaresi ve "Havacılık Müdürü," ibaresinden sonra gelmek üzere "Özel Harekat Müdürü," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 13- 3201 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine (a) alt bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki alt bent eklenmiş ve diğer alt bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

"b) Özel Harekat Başkanlığı,"

MADDE 14- 3201 sayılı Kanunun ek 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Toplam kontenjanın %20'sini aşmamak kaydıyla Bakanlıkça belirlenecek sayıda önlisans mezunu da bu fıkrada belirtilen usule uygun olarak polis meslek eğitim merkezlerine alınabilir."

MADDE 15- 3201 sayılı Kanunun ek 31 inci maddesinin ikinci fıkrasına "Özel Güvenlik Denetleme Başkanının" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Özel Harekat Başkanının" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 16- 3201 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 36- Ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğüne ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 17- 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolile Halli Hakkında Kanunun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 6- 2 nci madde kapsamında verilen kararlar hariç olmak üzere hakem kararlarına karşı, kararın tebliğinden itibaren

iki hafta içinde 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uyarınca istinaf kanun yoluna başvurulabilir.

Bölge adliye mahkemesi yapacağı inceleme sonucunda;

a) Hakem kararının usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu kanaatine varırsa başvurunun reddine,

b) Hakem kararının usul veya esas yönünden hukuka aykırı olduğu kanaatine varırsa gerekirse duruşma açarak yapılacak yargılama sonucunda yeniden esas hakkında,

kesin olarak karar verir.

İstinaf kanun yoluna başvurulması hakem kararının icrasını kendiliğinden durdurur."

MADDE 18- 3533 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 4- 6 ncı maddede yapılan değişiklik hükümleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla itiraz aşaması tamamlanmamış olanlar dahil olmak üzere hakemde görülmekte olan davalarda da uygulanır."

MADDE 19- 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanunun 1 inci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Yurt ve benzeri kurumların kurucularında, kurucu temsilcilerinde ve personelinde; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezası ya da affa uğramış olsa bile Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar, Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık,

dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ve 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında işlenen suçlardan ceza almamış olması veya haklarında bu suçlardan dolayı kovuşturma bulunmaması, terör örgütlerine ya da Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ya da iltisakı yahut bunlarla irtibatı olmaması şartı aranır.

Yapılan inceleme, soruşturma ve denetimlerle yurt ve benzeri kurumun;

a) Bakanlıkça onaylı yerleşim planında izinsiz değişiklik yapması,

b) Mevzuatta belirtilen sayıda personel çalıştırmaması veya mevzuata aykırı personel çalıştırması,

c) Barınma hizmetine ilişkin yükümlülük veya taahhütlerini yerine getirmemesi,

ç) Sözleşme veya taahhütnamelerinde usulsüzlük yapması,

d) Bu Kanun ve buna dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelik, yönerge ve genelge hükümlerine aykırı fiillerde bulunması,

e) Kurum açma izninde belirlenen öğrenim düzeyi ve cinsiyetine aykırı öğrenci barındırması,

f) Kayıt dışı öğrencileri veya öğrenci olmayan kişileri barındırması,

g) Kurum açma şartlarından herhangi birini kaybetmesi,

ğ) Kurum açma izninde belirlenen amaç dışında kullanılması,

h) Yönetmelikle düzenlenen şartları yerine getirmeden kapatılması,

hâllerinin tespitinde; (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin iki katı; (e), (f) ve (g) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin üç katı; (ğ) ve (h) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin beş katı idari para cezası uygulanır ve (ğ) ve (h) bentlerindeki fiilleri işleyen kurumların kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları iptal edilir. (ğ) ve (h) bentlerindeki fiillerin dışındaki fiillerin tekrarı halinde idari para cezası miktarı ilgili bentler için belirlenen para cezası miktarlarının beş katı olarak uygulanır ve bu bentlerdeki fiillerin üçüncü kez tekrarlanması halinde ise kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilir. Bu fıkranın (ğ) ve (h) bentlerinin dışındaki bentlerde belirtilen fiiller nedeniyle idari para cezası verilmesi hâlinde ceza tebliğ edilir ve idari para cezasına neden olan hususun giderilmesi için ilgili kuruma en fazla üç ay süre verilir. Bu süre sonunda idari para cezasına neden olan hususların devam ettiğinin tespiti halinde ise yeniden kanuni işlem yapılır.

Yurt ve benzeri kurumlar, ortaokul, ortaöğrenim ve yükseköğrenim öğrencilerine barınma hizmeti vermek amacıyla açılır ve bu Kanun ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 13 üncü maddesine göre işyeri açma ve çalışma ruhsatı alırlar. Öğrenim düzeyine göre barınma hizmeti verilecek öğrenciler ile bu hizmetin verilebileceği kurumlar ve bu hizmeti sunacak gerçek ve tüzel kişilerin nitelikleri yönetmelikle belirlenir. Her ne ad altında olursa olsun, öğrenci barınma hizmetlerine ilişkin faaliyetlerin ruhsatsız yürütülmesi halinde brüt asgari ücretin yirmi katı idari para cezası uygulanır ve bu yerler valilikçe kapatılır.

Kurum açma izni verilen kurumlardan, altı ay içerisinde barınma hizmetine başlamayan, faaliyete başladıktan sonra

faaliyetine izinsiz ara veren kurumların kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilir.

Denetim veya soruşturma sonucunda kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilen kurumların kurucuları, beş yıl geçmeden tekrar kurum açamaz, devralamaz veya ortak olamaz. Kurucu temsilcisinin kurumun kapatılmasına sebep olan eylemlerinin tespiti halinde kurucu temsilcisi de beş yıl geçmeden tekrar kurum açamaz, devralamaz veya ortak olamaz.

Kapanan veya kapatılan kurum; yönetici, personel ve öğrencilerle ilgili bütün defterlerini, dosyalarını ve diğer evrakını ilgili milli eğitim müdürlüğüne teslim etmeye mecburdur. Teslimden kaçınan veya bu görevi savsaklayan kuruculara brüt asgari ücretin beş katı idari para cezası verilir.

İdari para cezası, kurum açma iznini vermeye yetkili makam tarafından uygun görülmesi halinde verilir.

Ortaokul ile ortaöğrenim öğrencilerine barınma hizmeti veren yurtlar ve benzeri kurumlar ile umuma açık yerler ve alkollü içki satılan yerler arasında en az yüz metre mesafe bulunması esastır. Yükseköğrenim öğrencilerine barınma hizmeti veren yurtlar ve benzeri kurumların bu yerlere uzaklığı kurum türlerine göre yönetmelikle belirlenir.

Öğrencilere barınma hizmeti veren öğrenci yurtları ve benzeri kurumlarda görevlendirilen personelde, ikinci fıkrada belirtilen şartlar ve 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartlara ek olarak istenen diğer şartlar ile bu personelin özlük, ödül, disiplin iş ve işlemlerine ilişkin hususlar yönetmelikle belirlenir. Ayrıca yönetmelikte belirlenen şartlar ile 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu uyarınca yabancı uyruklu personel de görevlendirilebilir. Personele, işlediği fiil ve haller doğrultusunda uyarma, kınama, aylıktan kesme, görevine son verme ve görevine son verilerek başka yurt ve benzeri kurumda çalıştırmama cezaları

verilebilir. Disiplin cezasının verilmesini gerektirecek fiil ve haller, bu cezaların tanımı ve verilme usul ve esasları ile barınan öğrencilerin disiplinine ilişkin hususlar yönetmelikle belirlenir."

MADDE 20- 5661 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 5- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette bulunan öğrenci yurtları ile umuma açık yerler ve alkollü içki satılan yerler arasındaki uzaklık şartı, öğrenci yurtlarında kurum nakli yapmadıkları sürece aranmaz."

MADDE 21- 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun ek 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanıp Başbakanca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 22- 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "eğitim ve spor tesislerinin" ibaresi "eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 23- 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde düzenlenen suçlar ile 5237 sayılı Kanunun 228 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında düzenlenen suç bakımından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun;

a) 128 inci maddesinde yer alan taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma,

b) 135 inci maddesinde yer alan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması,

c) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenip işlenmediğine bakılmaksızın 139 uncu maddesinde yer alan gizli soruşturmacı görevlendirilmesi,

ç) 140 ıncı maddesinde yer alan teknik araçlarla izleme,

tedbirlerine ilişkin hükümler uygulanabilir."

MADDE 24- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" başlıklı bölümünün (F) fıkrasının ikinci paragrafında yer alan "Başbakana" ibaresi "Cumhurbaşkanına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 25- 657 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin (B) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 26- 657 sayılı Kanunun 80 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 27- 657 sayılı Kanunun 96 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 96- Olağanüstü hal, seferberlik ve savaş hallerinde veya genel hayata müessir afetlere uğrayan yerlerdeki Devlet memurları, çekilme istekleri kabul edilmedikçe veya yerine atanacaklar gelip işe başlamadıkça görevlerini bırakamazlar."

MADDE 28- 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesinin "III- Ortak Hükümler" kısmının ikinci fıkrasında yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 29- 657 sayılı Kanunun 178 inci maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 657 sayılı Kanunun ek 29 uncu maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Başbakan" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 31- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun mülga 46 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"IX- Hukuk hizmetleri başkanlıkları veya birimleri:

MADDE 46- Genelkurmay Başkanlığı ve Milli Savunma Bakanlığının hukuk hizmetleri, 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kurulacak hukuk sınıfına mensup subaylar tarafından yürütülür.

Asgari tugay (Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarında eşidi) komutanlığı nezdinde kurulacak hukuk hizmetleri başkanlıkları veya birimleri, başta ceza, disiplin, idare, harekât ve uluslararası hukuk olmak üzere; nezdinde bulundukları kıt'a komutanı veya askeri kurum amirlerinin hukuk işlerinde yardımcısı olarak görev yapar.

Hukuk hizmetleri başkanlıkları veya birimleri, nezdinde kuruldukları komutanlık veya askeri kurum amirliğinde;

a) Komutan veya askeri kurum amirinin askeri hizmetlere ilişkin olarak gerekli gördükleri her türlü hukuki konulardaki isteklerini cevaplandırmak,

b) Lüzum görülmesi halinde harekât, tatbikat ve manevra gibi faaliyetlere iştirak etmek,

c) İhtiyaç duyulan hukuki konularda ders ve konferanslar vermek,

d) Üst yönetici veya birinci hukuk müşaviri tarafından temsil yetkisi verilmesi halinde adli ve idari davalar ile icra takiplerini Milli Savunma Bakanlığı adına yürütmek,

e) Ülke sınırları dışında işlenen suçlar bakımından Cumhuriyet Savcısının talebi halinde adli kolluk görevlileri tarafından yapılacak işleri yerine getirmek,

ile görevlidir.

Hukuk sınıfı subay ihtiyacı; kendi nam ve hesabına hukuk fakültesini bitirenler ile muvazzaf veya sözleşmeli subay nasbedilenlerden hukuk fakültesi mezunu üsteğmen ila binbaşı rütbesinde bulunanlar arasından Millî Savunma Bakanlığınca açılacak sınavla karşılanır. Sınavda başarı gösteren adaylardan dış kaynaktan alınanlar subaylığa naspedilir, diğerlerinin ise sınıf değişiklikleri yapılır.

Hukuk sınıfı subaylar, Millî Savunma Bakanlığınca meslek öncesi ve meslek içi eğitime alınırlar. Bu eğitimler, Millî Savunma Bakanlığınca talep edilmesi halinde Türkiye Adalet Akademisi tarafından da 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu hükümlerine göre yerine getirilebilir. Türkiye Adalet Akademisinde gerçekleştirilecek eğitimlerin plan ve programları, süreleri ve öğretim elemanları Milli Savunma Bakanlığı ile Türkiye Adalet Akademisi tarafından birlikte belirlenir. Bu eğitimlerden Türkiye Adalet Akademisi tarafından hizmet ücreti alınmaz. Eğitimde başarı gösterenler Millî Savunma Bakanlığınca hukuk hizmetleri kadrolarına (sözleşmeli subaylar muvazzaf subay olarak) atanırlar. Başarı gösteremeyenlerden; muvazzaf veya sözleşmeli subay kaynağından alınanlar eski sınıflarına iade edilirler; sivil kaynaktan alınanlar ise istifa etmiş sayılır ve aldıkları aylıklar dışında Devletçe bunlara yapılan masraflar, kanuni faizleri ile birlikte kendilerinden tahsil edilir.

Nezdinde bulundukları komutan veya askeri kurum amiri 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu kapsamında hukuk sınıfı subayların disiplin amirleri değildirler.

Hukuk sınıfına mensup subayların atanma ve yer değiştirmeleri Millî Savunma Bakanlığınca yapılır.

Hukuk hizmetleri başkanlıklarında veya birimlerinde görev yapanların tüm işlemleri, Millî Savunma Bakanlığı tarafından yürütülür.

Hukuk sınıfı subaylar hakkında bu maddede hüküm bulunmayan hallerde subaylar hakkındaki mevzuat hükümleri uygulanır.

Hukuk sınıfının kurulması, temini, meslek öncesi ve meslek içi eğitimleri, sicil üstleri, disiplin amirleri, atanmaları, yer değiştirmeleri, görevlendirmeleri, izinleri, nöbet hizmetleri ile diğer hususlar Millî Savunma Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 32- 926 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ancak albaylar ile rütbe bekleme süresi üç yıldan az olan general ve amiraller, rütbe bekleme süresine bakılmaksızın ve sicil şartı aranmaksızın Yüksek Askerî Şûra Başkanının kararıyla Yüksek Askerî Şûra değerlendirmesine alınabilirler."

"Bunlardan terfi ettirilenler ile kadrosuzluktan emekli edilenler rütbe bekleme sürelerini tamamlamış sayılır."

MADDE 33- 926 sayılı Kanunun 143 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kendi nam ve hesabına fakülte, yüksekokul veya meslek yüksekokullarını bitirenlerden astsubay nasbedilmek üzere temel askerlik eğitimine alınanlar, 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa tabi uzman onbaşılar için ilgili mevzuatında öngörülen aylık, tazminat, yan ödeme ve sosyal amaçlı diğer yardım ve ödeneklerden, tayın bedeli hariç aynen yararlandırılırlar."

MADDE 34- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 45- 27/4/2017 tarihinden itibaren dört ay içinde; Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hâkim sınıfından Başkan, Başsavcı, İkinci Başkan, Daire Başkanı ve üyeleri ile diğer askeri hâkimler (yedek subaylar hariç) hakkında tercihleri ve mükteseplerı dikkate alınarak aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Hâkimler ve Savcılar Kurulunca bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile diğer adli ve idari yargı mercilerine hâkim veya savcı olarak atanabilirler. Bu kişilerin askeri yargı mercilerinde geçirdikleri süreler adli ve idari yargıda geçirilmiş sayılır. Talepleri halinde Ordu Yardımlaşma Kurumu üyelikleri; 3/1/1961 tarihli ve 205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanununun 18 inci maddesi uyarınca hesaplanacak kesintileri kendilerince ödenmek kaydıyla 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa göre aylık aldıkları sürece geçiş tarihindeki hükümler esas alınmak suretiyle devam eder. Bu bent kapsamındakiler ile bunların emeklileri, Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı sosyal tesislerden geçiş tarihindeki emsali rütbe personeli gibi yararlanabilirler.

b) Adli ve idari yargıyı tercih etmeyenler ile Hâkimler ve Savcılar Kurulunca ataması yapılmayanlardan istekli olanlar, Milli Savunma Bakanlığınca, mevcut sınıfları korunarak Milli Savunma Bakanlığı veya Genelkurmay Başkanlığının hukuk hizmetleri kadrolarına atanırlar. Bu kadrolarda geçen hizmet süreleri hâkimlik hizmetinden sayılır. Bunlar hakkında; aylık, ek gösterge, ödenek, yargı ödeneği, ek ödeme, zam, mali, sosyal hak ve yardımlar ile diğer hakları yönünden emsali adli veya idari yargıya mensup hâkim ve savcılar hakkındaki; diğer hak ve yükümlülükler yönünden ise mülga 26/10/1963 tarihli ve 357 sayılı Askeri Hâkimler Kanununun 12 nci, 14 üncü, 15 inci, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 23 üncü, 24 üncü, 27 nci, 28 inci, 29 uncu, 31 inci, 37 nci, ek 10 uncu (Milli Savunma Bakanlığı üst yöneticisi veya birinci hukuk müşaviri

tarafından temsil yetkisi verilmesi halinde adli ve idari davalar ile icra takiplerini Milli Savunma Bakanlığı adına yürütme yetkisi dahil), ek 11 inci, ek 12 nci maddeleri ve 25 inci maddesinin birinci ve sonuncu fıkraları (maddelerde geçen Askeri Adalet İşleri Başkanlığı ibareleri Askeri Adalet İşleri ve Kanunlar Genel Müdürlüğü olarak uygulanmak suretiyle) ile bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanmaya devam olunur. Ayrıca, bu bent kapsamındakilerin disiplin soruşturmalarında 2802 sayılı Kanunun 70 inci ve 72 nci maddeleri uygulanır. Disiplin komisyonu kararının incelenmesi, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde Milli Savunma Bakanı veya ilgililerce bir defa daha istenebilir. Bu halde mülga 357 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi uyarınca teşkil edilen Komisyonca gerekli inceleme yapılarak karar verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. Hakkında meslekten çıkarma cezası istenilenler, Komisyonda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekili vasıtasıyla savunma hakkına sahiptir. Bunların görevlerinden dolayı ve görevleri sırasında işledikleri suçlar nedeniyle Milli Savunma Bakanı tarafından soruşturma yapılmasına izin verilmesi durumunda, soruşturma ve kovuşturma, 2802 sayılı Kanunun 89 ila 92 nci maddeleri uyarınca yürütülür.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunca adli veya idari yargıda hâkim veya savcı olarak atananlar hariç olmak üzere, kaldırılan Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hâkim sınıfından Başkan, Başsavcı, İkinci Başkan, Daire Başkanı ve üyeleri ile diğer askeri hâkimlerden (yedek subaylar hariç) 31/12/2018 tarihine kadar bulundukları rütbeye esas yaş haddinden önce emeklilik hakkını elde etmek kaydıyla bu görevlerinden kendi istekleriyle emekliye ayrılma talebinde bulunanların emekli ikramiyelerinin, bulundukları rütbeye esas yaş haddinden emekliliğine;

a) En fazla üç yıl kalmış olanlara %30'u,

b) Üç yıldan çok, altı yıldan az (altı yıl dahil) kalmış olanlara %40'ı,

c) Altı yıldan fazla kalmış olanlara %50'si,

herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ayrıca tazminat olarak ödenir. Bu madde uyarınca yapılan emeklilik başvurularında emeklilik tarihi olarak daha sonraki bir tarih gösterilemez, başvurular herhangi bir kayda bağlanamaz ve geri alınamaz. Ödenen tazminat Sosyal Güvenlik Kurumunca Millî Savunma Bakanlığından tahsil edilir. Ayrıca, bunlardan albay ile general rütbelerinde bulunanlara bu Kanunun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendindeki şartlar ile geçici 30 uncu maddesindeki kıdem şartı aranmaksızın, aynı usul ve esaslar çerçevesinde kadrosuzluk tazminatı ödenir. Bu fıkra kapsamında emekliliğini isteyenlerin talepleri, bu Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki şartlar aranmaksızın Milli Savunma Bakanı tarafından kabul edilir.

Askeri mahkeme ve savcılıklarda görevli yedek subay askeri hâkimler, mevcut sınıfları ile maaş ve özlük hakları korunarak Milli Savunma Bakanlığınca Bakanlık veya Genelkurmay Başkanlığının hukuk hizmetleri kadrolarına; diğer yedek subaylar ise Kuvvet Komutanlıklarınca sınıflarına uygun kadro görev yerlerine atanırlar.

Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkan, Başsavcı, İkinci Başkan, Daire Başkanı ve üyeleri ile diğer askeri hâkimlerden birinci ve ikinci fıkra kapsamına girenler ile bu unvanları esas alınarak Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından aylık bağlanmış olanların emeklilik hakları bakımından mülga 357 sayılı Kanunun 18 inci ve geçici 9 uncu maddeleri hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Bunlar, emsali alınan kadro unvanlarına sağlanan diğer tüm haklardan aynen yararlandırılırlar. Bunlara emsaline göre Yargıtay, Danıştay veya Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından emekli kimlik kartı verilir.

Kaldırılan Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görevli askeri hâkim sınıfından olmayan üyeler, Kuvvet Komutanlıklarınca uygun görülecek kadro görev yerlerine atanırlar.

Kaldırılan askeri yargı mercilerinde görevli Devlet memurları hakkında, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede yer alan hizmet sınıfı, kadro unvanı ve dereceleriyle sınırlı olmak üzere ilgililerin istekleri ve mevcut kadro unvanları dikkate alınarak aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Yılı merkezi yönetim bütçe kanunlarında yer alan atama izni sınırlamalarına tabi olmaksızın mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez veya taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler. Bu şekilde atananlara ilişkin kadrolar başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas ve tahsis edilmiş sayılır. Bu kadrolar herhangi bir nedenle boşalması halinde başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Bu kişilerin istekleri halinde Ordu Yardımlaşma Kurumu üyelikleri; 205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanununun 18 inci maddesi uyarınca hesaplanacak kesintileri kendilerince ödenmek kaydıyla 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre aylık aldıkları sürece geçiş tarihindeki hükümler esas alınmak suretiyle devam eder.

b) Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı hukuk hizmetlerinin yürütüldüğü birimlere ilişkin kadrolarda bulunanlar, öncelikli olmak üzere Milli Savunma Bakanlığınca uygun görülecek kadrolara atanırlar. Adalet Bakanlığınca ataması yapılmayanlar hakkında da bu hüküm uygulanır.

Altıncı fıkra uyarınca atanan personele atanmadan önceki en son ayda kadrolarına bağlı olarak yapılan aylık, ek gösterge, kıdem aylığı, taban aylığı, zam, tazminat ve ek ödeme toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); atandıkları yeni kadrolarına bağlı olarak yapılan aylık, ek gösterge, kıdem aylığı, taban aylığı, zam, tazminat ve ek ödemenin toplam net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir.

Kaldırılan askeri yargı mercilerinde görülmekte olan, tebliğde ve infaz aşamasında bulunanlar ile bu mercilerin arşivlerinde bulunan işi bitmemiş dosyalardan;

a) Askeri Yargıtayda olanlar, Yargıtaya,

b) Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde kanun yolu incelemesi aşamasında olanlar Danıştaya; diğerleri Ankara idare mahkemelerine,

c) Askeri mahkemelerde olanlar, görevli ve yetkili adli yargı mercilerine,

ç) Askeri savcılıklarda olanlar, yetkili Cumhuriyet Başsavcılıklarına,

21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde herhangi bir karara gerek kalmaksızın listeye bağlanarak gönderilir.

Kaldırılan askeri yargı mercilerindeki işi bitmiş dosyalar ile defter ve diğer evraklar, bu mercilerce Milli Savunma Bakanlığı arşivine gönderilir.

Kaldırılan askeri yargı mercilerince hüküm verilmekle birlikte henüz gerekçeli kararı yazılmayan dosyalara ilişkin kararlar en geç 15 gün içinde yazılır ve dosyaları tebliğ ve müteakip işlemler için sekizinci fıkrada gösterilen adli ve idari yargı mercilerine gönderilir."

MADDE 35- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki ek geçici maddeler eklenmiştir.

"EK GEÇİCİ MADDE 97- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte dördüncü hizmet yılını tamamlamış ve onuncu hizmet yılını bitirmemiş olan astsubaylara, 109 uncu maddedeki diğer şartları taşımaları kaydıyla yapılacak ilk astsubaylıktan subaylığa geçiş sınavına müracaat hakkı verilir.

EK GEÇİCİ MADDE 98- 22/5/2012 tarihli ve 6318 sayılı Askerlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 112 nci maddenin birinci fıkrası ve 113 üncü

maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde yapılan değişiklikten sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılan pilot subaylar, uçuş için gerekli şartları sağlamaları ve haklarında yaptırılacak güvenlik soruşturmalarının olumlu olması kaydıyla ihtiyaç duyulan hava aracı tiplerinde ilgili Kuvvet Komutanının teklifi ve Millî Savunma Bakanının onayı ile 18 yıllık yükümlülük süresini tamamlamaları için yeniden subay nasbedilirler. Bunların emsallerinin bulunduğu rütbelere terfi işlemleri, 38 inci maddede belirtilen rütbe terfi şartları ve esasları aranmaksızın derhal yapılarak nasıpları emsalleri tarihine götürülür. Atanan pilot subayların dışarıda geçirdikleri süreler rütbe bekleme süresinden, uçuş süreleri ise uçuş hizmet süresinden sayılır.

Pilot subaylara 2629 sayılı Kanun uyarınca ödenecek uçuş tazminatı, uçuş sürelerine bakılmaksızın 23 uçuş hizmet yılı esas alınarak belirlenir. 2629 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (h) bendi uyarınca yapılacak toptan ödemede, hizmet yılı döneminin başlangıç tarihi olarak bu madde kapsamında göreve başlanılan tarih esas alınır. Bunlara, en az 120 saat uçuş yaptıkları her görev yılı için, 2629 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (h) bendi uyarınca 80 saat üzerinden hesaplanacak toptan ödeme tutarında ilave tazminat, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın her görev yılı sonunda ayrıca ödenir. Bu madde kapsamında yeniden subay nasbedilen pilotlara göreve başladıkları yıldan itibaren her hizmet yılının sonunda ödenecek toptan ödeme ve ilave tazminattan mahsup edilmek üzere her ay damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın 10.000 Türk Lirası tazminat ödenir. Bu tazminat ödemeleri, toptan ödeme ve ilave tazminatın yetersiz olması durumunda personelden tahsil edilir. Her bir yıllık görev süresini tamamlamayanlara, ilgili hizmet yılı için bu fıkra uyarınca toptan ödeme ve ilave tazminat ödenmez.

Atanan pilot subaylardan ilgili yönetmeliğe göre sağlık yeteneklerini sonradan kaybedenlerin yükümlülükleri sona erer. Görevlendirildikleri hava aracı tipinde sağlık dışındaki nedenlerle uçuculuk niteliğini kaybedenler ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden

ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlik suçu işleyenlerin Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilişiği kesilir ve sivil pilot sertifikaları ilişik kesme tarihinden itibaren kalan yükümlülük süresi kadar iptal edilir. Bunlara, ilişiklerinin kesildiği tarihte ikinci fıkra uyarınca toptan ödeme yapılır.

Malullük ve ölüm hali hariç olmak üzere yükümlülük süresini tamamlamadan Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılanlar, nasbedildikleri yeni rütbelerinin emeklilik de dahil olmak üzere hiçbir hakkından yararlanamazlar. Emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken bu madde kapsamında görevlendirilenlerin bu aylıkları kesilir. Aylıkları kesilenlerden hesaplanan yükümlülük süresince görev yapma şartını yerine getirmemiş olanların bu hizmet süreleri hizmet birleştirmesine konu edilmez ve başkaca bir şart aranmaksızın haklarında toptan ödeme hükümleri uygulanır. Aylıkları kesilenlerin sigortalılıklarının sona erdiği tarih yazılı istek tarihi kabul edilerek ilgili sosyal güvenlik mevzuatına göre aylıkları yeniden bağlanır. Bu maddenin uygulanması nedeniyle geçmişe yönelik olarak herhangi bir ödeme yapılmaz.

Bu madde kapsamındakiler, göreve başladıkları tarihten itibaren yükümlülük süresince 41 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca Yüksek Askeri Şûra tarafından belirlenecek hizmet kadrosu fazlası albay miktarı kapsamında değerlendirilmezler.

Hizmet süresini tamamlayanlardan talepleri uygun görülenler, bu madde kapsamındaki hakları korunmak suretiyle muvazzaf subay olarak görevlerine devam edebilirler.

Ek geçici 92 nci madde kapsamında subaylığa nasbedilen ve bu madde kapsamında uygulama yapılan hava aracı tiplerinde görevli pilotlar, şartları sağlamaları halinde, müracaat tarihinden itibaren dört yıl zorunlu hizmet şartıyla bu madde kapsamına alınırlar. Bunlara hak ettikleri toptan ödeme müracaat tarihi esas alınarak ödenir.

Seçim sürecine dahil edilerek buna ilişkin çağrı emrinin tebliğinden itibaren onbeş gün içerisinde çağrı emrine uymayanlar ile

subaylığa nasıplarını müteakip nasıp kararının tebliğinden itibaren onbeş gün içerisinde atandıkları birliklere katılış yapmayanların sivil pilot sertifikaları yükümlülük süresince iptal edilir.

Subay nasbedilen pilotların çalıştıkları firmalarla yaptıkları iş sözleşmeleri Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yaptıkları sürece askıya alınır. Görev süreleri sona erenler, görev öncesi çalıştıkları firmalar tarafından sicil ve kıdemleri devam edecek şekilde aynı statüde yeniden istihdam edilir."

MADDE 36- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Milli Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Askeri Adalet Teftiş Kurulu Dairesi Başkanlığı" ibaresi "Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı" şeklinde değiştirilmiş, aynı maddenin dokuzuncu fıkrasına "Milli Savunma Üniversitesi Rektörü" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve müsteşar yardımcıları" ibaresi eklenmiş, aynı fıkrada yer alan "müsteşar yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı ve genel müdürler" ibaresi "Teftiş Kurulu Başkanı ve genel müdürler ile Milli Savunma Üniversitesi rektör yardımcıları" şeklinde, "daire başkanları için ise albaydır" ibaresi "daire başkanları ile Milli Savunma Üniversitesi enstitü müdürleri için ise albaydır" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 37- 1325 sayılı Kanuna 2/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 2/B maddesi eklenmiştir.

"Teftiş Kurulu Başkanlığı

MADDE 2/B- Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakanın emri veya onayı üzerine Bakan adına, bağlısı Kuvvet Komutanlıkları ile Bakanlık teşkilatının bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşları ile bu kurum ve kuruluşların ve Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfının birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin en az yüzde ellisine sahip olduğu şirketlerin her türlü faaliyet, hesap ve işlemlerini teftiş etmeye, incelemeye ve soruşturmaya yetkilidir. Teftiş Kurulu Başkanlığının çalışma usul ve esasları, müfettişlerin görev, yetki

ve sorumlulukları ile diğer hususlar Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 38- 1325 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine "tutarın;" ibaresinden sonra gelmek üzere "Hazırlık sınıfında %45'i," ibaresi ile (b) bendine "tutarın;" ibaresinden sonra gelmek üzere "Hazırlık sınıfında %75'i," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 39- 1325 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 11- Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında görev yapan personele ilişkin istihbarat hizmetleri Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yürütülür. MİT, istihbarat istihsaline yönelik faaliyetleri veya güvenlik soruşturması kapsamında, Bakanlık ve Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında kıt'a içinde veya kıt'a dışında her türlü araştırma yapabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile söz konusu hizmetlerin yerine getirilmesinde diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları MİT tarafından hazırlanarak Cumhurbaşkanı onayıyla yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 40- 11/9/1981 tarihli ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "yivsiz av tüfeği bulunduran kişiye" ibaresi "yivsiz tüfek bulunduran, satışına aracılık eden, taşıyan veya nakleden gerçek veya tüzel kişilere" şeklinde ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan "yivsiz av tüfeğini" ibaresi "yivsiz tüfeğini" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 41- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Milli Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığına bağlı yükseköğretim kurumlarıyla ilgili özel kanun hükümleri saklıdır."

MADDE 42- 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 39- Türkiye'deki Devlet üniversiteleri, Türkiye Maarif Vakfının önerisi, Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü ve Bakanlar Kurulu kararıyla yurtdışında akademik birimler ve bu kapsamda ihtiyaç duyulan sosyal tesisler kurabilir. Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili usul ve esaslar Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Türkiye Maarif Vakfının görüşleri alınarak Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 43- 18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"f) Güvenlik bölgelerinin dış sınırlarından itibaren ikiyüz metreye kadar olan bölgelerde hangi tür zirai ürünün yetiştirileceğine mahalli mülki amirler tarafından karar verilebilir."

MADDE 44- 2565 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Yönetmelik; Genelkurmay Başkanlığı ve ilgili bakanlıkların görüşleri de alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığınca müştereken hazırlanarak Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulur."

MADDE 45- 14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adlî Tıp Kurumu Kanununun geçici 7 nci maddesinde yer alan "1/9/2017" ibaresi "1/1/2018" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 46- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasına dördüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"İlgili personel, personel kaynağı planlaması, iç güvenlik politikaları ve gelişen güvenlik ihtiyaçlarına göre albay ve üstü rütbelerde bekleme süreleri dolmadan kadrosuzluk tazminatı ödenmek suretiyle müşterek kararname ile emekliye sevk edilebilir."

MADDE 47- 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 112/A maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 112/A- Hâkim ve savcılar, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu tarafından satışı yapılan, yerli veya ithal tabanca ve mermileri bedeli mukabilinde zatî silah olarak satın alabilirler.

Adalet Bakanlığı, hâkim ve savcılara satışı yapılmak üzere, herhangi bir kurum ve kuruluşun izin ve onayı aranmaksızın, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu aracılığıyla toplu olarak yerli veya ithal tabanca ve mermileri tedarik edebilir.

Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen silahların Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu aracılığı ile ithali, ithal ile ilgili sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ile bu maddeden faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmelerle silahların hâkim ve savcılara teslimi, alım ve satımı dahil diğer ilgili muameleler, her aşamada her türlü fon, vergi, resim, harç ve resmi kuruluşlara ait ardiye ücretinden muaftır. İlgililer bu muafiyetten bir adet yerli ve bir adet ithal olmak üzere en çok iki tabancanın temini amacıyla yararlanabilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esaslar Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 48- 2802 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 21- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle adalet müfettişliğine yapılacak atamalarda, 37 nci maddede öngörülen beş yıllık hizmet süresi üç yıl olarak uygulanır."

MADDE 49- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 10 uncu maddesine birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İl ve ilçelerdeki jandarma ve polis sorumluluk alanlarının sınırları, ilçelerde kaymakam, illerde vali veya görevlendireceği vali yardımcısı başkanlığında jandarma ve emniyet temsilcilerinin katılacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Komisyon, vali veya kaymakamın çağrısı üzerine toplanır. Büyükşehir, il veya ilçe belediyesi kurulması, kaldırılması ya da kentleşme veya diğer sebeplerle sınırlarda değişiklik olması halinde, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içerisinde sorumluluk alanları yeniden düzenlenir. Komisyon tarafından alınan kararlar İçişleri Bakanının onayıyla yürürlüğe girer. Belirlenen sorumluluk alanlarının sınırları karara eklenen bir harita veya kroki üzerinde gösterilir."

MADDE 50- 2803 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrasına üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"İlgili personel, personel kaynağı planlaması, iç güvenlik politikaları ve gelişen güvenlik ihtiyaçlarına göre albay ve üstü rütbelerde bekleme süreleri dolmadan kadrosuzluk tazminatı ödenmek suretiyle müşterek kararname ile emekliye sevk edilebilir."

MADDE 51- 2803 sayılı Kanunun 13/A maddesinin beşinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiş ve altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Akademi bünyesindeki fakültelerin dekanları, Akademideki lisans eğitim ve öğretiminin yürütülmesinden Akademi Başkanına karşı sorumludur. Dekanların ataması, İçişleri Bakanınca yapılır."

"Akademide istihdam edilen jandarma hizmetleri sınıfı ve sahil güvenlik hizmetleri sınıfı dışından olan öğretim elemanlarının görev süreleri, her türlü özlük hakları, izinleri, akademik unvanlarının

yükselmesi ve korunması konusunda 2547 sayılı Kanun ve 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu hükümleri uygulanır. Jandarma hizmetleri sınıfı ve sahil güvenlik hizmetleri sınıfı dışından olan öğretim elemanları için disiplin ve cezai hükümler açısından Jandarma Genel Komutanlığında görevli jandarma hizmetleri sınıfı dışındaki diğer devlet memurlarına uygulanan mevzuat hükümleri geçerlidir."

MADDE 52- 2803 sayılı Kanunun 15 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş, affa uğramış veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, iftira, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olan Jandarma Genel Komutanlığında görevli subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşların Komutanlıkla ilişikleri İçişleri Bakanının onayı ile kesilir."

MADDE 53- 2803 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 13- Jandarma Genel Komutanlığında istihdam edilecek uzman erbaş adaylarının müracaat yapılan yılın ocak ayının ilk günü itibarıyla yirmiyedi yaşını bitirmemiş olması gerekir.

Muvazzaf askerlik yükümlülüğüne başlamadan Jandarma Genel Komutanlığında uzman erbaşlığa kabul edilenler ile beş yıllık sözleşme yapılır ve her türlü askerlik işlemleri ertelenir.

Birinci fıkra kapsamındakilerden, Jandarma Genel Komutanlığında üç yıllık hizmet süresini tamamlayanlar askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılır. Bu yükümlüler ile ilgili bilgiler, İçişleri Bakanlığınca Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

Üç yıllık süre, fiilen göreve başlanılan tarihte başlar. Üç yıllık süreyi tamamlamadan hangi nedenle olursa olsun Jandarma Genel Komutanlığından ilişiği kesilen personel askerlik hizmetini yerine getirir."

MADDE 54- 2803 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Atama izni

GEÇİCİ MADDE 10- 2017 ve 2018 yılları merkezi yönetim bütçe kanunları ve diğer mevzuattaki kısıtlamalara tabi olmaksızın; Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisindeki Devlet memuru kadrolarına (200) adedi geçmemek üzere Devlet memuru ataması yapılabilir."

MADDE 55- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 35 inci maddesinin beşinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığına ait taşıtların muayeneleri Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yapılabileceği gibi anılan Müsteşarlık tarafından talep edilmesi durumunda Milli Savunma Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü veya Jandarma Genel Komutanlığı tarafından da yapılabilir."

MADDE 56- 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakana" ibaresi "Cumhurbaşkanına" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin dördüncü fıkrasında yer alan "merkez ve taşra" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 57- 2937 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana" ibaresi "Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Güvenlik Kuruluna" şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan "Başbakanca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin birinci fıkrasının (h) bendine "konularda" ibaresinden sonra gelmek üzere "Cumhurbaşkanınca veya" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 58- 2937 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin dördüncü ve beşinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

"Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yukarıda belirtilen görev ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesiyle ilgili koordinasyonu sağlamak ve istihbarat çalışmalarının yöneltilmesinde temel görüşleri oluşturmak ve uygulamayı belirlemek üzere, Cumhurbaşkanının başkanlığında Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) kurulmuştur. Kurulun sekretarya hizmetleri MİT Müsteşarlığı tarafından yürütülür."

"Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulunun üyeleri, ayrıntılı görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 59- 2937 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan ", Başbakanlık teftiş elemanları" ibaresi "ve Devlet Denetleme Kurulu" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 60- 2937 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakana" ibaresi "Cumhurbaşkanına" şeklinde ve "Başbakanın" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 61- 2937 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca çıkarılacak" ibaresi "Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan" şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkrada yer alan "sıkıyönetim," ibaresi ile Üçüncü Bölüm başlığında yer alan "Sıkıyönetim," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 62- 2937 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 63- 2937 sayılı Kanunun 11 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Askeri ve diğer personel

MADDE 11- Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığında görevlendirilecek subay, astsubay, sivil memur, uzman erbaş, erbaş ve erlerin sınıf, rütbe, unvan ve miktarları her yıl ihtiyaca göre ilgili kurumlar ve MİT Müsteşarlığınca müştereken tespit edilir. Bu kapsamda görevlendirilecek subay, astsubay, sivil memur, uzman erbaş, erbaş ve erler ilgisine göre İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı veya Genelkurmay Başkanlığınca teklif edilir; bunların görevlendirilmesine ise MİT Müsteşarlığınca karar verilir. Bunların teşkilat içinde görevlendirilmeleri, bölge değiştirmeleri, ihtisas ve ihtiyaca göre MİT tarafından yapılır.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığında görevlendirileceklere ilişkin olarak 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu ve diğer mevzuatta öngörülen izin, onay ve benzeri şartlar aranmaz.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığında görevlendirilen personelin her türlü istihkakları ilgili mevzuat hükümlerine göre bağlı bulundukları kurum bütçesinden ödenir. Ancak, emsali MİT personeline (kadro karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli çalışanlar dahil) net ödenen tüm istihkaklar toplamının, bunların tabi oldukları kanunlar gereğince aldıkları bütün ödemelerin net tutarından fazla olması halinde aradaki fark bu personele MİT bütçesinden tazminat olarak ve net ödenir. Bunların MİT'teki emsal kadro ve görev unvanlarını belirlemeye MİT Müsteşarı yetkilidir."

MADDE 64- 2937 sayılı Kanunun 12 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"MİT personelinin kimliğinin gizlenmesi esastır. Bu personele ilişkin özlük ve sosyal güvenlik haklarının tespitinde MİT Müsteşarlığı kayıtları esas alınır. Buna ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumu ile MİT Müsteşarlığı tarafından müştereken hazırlanan ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 65- 2937 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Milli Güvenlik Kurulunda görüşüldükten sonra Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan "Başbakanın inhası ve Cumhurbaşkanının onayı ile" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 66- 2937 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 19- MİT fiili kadrosuna dahil personelden teşkilatın özelliği ve hizmetin gerekli kıldığı şart ve vasıflar gözönüne alınarak teşkilata intibak edemedikleri üstlerince tescil edilenler, MİT Müsteşarının teklifi ve Cumhurbaşkanının uygun görmesi üzerine, genel hükümlere göre başka bir kurum veya kuruluşa naklen atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Devlet Personel Başkanlığının yedi gün içinde atama teklifini yapmasını müteakip, ilgili kurum veya kuruluş tarafından on gün içinde atama işlemleri tamamlanarak ilgili personelin MİT ile ilişiği kesilir."

MADDE 67- 2937 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin birinci ve beşinci fıkralarında yer alan "Başbakanlık" ibareleri "Cumhurbaşkanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 68- 2937 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakana" ibaresi "Cumhurbaşkanına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 69- 2937 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Başbakanın" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 70- 2937 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı veya Başbakan" şeklinde, "Başbakanın" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde ve dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"MİT Müsteşarı hakkında soruşturma yapılması Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır. Soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi kararlarına karşı on gün içinde Danıştay Birinci Dairesine itiraz edilebilir. İtirazlar öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir. İzin verilmesi üzerine soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılır. Hakim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi halinde talebi inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hakim kararı gerektiren işlemlerde Başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame hazırlanması halinde kovuşturma Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır."

"Türk vatandaşları hariç olmak üzere tutuklu veya hükümlü bulunanlar; ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı nedeniyle cezalandırılmayacağı, onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulmayacağı ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalmayacağına ilişkin güvenceler bulunması kaydıyla, milli güvenliğin veya ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Dışişleri Bakanının talebi üzerine Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile başka bir ülkeye iade edilebilir veya başka bir ülkede tutuklu ya da hükümlü bulunanlar ile takas edilebilir."

MADDE 71- 2937 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasına "ailelerinin kimliklerini" ibaresinden sonra gelmek üzere ", makam, görev ve faaliyetlerini" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 72- 2937 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 29- Devletin çıkarlarının veya görevin gizliliğinin zorunlu kıldığı hâllerde MİT mensuplarının ve MİT'te görev yapmış olanların tanıklığı MİT Müsteşarının, MİT Müsteşarının tanıklığı ise Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır."

MADDE 73- 2937 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde MİT Müsteşarlığınca hazırlanarak Başbakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 74- 2937 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 5- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce;

a) 32 nci madde, 657 sayılı Kanunun 80 inci maddesi, 3238 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile 6136 sayılı Kanunun ek 6 ncı maddesi uyarınca Başbakan onayı ile yürürlüğe konulan yönetmeliklerin,

b) Başbakan tarafından 657 sayılı Kanunun 43 üncü maddesi uyarınca belirlenen ek gösterge rakamları, 152 nci maddesi uyarınca belirlenen zam ve tazminatlar ve ek 29 uncu maddesi uyarınca belirlenen kadro karşılığı sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin usul ve esasların,

yeni bir düzenleme yapılıncaya kadar uygulanmasına devam olunur.

Diğer mevzuatta Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ile ilgili olarak Başbakana yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır."

MADDE 75- 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"h) İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı."

MADDE 76- 2992 sayılı Kanuna 13/B maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 13/C maddesi eklenmiştir.

"İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

MADDE 13/C- İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının görevleri, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ve 7/7/2010 tarihli ve 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Dışişleri Bakanlığına verilen görev ve yetkiler saklı kalmak kaydıyla şunlardır:

a) Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği yapmak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuruları takip etmek, bu başvurulara ilişkin, ilgili tüm kurum ve kuruluşlardan her türlü bilgi, belge ve görüş istemek, savunmaları hazırlamak ve gerektiğinde oturumlara temsilci göndermek.

b) Gerektiğinde dostane çözüm ve tek taraflı deklarasyon yöntemlerini kullanmak.

c) Dışişleri Bakanlığı tarafından icrası takip edilen kararlar saklı kalmak kaydıyla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Türkiye Cumhuriyeti hakkında verilen ihlal kararlarının icrası ile ilgili iş ve işlemleri yapmak, kararları ilgili mercilere iletmek, ihlalin ortadan kaldırılmasına yönelik süreçleri takip etmek ve gerekli önlemleri almak.

d) Anayasa Mahkemesi tarafından Bakanlığa gönderilen bireysel başvurular hakkında gerekli görülen hallerde Bakanlık görüşünü bildirmek.

e) Dışişleri Bakanlığı tarafından icrası takip edilen kararlar saklı kalmak kaydıyla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye Cumhuriyeti aleyhine hükmettiği tazminatlar ile dostane çözüm ve tek taraflı deklarasyon sonucu ödenmesine karar verilen ya da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 41 inci maddesi uyarınca taraflarca uzlaşılan tazminat ve masrafların ödemesini yapmak.

f) 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun uyarınca kurulan komisyon tarafından karar verilen tazminatların ödemesini yapmak.

g) Rücu hususunun değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlara bildirimde bulunmak.

h) Görev alanına giren hususlarda insan hakları ihlallerinin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapmak.

i) İnsan hakları konusunda ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği halinde projeler hazırlamak, ulusal ve uluslararası sempozyum, seminer ve eğitim faaliyetleri düzenlemek.

j) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye Cumhuriyeti hakkında verdiği kararlar ile diğer ülkeler aleyhine verdiği kararlardan gerekli görülenlerin Türkçeye çevrilmesini sağlamak, bu kararları derlemek ve arşivlemek.

k) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve uygulaması ile ilgili bilimsel çalışmaları takip etmek, kitap, makale, rapor, rehber ve içtihatların uygulayıcılara ulaştırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak ve istatistik çalışmaları yapmak.

l) Kanunlarda gösterilen ve Bakanlıkça verilen diğer görevleri yapmak."

MADDE 77- 2992 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 5- Ekli (3) ve (4) sayılı listelerde yazılı kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiş, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" bölümleri "Hâkimler ve Savcılar Kurulu" şeklinde değiştirilmiş ve ekli (5) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Hâkimler ve Savcılar Kuruluna ait bölümüne eklenmiştir.

MADDE 78- 2992 sayılı Kanuna ekli Bakanlık merkez teşkilatına ilişkin Ek-1 sayılı cetvelin "Anahizmet Birimleri" başlıklı sütununa "8. İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı" sırası eklenmiştir.

MADDE 79- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine "Milli Savunma Bakanlığı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Adalet Bakanlığı," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 80- 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 23 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Başbakanın onayıyla" ibaresi "Cumhurbaşkanının onayıyla" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 81- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 17- Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarına ait sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan tabip ve uzman tabipler ile 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanunu hükümlerine göre istihdam edilen aile hekimleri, her yıl Bakanlıkça uygun görülmek şartıyla yetmişiki yaşına kadar çalışabilir."

MADDE 82- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin birinci ve ikinci cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yurtiçinde veya yurtdışında kamu konutlarından yararlanmakta iken malul olanların kendileri, ölenlerin aylığa müstehak dul ve yetimleri, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanununda gösterilen özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere, herhangi bir kira bedeli alınmaksızın on yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam edebilirler. Kamu konutundan çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgâh olarak kullanacakları yurtiçindeki taşınmazın kira bedeli on yıl süre ile Devletçe karşılanır; ancak kamu konutlarından kira ödemeksizin yararlanılan süre, kira yardımından yararlanılan süreden düşülür."

MADDE 83- 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "askeri, emniyet" ibaresi "Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, jandarma, emniyet, sahil güvenlik" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 84- 11/5/2000 tarihli ve 4566 sayılı Harp Okulları Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinin (3) numaralı alt bendi ve aynı fıkranın (l) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiş ve (d) bendinde yer alan "lisans ve lisansüstü düzeyde" ibaresi ile aynı fıkranın (e) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

"(3) Yardımcı doçent: Doktora çalışmalarını başarı ile tamamlamış ve kadroya atanmış ilk kademedeki akademik unvana sahip kişidir."

"l) Bölüm başkanı: O bölümü oluşturan ana bilim dalı başkanları arasından öncelik profesör öğretim üyelerinde olmak üzere dekan tarafından üç yıllığına görevlendirilecek öğretim elemanıdır."

"p) Askeri eğitim: Harp okulu öğrencilerinin fiziki ve ruhi yapılarını geliştirmek amacıyla ve kuvvetlerin ihtiyacını karşılayacak şekilde akademik ders programları dışında verilen her türlü uygulamalı eğitimlerdir.

r) Bakan: Millî Savunma Bakanıdır.

s) Bakanlık: Millî Savunma Bakanlığıdır.

t) Kuvvet: Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarıdır.

u) Rektör: Milli Savunma Üniversitesi Rektörüdür."

MADDE 85- 4566 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "yetiştirmek ve ilgili kuvvet komutanlığının ihtiyaç duyması halinde lisans üstü eğitim ve öğretim sağlamaktır" ibaresi "yetiştirmektir" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 86- 4566 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Eğitim-öğretim plan ve programları; bilimsel alan öğretimi ile temel askerlik ve beden eğitimlerini birbirleriyle uyumlu şekilde çağdaş eğitimin yöntem ve ilkeleri ile bütünleştirerek Milli Savunma Üniversitesi Yüksek Danışma Kurulunun kuvvetlerin ihtiyaçlarını gözönünde bulundurarak oluşturacağı görüş ve tavsiyelerine uygun olarak dekanlıklar tarafından hazırlanır. Hazırlanan plan ve programlar Milli Savunma Üniversitesi Senatosunun kararı ve Bakan onayıyla yürürlüğe girer."

MADDE 87- 4566 sayılı Kanunun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 7- Harp okullarının görevleri; kuvvetlerin ihtiyaçları da gözönünde bulundurularak 4 üncü ve 5 inci maddelerde belirtilen

amaç ve ilkelere uygun olarak temel bilimler, mühendislik ve sosyal bilim alanlarından birinde lisans düzeyinde bilgi ve beceriye sahip, mezuniyetten sonra temel eğitim ve öğrenimini müteakip verilecek görevleri yapabilecek, emrindeki personeli ve birliği eğitebilecek ve yönetebilecek muvazzaf subay yetiştirmektir."

MADDE 88- 4566 sayılı Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 8- Harp okullarının eğitim-öğretim faaliyetleri ile idari hizmetleri;

a) Harp okulu kurulları,

b) Harp okulu komutanı,

c) Dekan,

d) Öğrenci alay komutanı,

tarafından yürütülür."

MADDE 89- 4566 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Harp okulu kurulları

MADDE 9- a) Yönetim kurulu: Rektör veya görevlendireceği bir rektör yardımcısının başkanlığında; harp okulu komutanı, dekan, dekan yardımcıları, dekan tarafından seçilecek iki bölüm başkanı, öğrenci alay komutanı ve kurmay başkanından oluşur. Başkan gerekli gördüğü hallerde kurulu toplantıya çağırır.

Yönetim kurulu; yıllık eğitim ve öğretim faaliyetlerini içeren eğitim-öğretim takvimini belirlemek, öğrencilerin kabulü, ders intibakları ve akademik yetersizlik nedeniyle okuldan çıkarılmalarına karar vermek, öğrenci alay komutanlığının yürüttüğü askeri eğitim ve sair etkinlikler ile dekanlık tarafından

yürütülen öğretim faaliyetleri arasındaki eşgüdümü sağlayacak tedbirleri kararlaştırmak, okulun idari işleri ve iç işleyişinin gerçekleştirilmesine dair yıllık planlamayı yapmak, harp okulunun yatırım ve bütçe tasarısını hazırlamakla görevlidir.

b) Öğretim kurulu: Dekanın başkanlığında, dekan yardımcıları ve bölüm başkanlarından oluşur. Dekanın çağrısı üzerine toplanır. Dekan, gerekli görmesi halinde harp okulu komutanı ve öğrenci alay komutanını toplantıya davet eder.

Öğretim kurulu; harp okulunun öğretim programını hazırlamak, öğretim programının amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesinde dekana yardım etmek, yayım faaliyetlerini kararlaştırmak, öğretim materyallerinin esaslarını belirlemek ve üretilmesine karar vermek, dekanın öğretim, araştırma ve yayım faaliyetlerine dair gündeme getireceği konularda karar almak ile eğitim-öğretim ve sınavlara ait işlemler hakkında karar vermekle görevlidir. Öğretim kurulu, geçici çalışma grupları ve eğitim-öğretim koordinatörlükleri kurabilir ve bunların görevlerini düzenleyebilir.

c) Disiplin kurulu: Rektör veya görevlendireceği bir rektör yardımcısının başkanlığında; harp okulu komutanı, dekan, öğrenci alay komutanı, dekan yardımcıları ve disiplin subayından oluşur.

Disiplin kurulu; kurula sevk edilen öğrencilerin disiplin ile ilgili safahatını ve yapılan işlemlerin ilgili mevzuata uygunluğunu inceleyerek, okuldan ilişiklerinin kesilmesine veya kesilmemesine karar verir. Okulla ilişiğin kesilmesi hakkındaki karar, Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile yürürlüğe girer."

MADDE 90- 4566 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Harp okulu komutanı

MADDE 10- Harp okulu komutanı; Rektöre bağlı olarak, dekan sorumluluğunda yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri ile bunlara ilişkin idari işler hariç olmak üzere, harp okullarında

yürütülen askeri eğitim ve diğer tüm faaliyetlerin yönetim, gözetim ve denetiminden sorumlu asker kişidir.

Harp okulunun bütçe teklifini Yönetim Kuruluna sunar.

Harp okulu komutanının ataması, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu hükümlerine göre yapılır."

MADDE 91- 4566 sayılı Kanunun 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 11- Dekan, Rektöre bağlı olup harp okulundaki eğitim ve öğretim, araştırma, etkinlik ve yayım faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu kişi olarak;

a) Her öğretim yılı sonunda ve istendiğinde genel akademik durum ve işleyiş hakkında Rektöre rapor vermek,

b) Eğitim ve öğretimle ilgili birimler ve personel üzerinde genel gözetim ve denetim görevini yapmak,

c) Öğrencilere gerekli araştırma, kültürel ve sosyal etkinlik imkânlarını sağlamak,

d) Kütüphane, müze ve tarihi arşivi kurum kimliğine katkı yapacak şekilde geliştirmek,

hususlarında yetkili ve sorumludur.

Dekan, eğitim ve öğretimin eksiksiz yürütülmesi için gereken idari tedbirler ve destek hizmetleri için harp okulu komutanlığından talepte bulunabilir. Bu talep gecikmeksizin yerine getirilir.

Dekan, Bakan tarafından üç yıllığına atanır. Süresi biten dekan yeniden atanabilir. Dekanın rütbe karşılığı okul komutanının rütbesi ile aynıdır. Okul komutanı ile dekan arasında astlık-üstlük ilişkisi yoktur. Dekan, Türk Silahlı Kuvvetleri sosyal tesislerinden ve kamu konutlarından okul komutanı gibi istifade eder; askeri personel ile

aralarındaki protokol münasebetlerinin düzenlenmesinde de aynı esas uygulanır."

MADDE 92- 4566 sayılı Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 12- Dekan yardımcıları en fazla iki olup, dekana çalışmalarında yardımcı olmakla sorumlu kişilerdir. Görevi başında olmadığı zaman yardımcılarından birisi dekana vekâlet eder.

Dekan yardımcıları Bakan tarafından üç yıllığına atanır. Süresi biten dekan yardımcısı yeniden atanabilir."

MADDE 93- 4566 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Bu Kanundaki amaç ve ilkelere uygun biçimde eğitim, öğretim ve uygulamalı çalışmalar yapmak ve yaptırmak."

MADDE 94- 4566 sayılı Kanunun 18 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 18- Harp okullarındaki boş yardımcı doçent kadroları Rektörlük tarafından ilan edilir. Kadroya talip adaylar başvuru dosyalarını dekanlığa teslim eder. Yeterli şartları taşıdığı dekanlıkça tespit edilenler, harp okulu yönetim kurulu tarafından seçilecek üç öğretim üyesi tarafından ilgili bilim dalında yazılı yabancı dil sınavına alınır. Yabancı dil sınavında başarılı olan adayların dosyaları, incelenmek ve haklarında yazılı bilimsel değerlendirme alınmak üzere en az biri Milli Savunma Üniversitesi dışındaki üniversitelerden olmak üzere kadronun ait olduğu alandan üç öğretim üyesine gönderilir. Raporlar harp okulu yönetim kurulunda değerlendirildikten sonra dekan kendi görüşünü de ekleyerek adayları Rektörlüğe bildirir. Akademik yönden uygun görülen aday, Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile atanır. Kadro için uygun görülen aday, asker kişi ise 926 sayılı Kanuna göre boş kadroya atanır.

Harp okulları kadrosuna ilk kez atanan yardımcı doçentler, iki yıl görev yaparlar. Bu sürenin sonunda, dekanlığın olumlu görüşü ve Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile aynı kadroda görev süresi iki senelik sürelerle uzatılabilir."

MADDE 95- 4566 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 19- Doçentliğe atanmak için; 2547 sayılı Kanunda düzenlenen doçentliğe yükseltilme şartlarını yerine getirmek ve Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında görevli personel için hakkında müspet nitelik belgesi doldurulmuş olmak gereklidir.

Harp okulu dekanlıklarınca ihtiyaç görülen doçent kadroları, Rektörlüğe bildirilir. Rektörlük uygun gördüğü boş doçentlik kadrolarını ilan eder. Kadroya talip adaylar başvuru dosyalarını Rektörlüğe teslim ederler. Uygun şartları taşıdığı Rektörlükçe tespit edilenlerin dosyaları, incelenmek ve haklarında bilimsel yazılı değerlendirme alınmak üzere en az biri Milli Savunma Üniversitesi dışındaki üniversitelerden olmak üzere kadronun ait olduğu alandan üç profesör öğretim üyesine gönderilir. Gelen değerlendirmeler Üniversite Yönetim Kurulu tarafından incelendikten sonra uygun görülen aday Rektörlüğe bildirilir. Akademik yönden uygun görülen aday, Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile atanır. Kadro için uygun görülen aday, asker kişi ise 926 sayılı Kanuna göre boş kadroya atanır."

MADDE 96- 4566 sayılı Kanunun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 20- Profesörlüğe yükselebilmek için; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda düzenlenen profesörlüğe yükseltilme şartlarını yerine getirmek ve Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında görevli personel için hakkında müspet nitelik belgesi doldurulmuş olmak gereklidir.

Harp okulu dekanlıklarınca ihtiyaç görülen profesör kadroları, Rektörlüğe bildirilir. Rektörlük, uygun gördüğü boş profesörlük

kadrolarını ilan eder. Kadroya talip adaylar başvuru dosyalarını Rektörlüğe teslim ederler. Yeterli şartları taşıdığı Rektörlükçe tespit edilenlerin dosyaları, incelenmek ve haklarında bilimsel yazılı değerlendirme alınmak üzere en az ikisi Milli Savunma Üniversitesi dışındaki üniversitelerden olmak üzere kadronun ait olduğu alandan beş profesör öğretim üyesine gönderilir. Gelen değerlendirmeler Üniversite Yönetim Kurulu tarafından değerlendirildikten sonra uygun görülen aday Rektörlüğe bildirilir. Akademik yönden uygun görülen aday, Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile atanır. Kadro için uygun görülen aday, asker kişi ise 926 sayılı Kanuna göre boş kadroya atanır."

MADDE 97- 4566 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Harp okullarında görevli subay öğretim elemanları, doktora derecesine sahip olmaları ve öğretim-araştırma görevlerini başarıyla sürdürmeleri durumunda, Milli Savunma Üniversitesi dışındaki kıt'a, karargâh ve kurumlara atanmaksızın dekanlıkça talep edildiği sürece görevlerine devam edebilirler."

MADDE 98- 4566 sayılı Kanunun 28 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 28- Harp okullarında görevlendirilecek yabancı uyruklu öğretim elemanları; harp okulu dekanlığının talebi ve Rektörlüğün ihtiyaç göstermesi üzerine, Bakan onayı ile sözleşmeli olarak çalıştırılırlar. Sözleşmeli olarak çalıştırılacak yabancı öğretim elemanlarına ödenecek ücret, 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 16 ncı maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunca belirlenen esaslar dâhilinde Bakanlıkça tespit edilir."

MADDE 99- 4566 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 29- Harp okullarının ihtiyacı olan öğretim elemanları, ilgili kuvvet komutanlığının görüşü alınarak Rektörlük

tarafından hazırlanan ve Bakanlık tarafından onaylanan öğretim üyesi temin ve yetiştirme plan ve programları çerçevesinde yurtiçinde ve yurtdışında yetiştirilir."

MADDE 100- 4566 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine "üyelerinin" ibaresinden sonra gelmek üzere "maaş karşılığı" ibaresi ile aynı fıkraya birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı fıkranın son cümlesinde yer alan "enstitü müdürü ile" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

"Ders yükünün on saati aşması durumunda yirmi saati geçmemek kaydıyla ek ders ücreti ödenir."

MADDE 101- 4566 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve Milli Savunma Bakanlığının" ibaresi "ve Rektörün teklifi üzerine Bakan" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 102- 4566 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Öğretim elemanlarının yolluklu veya yolluk olmaksızın yurtiçinde ve yurtdışında kongre, konferans, seminer ve benzeri bilimsel toplantılarla bilim ve meslekleri ile ilgili diğer toplantılara katılmaları, yurtiçinde araştırma ve inceleme görevleri yapmaları, harp okulu dekanlığının teklifine ve Rektörün onayına tâbidir. Ancak yurtdışı araştırma ve inceleme görevlerine Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile katılım sağlanabilir. Yurtiçinde yapılacak kısa süreli bilimsel toplantılara katılım, dekanın iznine tabidir."

"Dış ülkede kalınacak sürenin uzatılması, Rektörün teklifi üzerine Bakanın onayına bağlıdır."

"Harp okulları, Rektörün teklifi ve Bakanın onayıyla yurtdışındaki üniversiteler ve harp okullarıyla öğretim üyesi değişim programları gerçekleştirebilir."

MADDE 103- 4566 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Harp okullarında görevli öğretim elemanları, talep halinde; kendilerinin isteği, dekanlığın görüşü ve Rektörün onayı ile diğer harp okullarında veya yükseköğretim kurumlarında ders vermek üzere görevlendirilebilirler.

Harp okulları, ihtiyacı olan öğretim elemanlarını Rektörlük aracılığıyla ilgili yükseköğretim kurumlarından; herhangi bir yükseköğretim kurumunda çalışmayanları ise kendileri ile koordine ederek doğrudan talep edebilir. Yükseköğretim kurumları dışındaki kurum ve kuruluşlardan yapılacak ilave öğretim elemanı talepleri, Rektörlük kanalı ile yapılır."

"Bu maddede öngörüldüğü şekilde bir harp okulu ile diğer yükseköğretim kurumları arasında karşılıklı olarak ders vermekle görevlendirilen öğretim elemanlarına, 2547 sayılı Kanunun 40 ıncı ve 41 inci maddeleri hükümlerine göre ek ödeme yapılır."

MADDE 104- 4566 sayılı Kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 35- Öğretim faaliyetlerinin bilimsel yönden denetlenmesi, Rektörlük tarafından yapılır.

Bilimsel denetleme; öğretim elemanlarının bilimsel yönden denetlenmesi ile bunların eğitim, öğretim, bilimsel araştırma, yayın, seminer ve uygulama faaliyetlerini de kapsar. Bilimsel denetleme heyeti, Rektörlük tarafından görevlendirilebileceği gibi eğitim, öğretim ve diğer faaliyetlerin bu Kanunda belirtilen amaç ve ilkelere uygunluğunu denetlemek amacıyla Bakan tarafından da görevlendirilebilir."

MADDE 105- 4566 sayılı Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı bendin son cümlesinde yer alan

"Milli Savunma Bakanlığınca" ibaresi "Rektörlük tarafından" şeklinde değiştirilmiştir.

"Hazırlık sınıfında başarısız olanlar Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından üniversite sınavına girdikleri yıl aldıkları puanlarına uygun bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilirler."

MADDE 106- 4566 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan ", enstitü müdürü" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

"Ayrıca 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere ilave olarak; bunlara, 2547 sayılı Kanunda yer alan diğer disiplinsizlikleri işleyen sözleşmeli veya atamalı öğretim elemanlarına yükseköğretim mevzuatı uyarınca verilen disiplin cezaları uygulanır."

MADDE 107- 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkraya (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş ve mevcut (e) bendi (j) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

"c) Bölüm başkanı: O bölümü oluşturan ana bilim dalı başkanları arasından öncelik profesör öğretim üyelerinde olmak üzere yüksek okul müdürü tarafından üç yıllığına görevlendirilecek öğretim elemanını,"

"e) Askeri eğitim: Astsubay meslek yüksek okulu öğrencilerinin fiziki ve ruhi yapılarını geliştirmek amacıyla ve kuvvetlerin ihtiyacını karşılayacak şekilde akademik ders programları dışında verilen her türlü uygulamalı eğitimleri,

f) Bakan: Millî Savunma Bakanını,

g) Bakanlık: Millî Savunma Bakanlığını,

h) Rektör: Milli Savunma Üniversitesi Rektörünü,

ı) Kuvvet: Kara, deniz ve hava kuvvetleri komutanlıklarını,"

MADDE 108- 4752 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Eğitim-öğretim plan ve programları; bilimsel alan öğretimi ile temel askerlik ve beden eğitimlerini birbirleriyle uyumlu şekilde çağdaş eğitim, yöntem ve ilkeleri ile bütünleştirerek, Milli Savunma Üniversitesi Yüksek Danışma Kurulunun kuvvetlerin ihtiyaçlarını gözönünde bulundurarak oluşturacağı görüş ve tavsiyelerine uygun olarak yüksek okul müdürleri tarafından hazırlanır. Hazırlanan plan ve programlar Milli Savunma Üniversitesi Senatosunun kararı ve Bakan onayıyla yürürlüğe girer."

MADDE 109- 4752 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 6- Astsubay meslek yüksek okullarının görevleri; 5 inci maddede belirtilen ilkelere ve kuvvet komutanlıklarının görev ve sorumluluklarına uygun olarak, ön lisans düzeyinde bilgi ve beceriye sahip, ilerideki safhalarda meslek gelişim programlarında belirtilen eğitimleri takip edebilecek nitelikte muvazzaf astsubay yetiştirmektir."

MADDE 110- 4752 sayılı Kanunun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 7- Astsubay meslek yüksek okullarının eğitim ve öğretim faaliyetleri ile idari hizmetleri aşağıda belirtilen organlar tarafından yürütülür:

a) Yüksek okul kurulları.

b) Yüksek okul komutanı.

c) Yüksek okul müdürü.

d) Öğrenci alay veya tabur komutanı."

MADDE 111- 4752 sayılı Kanunun 8 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yüksek okul kurulları

MADDE 8- a) Yönetim kurulu: Rektör veya görevlendireceği bir rektör yardımcısının başkanlığında yüksek okul komutanı, yüksek okul müdürü, müdür yardımcıları, öğrenci alay veya tabur komutanı ve yüksek okul müdürünün seçtiği iki bölüm başkanından oluşur. Başkan gerekli gördüğü hallerde yönetim kurulunu toplantıya çağırır.

Yönetim kurulu; yıllık eğitim ve öğretim faaliyetlerini içeren eğitim-öğretim takvimini belirlemek, öğrencilerin kabulü, ders intibakları ve akademik yetersizlik nedeniyle okuldan çıkarılmalarına karar vermek, öğrenci alay veya tabur komutanlığının yürüttüğü eğitim ve sair etkinlikler ile yüksek okul müdürü tarafından yürütülen öğretim faaliyetleri arasındaki eşgüdümü sağlayacak tedbirleri kararlaştırmak, okulun idari işleri ve iç işleyişinin gerçekleştirilmesine dair yıllık planlamayı yapmak, yüksek okulun yatırım ve bütçe tasarısını hazırlamakla görevlidir.

b) Öğretim kurulu: Yüksek okul müdürü başkanlığında, müdür yardımcıları ve bölüm başkanlarından oluşur. Yüksek okul müdürünün çağrısı üzerine toplanır. Yüksek okul müdürü, gerek görmesi halinde yüksek okul komutanı ve öğrenci alay veya tabur komutanını kurula davet eder.

Öğretim kurulu; öğretim programını hazırlamak, Rektörlük tarafından onaylanan öğretim programının amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesinde yüksek okul müdürüne yardım etmek, yayım faaliyetlerini kararlaştırmak, öğretim materyallerinin esaslarını belirlemek ve üretilmesine karar vermek, yüksek okul müdürünün öğretim, araştırma ve yayım faaliyetlerine dair gündeme getireceği konularda karar almak ve eğitim-öğretim ve sınavlara ait işlemler hakkında karar vermekle görevlidir.

c) Disiplin kurulu: Rektör veya görevlendireceği bir rektör yardımcısının başkanlığında; yüksek okul komutanı, yüksek okul müdürü ve müdür yardımcıları, öğrenci alay veya tabur komutanı ile disiplin subayından oluşur.

Disiplin kurulu; kurula sevk edilen öğrencilerin disiplin ile ilgili safahatını ve yapılan işlemlerin ilgili mevzuata uygunluğunu inceleyerek okuldan ilişiklerinin kesilmesine veya kesilmemesine karar verir. Okulla ilişiğin kesilmesi hakkındaki karar; Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile yürürlüğe girer."

MADDE 112- 4752 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yüksek okul komutanı

MADDE 9- Yüksek okul komutanı, Rektöre bağlı olarak, yüksek okul müdürü tarafından yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri ve bunlara ilişkin idari işler hariç olmak üzere, meslek yüksek okulunda yürütülen askeri eğitim ve diğer tüm faaliyetlerin yönetim, gözetim ve denetiminden sorumlu asker kişidir.

Yüksek okul komutanının atanması, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu hükümlerine göre yapılır."

MADDE 113- 4752 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yüksek okul müdürü ve yardımcıları

MADDE 10- Yüksek okul müdürü, Rektöre bağlı olup; astsubay meslek yüksek okullarındaki eğitim-öğretim, araştırma, etkinlik ve yayım faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu kişidir.

Yüksek okul müdürü, Bakan tarafından üç yıllığına atanır. Süresi biten yüksek okul müdürü yeniden atanabilir. Rütbe karşılığı yüksek okul komutanının rütbesi ile aynıdır ve yüksek okul komutanı

ile arasında astlık-üstlük ilişkisi yoktur. Ayrıca, Türk Silahlı Kuvvetleri sosyal tesislerinden ve kamu konutlarından yüksek okul komutanı gibi istifade eder, askeri personel ile aralarındaki protokol münasebetlerinin düzenlenmesinde de aynı esas uygulanır.

Müdür yardımcıları en fazla iki olup, yüksek okul müdürüne çalışmalarında yardımcı olmakla sorumlu kişilerdir. Yüksek okul müdürü, görevi başında olmadığı zaman yardımcılarından birisi vekâlet eder. Müdür yardımcıları Bakan tarafından üç yıllığına atanır. Süresi biten müdür yardımcısı yeniden atanabilir. Müdür yardımcıları, yüksek okul müdürü görevde bulunduğu müddetçe görev yaparlar."

MADDE 114- 4752 sayılı Kanunun 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 15- Astsubay meslek yüksek okulu müdürlüklerince ihtiyaç duyulan yardımcı doçent kadroları, Rektörlüğe bildirilir. Rektörlük uygun gördüğü boş yardımcı doçent kadrolarını ilan eder. Kadroya talip adaylar başvuru dosyalarını meslek yüksek okulu müdürlüğüne teslim eder. Yeterli şartları taşıdığı meslek yüksek okulu müdürlüğünce tespit edilenler, meslek yüksek okulu yönetim kurulu tarafından seçilecek üç öğretim üyesi tarafından ilgili bilim dalında yazılı yabancı dil sınavına alınırlar. Yabancı dil sınavında başarılı olan adayların dosyaları, incelenmek ve haklarında yazılı bilimsel değerlendirme alınmak üzere en az biri Milli Savunma Üniversitesi dışındaki üniversitelerden olmak üzere kadronun ait olduğu alandan üç öğretim üyesine gönderilir. Raporlar yönetim kurulunda değerlendirildikten sonra yüksek okul müdürü kendi görüşünü de ekleyerek adayları Rektörlüğe bildirir. Akademik yönden uygun görülen aday, Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile atanır. Kadro için uygun görülen aday, asker kişi ise 926 sayılı Kanuna göre boş kadroya atanır.

Meslek yüksek okulu kadrosuna ilk kez atanan yardımcı doçentler, iki yıl görev yaparlar. Bu sürenin sonunda, okul

müdürlüğünün olumlu görüşü ve Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile aynı kadroda görev süreleri iki yıllık sürelerle uzatılabilir."

MADDE 115- 4752 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Astsubay meslek yüksek okulu müdürlüklerince ihtiyaç duyulan doçent kadroları, Rektörlüğe bildirilir. Rektörlük uygun gördüğü boş doçentlik kadrolarını ilan eder. Kadroya talip adaylar başvuru dosyalarını Rektörlüğe teslim ederler. Yeterli şartları taşıdığı Rektörlükçe tespit edilenlerin dosyaları, incelenmek ve haklarında bilimsel yazılı değerlendirme alınmak üzere en az biri Milli Savunma Üniversitesi dışındaki üniversitelerden olmak üzere kadronun ait olduğu alandan üç profesör öğretim üyesine gönderilir. Gelen değerlendirmeler Üniversite Yönetim Kurulu tarafından değerlendirildikten sonra uygun görülen aday Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile atanır. Kadro için uygun görülen aday, asker kişi ise 926 sayılı Kanuna göre boş kadroya atanır."

MADDE 116- 4752 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Astsubay meslek yüksek okulu müdürlüklerince ihtiyaç duyulan profesör kadroları, Rektörlüğe bildirilir. Rektörlük, uygun gördüğü boş profesörlük kadrolarını ilan eder. Kadroya talip adaylar başvuru dosyalarını Rektörlüğe teslim ederler. Yeterli şartları taşıdığı Rektörlükçe tespit edilenlerin dosyaları, incelenmek ve haklarında bilimsel yazılı değerlendirme alınmak üzere en az ikisi Milli Savunma Üniversitesi dışındaki üniversitelerden olmak üzere kadronun ait olduğu alandan beş profesör öğretim üyesine gönderilir. Gelen değerlendirmeler Üniversite Yönetim Kurulu tarafından değerlendirildikten sonra uygun görülen aday Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile atanır. Kadro için uygun görülen aday, asker kişi ise 926 sayılı Kanuna göre boş kadroya atanır."

MADDE 117- 4752 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Astsubay meslek yüksek okullarında görevli subay öğretim elemanları, doktora derecesine sahip olmaları ve öğretim-araştırma görevlerini başarıyla sürdürmeleri durumunda, Milli Savunma Üniversitesi dışındaki kıt'a, karargâh ve kurumlara atanmaksızın yüksek okul müdürünce talep edildiği sürece görevlerine devam edebilirler."

MADDE 118- 4752 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Astsubay meslek yüksek okullarının ihtiyacı olan öğretim elemanları; ilgili kuvvet komutanlığının görüşü alınarak Rektörlük tarafından hazırlanan ve Bakanlık tarafından onaylanan öğretim üyesi temin ve yetiştirme plan ve programları çerçevesinde yurtiçinde ve yurtdışında eğitime gönderilebilirler."

MADDE 119- 4752 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Öğretim üyelerinin maaş karşılığı haftalık ders yükü, en az on saattir. Ders yükünün on saati aşması durumunda yirmi saati geçmemek kaydıyla ek ders ücreti ödenir. Öğretim üyelerinin yaptıkları ve yaptırdıkları uygulamalar ile yönettikleri seminer çalışmalarının ne ölçüde ders yükünden sayılacağı yönetmelikte gösterilir. Astsubay meslek yüksek okullarında kadrolu öğretim görevlileri ile okutmanlar için haftalık ders yükü on iki saatten az olamaz. Bölüm başkanları için haftalık ders yükü, öğretim üyeleri ders yükünün yarısı kadardır. Meslek yüksekokulu müdürü ile astsubay meslek yüksek okulundaki öğretim elemanı kadrosu dışındaki görevlerde çalışanlardan ders görevi verilenler için, haftalık ders yükü zorunluluğu aranmaz."

MADDE 120- 4752 sayılı Kanunun 25 inci maddesinde yer alan "ve Milli Savunma Bakanlığının" ibaresi "ve Rektörün teklifi üzerine Bakan" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 121- 4752 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Öğretim elemanlarının yolluklu veya yolluk almaksızın yurtiçinde ve yurtdışında kongre, konferans, seminer ve benzeri bilimsel toplantılar ile bilim ve meslekleriyle ilgili diğer toplantılara katılmaları, yurtiçi araştırma ve inceleme görevleri yapmaları, yüksek okul müdürlüğünün teklifine ve Rektörlüğün onayına tâbidir. Ancak yurtdışı araştırma ve inceleme görevlerine Rektörün teklifi üzerine Bakan onayı ile katılım sağlanabilir.

Yurtiçinde yapılacak kısa süreli bilimsel toplantılara katılım, yüksek okul müdürünün iznine tabidir."

"Yurtdışında bu maksatla görevlendirilen öğretim elemanlarına yabancı kuruluşlardan burs veya benzeri katkı sağlanmış olsa dahi bunlar görev yapacakları sürece maaşlı izinli sayılırlar.

Dış ülkede kalınacak sürenin uzatılması, Rektörün teklifi üzerine Bakan onayına bağlıdır.

Astsubay meslek yüksek okulları, Rektörün teklifi ve Bakanın onayıyla yurtdışındaki üniversiteler ve meslek yüksek okullarıyla öğretim üyesi değişim programları gerçekleştirebilirler."

MADDE 122- 4752 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Öğretim elemanları, talep halinde; yüksek okul müdürlüğünün görüşü ve Rektörün onayı ile diğer yükseköğretim kurumlarında ve Milli Savunma Üniversitesi bağlılarında görevlendirilebilirler.

Talep halinde öğretim elemanları; yüksek okul müdürlüğünün görüşü ve Rektör onayı ile diğer astsubay meslek yüksek okullarında, harp okullarında veya yükseköğretim kurumlarında ek ders vermek üzere görevlendirilebilirler.

Astsubay meslek yüksek okulları, ihtiyacı olan öğretim elemanlarını Rektör aracılığıyla ilgili yükseköğretim kurumlarından; herhangi bir yüksek öğretim kurumunda çalışmayanları ise kendileri ile koordine ederek doğrudan talep edebilir. Yükseköğretim kurumları dışındaki kurum ve kuruluşlardan yapılacak ilave öğretim elemanı talepleri Rektörlük kanalı ile yapılır."

"Bu maddede öngörüldüğü şekilde bir astsubay meslek yüksek okulu ile diğer yükseköğretim kurumları arasında karşılıklı olarak ders vermekle görevlendirilen öğretim elemanlarına, 2547 sayılı Kanunun 40 ıncı ve 41 inci maddeleri hükümlerine göre ek ödeme yapılır."

MADDE 123- 4752 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Astsubay meslek yüksek okullarının öğretim faaliyetlerinin bilimsel yönden denetlenmesi; yönetmelikte gösterilen esaslara göre, Rektörlük tarafından oluşturulan bilimsel denetleme heyeti tarafından yapılır."

"Eğitim, öğretim ve diğer faaliyetlerin bu Kanunda belirtilen amaç ve ilkelere uygunluğunu denetlemek amacıyla, Bakan tarafından da denetleme heyeti görevlendirilebilir."

MADDE 124- 4752 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin dördüncü fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ayrıca 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere ilave olarak; bunlara, 2547 sayılı Kanunda yer alan diğer disiplinsizlikleri işleyen sözleşmeli veya atamalı öğretim elemanlarına yükseköğretim mevzuatı uyarınca verilen aynı neviden disiplin cezaları uygulanır."

MADDE 125- 4752 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "kurulunun" ibaresi "heyetinin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 126- 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendine "Milli Savunma Bakanlığı," ibaresinden sonra gelmek üzere "Adalet Bakanlığı," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 127- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 24 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına "bütçesindeki" ibaresinden önce gelmek üzere "ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 128- 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 78 inci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ticaret sicili müdürlüğü kurulan odalarda, ticaret sicili müdürlüğü personeli için yapılan harcamaların yarısı personel payının hesaplanmasında dikkate alınmaz."

MADDE 129- 5174 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Oda veya borsaya kayıtlı" ibaresi "Seçim tarihi itibarıyla en az iki yıldır oda veya borsaya kayıtlı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 130- 29/6/2004 tarihli ve 5202 sayılı Savunma Sanayii Güvenliği Kanununun 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu tesisler Makam tarafından oluşturulan heyetler tarafından denetlenir."

MADDE 131- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Yargı çevresinin değişmesi

EK MADDE 1- Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevresinin 25 inci madde uyarınca değişmesi halinde, bu değişikliğin

uygulanması için Resmî Gazetede belirlenen tarihten önce ilk derece mahkemelerince verilen kararların istinaf incelemesinde, karar tarihi itibarıyla yetkili bölge adliye mahkemelerince yargı çevresinin değiştiği gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilemez. Yargı çevresinin değiştirilmesinden önce istinaf incelemesinden geçen dosyalar, yeniden istinaf incelemesine konu edilmesi halinde de ilk incelemeyi yapan bölge adliye mahkemesince sonuçlandırılır.

Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevresinin 25 inci madde uyarınca değişmesi halinde, bu değişikliğin uygulanması için Resmî Gazetede belirlenen tarihten önce bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılığınca açılan soruşturmalar ile bölge adliye mahkemelerinde yürütülmekte olan kovuşturmalarda yargı çevresinin değiştiği gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilemez. Soruşturma neticesinde açılacak kamu davaları da aynı yer bölge adliye mahkemesinde görülür."

MADDE 132- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 188 inci maddesinin birinci fıkrasına "yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "ikibin günden" ibaresi, üçüncü fıkrasına "on yıldan az olmamak üzere hapis ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "bin günden" ibaresi ve yedinci fıkrasına "sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "bin günden" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 133- 5237 sayılı Kanunun 190 ıncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına "on yıla kadar hapis" ibarelerinden sonra gelmek üzere "ve bin günden onbin güne kadar adlî para" ibareleri eklenmiştir.

MADDE 134- 5237 sayılı Kanunun 228 inci maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(3) Suçun bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle işlenmesi halinde üç yıldan beş yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.

(4) Suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

MADDE 135- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 64 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "(ç), (d) ve (e)" ibaresi "(d), (e) ve (f)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 136- 5271 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasına "üç yılı" ibaresinden sonra gelmek üzere ", 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 137- 5271 sayılı Kanunun 139 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Soruşturmacı, kovuşturma evresinde tanık olarak dinlenmesinin zorunlu olması halinde, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan veya ses ya da görüntüsü değiştirilerek özel ortamda dinlenir. Bu durumda 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 9 uncu maddesi hükmü kıyasen uygulanır."

MADDE 138- 5271 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Teknik araçlarla izleme tedbiri ile birlikte gizli soruşturmacı görevlendirilmesi halinde bu fıkrada belirtilen süreler bir kat artırılarak uygulanır."

MADDE 139- 5271 sayılı Kanunun 142 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(9) Tazminat davaları nedeniyle Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hesaplanan nisbî avukatlık ücreti ödenir. Ancak, ödenecek miktar Tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler

için belirlenen maktu ücretten az, ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için belirlenen maktu ücretten fazla olamaz.

(10) Tazminata ilişkin mahkeme kararları, kesinleşmeden ve idari başvuru süreci tamamlanmadan icra takibine konulamaz. Kesinleşen mahkeme kararında hükmedilen tazminat ile vekâlet ücreti, davacı veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirimin yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde ödenir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, karar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur."

MADDE 140- 5271 sayılı Kanunun 158 inci maddesine beşinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(6) İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir. Bu durumda şikâyet edilen kişiye şüpheli sıfatı verilemez. Soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar, varsa ihbarda bulunana veya şikâyetçiye bildirilir ve bu karara karşı 173 üncü maddedeki usule göre itiraz edilebilir. İtirazın kabulü hâlinde Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma işlemlerini başlatır. Bu fıkra uyarınca yapılan işlemler ve verilen kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından görülebilir."

MADDE 141- 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(9) Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ve bu yer ağır ceza mahkemesine aittir. Soruşturmayı Cumhuriyet Başsavcısı veya görevlendireceği vekili bizzat yapar. Başsavcı veya vekili, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen

yapılmasını isteyebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hâkimliğinden talepte bulunur."

MADDE 142- 5271 sayılı Kanunun 196 ncı maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(4) Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir."

MADDE 143- 5271 sayılı Kanunun 216 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu aşamada zorunlu müdafiin hazır bulunmaması hükmün açıklanmasına engel teşkil etmez."

MADDE 144- 5271 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar milletvekilleri hakkında açılmış olan davalarda, bu maddeyi ihdas eden Kanun Hükmünde Kararname ile bu Kanunun 161 inci maddesine eklenen dokuzuncu fıkra hükmü uyarınca yetkisizlik ve görevsizlik kararı verilemez; bu davalara kesin hükümle sonuçlandırılıncaya kadar bu mahkemelerce bakılmaya devam olunur. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar milletvekilleri hakkında başlatılmış soruşturmalarda da bu maddeyi ihdas eden Kanun Hükmünde Kararname ile bu Kanunun 161 inci maddesine eklenen dokuzuncu fıkra hükmü uyarınca yetkisizlik kararı verilemez."

MADDE 145- 5275 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "itibaren bir yıl içinde" ibaresi "31/12/2020 tarihine kadar" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 146- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 8- 5237 sayılı Kanunun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde ve 220 nci maddesinde düzenlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ile bunların mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki karşılığı olan suçlardan ve 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan hükümlü ve tutuklu olanlar ile bu Kanunun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında kalan hükümlü ve tutuklular hakkında verilenler hariç olmak üzere; 1/8/2017 tarihinden önceki eylemler nedeniyle bu Kanunun 39 ila 46 ncı maddeleri uyarınca verilen disiplin cezası ve tedbirleri, infaz edilmeleri kaydıyla 48 inci maddedeki süre ve karar şartı aranmaksızın idare ve gözlem kurulunca verilecek iyi hal kararı üzerine kaldırılır. 55 inci madde hükümleri saklıdır."

MADDE 147- 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 16 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Kolluk birimlerine yapılan ihbar ve şikâyetler üzerine verilen soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararlar da gerekli işlem ve düzeltmelerin yapılması için ilgili kolluk birimine gecikmeksizin gönderilir."

MADDE 148- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan tabloya aşağıdaki sıra eklenmiştir.

"19) Ceza infaz kurumlarında	*Ceza infaz kurumu müdürü, idare memuru, infaz ve koruma başmemuru, infaz ve koruma memuru unvanlı kadrolarda bulunanlar ile Adalet Bakanlığı taşra teşkilatına tahsisli kadro veya pozisyonlarda bulunup ceza infaz kurumlarında görev yapan ve ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklularla bilfiil irtibat içinde olan diğer görevliler,*	*90"*

MADDE 149- 5510 sayılı Kanunun 67 nci maddesinin birinci fıkrasına "bildirimi zorunlu bulaşıcı hastalıklar," ibaresinden sonra gelmek üzere "madde bağımlılığı tedavisine yönelik sağlık hizmetleri," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 150- 24/5/2007 tarihli ve 5668 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Besleme Kanununun başlığı "Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Besleme Kanunu" şeklinde ve 1 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(1) Bu Kanun, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında beslenme ve temizlik gereksinimleri Devlet tarafından karşılanacaklara yönelik yürütülecek işlemlerin ilke ve yöntemlerini belirler."

MADDE 151- 5668 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı fıkraya (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (c) ve (ç) bentleri eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

"a) Türk Silahlı Kuvvetleri: Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlığını,

b) Askerî personel: Subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, askerî öğrenci, sivil memur, işçi, erbaş ve erleri,

c) Jandarma Genel Komutanlığı personeli: Jandarma Genel Komutanlığı kadrolarında bulunan subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi öğrencisi, sivil memur, işçi, erbaş ve erleri,

ç) Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli: Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarında bulunan subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman erbaş, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi öğrencisi, sivil memur, işçi, erbaş ve erleri,"

MADDE 152- 5668 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına "askerî öğrenci," ibaresinden sonra gelmek üzere "Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi öğrencisi," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 153- 5668 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin başlığı "Kazandan beslenen askerî personel ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline tayın bedeli verilmesi" şeklinde ve aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan "askerî personelin," ibaresi "askerî personel ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 154- 5668 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "erbaş, er ve askerî öğrencilerin" ibaresi "askerî personel ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 155- 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 7- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle Kurul müfettişliğine yapılacak atamalarda, 15 inci maddede öngörülen beş yıllık hizmet süresi üç yıl olarak uygulanır."

MADDE 156- 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 268 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "(ç), (d) ve (e)" ibaresi "(d), (e) ve (f)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 157- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıda fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(1) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından il merkezindeki ticaret ve sanayi odaları ile ticaret odalarında faaliyet gösterecek

şekilde ticaret sicili müdürlükleri kurulur. Bakanlık il merkezleri dışındaki odalarda ticaret sicili müdürlükleri kurabileceği gibi müdürlüklere bağlı şubeler de kurabilir."

"(2) Ticaret sicili, Bakanlığın gözetim ve denetiminde ticaret sicili müdürlükleri ve şubeleri tarafından tutulur."

MADDE 158- 6102 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"(1) Ticaret sicili, ticaret sicili müdürü tarafından yönetilir. Ticaret sicili müdürü, 26 ncı maddeye göre çıkarılan yönetmelikte belirlenen nitelikleri haiz kişiler arasından odanın teklifi üzerine veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının uyarısına rağmen otuz gün içerisinde teklif edilmemesi halinde resen Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca atanır ve aynı usulle görevden alınabilir. Aynı usulle ticaret sicili müdürlüğünün iş hacmine göre, yeteri kadar müdür yardımcısı görevlendirilir. Ticaret sicili müdürlüklerinde çalışacak personelin tavan ve taban ücreti her yıl Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin görüşü alınarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenir."

"Odalar tarafından ticaret sicili müdürü ve müdür yardımcıları ile ticaret sicil işlemlerinde görevli personele görevleri dışında başka bir görev verilemez."

MADDE 159- 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (f) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"f) Güvenlik soruşturması olumlu sonuçlanmış olmak; güvenlik soruşturmasının sonucunun henüz gelmediği hallerde arşiv araştırması olumlu sonuçlanmış olmak."

MADDE 160- 6191 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

"d) Güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanmak."

"h) Güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanmak."

MADDE 161- 6191 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde ve aynı maddenin onuncu fıkrasında yer alan "Genelkurmay Başkanlığı" ibaresi "ilgisine göre göre Milli Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

"a) Ana, baba, eş, çocuk ve kardeşlerinin ölümü hâlinde on gün, kendisinin evlenmesi halinde yedi gün, eşinin doğum yapması halinde on gün,"

MADDE 162- 6191 sayılı Kanunun eki (2) sayılı cetvel aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) SAYILI CETVEL
SÖZLEŞMELİ ERBAŞ/ERLER İÇİN İKRAMİYE GÖSTERGE TABLOSU

Hizmet Yılı	*Oran*
1	*8,37*
2	*16,75*
3	*33,38*
4	*41,62*
5	*49,87*
6	*58,12*
7 ve üzeri	*82,85*

"

MADDE 163- 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

"z) Kabul edilemeyen yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak

mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine veya ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi,

aa) Taşıyıcı: Yabancı uyruklu yolcuları taşıyan kara, hava, deniz ve demiryolu taşıtlarının gerçek veya tüzel kişi olan sahiplerini veya ticari kara, hava, deniz ve demiryolu işletmecilerini,"

MADDE 164- 6458 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

"ç) Kabul edilemeyen yolcunun taşınmasını engellemek için gerekli tedbirleri almakla,

d) Kabul edilemeyen yolcuların geri gönderilene kadar beslenme, konaklama ve acil sağlık giderlerini karşılamakla,

e) Kabul edilemeyen yolculara ilişkin gerekli bildirimleri yapmakla,"

MADDE 165- 6458 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ile aynı maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiş, mevcut dördüncü fıkrasına "valilik veya" ibaresinden sonra gelmek üzere "Genel Müdürlük ya da" ibaresi ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"d) 98 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan yükümlülüklere uymayan taşıyıcılar hakkında, fiil suç oluşturmadığı takdirde, bin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar,"

"(2) Geçerli seyahat belgesi, Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarından verilmiş yabancı kimlik kartı, ikamet izni veya geçerli yol izin belgesi olmayan yabancı şahısların ülkeye girmesine, ülkeden çıkarılmasına, ülke içinde herhangi bir araç veya binek hayvan vasıtasıyla veya yaya olarak seyahat etmesine imkân sağlayan kişilere, kanunlarda ayrıca suç olarak tanımlanmayan eylemler nedeniyle tespit edilen her bir yabancı sayısınca bin Türk Lirası idari para cezası verilir."

"(6) Düzensiz göçü önlemek maksadıyla Bakanlıkça yürürlüğe konulan düzenlemelerde belirtilen yükümlülüklere uymayanlara Genel Müdürlük veya valilikler tarafından beşyüz Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilebilir."

MADDE 166- 6458 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendine (1) numaralı alt bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki alt bent eklenmiş ve mevcut (2) numaralı alt bent buna göre teselsül ettirilmiştir.

"2) Gerekli görülmesi hâlinde insan ticareti mağduru hakkında açılacak ya da açılan her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılmak,"

MADDE 167- 22/1/2015 tarihli ve 6586 sayılı Millî Mayın Faaliyet Merkezi Kurulmasına İlişkin Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına "amacıyla" ibaresinden sonra gelmek üzere "Bakanlığa bağlı müstakil daire başkanlığı olarak" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 168- 6586 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Genel Plan ve Prensipler Genel Müdürü" ibareleri "Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 169- 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (j) bendinde yer alan "(e)" ibaresi "(f)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 170- 6754 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "(ç), (d) ve (e)" ibaresi "(d), (e) ve (f)" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 171- 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında

Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

"Milli Savunma Üniversitesine bağlı harp okulları, astsubay meslek yüksekokulları ve enstitülerde atamalı veya görevli sivil öğretim elemanlarına almakta oldukları brüt üniversite ödeneğinin %30'u oranında ayrıca ödeme yapılır. Bu ödeme damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz."

MADDE 172- 6756 sayılı Kanuna 8 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 8/A maddesi eklenmiştir.

"Disiplin işlemleri

MADDE 8/A- (1) Milli Savunma Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı eğitim kurumlarında görevli öğretim elemanlarına disiplin ve cezai hükümler açısından, Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapan sivil memurlara uygulanan hükümler tatbik edilir. Ayrıca 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere ilave olarak; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda yer alan diğer disiplinsizlikleri işleyen sözleşmeli veya atamalı öğretim elemanlarına yükseköğretim mevzuatında yer alan aynı neviden disiplin cezaları uygulanır."

MADDE 173- 6756 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu maddenin yayımı tarihinden itibaren 31/12/2020 tarihine kadar enstitülere giriş ve kabul şartları, kuvvet komutanlıklarının ihtiyaçları ve personel durumu dikkate alınarak Milli Savunma Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 174- 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(8) Kayyımların yetkileri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde, şirketin ortaklarının şirkette sahip olduğu pay oranında yeni kurulacak şirketlerde pay sahibi olmaları koşuluyla şirket yönetim organının önerisi ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakanın onayıyla yeni şirket kurulmasına karar verilebilir. Bu halde şirket ortaklarının yeni şirket kurulmasına ilişkin izin ve muvafakati aranmaz. Kurulacak şirketin sermayesi kayyımların yetkileri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirket tarafından ayni veya nakdi olarak karşılanır. Yeni şirket kuruluşuna ilişkin hususlar şirketlerin yönetim organlarınca hazırlanır ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakanın onayına sunulur. Bakanın onayıyla kuruluş gerçekleşir ve tescile tabi tüm hususlar her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olmak üzere ilgili ticaret sicilinde resen tescil ve ilan olunur. Bu fıkra uyarınca gerçekleştirilecek kuruluş işlemleri ilgili mevzuata tabi olmaksızın uygulanır. Yeni kurulan şirkette kayyımlık yetkisi bir mahkeme veya hakim kararına gerek olmaksızın Fona devredilmiş sayılır.

(9) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyımlık görevini yürüttüğü şirketlerin genel kurullarının yetkileri, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olunmaksızın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan tarafından kullanılabilir.

(10) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun ilişkili olduğu Bakan, bu madde kapsamındaki yetkilerini kısmen veya tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanına veya Fon Kuruluna devredebilir."

MADDE 175- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 22- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinin (C) fıkrası uyarınca yapılacak ödemelerde 24/8/2016 (dahil) tarihinden itibaren gerçekleştirilen görevlendirmeler esas alınır.

28 inci maddenin (Ç) fıkrasında yapılan değişiklik hükümleri 6/1/2017 tarihinden geçerli olmak üzere uygulanır."

MADDE 176- 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 43 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "1/9/2017" ibaresi "1/9/2018" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 177- 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesinin birinci fıkrasına (f) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

"g) Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü.

ğ) Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü."

MADDE 178- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye 14 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 14/A ve 14/B maddeleri eklenmiştir.

"Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

MADDE 14/A- (1) Halk Sağlığı Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Halk sağlığını korumak ve geliştirmek, sağlık için risk oluşturan faktörlerle mücadele etmek.

b) Birinci basamak sağlık hizmetlerini yürütmek, bu amaçla birinci basamak sağlık kuruluşlarını kurmak ve işletmek, gerektiğinde bunları birleştirmek, ayırmak, nakletmek veya kapatmak.

c) Bulaşıcı, bulaşıcı olmayan, kronik hastalıklar ve kanser ile anne, çocuk, ergen, yaşlı ve engelli gibi risk gruplarıyla ilgili olarak izleme, sürveyans, inceleme, araştırma, bağışıklama ve kontrol

çalışmaları yapmak, bunlarla ilgili verilerin toplanmasını sağlamak, belirlenen hedefler doğrultusunda plan ve programlar hazırlamak, uygulamaya koymak, denetlenmesini sağlamak, değerlendirmek ve gerekli önlemleri almak.

ç) Yaşam kalitesini yükseltecek alışkanlıkları kazandırarak toplumdaki tüm bireylerin sağlığını geliştirmek; hatalı beslenme alışkanlıkları, obezite, sigara ve benzeri zararlı maddelerin yol açtığı sağlık riskleri ve tehditleri ile mücadele etmek, bu hususları izlemek, araştırmak, veri toplanmasını sağlamak ve değerlendirmek.

d) Birey, toplum ve çevre sağlığını etkileyen ve genel sağlığı ilgilendiren her tür etkeni incelemek, teşhis etmek, değerlendirmek ve kontrol etmek üzere gerekli laboratuvar hizmetlerinin organizasyonunu sağlamak ve ulusal referans laboratuvarı kurmak ve işletmek, içme suları, biyosidal ürünler gibi görev alanına giren konularda tüketici güvenliği ile ilgili tedbirleri almak ve buna yönelik her türlü iş ve işlemi tesis etmek.

e) Sağlık tehditlerine yönelik erken uyarı ve cevap geliştirilmesi amacıyla gerekli organizasyonu sağlamak, halk sağlığını tehdit eden konularda gereken tüm tedbirleri almak ve gerektiğinde müeyyide uygulamak.

f) Biyolojik ürünler ve test materyali ile benzeri ürünlerle ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunmak, bu ürünleri temin etmek veya edilmesini sağlamak, ürettirmek ve gerektiğinde üretmek.

g) Görev ve sorumluluk alanıyla ilgili olarak hizmet standardizasyonunu sağlamak, meslek personelinin yetişmesi için ilgili kurumlarla işbirliği yaparak eğitim programları hazırlamak, eğitim ve yayın faaliyetinde bulunmak.

ğ) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü

MADDE 14/B- (1) Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Bakanlığa bağlı hastaneleri, ağız ve diş sağlığı merkezlerini ve benzeri sağlık kuruluşlarını kurmak ve işletmek, gerektiğinde bunları birleştirmek, ayırmak, nakletmek veya kapatmak.

b) Sağlık kuruluşlarında her türlü koruyucu, teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak, faaliyetleri izlemek ve değerlendirmek, iyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmak.

c) Performans değerlendirmesi yapmak ve değerlendirme sistematiği için her türlü alt yapıyı kurmak.

ç) Sağlık kuruluşlarında hasta haklarına, hasta ve çalışanların sağlığına ve güvenliğine yönelik iyileştirme çalışmaları yapmak.

d) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak."

MADDE 179- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Müsteşar veya görevlendireceği müsteşar yardımcısı, Sağlık Hizmetleri, Halk Sağlığı ve Kamu Hastaneleri Genel Müdürleri veya görevlendirecekleri birer yardımcıları ile I. Hukuk Müşaviri veya görevlendireceği bir hukuk müşaviri,"

MADDE 180- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 25 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 25- (1) Bakanlık ve bağlı kuruluşları, ilgili mevzuatına uygun olarak taşra teşkilatı kurmaya ve kaldırmaya yetkilidir.

(2) Bakanlığın il ve ihtiyaca göre kurulacak ilçe yönetim birimleri il ve ilçe sağlık müdürlükleridir. İl sağlık müdürlüğü bünyesinde ihtiyaca göre halk sağlığı, kamu hastaneleri, ilaç ve tıbbi cihaz, sağlık ve acil sağlık hizmetleri ile personel ve destek hizmetlerini yürütmek üzere başkanlıklar kurulabilir.

(3) İl sağlık müdürleri Bakanlığın il düzeyindeki hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesinden sorumludur; Bakanlığın düzenlemeleri çerçevesinde il düzeyinde personelin adil ve dengeli dağılımını yapar ve bu amaçla il içinde personel nakil ve görevlendirme işlemlerini doğrudan gerçekleştirir.

(4) İl sağlık müdürü, acil sağlık hizmetlerinin yürütülmesi için kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilere ait tüm sağlık kurum ve kuruluşlarının sevk ve idaresinden sorumlu ve bu konuda yetkilidir.

(5) Birden fazla ildeki sağlık hizmetlerinin birarada değerlendirilmesi, gelişmişlik farklarının giderilmesi ve hizmetlerin ve ihtiyaçların müşterek planlanması amacıyla Bakanlıkça belirlenen illerdeki müdürlerden biri koordinatör olarak görevlendirilebilir."

MADDE 181- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye 25 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 25/A maddesi eklenmiştir.

"Hastanelerin yönetimi ve denetimi

MADDE 25/A- (1) Hastaneler hastane başhekimi tarafından yönetilir. Hastane başhekimine bağlı olarak idari ve mali işler ile sağlık bakım hizmetleri müdürlükleri kurulur. Bakanlık tarafından, hastanelerin büyüklükleri dikkate alınarak belirlenen hallerde, yönetim görevleri tek kişiye verilebilir veya hastanedeki müdürlüklerin sayısı dörde kadar artırılabilir; bu durumda görev dağılımları yeniden belirlenir.

(2) Bakanlıkça tespit edilen norm ve standardı aşmamak kaydıyla il sağlık müdürü tarafından belirlenen sayıda başhekim yardımcılıkları ve müdür yardımcılıkları oluşturulur.

(3) Hastaneler; tıbbi ve mali kriterler ile kalite, hasta ve çalışan güvenliği ve eğitim kriterleri çerçevesinde Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslara göre altı aylık veya bir yıllık sürelerle değerlendirmeye tabi tutulur. Bu değerlendirme, kamu veya özel değerlendirme kuruluşlarına da yaptırılabilir. Değerlendirme

sonuçlarına göre hastaneler yukarıdan aşağıya doğru (A), (B), (C), (D) ve (E) şeklinde gruplandırılır. Hastanelerin ağırlıklı ortalaması, il düzeyinde hastanelerin grubunu belirler.

(4) Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre il düzeyinde hastanelerin;

a) Grup düşürülmesi,

b) (D) grubunda devralınması halinde, üçüncü değerlendirme sonucunda üst gruba çıkarılamamış olması,

c) (E) grubunda devralınması halinde, ikinci değerlendirme sonucunda üst gruba çıkarılamamış olması,

ç) Bünyesindeki hastanelerden birinin ard arda yapılan iki değerlendirmede de grup düşürülmesi,

d) Bünyesindeki hastanelerden birinin (E) grubu olarak devralınması halinde, ikinci değerlendirme sonucunda bu hastanenin bir üst gruba çıkarılamamış olması,

hallerinde Bakanlıkça il sağlık müdürünün ve varsa ilgili başkanın görevine son verilir. Bu fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan hallerin hastane ölçeğinde gerçekleşmesi durumunda ise başhekimin görevine son verilir."

MADDE 182- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 35- (1) Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatından; Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumu ise merkez teşkilatından meydana gelir. Ancak Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumu ihtiyaç halinde denetim hizmetlerini yürütmek üzere merkeze bağlı gruplar oluşturabilir.

(2) Merkez teşkilatları;

a) Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünde; Genel Müdür, iki genel müdür yardımcılığı, daire başkanlıkları ile strateji geliştirme daire başkanlığından,

b) Türkiye İlaç ve Tıbbî Cihaz Kurumunda; Başkan, beş başkan yardımcılığı, daire başkanlıkları, ihtiyaca göre kurulacak danışma ve denetim birimleri ile strateji geliştirme daire başkanlığından,

meydana gelir."

MADDE 183- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 42 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Atama, personelin niteliği ve mali haklar

MADDE 42- (1) Bakanlıkta ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen pozisyonlarda sözleşmeli olarak personel istihdam edilir. Yeni açılacak hastaneler için söz konusu cetveldeki başhekim, başhekim yardımcısı, müdür ve müdür yardımcısı pozisyonu sayıları, Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Bakanlıkça %20'ye kadar artırılabilir. Bakanlık ve bağlı kuruluşlarındaki diğer personel 657 sayılı Kanun ve 4924 sayılı Kanuna tabi olarak çalışır.

(2) Bakanlık ve bağlı kuruluşlarında, 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanunun eki cetvellerde sayılanlar dışında kalan memurların atamaları Bakan tarafından yapılır. Bakan, gerekli gördüğü hallerde atama yetkisini merkez teşkilatında alt kademelere ve bağlı kuruluşların üst yöneticilerine devredebilir.

(3) Ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen pozisyonlardaki sözleşmeli personelde, en az lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından mezun olma şartı ve 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar aranır.

(4) İl ve ilçe sağlık müdürünün tabip olması; il sağlık müdürü, başkan, başkan yardımcısı ve hastane müdürünün kamuda veya özel sektörde en az beş yıl, uzman ve müdür yardımcısının en az üç yıl iş tecrübesine sahip olması gerekir.

(5) Eğitim ve araştırma hastaneleri başhekiminin eğitim görevlisi tabip veya tıp alanında doçent veya profesör unvanlı tabip; diğer hastane başhekimlerinin uzman tabip veya tıp, hukuk, kamu yönetimi, işletme, sağlık yönetimi alanında lisans, yüksek lisans veya doktora eğitimi almış tabip; yüz yatağın altındaki hastane başhekimlerinin tabip; ağız ve diş sağlığı ile ilgili hastanelerde başhekimin diş hekimi olması; başhekim yardımcılarının ise tıp, diş hekimliği veya eczacılık öğrenimi almış olması veya lisansüstü eğitim yapmış olmaları kaydıyla sağlık bilimleri lisansiyeri olması gerekir.

(6) Açıktan alınacak uzmanların Kamu Personeli Seçme Sınavından en az yetmiş puan almış olmaları şarttır. Uzmanların dağılımına ve işe alımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir. Açıktan istihdam edilen uzmanların oranı toplam uzman sayısının yüzde otuzunu geçemez.

(7) Ekli (II) sayılı cetvelde yer alan sözleşmeli personelle ilgili bu maddede belirtilen asgari şartların dışında Bakanlıkça ilave nitelik ve şartlar belirlenebilir.

(8) İlgili birimlerin fonksiyonları, rolleri ve hizmet ihtiyaçları dikkate alınarak ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen sözleşmeli personel pozisyonlarının normları Bakanlıkça belirlenir.

(9) Ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen pozisyonlardaki sözleşmeli personelin sözleşmeleri Bakan tarafından imzalanır. Bakan, gerekli gördüğü hallerde sözleşme imzalama yetkisini merkez teşkilatı ile taşra teşkilatındaki yöneticilere devredebilir.

(10) Ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen pozisyonlardaki sözleşmeli personelin sözleşmeleri iki yıldan dört yıla kadar yapılabilir ve süre sonunda tekrar sözleşme imzalanabilir. Bu şekilde istihdam edilecek personelle yapılacak sözleşme ekinde kurumsal hedefler ve performans değerlendirme kriterleri de gözetilerek hazırlanan bireysel performans kriterleri ve hedefleri belirtilir. Sözleşme eki performans hedeflerindeki gerçekleşmelere bağlı olarak

süresinden önce de sözleşmeler sona erdirilebilir. Başarısızlık sebebiyle il sağlık müdürünün değişmesi halinde başarısızlığa sebebiyet veren başkan ve yardımcıları ile ilçe sağlık müdürlerinin ve başhekimlerin sözleşmeleri kendiliğinden sona erer. Başarısızlık sebebiyle başhekimlerin sözleşmesinin sona erdirilmesi halinde başhekim yardımcıları ile müdür ve yardımcılarının sözleşmeleri de kendiliğinden sona erer. Sürenin bitmesi veya herhangi bir sebeple sözleşmenin sona ermesi halinde yeni sözleşmeler yapılıncaya kadar bu görevler iki ayı geçmemek kaydıyla geçici süreli görevlendirilenler tarafından yürütülür. Başhekimin değişmesine bağlı olarak sözleşmesi sona eren personelle yeniden sözleşme yapılabilir.

(11) Ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen sözleşmeli pozisyonlarda açıktan istihdam edilen personelin herhangi bir suretle sözleşmeleri sona erdiğinde ilişikleri kesilir ve sözleşmeli çalışmaları, memurluk veya diğer personel istihdam şekillerinden birine geçiş bakımından kazanılmış hak teşkil etmez.

(12) Kamu kurum ve kuruluşlarında memur olarak istihdam edilenlerden uygun niteliklere sahip olanlar, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakati ile ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen pozisyonlarda sözleşmeli statüde istihdam edilebilir. Bu şekilde istihdam edilenler kurumlarından aylıksız izinli sayılır. Bunlara kurumlarınca peşin olarak ödenen aylıklar için borç çıkarılmaz ve sözleşme ücretleri takip eden aybaşı itibarıyla ödenmeye başlanır. Söz konusu personel aylıksız izinli sayıldıkları kadro unvanları dikkate alınmak suretiyle 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olmaya devam ederler. İlgililerin bu şekilde aylıksız izinde geçirdikleri süreler önceki kadro unvanları esas alınmak suretiyle emekli keseneğine esas aylık unsurlarının veya sigorta primine esas kazanç unsurlarının tespitinde dikkate alınır. Bu fıkra kapsamına girenlerin aylıksız izinli sayıldıkları süreler emekli ikramiyesinin hesabında dikkate alınır. Yükseköğretim kurumlarının öğretim üyesi kadrosunda bulunanlardan sözleşmeli statüde istihdam edilenlerin sözleşmeli olarak çalıştıkları süreler, akademik unvanların kazanılması, yükseköğretim kurumları

dışında kullanılması ve diğer özlük işlemlerinde değerlendirilmesi bakımından yükseköğretim kurumlarında geçmiş sayılır. Sözleşmesi herhangi bir surette sona eren personel, bir ay içinde kurumuna müracaatı halinde, kurumunca bir ay içinde kadrosuna atanır ve bu görevlerde geçen hizmetleri kazanılmış hak aylık ve derecelerinde değerlendirilir.

(13) Ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen pozisyonlarda sözleşmeli istihdam edilenlerden onikinci fıkra kapsamına girmeyenler, sosyal güvenlik açısından 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kabul edilirler.

(14) Ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen personele, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre belirlenen tavan ücret esas alınarak genel bütçeden ekli (III) sayılı cetvelde belirlenen oranlarda peşin olarak ücret ödenir. Ayrıca bağış, faiz ve kira gelirleri hariç olmak üzere döner sermaye gelirlerinden aynı cetvelde belirlenen tavan oranları geçmemek kaydıyla ek ödeme yapılabilir. Bakanlıkça belirlenen hizmet sunum şartları ve kriterleri de dikkate alınmak suretiyle, bu ödemenin oranı ile usul ve esasları; personelin görevi, eğitim durumu, çalışma şartları ve çalışma süreleri, hizmete katkısı, performansı ve çalıştığı hastanenin grubu gibi unsurlar esas alınarak Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Bakanlıkça belirlenir.

(15) Ekli (II) sayılı cetvelde belirtilen sözleşmeli personele yapılacak ek ödemeler, çalışmayı takip eden ayın başında yapılır. Sözleşmeli personele yukarıda sayılanlar dışında herhangi bir ad altında ödeme yapılamaz ve sözleşmelere bu hususta hüküm konulamaz.

(16) Sözleşmeli personel; kazanç getirici başka bir iş yapamaz, resmî veya özel herhangi bir müessesede maaşlı, ücretli veya sözleşmeli olarak görev alamaz, serbest olarak sanat ve mesleklerini icra edemez, 657 sayılı Kanunda Devlet memurları için yasaklanmış bulunan eylemlerde bulunamaz.

(17) Sözleşmeli personelin haftalık çalışma süresi emsali Devlet memurları ile aynıdır.

(18) Sözleşmeli personel olarak görev yapanlar, ihtiyaç halinde Bakanlığın ve bağlı kuruluşlarının merkez teşkilatında daire başkanı ve daha üst yönetici kadrolarıyla Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığının Başkan, Başkan Yardımcısı, Enstitü Başkanı ve Genel Sekreter unvanlı kadrolarında süreli olarak görevlendirilebilir ve bu husus sözleşmelerde belirtilir.

(19) Sözleşmeli personelin izinleri ve sosyal güvenlik açısından 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına girenlerin iş sonu tazminatı hususlarında 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (B) bendine göre istihdam edilen sözleşmeli personele ilişkin hükümler uygulanır. Söz konusu personel için işsizlik sigortası primi ödenmez.

(20) Sözleşmeli personelin disiplin amirlerinin tayini ile çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından belirlenir. Bunlardan idari görevlerde bulunanlara memurların disiplin amirliği yetkisi verilebilir.

(21) Devlet hizmeti yükümlülüğünü yapmakta olan personel, atanmış olduğu sağlık kurumunda bu madde kapsamında sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilir. Ancak il merkezindeki sağlık kurumlarına atanmış olan Devlet hizmeti yükümlüleri il sağlık müdürlüğündeki sözleşmeli pozisyonlarında çalıştırılabilir. Bu personelin sözleşmeli olarak geçen süreleri Devlet hizmeti yükümlülüğünden sayılır.

(22) 4924 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde sözleşmeli olarak çalışan tabipler ihtiyaç halinde, istihdam edildikleri hizmet biriminde olmak kaydıyla, ekli (II) sayılı cetvelde sayılan başhekim ve başhekim yardımcısı veya lüzumu halinde ilçelerde ilçe sağlık müdürü pozisyonlarında görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilenlere bu görevlerinden dolayı ayrıca herhangi bir ödeme yapılmaz."

MADDE 184- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 51 inci maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut üçüncü fıkra dördüncü fıkra şeklinde teselsül ettirilmiştir.

"(3) Bakanlık, yurt dışında sağlık hizmeti sunmak amacıyla sağlık hizmet birimleri kurabilir ve işletebilir. Bu amaçla ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları, finans ve yardım kuruluşları ile işbirliği ve ortak çalışma yapabilir. Bu kapsamdaki sağlık hizmet birimlerinin kuruluşu, işleyişi, personel istihdamı ve bunlara mali ve sosyal hak kapsamında yapılacak ödemeler ile diğer mali ve idari hususlar Bakanlar Kurulunca belirlenir. Bu fıkra kapsamında kamu kurumlarında çalışanlardan görevlendirilenler, çalıştıkları sürede aylıksız izinli sayılır. Aylıksız izin verilmek suretiyle görevlendirilenlerden, önceki görevleri sebebiyle ve 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi veya geçici 4 üncü maddesi kapsamında sigortalı veyahut iştirakçi sayılanların; aylıksız izinli sayıldıkları sürece aynı kapsamdaki sigortalılık veya iştirakçilik ilişkisi devam eder. İlgililerin bu şekilde aylıksız izinde geçirdikleri süreler önceki kadro unvanları esas alınmak suretiyle emekli keseneğine esas aylık unsurlarının veya sigorta primine esas kazanç unsurlarının tespitinde ve emekli ikramiyesinin hesabında dikkate alınır. Bu fıkra kapsamına girenler ile bunların yurt dışında birlikte yaşadıkları ve 5510 sayılı Kanuna göre bakmakla yükümlü oldukları kişilerin yurt dışındaki sağlık giderleri, aylıksız izin dönemini geçmemek kaydıyla sürekli görevle yurt dışına gönderilen Devlet memurları için 5510 sayılı Kanunda belirlenmiş olan usul ve esaslar çerçevesinde karşılanır. Bu fıkra uyarınca görevlendirilenlerden görev süresinin bitimini veya görevlendirmenin sonlandırılmasını izleyen onbeş gün içinde görevlerine dönmeyenler memuriyetten çekilmiş sayılırlar. Göreve dönenlerin aylıksız izinde geçirdikleri süreler kazanılmış hak aylık ve derecelerinde değerlendirilir."

MADDE 185- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 1- (1) 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelde yer alan Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu kadroları ile birlikte cetvelden çıkarılmıştır. Bu cetvellerde yer alan kadrolar, merkez teşkilatlarındaki Kurum Başkanı, Kurum Başkan Yardımcısı ve I. Hukuk Müşaviri kadroları ile Türkiye Halk Sağlığı Kurumunun taşra teşkilatındaki müdür ve müdür yardımcısı kadroları ile münhal şube müdürü kadroları hariç olmak üzere, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Sağlık Bakanlığına ait bölümünün ilgisine göre merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatına ait kısımlarına eklenmiştir. Aynı cetvelin Sağlık Bakanlığına ait bölümünün merkez teşkilatı kısmındaki "genel müdür" kadro sayısı "10", "genel müdür yardımcısı" kadro sayısı "22" şeklinde değiştirilmiş; taşra teşkilatındaki il sağlık müdürü, il sağlık müdür yardımcısı ve ilçe sağlık müdürü kadroları ile münhal şube müdürü kadroları iptal edilerek anılan cetvelden çıkarılmıştır. Ekli (6) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğüne ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 186- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 15- (1) Bakanlık teşkilat ve kadrolarını bu maddenin yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine uygun hale getirir. Teşkilat ve kadrolar bu Kanun Hükmünde Kararnameye uygun hale getirilinceye kadar, görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler ve personel tarafından; harcama ve ödemeler de ilgili bütçesinden yapılmaya devam edilir.

(2) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin gerektirdiği düzenleyici işlemler bu maddenin yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yürürlüğe konulur. Anılan düzenlemeler yürürlüğe konuluncaya kadar, mevcut düzenlemelerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

(3) Bu Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılan Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkanlıklarının üçüncü kişilerle yapmış olduğu veya taraf olduğu her türlü taahhüt, sözleşme, hak, alacak ve borçları ile dava ve icra tâkipleri, teşkilat bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine uygun hale getirildiğinde Bakanlığa devredilmiş sayılır.

(4) Bu maddenin yayımı tarihinde görevde bulunan Bakanlık, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanmış veya görevlendirilmiş olup kadroları iptal edilen personelden; Kurum Başkanı, Kurum Başkan Yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri, İl Sağlık Müdürü, İl Sağlık Müdür Yardımcısı, İlçe Sağlık Müdürü, Halk Sağlığı Müdürlüğünde müdür ve müdür yardımcısı olanların görevleri bu maddenin yayımı tarihinde sona erer. Bunlardan Kurum Başkan Yardımcısı ve I. Hukuk Müşaviri kadrolarına asaleten atanmış bulunanlar Genel Müdür Yardımcısı kadrolarına; il sağlık müdür yardımcısı ve halk sağlığı müdürlüğünde müdür yardımcısı kadrolarına asaleten atanmış bulunanlar ise şube müdürü kadrolarına halen bulundukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Kadro unvanı değişmeyen diğer personel, ilgisine göre Bakanlığın merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatındaki aynı unvanlı kadrolara başkaca bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Kaldırılan kurumlarda 4924 sayılı Kanun, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) ve (C) fıkraları uyarınca ve vekil ebe ve hemşire pozisyonlarında çalıştırılan personel ile sürekli ve geçici işçiler, çalıştığı birim ve teşkilatı esas alınarak mevcut pozisyon ve kadrolarıyla başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Bakanlığa devredilmiş sayılır. Anılan idarelere ait boş kadro ve pozisyonlar, bu maddenin yayımı tarihinde başkaca bir işleme gerek kalmaksızın, bulundukları teşkilatlar esas alınarak Bakanlığa devredilmiş sayılır. Kamu hastaneleri birlikleri genel sekreterlikleri ile birliklere bağlı hastanelerde görevli sözleşmeli personelin sözleşmeleri bu maddenin yayımı tarihinde sona erer. Söz konusu sözleşmeli pozisyonlara kamu kurum ve kuruluşlardan görevlendirilenler kadro görevlerine dönerler, 10/7/2003 tarihli ve 4924 sayılı Kanuna tabi olarak çalışmakta iken

sözleşme yapmış olanlar, en son ayrıldıkları 4924 sayılı Kanuna tabi sözleşmeli pozisyonlara dönebilirler, açıktan atananların ise ilişikleri kesilir. Ancak sözleşmeleri sona eren personel, beş ayı geçmemek üzere yeni görevlendirmeler yapılıncaya kadar aynı şartlarda görev yapar.

(5) Kaldırılan kurumların kullanımındaki bütün taşınırlar Bakanlığa devredilir. Bu kurumlara tahsis edilmiş olan taşınmazlar, tahsis amacında kullanılmak üzere Bakanlığa tahsis edilmiş sayılır."

MADDE 187- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin "Hizmet Birimleri" başlıklı sütununa aşağıdaki sıralar eklenmiş ve eki (II) ve (III) sayılı cetveller aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"13. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

14. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

15. Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü"

"(II) SAYILI CETVEL

SÖZLEŞMELİ PERSONEL POZİSYON UNVAN VE SAYILARI	
POZİSYON UNVANI	POZİSYON SAYISI
İL SAĞLIK MÜDÜRÜ	81
İLÇE SAĞLIK MÜDÜRÜ	700
BAŞKAN	400
BAŞKAN YARDIMCISI	600
BAŞHEKİM	850
BAŞHEKİM YARDIMCISI	2.000
MÜDÜR	1.600
MÜDÜR YARDIMCISI	2.000
UZMAN*	1.600
TOPLAM	9.831

**Uzman personel: İl sağlık müdürlüklerinde, belirlenen alan ve vasıflarda özel bir meslek bilgisi, tecrübe veya ihtisasını gerektiren*

hizmetlerde sözleşmeli personel pozisyonuna bağlı olarak istihdam edilen personeli ifade eder.

(III) SAYILI CETVEL

SÖZLEŞME ÜCRETİ CETVELİ		
Unvanı	*Sözleşme Ücreti Oranı (%)*	*Ek Ödeme Tavan Oranı (%)*
İl Sağlık Müdürü		
a) Profesör, Doçent, Eğitim Görevlisi	*250*	*500*
*b) Uzman Hekim, Hekim**	*200*	*400*
c) Hekim	*200*	*300*
Başkan		
a) Profesör, Doçent, Eğitim Görevlisi	*200*	*500*
*b) Uzman Hekim, Hekim**	*200*	*400*
c) Diğer	*200*	*300*
Başkan Yardımcısı		
a) Profesör, Doçent, Eğitim Görevlisi	*150*	*500*
*b) Uzman Hekim, Hekim**	*150*	*400*
c) Diğer	*150*	*300*
İlçe Sağlık Müdürü		
a) Profesör, Doçent ve Eğitim Görevlisi	*150*	*400*
*b) Uzman Hekim, Hekim**	*150*	*300*
c) Pratisyen Hekim	*150*	*200*
Uzman	*100*	*125*
Başhekim		
a) Profesör, Doçent ve Eğitim Görevlisi Hekim	*150*	*600*
*b) Uzman Hekim, Uzman Diş Hekimi, Hekim ve Diş Hekimi**	*150*	*450*
c) Hekim, Diş Hekimi	*150*	*200*
Başhekim Yardımcısı		
*a) Uzman Hekim, Uzman Diş Hekimi, Hekim**	*150*	*270*
b) Hekim, Diş Hekimi, Eczacı	*150*	*180*

c) Lisansüstü eğitim yapmış sağlık bilimleri lisansiyerleri	*100*	*125*
Müdür	*100*	*125*
Müdür Yardımcısı	*75*	*75*

(*) Tıp alanında doktora yapmış tabip veyahut hukuk, kamu yönetimi, işletme ve sağlık yönetimi alanında lisans, yüksek lisans veya doktora eğitimi almış tabip"

MADDE 188- (1) Ekli (7) sayılı listede adı yazılı köyü kapsamak ve Sultanhanı Beldesi merkez olmak üzere, Aksaray İlinde Sultanhanı adıyla bir ilçe ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(2) Ekli (8) sayılı listede adları yazılı köyleri kapsamak ve Kemalpaşa Beldesi merkez olmak üzere, Artvin İlinde Kemalpaşa adıyla bir ilçe ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(3) Bu Kanun ile kurulan ilçelerin personel ihtiyacını karşılamak üzere ekli (9) sayılı listede yer alan çeşitli kurum ve kuruluşlara ait kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir. Bu kadrolara yapılacak atama işlemleri, merkezi yönetim bütçe kanunlarındaki sınırlamalara bir yıl süreyle tabi değildir. Bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren iki yıl süreyle 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinde yer alan sınırlamaya bağlı olmaksızın bu maddeyle ihdas edilen kadrolarda sınıf, unvan ve derece değişikliği yapmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(4) Bir defaya mahsus olmak üzere 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının uygulanmaması kaydıyla, bu Kanun ile yeni kurulacak ilçelerin kaymakamlığı için, 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (T) cetvelinin (T-02) sırasından iki adet binek otomobil alınır.

(5) Bu Kanun ile yeni kurulan ilçelerdeki kamu kurum ve kuruluşlarına ait hizmet binaları ve lojmanların yapımı, satın alınması, kiralanması, bakım ve onarımı için gerekli ödenek, yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun Yedek Ödenek Tertibinden Maliye Bakanlığınca karşılanır.

(6) Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili tereddütleri gidermeye, düzenleyici ve yönlendirici işlemler yapmaya İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

MADDE 189- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinde;

a) 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 39 uncu maddesi,

b) 26/10/1963 tarihli ve 357 sayılı Askeri Hâkimler Kanunu,

c) 27/6/1972 tarihli ve 1600 sayılı Askeri Yargıtay Kanunu,

ç) 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu,

d) 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 13/A maddesinin ikinci fıkrası,

e) 11/5/2000 tarihli ve 4566 sayılı Harp Okulları Kanununun 13 üncü, 14 üncü, 16 ncı ve 39 uncu maddeleri, 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ile aynı fıkranın (h) bendinde yer alan "lisans ve lisans üstü" ibaresi,

f) 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanununun 6 ncı maddesinin altıncı fıkrasında yer alan ", ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde (2) numaralı daireye" ibaresi,

g) 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanununun 11 inci ve 13 üncü maddeleri, 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde yer alan "Milli Savunma Bakanlığı tarafından" ibaresi,

ğ) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan "53) Türkiye Halk Sağlığı Kurumu" ve "54) Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu" ibareleri,

h) 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 118 inci maddesinin ikinci fıkrası,

ı) 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 26 ncı, 29 uncu, 30 uncu, 31 inci, 32 nci, 33 üncü ve 34 üncü maddeleri ile 58 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu" ibaresi,

yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Diğer mevzuatta Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna yapılmış olan atıflar Sağlık Bakanlığına yapılmış sayılır.

MADDE 190- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 191- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	ÜNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAMI
EMH	Özel Harekat Başkanı	1	1	1
EMH	Özel Harekat Başkan Yardımcısı	1	3	3
EMH	Komiser Muavini	3-7	1.000	1.000
EMH	Polis Memuru	3-9	2.000	2.000
TOPLAM			3.004	3.004

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAMI
EMH	Özel Harekat Müdürü	1	8	8
EMH	Komiser Muavini	3-7	1.500	1.500
EMH	Polis Memuru	3-9	20.000	20.000
EMH	Çarşı ve Mahalle Bekçisi	3-10	7.500	7.500
TOPLAM			29.008	29.008

(3) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN
(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
Hâkim	1	10	10
Hâkim	2	10	10
Hâkim	3	10	10
Hâkim	4	10	10
Hâkim	5	10	10
Hâkim	6	20	20
Hâkim	7	20	20
Hâkim	8	30	30
Hâkim ve Savcı	1	100	100
Hâkim ve Savcı	2	110	110
Hâkim ve Savcı	3	120	120
Hâkim ve Savcı	4	250	250
Hâkim ve Savcı	5	300	300
Hâkim ve Savcı	6	500	500
Hâkim ve Savcı	7	1.000	1.000
Hâkim ve Savcı	8	1.500	1.500
TOPLAM		4.000	4.000

(4) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	Hâkim Adayı	3	20	20
GİH	Hâkim Adayı	4	30	30
GİH	Hâkim Adayı	5	50	50
GİH	Hâkim Adayı	6	150	150
GİH	Hâkim Adayı	7	250	250
GİH	Hâkim Adayı	8	500	500
GİH	Hâkim Adayı	9	1.000	1.000
TOPLAM			2.000	2.000

(5) SAYILI LİSTE

KURUMU : HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN
(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
Kurul Başmüfettişi	1	30	30
Kurul Müfettişi	3	30	30
Kurul Müfettişi	5	40	40
TOPLAM		100	100

(6) SAYILI LİSTE

KURUMU : TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAMI
SH	Tabip	1-8	72	72
SH	Sağlık Teknikeri	1-10	30	30
SH	Hemşire	1-12	30	30
SH	Sağlık Memuru	1-12	30	30
SH	Ebe	1-12	15	15
TOPLAM			177	177

(7) SAYILI LİSTE

AKSARAY İLİ SULTANHANI İLÇESİNE BAĞLANAN KÖY

SIRA NO	BİRİMİN ADI	İLÇESİ
1	Yeşiltömek Köyü	Merkez

(8) SAYILI LİSTE

ARTVİN İLİ KEMALPAŞA İLÇESİNE BAĞLANAN KÖYLER

SIRA NO	BİRİMİN ADI	İLÇESİ
1	Akdere	Hopa
2	Çamurlu	Hopa
3	Dereiçi	Hopa
4	Gümüşdere	Hopa
5	Karaosmaniye	Hopa
6	Kayaköy	Hopa
7	Kazimiye	Hopa

8	Köprücü	Hopa
9	Liman	Hopa
10	Osmaniye	Hopa
11	Sarp	Hopa
12	Üçkardeş	Hopa

(9) SAYILI LİSTE

KURUMU : İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
MİAH	Kaymakam	1	2	-	2
GİH	Yazı İşleri Müdürü	1	2	-	2
GİH	Nüfus Müdürü	1	2	-	2
GİH	Şef	3	2	-	2
GİH	Şef	5	4	-	4
GİH	Programcı	8	4	-	4
GİH	Bilgisayar İşletmeni	9	4	-	4
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	8	103	-	103
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	103	-	103
GİH	Şoför	10	2	-	2
YH	Hizmetli	11	4	-	4
YH	Kaloriferci	10	2	-	2
YH	Dağıtıcı	10	2	-	2
TOPLAM			236	-	236

KURUMU : MALİYE BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	Mal Müdürü	1	2	-	2
GİH	Şef	4	2	-	2
GİH	Memur	8	24	-	24
GİH	Veznedar	8	2	-	2
GİH	Şoför	10	2	-	2
YH	Hizmetli	10	2	-	2
YH	Kaloriferci	10	2	-	2
TOPLAM			36	-	36

KURUMU : MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	İlçe Milli Eğitim Müdürü	1	2	-	2
GİH	Şube Müdürü	1	2	-	2
GİH	Şef	4	4	-	4
GİH	Memur	8	24	-	24
GİH	Şoför	10	2	-	2
YH	Hizmetli	10	4	-	4
TOPLAM			38	-	38

KURUMU : SAĞLIK BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	İlçe Sağlık Müdürü	3	2	-	2
SH	Tabip	5	6	-	6
SH	Hemşire	9	10	-	10
SH	Ebe	9	10	-	10
SH	Sağlık Memuru	9	4	-	4
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	4	-	4
GİH	Bilgisayar İşletmeni	9	22	-	22
GİH	Şoför	10	2	-	2
YH	Hizmetli	10	2	-	2
TOPLAM			62	-	62

KURUMU : GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	İlçe Müdürü	1	2	-	2
TH	Mühendis	5	2	-	2
SH	Veteriner Hekim	5	2	-	2
GİH	Memur	12	24	-	24
GİH	Şoför	12	2	-	2
YH	Hizmetli	12	2	-	2
TOPLAM			34	-	34

KURUMU : SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürü	1	2	-	2
GİH	Memur	8	22	-	22
YH	Teknisyen Yardımcısı	10	2	-	2
TOPLAM			26	-	26

KURUMU : DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	İlçe Müftüsü	1	2	-	2
GİH	Memur	8	22	-	22
GİH	Şoför	10	2	-	2
YH	Hizmetli	10	2	-	2
TOPLAM			28	-	28

KURUMU : TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	Tapu Müdürü	1	2	-	2
GİH	Tapu Sicil Müdür Yardımcısı	1	2	-	2
GİH	Bilgisayar İşletmeni	7	22	-	22
GİH	Bilgisayar İşletmeni	8	2	-	2
TOPLAM			28	-	28

KURUMU : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAMI
EMH	İlçe Emniyet Müdürü	1	2	-	2
TOPLAM			2	-	2

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve "*Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir*

irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır." denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 259 oyun 226'sının kabul, 33'ünün ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/45
Karar Sayısı : 2018/51
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7079 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7079 ***Kabul Tarihi: 1/2/2018***

MADDE 1- 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (9) numaralı bendinin ikinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında hayatını kaybedenlerden;

a) Askerlik hizmetini yerine getirmekte olan yükümlüler ile 3713 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi kapsamına giren sivillerin kendilerinden olma çocukları ile aynı anne ve babadan olma kardeşlerinin tamamı,

b) Kamu görevlilerinin (güvenlik koruculari dâhil) kendilerinden olma çocukları ile aynı anne ve babadan olma kardeşlerinden biri,

istekli olmadıkça silah altına alınmaz ve silah altındakiler istekleri halinde terhis edilir. Kardeşlerden hangisinin askerlik hizmetinden muaf tutulacağı bu bendin birinci paragrafında düzenlenen usule göre belirlenir. Kardeşlerden muafiyet kapsamına girmeyenler ile muafiyet kapsamına girmekle birlikte bu muafiyetten yararlanmak istemeyenlerin askerlik hizmetini yerine getireceği yerler ilgili yönergede belirlenir."

MADDE 2- 1111 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Döviz tahsilatı ve özel döviz hesabına aktarılması ile ilgili oluşacak transfer ücreti ve diğer masraflar yurtdışı temsilcilikler tarafından yükümlülerden tahsil edilir. Transfer ücreti ve diğer masraflar, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 3- 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına "acil tıp teknikerleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile verilecek gerekli eğitimleri başarıyla tamamlamak kaydıyla Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli sağlık astsubayları" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 4- 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 7 nci maddesinin birinci

fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "Başbakan ve" ibaresi "Başbakan," şeklinde değiştirilmiş, aynı bende "Yasama Organı Üyeleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Bakan Yardımcıları" ibaresi ve aynı fıkraya (6) numaralı bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

"7. Yapılan soruşturma sonucu veya kesinleşmiş yargı kararı üzerine görevine son verilenler ile terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olanlar hariç olmak üzere, en az bir dönem köy veya mahalle muhtarlığı ya da belediye başkanlığı yapmış bulunanlar,"

MADDE 5- 6136 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin birinci ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Milli Savunma Bakanlığınca temin edilen tabanca ve mermiler, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki subay, astsubay ve uzman erbaşlara; Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca temin edilen tabanca ve mermiler, kendi bünyelerindeki subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara; Emniyet Genel Müdürlüğünce temin edilen tabanca ve mermiler, emniyet hizmetleri sınıfı personeli ile Emniyet Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra ünitelerinde istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerine, görevlerinde kullanmak üzere bedeli mukabili zati demirbaş silah olarak satılır. Satılan silahların ayrılma, ihraç ve benzeri sebeplerle geri alınma usul ve esasları ile satılma şekil ve şartları, zayi, hasar, onarım, kadro standardı dışı bırakılması, eğitim ve görevde kullanılan mermilerin bedelli veya bedelsiz temini ve diğer hususlar çıkarılan yönetmeliklerle belirlenir."

"Bu silahlar ve mermilerin satın alınması için gelecek yıllara sari taahhütlere girişmeye Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü yetkilidir."

MADDE 6- 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Banka hisselerinden, diğer mülhak vakıflara ait olanları hariç olmak üzere, Vakıflar Genel Müdürlüğünün idare ve temsil ettiği (A) ve (B) grubu hisselerin tamamı Banka tarafından üç ayrı firmaya yaptırılan değerleme çalışmasının sonuç bölümlerinde belirtilen değerlerin ortalaması gözönünde bulundurularak Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen beher hisse değeri üzerinden hesaplanacak bedel karşılığında Hazineye devredilir ve bedeli belirlenen hisselerin tamamı Bakanlar Kurulu kararının yürürlüğe girdiği tarihi takip eden bir hafta içinde Hazine Müsteşarlığı adına Banka pay defterine kaydedilir. Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen devir bedeli karşılığında eşit tutarda beş farklı vadeli kira sertifikası, devir tarihi valörlü olmak üzere, bütçenin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında hisse sahibi vakıfları temsil eden Vakıflar Genel Müdürlüğüne ihraç edilir. İhraç edilen kira sertifikalarından ilki iki ay vadeli, geri kalan dört kira sertifikası ise ilk kira sertifikasının itfa tarihini izleyen sırasıyla bir yıl, iki yıl, üç yıl ve dört yıl vadeli olarak ihraç edilir.

Bankanın (C) grubu hissedarlarından Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Memur ve Hizmetlileri Emekli ve Sağlık Yardım Sandığı Vakfının (Sandık), ikinci fıkrada belirtilen Bakanlar Kurulu kararının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yüzyirmi gün içinde Bankaya müracaat etmesi halinde, Bakanlar Kurulu tarafından Sandık için tespit edilen beher hisse değeri karşılığında Sandığın sahip olduğu hisselerin Hazine Müsteşarlığı tarafından devralınmasına Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir. Sandık tarafından devredilecek hisselerin devir bedeli bütçenin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin Hazine Müsteşarlığı tarafından özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihraç edilmek suretiyle Sandığa ödenir.

Bankanın (B) grubu hisselerinden diğer mülhak vakıflara ait olan hisseler ile (C) grubu hisselerinden diğer gerçek ve tüzel kişilere

ait olan hisselerin hissedarlarının ikinci fıkrada belirtilen Bakanlar Kurulu kararının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yüzyirmi gün içinde Bankaya müracaat etmeleri halinde, sahip oldukları hisselerin Bakanlar Kurulu tarafından Sandık için tespit edilen beher hisse değeri üzerinden Hazine Müsteşarlığı tarafından devralınmasına Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir. Söz konusu hisselerin devir bedeli, ilgili gerçek ve tüzel kişilere Banka tarafından ödeme yapılmasını müteakip Bankanın talebi üzerine Hazine Müsteşarlığınca nakit olarak ödenir. Bu kapsamda yapılacak ödeme Hazine Müsteşarlığı bütçesinin ilgili tertibinden karşılanır.

Hazineye devredilen hisseler 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından idare ve temsil edilir.

Devir ile ilgili işlemler hakkında 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve 5411 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz.

Devir bedelinin tespitine ilişkin değerleme hizmetlerinin masrafları ile diğer her türlü masraf Banka tarafından karşılanır.

Devir ile ilgili yapılacak işlemler harçlardan, düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin çıkabilecek tereddütleri gidermeye ilgisine göre Maliye Bakanı veya Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir."

MADDE 7- 6219 sayılı Kanunun 15 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yönetim Kurulu:

MADDE 15- Yönetim Kurulu üyeleri Genel Kurulca seçilir. Yönetim Kurulu, 5411 sayılı Kanuna göre genel müdür vasıflarını haiz bir üyeyi Genel Müdür olarak tayin eder. Yönetim Kurulu üyelerinin

sayısı, görev süreleri, yetki ve sorumlulukları esas sözleşmede gösterilir. Bunlara verilecek ücret miktarları Genel Kurulca tespit edilir."

MADDE 8- 6219 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "Ancak bu Kanun ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu" ibaresi "Bu Kanun ve 5411 sayılı Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 6219 sayılı Kanunun 17 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bankada 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa tabi olarak çalışanlarla Banka arasında çıkabilecek ihtilaflarda iş mahkemeleri görevlidir."

MADDE 10- 6219 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu" ibaresi "yapım işi ihaleleri hariç 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu, 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun 3 üncü maddesi, 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 81 inci maddesi, 18/5/1994 tarihli ve 527 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesinin ikinci fıkrası" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 6219 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 5- Sermayesindeki kamu payı %50'nin altına düşünceye kadar, kredi alacaklarının tahsili amacıyla Banka

tarafından açılmış veya açılacak dava veya takiplerde 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 2 nci, 23 üncü ve 29 uncu maddeleri ile 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesi Banka hakkında uygulanmaz. Bankanın her türlü ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinde teminat şartı aranmaz."

MADDE 12- 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (E) bendi, 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi, 14 üncü maddesi, 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi, üçüncü fıkrası ve dördüncü fıkrasının birinci cümlesi, 20 nci maddesi ve ek 2 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 13- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısiyle Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 25- Bursa İli Gemlik İlçesinin deprem tehlikesi altında bulunması ve İlçe sakinlerinin hâlihazırdaki yerleşim yerlerinden nakledilmesinin zorunlu bulunması sebebiyle, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına da dönüştürülmesi mümkün olmayan yerlerden, Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar, Orman Genel Müdürlüğünce orman sınırları dışına çıkarılarak tapuda Hazine adına resen tescil edilir. Bu alanlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tasarrufuna geçer. Bu alanlarda 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 22 nci maddesinin kadastrosu yapılmış olan yerlerin ikinci defa kadastroya tabi tutulamayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz. Bu alanların tespiti amacıyla Orman Genel Müdürlüğünce yeteri kadar orman kadastro komisyonu görevlendirilir. Bu tespit sırasında ilan süresi bir hafta, itiraz süresi ise bir ay olarak uygulanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Birinci fıkra kapsamında orman sınırları dışına çıkarılan alan kadar Hazine taşınmazı, orman tesis edilmek üzere Maliye Bakanlığınca Orman Genel Müdürlüğüne tahsis edilir. Bu madde kapsamında nakline ve yerleştirilmesine karar verilenlerin iskânına ilişkin iş ve işlemler Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yürütülür.

GEÇİCİ MADDE 26- Adıyaman İli Samsat ve Kahta İlçelerinde ve Şanlıurfa İli ve çevresinde 2/3/2017 tarihinde, Çanakkale İli Ayvacık ve Ezine İlçelerinde 6/2/2017 tarihinde, Antalya İli Korkuteli İlçesinde 6/2/2015 tarihinde, Çanakkale İli Gökçeada İlçesinde 24/5/2014 tarihinde, Bingöl İli Kiğı İlçesinde 3/12/2015 tarihinde, Malatya İli Hekimhan ve Kuluncak İlçelerinde 29/11/2015 tarihinde, Van İli Muradiye İlçesinde 29/10/2015 tarihinde, Manisa İli Akhisar İlçesinde 12/9/2016 tarihinde, Manisa İli Selendi İlçesinde 21/4/2017 tarihinde, Manisa İli Saruhanlı İlçesinde 27/5/2017 tarihinde, Muğla İli Bodrum İlçesinde 21/7/2017 tarihinde ve Erzurum İli Aşkale İlçesinde 11/5/2017 tarihinde meydana gelen ve genel hayata etkili olan deprem afetleri nedeniyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı fen heyetleri tarafından tespit edilmiş olan yıkık veya ağır hasarlı konut, işyeri ve ahır sahibi afetzedeler için bu Kanun hükümleri gereğince hak sahibi olmak ve borçlandırmaları yapılmak kaydıyla konut, işyeri, ahır ve her türlü alt yapı ve sosyal donatıların inşası veya kredi desteği sağlanması ile orta hasarlı olduğu tespit edilen konut, işyeri veya ahır sahibi afetzedelere bu Kanun hükümleri gereğince hak sahibi olmak veya borçlandırmaları yapılmak kaydıyla kredi desteği sağlanmasına ilişkin olarak bu Kanunun 29 uncu maddesinin sekizinci fıkrasında belirtilen hususlar aranmaksızın işlem yapılır.

Birinci fıkrada belirtilen işlemlerin yapılmasında bu Kanunun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kısıtlamalar uygulanmaz."

MADDE 14- 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "üç" ibaresi "beş" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 15- 633 sayılı Kanunun 18/A maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yurt dışı sürekli görevlere atanmada Din İşleri Yüksek Kurulu üyesi, daire başkanı, il müftüsü ile ilahiyat alanında profesör olanlar mesleki ehliyet sınavına tabi tutulmazlar. Bunların yurt dışı temsil ve yeterliliği mülakatla belirlenir. Başkan yardımcısı, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı, genel müdür, Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu Başkanı, Rehberlik ve Teftiş Başkanı, I. Hukuk Müşaviri ve Strateji Geliştirme Başkanı kadrolarında görev yapanlardan dini yüksek öğrenim mezunu olanların yurt dışı sürekli görevlere atanmalarında herhangi bir şart aranmaz. Sınav komisyonu, Başkanın veya görevlendireceği Başkan yardımcısının başkanlığında genel müdürler arasından belirlenen üç üye ve Din İşleri Yüksek Kurulundan bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur. Sınav sonunda başarılı olanlardan öncelikle Başkanlık personelinin ataması yapılır."

MADDE 16- 633 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 5- Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Diyanet İşleri Başkanlığına ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 17- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına aşağıdaki paragraflar eklenmiş ve (C) fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilen görevlerde ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde sözleşme ile çalıştırılanlar da bu fıkra kapsamında istihdam edilebilir.

Özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri kamu veya özel sektör işverenince feshedilen ve 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı

Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personel de bu fıkra kapsamında yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar istihdam edilebilir. Bu kapsamda istihdam edileceklerin sayısı, öğrenim durumlarına göre çalışma şartları ve bunlara ödenecek ücretler ile diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir."

MADDE 18- 657 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 43- Kamu kurum ve kuruluşlarında 4/12/2017 tarihi itibarıyla, adam/ay esasına göre kısmi süreli çalıştırılmakta olanlar ile saat ücreti karşılığı çalışmakta olanlar hariç olmak üzere bu Kanunun 4 üncü maddesinin mülga (C) fıkrası kapsamında tahsis edilmiş geçici personel pozisyonlarında çalışmakta olanlar, pozisyonlarının tahsis edildiği teşkilat ve birimde, halen yürütmekte oldukları hizmetleri aynı şekilde yerine getirmeye devam etmek üzere, bu Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası kapsamında ihdas edilecek sözleşmeli personel pozisyonlarına bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde kurumlarınca geçirilirler.

Bu madde kapsamında sözleşmeli personel pozisyonlarına geçirilenlere iş sonu tazminatı ödenmez. Bu personelin önceden iş sonu tazminatı ödenmiş süreleri hariç, iş sonu tazminatına esas olan toplam hizmet süreleri, yeni pozisyonlarında iş sonu tazminatına esas toplam hizmet süresi ile ücret ve izin sürelerinin hesabında dikkate alınır.

Doğum ve askerlik sebebiyle hizmet sözleşmesi feshedilen sözleşmeli personelin pozisyonları hariç olmak üzere, bu kapsamda ihdas edilen pozisyonlar, herhangi bir şekilde boşalmaları halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Birinci fıkrada belirtilen ve geçiş hakkı verilen pozisyonlarda çalışmakta iken 4/12/2017 tarihinde askerlik ve doğum nedeniyle görevlerinde bulunmayanlardan ilgili mevzuatına göre yeniden

hizmete alınma şartlarını kaybetmemiş olanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bunlar için birinci fıkrada belirtilen süreler yeniden hizmete alındıkları tarihten itibaren başlar.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce geçici personel pozisyonlarına atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve atama süreci devam edenler ile atamaları yapılanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bunlar için birinci fıkrada belirtilen süreler, geçici personel olarak göreve başladıkları tarihten itibaren başlar.

4 üncü maddenin mülga (C) fıkrasının ikinci paragrafı kapsamında yer alanlardan sözleşmeli personel pozisyonlarına atananların istihdam süreleri hiçbir şekilde sosyal güvenlik kurumlarından yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarihi geçemez.

Bu maddenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Devlet Personel Başkanlığı yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 44- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuata göre 4 üncü maddenin mülga (C) fıkrası kapsamında istihdam hakkı bulunan personel, anılan maddenin (B) fıkrası ile tanınan istihdam hakkından yararlanabilir."

MADDE 19- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 65 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (h) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Haklarında taksirli suçlar hariç bir suçtan kamu davası açılanlara ilişkin iddianameler, kabulünü müteakip mahkeme tarafından sanığın mensubu bulunduğu kuvvet komutanlığına ve Milli Savunma Bakanlığına gönderilir.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis, taksirli suçlar hariç olmak üzere beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan veya yüz kızartıcı bir suçtan yahut emre itaatsizlikte ısrar,

üste veya amire fiilen taarruz, üste veya amire hakaret, mukavemet suçlarından dolayı haklarında kamu davası açılanlar, ilgili kuvvet komutanlığının teklifi üzerine veya resen Milli Savunma Bakanlığı tarafından açığa alınabilirler.

Milli Savunma Bakanlığınca askeri suçlar yönünden resen açığa alma işlemi tesis edilmeden önce fiilin işleniş şekli, niteliği ve disiplini ihlal derecesi bakımından açığa alınmayı gerektirip gerektirmediği hakkındaki görüşü ilgili kuvvet komutanlığından sorulabilir."

"h) Ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve süreli hapis cezalarının infazı sırasında subaylara maaş ile hizmet ve makamlarına ilişkin ödenek ve tazminatları verilmez."

MADDE 20- 926 sayılı Kanunun ek geçici 93 üncü maddesine birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bunlardan pilotaj eğitiminde başarılı olanların 30 Ağustos 2016 tarihine kadar subaylıkta geçirdikleri sürelerin yarısı, beş yılı geçmemek üzere uçuş hizmet süresinden sayılır."

MADDE 21- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Milli Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin yedinci fıkrasının birinci cümlesine "görevlendirileceği" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya atanacağı" ibaresi ve "görevlendirmeler" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya atamalar" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 22- 1325 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına "giderleri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile ilaç ve tedavi giderleri, kitap ve kırtasiye giderleri, öğrenci harçlıkları ve yiyecek giderlerinin yarısı ile bunlara tekabül eden faizleri" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 23- 1325 sayılı Kanunun ek 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "personel ve amortisman giderleri" ibaresi "personel ve amortisman giderleri ile ilaç ve tedavi giderleri, kitap ve

kırtasiye giderleri, öğrenci harçlıkları ve yiyecek giderlerinin yarısı ile bunlara tekabül eden faizleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 24- 1325 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"EK MADDE 12- Askeri fabrikalar ve askeri tersanelerin imkân ve kabiliyetlerini kullanarak, üretim planlaması çerçevesinde genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden, kamu iktisadi teşebbüslerinden, yabancılar dahil gerçek ve tüzel kişilerden sipariş almak veya bunların ihtiyaçları için teklif vermek, bu siparişler ve teklifler sebebiyle gerektiğinde müşterek imalat, tasarım, araştırma-geliştirme, ürün geliştirme faaliyetlerinde bulunmak, askeri fabrikalar ve tersanelerin gelişimini ve modernizasyonunu sağlamak, tesisler inşa etmek ve esas sözleşmesinde düzenlenecek diğer ticari faaliyetlerde bulunmak üzere, kuruluş ve tescile ilişkin hükümleri hariç olmak üzere 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tabi, Askeri Fabrika ve Tersane İşletme Anonim Şirketi (ASFAT A.Ş.) unvanı altında bir anonim şirket kurulmuştur.

ASFAT A.Ş., 6102 sayılı Kanuna göre hazırlanacak esas sözleşmesinin imzalanmasını müteakip yapılacak tescil ve ilan ile faaliyete geçer. 6102 sayılı Kanunun kuruluşa, ayni ve nakdi sermaye konulmasına, şirketler topluluğuna, genel kurul toplantısına çağrı usulü ile genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcisi görevlendirilmesine ve şirketlerin denetimine ilişkin hükümleri ASFAT A.Ş. hakkında uygulanmaz.

ASFAT A.Ş.'nin sermayesinin tamamı Hazine Müsteşarlığına aittir. Ancak, Hazine Müsteşarlığının ASFAT A.Ş.'deki pay sahipliğine dayanan oy, yönetim, temsil, denetim gibi hak ve yetkileri Milli Savunma Bakanlığı tarafından kullanılır. ASFAT A.Ş. yönetim kurulunda görev alan kamu görevlilerine 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin

Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 34 üncü maddesine göre kamu iktisadi teşebbüsleri yönetim kurulu üyelerine ödenen tutarda ödeme yapılır.

ASFAT A.Ş., yüklendiği taahhütleri daha etkin şekilde yerine getirmek amacıyla askeri fabrika ve tersaneler için bakım, idame, yeni alet, ekipman ve taşıt alımı, teknoloji transferi ve altyapı dahil diğer modernizasyon faaliyetlerini yürütebilir. ASFAT A.Ş. aynı şekilde geri vermek veya gerçeğe uygun değerini ödemek şartıyla askeri fabrika ve tersaneler ile Milli Savunma Bakanlığı envanterinde bulunan hammadde, yedek parça, sistem, alt sistem ve benzerlerini kullanabilir. Milli Savunma Bakanlığı envanterinde bulunan platform, mühimmat, ekipman, sistem ve alt sistemler ile altyapı ve test merkezleri Bakan onayı ile bedelsiz kullanılabilir.

Askeri fabrikalar veya tersaneler bünyesindeki döner sermaye işletmelerinin ASFAT A.Ş. ile imzalayacakları sözleşmeler ile bu sözleşmelerden kaynaklanan mal ve hizmet alımları hakkında 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz. 2886 sayılı Kanun ve 4734 sayılı Kanun kapsamındaki idareler, ASFAT A.Ş. ile yapacakları işlemlerde söz konusu kanunlarda yer alan hükümlere tabi değildir. Bu fıkra kapsamında yapılacak işlemlerin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığınca belirlenir.

ASFAT A.Ş.'de iş mevzuatına tabi personel istihdam edilir. 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu uyarınca çalışma izni alma yükümlülüğü olan yabancılardan ASFAT A.Ş.'de istihdamı süresince milli güvenlik bakımından çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilmesi gerekenler Milli Savunma Bakanlığı tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilir. Yabancıya ilişkin bilgileri ve iş sözleşmesi süresini içeren bildirim üzerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yabancı adına çalışma izni muafiyet belgesi düzenlenir. Çalışma izni muafiyet belgesi verilen yabancı bu belge ile iş sözleşmesi süresi boyunca

Türkiye'de ikamet edebilir ve ASFAT A.Ş. bünyesinde çalışabilir. Çalışma izni muafiyeti ile geçirilen süre kanuni çalışma izni veya ikamet izni sürelerinin hesabında dikkate alınır.

ASFAT A.Ş., 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 2886 sayılı Kanun, 30/5/1985 tarihli ve 3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanun, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç 4734 sayılı Kanun, 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi değildir.

ASFAT A.Ş.'nin başlangıç sermayesi elli milyon Türk Lirası olup, bu tutar askeri fabrika ve tersanelere ait döner sermaye kaynaklarından, bu kaynakların yetersiz olması halinde Milli Savunma Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

Askeri fabrikalar ve tersanelere ait işletme, makine ve benzeri atıl varlıkların ASFAT A.Ş.'ye kiralanması veya işletiminin verilmesi ve döner sermayelerle ilişkileri ile ilgili protokoller, ASFAT A.Ş. ile ilgisine göre ilgili döner sermaye işletmeleri arasında imzalanır ve bunların bedelleri protokol esaslarına göre Şirket tarafından ilgili döner sermaye işletmesinin hesabına ödenir.

ASFAT A.Ş.'ye ilişkin diğer hususlar Bakanlıkça yürürlüğe konulan yönetmelik veya Şirket esas sözleşmesinde düzenlenir.

EK MADDE 13- 21/7/2016 tarihinden itibaren güvenlik soruşturması sonuçlanmadan, muvazzaf veya sözleşmeli statüde istihdam edilmek üzere subay temel askerlik ve subaylık anlayışı/nosyonu kazandırma eğitimi veya astsubay temel askerlik ve

astsubaylık anlayışı/nosyonu kazandırma eğitimine alınanlar ile harp okullarında ve astsubay meslek yüksek okullarında eğitime başlatılan öğrenci ve öğrenci adaylarından güvenlik soruşturmalarının menfi sonuçlanması nedeniyle ilişiği kesilenlerden yüklenme ve kefalet senetlerinde yazılı olsa dahi herhangi bir tazminat ve bunlara tekabül eden faizleri talep edilmez. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ödemeleri devam edenler ile bu konuda açılmış davaları sonuçlanmamış veya kesin hükme bağlanmış olanlar da bu madde hükümlerinden yararlandırılır. Ödemesi devam edenlerden bu madde çerçevesinde yapılacak hesaplamaya göre fazla ödeme yapmış olanlar ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ödemesini tamamlamış olanlara geri ödeme yapılmaz. Bu kapsamda açılmış olan davalarda yargılama giderleri ve vekalet ücretlerine hükmolunmaz, hükmolunanlar tahsil edilmez. Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Millî Savunma Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 25- 1325 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 10- Geçici 5 inci, geçici 6 ncı ve geçici 7 nci maddeler uyarınca işlemleri başlatılmış olanların atamaları, anılan maddelerde öngörülen sürelere bağlı kalınmaksızın ilgililerin güvenlik soruşturmalarının tamamlanmasını müteakip yapılabilir. Her hâlükârda bu süre 31/12/2018 tarihini geçemez.

GEÇİCİ MADDE 11- Güvenlik soruşturmaları sonuçlanmadan harp okulları ve astsubay meslek yüksek okullarının ara sınıflarına alınan öğrenci ve öğrenci adaylarından, güvenlik soruşturmalarının menfi sonuçlanması nedeniyle Milli Savunma Üniversitesi ile ilişiği kesilenler, istekleri halinde geçiş yapmış oldukları okullarına geri alınırlar. Buna ilişkin usul ve esaslar Milli Savunma Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu tarafından müştereken belirlenir.

GEÇİCİ MADDE 12- Milli Savunma Üniversitesinde istihdam edilmek üzere Milli Savunma Bakanlığı adına ihdas edilmiş olan

toplam 100 adet memur kadrosuna, 2017 ve 2018 yılları merkezi yönetim bütçe kanunlarındaki sınırlamalara tabi olmaksızın atama yapılabilir."

MADDE 26- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Milli Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanunun 2/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ve 10/6/1985 tarihli ve 3225 sayılı Millî Savunma Bakanlığı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarına Bağlı Kurumlar ile Asker Hastanelerinde Döner Sermaye Teşkili ve İşletilmesine İlişkin Kanun" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 27- 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun 64 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Danıştay Başkanı, Danıştay Başsavcısı, Başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile bunların emeklileri ve bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık giderleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin tabi oldukları hükümler ve esaslar çerçevesinde Danıştay bütçesinden ödenir."

MADDE 28- 2575 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 2- Ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Danıştay Başkanlığına ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 29- 2575 sayılı Kanunun geçici 24 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "31/12/2019" ibaresi "31/12/2022" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 2575 sayılı Kanunun geçici 27 nci maddesinin (13) numaralı fıkrasında yer alan "üç" ibaresi "altı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 31- 2575 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 28- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yeni ihdas edilen onaltı Danıştay üyeliği kadrosunun tamamı için bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren en geç altı ay içinde seçim yapılır.

Danıştay Genel Kurulu üye tamsayısının hesabında, birinci fıkra uyarınca üye seçimi yapılıncaya kadar yeni ihdas edilen kadrolar dikkate alınmaz."

MADDE 32- 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun 8 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 33- 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanununun 7 nci maddesinin (h) bendine üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"%80 oranı, 18 uçuş hizmet yılını dolduran jet pilotları için %160 olarak uygulanır."

MADDE 34- 2629 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"Jet pilotlarına ödenecek ilave tazminat:

EK MADDE 1- 926 sayılı Kanunun ek geçici 98 inci maddesi kapsamındakiler hariç olmak üzere, 18 yıllık uçuş hizmet süresini tamamlayan jet pilotlarına 7 nci maddenin (h) bendi uyarınca yapılan toptan ödemeye esas 80 saatten fazla uçtukları her bir uçuş saati için, hizmet yılının son ayındaki uçuş tazminatının %14'ü oranında tazminat her hizmet yılı sonunda ayrıca ödenir. Bu ödeme damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz ve 40 saatten fazla uçuşlar dikkate alınmaz.

Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli:

EK MADDE 2- Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarında istihdam edilen personel hakkında bu Kanun hükümlerinin uygulanmasında; bu Kanunda Türk Silahlı Kuvvetlerine yapılan atıflar ilgisine göre Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına, Genelkurmay Başkanlığına yapılan atıflar ise İçişleri Bakanlığına yapılmış sayılır."

MADDE 35- 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanununun 12 nci maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 36- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Milli Savunma Bakanlığına" ibaresi "Savunma Sanayii Müsteşarlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 37- 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 64 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Yargıtay Birinci Başkanı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili ile bunların emeklileri ve bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık giderleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin tabi oldukları hükümler ve esaslar çerçevesinde Yargıtay bütçesinden ödenir."

MADDE 38- 2797 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 2- Ekli (3) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Yargıtay Başkanlığına ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 39- 2797 sayılı Kanunun geçici 15 inci maddesinin onikinci fıkrasında yer alan "üç" ibaresi "altı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 40- 2797 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 16- Hukuk Genel Kurulu ve Ceza Genel Kurulunun içtihadı birleştirme toplantılarına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, 31/12/2022 tarihine kadar bu kurulların oluşumu ve çalışma usulü hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Hukuk Genel Kurulu ve Ceza Genel Kurulu, her hukuk ve ceza dairesinden en az bir üye olmak kaydıyla Birinci Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilen yirmişer üyeden oluşur. Bu kurullara, Birinci Başkan veya ilgili başkanvekili, bunların bulunmaması halinde kurulların en kıdemli üyesi başkanlık eder.

b) Üyeler Hukuk Genel Kurulu ve Ceza Genel Kurulunda sürekli olarak görev yaparlar. Ancak, iş durumu gözönüne alınmak suretiyle üyelerin daire çalışmalarına katılmalarına Büyük Genel Kurul tarafından karar verilebilir.

c) Kurullarda toplantı ve görüşme yeter sayısı onbeştir. Toplantıda bulunanların üçte ikisinin oyu ile karar verilir. Birinci toplantıda üçte iki oy çoğunluğu sağlanamazsa ikinci toplantıda bulunanların çoğunluğuyla karar verilir.

Bu maddede hüküm bulunmayan hallerde, Hukuk Genel Kurulu ve Ceza Genel Kurulunun çalışmasına ilişkin bu Kanunun mevcut hükümleri uygulanmaya devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 17- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yeni ihdas edilen yüz Yargıtay üyeliği kadrosunun tamamı için bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren en geç altı ay içinde seçim yapılır.

Birinci fıkra uyarınca yapılan seçimin tamamlanmasından itibaren beş gün içinde Birinci Başkanlık Kurulu yeniden belirlenir.

Yeni oluşan Birinci Başkanlık Kurulu, on gün içinde dairelerin iş durumunu ve ihtiyaçlarını gözönünde bulundurarak yeni seçilen üyelerin hangi dairelerde görev yapacağını belirler ve Hukuk Genel Kurulu ve Ceza Genel Kurulu üyelerini görevlendirir. Bu görevlendirme yapılıncaya kadar mevcut Hukuk Genel Kurulu ve Ceza Genel Kurulu çalışmaya devam eder.

Yargıtay Büyük Genel Kurulunun üye tamsayısının hesabında, birinci fıkra uyarınca üye seçimi yapılıncaya kadar yeni ihdas edilen kadrolar dikkate alınmaz."

MADDE 41- 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendi ve 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 42- 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Adayların meslek öncesi eğitimleri, 4954 sayılı Kanun hükümleri uyarınca yapılır. Avukatlık mesleğinden adaylığa alınanların meslek öncesi eğitimleri altı ay olup hazırlık eğitimi ve staj dönemi olmak üzere iki dönemi kapsar. Bu dönemlerin süreleri, stajın yaptırılacağı yerler ve staj süreleri ile meslek öncesi eğitimden sayılmayan sürelerin ne suretle tamamlatılacağı ve diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir. Hazırlık eğitimi, Adalet Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenen esaslara göre Türkiye Adalet Akademisince yaptırılır."

MADDE 43- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 13/A maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Hazırlık sınıfında başarısız olanlar Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından üniversite sınavına girdikleri yıl aldıkları puanlarına uygun bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilirler."

MADDE 44- 2803 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Milli Savunma Bakanlığına" ibaresi "Savunma Sanayii Müsteşarlığına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 45- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa 5 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 5/A maddesi eklenmiştir.

"Jandarma Genel Komutanlığı trafik kuruluşları:

MADDE 5/A- Bu Kanunla Jandarma Genel Komutanlığına verilen görevler, Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olarak kurulan Trafik Hizmetleri Daire Başkanlığı, illerde trafik şube müdürlükleri/ kısım amirlikleri ile il ve ilçe trafik zabıta kuruluşları tarafından yürütülür.

Jandarma Genel Komutanlığı trafik kuruluşlarının görev ve yetkileri şunlardır:

1. Araçları, bu Kanuna göre araçlarda bulundurulması gerekli belge ve gereçleri, sürücüleri ve bunlara ait belgeleri, sürücülerin ve karayolunu kullanan diğer kişilerin kurallara uyup uymadığını, trafik düzenlemelerinin ve çeşitli tesislerin bu Kanun hükümlerine uygun olup olmadığını denetlemek.

2. Duran ve akan trafiği düzenlemek ve yönetmek.

3. Elkoyduğu trafik kazalarında trafik kaza tespit tutanağı düzenlemek.

4. Trafik suçu işleyenler hakkında tutanak düzenlemek, gerekli işlemleri yapmak ve takip etmek.

5. Trafik kazası neticesinde hastalanan veya yaralananların bakımlarını sağlayacak tedbirlerin süratle alınmasına yardımcı olmak ve yakınlarına haber vermek.

6. Trafik kazalarının oluş nedenleri ile ilgili tüm unsurları kapsayan istatistik verileri ve bilgilerini toplamak, değerlendirmek, sonuçlarına göre gereken önlemlerin alınmasını sağlamak ve ilgili kuruluşlara teklifte bulunmak.

7. Hasar tazminatı ödemelerini hızlandırmak amacıyla sigorta şirketlerince istenecek gerekli bilgi ve belgeleri vermek.

8. Ayrıca bu Kanunla ve bu Kanuna göre çıkarılmış olan yönetmeliklerle verilen diğer görevleri yapmak.

Jandarma Genel Komutanlığı trafik kuruluşlarının çalışma şekil ve şartları, görevlendirilecek personelin nitelikleri, seçimi, çalışma usulleri, görev, yetki ve sorumluluklarına ait esaslar İçişleri Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 46- 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 14- MİT fiili kadrosuna atanan personel teşkilata yazılı olarak müracaat etmek suretiyle istifa edebilir. MİT personeli hakkında 657 sayılı Kanunun çekilmiş sayılma ile ilgili hükümleri uygulanmaz. İstifa müracaatında bulunan personel hakkında; uhdesinde bulunan bilgi, belge ve kayıtlar, yürüttüğü faaliyetler, takip ettiği iş ve işlemler ile kullanımında bulunan kaynak ve diğer hususlara ilişkin olarak teşkilat tarafından bir rapor oluşturulur ve bu rapor sonucuna göre işlem yapılır.

MİT'te göreve başladıkları tarihten itibaren beş yıl geçmeden istifa edenler görevle ilişkilerinin kesildiği tarihten itibaren beş yıl geçmedikçe Devlet memurluğuna alınamazlar.

657 sayılı Kanunun 97 nci maddesinin birinci fıkrasının (D) bendi hükümleri saklıdır."

MADDE 47- 2937 sayılı Kanunun 27 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İstifa işlemleri tamamlanmadan görev yerini terk eden, görev yerinden veya görevi icabı bulunmak zorunda olduğu yerden izinsiz veya mazeretsiz olarak kesintisiz on gün süreyle ayrılan MİT personeli, yürütülecek idari soruşturma sonucuna göre Devlet memurluğundan çıkarılır. Bu kişilere iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir."

MADDE 48- 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 6- Ekli (4) sayılı listede yazılı kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Adalet Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 49- 28/2/1985 tarihli ve 3160 sayılı Emniyet Teşkilâtı Uçuş ve Dalış Hizmetleri Tazminat Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 2- Emniyet hizmetleri sınıfına mensup pilot, uçuş ekibi ve İHA uçuş ekibi personeli, istifa veya müstafi sayılma sebepleri ile on yıl içerisinde görevlerinden ayrılmaları halinde, havacılık branşına aktarılmalarına esas teşkil eden eğitimlerin masraflarını yükümlülük sürelerinin eksik kısmı ile orantılı olmak üzere kanuni faizi ile birlikte ödemekle yükümlüdür."

MADDE 50- 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 25 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde

Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 5- Savunma Sanayii İcra Komitesi Cumhurbaşkanının başkanlığında; Başbakan, Genelkurmay Başkanı, İçişleri ve Milli Savunma Bakanlarından meydana gelir. Cumhurbaşkanının katılmadığı toplantılarda Başbakan Cumhurbaşkanına vekaleten Komiteye başkanlık eder.

Komite Cumhurbaşkanının daveti üzerine toplanır. Komitenin sekretarya hizmetlerini Müsteşarlık yürütür. Komite toplantılarının gündemi Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir."

MADDE 51- 3238 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Yüksek Koordinasyon Kurulunca savunma" ibaresi "Savunma" şeklinde ve (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

"b) Türk Silahlı Kuvvetleri için Stratejik Hedef Planına ve Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü için İçişleri Bakanlığının güvenlik önceliklerine göre temini gerekli olan modern silah, araç ve gereçlerin üretimi, yurt içinden veya gereği halinde yurt dışından tedariki hususunda karar almak,"

"h) Savunma sanayii alanındaki insan kaynağının geliştirilmesi amacıyla Fondan verilecek eğitim destek miktarlarının belirlenmesi ve personele yapılacak ödemeler hususlarında karar almak."

MADDE 52- 3238 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Milli Savunma Bakanlığına" ibaresi "Cumhurbaşkanına" şeklinde ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Müsteşarlık personeli Cumhurbaşkanı onayı ile atanır. Cumhurbaşkanı bu yetkisini Müsteşara devredebilir."

MADDE 53- 3238 sayılı Kanunun 8 inci maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Özel bilgi ve ihtisas gerektiren işlerde, ücretleri Fondan karşılanmak üzere proje veya sözleşme süresince sözleşmeli personel istihdam edilebilir. İstihdam edilecek personele ödenecek ücret üst sınırı Savunma Sanayii İcra Komitesince belirlenir. Bu kapsamda istihdam edilen personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır."

MADDE 54- 3238 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan "Milli Savunma Bakanlığınca" ibaresi "ihtiyaç makamınca" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiş, aynı maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Müsteşarın teklifi, Milli Savunma Bakanının uygun görüşü ve Başbakanın onayı ile" ibaresi ile ikinci cümlesinde yer alan ", Millî Savunma Bakanının uygun görüşü" ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"m) Cumhurbaşkanı tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek."

"Müsteşarlık tarafından yürütülen projelerde sözleşme imzalanacak firmanın seçimi Komite kararı ile belirlenir. Komite uygun gördüğü durumlarda bu yetkisini sınırlarını belirlemek kaydıyla Komite üyelerine veya Savunma Sanayii Müsteşarına devredebilir."

MADDE 55- 3238 sayılı Kanunun 12 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Savunma sanayii alanındaki insan kaynağının geliştirilmesi amacıyla Fondan burs ve eğitim destekleri sağlanabilir."

MADDE 56- 3238 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 1- Mevzuatta Savunma Sanayii Müsteşarlığı ile ilgili olarak Milli Savunma Bakanına yapılan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır."

MADDE 57- 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 25 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kurul; Savunma Sanayii Yüksek Koordinasyon Kurulunu," ibaresi ile 3 üncü ve 4 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 58- 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "üç" ibaresi "beş" şeklinde, "yirmi beş" ibaresi "yirmiyedi" şeklinde ve (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"b) Sözleşmeli erbaş ve erlerden en az üç yıl görev yapmış olanlar, müteakip sözleşme süreleri içerisinde ve müracaat yapılan yılın ocak ayının ilk günü itibarıyla yirmi dokuz yaşını bitirmemiş olmak ve sıralı üç disiplin amiri tarafından "uzman erbaş olur" kararlı nitelik belgesi doldurulmak şartıyla,"

"Muvazzaflık hizmetini yapmakta olan çavuş, onbaşı ve erlerden askerlik hizmetini yaptığı ilgili Kuvvet Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında uzman erbaş olmak için müracaat eden ve yapılan sınavlarda başarılı olarak işlemleri olumlu sonuçlananlar kalan askerlik süresine bakılmaksızın açılacak ilk eğitime tefrik edilirler. Sözleşme yapılarak eğitime başlatılanların, sözleşme imzaladıkları tarihe kadarki hizmet sürelerinin tamamı, yükümlülük süresinin hesabından mahsup edilir. Kalan askerlik yükümlülüklerine ilişkin olarak uygulanacak hükümler şunlardır:

a) Sözleşme süreleri içinde bu Kanunun 12 nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları gereğince ilişiği kesilenlerden; sözleşme

döneminde ay olarak hizmette geçen sürelerinin üçte biri 1111 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına göre belirlenen süreden eksik kalan kısmı karşılayanlar askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılır, bu süreyi karşılamayanların kalan süreleri tamamlattırılır.

b) 12 nci maddenin birinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen haller dışında herhangi bir nedenle sözleşmesi sona erenlerin, sözleşme döneminde ay olarak hizmette geçen sürelerinin üçte biri;

1) Sözleşmesinin sona erme tarihinde 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanununa tabi olanlar bakımından, 1111 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre belirlenen süreden eksik kalan kısmını karşılayanlar,

2) Sözleşmesinin sona erme tarihinde 1111 sayılı Kanuna tabi olanlar bakımından, aynı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına göre belirlenen süreden eksik kalan kısmını karşılayanlar,

askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılır, bu süreyi karşılamayanların kalan süreleri tamamlattırılır.

c) Kalan askerlik hizmeti, ilgilinin ilişiği kesilmeden, bağlı bulunduğu Kuvvet Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından belirlenecek birliklerde, erbaş veya er olarak tamamlattırılır."

MADDE 59- 17/6/1987 tarihli ve 3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanununun 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Vakfa başlangıçta özgülenen mal ve haklar ile Vakfın sonradan iktisap ettiği mal ve haklar, Vakıf yetkili organının kararı ile daha yararlı olanlarla değiştirilebilir veya paraya çevrilebilir."

MADDE 60- 3388 sayılı Kanuna 2 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 2/A maddesi eklenmiştir.

"MADDE 2/A- Vakıf Mütevelli Heyeti, Cumhurbaşkanı başkanlığında, Milli Savunma Bakanı, Genelkurmay 2 nci

Başkanı, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı ve Savunma Sanayii Müsteşarından oluşur.

Mütevelli Heyetin toplanma zamanı, karar nisabı ve görev ve yetkileri Vakıf senedi ile düzenlenir.

Vakıf Yönetim Kurulu, Mütevelli Heyet tarafından seçilen üç üyeden oluşur.

Yönetim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları Vakıf senedi ile düzenlenir."

MADDE 61- 3388 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3- Mütevelli Heyet ile Yönetim Kuruluna ilişkin olarak 2/A maddesi ile yapılan düzenleme uyarınca Vakıf senedinde yapılacak değişiklikler 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümleri doğrultusunda tescil ettirilir. Ancak tescil işleminin tamamlanması beklenmeksizin 2/A maddesi hükümleri uygulanır."

MADDE 62- 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "on yıl" ibaresi "onbeş yıl" şeklinde ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Durumları birinci fıkra hükümlerine uyan uzman jandarmalardan mecburi hizmetle yükümlü olduğu süre içinde istifa edenler veya ilişiğinin kesilmesini gerektiren bir suç işleyenler ya da sağlık sebebi hariç başka herhangi bir sebeple ayrılanlar, kendilerine yapılan öğrenim, eğitim ve yetiştirme masraflarını, yükümlülük sürelerinin eksik kalan kısmı ile orantılı olarak kanuni faizi ile birlikte tazminat olarak öderler."

MADDE 63- 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 64- 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkranın (b), (c) ve (d) bentleri yürürlükten kaldırılmıştır.

"a) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,"

MADDE 65- 4634 sayılı Kanunun İkinci Bölüm başlığı "Bakanlığın Görev ve Yetkileri ile Şeker Ticareti" şeklinde değiştirilmiş ve aynı Kanuna 3 üncü maddesinden önce gelmek üzere aşağıdaki 2/A maddesi eklenmiştir.

"Bakanlığın görev ve yetkileri

MADDE 2/A- Bakanlık;

a) Kotaların tespiti, iptal ve transferleri hakkında kararlar alır ve uygular.

b) Depolama primi, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile benzeri giderler için kullanılmak üzere, faaliyetteki şirketlerin cari pazarlama yılına ait, yeni kurulan şirketlerin ise ilk pazarlama yılına ait A kotaları karşılığı şeker miktarının ilgili pazarlama yılı başındaki fabrika satış fiyatı üzerinden hesaplanacak tutarın binde beşini aşmamak üzere katılım paylarını belirler, bu konuda karar alır ve uygular.

c) Şeker için depolama kesintisinin yapılıp yapılmaması, prim ödenip ödenmemesi hususunda karar alır ve uygular. Yurtiçi üretim ve pazar işleyişlerinde bu Kanunun amaçlarına uygun olarak düzenleme yapmaya, depolama kesintisini almaya, depolama prim miktarlarını tayin, sarf ve mahsuba ilişkin kararlar alır.

d) İç fiyat, arz-talep dengesi ve spekülatif etkileri dikkate alarak şeker ticaretine ilişkin kuralları belirler ve şeker dış ticaretine ilişkin görüşlerini Ekonomi Bakanlığına bildirir.

e) Bu Kanunda öngörülen idari para cezalarını uygular.

f) Sektörle ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerini yönlendirerek organizasyon sağlar ve gerekli olduğu hallerde kaynak tahsis eder.

g) Şirket ve bünyesindeki fabrikalarda görevleri ile ilgili konularda araştırma ve denetimde bulunabilir.

h) Bu Kanunun amaçlarına uygun olarak sektörle ilgili diğer hususlarda kararlar alır ve uygular.

Birinci fıkranın (b) bendi uyarınca belirlenen katılım payının onikide biri, her yılın Eylül ayından başlamak ve takip eden takvim yılının Ağustos ayında tamamlanmak üzere, her ay sonunu takip eden yedi işgünü içinde genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere bağlı bulunulan vergi dairesine yatırılır.

Bakanlık, bu Kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirirken gerekli gördüğü her türlü bilgiyi kamu kurum ve kuruluşları ile piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan ve satan gerçek ve tüzel kişilerle bunların her türlü birliklerinden isteyebilir. Bakanlık tarafından istenilen bilgiler tam ve doğru olarak talep edilen süre dahilinde ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından Bakanlığa verilir."

MADDE 66- 4634 sayılı Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 12- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Bakanlık tarafından yürürlüğe konulur."

MADDE 67- 4634 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Atıflar

EK MADDE 1- Mevzuatta Şeker Kurumuna ve Şeker Kuruluna yapılmış olan atıflar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına yapılmış sayılır."

MADDE 68- 4634 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 9- Şeker Kurumu bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmıştır. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte kapatılan Şeker Kurumunun kullanılmayan ödenekleri iptal edilmiş sayılır. Kapatılan Şeker Kurumunun gerekli her türlü bütçe ve muhasebe işlemleri ile ilgili tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı yetkilidir. Kapatılan Şeker Kurumunca yapılan işlemler, Bakanlıkça yeni bir işlem yapılıncaya kadar geçerliliğini korur.

Kapatılan Şeker Kurumuna ait her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme, borç ve alacaklar, hak ve yükümlülükler, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve dokümanlar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte hiçbir işleme gerek kalmaksızın Bakanlığa devredilmiş sayılır. Kapatılan Şeker Kurumunun elinde bulunan nakit ve benzeri değerler aynı tarih itibarıyla genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Bakanlık merkez muhasebe birimi hesabına aktarılır.

Kapatılan Şeker Kurumunun mülkiyetinde bulunan taşınmazlar tapuda resen Hazine adına tescil edilerek tahsis amacında kullanılmak üzere Bakanlığa tahsis edilebilir.

Kapatılan Şeker Kurumu tarafından yapılmış olan sözleşmelere Bakanlık halef olur. Kapatılan Şeker Kurumunun taraf olduğu davalar ve icra takiplerinde Bakanlık kendiliğinden taraf sıfatını kazanır.

Bu madde uyarınca yapılacak devre ilişkin işlemler harçlardan ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.

Bu madde uyarınca yapılacak devir işlemleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tamamlanır. Bakanlık tarafından gerekli düzenlemeler yapılıncaya kadar

bu Kanun uyarınca yürürlüğe konulan mevcut düzenlemelerin uygulanmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 10- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte kapatılan Şeker Kurumunda işçi kadrolarında bulunan personelden;

a) Grup Başkanı, Başuzman, Şeker Kurumu Uzmanı ve Denetçi olarak görev yapanlar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı kadrolarına,

b) Şeker Kurumu Uzman Yardımcısı olarak görev yapanlar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcısı kadrolarına,

c) Hukuk Müşaviri, Uzman ve Şef olarak görev yapanlar aynı unvanlı kadrolara,

d) Uzman Yardımcısı olarak görev yapanlar Uzman unvanlı kadrolara,

e) Sistem Çözümleyicisi olarak görev yapanlar Çözümleyici unvanlı kadrolara,

f) Diğerleri Memur unvanlı kadrolara,

başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılırlar.

Birinci fıkra uyarınca atanmış sayılanların kadroları başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına ait bölümüne eklenmiş sayılır.

Bu madde uyarınca atanmış sayılan personelin kapatılan Şeker Kurumunda geçen hizmetleri Bakanlıkta geçmiş sayılır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcısı kadrolarına atanmış sayılanların kapatılan Şeker Kurumunda görev yaptıkları kadrolarda geçirdikleri süreler ise ilgisine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcısı kadrolarında geçmiş sayılır.

Devir sebebiyle teşkilat, görev, personel ve kadro hususlarında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yetkilidir.

Bu maddede belirtilen kadrolara atanmış sayılanların kapatılan Şeker Kurumunda geçen hizmet süreleri, öğrenim durumu itibarıyla yükselebilecekleri dereceyi aşmamak şartıyla her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Söz konusu personele, iş mevzuatına göre herhangi bir tazminat ve yıllık izin ücreti ödenmez. Bu personelin önceden kıdem tazminatı ödenmiş süreleri hariç kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde geçmiş olan hizmet süreleri 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli ikramiyelerinin hesabında dikkate alınır. Ayrıca, bu personele bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilave tediye veya ikramiye ödenmiş olması halinde ödenen tutarların bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki çalışılmayan günlere tekabül eden kısmı geri alınır.

Bu madde kapsamında öngörülen kadrolara atanmak istemediğini bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içerisinde yazılı olarak Bakanlığa bildirenler ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 65 yaşını doldurmuş olanların iş sözleşmeleri tüm kanuni hakları Bakanlık tarafından ödenmek suretiyle sona erdirilir.

Bu madde kapsamında atanmış sayılanlardan atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartları taşımadıkları sonradan anlaşılanların memuriyetleri sona erer ve bunların memuriyete atanmış sayıldıkları tarih iş sözleşmesinin fesih tarihi olarak kabul edilmek suretiyle iş sözleşmesinden doğan tüm kanuni hakları Bakanlık tarafından ödenir.

Kapatılan Şeker Kurumunda 4/12/2017 tarihi itibarıyla 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından çalıştırılmakta olanlar hakkında 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır."

MADDE 69- (1) 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanununun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Kurumun" ibareleri ile 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Kurulun" ibaresi "Bakanlığın" şeklinde,

b) 3 üncü maddesinin üçüncü ve beşinci fıkralarında, 4 üncü maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 6 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 11 inci maddesinin birinci, ikinci, altıncı ve onuncu fıkralarında yer alan "Kurul" ibareleri "Bakanlık" şeklinde,

c) 4 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları ile 11 inci maddesinin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarında yer alan "Kurulca" ibareleri "Bakanlıkça" şeklinde,

ç) 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "Müsteşarlığın" ibaresi "Ekonomi Bakanlığının" şeklinde,

d) 6 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "Müsteşarlığa" ibareleri "Ekonomi Bakanlığına" şeklinde,

değiştirilmiştir.

(2) 4634 sayılı Kanunun 7 nci, 8 inci, 9 uncu ve 10 uncu maddeleri ile 11 inci maddesinin sekizinci fıkrası ve eki (1) sayılı liste yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 70- 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanunun 13 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Sözleşmeli subay ve astsubaylardan 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında malul olan isteklilerin sözleşmeleri, bilgi ve tecrübelerinin sınıfı/branşı için faydalı olması, fiziki noksanlıklarını kapatabilmeleri, mensup olduğu Kuvvet Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığınca uygun görülmeleri ve istihdam edilecekleri kadronun sağlık niteliklerini taşımaları şartıyla uzatılabilir."

MADDE 71- 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun adı "Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 72- 4733 sayılı Kanunun 1 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Amaç

MADDE 1- Bu Kanunun amacı; tütün, tütün mamulleri ve alkol piyasasının düzenlenmesine, tütün, tütün mamulleri ve alkolün Türkiye'de üretimine, iç ve dış alım ile satımına ilişkin usul ve esasları belirlemektir."

MADDE 73- 4733 sayılı Kanuna 4/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 4/B maddesi eklenmiştir.

"Görevler

MADDE 4/B- Bu Kanun hükümleri çerçevesinde aşağıda belirtilen görevler Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülür.

a) Tütün tohumunun taşınması, ithali ve ihracı, tütün üretimi, üretici tütünlerinin alımı, satımı, tütünlerin işlenmesi, depolanması, iç ve dış ticareti ile tütün fireleri, tütün işleme tesislerinin kurulması, üretim izni, proje tadilatı, yer değişikliği, kapatılması ve her türlü devir işlemleri ile tüm bu işlemlerin teknik kontrolüne ilişkin çalışmaları yürütmek.

b) Etil alkol ve metanolün üretimi, iç ve dış ticareti, denatürasyonu, ambalajlanması, dağıtımı, üretimde kullanılması amacıyla elde bulundurulması, depolanması, geri kazanımı, işlemesi, üretim tesislerinin kurulması, üretim izni, proje tadilatı, kapatılması ve her türlü devir işlemleri ile 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanununun uygulanmasına yönelik işlemlere ve bu işlemlerin teknik kontrolüne ilişkin çalışmaları yürütmek.

c) Tütün, tütün mamulleri ve alkollü içkilerin üretim, satış ve sunum faaliyetlerine ilişkin izin ve yetki belgelerinin verilmesi, bu faaliyetlere ilişkin piyasa takip ve kontrolünün sağlanması, tütün ve alkol piyasalarına ilişkin düzenlemeler ve uygulamalar konusunda kamuoyunda tüketici bilinci oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılması ve tüketicilerin seçeneklerini azaltabilecek rekabet ve reklam koşullarının belirlenmesi çalışmaları ile bu Kanun kapsamındaki ürünlerde ürün güvenliğini sağlamak amacıyla gerektiğinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde çalışmalar yürütmek.

d) Tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü ürünler konusunda analizlerin yapılması veya yaptırılmasına yönelik çalışmaları yürütmek.

e) 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde, görev alanına giren konularda Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, uluslararası ve yabancı kuruluşlar ile ilgili işlemleri yürütmek, bu kuruluşlarla yapılacak müzakereleri koordine etmek ve istişarelerde bulunmak, gerektiğinde bu kuruluşlara üyelik ile ilgili çalışmaları yürütmek.

f) Tütün, tütün mamulleri ve alkol piyasasında faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin işlemlerini görev alanı itibarıyla incelemek ve denetlemek, yasadışı ticareti önleyecek faaliyetleri yürütmek, gerektiğinde bu hususlarda yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapmak, piyasalarda görülen aksaklıklara ilişkin çalışmalar yürütmek.

g) Mamul üretimi, satışı ve uygunluk belgesi başına alınacak tutarlar ile tescil, izin ve ruhsat bedellerini belirlemek.

Bu Kanun hükümleri çerçevesinde aşağıda belirtilen görevler Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülür.

a) Tütün ve alkol tüketiminden kaynaklanan kamusal veya tıbbi nitelikteki zararlı etkilerin önlenmesi amacıyla Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin ve 7/11/1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun uygulamasına yönelik çalışmaları yürütmek.

b) Tütün ve alkol tüketimini teşvik edecek faaliyetleri önleyecek çalışmaları ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde yürütmek ve insan sağlığına zarar verebilecek maddeleri belirlemek.

Sağlık Bakanlığı bu Kanunla kendisine verilen görevler ile 4207 sayılı Kanunda yer alan görevlerini kısmen veya tamamen, illerde vali veya vali yardımcısı başkanlığında kurulan ve sekretaryasını il sağlık müdürlüğünün yaptığı il tütün kontrol kurulları marifetiyle de yerine getirebilir. İl tütün kontrol kurullarının çalışma usul ve esasları Sağlık Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 74- 4733 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Tütün üreticilerinden yapılan tütün alımları, alım yapan firmalarca üretim yerlerindeki ticaret borsalarına tescil ettirilir."

MADDE 75- 4733 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"EK MADDE 3- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bu Kanun kapsamında yapılan resmi kontrollerin ve verilen diğer hizmetlerin karşılığı olmak üzere ücret alabilir. Hangi hizmet türünden ve resmi kontrollerden ne miktarda ücret alınacağı her yıl

Aralık ayında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca belirlenir. Bu gelirler ile kapatılan Kurumun görevlerinin ilgili idare tarafından yürütülmesi nedeniyle elde edilecek gelirler genel bütçeye gelir kaydedilir.

EK MADDE 4- Mevzuatta Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna yapılan atıflar Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanuna; Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumuna ve Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kuruluna yapılmış olan atıflar ilgisine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığına yapılmış sayılır."

MADDE 76- 4733 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 7- Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte kapatılmıştır. Kapatılan Kurumun kullanılmayan ödenekleri iptal edilmiş sayılır. Kapatılan Kurumun gerekli her türlü bütçe ve muhasebe işlemleri ile ilgili tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı yetkilidir. Kapatılan Kurumca yapılan işlemler, ilgili idarelerce yeni bir işlem yapılıncaya kadar geçerliliğini korur.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte kapatılan Kuruma ait;

a) Her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme ile borç ve alacaklar hiçbir işleme gerek kalmaksızın Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına,

b) Hak ve yükümlülükler ile yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıt ve doküman hiçbir işleme gerek kalmaksızın ilgisine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığına,

devredilmiş sayılır. Kurumun elinde bulunan nakit ve benzeri değerler aynı tarih itibarıyla genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı merkez muhasebe birimi hesabına aktarılır.

Kapatılan Kurumun mülkiyetinde bulunan taşınmazlar tapuda resen Hazine adına tescil edilerek tahsis amacında kullanılmak üzere Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına tahsis edilebilir.

Kapatılan Kurum tarafından yapılmış olan sözleşmelere, ilgili idare halef olur. Kurumun taraf olduğu davalar ve icra takiplerinde devir durumuna göre ilgili idare kendiliğinden taraf sıfatını kazanır.

Bu madde uyarınca yapılacak devre ilişkin işlemler harçlardan ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.

Bu madde uyarınca yapılacak devir işlemleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tamamlanır. İlgili bakanlıklar tarafından gerekli düzenlemeler yapılıncaya kadar bu Kanun uyarınca yürürlüğe konulan mevcut düzenlemelerin uygulanmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 8- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumunda görev yapmakta olan personelden;

a) Başkan Yardımcısı kadrosunda bulunanlar Bakanlık Müşaviri kadrolarına,

b) Başkanlık Müşaviri, I. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, Başuzman ve Uzman kadrolarında bulunanlar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı kadrolarına,

c) Müdür kadrosunda bulunanlar Müdür unvanlı kadrolara,

d) Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri unvanlı kadroda bulunan personel Uzman kadrosuna,

e) Uzman Yardımcısı kadrolarında bulunanlar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcısı kadrolarına,

f) Diğerleri mevcut kadrolarıyla aynı unvanlı kadrolara,

başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılırlar.

Birinci fıkra uyarınca atanmış sayılanların kadroları başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına ait bölümüne eklenmiş sayılır. Bu şekilde ihdas edilmiş sayılan kadrolardan Bakanlık Müşaviri, Müdür ve Uzman kadroları, herhangi bir sebeple boşalması halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Bu madde uyarınca atanmış sayılan personelin kapatılan Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumunda geçen hizmetleri Bakanlıkta geçmiş sayılır. Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumunda Başuzman ve Uzman kadrolarında geçen süreler Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı kadrolarında; Uzman Yardımcısı kadrolarında geçen süreler ise Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcısı kadrolarında geçmiş sayılır.

Bu madde uyarınca atanmış sayılan personelin yeni kadrolarına atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda aldıkları sözleşme ücreti, ücret, tazminat, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutarı), her türlü zam ve tazminatları ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ve ek ders ücreti hariç) toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); atanmış sayıldıkları yeni kadrolara ilişkin olarak yapılan ücret, tazminat, aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ve ek ders ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atanmış sayıldıkları kadro unvanlarında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla kendi istekleriyle başka kurumlara atananlara fark tazminatı ödenmesine son verilir.

Devir sebebiyle teşkilat, görev, personel ve kadro hususlarında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Devlet Personel

Başkanlığının görüşü üzerine Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yetkilidir."

MADDE 77- (1) 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun;

a) 6 ncı maddesinin üçüncü, dördüncü, beşinci ve sekizinci fıkralarında, 8 inci maddesinin birinci fıkrasında ve beşinci fıkrasının giriş cümlesi ile (b), (d), (e), (f), (g), (h) ve (ı) bentlerinde yer alan "Kurumdan" ibareleri "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından" şeklinde,

b) 6 ncı maddesinin dördüncü ve onbirinci fıkralarında, 8 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendinde ve dokuzuncu fıkrasında yer alan "Kuruma" ibareleri "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına" şeklinde,

c) 6 ncı maddesinin yedinci ve onbirinci fıkraları ile 8 inci maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan "Kurumun" ibareleri "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının" şeklinde,

ç) 6 ncı maddesinin beşinci, yedinci ve onbirinci fıkralarında, 8 inci maddesinin beşinci fıkrasının (a), (l) ve (m) bentleri ile dokuzuncu ve onikinci fıkralarında, 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinde ve ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kurum" ibareleri ile 6 ncı maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan "Kurul" ibaresi "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı" şeklinde,

d) 6 ncı maddesinin onbirinci fıkrası ile 8 inci maddesinin altıncı ve sekizinci fıkralarında yer alan "Kurumca" ibareleri "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca" şeklinde,

değiştirilmiştir.

(2) 4733 sayılı Kanunun 2 nci, 3 üncü, 4 üncü, 4/A ve 5 inci maddeleri, 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi, ek 2 nci, geçici

1 inci, geçici 2 nci, geçici 3 üncü, geçici 4 üncü, geçici 5 inci ve geçici 6 ncı maddeleri ile eki (I) sayılı cetvel yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 78- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"e) 1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatları, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler; merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü, mahalli idare ve şirket bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamaz ve buna imkân sağlayan diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz.

2) Bu bendin uygulanmasında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı; bu Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı, yaklaşık maliyetinin en az %70'lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa ayni yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade eder. Mahalli idare veya şirketlerinin bütçelerinden yapılan, yıl boyunca devam eden, niteliği gereği süreklilik arz eden ve haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı park ve bahçe bakım ve onarımı ile çöp toplama, cadde, sokak, meydan ve benzerlerinin temizlik işlerine ilişkin

alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilir. Hizmet alım sözleşmesi kapsamında niteliği birbirinden farklı hizmet türlerinin bulunması halinde personel çalıştırılmasına dayalı olup olmama yönünden yapılacak değerlendirme her hizmet türü için ayrı ayrı yapılır. Danışmanlık hizmetleri, hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmez.

3) Kurum, hizmet alımının personel çalıştırılmasına dayalı olup olmadığı ya da niteliği itibarıyla bu sonucu doğurup doğurmadığı hususunda (2) numaralı alt bentte sayılan kriterleri ayrı ayrı ya da birlikte dikkate almak suretiyle usul ve esaslar belirlemeye yetkilidir."

MADDE 79- 4734 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

"62 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında personel çalıştırılmasına dayalı hizmetler (danışmanlık hizmet alımları hariç) için ihaleye çıkılmadan önce; 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca yayımlanan Genel Yatırım ve Finansman Programı Kararı çerçevesinde, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının Hazine Müsteşarlığından, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme programında bulunanlardan sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait işletmeci kuruluşların ise Özelleştirme İdaresi Başkanlığından uygun görüş alması zorunludur. Uygun görüş, bu kapsamda çalıştırılacak personel sayısı ile idareler, hizmet türleri, işin yapıldığı yer gibi ücret düzeyini etkileyen unsurlardan biri, birkaçı veya tamamı dikkate alınarak ihale dokümanında belirlenecek ücret ve benzeri mali ödemelere ilişkin tavanların tespitini de kapsar."

MADDE 80- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun geçici 4 üncü maddesinde yer alan "Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinin anılan bent kapsamındaki mal ve hizmet alımları ile" ibaresi ile geçici 17 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 81- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"EK MADDE 4- 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kurulmasına karar verilen Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi, Türkiye Varlık Fonu ile sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait olmak kaydıyla 6741 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi ve sair mevzuat çerçevesinde Türkiye Varlık Fonuna aktarılmasına karar verilen kuruluşlar ile sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ve/veya Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonuna ait olmak kaydıyla Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi tarafından kurulacak şirket ve alt fonlara dış borcun devri, dış borcun ikrazı ve Hazine geri ödeme garantisi hususlarında bu Kanunda düzenlenen hükümlerin uygulanmasına Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilebilir.

Bu madde uyarınca verilen dış borcun devri, dış borcun ikrazı ve Hazine geri ödeme garantileri kapsamında doğacak Hazine alacakları hakkında 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

EK MADDE 5- Savunma ve güvenlik hizmetleri sektörleri ile sınırlı olmak üzere nihai kullanıcısının genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden olması durumunda projeyi yürüten özel bütçe kapsamındaki kuruluşlar bu Kanunun 8 inci maddesinin onuncu fıkrasında yer alan hükümlere tabi olmaksızın dış imkân sağlayabilir."

MADDE 82- 4749 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Vakıfbank hisselerinin devri

GEÇİCİ MADDE 30- Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı hisselerinden, diğer mülhak vakıflara ait olanları hariç olmak üzere, Vakıflar Genel Müdürlüğünün idare ve temsil ettiği (A) ve (B) grubu hisseler için ödenecek devir bedeli karşılığında ihraç edilen kira sertifikaları bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirlenen net borç kullanımı hesabına borçlanma olarak dahil edilmez. Devir bedeli karşılığı ihraç edilen kira sertifikaları için bu Kanunda belirtilen ödenek şartı aranmaz.

Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Memur ve Hizmetlileri Emekli ve Sağlık Yardım Sandığı Vakfına ait (C) grubu hisselerin Hazineye devredilmesi karşılığında devir bedeli olarak ihraç edilen özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirlenen net borç kullanımı hesabına borçlanma olarak dahil edilmez. Ayrıca, Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Memur ve Hizmetlileri Emekli ve Sağlık Yardım Sandığı Vakfına ait (C) grubu hisselerin Hazineye devredilmesi karşılığında ihraç edilen özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri için bu Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uygulanmaz."

MADDE 83- 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanununun 15 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ataması yapıldıktan sonra sağlık nedeniyle görevini yapmaya devam edemeyecekler hariç olmak üzere herhangi bir sebeple mecburi hizmet yükümlülüğü dolmadan görevinden çekilenler ile göreviyle ilişiği kesilenler, kendileri için yapılmış bütün giderleri görev yapmadıkları süre ile orantılı ve iki katı olarak ödemek zorundadırlar."

MADDE 84- 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 9- Bakanlık, bu Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (s) bendi kapsamında yapılacak yapım işlerine yönelik ihaleleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde, yılı yatırım programında yer alma ve ödeneği bulunma şartı aranmaksızın 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin tabi olduğu usule göre Yüksek Planlama Kurulunca alınan karar uyarınca yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir."

MADDE 85- 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Cazibe Merkezleri Programı

EK MADDE 1- Görece az gelişmiş bölgelerde yatırım ortamını canlandırarak istihdamı, üretimi ve ihracatı artırmak ve bölgelerarası gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla gerçekleştirilecek olan Cazibe Merkezleri Programı, Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülür.

Cazibe Merkezleri Programı kapsamında özel sektöre ait imalat sanayii yatırımları ile çağrı merkezi ve veri merkezi yatırımlarına destek sağlanabilir.

Cazibe Merkezleri Programının uygulanacağı iller ile bu Program kapsamındaki;

a) Sektör, il, kapsam, yatırım konusu, uygulama süresi ve destek oranı itibarıyla enerji desteği,

b) Bakanlar Kurulunca kabul edilen yatırımlarda devlet yardımları hakkında kararda yer alan destek unsurlarından bu Program için uygun görülen destekler,

c) Desteklere başvuru ve desteklerden yararlanma şartları,

d) Destek uygulamasının sona erdirilmesi, desteğin geri alınması ve müeyyide uygulanması,

e) Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki başvuruları karara bağlamak üzere ilgili bakanlardan oluşturulacak Değerlendirme Komitesinin yapısı ve yetkileri ile Komitenin çalışma usul ve esasları,

f) Cazibe Merkezleri Programının uygulanmasına ilişkin diğer konular,

ile ilgili hususlar Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir.

Cazibe Merkezleri Programı kapsamında kullandırılan kaynağın takip ve tahsil işlemleri 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılır.

Bu madde kapsamında ihtiyaç duyulan kaynak, Ekonomi Bakanlığı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanır.

Bakanlar Kurulu, Cazibe Merkezleri Programının uygulanmasında kamu kurum ve kuruluşlarını görevlendirmeye yetkilidir."

MADDE 86- 29/6/2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yıllık listelerde belirlenen silâhlar ile bunlara ait mühimmat ve yedek parçaların iç pazara üretici veya dağıtıcı firmalarca sunulmasına, İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü alınarak Millî Savunma Bakanlığınca izin verilebilir."

MADDE 87- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan "Yargıtay Birinci Başkanlığından" ibaresi "Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini" şeklinde ve aynı maddenin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) numaralı bende göre yapılacak istemler, ceza davalarında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hukuk davalarında ise ilgili hukuk dairesine iletilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı uyuşmazlık bulunduğuna kanaat getirmesi durumunda ilgili ceza dairesinden bir karar verilmesini talep eder. Uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak dairece bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir."

MADDE 88- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 104 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Ret kararına" ibaresi "Bu kararlara" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 89- 5271 sayılı Kanunun 129 uncu maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(3) Elkoyma kararı veya emrinin aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak verilmesi halinde gönderilerin bulunduğu zarf veya paketler Cumhuriyet savcısının talimatıyla kolluk memurları tarafından açılabilir.

a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi (madde 174),

2. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),

suçları.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 12 nci ve 13 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

c) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 67 nci ve 68 inci maddelerinde tanımlanan suçlar."

MADDE 90- 5271 sayılı Kanuna 140 ıncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 140/A maddesi eklenmiştir.

"Yönetmelik

MADDE 140/A- (1) Bu Kanunun 135 ila 140 ıncı maddelerinde düzenlenen koruma tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 91- 5271 sayılı Kanunun 209 uncu maddesinin başlığında yer alan "okunması" ibaresi "anlatılması" şeklinde, birinci fıkrasında yer alan "okunur" ibaresi "anlatılır" şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan "okunmasına" ibaresi "anlatılmasına" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 92- 5271 sayılı Kanunun 280 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "maddede" ibaresi "maddenin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentleri hariç diğer bentlerinde" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 93- 5271 sayılı Kanunun 282 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "okunur" ibaresi "anlatılır" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 94- 5271 sayılı Kanunun 299 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya re'sen duruşma yoluyla yapar" ibaresi "uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 95- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 43 üncü maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"g) Ceza infaz kurumu idaresince verilen kıyafetleri giymemek veya verilen kıyafetlere kasten zarar vermek."

MADDE 96- 5275 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "soruşturma evresinde soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde kovuşturmayı yürüten hâkim veya mahkeme tarafından," ibareleri "ceza infaz kurumu en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 97- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 1- (1) 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü bulunanlar, duruşmaya sevk nedeniyle ceza infaz kurumu dışına çıkarılmaları durumunda, ceza infaz kurumu idaresince verilen giysileri giymek zorundadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 309 ila 312 nci maddelerinde düzenlenen suçlardan tutuklu ve hükümlü olanlar badem kurusu; bu maddede belirtilen diğer suçlardan tutuklu ve hükümlü olanlar ise gri renginde göğüs ve pantolon bölümü bitişik (tulum) giysiler giyer. Ancak kadın tutuklu ve hükümlülerin giysileri bitişik şekilde (tulum) olmayabilir. Bu madde hükümleri çocuklar ile hamile kadınlar hakkında uygulanmaz. Kadın tutuklu ve hükümlülerin giysileri ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

(2) Bu maddede öngörülen yönetmelik bir ay içinde yürürlüğe konulur. Bu madde hükümleri söz konusu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır."

MADDE 98- 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu kurumlara devam ederken Türk vatandaşlığını kazananlar, bulunduğu öğretim kademesinin sonuna kadar aynı kurumda veya aynı programı uygulayan başka bir milletlerarası özel öğretim kurumunda öğrenimlerine devam edebilirler."

MADDE 99- 4/4/2007 tarihli ve 5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(3) İkinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamında vizelenen geçici iş pozisyonlarında çalışanların çalışma sürelerini, ilgili kurum veya kuruluşların talebi üzerine kurum, kuruluş, birim veya pozisyon itibarıyla dört aya kadar uzatmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 100- 24/5/2007 tarihli ve 5668 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Besleme Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"i) Yemin, temsili askerlik ve mezuniyet törenlerine iştirak eden ziyaretçiler."

MADDE 101- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 401 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanmasına karar verilen şirketlerde, kayyımın ilk defa atandığı mali yıl ve öncesinde yapılan iş ve işlemler ile ilgili olarak birinci fıkranın ilk cümlesi kapsamında onay yükümlülüğü yoktur."

MADDE 102- 6102 sayılı Kanunun 403 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(6) Terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle 5271 sayılı Kanunun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanmasına karar verilen şirketlerde beşinci fıkra hükümleri kayyımın görevi devam ettiği müddetçe uygulanmaz."

MADDE 103- 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununun 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasına "sınır birliklerinde" ibaresinden sonra gelmek üzere ", gemide ve yüzer birliklerde fiilen" ibaresi ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(13) Resmi sağlık kurumları tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporu üzerine verilen hastalık izinleri, kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananların kullandığı hastalık izinleri ve hastalıkları sebebiyle resmi yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi görülen tedavi süreleri ile terörle mücadele veya hudut birliklerindeki görevleri nedeniyle yaralanan personel hariç olmak üzere, bir takvim yılı içinde kullandığı hastalık izin süreleri toplamı onbeş günü aşan sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erlere, aşan günlere isabet eden aylık ücretleri yüzde on eksik ödenir."

MADDE 104- 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "31/12/2017" ibaresi "31/12/2022" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 105- 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 2- (1) Hükümet, kamu işveren sendikaları ile işçi sendikaları konfederasyonları arasında;

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları, özel kanunlarla kurulan diğer kamu kurum ve kuruluşları, hizmetlerini genel bütçenin transfer tertiplerinden yardım alarak yürüten kamu kurum ve kuruluşlarında,

b) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları (iştirakler hariç), birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlası

kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan her türlü işletme ve şirketler, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme kapsamında veya programında bulunanlardan sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda,

c) İl özel idareleri, belediyeler ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, belediyelerin bağlı kuruluşları, müessese ve işletmeleri ile bunların birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerde,

çalıştırılan işçilerin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolü imzalanabilir. Bu protokol hükümleri geçerlilik süresi içinde bu madde kapsamındaki idareler ile taraf konfederasyona üye olan sendikalar için bağlayıcıdır."

MADDE 106- 6356 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 7- (1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idareler ile birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler, anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü ve geçici 24 üncü maddeleri uyarınca sürekli işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçirilen işçilerinden; geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolu mevcut işyerinin girdiği işkolu ile aynı olanları o işkolundaki mevcut işyerinden, farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirir.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki işyerlerinin her biri bu Kanunun uygulanması bakımından bağımsız bir işyeri sayılır.

(3) Birinci fıkra kapsamında yeni tescil edilen işyerlerinden bildirilen işçiler, bu madde kapsamındaki idarelerde geçiş işleminden önce alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4 üncü maddeye uygun şekilde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir.

(4) Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun bu maddeye aykırı diğer hükümleri uygulanmaz."

MADDE 107- 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 35 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Disiplin subayı

MADDE 35- (1) Teşkilatında disiplin kurulu kurulan komutanlıklar veya askeri kurum amirlikleri ile Milli Savunma Bakanlığında bir disiplin subayı bulunur.

(2) Disiplin subayı, hukuk sınıfına mensup subaylar arasından atanır.

(3) Hukuk sınıfına mensup subaylar arasından atanmış disiplin subayının bulunmaması yahut görevini yapmasını engelleyici sebeplerin bulunması halinde, disiplin subaylığı görevi atama veya görevlendirme suretiyle diğer sınıflara mensup subaylar tarafından yapılır. Atama yapılmaması hallerinde disiplin subayı, teşkilatında disiplin kurulu kurulan komutan veya askeri kurum amiri ile Milli Savunma Bakanı tarafından kıtada en az bir yıl hizmet görmüş olan ve taksirli suçlar dışında bir suçtan hükümlü bulunmayan subaylar arasından görevlendirilir.

(4) İhtiyaç duyulması halinde bir subay veya astsubay disiplin subayı yardımcısı olarak görevlendirilebilir veya atanabilir. Ayrıca disiplin subaylıklarında ve disiplin kurullarında yazı işleri müdürlüğü ve tutanak kâtipliği yapmak üzere yeteri kadar personel de görevlendirilir.

(5) Teşkilatında disiplin kurulu kurulan komutan veya askeri kurum amiri;

a) Subay ve astsubaylar dışındaki asker kişilerle ilgili 37 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki onay yetkisi ile 42 nci maddenin birinci fıkrasındaki itiraz yetkisini,

b) 37 nci maddenin dördüncü fıkrasındaki yetkisini,

hukuk hizmetleri başkanı veya birim amirine yazılı olarak devredebilir."

MADDE 108- 6413 sayılı Kanunun 37 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Bir suçun işlendiğinin tespit edilmesi halinde dosyanın bir suretinin ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesine,"

MADDE 109- 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanununun 21 inci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(6) Yapım ihaleleri hariç 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu ile 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu hükümleri PTT ve iştirakleri hakkında uygulanmaz.

(7) Kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair ilgili mevzuat hükümleri PTT ve iştirakleri tarafından istihdam edilecek personel hakkında uygulanmaz."

MADDE 110- 6475 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) Sözleşmeli personelin unvan ve sayıları Genel Kurul kararıyla belirlenir. Personelin işe alınması, atanması, görevlendirilmesi ile eğitim, terfi, görevde yükselme, unvan değişikliği, disiplin, izin, görevden alma, sözleşmenin yenilenip

yenilenmemesi veya sona erdirilmesine ilişkin hususlar Genel Kurul kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelik ile düzenlenir."

MADDE 111- 6475 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Atama işlemlerinin durumu

GEÇİCİ MADDE 11- (1) 4/10/2013 tarihinden itibaren PTT'de istihdam edilen personel ile 1/1/2017 tarihinden sonra yapılan sınavlarda başarılı olan ve haklarında yapılan güvenlik soruşturması olumlu sonuçlanan adayların atama işlemlerinin geçerliliği devam eder."

MADDE 112- 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında Türkiye Varlık Fonuna aktarılan kuruluşlara ilişkin olarak 16/12/2016 tarihli ve 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda Hazine Müsteşarlığına tahsis edilen borç verme ödeneklerinin yılı içinde ödeneklerle ilişkili kurumlara aktarılmak üzere Hazine Müsteşarlığınca kullanımına devam olunur."

MADDE 113- 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 37 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Resmi bir sıfat taşıyıp taşımadıklarına veya resmi bir görevi yerine getirip getirmediklerine bakılmaksızın 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemleri ile bunların devamı niteliğindeki eylemlerin bastırılması kapsamında hareket eden kişiler hakkında da birinci fıkra hükümleri uygulanır."

MADDE 114- 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanunun 107 nci maddesinin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(7) Gülhane Askeri Tıp Akademisinde uzmanlık ve yan dal uzmanlık eğitimi yapma hakkı kazanmış olup henüz uzmanlık eğitimine başlamamış olanlardan ihtiyaç duyulan branşlardaki personel; kıta, kurum ve karargâhlarda fiilen en az iki yıllık hizmeti tamamlamak kaydıyla Sağlık Bilimleri Üniversitesinde Milli Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı nam ve hesabına tıpta uzmanlık ve yan dal uzmanlık eğitimi yapar. İhtiyaç duyulmayan branşlardaki personel, devredilen personel kapsamında Sağlık Bilimleri Üniversitesinde araştırma görevlisi kadrolarına atanır. Gülhane Askeri Tıp Akademisinde lisansüstü eğitim yapmakta olan öğrenciler (yabancı öğrenciler dahil) ile bu hakkı kazanmış olanlar eğitimlerine Üniversitede devam eder."

MADDE 115- 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasına "bulunan pilotlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile Jandarma Genel Komutanlığında ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli sözleşmeli pilotlar" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 116- 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 1- Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, özel bilgi ve ihtisas gerektiren işlerde diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın ilgili yıl genel yatırım ve finansman kararnamesinde belirlenen usul ve

esaslar çerçevesinde proje süresi ile sınırlı olmak üzere sözleşmeli personel istihdam edebilir. Bu kapsamda istihdam edilen personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır."

MADDE 117- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"EK MADDE 19- Bu maddenin uygulanmasında;

a) İnsansız hava aracı (İHA): Çeşitli veri linkleri ile uzaktan uçurulan, üzerine silahlı veya silahsız faydalı yükler takılabilen, havadan ağır, yapısal olarak rijit ve sert, manuel veya otomatik olarak iniş ve kalkış yapabilen, sınıfı ilgili bakanlık tarafından tescil edilen hava araçlarını,

b) İHA uçuş ekibi: Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğünün İHA uçuş ekibi olarak gösterilen kadro ve sözleşmeli personel pozisyonlarında fiilen görev yapan ve İHA'nın uçurulmasında görev alan İHA pilotu, İHA teknik personeli ile varsa görev koordinatörünü/görev komutanını,

c) İHA pilotu: Yurtiçinde veya yurtdışında düzenlenen eğitimleri başarıyla tamamlayan, sertifikası ilgisine göre Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğünce usulüne göre onaylanan ve İHA'ların pilotajında fiilen görev alan personeli,

ç) İHA teknik personeli: İHA'nın üzerine monte edilebilen veya İHA üzerinde mevcut bulunan göreve yönelik sistemlerin uçuş sırasında kullanılması amacıyla görev yapmak üzere yurtiçinde veya yurtdışında düzenlenen eğitimleri başarıyla tamamlayan, sertifikası ilgisine göre Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı

ile Emniyet Genel Müdürlüğünce usulüne göre onaylanan ve bu kapsamda fiilen görev alan personeli,

d) Görev koordinatörü/görev komutanı: İHA'nın uçuşu öncesinde, esnasında veya sonrasında göreve ilişkin birimler veya kişilerle koordinasyon kurmak amacıyla görev yapmak üzere yurtiçinde veya yurtdışında düzenlenen eğitimleri başarıyla tamamlayan, sertifikası ilgisine göre Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğünce usulüne uygun olarak onaylanan ve bu kapsamda fiilen görev alan personeli,

e) Hizmet yılı: 1 Eylül tarihinden başlayıp 31 Ağustos tarihinde biten oniki aylık dönemi,

f) İHA uçuş hizmet süresi: Sağlık nedenleri hariç, İHA uçuş ekibi olarak gösterilen kadro ve sözleşmeli personel pozisyonlarında fiilen görev yapılan toplam süreyi,

ifade eder.

İHA uçuş ekibine, en yüksek Devlet memuru aylığına (ek gösterge dahil) aşağıdaki Cetvelde İHA hizmet yılları karşılığında gösterilen oranların uygulanması suretiyle hesaplanan tutarda İHA tazminatı ödenir. İHA pilotları için Cetvelde gösterilen tazminat oranları yüzde on artırımlı olarak uygulanır. Tazminatın ödenmesinde aylıklara ilişkin hükümler uygulanır. Bu şekilde ödenen tazminat, damga vergisi hariç hiçbir vergiye tabi tutulmaz.

Bir hizmet yılında İHA uçuş süresi üçyüz saati geçenlere hizmet yılı sonunda en son aldığı aylık tazminat tutarı kadar ilave tazminat ayrıca ödenir.

İHA uçuş ekibinin bir hizmet yılında en az yüzyirmi saat birinci fıkranın (c), (ç) ve (d) bentlerinde tanımlanan İHA uçuş görevini yapması şarttır. Yıllık zorunlu İHA uçuş görevini tamamlamayanların tazminatının tamamı müteakip hizmet yılı başlangıcından itibaren kesilir. Tazminat önceki yıldan noksan kalan

sürenin tamamlanmasını takip eden aybaşından itibaren ödenmeye başlanır.

2629 sayılı Kanun ile 3160 sayılı Kanun kapsamında tazminat ödenen personele bu maddeye göre ayrıca ödeme yapılmaz. Ancak bu kanunlar uyarınca tazminat alan personelin, bu maddede belirtilen hükümler çerçevesinde İHA uçuş ekibi personeli olarak da görev yapması halinde, İHA tazminat oranlarının yüzde yirmisi aynı usul ve esaslar çerçevesinde 2629 sayılı Kanun ve 3160 sayılı Kanun uyarınca ödenmekte olan tazminatlarına ilave olarak ayrıca ödenir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürütülen İHA uçuş hizmet süreleri, birinci fıkranın (f) bendinde tanımlanan sürenin hesabında dikkate alınır.

Bu madde kapsamındaki personel, kaza kırım olaylarında pilotaj ve diğer idari hatalar nedeniyle meydana gelen zararlardan tazminle sorumlu olmaz.

Hizmet Yılı	*Tazminat Oranı (%)*	*Hizmet Yılı*	*Tazminat Oranı (%)*	*Hizmet Yılı*	*Tazminat Oranı (%)*
1	*50*	*9*	*58*	*17*	*74*
2	*51*	*10*	*60*	*18*	*76*
3	*52*	*11*	*62*	*19*	*78*
4	*53*	*12*	*64*	*20*	*80*
5	*54*	*13*	*66*	*21*	*82*
6	*55*	*14*	*68*	*22*	*84*
7	*56*	*15*	*70*	*23 ve üzeri*	*86*
8	*57*	*16*	*72*		

EK MADDE 20- İl özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, personel çalıştırılmasına dayalı hizmetleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın doğrudan hizmet alımı suretiyle birlikte ya da ayrı

ayrı sermayesinin yarısından fazlası bu idarelere ait ve halen bu kapsamda hizmet alımı yaptığı mevcut şirketlerinden birine, bu nitelikte herhangi bir şirketi bulunmuyorsa münhasıran bu amaçla kuracakları bir şirkete gördürebilir.

Bu madde kapsamındaki şirketler hakkında 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunda belirtilen özel şartlara ilişkin hükümler uygulanmaz.

Bu madde kapsamındaki şirketlerde işçilerin işe alımı, işçilere ilişkin personel giderlerinin toplam giderler içindeki payına ilişkin üst sınırları, ilk defa alınacak işçilere ilişkin belirlenecek ölçütleri esas alarak yıllık sınırlamaları ve bu kapsamdaki alımlar ile harcamaları izlemeye ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığının görüşleri ve İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

EK MADDE 21- Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen işçilere 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesi uyarınca yapılan ödemeler, rücu edilmez."

MADDE 118- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 23- 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, bu Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarında; ödemeleri merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden karşılanan 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlar;

a) 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak,

b) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olmak,

c) Bu kapsamda çalıştırılmalarına ilişkin olarak açtıkları davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edeceğine dair yazılı beyanda bulunmak,

ç) En son çalıştığı idare ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığı iş sözleşmelerinden dolayı bu madde ile tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağını ve bu haklarından feragat ettiğine dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı kabul ettiğini yazılı olarak beyan etmek,

kaydıyla, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içinde idaresinin hizmet alım sözleşmesinin yapıldığı birimine, sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmek üzere yazılı olarak başvurabilirler. Başvuranların şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, bu tespite itirazların karara bağlanması, şartları taşıyanların idarelerince belirlenen usul ve esaslara göre yapılacak yazılı ve/veya sözlü ya da uygulamalı sınava alınması, sınav sonuçlarına itirazların karara bağlanması ve sınavda başarılı olanların kadroya geçirilmesine ilişkin süreç bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde idarelerince sonuçlandırılır. Sınavlarda başarılı olanlar, varsa bu fıkranın (c) bendinde öngörülen davalardan feragat ettiklerini tevsik eden belgeyi ve/veya icra takibine konu alacaktan feragat ettiğine dair icra müdürlüğünden alınacak belgeyi ibraz etmek, bu fıkranın (ç) bendinde öngörülen sulh sözleşmesini ibraz etmek ve öngörülen şartları taşımaya devam etmek kaydıyla, sınav sonuçlarının kesinleşmesini müteakip, her bir sözleşme itibarıyla, yüklenicinin hakedişlerinin ödendiği bütçe, teşkilat ve birim/yerleşim yeri adına vize edilmiş sayılan sürekli işçi kadrolarına idarelerince topluca geçirilir. Bu fıkra kapsamında feragat edilen

davalara veya takiplere ilişkin yargılama ve takip giderleri davacı veya takip eden üzerinde bırakılır ve taraflar lehine vekalet ücretine hükmolunmaz, hükmedilenler tahsil edilmez ve bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihe kadar tahsil edilenler ise iade edilmez. Bu fıkra kapsamında yapılacak sulh sözleşmelerinden damga vergisi alınmaz.

Birinci fıkrada yer alan 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalışıyor olmak şartının tespitinde, Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmiş olan sigortalı işe giriş bildirgeleri, işten ayrılış bildirgesi ve aylık prim ve hizmet belgeleri esas alınır. Ancak söz konusu tarihe ilişkin olarak anılan Kuruma yasal süresi dışında verilen belgelere dayanılarak bu madde hükmünden yararlanılamaz. 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olduğu idarelerince tespit edilenlerden, hakkında bu tarihten sonra işten ayrılış bildirgesi verilenler bu madde hükümlerinden yararlanabilir.

Birinci fıkradaki personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında bulunmakla birlikte 4/12/2017 tarihinde doğum veya sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen sağlık sorunları nedenleriyle iş sözleşmeleri askıda olanlar veya anılan tarih itibarıyla askerde bulunanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Birinci fıkrada belirtilen süreler, askerlik veya askı süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar. Sürekli işçi kadrolarına geçirilme süreci, birinci fıkra kapsamında olmakla birlikte bu sürecin tamamında veya herhangi bir aşamasında askerde bulunanlar için askerlik süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar veya kaldığı yerden devam eder.

Sürekli işçi kadrolarına geçirileceklerin kadroları, başka bir işleme gerek kalmaksızın geçiş işleminin yapıldığı tarih itibarıyla sürekli işçi unvanı ile ihdas edilmiş sayılır. İhdas edilen kadrolar ilgili idarelerce adedi, bütçe ve teşkilatı ile birimi/yerleşim yeri belirtilmek suretiyle geçiş işlemlerinin yapıldığı tarihten itibaren iki ay içinde Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığına bildirilir. Sözleşmeleri askıya alınanlar ile askerde bulunanların kadroları hariç olmak üzere bu şekilde ihdas edilen sürekli işçi

kadroları, herhangi bir sebeple boşalması halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Sürekli işçi kadrolarına geçirilenler, birinci fıkrada öngörülen şartları taşıdıkları sürece ve çalıştırıldıkları teşkilat ve birimde geçiş işlemi yapılmadan önceki ihale sözleşmesi kapsamındaki hizmetleri yürütmek üzere istihdam edilebilir. Bunların istihdam süreleri hiçbir şekilde sosyal güvenlik kurumlarından emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarihi geçemez. Özel güvenlik görevlilerinden bu madde kapsamında geçiş işlemleri yapılanlar, 5188 sayılı Kanun hükümlerine de tabi olmaya devam eder.

Sürekli işçi kadrolarına geçirilenlerden, geçiş işlemi yapılırken mevcut işyerinin girdiği işkolunda kurulu işyerinden bildirilenlerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitimine kadar bu toplu iş sözleşmesinin uygulanması suretiyle oluşan ücret ile diğer mali ve sosyal haklardan fazla olamaz. Sürekli işçi kadrolarına geçirilenlerden; geçişten önce toplu iş sözleşmesi bulunmadığından kadroya geçirildiği tarihte yürürlükte olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerinin geçerli olduğu işçiler ile geçiş işleminden önce yapılan ve geçişten sonra yararlanmaya devam ettiği toplu iş sözleşmesi bulunmakla birlikte bu madde kapsamındaki idarelerde alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitiminden önce toplu iş sözleşmesi sona eren işçilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki idarelerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesine göre belirlenir. Bu madde kapsamındaki idarelerde; 6356 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinde belirtilen mevcut işyerleri bakımından anılan Kanuna uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabilir, ancak geçişi yapılan işçiler için yeni tescil edilen

işyerlerinde, geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihinden sonra yetki başvurusunda bulunulabilir.

Sürekli işçi kadrolarına geçirileceklerin istihdam edilmesine esas hizmet alım sözleşmeleri, birinci fıkrada öngörülen geçiş işleminin yapıldığı tarih itibarıyla feshedilmiş sayılır. Feshedilmiş sayılan sözleşmelerden, sadece yapılan işin tutarı her türlü fiyat farkı hariç sözleşme bedelinin %80'ini aşmayanlar için yükleniciye, sözleşmenin yürütülmesine ilişkin her türlü zarara karşılık her türlü fiyat farkı hariç sözleşme bedelinin %80'i ile yapılan işin tutarı arasındaki bedel farkının %5'i fesih tarihindeki fiyatlar dikkate alınarak sözleşmeyi yürüten idare tarafından, yapmış olduğu vergi, resim, harç ve paylar dahil olmak üzere tüm giderler ve mahrum kaldığı kâr karşılığı olmak üzere tazminat olarak ödenir ve başkaca bir ödeme yapılmaz. Yüklenici başka bir hak talebinde bulunamaz.

Sürekli işçi kadrolarına geçirileceklerin istihdam edilmesine esas hizmet alım sözleşmelerinde personel çalıştırılmasına dayalı olmayan kısımların da bulunması halinde, personel çalıştırılmasına dayalı olan kısımlar için iş eksilişi yapılmış sayılır. İş eksilişi yapılmış sayılan sözleşmelerde, kalan iş kısmı içerisinde personel çalıştırılmasına dayalı olmayan tutar hesaplanır. Bu tutara iş eksilişi yapılmış sayılan tarihe kadar gerçekleştirilen iş tutarının eklenmesi ile bulunacak toplam tutarın her türlü fiyat farkı hariç sözleşme bedelinin %80'ini aşmaması halinde yükleniciye, sözleşmenin yürütülmesine ilişkin her türlü zarara karşılık her türlü fiyat farkı hariç sözleşme bedelinin %80'i ile sözleşmenin tamamlandığı tarih itibarıyla gerçekleştirilen işin toplam tutarı arasındaki bedel farkının %5'i kabul tarihindeki fiyatlar dikkate alınarak sözleşmeyi yürüten idare tarafından, yapmış olduğu vergi, resim, harç ve paylar dahil olmak üzere tüm giderler ve mahrum kaldığı kâr karşılığı olmak üzere tazminat olarak ödenir ve başkaca bir ödeme yapılmaz. Yüklenici başka bir hak talebinde bulunamaz.

Feshedilmiş sayılan sözleşmeler kapsamındaki işlerin tasfiye süreci hemen başlatılır ve yapılan işlere ilişkin hakedişler, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümleri çerçevesinde en geç üç ay içinde ödenir. Hakediş tutarından sözleşmede yazılı kesintiler, varsa yüklenicinin idareye olan borçları ve cezalar ile alınması gereken vergiler kesilir. Bu sözleşmelere ilişkin alınan kesin teminat ve varsa ek kesin teminatlar, yüklenicinin sözleşme konusu iş nedeniyle idareye, çalıştırılan işçilere ve Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borçları ile ücret ve ücret sayılan ödemelerden doğan vergi borcunun bulunmadığının anlaşılması halinde, anılan Kanunun 13 üncü maddesi hükümleri esas alınarak ivedilikle iade edilir. Yüklenicinin bu kapsamda bir borcunun bulunması halinde, teminatlar paraya çevrilerek borçlarına karşılık mahsup edilir ve varsa kalanı iade edilir. Yüklenicinin hakedişinden, kesin teminatından ve varsa ek kesin teminatından bu fıkra kapsamında karşılanamayan bir borcunun bulunması halinde yedinci ve sekizinci fıkralar uyarınca yükleniciye yapılacak tazminat ödemelerinden bu borçlara karşılık gelen kısım mahsup edilir.

Bu maddenin uygulanmasında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı; 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı ve yaklaşık maliyetinin en az %70'lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa ayni yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu, yıl boyunca devam eden ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade eder. Hizmet alım sözleşmesi kapsamında niteliği birbirinden farklı hizmet türlerinin bulunması halinde personel çalıştırılmasına dayalı olup olmama yönünden yapılacak değerlendirme her hizmet türü için ayrı ayrı yapılır. Danışmanlık hizmetleri, hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmez.

Bu maddeye göre feshedilmiş sayılan veya iş eksilişi yapılan hizmet alım sözleşmeleri kapsamında idarelere ait işyerlerinde

hizmetlerin yürütülmesinde fiilen kullanılmakta olan taşınırlar ile tüketim malzemelerinden hizmetin sunulabilmesi için ihtiyaç duyulduğu idarece belirlenenlerin satın alınmasına veya kiralanmasına en az üç kişiden oluşan komisyon tarafından karar verilir. 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinde oluşturulacak söz konusu komisyonlarda bir Maliye Bakanlığı temsilcisi bulunur. Bu karara dayalı olarak tespit edilen taşınırlar ve tüketim malzemeleri aynı komisyon tarafından tespit edilen bedel üzerinden idarelerce satın alınabilir veya kiralanabilir. Komisyon tarafından belirlenecek satın alma bedeli, taşınırlar ve tüketim malzemeleri için yüklenicinin 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tutulan yasal defter ve kayıtlarında yer alan kayıtlı değerinden fazla olamaz. Komisyon, bedel tespit ederken gerektiğinde meslek kuruluşlarından bilgi alabilir.

Şartları taşımadığı halde bu madde hükümlerinden yararlandırıldıkları tespit edilenlerin herhangi bir tazminat ödenmeksizin istihdamına son verilir. Yanıltıcı bilgi ve belge sunmak suretiyle bu madde hükümlerinden yararlandığı tespit edilenlere istihdam süresince yapılan ödemeler genel hükümlere göre tahsil edilir. Şartları taşımayanları, bu madde hükümlerinden yararlandıranların sorumlulukları saklıdır.

Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten önce 21/2/2013 tarihli ve 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yaptırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde faaliyete geçen tesislere taşınması nedeniyle faaliyetleri sona erdirilen sağlık kurum ve kuruluşlarında, bu kurum ve kuruluşların kapatılma tarihinde birinci fıkrada belirtilen hizmet alımları kapsamında çalıştırılmakta olanlardan 4/12/2017 tarihi itibarıyla söz konusu tesislerde çalışanlar bu madde hükümlerinden yararlandırılır. Bu fıkra kapsamındaki işçilerin bu madde hükümlerinden yararlanabilmeleri için birinci fıkrada yer alan 4/12/2017 tarihi itibarıyla birinci fıkra kapsamındaki idarelere ait

işyerlerinde çalışıyor olmak şartı dışındaki diğer şartlar aranır. Bu fıkra kapsamında sürekli işçi kadrolarına geçirilecek işçiler, Sağlık Bakanlığı ve bağlı kurumlarının ihtiyaç bulunan birimlerinde ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılan kadrolarda çalıştırılır. Ancak bu fıkra kapsamındaki işçiler ile bu madde uyarınca sürekli işçi kadrolarına geçirilmekle birlikte bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten sonra 6428 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde faaliyetleri sona erdirilecek olan sağlık kurum ve kuruluşlarında kapatılma tarihi itibarıyla çalışan ve Sağlık Bakanlığınca ihtiyaç fazlası olarak belirlenen işçiler, işçi ihtiyacı bulunduğunu bildiren idarelerde ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılan sürekli işçi kadrolarına Devlet Personel Başkanlığınca yerleştirilir. Bu fıkranın uygulanmasında bu maddede öngörülen süreleri artırmaya Maliye Bakanlığının görüşü üzerine Sağlık Bakanlığı; ihtiyaç fazlası işçilerin diğer idarelere yerleştirilmesine ilişkin hususları belirlemeye ise Maliye Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının görüşleri üzerine Devlet Personel Başkanlığı yetkilidir.

Bu madde hükmü nedeniyle; merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri içerisinde aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin %20'sine kadar ödenek aktarma işlemlerini yapmaya ilgili idareler, ihtiyaç olması halinde %20'yi aşan ödenek aktarma işlemlerini yapmaya ise Maliye Bakanlığı yetkilidir. Bu kapsamda merkezi yönetim bütçe kanununun (01.3) ve (02.3) ekonomik kodlu tertiplere ödenek aktarma ve ekleme yapılmasına ilişkin sınırlamalar getiren hükümleri 2018 yılında uygulanmaz ve Maliye Bakanlığınca yapılacak ödenek aktarma işlemleri 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kurum bütçesinin başlangıç ödenekleri toplamının %20'sinin geçilmemesine ilişkin sınırın hesabında dikkate alınmaz.

Birinci fıkra kapsamındaki işler için süreci devam eden ihaleler iptal edilir. İhalesi yapılmış ancak bu maddenin yayımı tarihinde ve bu tarihten sonra işe başlayacak şekilde imzalanmış olan sözleşmeler feshedilmiş sayılır ve bu maddenin yayımı tarihini takip eden yılın başından başlamak üzere bir yıl içinde talep etmesi halinde yükleniciye; işleme konu edilen sözleşmeye ilişkin olarak noterde

ödenen damga vergisi, harç ve değerli kâğıt bedeli dışındaki masraflar sözleşmeyi imzalayan idarece, Kamu İhale Kurumu geliri olarak alınan tutar Kamu İhale Kurumunca, ihale kararı ve sözleşmeye ilişkin ödenen damga vergisi ve varsa noter harçları ile değerli kâğıt bedelleri ise tahsilatı yapan muhasebe birimi veya vergi dairesince iade edilir. Şu kadar ki yükleniciden tahsil edilen, ihale kararı ve sözleşmeye ilişkin damga vergisi ve varsa noter harçları ile değerli kağıt bedellerinin, beyanname ile beyan edilerek ödenmesi gereken hallerde iade için bu alacakların vergi dairesine ödenmiş olması şartı aranır. Bu kapsamda yüklenici tarafından beyan edilen ancak ödenmeyen damga vergilerinin tahsilinden vazgeçilir. Yükleniciden tahsil edildiği halde ilgili vergi dairesine ödenmeyen ve yükleniciye iade edilen tutarlar, yükleniciye iade edildiğini gösterir belgenin ibrazı halinde vergi dairesince terkin edilir. Feshedilmiş sayılan sözleşmeler için yüklenici başka bir hak talebinde bulunamaz. Sürekli işçi kadrolarına geçirileceklerin çalıştırılmalarına esas hizmet alım sözleşmelerinin süresinin geçiş işleminin yapılmasından önce sona ermesi halinde, bunlardan personel çalıştırılmasına dayalı olanlar ile personel çalıştırılmasına dayalı olan kısımlarının süresi başka bir işleme gerek kalmaksızın mevcut sözleşme koşullarına uygun olarak geçiş işlemi yapılıncaya kadar ilgili mevzuatı uyarınca uzamış sayılır. Ancak, mevcut yüklenici ile sözleşmeye devam edilememesi halinde, geçiş işlemine kadarki süreye ilişkin ihtiyaç, parasal limit sınırlamasına tabi olmaksızın 4734 sayılı Kanunun 22 nci maddesine göre doğrudan temin suretiyle karşılanır. Bu fıkra hükümleri, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten geçerli olmak üzere geçici 24 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamındaki idareler ve ihaleler bakımından kıyasen uygulanır.

Birinci fıkra kapsamındaki idarelerin aynı fıkrada belirtilen bütçelerinden karşılanan ve onuncu fıkra hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımının yıl boyunca devam etme şartı hariç diğer tüm şartlarını taşıyan hizmet alımlarından; sözleşmeleri 4/12/2017 tarihi itibarıyla devam edenlerde bu tarih itibarıyla çalışanlar, sözleşmeleri bu tarih itibarıyla devam etmeyip 2017 yılında sona erenlerde ise sözleşme süresinin sona

erdiği tarihte çalışmış olanlar, birinci fıkrada öngörülen şartları taşımaları ve en son hizmet alım sözleşmelerinde öngörülen dönem ve çalışma süreleriyle sınırlı olmak kaydıyla, birinci fıkra hükümleri çerçevesinde geçici işçi pozisyonlarında istihdam edilmek üzere başvurabilirler. Bu maddenin diğer hükümleri bu fıkra kapsamındakiler için kıyasen uygulanır.

Bu madde uyarınca hizmet alım sözleşmelerinin feshedilmiş veya iş eksilişi yapılmış sayılacağı tarihten itibaren bu madde kapsamında yer alan idarelerde birinci fıkrada belirtilen bütçelerden 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı yapılamaz.

Diğer kanunların bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 24- İl özel idareleri ve belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlar;

a) 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak,

b) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olmak,

c) Bu kapsamda çalıştırılmalarına ilişkin olarak açtıkları davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edeceğine dair yazılı beyanda bulunmak,

ç) En son çalıştığı idare veya şirket ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığı iş sözleşmelerinden dolayı bu madde ile tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağını ve bu

haklarından feragat ettiğine dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı kabul ettiğini yazılı olarak beyan etmek,

kaydıyla bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içinde hizmet alım sözleşmesini yapan idareye veya şirkete, ek 20 nci madde kapsamındaki şirketlerinde işçi statüsünde çalıştırılmak üzere yazılı olarak başvurabilirler. Başvuranların şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, bu tespite itirazların karara bağlanması, şartları taşıyanların belirlenen usul ve esaslara göre yapılacak yazılı ve/veya sözlü ya da uygulamalı sınava alınması, sınav sonuçlarına itirazların karara bağlanması ve sınavda başarılı olanların işçi statüsüne geçirilmesine ilişkin süreç bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde sonuçlandırılır. Sınavlarda başarılı olanlar, varsa bu fıkranın (c) bendinde öngörülen davalardan feragat ettiklerini tevsik eden belgeyi ve/veya icra takibine konu alacaktan feragat ettiğine dair icra müdürlüğünden alınacak belgeyi ibraz etmek, bu fıkranın (ç) bendinde öngörülen sulh sözleşmesini ibraz etmek ve aynı fıkrada öngörülen şartları taşımaya devam etmek kaydıyla, sınav sonuçlarının kesinleşmesini müteakip, ek 20 nci madde kapsamındaki şirketlerinde işçi statüsünde topluca işe başlatılır. Bunların istihdam süreleri hiçbir şekilde sosyal güvenlik kurumlarından emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazandıkları tarihi geçemez. Bu fıkra kapsamında feragat edilen davalara veya takiplere ilişkin yargılama ve takip giderleri davacı veya takip eden üzerinde bırakılır ve taraflar lehine vekalet ücretine hükmolunmaz, hükmedilenler tahsil edilmez ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar tahsil edilenler ise iade edilmez. Bu fıkra kapsamında yapılacak sulh sözleşmelerinden damga vergisi alınmaz.

Geçici 23 üncü maddenin ikinci, üçüncü, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, onikinci ve onaltıncı fıkraları hükümleri bu madde kapsamında yer alanlar hakkında da kıyasen uygulanır.

Özel güvenlik görevlilerinden bu madde kapsamında geçiş işlemleri yapılanlar, 5188 sayılı Kanun hükümlerine de tabi olmaya devam eder.

Şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerden, geçiş işlemi yapılırken mevcut işyerinin girdiği işkolunda kurulu işyerinden bildirilenlerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki şirketlerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitimine kadar bu toplu iş sözleşmesinin uygulanması suretiyle oluşan ücret ile diğer mali ve sosyal haklardan fazla olamaz. Şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerden; geçişten önce toplu iş sözleşmesi bulunmadığından işçi statüsüne geçirildiği tarihte yürürlükte olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerinin geçerli olduğu işçiler ile geçiş işleminden önce yapılan ve geçişten sonra yararlanmaya devam ettiği toplu iş sözleşmesi bulunmakla birlikte bu madde kapsamındaki şirketlerde alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitiminden önce toplu iş sözleşmesi sona eren işçilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki şirketlerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesine göre belirlenir. Bu madde kapsamındaki şirketlerde; 6356 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinde belirtilen mevcut işyerleri bakımından anılan Kanuna uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabilir, ancak geçişi yapılan işçiler için yeni tescil edilen işyerlerinde, geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihinden sonra yetki başvurusunda bulunulabilir.

Bu maddeye göre feshedilmiş sayılan veya iş eksilişi yapılan hizmet alım sözleşmeleri kapsamında idarelere ait işyerlerinde hizmetlerin yürütülmesinde fiilen kullanılmakta olan taşınırlar ile tüketim malzemelerinden hizmetin sunulabilmesi için ihtiyaç duyulduğu ilgili şirketlerce belirlenenlerin satın alınmasına veya kiralanmasına, en az üç kişiden oluşan komisyon tarafından karar verilir. Bu karara dayalı olarak tespit edilen taşınırlar ve tüketim malzemeleri aynı komisyon tarafından tespit edilen bedel üzerinden

ilgili şirketlerce satın alınabilir veya kiralanabilir. Komisyon tarafından belirlenecek satın alma bedeli, taşınırlar ve tüketim malzemeleri için yüklenicinin 213 sayılı Kanun hükümlerine göre tutulan yasal defter ve kayıtlarında yer alan kayıtlı değerinden fazla olamaz. Komisyon, bedel tespit ederken gerektiğinde meslek kuruluşlarından bilgi alabilir.

Bu maddenin uygulanmasında, mahalli idare veya şirketlerinin bütçelerinden yapılan, yıl boyunca devam eden, niteliği gereği süreklilik arz eden ve haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı park ve bahçe bakım ve onarımı ile çöp toplama, cadde, sokak, meydan ve benzerlerinin temizlik işlerine ilişkin alımlar da personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilir.

Bu madde uyarınca hizmet alım sözleşmelerinin feshedilmiş veya iş eksilişi yapılmış sayılacağı tarihten itibaren bu madde kapsamında yer alan idarelerde ve söz konusu şirketlerde, ek 20 nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı yapılamaz.

Diğer kanunların bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 25- Geçici 23 üncü ve geçici 24 üncü maddeler kapsamına giren hususlara ilişkin usul ve esaslar ile bu maddelerin uygulanmasında ortaya çıkacak tereddütleri giderecek idareler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir."

MADDE 119- 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı

EK MADDE 5- (1) Şehit yakınları ile gazilere manevi ve maddi destek sağlamak, toplumla ve kendi aralarında iletişim ve

dayanışmalarını güçlendirmek, şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal, sportif, eğitim, kültür ve diğer alanlarda faaliyetlerde bulunmak amacıyla merkezi Ankara'da olan Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı kurulmuştur.

(2) Vakfın gelirleri şunlardır:

a) Yurtiçinde ve yurtdışında Vakfın yapacağı her türlü faaliyet ve hizmetler karşılığında elde edilen gelirler.

b) Bakanlar Kurulu kararı ile genel bütçeden veya kamu kurum ve kuruluşlarından aktarılacak tutarlar.

c) Ulusal veya uluslararası fonlardan aktarılan hibeler de dâhil olmak üzere her türlü şartlı veya şartsız bağış, irat ve vasiyet bağışları ile ayni veya nakdi yardımlar.

ç) Vakfa ait taşınır ve taşınmazlar ile diğer haklardan elde edilen gelirler.

d) İktisadi işletme, iştirak ve ortaklıklardan sağlanan gelirler.

e) Diğer gelirler.

(3) Vakıf;

a) Kurumlar vergisinden (iktisadi işletme ve iştirakler hariç),

b) Yapılan bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden,

c) Bu Kanun Hükmünde Kararnamede sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden harçlardan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar nedeniyle damga vergisinden, taşıtları dolayısıyla motorlu taşıtlar vergisinden ve sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden,

muaftır.

(4) Vakfa makbuz karşılığı yapılacak hibe, bağış ve yardımlar gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde beyanname üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

(5) Vakfın faaliyetleri, malvarlığı, organları, oluşumu ve görevleri ile diğer hususlar Vakıf Resmi Senedinde düzenlenir. Vakfın kuruluşu, Vakıf Resmi Senedinin hazırlanması ve Vakfın 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre tesciline dair işlemler Bakanlık tarafından sonuçlandırılır. Vakıf Mütevelli Heyetinde Cumhurbaşkanı tarafından seçilen üyeler ile Vakıf Resmi Senedinde gösterilen üyeler yer alır. Ayrıca Vakfın kuruluş amaçları doğrultusunda şehit yakınları ve gazilere yönelik yüksek yararlılık gösteren kişilere Cumhurbaşkanı tarafından şeref üyeliği verilebilir.

(6) Vakıf, ilgili mevzuatı uyarınca yetkili kurum ve kuruluşlar ile Bakanlık tarafından denetlenir.

(7) Başbakanlık ve Bakanlık bünyesinde şehit yakınları ve gaziler için açılmış hesaplarda biriken miktarların on milyon Türk Lirası tutarındaki kısmı Vakfın kuruluş malvarlığını oluşturur. Bu hesaplarda kalan meblağlar Vakfın tüzel kişilik kazanmasını müteakip onbeş işgünü içerisinde Vakıf hesaplarına aktarılır.

(8) Vakfın kuruluş ve faaliyet merkezi olarak kullanılmak üzere Maliye Bakanlığınca veya Vakıflar Genel Müdürlüğünce uygun görülen taşınmazlar bedelsiz olarak Vakfın kullanımına tahsis edilir. Kamu kurum ve kuruluşları taşınır ve taşınmazlarını Vakfa hibe edebilir.

(9) Bu maddede hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Kanun, 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu ve diğer mevzuat ile Vakıf Resmi Senedi hükümleri uygulanır."

MADDE 120- 3/6/2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Kadro ihdası

EK MADDE 2- (1) Ekli (5) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir."

MADDE 121- 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Öğretmenlerin aylık karşılığı okutacağı dersler

EK MADDE 6- (1) Öğretmenliğe atananların alanlarına göre aylık karşılığı okutacağı dersler Bakanlık tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 122- 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 13- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler uyarınca Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen taşınmazlardan eğitim ve öğretim kurumu olarak veya öğrenci barınma hizmeti sunmak amacıyla kullanılacak olan binalarda, plan, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni aranmadan, çevre ve şehircilik il müdürlükleri, yapının proje müellifleri veya riskli yapıların tespiti için lisanslandırılan bürolar ya da üniversitelerin ilgili bölümlerince Deprem Bölgelerine Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmeliğin mevcut binalara ilişkin gereklerinin karşılandığına dair düzenlenen teknik rapor üzerine kurum açılış işlemleri yapılır.

(2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Bakanlık yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 14- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliğine atanmış olanların,

mezun oldukları fakülte veya bölüme bakılmaksızın atanmaya ilişkin diğer şartları taşımak kaydıyla atama işlemlerinin geçerliliği devam eder."

MADDE 123- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinde;

a) 16/11/2000 tarihli ve 4604 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 2 nci maddesi,

b) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (III) sayılı cetvelde yer alan "8) Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu" sırası,

yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 124- Bu Kanunun;

a) 17 nci, 18 inci, 78 inci, 79 uncu, 99 uncu, 105 inci ve 106 ncı maddeleri, 68 inci maddesiyle 4634 sayılı Kanuna eklenen geçici 10 uncu maddenin son fıkrası, 117 nci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen ek 20 nci ve ek 21 inci maddeler ile 118 inci maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23 üncü maddenin onbeşinci fıkrası hariç diğer fıkraları 2/1/2018 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

MADDE 125- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı	1	2	2
TOPLAM			2	2

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : DANIŞTAY
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN
(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
Üye	1	16	16
TOPLAM		16	16

(3) SAYILI LİSTE

KURUMU : YARGITAY
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN
(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECESİ	ADEDİ	TOPLAMI
Üye	1	100	100
TOPLAM		100	100

(4) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN
(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAMI
İnsan Hakları Dairesi Başkanı	1	1	1
Daire Başkanı	1	4	4
TOPLAM		5	5

(5) SAYILI LİSTE

DURUMU : GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAMI
GİH	Daire Başkanı	1	6	6
TOPLAM			6	6

(I) SAYILI LİSTE

SIRA NO	İDARE ADI
1	Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü
2	Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı
3	Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı
4	Ereğli Kömür Havzası Amele Birliği ve Biriktirme Yardımlaşma Sandığı

5	*Kalkınma Ajansları*
6	*Kanunla Kurulan Fonlar ve Kefalet Sandıkları*
7	*Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı*
8	*Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü*
9	*Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri*
10	*Spor Toto Teşkilat Başkanlığı*
11	*Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanlığı*
12	*Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini

aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümlerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık*, *yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının

TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen

çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın açık oylama yöntemiyle yapıldığı ve kullanılan 224 oyun 200'ünün kabul, 24'ünün ret olduğu ve son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığı anlaşıldığından Anayasa'nın 148. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/46
Karar Sayısı : 2018/52
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7080 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7080 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA KAMU PERSONELİNE İLİŞKİN ALINAN TEDBİRLERE DAİR KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7080 ***Kabul Tarihi: 6/2/2018***

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanun ile 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen

olağanüstü hal kapsamında, kamu personeline ilişkin bazı tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır.

Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 2- (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan;

a) Ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden,

b) Ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından,

c) Ekli (3) sayılı listede yer alan kişiler Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatından,

ç) Ekli (4) sayılı listede yer alan kişiler Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatından,

başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden, Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından, Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatından ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatından çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler

özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında ilgili bakanlık ve kurumlarca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.

Yürürlük

MADDE 3- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 4- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı, bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'sının Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu, dava konusu Kanun'da yer alan hükümlerin maddi anlamda kanun olmayıp bireysel işlem niteliğinde olduğu, bu itibarla yürütme görev ve yetkisinin gasp edildiği, bireysel işlemlerin kanun şeklinde düzenlemesi suretiyle söz konusu işlemlerin yargı denetimi dışına çıkarılmanın amaçlandığı, Kanun'a ekli listelerde yer alan bireylerin terör örgütü üyeliği sebebiyle kurumlarından ilişiklerinin kesilmesinin ve tüzel kişilerin kapatılmasının hükme bağlanmasının yargısal yetkinin yasama organı tarafından kullanılması sonucunu doğurduğu, hangi oluşumların terör örgütü olarak nitelendirileceği konusunda Milli Güvenlik Kuruluna yetki tanınmasıyla da yargı yetkisinin kullanımının yürütme organına devredildiği, yüzlerce kişiden oluşan ekli listeler okunmadan ve milletvekillerince görüşülmeden Kanun'un kabul edildiği, bu nedenle

TBMM'nin iradesinin oluştuğunu söylemenin mümkün olmadığı, yasama işlemleriyle çok sayıda öğretim elemanının görevden uzaklaştırılmasının, öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacağını öngören Anayasa'nın 130. maddesini açıkça ihlal ettiği, bu itibarla yürütmeye ait yetkinin yasama organı tarafından gasbedildiği, temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 15. maddesine aykırı olarak sınırlandırıldığı veya kullanımının durdurulduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık, yürürlük* ve *uygulanma* kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte*

birinin bir fazlasından az olamaz." denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7080 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Esas Sayısı : 2018/47
Karar Sayısı : 2018/53
Karar Tarihi : 31/5/2018

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 124 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6/2/2018 tarihli ve 7081 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine,

B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali talep edilen 7081 sayılı Kanun şöyledir:

"OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA BAZI TEDBİRLER ALINMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. 7081 ***Kabul Tarihi: 6/2/2018***

Kapsamdan çıkarılan özel öğretim kurum ve kuruluşları

MADDE 1- (1) Ekli (1) sayılı listede yer alan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurdu, 22/7/2016 tarihli ve 667

sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı listeden çıkarılmıştır. 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile aynı maddenin ikinci fıkrası hükümleri, bu özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurdu bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte 23/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Buna ilişkin işlemler ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

Yeniden atanma

MADDE 2- (1) Hâkimlik ve savcılık mesleğinden kendi istekleriyle emekli olan veya birden fazla çekilenlerden tekrar mesleğe dönmek isteyenler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde başvuruda bulunmaları ve mesleğe kabulde aranan nitelikleri kaybetmemiş olmaları şartıyla, ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit bir derecenin aynı kademesine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilgili dairesinin kabulü üzerine atanabilirler.

Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları

MADDE 3- (1) Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının başkan ve üyelerinin üyelikleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer ve on gün içinde 14/6/2001 tarihli ve 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanununda belirlenen usule göre yeniden seçim yapılır.

Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 4- (1) 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna tabi öğrencilerden, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ekli (2) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişikleri kesilmiştir. Bunlar hakkında 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü

maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır. Bunların bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemleri yapılmaz ve bunlar söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamazlar.

Ödenmeyecek ikramiyeler

MADDE 5- (1) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında 1/5/2014 tarihinden önceki uyuşturucu operasyonları nedeniyle anılan Kanuna göre ikramiye ödemesi yapılması gereken kişilerden, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, iltisakı veya irtibatı olanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra herhangi bir ödeme yapılamaz.

Emeklilik onayları

MADDE 6- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen olağanüstü halin yürürlüğe girdiği 21/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasında emekliye sevk onayı için öngörülen bir aylık süre olağanüstü hal süresince uygulanmaz.

Kamu iştiraklerindeki işçiler

MADDE 7- (1) Devletin veya kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs, ortaklık ve iştirakler ile kamunun hissesi bulunan diğer tüzel kişiler bünyesinde çalışmakta iken, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmek suretiyle iş sözleşmesi feshedilen işçiler, bir daha bu teşebbüs ve ortaklıklar ile kamunun hissesi bulunan diğer tüzel kişiler bünyesinde veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilemez, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler.

Görevden uzaklaştırılanların iade usulü

MADDE 8- (1) 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi sonrasında kamu kurum ve kuruluşlarınca ilgili mevzuatına göre görevden uzaklaştırılan ve yönetici kadrolarında bulunan personelin görevlerine iadesi, halen bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir.

Bazı yetkilerin iptali

MADDE 9- (1) 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (l) ve (m) bentleri kapsamında yetkilendirilen kişi, kurum veya kuruluşlardan terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olanların yetkileri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından oluşturulacak komisyonun teklifi üzerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının onayı ile iptal edilir.

Değiştirilen hükümler

MADDE 10- (1) 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Meslekten çıkarma kararlarına karşı ilgili kanunlarda yer alan hükümler uyarınca itiraz edilmesi veya yeniden inceleme talebinde bulunulması üzerine verilen kararlar da Resmi Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır."

(2) 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Birinci fıkraya göre ilgili pasaport birimine isimleri bildirilen kişilerin eşlerine ait pasaportlar da genel güvenlik açısından mahzurlu görülmesi halinde aynı tarihte İçişleri Bakanlığınca iptal edilebilir."

(3) 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına "Olağanüstü halin" ibaresinden sonra gelmek üzere "ilanından itibaren ve" ibaresi, "mahkemelerce" ibaresinden sonra gelmek üzere "iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal" ibaresi ile aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Olağanüstü halin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi talepleriyle ilgili olarak;

a) Olağanüstü hal süresince iflasın ertelenmesine karar verilemez.

b) Olağanüstü halin ilanından sonra ve devamı süresince herhangi bir tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır.

c) Olağanüstü halin ilanından önceki dönemde 2004 sayılı Kanunun 179/a maddesi uyarınca verilmiş olan tedbir kararları, mahkemece ivedilikle ele alınarak, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu iddiasıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanan veya hakim ortakları ya da yöneticileri hakkında adli soruşturma yürütülen sermaye şirketleri ile kooperatifler lehine verildiği anlaşılan tedbir kararları derhal kaldırılır."

Yürürlük

MADDE 11- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 28/3/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Volkan HAS tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Yok Hükmünde Olduğunun Tespiti Talebinin İncelenmesi

3. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu Kanun'un olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin (OHAL KHK'sı) onaylanmasından ibaret olduğu, OHAL KHK'sı ile olağanüstü hâlle ilgisi olmayan, olağanüstü hâlin gerekli kılmadığı konularda olağanüstü hâlin kapsamını ve süresini aşan düzenlemelerin öngörüldüğü, yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli nitelikte değişiklikler yapıldığı, olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması veya durdurulması hâllerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hâlde OHAL KHK'sı ile hükme bağlandığı,

bu nedenlerle Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna tanınan olağanüstü hâllerle ilgili ve sınırlı düzenleme yapma yetkisinin aşıldığı ve yasama yetkisinin gasbedildiği, OHAL KHK'sında yer alan hükümler ile ekli listelerin tamamının Bakanlar Kurulu üyelerince okunmadan ve söz konusu düzenlemelerin hazırlanmasından önce imzalandığı, bu itibarla Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun iradesinin oluşmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) öngördüğü otuz günlük süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda görüşülmemesi sebebiyle OHAL KHK'sının bu niteliğini yitirdiği, anılan süreden sonra görüşülüp karara bağlanmasının ise niteliğini kaybetmiş olan OHAL KHK'sını geçerli hâle getirmeyeceği, OHAL KHK'nın Meclis kararı ile onaylanması gerekirken kanunla onaylanmasının yasama yetkisinin gaspı sonucunu doğurduğu belirtilerek Kanun'un Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğu ve öncelikle yokluğunun tespitine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanının TBMM'ce kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlayacağı, yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları ise bir daha görüşülmek üzere aynı süre içinde TBMM'ye geri göndereceği belirtilmiştir.

5. Kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülerek kabul edilmesi, söz konusu tasarı veya teklifin kanunlaşması sonucunu doğurmakta; bir başka deyişle TBMM'nin tasarı ve teklifin kabulü yönündeki iradesi, kanunun varlık kazanması için gerekli ve yeterli bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının bir kanunu yayımlaması, TBMM'nin bu yöndeki kabulü ile vücut bulan kanuna yeniden varlık sağlamadığı gibi bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri göndermesi de kanunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Belirtilen nedenle Cumhurbaşkanının kanunu yayımlama iradesi ve kanunun Resmî Gazete'de yayımlanması, kanunun aleniyet kazanması ve yürürlüğe girmesi bakımından önem taşımaktadır.

6. Bir normun yokluğu, hukuk dünyasında hiç doğmamış olduğunun ifadesidir. Normun varlığı ise, o normun yürürlüğe girmesine ve uygulanmasına bağlı bulunmamaktadır. *Varlık, yürürlük* ve *uygulanma*

kavramları birbirinden farklı olup *varlık*, bir normun hukuk âleminde vücut bulmasını ifade etmektedir. Kanunlar bakımından yokluk, parlamento iradesinin bulunmaması gibi durumlarda, başka bir ifadeyle bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı takdirde söz konusu olabilecektir.

7. Yokluktan farklı olan hukuka aykırılık hâli ise hukuk âleminde var olan normun, hukukun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde çıkarılmaması anlamını taşımaktadır. Hukuka aykırılık hâli ne kadar ağır ve açık olursa olsun bir normun hukuka aykırı olması, zorunlu koşullarının bulunması suretiyle var olan o normun yokluğu sonucunu doğurmaz. Bu nedenle kanunların veya kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesi gereken hususlarda Anayasa'ya aykırılığının tespiti, ilgili kanun veya kanun hükümlerinin yokluğunu değil iptalini gerekli kılar.

8. Dava dilekçesinde Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı yolunda ileri sürülen hususlar ile Kanun'da yer alan düzenlemelerin niteliği, Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden, söz konusu kuralların Anayasa'ya uygunluk denetimi kapsamında incelenmesini ve bu inceleme neticesinde varılacak sonuca göre ilgili kuralın iptalini ya da iptal talebinin reddini gerekli kılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Kadir ÖZKAYA ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

B. Kanun'un Şekil Bakımından Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İptali Talebinin İncelenmesi

10. Dava dilekçesinde özetle; OHAL KHK'larının TBMM'de görüşülmesi için İçtüzük'te öngörülen otuz günlük sürenin bitiminin ardından dava konusu Kanun'a dayanak teşkil eden OHAL KHK'sının TBMM'ce kabul edilmesinin eylemli İçtüzük değişikliği niteliğinde olduğu ve İçtüzük'ün değiştirilmesine ilişkin Anayasa ve İçtüzük'te yer alan usul hükümlerine uyulmadığı, öte yandan Kanun'un doğrudan uygulanabilir

şekildeki Anayasa hükümlerine aykırı düzenlemeler içermesi nedeniyle maddi anlamda Anayasa değişikliği niteliğinde olduğu ve Anayasa değişiklikleri için özel olarak Anayasa'da öngörülmüş teklif ve oylama çoğunluğu ile iki kez görüşme koşullarının yerine getirilmediği belirtilerek Kanun'un şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca Kanun ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Kanunların esas bakımından Anayasa'ya uygunluk denetimi; kanunun içeriği, bir başka ifadeyle kanunun maddi hukuk dünyasında yarattığı değişiklik bakımından Anayasa'ya uygun olup olmadığını ifade etmektedir. Şekil bakımından uygunluk ise teklif ve tasarıların kanunlaşabilmesi için, diğer bir anlatımla maddi olarak varlık kazanabilmesi için Anayasa'da öngörülen usullere uyulup uyulmadığının denetimini ifade etmektedir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesinin son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususu ile sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin gerekçesinde de Genel Kurul tarafından yapılan son oylamadan önce vücut bulan şekil bozukluklarını Genel Kurulun bildiği veya bilmesi gerektiğinin varsayıldığı belirtilerek son oylamadan önce yapılan şekil bozukluklarının iptale neden olamayacağı ifade edilmiş ve *"Genel Kurulun oylama yapıp kanunu kabul etmesi, şekil bozukluğunu, o kanunu kabul etmemek için yeterli neden saymadığı yolunda bir irade tecellisidir. En büyük organ genel kuruldur. Onun iradesi hilafına bir sonuç çıkarmak hukukun ana esaslarına aykırı düşer. Bu nedenle son oylamadan önceki şekil bozuklukları, iptal sebebi sayılmamıştır."* denilmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin açık hükmü ve gerekçesi karşısında kanunların şekil bakımından denetiminde, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığından başka bir hususun esas alınmasına ve bu suretle kanunların şekil bakımından denetimlerinin yapılabilmesine imkân bulunmamaktadır.

16. Anayasa'nın *"Toplantı ve karar yeter sayısı"* başlıklı 96. maddesinde *"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz."* denilmektedir. Bu çerçevede TBMM'nin bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri olan 184 milletvekiliyle toplanması, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermesi ve karar yeter sayısının hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası olan 139 milletvekilinden az olmaması gerekmektedir.

17. Kanun'un görüşülmesine ilişkin TBMM Genel Kurul tutanaklarının incelenmesinden KHK'nın tümü üzerindeki oylamanın işaretle oylama yöntemiyle yapıldığı anlaşılmaktadır. İşaretle oylama sonucunun rakamsal olarak belirlenmeyip İçtüzük'ün 141. maddesi uyarınca oturumu yöneten Başkan tarafından Genel Kurula *kabul edilmiştir* veya *kabul edilmemiştir* denilmek suretiyle ilan edilmesi karşısında, Kanun'un kabul edildiği birleşimin, toplantı yeter sayısının bulunduğunun belirtilerek açıldığı, Kanun'un tümünün oylaması sırasında toplantı ve karar yeter sayısının varlığı konusunda Başkanlık Divanınca tereddüde düşülmediği gibi herhangi bir milletvekili tarafından yeter sayının bulunmadığı yönünde bir itirazın da ileri sürülmediği gözetildiğinde son oylamanın Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen çoğunlukla yapıldığının kabulü gerekir.

18. Öte yandan dava dilekçesinde yer alan diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının Kanun'un şekil bakımından denetimini gerektirmesi, bu denetimin ise son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı hususuyla sınırlı olması nedeniyle söz konusu aykırılık iddialarının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamı dışında kalmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle son oylamasının Anayasa'da öngörülen çoğunlukla yapıldığı açık olan Kanun, Anayasa'nın 148. maddesine aykırı değildir. Şekil bakımından iptal talebinin reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

6/2/2018 tarihli ve 7081 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. Yok hükmünde olduğunun tespiti talebinin REDDİNE,

B. Şekil bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

31/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Burhan ÜSTÜN	Başkanvekili Engin YILDIRIM
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL	Üye M. Emin KUZ
Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA	Üye Rıdvan GÜLEÇ
Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu Kanun'un yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine ilişkin karara, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına yazdığım farklı gerekçeyle katılıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

Mahkememiz çoğunluğu, dava dilekçesinde ileri sürülen hususların "Kanun'un varlık kazanmasını imkânsız kılan hâller kapsamına girmediğinden" yok hükmünde olduğunun tespiti yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Çoğunluğun red sonucuna, Anayasa Mahkemesinin 31/5/2018 tarihli ve E.2018/42, K.2018/48 sayılı kararına Başkan Zühtü ARSLAN'ın yazdığı farklı gerekçeyle katılıyoruz.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

I- ALFABETİK İNDEKS

1- İptal ve İtiraz Davaları

B

1. 23.2.2017 tarihli ve 6824 sayılı **Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 6. maddesiyle 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı (4) sayılı tarifenin "*I-Tapu İşlemleri*" başlıklı bölümünün (20) numaralı fıkrasının (a) bendine eklenen paragrafın, B. 7. maddesiyle 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendinin, C. 14. maddesiyle 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80. maddesinin dördüncü fıkrasının; 1. Değiştirilen ikinci ve üçüncü cümlelerinin, 2. Dördüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının, Anayasa'nın 2., 7., 10. ve 73. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/28, E: 2017/117)……..….....** **1037**

2. 18/5/2017 tarihli ve 7020 sayılı **Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un 10. maddesiyle, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 29. maddesine eklenen on dördüncü fıkranın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/40, E: 2017/143)..... 1109**

C

3. 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**'un 97. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/9, E: 2017/124)....….....….... 743**

4. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'**un 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/41, E: 2017/159)..... 1121**

H

5. 12.1.2011 tarihli ve 6100 sayılı **Hukuk Muhakemeleri Kanunu**'nun 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin olarak karar verir"* ibaresinin Anayasa'nın 36., 37. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleri. **(K: 2018/33, E: 2017/120)…..…….....…….....…** **1077**

İ

6. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı **İcra ve İflas Kanunu**'nun, 31/5/2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle değiştirilen 337/a maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'nın 38. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/39, E: 2017/109)..... 1099**

7. 6.5.2016 tarihli ve 6715 sayılı **İş Kanunu ile Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 1. maddesiyle değiştirilen 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 7. maddesinin; 1. Birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresinin, 2. İkinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bentlerinin, 3. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…süre sınırı olmaksızın…"* ibaresinin, 4. Altıncı fıkrasının dördüncü cümlesinin, 5. Onbirinci fıkrasının birinci cümlesinin, B. 3. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen dördüncü cümlenin, Anayasa'nın 2., 10., 13., 17., 48., 49., 50., 51., 53., 54., 55. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/27, E: 2016/141).....…….. 991**

K

8. 16.11.2016 tarihli ve 6761 sayılı **Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**'un; A. 1. maddesiyle değiştirilen 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 21. maddesinin; 1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin "*…genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve*

esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir." bölümünün, 2. İkinci fıkrasının ikinci cümlesinin, 3. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin, B. 7. maddesiyle değiştirilen 6.6.2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "…*fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat grupları ve*…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 73., 87. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/11, E: 2017/19)**..... **871**

9. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı **Kamulaştırma Kanunu**'na 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen geçici 11. maddenin Anayasa'nın 2., 5., 9., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleri. **(K: 2018/34, E: 2016/196)**..... **1087**

O

10. 1/2/2018 tarihli ve 7076 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/48, E: 2018/42)**..... **1197**

11. 1/2/2018 tarihli ve 7077 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/49 E: 2018/43)**..... **1217**

12. 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından

Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/50, E: 2018/44)**…….....…….. **1247**

13. 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/51, E: 2018/45)**…….....…....…… **1351**

14. 6/2/2018 tarihli ve 7080 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/52, E: 2018/46)**…....….....…….....…… **1439**

15. 6/2/2018 tarihli ve 7081 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun**'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi. **(K: 2018/53, E: 2018/47)**……..... **1449**

S

16. 13/3/2018 tarihli ve 7102 sayılı **Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; A. 1. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümlenin, B. 2. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (16) numaralı bendin, C. 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un

başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile ikinci fıkrasının, Ç. 4. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 23. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının *"...ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler."* bölümünün, D. 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının, E. 8. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 82. maddesinin değiştirilen beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ya da seçmenlerin ihbarı..."* ibaresi ile ikinci cümlesinin, F. 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının değiştirilen son cümlesinde yer alan *"...bulunmamasına rağmen..."* ibaresinin, G. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 101. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bendin *"...oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması."* bölümünün, Ğ. 22. maddesiyle 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın birinci cümlesinin, Anayasa'nın 7., 13., 67. ve 79. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/47, E: 2018/69)**…..... **1147**

17. 22.12.2016 tarihli ve 6769 sayılı **Sınai Mülkiyet Kanunu**'nun 29. ve 30. maddelerinin Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2018/32, E: 2017/172)….. 1063**

T

18. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu**'nun 142. maddesinin; A. (2) numaralı fıkrasına 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle eklenen (h) bendinde yer alan *"…bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,"* ibaresinin, B. (2) numaralı fıkrasının 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle değişiklik yapılan *"İşlenmesi halinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."* bölümünün, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi. **(K: 2018/42, E: 2017/169)**..... **1129**

V

19. 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı **Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu**'nun 26. maddesinin (5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi. **(K: 2018/43, E: 2018/2)….....….. 1141**

Y

20. 9.3.2016 tarihli ve 6682 sayılı **2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu**'nun; A. 6. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının; a. (a) bendinin, b. (b) bendinde yer alan *"…değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,"* ibaresinin, 2. (2) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin, 3. (3) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresinin, 4. (5) numaralı fıkrasının; a. Üçüncü cümlesinin*"…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir."* bölümünün, b. Dördüncü cümlesinde yer alan *"…veya başka bir…"* ibaresinin, B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *"(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümünün, C. Eki "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar*" başlıklı E-Cetveli'nin; 1. (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 2. (17) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresinin, b. Üçüncü cümlesinin, 3. (18) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresinin, b. İkinci cümlesinin, 4. (19) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 5. (20) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesindeki *"… adına açılacak özel bir hesaba…"* ve *"…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"*

ibarelerinin, 6. (24) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki…"* ibaresinin,b. İkinci cümlesinin, 7. (27) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 8. (28) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 9. (39) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 10. (56) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan *"…adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibarelerinin, 11. (60) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 12. (61) numaralı sırasında yer alan açıklamadaki *"…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…"* ibaresinin, 13. (66) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 14. (69) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılır."* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 15. (75) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü paragrafındaki *"… ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin, 16. (79) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 17. (82) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 18. (84) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 19. (87) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 20. (90) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 21. (94) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin, 22. (95) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, D. Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 87., 88., 89., 107., 124., 160., 161. ve 163. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/10, E: 2016/47)…….....….. 751**

21. 16.12.2016 tarihli ve 6767 sayılı **2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu**'nun; A. 6. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, 2. (2) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresinin, B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin *"(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümünün, C. Eki "Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar" başlıklı E-Cetveli'nin; 1. (11) numaralı sırasındaki açıklamanın;

a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 2. (17) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresinin, b. Üçüncü cümlesinin, 3. (18) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresinin, b. İkinci cümlesinin, 4. (19) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinde yer alan "… *adına açılacak özel bir hesaba*…" ve "*Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde*…" ibarelerinin, 5. (23) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde…"* ibaresinin, b. İkinci cümlesinin, 6. (26) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 7. (27) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinin, 8. (53) numaralı sırasındaki açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "… *adına açılmış olan özel hesaplara*…" ibaresinin, 9. (57) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 10. (58) numaralı sırasındaki açıklamada yer alan "…*bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına*…" ve "…*bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı*…" ibarelerinin, 11. (63) numaralı sırasındaki açıklamanın, 12. (66) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılır."* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 13. (73) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci paragrafında yer alan *"… ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin, 14.(77) numaralı sırasındaki açıklamanın, 15. (79) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 16. (82) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan "…*özel hesaba aktarılır*…" ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 17. (89) numaralı sırasındaki açıklamanın, 18. (90) numaralı sırasındaki açıklamanın, D. Başbakanlık Bütçesinin "*07.01.00.37-10.9.9.61-1-1-05.2 HAZİNE YARDIMLARI 101.334.000*" tertibi ile eki E-Cetveli'nin (81) numaralı sırasındaki açıklamanın, E. 2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 87., 88., 89., 107., 124., 160., 161. ve 163. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi. **(K: 2018/12, E: 2017/61)……..... 895**

II- YASA NUMARASINA GÖRE İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI DİZİNİ

Yasa No	*İptali İstenilen Hükümlerin Yer Aldığı Yasanın Adı*	*Karar*	*Esas*	*Tür*	*Sf*
2004	İcra ve İflas Kanunu'nun, 31/5/2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle değiştirilen 337/a maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'nın 38. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/39	2017/109	İTZ	1099
2942	Kamulaştırma Kanunu'na 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen geçici 11. maddenin Anayasa'nın 2., 5., 9., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleri.	2018/34	2016/196	İTZ	1087
5237	Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesinin; A. (2) numaralı fıkrasına 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle eklenen (h) bendinde yer alan *"…bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,"* ibaresinin, B. (2) numaralı fıkrasının 6545 sayılı Kanun'un 62. maddesiyle değişiklik yapılan *"İşlenmesi halinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."* bölümünün, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2018/42	2017/169	İTZ	1129
5275	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 97. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/9	2017/124	İTZ	743
5275	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/41	2017/159	İTZ	1121
5996	Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 26. maddesinin (5) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebi.	2018/43	2018/2	İTZ	1141

6100	Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan *"…kesin olarak karar verir"* ibaresinin Anayasa'nın 36., 37. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleri.	2018/33	2017/120	İTZ	1077
6682	2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun; A. 6. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının; a. (a) bendinin, b. (b) bendinde yer alan *"…değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,"* ibaresinin, 2. (2) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin, 3. (3) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresinin, 4. (5) numaralı fıkrasının; a. Üçüncü cümlesinin*"…bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı ilgili kurumun talebi üzerine 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir."* bölümünün, b. Dördüncü cümlesinde yer alan *"…veya başka bir…"* ibaresinin, B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *"(kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümünün, C. Eki "*Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar*" başlıklı E-Cetveli'nin; 1. (11) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 2. (17) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresinin, b. Üçüncü cümlesinin, 3. (18) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresinin,	2018/10	2016/47	İPT	751

	b. İkinci cümlesinin, 4. (19) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 5. (20) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesindeki *"… adına açılacak özel bir hesaba…"* ve *"…Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin, 6. (24) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek miktardaki…"* ibaresinin, b. İkinci cümlesinin, 7. (27) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 8. (28) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 9. (39) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 10. (56) numaralı sırasında yer alan açıklamanın birinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan *"…adına açılmış olan özel hesaplara…"* ibarelerinin, 11. (60) numaralı sırasında yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 12. (61) numaralı sırasında yer alan açıklamadaki *"…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…"* ibaresinin, 13. (66) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 14. (69) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılır."* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 15. (75) numaralı sırasında yer alan açıklamanın üçüncü paragrafındaki *"… ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin, 16. (79) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 17. (82) numaralı sırasında yer alan açıklamanın; a. Birinci cümlesindeki *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 18. (84) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 19. (87) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 20. (90) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, 21. (94) numaralı				

	sırasında yer alan açıklamanın ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin, 22. (95) numaralı sırasında yer alan açıklamanın, D. Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 87., 88., 89., 107., 124., 160., 161. ve 163. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
6715	İş Kanunu ile Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 1. maddesiyle değiştirilen 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 7. maddesinin; 1. Birinci fıkrasında yer alan *"…özel istihdam bürosu aracılığıyla ya da…"* ibaresinin, 2. İkinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bentlerinin, 3. Üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…süre sınırı olmaksızın…"* ibaresinin, 4. Altıncı fıkrasının dördüncü cümlesinin, 5. Onbirinci fıkrasının birinci cümlesinin, B. 3. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen dördüncü cümlenin, Anayasa'nın 2., 10., 13., 17., 48., 49., 50., 51., 53., 54., 55. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/27	2016/141	İPT	991
6761	Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un; A. 1. maddesiyle değiştirilen 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 21. maddesinin; 1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin *"…genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenir."* bölümünün, 2. İkinci fıkrasının ikinci cümlesinin, 3. Üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin, B. 7. maddesiyle değiştirilen 6.6.2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan *"…fiyat grupları oluşturmaya, bu fiyat*	2018/11	2017/19	İPT	871

	grupları ve…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 73., 87. ve 161. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
6767	2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun; A. 6. maddesinin; 1. (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, 2. (2) numaralı fıkrasında yer alan *"…fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın…"* ibaresinin, B. 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin *"(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapımı ve çeken araç projeleri hariç)"* bölümünün, C. Eki "Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar" başlıklı E-Cetveli'nin; 1. (11) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 2. (17) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba…"* ibaresinin, b. Üçüncü cümlesinin, 3. (18) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…tarafından açılacak özel hesap…"* ibaresinin, b. İkinci cümlesinin, 4. (19) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinde yer alan "… *adına açılacak özel bir hesaba…*" ve "*Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…*" ibarelerinin, 5. (23) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülmesi halinde…"* ibaresinin, b. İkinci cümlesinin, 6. (26) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…açılacak özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 7. (27) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci cümlesinin, 8. (53) numaralı sırasındaki açıklamanın birinci cümlesinde yer alan "… *adına açılmış olan özel hesaplara…*" ibaresinin, 9. (57) numaralı sırasında	2018/12	2017/61	İPT	895

	yer alan açıklamanın ikinci cümlesinin, 10. (58) numaralı sırasındaki açıklamada yer alan "*…bu amaçla konulan ödeneklerin harcanmasına…*" ve "*…bedeli karşılığında veya bedelsiz olarak dağıtımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı…*" ibarelerinin, 11. (63) numaralı sırasındaki açıklamanın, 12. (66) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılır."* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 13. (73) numaralı sırasındaki açıklamanın ikinci paragrafında yer alan *"… ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır…"* ve *"…Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde…"* ibarelerinin, 14.(77) numaralı sırasındaki açıklamanın, 15. (79) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan *"…özel hesaba aktarılarak…"* ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 16. (82) numaralı sırasındaki açıklamanın; a. Birinci cümlesinde yer alan "*…özel hesaba aktarılır…*" ibaresinin, b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, 17. (89) numaralı sırasındaki açıklamanın, 18. (90) numaralı sırasındaki açıklamanın, D. Başbakanlık Bütçesinin "*07.01.00.37-10.9.9.61-1-1-05.2 HAZİNE YARDIMLARI 101.334.000*" tertibi ile eki E-Cetveli'nin (81) numaralı sırasındaki açıklamanın, E. 2017 Yılı Cumhurbaşkanlığı Bütçesi E-Cetveli'nin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 87., 88., 89., 107., 124., 160., 161. ve 163. maddelerine aykırılığını ileri sürerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
6769	Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 29. ve 30. maddelerinin Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi.	2018/32	2017/172	İTZ	1063
6824	Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;	2018/28	2017/117	İPT	1037

	A. 6. maddesiyle 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na bağlı (4) sayılı tarifenin "*I-Tapu İşlemleri*" başlıklı bölümünün (20) numaralı fıkrasının (a) bendine eklenen paragrafın, B. 7. maddesiyle 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendinin, C. 14. maddesiyle 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80. maddesinin dördüncü fıkrasının; 1. Değiştirilen ikinci ve üçüncü cümlelerinin, 2. Dördüncü cümlesinin yürürlükten kaldırılmasının, Anayasa'nın 2., 7., 10. ve 73. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.				
7020	Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 29. maddesine eklenen on dördüncü fıkranın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/40	2017/143	İPT	1109
7076	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/48	2018/42	İPT	1197
7077	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından	2018/49	2018/43	İPT	1217

	Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.				
7078	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/50	2018/44	İPT	1247
7079	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/51	2018/45	İPT	1351
7080	Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 9., 11., 15., 121. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/52	2018/46	İPT	1439
7081	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un; A. Yok hükmünde olduğunun, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11. ve 121. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek tespitine, B. Yok hükmünde olduğunun kabul edilmemesi hâlinde şekil bakımından Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline, karar verilmesi talebi.	2018/53	2018/47	İPT	1449

7102	Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; A. 1. maddesiyle 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümlenin, B. 2. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasına eklenen (16) numaralı bendin, C. 3. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile ikinci fıkrasının, Ç. 4. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 23. maddesinin değiştirilen altıncı fıkrasının *"...ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler."* bölümünün, D. 5. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 68. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının, E. 8. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 82. maddesinin değiştirilen beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ya da seçmenlerin ihbarı..."* ibaresi ile ikinci cümlesinin, F. 9. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 98. maddesinin dördüncü fıkrasının değiştirilen son cümlesinde yer alan *"...bulunmamasına rağmen..."* ibaresinin, G. 11. maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 101. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen (7) numaralı bendin *"...oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması."* bölümünün, Ğ. 22. maddesiyle 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 19. maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın birinci cümlesinin, Anayasa'nın 7., 13., 67. ve 79. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebi.	2018/47	2018/69	İPT	1147

III- ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI DİZİNİ

1- Karar Numarasına Göre

Karar	Esas	Dava Türü*	Sayfa
2018/9	2017/124	İİD	743
2018/10	2016/47	İİD	751
2018/11	2017/19	İİD	871
2018/12	2017/61	İİD	895
2018/27	2016/141	İİD	991
2018/28	2017/117	İİD	1037
2018/32	2017/172	İİD	1063
2018/33	2017/120	İİD	1077
2018/34	2016/196	İİD	1087
2018/39	2017/109	İİD	1099
2018/40	2017/143	İİD	1109
2018/41	2017/159	İİD	1121
2018/42	2017/169	İİD	1129
2018/43	2018/2	İİD	1141
2018/47	2018/69	İİD	1147
2018/48	2018/42	İİD	1197
2018/49	2018/43	İİD	1217
2018/50	2018/44	İİD	1247
2018/51	2018/45	İİD	1351
2018/52	2018/46	İİD	1439
2018/53	2018/47	İİD	1449

***İİD:** İptal ve İtiraz Davası

2- Esas Numarasına Göre

Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
2016/47	2018/10	İİD.....	751
2016/141	2018/27	İİD.....	991
2016/196	2018/34	İİD.....	1087
2017/19	2018/11	İİD.....	871
2017/61	2018/12	İİD.....	895
2017/109	2018/39	İİD.....	1099
2017/117	2018/28	İİD.....	1037
2017/120	2018/33	İİD.....	1077
2017/124	2018/9	İİD.....	743
2017/143	2018/40	İİD.....	1109
2017/159	2018/41	İİD.....	1121
2017/169	2018/42	İİD.....	1129
2017/172	2018/32	İİD.....	1063
2018/2	2018/43	İİD.....	1141
2018/42	2018/48	İİD.....	1197
2018/43	2018/49	İİD.....	1217
2018/44	2018/50	İİD.....	1247
2018/45	2018/51	İİD.....	1351
2018/46	2018/52	İİD.....	1439
2018/47	2018/53	İİD.....	1449
2018/69	2018/47	İİD.....	1147

3- Resmi Gazete Tarihine Göre

RG Tarihi	Sayısı	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
09.03.2018	30355	2017/124	2018/9	İİD.....	743
23.03.2018	30369	2017/19	2018/11	İİD.....	871
29.03.2018	30375	2016/141	2018/27	İİD.....	991
04.04.2018	30381	2017/117	2018/28	İİD.....	1037
06.04.2018	30383	2016/47	2018/10	İİD.....	751
06.04.2018	30383	2017/61	2018/12	İİD.....	895
20.04.2018	30397	2017/172	2018/32	İİD.....	1063
20.04.2018	30397	2017/120	2018/33	İİD.....	1077
25.05.2018	30431	2016/196	2018/34	İİD.....	1087

30.05.2018	30436	2018/2	2018/43	İİD.....	1141
31.05.2018	30437	2017/159	2018/41	İİD.....	1121
05.06.2018	30442	2017/143	2018/40	İİD.....	1109
06.06.2018	30443	2017/109	2018/39	İİD.....	1099
06.06.2018	30443	2018/69	2018/47	İİD.....	1147
07.06.2018	30444	2017/169	2018/42	İİD.....	1129
29.06.2018	30463	2018/42	2018/48	İİD.....	1197
29.06.2018	30463	2018/43	2018/49	İİD.....	1217
30.06.2018	30464 Mük.	2018/44	2018/50	İİD.....	1247
30.06.2018	30464 Mük.	2018/45	2018/51	İİD.....	1351
30.06.2018	30464 Mük.	2018/46	2018/52	İİD.....	1439
30.06.2018	30464 Mük.	2018/47	2018/53	İİD.....	1449

4-Karar Tarihine Göre

Karar Tarihi	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
14.02.2018	2017/124	2018/9	İİD.....	743
14.02.2018	2016/47	2018/10	İİD.....	751
14.02.2018	2017/19	2018/11	İİD.....	871
14.02.2018	2017/61	2018/12	İİD.....	895
28.02.2018	2016/141	2018/27	İİD.....	991
28.02.2018	2017/117	2018/28	İİD.....	1037
28.03.2018	2017/172	2018/32	İİD.....	1063
28.03.2018	2017/120	2018/33	İİD.....	1077
28.03.2018	2016/196	2018/34	İİD.....	1087
02.05.2018	2017/109	2018/39	İİD.....	1099
02.05.2018	2017/143	2018/40	İİD.....	1109
02.05.2018	2017/159	2018/41	İİD.....	1121
02.05.2018	2017/169	2018/42	İİD.....	1129
02.05.2018	2018/2	2018/43	İİD.....	1141
02.05.2018	2018/69	2018/47	İİD.....	1147
31.05.2018	2018/42	2018/48	İİD.....	1197
31.05.2018	2018/43	2018/49	İİD.....	1217
31.05.2018	2018/44	2018/50	İİD.....	1247
31.05.2018	2018/45	2018/51	İİD.....	1351
31.05.2018	2018/46	2018/52	İİD.....	1439
31.05.2018	2018/47	2018/53	İİD.....	1449

IV- ANAYASA MADDELERİ DİZİNİ*

Başlangıç: 1205, 1241, 1344, 1432, 1443, 1455

m. 2: 746, 748, 777, 778, 779, 785, 786, 799, 801, 803, 805, 816, 818, 819, 822, 823, 824, 825, 826, 830, 831, 832, 833, 834, 843, 844, 845, 849, 850, 851, 852, 853, 885, 887, 888, 891, 928, 929, 930, 932, 943, 944, 945, 948, 949, 950, 951, 952, 955, 957, 958, 959, 960, 961, 963, 967, 968, 972, 974, 975, 976, 998, 999, 1010, 1012, 1015, 1016, 1017, 1023, 1025, 1029, 1032, 1034, 1035, 1040, 1043, 1044, 1047, 1050, 1054, 1057, 1060, 1062, 1070, 1075, 1092, 1096, 1113, 1114, 1118, 1122, 1123, 1126, 1133, 1134, 1136, 1137, 1140, 1143, 1145, 1205, 1241, 1344, 1432, 1443, 1455

m. 5: 1050, 1054, 1072, 1092, 1096

m. 6: 772, 775, 875, 912, 914, 963, 965, 966, 1205, 1213, 1241, 1344, 1432, 1443, 1455

m. 7: 772, 775, 791, 792, 794, 798, 799, 801, 802, 803, 805, 806, 807, 808, 809, 814, 816, 818, 819, 822, 823, 825, 826, 827, 829, 830, 831, 833, 834, 835, 837, 839, 840, 843, 844, 845, 849, 850, 851, 852, 853, 887, 888, 891, 912, 914, 919, 920, 921, 923, 926, 927, 928, 930, 932, 933, 934, 935, 936, 941, 943, 944, 945, 948, 949, 951, 952, 953, 955, 957, 959, 960, 961, 967, 968, 972, 974, 975, 976, 1040, 1043, 1113, 1115, 1118, 1165, 1168, 1205, 1241, 1344, 1432, 1443, 1455

m. 8: 845, 968, 1443

m. 9: 1092, 1096, 1443

m. 10: 746, 747, 748, 998, 1009, 1010, 1012, 1015, 1019, 1021, 1023, 1025, 1043, 1044, 1047, 1050, 1054, 1057, 1060, 1061, 1062, 1193

m. 11: 1205, 1241, 1344, 1432, 1443, 1455

m. 13: 998, 999, 1010, 1070, 1075, 1092, 1094, 1096, 1160, 1161, 1162, 1164, 1165, 1168, 1191, 1192

* Anayasa maddeleri, kararların esas inceleme aşamasından itibaren indekslenmiş olup, iptal ve itiraz başvurularının gerekçe bölümlerinde dayanılan maddeleri içermemektedir.

m. 15: 1106, 1443

m. 17: 1012, 1013, 1014, 1015, 1034, 1035

m. 19: 1122, 1126

m. 33: 1032

m. 35: 1072, 1092, 1094, 1096

m. 36: 1081, 1082, 1085, 1092, 1096, 1101, 1102, 1103

m. 37: 1081, 1085

m. 38: 1070, 1071, 1075, 1101, 1102, 1103, 1106, 1107, 1108, 1122, 1126

m. 48: 998, 999, 1000, 1010, 1021, 1022

m. 49: 998, 999, 1003, 1010, 1012, 1018, 1019, 1021, 1022, 1023, 1025, 1033, 1035

m. 50: 998, 1003, 1004, 1010, 1019, 1021

m. 51: 998, 1004, 1010, 1029, 1032, 1033, 1034

m. 53: 998, 1004, 1010, 1029, 1033

m. 54: 998, 1004, 1010, 1029

m. 55: 998, 1006, 1010

m. 56: 1050, 1051, 1052, 1054

m. 60: 998, 1007, 1010, 1050, 1051, 1054

m. 65: 1051

m. 67: 1160, 1161, 6614, 1165, 1168, 1169, 1172, 1173, 1174, 1176, 1177, 1180, 1181, 1185, 1186, 1187, 1192, 1193, 1195

m. 73: 887, 888, 889, 891, 1040, 1041, 1042, 1043, 1045, 1047, 1050, 1051, 1053, 1054, 1057, 1061, 1062

m. 79: 1160, 1164, 1165, 1168, 1169, 1172, 1173, 1174, 1176, 1177, 1180, 1181, 1185, 1186, 1187

m. 87: 772, 774, 775, 777, 778, 779, 781, 782, 785, 786, 788, 789, 791, 794, 795, 797, 798, 799, 806, 808, 809, 810, 812, 813, 814, 816, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 827, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 841, 843, 844, 845, 849, 850, 851, 852, 853, 865, 869, 875, 876, 878, 879, 880, 881, 883, 885,

887, 912, 913, 914, 916, 917, 918, 919, 923, 925, 926, 927, 933, 934, 935, 936, 937, 939, 940, 941, 943, 944, 945, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 955, 957, 958, 959, 960, 961, 963, 965, 966, 967, 968, 972, 974, 975, 976, 1205, 1241, 1344, 1432, 1443, 1455

m. 88: 772, 775, 789, 791, 794, 795, 797, 798, 799, 806, 808, 809, 810, 812, 813, 814, 816, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 827, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 841, 843, 844, 845, 849, 850, 851, 852, 853, 912, 913, 914, 918, 919, 923, 925, 926, 927, 933, 934, 935, 936, 937, 941, 943, 944, 945, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 955, 957, 958, 959, 960, 961, 967, 968, 972, 974, 975, 976

m. 89: 772, 775, 789, 791, 794, 795, 797, 798, 799, 806, 808, 809, 810, 812, 813, 814, 816, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 827, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 841, 843, 844, 845, 849, 850, 851, 852, 853, 876, 912, 913, 914, 918, 919, 923, 925, 926, 927, 933, 934, 935, 936, 937, 941, 943, 944, 945, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 955, 957, 958, 959, 960, 961, 967, 968, 972, 974, 975, 976, 1205, 1241, 1344, 1432, 1455

m. 96: 1208, 1244, 1347, 1435, 1445, 1446, 1458

m. 104: 844, 845, 968, 969

m. 107: 845, 849, 850, 851, 852, 853, 968, 972, 974, 975, 976

m. 112: 845, 969

m. 121: 1205, 1241, 1344, 1432, 1443, 1455

m. 124: 791, 794, 798, 799, 801, 802, 803, 805, 806, 808, 809, 822, 823, 825, 827, 829, 830, 831, 833, 834, 835, 837, 838, 839, 841, 843, 844, 919, 923, 926, 927, 928, 930, 932, 933, 934, 935, 936, 948, 949, 951, 952, 953, 955, 957, 959, 960, 961, 967, 968

m. 125: 1143, 1144, 1145

m. 130: 1443

m. 138: 1081, 1084, 1085

m. 141: 1081, 1082, 1083, 1084, 1085

m. 142: 1081, 1082, 1083, 1085

m. 148: 1207, 1208, 1209, 1213, 1243, 1244, 1346, 1347, 1434, 1435, 1445, 1446, 1457, 1458

m. 160: 791, 794, 798, 799, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 816, 818, 819, 826, 830, 831, 834, 835, 919, 922, 923, 927, 928, 930, 931, 932, 933, 934, 948, 949, 951, 952, 955, 957

m. 161: 772, 773, 774, 775, 777, 778, 779, 781, 782, 785, 786, 788, 789, 790, 791, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 801, 802, 803, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 816, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 843, 844, 845, 849, 850, 851, 852, 853, 865, 866, 867, 868, 869, 876, 878, 879, 880, 881, 883, 885, 887, 912, 913, 914, 916, 917, 918, 919, 921, 923, 925, 926, 927, 928, 930, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 955, 957, 958, 959, 960, 961, 963, 965, 966, 967, 968, 972, 974, 975, 976, 986, 987, 988, 989

m. 162: 772, 867, 876, 913, 987

m. 163: 772, 773, 775, 776, 777, 778, 779, 781,782, 785,786, 788, 810, 811, 839, 841, 843, 844, 867, 876, 912, 913, 914, 916, 917, 939, 940, 961, 963, 965, 966, 987

m. 168: 1114, 1116, 1118